21

71
80
85
94
100
101
120
221

LIOTECA VITT. EMANUELE EBORENSE
32
B E
23

Marcellino ...
n 0

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

V I T Æ
PONTIFICUM
R O M A N O R U M

Digitized by Google

VITÆ PONTIFICUM ROMANORUM

EX ANTIQUIS MONUMENTIS DESCRIPTÆ

OPERA ET STUDIO

ANTONII SANDINI

J. U. D. & in Seminario Patavino Bibliothecæ Cuſtodis.

Editio tertia Italica poſt duas Germanicas, retractatior & auctior curis poſtumis Auctoris.

PARS PRIMA.

FERRARIÆ. MDCCLIV.

Impenſis Jo. Manfrè.

SUPERIORUM PERMISSU.

Digitized by Google

ILLUSTRISS. ac REVERENDISS.

CAROLO REZZONICO

PATRICIO VENETO

PROTONOTARIO APOSTOLICO PARTICIPANTI

ET U. S. REFERENDARIO.

ANTONIUS SANDINI

Quemadmodum Apoſtolorum Hiſtoria retractatior & auctior typis impreſſa haud ita pridem apparuit in nomine Tuo, Præsul Amplissime : ſic Hiſtoria Pontificum Romanorum crebris & ipſa locis refe-

Digitized by Google

ſta, & locupletata, novaque adjecta regnantis Pontificis vita ornatior in lucem rurſus prodiens venire geſtit ad Te, & in Tutelam ac Patrocinium Tuum ſe conferre. Hanc, ut illam, benigne excipies, ac perlibenter. Quam enim alacri lætoque animo Te Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ dedere conſueveris, quantaque in eam diligentia incumbere, teſtatur tempus illud, quo voluiſti, Patavii ſtudiorum cauſſa cum degeres, Tibi a me in hac Litteraria provincia facem præferri. Equidem non ignoro, Te nunc curam intentiorem & induſtriam in iis ponere, quæ negotiis Eccleſiaſticis, Civilibuſque recte ſancteque gerendis neceſſaria ſunt, ut ad omnem temporum varietatem, & ad omnes honorum gradus promtam ſolertiam afferas: at illud etiam ſcio, Te quantum temporis habes ſubſecivi, id totum in Hiſtoria Eccleſiaſtica collocare, & Conciliorum, ac Pontificum decretis, rebuſque geſtis cognoſcendis tribuere. Itaque in hoc Libel-

bello quaſi indicem habebis fontium illorum, unde purius haurire queas, & perſpectas planeque cognitas habere Controverſias, Hæreſes, Perſecutiones, Concilia, & alia id genus quam plurima, quæ ego more quodam meo & inſtituto breviter & ſummatim deſcripſi. Perge naviter, ut cœpiſti, PRÆSUL OPTIME, perge adornare animum Tuum omni laude doctrinæ, & virtutis. Serva, ut facis, & auge magis magiſque in dies *timorem illum Domini*, *quem initium Sapientiæ vocant Sacræ Litteræ*, *qui autem eas Litteras ſubtiliter & pie interpretati ſunt*, *ex illo non inchoari modo*, *verum etiam perfici ſapientiam diſſeruerunt*. (1) Huc Te vocat exemplum Patrui Tui CAROLI CARDINALIS Epiſcopi noſtri, Viri ita ſapientis ac pii, ut in hujus tam amplæ Eccleſiæ adminiſtratione *proprium commodum*, *vel honorem ſæculi*, *ſeu aliud quidpiam*

 ſuum

(1) Jacobus Sadoletus S. R. E. Cardinalis lib. 15. epiſt. 1. ad Herculem Gonzagam S. R. E. Cardinal.

ſuum non quærat, præter ſolum beneplacitum Dei & animarum ſalutem. (2) Ejus veſtigia perſequens id efficies, quod præcipit Paulus Timotheo, ut *nemo adoleſcentiam Tuam contemnat*, (3) imo vero nemo non laudet & miretur, Te quod ætati deeſt, doctrinæ vi, morum integritate & prudentia ita compenſare, ut eſſe poſſis exemplum juvenum Præſulum, quemadmodum Patruus Epiſcoporum. Hinc non dubito, quin ille, qui Te anno præterito inter PROTONOTARIOS, uti vocant, PARTICIPANTES adſcivit, ſummus Pontifex BENEDICTUS XIV. juſte atque ex veritate æſtimare ſolitus merita ſingulorum, idem ſit ad majora in poſterum provecturus: cujus vitam libri hujuſce mei coronidem & decus, non tam preſſo a me ſtylo adumbratam legere, quam oculis tuis quotidie propius contueri licebit, ut jure gratulandum ſit, Tibi ſub tali tan-

to-

(2) S. Bernardus ſerm. 35. de diverſis §. *6*, pag. 1163. tom. 3.

(3) Epiſt. 1. ad Tim. cap. 4. 12.

ſtoque Pontifice Romæ vivere contigiſſe. Omnes, Præsul Amplissime, qui præclaram indolem Tuam norunt, omnia Tibi ſucceſſa cupiunt, & augurantur fore, ut magnis ſummiſque honoribus floreas. Me in his principem locum tenere profiteor, teſtorque, me amplitudini tuæ ac laudi in primis deditum eſſe. Quam etiam ob rem volui librum hunc venire in hominum manus ornatum commendatione Tui nominis, atque eſſe alterum meæ erga Te voluntatis, ſtudii, & obſervantiæ ad poſteros monumentum. Vale.

Patavio ex Bibliotheca Seminarii
VI. Id. Novembr. 1748.

AD

Digitized by Google

AD LECTOREM.

CUM paucis abhinc annis ediderim Hiſtoriam Familiæ Sacræ & Apoſtolorum, conſtitui Vitas quoque Pontificum Romanorum deſcribere, ut ſeriem continuatam rerum Eccleſiaſticarum ſtudioſis Adoleſcentibus exhiberem. Exhibeo autem quam breviſſime, tum quia erit id tironibus magis commodum, tum quia commendationem ex ipſa mediocritate libri intelligo petendam mihi. Utor ſæpe verbis alienis, quia verba ab graviſſimis Scriptoribus petita non ſolum magnam habent auctoritatem, ſed etiam afferunt narrationi majeſtatem aliquam non ſine delectatione. Omnino expoſitio mea multorum eſt Doctorum, quos antiquior tulit ætas, & firmavit auctoritas veritatis. (1) *Itaque probatiſſimos Auctores ſecutus*

cutus

(1) Paſchaſius Radbertus Præf. lib. 6. in Matthæi Evangelium tom. XIV. Maximæ Bibliothecæ veterum Patrum pag. 488.

S. Hieronymus extrema epiſt. 119. alias 152. ad Minervium & Alexandrum Monachos §. 11. *Meum propoſitum eſt antiquos legere, probare ſingula, retinere quæ bona ſunt, & a Fide Eccleſiæ Catholicæ non recedere.*

S. Au-

cutus potiora ſummorum Antiſtitum geſta delibo, & oblatas criminationes identidem ab iis depello. Quæſtiones etiam attingo, quæ ad eos pertinent, Concilia item Oecumenica, & generalia; ritus Eccleſiaſticos, Hæreſes, Perſecutiones, & jura Sedis Apoſtolicæ. Externa vero non ultra attingere conſilium fuit, niſi qua Pontificalibus cohærent rebus. Pleraque narro ſubjectis annotationibus, ne orationis ordinem quædam non admodum inter ſe connexa perturbent. Nonnulla, quæ ab aliis ſine acri veritatis inquiſitione narrantur, ego, quia minus certa vel levioris momenti viſa ſunt, prætermittenda putavi: quod Lectorem meum diligenter attendere pervelim, ne, cum apud alios multa legerit de Romanis Pontificibus, quæ apud me non inveniet, negligentiam meam ſtatim incuſet. Si aliquid vel incautius vel indoctius a me poſitum eſt, id non ſolum ab aliis merito reprehendatur, verum etiam a me ipſo. Nam nimis perverſe ſe ipſum amat, qui & alios vult errare, ut error ſuus lateat. (2) *Vale*.

S. Auguſtinus lib. 3. De Anima & ejus origine extremo cap. 15. §. 23. *Animus etiam in dictis per ignorantiam non catholicis ipſa eſt correctionis præmeditatione ac præparatione catholicus*.

(2) S. Auguſtinus epiſt. 143. alias 7. ad Marcellinum §. 2. pag. 463. tom. 2.

PRÆ-

PRÆCIPUI AUCTORES

Qui Symbolam contulerunt.

A

Æmilius *Paulus*. De rebus geſtis Francorum. *Pariſiis* 1544. *in fol.*

Aguirre *Joſephus* Cardinalis de. Defenſio Cathedræ S. Petri contra declarationem Cleri Gallicani. *Salmanticæ* 1683. *in fol.*

Alemannus *Nicolaus*. De Lateranenſibus Parietinis. *Exſt.* in Grævii Theſauro Antiquitatum & Hiſtoriarum Italiæ tom. 8. *part.* 4.

Alexander *Natalis*. Hiſtoria Eccleſiaſtica. *Pariſiis* 1714. *in fol.*

Alphordus *Michael*. Annales Eccleſiaſtici & Civiles Britannorum. *Leodii* 1663. *in fol.*

Amalarius. De Eccleſiaſticis Officiis. *Exſt.* tom. 14. Bibl. Patr. *pag.* 934.

Ambroſius S. Opera ſtudio Monachorum S. Mauri. *Pariſiis* 1686. *in fol.*

Anaſtaſius Bibliothecarius. Vitæ Romanorum Pontificum cum notis variorum. *Romæ* 1718. 1728. *in fol.*

Anonymi Carmen Panegyricum de Laudibus Berengarii Auguſti. *Exſt.* tom. 2. Scriptor. Rer. Italic. *pag.* 371.

Anonymus Caſinenſis. Chronicon. *Exſt.* tom. 5. Scriptor. Rer. Italic. *pag.* 55.

Anonymus *Salernitanus*. Chronicon. *Exſt.* tom. 2. Scriptor. Rer. Italic. part. 2. *pag.* 172.

Antoninus S. Chronicon. *Nurembergæ* 1484. *in fol.*

Aringhus *Paulus*. Roma ſubterranea. *Romæ* 1651. *in fol.*

Athanaſius S. Opera ſtudio Monachorum. *Pariſiis* 1698. *in fol.*

Auguſtinus Aurelius S. Opera ſtudio Monachorum S. Mauri. *Pariſiis* 1679. *in fol.*

Avitus Alcimus S. Viennenſis E. Opera. *Exſt.* in Operibus Sirmondi tom. 2. *pag.* 1.

---Et in Bibliotheca Patrum Lugdunenſi tom. 9. *pag.* 560.

Auxilius. De Ordinationibus a Formoſo Papa factis. *Exſt.* apud Morinum in Commentario De ſacris Eccleſiæ Ordinationibus *pag.* 285. & apud Mabillonium in Veteribus Analectis *pag.* 32.

Digitized by Google

B

Baluzius *Stephanus*. Collectio nova Conciliorum *Pariſiis*. 1707. *in fol.*
---Vitæ Paparum Avenionenſium. *Pariſiis* 1693. *in* 4.
Baronius *Cæſar*. Annales Eccleſiaſtici. *Coloniæ* 1609. *in fol.*
---Tractatus de Monarchia Siciliæ. *Exſt.* in Grævii theſauro antiquitatum & hiſtoriarum Siciliæ *vol.* 3.
Baſilius Magnus S. Opera GL. Opera & ſtudio Monachorum Ordinis S. Benedicti e Congregatione S. Mauri. *Pariſiis* 1730. *in fol.*
Baſnagius *Samuel*. Annales Politico-Eccleſiaſtici. *Roterodami* 1706. *in fol.*
Battaglini *Marco*. Annali del Sacerdozio e dell' Impero. *Venezia* 1701. *in fogl.*
Bellarminus *Robertus*. Opera. *Venetiis* 1721. *in fol.*
Bembus *Petrus*. Rerum Venetarum Hiſtoria. *Exſt.* tom. 1. Operum ejus edit. *Venet.* 1729. *in fol.*
Bertiniani Annales Francorum. *Exſt.* inter Scriptores rer. Italic. Muratorii tom. 2. *pag.* 490.
Bernardus S. Opera tertiis curis Joannis Mabillon. *Pariſiis* 1719. *in fol.*
Bernino *Domenico*. Iſtoria di tutte l' Ereſie. *Roma* 1705. *in fogl.*
Berno Augienſis Abbas. De quibuſdam rebus ad Miſſæ officium pertinentibus. *Exſt.* in Bibl. Patr. tom. 18. *pag.* 56.
Bibliotheca Maxima veterum Patrum, & antiquorum Scriptorum Eccleſiaſticorum. *Lugduni* 1677. *in fol.*
Blondus *Flavius*. Opera. *Baſileæ* 1531. *in fol.*
Bollandus *Joannes*. Acta Sanctorum. *Antuerpiæ* 1643. *in fol.*
---Et *Venetiis* 1734. *in fol.*
Bona *Joan. Cardinalis*. Opera omnia. *Antuerpiæ* 1694. *in fol.*
Bongarſius *Jacobus*. Geſta Dei per Francos, ſive Orientalium expeditionum, & Regni Francorum Hieroſolymitani hiſtoria. *Hanoviæ* 1611. *in fol.*
Bullarium Magnum Romanum. *Lugduni* 1692. *in fol.*
---Bullarium item Romanum complectens Conſtitutiones a Clemente X. editas, & deinceps. *Romæ* 1733. *in fol.*
Bzovius *Abrahamus*. Continuatio Annalium Baronii. *Coloniæ* 1616. *in fol.*

C

Campi *Piermaria*. Iſtoria Eccleſiaſtica di Piacenza. *Piacenza* 1659. *in fogl.*

Caſ-

Caſſiodorus *Magnus Aurelius*. Opera. *Rotomagi* 1679. *in fol.*

Ceillier *Remy*. Hiſtoire Generale des Auteurs ſacres & Eccleſiaſtiques. *A Paris* 1729. *in* 4.

Cedrenus *Georgius*. Compendium Hiſtoriarum. *Venetiis* 1729. *in fol.*

Chronicon Vulturnenſe. *Exſt.* tom. 1. Scriptor Rer. Italic. part. 2. *pag.* 325.

Ciaconius *Alphonſus*. Vitæ Pontificum Romanorum cum additionibus Victorelli & Oldoini. *Romæ* 1677. *in fol.*

Ciampinus *Joannes*. De perpetuo Azymorum uſu in Eccleſia Latina. *Romæ* 1688. *in* 4.

Cocquelines *Carolus*. Bullarum, privilegiorum, ac diplomatum Romanorum Pontificum ampliſſima collectio. *Romæ* 1739. *in fol.*

Cointe *Carolus le*. Annales Eccleſiaſtici Francorum. *Pariſiis* 1666. *in fol.*

Cotelerius *Joan. Baptiſta*. SS. Patrum, qui temporibus Apoſtolicis floruerunt, opera illuſtrata. *Amſtelædami* 1724. *in fol.*

Contractus *Hermannus*. Chronicon. *Exſt.* in Theſauro monumentorum Eccleſiaſticorum, ſeu Lectionibus antiquis Henrici Caniſii auctis a Jacobo Baſnage tom. 3. part. 1. *pag.* 191.

Couſtant *Petrus*. Epiſtolæ Romanorum Pontificum. Tomus 1. *Pariſiis* 1721. *in fol.*

Cromerus *Martinus*. De origine & rebus geſtis Polonorum. *Baſileæ* 1568. *in fol.*

Cyprianus Cæcilius S. Opera recognita & illuſtrata a Baluzio & Monacho S. Mauri. *Venetiis* 1728. *in fol.*

---Recognita & illuſtrata a Joanne Fello. *Amſtelædami* 1700. *in fol.*

D

DAcherius *Lucas*. Spicilegium veterum Scriptorum. *Pariſiis* 1723. *in fol.*

Damiani *Petrus* S. Opera. *Pariſiis* 1642. *in fol.*

Dandulus *Andreas* Venetorum Dux. Chronicon Venetum. *Exſt.* inter Scriptores Rer. Italic. Muratorii. *tom.* 12. *pag.* 1.

De vita & rebus geſtis Clementis XI. Pont. Max. *Urbini* 1727. *in fol.*

Ditmarus. Chronicon. *Exſt.* inter Scriptores Rer. Brunſvicenſium Leibnitii *pag.* 323.

Dodvvellus *Henricus*. Diſſertationes Cyprianicæ præpoſitæ S. Cypriano Joannis Felli.

Dominio temporale della Sede Apoſtolica ſopra la Città di Comac-

Comacchio con la Diſeſa I. *Romæ* 1709. *in fogl.*
--Diſeſa II. *ivi* 1711. *in fogl.*
Ducangius *Carolus*. Gloſſarium ad Scriptores mediæ & infimæ Latinitatis. Editio nova ſtudio Monachorum S. Mauri. *Pariſiis* 1733. *in fol.*
Ducheſnius *Andreas*. Hiſtoriæ Normannorum Scriptores antiqui. *Lutetiæ* 1619. *in fol.*
--Hiſtoriæ Francorum Scriptores coætanei. *Ibid.* 1639. *in fol.*
Dlugloſſus ſeu Longinus *Joannes*. Hiſtoria Polonica. *Francofurti* 1711. *in fol.*
Du Meſnil *Ludovicus*. Doctrina & diſciplina Eccleſiæ ipſis verbis veterum monumentorum expoſita. *Coloniæ* 1730. *in fol.*
Dupin *Ludovicus Ellies*. Diſſertationes Hiſtoricę de antiqua Eccleſiæ diſciplina. *Pariſiis* 1691. *in* 4.
--Nouvelle Bibliotheque des auteurs Eccleſiaſtiques. *A Paris* 1690. *in* 4.

E

EGinhardus. De vita & geſtis Caroli Magni. *Trajecti ad Rhenum* 1711. *in* 4.
Ennodius Magnus *Felix*. Opera. *Exſt.* in Operibus Sirmondi tom. 1. *pag.* 801.
--Et in Bibliotheca Patrum Lugdunenſi tom. 9. *pag.* 312.
Epiphanius S. Opera illuſtrata a Petavio. *Pariſiis* 1622. *in fol.*
Evagrius Scholaſticus. Hiſtoria Eccleſiaſtica GL. *Exſt.* cum Theodorico Valeſii *pag.* 255.
Euchologium, ſive Rituale Græcorum illuſtratum a Jacobo Goar. *Venetiis* 1730. *in fol.*
Euſebius. Hiſtoria Eccleſiaſtica GL. cum interpretatione ac notis Valeſii. *Pariſiis* 1678. *in fol.*
--Chronicon S. Hieronymo interprete. *Exſt.* inter Opera D. Hieronymi editionis Veronenſis tom. 8.
Eymericus *Nicolaus*. Directorium Inquiſitorum. *Romæ* 1587. *in fol.*

F

FAbricius *Joannes Albertus*. Bibliotheca Eccleſiaſtica. *Hamburgi* 1718. *in fol.*
Facundus Hermianenſis. Pro defenſione trium capitulorum Concilii Chalcedonenſis. *Exſt.* in Operibus Sirmondi to. 2. *pag.* 297.
Falco Beneventanus. Chronicon. *Exſt.* tom. 5. Scriptor. Rer. Italic. *pag.* 82. & in Grævii theſauro Antiquit. & Hiſtor.

Hiſtor. Italiæ tom. 9. part. 1. *pag.* 512.
Fazellus *Thomas*. De rebus Siculis. *Panormi* 1558. *in fol.*
Flodoardus. Chronicon. *Exſt.* inter Scriptores Francicos Ducheſnii tom. 2. *pag.* 590.
--Fragmenta de Romanis Pontificibus cum notis Mabillonii. *Exſt.* inter Scriptor. rer. Italic. tom. 3. part. 2. *pag.* 68.
--Hiſtoria Eccleſiæ Remenſis. *Exſt.* tom. 17. Bibl. Patr. *pag.* 500.
--Et cum Operibus Sirmondi in Appendice ad tom. 4.
Fontaninus *Juſtus*. Vindiciæ antiquorum diplomatum. *Romæ* 1705. *in* 4.
--De Antiquitatibus Hortæ. *Romæ* 1723. *in* 4.
--Hiſtoria Litteraria Aquilejenſis. *Romæ* 1742. *in* 4.
Freherus *Marquardus*. Rerum Germanicarum Scriptores. *Argentorati* 1717. *in fol.*
Friſingenſis *Otto*. Chronicon. *Baſileæ* 1569. *in fol.*

G

Gabutius *Joan. Antonius*. De vita & rebus geſtis Pii V. Pont. Max. *Romæ* 1605. *in fol.*
Gaguinus *Robertus*. De Regum Francorum geſtis. *Pariſiis* 1521. *in* 8.
Gallonius *Antonius*. De martyrum cruciatibus. *Antuerpiæ* 1668. *in* 12.
Garnerius *Joannes*. Liber diurnus Romanorum Pontificum notis & diſſertationibus illuſtratus. *Pariſiis* 1680. *in* 4.
Gavantus *Bartholomæus*. Theſaurus ſacrorum Rituum cum obſervationibus & additionibus Cajetani Mariæ Merati. *Romæ* 1736. *in* 4.
Gianius *Archangelus*. Annales Ordinis Servorum B. M. V. *Lucæ* 1719. *in fol.*
Gobellinus *Joannes*. Pii II. Pont. Max. Commentarii. *Romæ* 1584. *in* 4.
Gotti *Ludovico* La Vera Chieſa. *Bologna* 1719. *in* 4.
Gratius *Ortbuinus*. Faſciculus rerum expetendarum & fugiendarum opera & ſtudio Eduardi Brouun. *Londini* 1690. *in fol.*
Gregorius Magnus S. Opera ſtudio Monachorum S. Mauri. *Pariſiis* 1705. *in fol.*
Gretſerus Jacobus. Opera omnia. *Ratisbonæ* 1734. *in fol.*
Guntherus Poeta. Ligurinus, ſive de geſtis Friderici I. Imp. *Exſt.* cum Ottone Friſingenſi part. 2. *pag.* 1.

H

H

HArduinus. *Joannes*. Conciliorum collectio regia maxima. *Pariſiis* 1715. *in fol.*
--De baptiſmo quæſtio triplex. De baptiſmo pro mortuis. De baptiſmo in vino. De baptiſmo in nomine Chriſti. *Pariſiis* 1687. *in* 4.
Hieronymus S. Opera. *Pariſiis* 1643. *in fol.*
--Eadem ſtudio Monachorum S. Mauri. *Veronæ* 1734. *in fol.*
Hilarius S. Opera ſtudio Monachorum S. Mauri. *Veronæ* 1738. *in fol.*
Hiſtoriæ Auguſtæ Scriptores ſex. *Lugduni Batavorum* 1671. *in* 8.
Huetius *Petrus Daniel*. Origeniana præpoſita Origenis commentariis in Sacras Scripturas editis. *Rothomagi* 1668. *in fol.*

I

INnocentius III. Opera. *Venetiis* 1578. *in* 4.
Joannes Diaconus. Vita S. Gregorii Magni. *Exſt.* tom. 4. Operum S. Gregorii *pag.* 7.
Jovius *Paulus*. Illuſtrium virorum vitæ. *Florentiæ* 1549. *in fol.*
--Hiſtoriæ ſui temporis. *Venetiis* 1566. *in fol.*
Irenæus S. Opera ſtudio Renati Maſſuet Monachi Benedictini. *Pariſiis* 1710. *in fol.*
Juſtinianus *Bernardus*. De Origine Urbis Venetorum eorumque geſtis. *Exſt.* in Grævii theſauro Antiquitatum & Hiſtoriarum Italiæ tom. 5. part. 1.
Juſtinianus *Petrus*. Rerum Venetarum Hiſtoria. *Venetiis* 1560. *in fol.*

K

KRantzius *Albertus*. Opera. *Francofurti ad Mœnum* 1576. *in fol.*

L

LAbbe *Philippus*. Sacroſancta Concilia ad regiam editionem exacta. *Pariſiis* 1672. *in fol.*
--Nova Bibliotheca Manuſcriptorum Librorum, continens hiſtorias, Chronica &c. *Pariſiis* 1657. *in fol.*
Lactantius, ſeu L. Cæcilius. De mortibus perſecutorum cum notis Baluzii & variorum cura Pauli Bauldri. *Trajecti ad Rhenum* 1693. *in* 8.

Laderchio *Jacobus* de. Annales Eccleſiaſtici ab an. 1566. ubi Raynaldus deſinit. *Romæ* 1728. *in fol.*

Lambertinis *Proſper Cardinalis* de. De Servorum Dei beatificatione, & Beatorum canonizatione. *Patavii* 1740. *in fol.*

---De D. N. Jeſu Chriſti Matriſque ejus Feſtis, & de Sacrificio Miſſæ. *Ibid.* 1745. *in fol.*

---Bullarii tomus I. *Romæ* 1746. *in fol.*

---Inſtitutiones Eccleſiaſticæ. *Ibid.* 1747. *in fol.*

---Trattato ſopra gli Atti d' alcuni Santi, de' quali ſi fa l' Offizio in Bologna. *Padova* 1748. *in* 8.

Launojus *Joannes*. Opera. *Coloniæ* 1731. *in fol.*

Leibnitius *Godefr. Gulielmus*. Scriptores rerum Brunſvicenſium. *Hannoveræ* 1707. *in fol.*

Leo Oſtienſis. Chronica Monaſterii Caſinenſis continuata a Petro Diacono. *Exſt.* tom. 4. Scriptor. Rer. Italic. *pag.* 151.

Leo S. Magnus. Opera cum notis & diſſertationibus Pa-+

Liberatus Diaconus. Breviarium. *Exſt.* in Conciliis Labbei tom. 5. *pag.* 740.

+ ſchaſii Queſnel. *Lugduni* 1700. *in fol.*

Lirinenſis *Vincentius*. Commonitorium cum notis Stephani Baluzii. *Exſt.* cum Salviano ejuſdem Baluzii pag. 320. *edit. Pariſ.* 1684. *in* 8.

Litteræ Apoſtolicæ de nova Martyrologii Rom. editione ad Joan. Portugalliæ & Algarbiorum Regem illuſtrem præmiſſæ eidem Martyrologio. *Venet.* 1749. *in* 4.

Luitprandus ſeu Liutprandus Diaconus Ticinenſis, demum Epiſcopus Cremonenſis. Hiſtoria, & Legatio. *Exſt.* tom. 2. Scriptor. Rer. Italic. *pag.* 417.

Lupus *Chriſtianus*. Opera. *Venetiis* 1724. *in fol.*

M

MAbillonius *Joannes*. De re diplomatica. *Pariſiis* 1681. *in fol.*

---De Liturgia Gallicana. *Ibid.* 1585. *in* 4.

---Muſeum Italicum. *Ibid.* 1687. *in* 4.

---Commentarius prævius in Ordinem Romanum. *Exſt.* to. 2. Muſei Italici.

---Vetera Analecta. *Pariſiis* 1723. *in fol.*

---Acta Sanctorum Ordinis S. Benedicti in Sæculorum claſſes diſtributa. *Lutetiæ* 1668. *in fol.*

---Annales Ordinis S. Benedicti. *Lucæ* 1739. *in fol.*

Magnum Chronicon Belgicum *Exſt.* inter Scriptores rer. Germanicarum *Piſtorii* tom. 3. *pag.* 1.

Malaterra *Gaufredus*. Hiſtoria Sicula. *Exſt.* tom. 5. Scriptor.

ptor. rer. Italic. *pag.* 537. & in Grævii theſauro antiquitatum & hiſtoriarum Siciliæ *vol.* 35.

Marca *Petrus* de. De Concordia Sacerdotii & Imperii, ex editione Stephani Baluzii. *Francofurti* 1708. *in fol*

Marcellinus *Ammianus*. Rerum geſtarum libri XVIII. *Lugduni Bat.* 1693. *in* 4.

Marcellinus Comes. Chronicon. *Exſt.* in Operibus Sirmondi tom. 2. *pag.* 270.

Mariana *Joannes*. De rebus Hiſpaniæ. *Hagæ-Comitum* 1733. *in fol.*

Marie *Honoré* de Sainte. Reflexions ſur les Regles, & ſur l'uſage de la Critique. *A Paris* 1713. *in* 4.

Martene *Edmundus*. De antiquis Eccleſiæ ritibus. *Rotomagi* 1700. *in* 4.

Martinus Polonus. Chronicon. *Antuerpiæ* 1574. *in* 8.

Maurocenus *Andreas*. Hiſtoria Veneta. *Venetiis* 1623. *in fol.*

Menckenius *Jo. Burchardus*. Scriptores rerum Germanicarum. *Lipſiæ* 1728. *in fol.*

Meratus *Cajetanus Maria*. Novæ obſervationes & Additiones ad Theſaurum ſacrorum rituum Bartholomæi Gavanti. *Romæ* 1736. *in* 4.

Mercator *Marius*. Opera ſtudio Joannis Garnerii. *Pariſiis* 1673. *in fol.*

Micrologus. De Eccleſiaſticis obſervationibus. *Exſt.* in Bibl. Patrum Lugdunenſi tom. 18. *pag.* 469.

Morinus *Joannes*. De ſacris Eccleſiæ Ordinationibus. *Antuerpiæ* 1695. *in fol.*

---De Sacramento pœnitentiæ. *Ibid.* 1682. *in fol.*

Muratorius *Ludovicus Antonius*. Rerum Italicarum Scriptores. *Mediolani* 1733. *in fol.*

---Antiquitates Italicæ medii Ævi. *Mediolani* 1738. *in fol.*

---Anecdota notis & diſquiſitionibus aucta. *Mediolani* 1697. tom. 2. *in* 4.

---Tom. III. & IV. *Patavii typis Seminarii* 1713. *in* 4.

N

NAuclerus *Joannes*. Chronica. *Coloniæ* 1579. *in fol.*

Nicephorus Calliſtus. Eccleſiaſtica Hiſtor. GL. *Lutetiæ* 1630. *fol.*

---Excerpta ex Eccleſiaſtica Hiſtoria Theodori Lectoris. *Exſt.* cum Theodoreti Hiſtoria Eccleſiaſtica edita a Valeſio *pag.* 551.

Noris *Henricus* Cardinalis de. Opera omnia. *Veronæ* 1729. *in fol.*

O

Optatus S. Milevitanus. De Schiſmate Donatiſtarum, ſtudio L. Ellies Dupin. *Lutetiæ* 1700. *in fol.*

Ordericus Vitalis. Eccleſiaſtica Hiſtoria. *Exſt.* inter Hiſtoriæ Normannorum Scriptores antiquos Ducheſnii *pag.* 320.

Oroſius *Paulus*. Hiſtoriarum libri ſeptem ex recenſione Sigeberti Havercampi. *Lugd. Bat.* 1738. *in* 4.

Orſi *Joſephus Auguſtinus*. De irreformabili Romani Pontificis in definiendis Fidei controverſiis judicio. *Romæ* 1734. *in* 4.

Otto Friſingenſis. Chronicon. *Baſileæ* 1569. *in fol.*

P

Pagi *Antonius*. Critica Hiſtorico-Cronologica in Annales Baronii. *Antuerpiæ* 1705. *in fol.*

Pagi *Franciſcus*. Breviarium Hiſtorico-Chronologico-Criticum illuſtriora Pontificum Romanorum geſta complectens. *Antuerpiæ* 1717. *in* 4.

Pallavicino *Sforza*. Iſtoria del Concilio di Trento. *Roma* 1656. *in fol.*

Panvinius *Onuphrius*. De præcipuis Urbis Romæ ſanctioribuſque Baſilicis, quas ſeptem Eccleſias vocant. *Romæ* 1570. *in* 8.

---Chronicon Eccleſiaſticum. *Lovanii* 1573. *in fol.*

---Epitome Pontificum Romanorum uſque ad Paulum IV. 1557. *in fol.*

---Vitæ Pontificum Romanorum a Sixto IV. ad Pium V. *Exſt.* cum Platina *pag.* 262.

---De ritu ſepeliendi mortuos apud veteres Chriſtianos & eorumdem cœmeteriis. *Exſt.* ad calcem Platinæ *pag.* 88.

Papebrochius *Daniel*. Propylæum ad Acta Sanctorum Maji, ſeu Conatus Chronico-Hiſtoricus ad Catalogum Romanorum Pontificum. *Antuerpiæ* (Venetiis) 1742. *in fol.*

Paulus Diaconus Aquilejenſis. De geſtis Langobardorum. *Exſt.* tom. 1. Scriptor. Rer. Italic. *pag.* 395.

Paulus Diaconus Monachus Caſinenſis. Vita S. Gregorii Papæ. *Exſt.* tomo 4. Operum ejuſdem Gregorii *pag.* 1.

Pearſon *Joannes*. Opera poſthuma de ſerie & ſucceſſione primorum Romæ Epiſcoporum. *Londini* 1688. *in* 4.

---Annales Cyprianici. *Exſt.* cum S. Cypriano Joannis Felli.

---Vindiciæ Ignatianæ. *Exſt.* cum Patribus Apoſtolicis Cotel-

tellerii tom. 2. *pag.* 251.

Petavius *Dionyſius*. Theologica dogmata. *Lutetiæ* 1644. *in fol.*

Piccolomineus *Jacobus*. Commentarii. *Mediolani* 1500. *in fol.*

Piſtorius *Joannes*. Rerum Germanicarum Scriptores. *Ratiſponæ* 1731. *in fol.*

Platina *Baptiſta*. Hiſtoria De vitis Pontificum Romanorum cum annotationibus & ſupplemento Panvinii. *Lovanii* 1572. *in fol.*

Proſper Aquitanicus S. Opera omnia. *Pariſiis* 1611. *in fol.*

Ptolomæus Lucenſis. Hiſtoria Eccleſiaſtica. *Exſt.* tom. XI. Scriptor. Rer. Italic. *pag.* 741.

Petra *Vincentius* Cardinalis. Commentaria ad Conſtitutiones Apoſtolicas. *Venetiis* 1729. *in fol.*

Petrus Diaconus. Continuatio Chronici Caſinenſis. *Exſt.* tom. 4. Scriptor. Rer. Italic. *pag.* 488.

R

RAynaldus *Odoricus*. Annales Eccleſiaſtici. *Romæ* 1646. *in fol.*

Rivo *Radulphus* de. De Canonum obſervantia. *Exſt.* in Bibliotheca Patrum Lugdunenſi tom. 26. *pag.* 289.

Rigantius *Jo. Baptiſta* Commentaria in Regulas, Conſtitutiones, & Ordinationes Cancellariæ Apoſtolicæ. *Romæ* 1744. *in fol.*

Rocca *Angelus*. Opera. *Romæ* 1719. *in fol.*

Rocaberti *Joan. Thomas*. Bibliotheca Maxima Pontificia. *Romæ* 1695. *in fol.*

Romualdus Salernitanus. Chronicon. *Exſt.* tom. 7. Scriptor. Rer. Italic. *pag.* 1.

Rubeus *Hieronymus*. Hiſtoriæ Ravennates. *Venetiis* 1589. *in fol.*

Rufinus Aquilejenſis Presbyter. Opuſcula, in quibus Hiſtoria Eccleſiaſtica. *Pariſiis* 1580. *in fol.*

Ruinart *Theodoricus*. Acta primorum Martyrum ſelecta cum notis & præfatione contra Dodvvellum de paucitate Martyrum. *Pariſiis* 1689. *in* 4.

S

SAbellicus M. *Antonius*. Hiſtoriæ R. Venetarum. *Baſileæ* 1669. *in* 4.

Schelſtrate *Emmanuel* a. Antiquitas Eccleſiæ illuſtrata. *Romæ* 1692. *in fol.*

—Eccleſia Africana. *Antuerpiæ* 1680. *in* 4.

—De

---De Diſciplina Arcani. *Ibid.* 1685. *in* 4.

Sfondratus *Cæleſtinus*. Gallia vindicata. *Typis Monaſterii S. Galli*. 1702. *in* 4.

Sigebertus Monachus Gemblacenſis. Chronographia. *Exſt.* inter Scriptor. Rer Germanic. *Piſtorii* to. 1. *pag.* 679.

Sigonius *Carolus*. De Regno Italiæ. *Venetiis* 1581. *in fol.*

Sirmondus *Jacobus*. Opera varia. *Venetiis* 1728. *in fol.*

Socrates Scholaſticus, & Hermias Sozomenus. Hiſtoria Eccleſiaſtica cum interpretatione ac notis Valeſii. *Pariſiis* 1686. *in fol.*

Spondanus *Henricus*. Annalium Eccleſiaſticorum continuatio. *Lutetiæ* 1647. *in fol.*

Sulpitius Severus. Opera. *Lipſiæ* 1709. *in* 8.

Synodicon, ſeu Libellus Synodicus omnes Synodos tam orthodoxas, quam hæreticas brevi compendio continens. *Exſt.* apud Joan. Albertum Fabricium Vol. XI. Biblioth. Græcæ *pag.* 185. & apud Harduinum tom. 5. Conc. *pag.* 1491.

T

TErtullianus Q. Septimius Florens, Opera cum Rigaltio. *Lutetiæ* 1675. *in fol.*

Theodoretus Cyri Epiſcopus. Hiſtoria Eccleſiaſtica GL. cura Jacobi Sirmondi. *Exſt.* tom. 3. Operum ejus *pag.* 521. edit. *Lutetiæ* 1642. *in fol.*

---Et cum latina interpretatione, & annotationibus Henrici Valeſii. *Pariſiis* 1673. *in fol.*

Theodorus Lector. Excerpta Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, auctore Nicephoro Calliſto. *Exſt.* cum Hiſtoria Eccleſiaſtica Theodoreti edita a Valeſio *pag.* 551.

---Et tom. 26. Bibl. Patrum *pag.* 83.

Theodorus Studita S. Epiſtolæ, & ſcripta dogmatica GL. *Exſt.* in Operibus Sirmondi *tom.* 5.

Theophanes. Chronographia. *Venetiis* 1729. *in fol.*

Thomaſſinus *Ludovicus*. Vetus & nova Eccleſiæ diſciplina circa Beneficia. *Lugduni* 1705. *in fol.*

---Commentarius Hiſtoricus, & Dogmaticus de dierum Feſtorum celebratione. *Exſt.* cum Guyeto de Feſtis edit. *Venetæ* 1729. *in fol.*

Thuanus *Jac. Auguſtus*. Hiſtoriæ ſui temporis. *Londini* 1733. *in fol.*

Tillemont Le Nain *Sebaſtien* de. Memoires pour ſervir a l' Hiſtoire Eccleſiaſtique des ſix premiers ſiecles. *Paris* 1701. *in* 4.

---Hi-

---Hiſtoire des Empereurs. *Paris* 1720. *in* 4.
Trithemius *Joannes*. Chronicon Hirſaugienſe. *Typis Monaſterii S. Galli* 1690. *in fol.*
--- Et Baſileæ 1559. *in fol.*

V

VAn-Eſpen *Zegerus Bernardus*. Opera Canonica. *Lovanii* 1732. *in fol.*
Vergilius *Polydorus*. De rerum inventoribus. *Argentorati* 1606. *in* 8.
---Anglica Hiſtoria. *Lugduni Bat.* 1649. *in* 8.
Victor III. Rom. Pontifex, olim Deſiderius Abbas Caſinenſis. Dialogi. *Exſt.* in Bibl. Patr. Lugdunenſi tom. 18. *pag.* 839.
Vitæ nonnullorum Pontificum Romanorum, quæ ſunt in Tomo tertio Scriptorum Rerum Italicarum *part.* 1. & 2.
Volaterranus *Raphael*. Commentarii Urbani. *Baſileæ* 1544. *in fol.*
Voſſius *Gerardus Joannes*. Opera. *Amſtelodami* 1695. *in fol.*
Urſpergenſis Abbas. Chronicon. Sine loco, & Typographo 1540. *in fol.*
Uſſerius *Jacobus*. Antiquitates Eccleſiarum Britannicarum. *Londini* 1687. *in fol.*
Waddingus *Lucas*. Annales Minorum. *Romæ* 1733. *in fol.*
VValafridus *Strabo*. De rebus Eccleſiaſticis. *Exſt. tom.* 15. Bibl. Patrum *pag.* 181.
Wion *Arnoldus*. Lignum Vitæ. *Venetiis* 1595. *in* 4.

Z

ZOnaras *Joannes*. Annales. *Venetiis* 1729. *in fol.*
Zoſimus Comes Hiſtoria nova. *Cizæ* 1679. *in* 8.

JE-

Digitized by Google

JESUS *Pontifex factus in æternum*, (1) Dei filius, a Patre miſſus piaculum cæleſtis iræ, magiſter ac vindex generis humani, die XXV. Martii pro nobis humanam carnem virtute Spiritus Sancti ſuſcepit in utero Mariæ Virginis, & die XXV. Decembris natus eſt, anno ab Orbe condito 4000. ante Æram Vulgarem ſexto, a Kal. Januarii inchoando. Cum annos vitæ tres ſupra triginta, ac menſes tres expleſſet, cruci affixus mortem voluntariam obiit die XXV. Martii anno 29. Æræ Vulgaris, 4034. Orbis

A Con-

(1) S. Paulus in Epiſt. ad Hebræos cap. VI. 20. Vide Hiſtoriam noſtram Familiæ Sacræ.

Conditi, Pontio Pilato Tiberii juſſu Judæam provinciam adminiſtrante, duobus Geminis Conſulibus. Tertio a morte die ſua vi ac virtute reſurrexit, & quadrageſimo poſt, tert. Non. Maji in Cælum corpore & anima aſcendit, ſuis ſectatoribus illuc muniens viam, relicto in terris Vicario Apoſtolo Petro, ejuſque ſucceſſoribus.

S. PE-

I.

S. PETRUS.

ANNO CHRISTI 45.

CLAUDII IMPERATORIS 3.

PETRUS *Apoſtolus natione Galilæus*, *Chriſtianorum Pontifex primus*, (1) Simon antea dictus, Jonæ ſeu Joannis filius, *quem primum Dominus elegit*, *& ſuper quem ædificavit Eccleſiam ſuam*. (2) Datam ſibi a Chriſto Domino provinciam adminiſtrare aggreſſus, vi tanta de eo Hieroſolymis diſſeruit, ut una atque altera concione octonis hominum millibus Chriſtianam religionem probaret. Ex Palæſtina profectus in Syriam, Antiochiæ anno Æræ Vulgaris octavo ſupra trigeſimum *firmavit Sedem*, *in qua ſeptem annis*, *quamvis diſceſſurus ſedit*. (3) Eodem tempore curam habuit etiam aliarum Eccleſiarum. Afflictam Hieroſolymorum Eccleſiam dum inviſeret, Herodis Agrippæ juſſu conjectus eſt in carcerem. (4) Inde ab Angelo eductus anno Epiſcopatus Antiocheni ſeptimo, Chriſti quarto & quadrageſimo Romam venit, & Romanis *primus* *do-*

Act. II. 14. IV. 8.

Bar. an. 39. §. 9.

Act. XII. 4. 7.

(1) Euſebius in Chronico ad an. Chriſti 44. pag. 660.

(2) S. Cyprianus epiſt. 71. pag. 273.

S. Gregorius lib. 5. epiſt. 20. *Cunctis Evangelium ſcientibus liquet*, *quod voce Dominica ſancto & omnium Apoſtolorum Petro Principi Apoſtolo totius Eccleſiæ cura commiſſa eſt*. *Ipſi quippe dicitur*: Petre, amas me? Paſce oves meas.

(3) S. Gregorius Magnus lib. 7. epiſt. 40. pag. 888.

(4) Herodum hiſtoriam brevem admodum reperies in noſtra Hiſtoria Familiæ Sacræ extremo cap. 4. De vita Chriſti.

Bar. an. 44. §. 15. *doctrinam Evangelicam præbuit*, (5) *potentiſſimiſque virtutibus approbavit*. (6) Anno inſequente Euodio
An. 45. §. 14. Antiochenæ Eccleſiæ præfecto, (7) & omni translato ſecum jure Pontificatus, Cathedram fixit Romę manſuram in futurum tempus omne. (8) Ibi *Simonem Magum non ferri, ſed linguæ mucrone proſtravit*, (9) ibique *Evangelium prædicans viginti*
An. 51. §. 3. *quinque annis ejuſdem Urbis Epiſcopus perſeveravit*. (10) Anno poſt ſuum Romam adventum ſeptimo,

(5) Theodoretus in Epiſt. ad Rom. cap. 1. pag. 14. tom. 3.

(6) Paulus Oroſius lib. 7. Hiſtor. cap. 6. pag. 267.

(7) Vide Hiſtoriam noſtram Apoſtolicam in D. Petro ad Interrogation. 18.

(8) S. Innocentius I. epiſt. 18. §. 1. apud Lab. tom. 2. Conc. pag. 1269. quæ epiſtola eſt 24. apud Petrum Couſtant tom. 1. Epiſtolarum Romanorum Pontificum pag. 851. Antiochia *prima primi Apoſtoli ſedes eſſe monſtratur, quæ Urbis Romæ Sedi non cederet, niſi quod illa in tranſitu meruit, iſta ſuſceptum apud ſe conſummatumque gauderet*. Eadem habet S. Nicolaus I. epiſt. 8. tom. 8. Conc. pag. 315.

(9) Nicolaus I. epiſt. 9. ad Michaelem Imperatorem apud Labbeum tom. 8. Conc. pag. 341.

(10) Euſebius in Chronico ad an. Chr. 44. pag. 660.

S. Hieronymus De Viris illuſtribus cap. 1. Petrus *ad expugnandum Simonem Magum Romam pergit, ibique viginti quinque annis Cathedram Sacerdotalem tenuit*.

Rufinus lib. 2. Invectivarum in S. Hieronymum tom. 2. Operum S. Hieronymi pag. 661. *Petrus Romanæ Eccleſiæ per viginti & quatuor annos præfuit*.

Papebrochius in Conatu Chronico Hiſtorico Diſſertat. 2. ad S. Petrum, quæ eſt *De Sede S. Petri Antiochena* §. 7. *Quod ad confirmationem vulgaris opinionis de annis* XXV. *dicitur, Romano Pontifici accini in die Coronationis ſuæ*, Non viſurum annos Petri, *non docet quidem Ordo Romanus in ritibus ea occaſione ſervari ſolitis, qualem habemus impreſſum Venetiis anno* 1562.; *ſed neque hodierna praxis, aut aliquis, quem legerim, auctor: verum tamen eſſe, hactenus probavit experientia. Siquidem de ſupremo Eccleſiæ univerſalis Pontificatu eſt quæſtio. Tantum enim abeſt, ut annos* XXXII. *vel* XXXVI. *in eo exceſſerit aliquis, ut in tato numero, quem hactenus nume-*

mo, Chriſti primo & quinquageſimo, Claudii Cæſaris edicto expulſus eſt cum omnibus Judæis. Reverſus Hieroſolymam Concilium ibidem cum ceteris Apoſtolis celebravit, ad dirimendam controverſiam Antiochiæ exortam, eſſetne Circumciſio neceſſaria ad æternam beatitatem conſequendam. Poſt quinquennium, Claudio mortuo, rediit Romam, *cum Nero jam imperaret, & editis quibuſdam miraculis, quæ virtute ipſius Dei data ſibi ab eo poteſtate faciebat, convertit multos ad juſtitiam, Deoque templum fidele* (11) *ac ſtabile collocavit. Qua re ad Neronem delata,* (12) *cum a-*

Act. XV. 20. XVIII. 2.

Bar. an. 57. §. 1.

meramus ducentorum quadraginta quatuor Romanorum Antiſtitum, non niſi ſeptemdecim inveniantur exceſſiſſe annos XV. Romanæ Petri Cathedræ *aſſignatos a nobis, ex iiſque ſoli quatuor annum* XX. *ſuperarunt, ſcilicet Silveſter & Hadrianus ſui nominis primi, Alexander* III. *& Urbanus* VIII. *Qui autem* XXV. *ſuperaverit, unicus hactenus repertus eſt Benedictus* XIII. *a verorum Pontificum Catalogo expunctus a pleriſque: contra quem hoc etiam nonnulli obſervant, quod ab aſſumto Papali titulo vixerit ultra annos* XXVIII. *præter eorum conſuetudinem, in quibus ea dignitas citra controverſiam fuit.*

Quot annis regnaverint Pontifices priorum ſæculorum quis audeat pro certo affirmare in tanta vetuſtate, tantaque auctorum diſcrepantia? Chronologiæ capita hæc pertractarunt Henſchenius, Pearſonius, Dodvvellus, Papebrochius, Pagius uterque, Tillemontius, Couſtant, & alii diſſidentes inter ſe: prorſus ut mirari magis adeo diſcrepare inter auctores, quam quid veri ſit, diſcernere queas.

Hi autem Baſnagio ad an. Dom. 65. §. 24. *videntur, ut ajunt, in pertuſum dolium aquam ingerere, cum nulla monumenta ſatis certa ſuppetant, quibus inſtruamur notitia temporis, quo & ſupremum diem deceſſor obiit, & ſucceſſor ad Epiſcopatum promotus eſt. In veris habemus Petavii dictum*, Pontificum quidem ſingillatim tempora perſcrutari plus moleſtiæ, quam utilitatis habet, *haberet tamen niſi documenta nos deficerent.*

(11) *Eccleſiam nimirum*, inquit Baluzius in hunc locum, quæ eſt verum templum Dei, quod non in parietibus eſt, ſed in corde ac fide hominum, qui credunt in eum, ac vocantur Fideles, *ut ait Lactantius in libro quarto inſtitutionum cap.* 14.

(12) Alii aliter narrant, ideo videlicet ab Nerone ſævi-

tum

nimadverteret, non modo Romæ, ſed ubique (13) *quotidie magnam multitudinem deficere a cultu Idolorum, & ad religionem novam damnata vetuſtate tranſire, ut erat exſecrabilis ac nocens tyrannus, proſilivit ad excidendum cæleſte templum, delendamque juſtitiam, & primus omnium perſecutus eſt Dei ſervos,*

tum in Chriſtianos, ut incenſæ Urbis invidia derivaretur in eos. Tacitus lib. 15. Annal. cap. 40. *Videbatur Nero condendæ Urbis novæ & cognomento ſuo appellandæ gloriam quærere*, ideoque incendium juſſiſſe. Et cap. 44. *Ergo abolendo rumori Nero ſubdidit reos & quæſitiſſimis pœnis affecit, quos per flagitia inviſos, vulgus* Chriſtianos *appellabat..... Primo correpti, qui fatebantur, donec indicio eorum multitudo ingens, haud perinde in crimine incendii, quam odio humani generis convicti ſunt. Et pereuntibus addita ludibria, ut ferarum tergis contecti, laniatu canum interirent, aut crucibus affixi, aut flammandi: atque ubi defeciſſet dies, in uſum nocturni luminis urerentur..... Unde quamquam adverſus ſontes & noviſſima exempla meritos, miſeratio oriebatur, tamquam non utilitate publica, ſed in ſævitiam unius abſumerentur.*

Sulpicius Severus lib. 2. Hiſt. Sacræ cap. 29. *Abundante jam Chriſtianorum multitudine, accidit, ut Roma incendio conflagraret, Nerone apud Antium conſtituto. Sed opinio omnium invidiam incendii in Principem retorquebat, credebaturque Imperator gloriam innovandæ Urbis quæſiſſe. Neque ulla re Nero efficiebat, quin ab eo juſſum incendium putaretur. Igitur vertit invidiam in Chriſtianos, actaque in innoxios crudeliſſimæ quæſtiones: quin & novæ mortes excogitatæ, ut ferarum tergis contecti, laniatu canum interirent. Multi crucibus affixi, aut flamma uſti. Plerique in id reſervati, ut cum defeciſſet dies, in uſum nocturni luminis urerentur. Hoc initio in Chriſtianos ſæviri cœptum.*

Suetonius in Nerone cap. 16. nullam Romani incendii mentionem facit: *Afflicti ſuppliciis Chriſtiani.*

(13) *Hæc itaque perſecutio non localis, ſed univerſalis fuit*, ut recte concludit Pagius ad an. 64. §. 4. adverſus Henricum Dodvvellum, qui diſſertatione undecima Cyprianica, *agnoſcit quidem ingentem multitudinem in perſecutione Neroniana paſſam, ſed eorum tantum Chriſtianorum, qui Romæ verſabantur.* Vide diſſertationem noſtram nonam de martyrum multitudine in primævis Chriſtianorum perſecutionibus.

Oroſius lib. 7. cap. 7. Nero *Romæ Chriſtianos ſuppliciis ac mor-*

vos, (14) *Petrum cruci affixit*, *& Paulum interfecit*. (15)

mortibus affecit, *ac per omnes provincias pari perſecutione excruciari imperavit*; *ipſumque nomen exſtirpare conatus*.

(14) Tertullianus Apologet. cap. 5. *Conſulite commentarios veſtros*, *illic reperietis primum Neronem in hanc ſectam*, *cum maxime Romæ oriretur*, *Cæſariano gladio ferociſſe*. Et Scorp. cap. 15. *Orientem fidem Romæ primus Nero cruentavit*. Perſecutio Eccleſiæ I.

Sulpicius Severus lib. 2. Hiſt. ſacræ cap. 28. ita loquitur de Nerone: *Qui non dicam regum*, *ſed omnium hominum*, *& vel immanium beſtiarum ſordidiſſimus*, *dignus exſtitit*, *qui perſecutionem in Chriſtianos primus inciperet*.

S. Leo ſerm. 80. cap. 6. *Neronis furor per omnium vitiorum inflammatus exceſſum*, *in hunc eum uſque torrentem ſuæ præcipitavit inſaniæ*, *ut primus nomini Chriſtiano atrocitatem generalis perſecutionis inferret*, *quaſi per Sanctorum neces gratia Dei poſſet extingui* .... *Non minuitur perſecutionibus Eccleſia*, *ſed augetur*, *& ſemper Dominicus ager ſegete ditiori veſtitur*, *dum grana*, *quæ ſingula cadunt*, *multiplicata naſcuntur*.

S. Auguſtinus lib. 18. De Civit. Dei cap. 52. *Eccleſia perſecutiones paſſa eſt decem*. *Primam computant a Nerone*, *ſecundam a Domitiano*, *a Trajano tertiam*, *quartam ab Antonino*, *a Severo quintam*, *ſextam a Maximino*, *a Decio ſeptimam*, *octavam a Valeriano*, *ab Aureliano nonam*, *decimam a Diocletiano & Maximiano*. Ita, qui inſigniores perſecutiones numerant factas ab Ethnicis Imperatoribus adverſus Chriſtianos. Sed Auguſtinus horum ſententiam non probat. *Quid enim*, *qui hoc ſentiunt* ait, *dicturi ſunt de perſecutione*, *qua ipſe Dominus crucifixus eſt*? *In quo eam numero poſituri*? *Si autem hac excepta exiſtimant computandam*, *tamquam illa numerandæ ſint*, *quæ ad corpus pertinent*, *non qua ipſum caput eſt appetitum & occiſum*; *quid agent de illa*, *quæ poſteaquam Chiſtus aſcendit in Cælum*, *Hieroſolymis facta*, *ubi B. Stephanus lapidatus eſt*, *ubi Jacobus frater Joannis gladio trucidatus*, *ubi Apoſtolus Petrus ut occideretur incluſus*, *& per Angelum liberatus*, *ubi fugati atque diſperſi de Hieroſolymis fratres*, *ubi Saulus*, *qui poſtea Paulus Apoſtolus factus eſt*, *vaſtabat Eccleſiam*; *ubi ipſe quoque jam fidem*, *quam perſequebatur*, *evangelizans*, *qualia faciebat*, *eſt paſſus*, *ſive per Judæam*, *ſive per alias gentes*, *quacumque Chriſtum ferventiſſimus prædicabat*? *Cur ergo eis a Nerone videtur ordiendum*, *cum ad Neronis tempora inter atrociſſimas perſecutiones*, *de quibus nimis longum eſt cuncta dicere*, *Eccleſia creſcendo pervenerit*? *Quod ſi*

a Regibus factas perſecutiones in numero exiſtimant eſſe debere; Rex fuit Herodes, qui etiam poſt aſcenſum Domini graviſſimam fecit. Deinde quid reſpondent etiam de Juliano, quem non numerant in decem? An ipſe non eſt Eccleſiam perſecutus, qui Chriſtianos liberales litteras docere ac diſcere vetuit?.... Poſtremo noſtra memoria Valens... Arianus nonne magna perſecutione per Orientis partes Catholicam vaſtavit Eccleſiam? ... Rex Gothorum in ipſa Gothmia perſecutus eſt Chriſtianos crudelitate mirabili... Quid modo in Perſide? Nonne in Chriſtianos ſerbuit perſecutio?

(15) Hæc Lactantius, ſeu Lucius Cæcilius de mortibus Perſecutorum cap. 2. De Petro, ceteriſque Apoſtolis plura in noſtra Hiſtoria Apoſtolica.

II.

S. LINUS.

ANNO CHRISTI *69*.

NERONIS IMPERATORIS 13.

LINUS natione Hetruſcus, patria Volaterranus fertur. *Poſt Petri martyrium primus Eccleſiæ Romanæ Epiſcopatum ſuſcepit. Hujus mentionem facit Paulus in epiſtola, quam ab Urbe Roma ad Timotheum ſcripſit, inter ſalutationes, quæ ad calcem epiſtolæ leguntur:* Salutat te, *inquit*, Eubulus, Pudens, Linus, & Claudia. (1) Hujus Claudiæ filium

Bar. an. 69. §. 35. Pagius an. 67. §. 28. Epiſt. II. Cap. IV. 21.

(1) Euſebius Hiſt. Eccl. l. 3. cap. 2. Linus ne, an Clemens proximus poſt Petrum Pontifex fuerit, diſcrepat inter veteres ſcriptores. Tertullianus de Præſcript. cap. 32. *Clementem a Petro ordinatum* edit. Conſentit Hieronymus tum lib. 1. adver. Jovin. cap. 7. §. 12. tum comment. in Eſaiam cap. 52. quæ fuit ſententia Patrum Latinorum uſque ad exitum ſæculi IV. Quamquam Hieronymus De Viris Illuſtribus cap. 15. ubi de Clemente narrat ex profeſſo, eum affirmat, *quartum poſt Petrum Romanum Epiſcopum fuiſſe, ſecundum Linum, & tertium Cletum*. Proximus igitur Petri ſucceſſor eſt Linus ex D. Hieronymo, cujus opinio teſtimoniis confirmatur Irenæi lib. 3. adver. hær. cap. 3. §. 3. Euſebii lib. 3. Hiſt. Eccl. cap. 2 13. & lib. 5. cap. 6. Epiphanii hær. 27. §. 6. Optati lib. 2. §. 3. Auguſtini epiſt. 53. §. 2. & Theodoreti in Epiſt. 2. ad Timoth. cap. 4.

Lino ex eorumdem ſcriptorum auctoritate ſubjiciendus Cletus, quem omnes, ſi Epiphanium & Hieronymum excipias, Anacletum vocant: Optatus vero, & Auguſtinus non Lino, ſed Clementi ſufficiunt.

Baronius, cujus ſententiam præ cæteris probant Natalis Alexander, Bollandus, Cotelerius, Tillemontius, ad an. 69. §. 43. ſecutus Epiphanium hær. 27. §. 6. ſcribit, S. Clementem accepiſſe quidem ab D. Petro Epiſcopatum, ſed de-

lium fuiſſe Linum, rentur aliqui ſecuti Conſtitutiones Apoſtolicas lib. 7. cap. 46. Incertus auctor Carminum adverſus Marcionem extremo Libro 3. Linum dicit virum *magnum plebique probatum*. (2) In Libro Pontificali (3) dicitur ex præcepto D. Petri caviſſe, ut mulier Eccleſiam ingre-

de-

decedentem jure ſuo collatam ſibi dignitatem recuſaſſe, ut Linus & Cletus Petri ipſius in Epiſcopali munere adjutores alius poſt alium electus per ſuffragia Cleri Romanam Eccleſiam gubernaret. Qua ex re componitur controverſia, quæ intercedit inter ſcriptores memoratos, quorum alii Linum, alii Clementem proximum poſt Petrum Pontificem fuiſſe contendunt. Quemadmodum enim, qui Linum Petro ſuggerunt, ii Clementem a S. Petro Romanæ Eccleſiæ Epiſcopum conſtitutum non negant; ita qui dicunt, Clementem Petri adhuc ſuperſtitis ſucceſſorem deſignatum, non inficiantur, illum vivo Lino & Cleto conſtanter recuſaſſe delatum ſibi a D. Petro honorem Pontificatus. Vide Cotelerium in Conſtitut. Apoſt. lib. 7. cap. 46. & Petrum Couſtant diſſertat. de proximis B. Petri ſucceſſoribus tom. 1. Epiſt. Rom. Pont. pag. 1.

(2) Apud Tertullianum pag. 635.

(3) Joan. Ciampinus in Examine Libri Pontificalis tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 34. & 53. *Hiſtoriam Roman. Pontif. quæ ſub titulo* Libri Pontificalis, *ſive Damaſi, aut Anaſtaſii Bibliothecarii circumfertur, a pluribus exaratam exiſtimamus: nihilominus ut autographæ genuiniſque e ſcripturis excerptæ maximam ac ſummam fidem habendam eſſe cenſemus; præcipue cum propter antiquitatem eximiæ venerationis ſit, ac tot ſæculorum conſenſu ab Eccleſia recepta, utpote quæ litteris conſignata fuerit a Scriptoribus, qui vel Pontificibus, quorum geſta ſcripſere, coævi, vel paulo juniores fuerunt.*

Muratorius Prolegom. in Vitas Rom. Pont. Anaſtaſio Bibliothecario additas ibid. pag. 274. *Veterum Romanorum Pontificum Vitæ a variis Scriptoribus litteris conſignatæ, quæ ſub Anaſtaſii Bibliothecarii nomine circumferuntur, in Hadrianum* II. *&* *Stephanum* VI. *ſeu ut rectius dicendum eſt* V. *deſinunt, quarum poſtrema Gulielmo Bibliothecario tribuuntur. Subſequentium Pontificum Vitas par eſt credere olim, ſuiſque temporibus per Bibliothecarios* S. R. E. *alioſve Hiſtoricos fuiſſe conſcriptas*. Vide Schelſtratum tom. 1. Antiquitatis Illuſtratæ diſſertat. 3. cap. 7. 8. & 9. & Lambertinum de Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 1. cap. 3. num. 2.

deretur capite velato. (4) Menandrianos, *qui mundum non a Deo, ſed ab Angelis factum eſſe teſtantur, a conſortio converſationis noſtræ ejectos æterna damnatione multavit; docens rationabiliter ſecundum ſanctas Scripturas veteris Teſtamenti, Deum, qui cum Moyſe locutus eſt, hunc eſſe omnium creatorem, & nihil in creaturis omnibus eſſe, quod poſſit pro ſui natura eſſe vituperabile*. (5) Idem *Martyrium Petri & Pauli uno die paſſorum Græco ſermone ſcripſiſſe* legitur apud Sigebertum *de Script. Eccl.* cap. 5. (6) Anno Chriſti 80. IX. Kal. O- Bar. an.
ctobris, quo die ab Eccleſia colitur, juſſu Satur- 80. §. 1.
nini, cujus filiam a Dæmonum vexatione libera- Pag. an.
verat, morti datus, ex his tenebris in ſempiter- 78. §. 3.
nam lucem exceſſit, poſt *annos undecim, menſes duos, dies tres & viginti*, quam Pontificatum occeperat. (7)

S. CLE-

(4) Sanctionem hanc, ut *Epiſcopali cura* minus dignam, irrident Magdeburgenſes Cent. 1. lib. 2. cap. 10. Quos ſatis ſuperque refellam, ſi dixero, id antea præceptum etiam a D. Paulo I. ad Cor. cap. XI. 5.

(5) Prædeſtinatus §. 2. tom. 1. Operum Jacobi Sirmondi pag. 270. edit. Venetæ.

(6) In Maxima Bibliotheca veterum Patrum tom. 2. pag. 67. duo ſunt ſub nomine Lini Papæ libelli *De Paſſione Petri & Pauli*. Sed Bellarminus de Script. Eccl. & lib. 2. de Rom. Pontifice cap. 9. illos rejicit tamquam ſuppoſititios: Baronius ad. an. 69. §. 6. tradit, Manichæorum erroris fuligine deformatos: priſci alicujus Monachi opus exiſtimat Voſſius lib. 2. De hiſtoricis Græcis cap. 9.

(7) Pagius ad an. 78. §. 3. *Non exiſtimandum*, Linum *eo die* (IX. Kal. Octobr.) *ad ſuperos tranſiiſſe; cum dies, quibus in Martyrologiis veteres Pontifices colantur, & in auctiori Chronico veterum Pontificum dicuntur ſepulti, ad aliquam eorum tranſlationem ut plurimum pertineant*.

At Muratorius tom. 1. Anecdot. diſſertat. 19. pag. 100. & 103. pronunciat, *expreſſo lubentius Eccleſiæ Romanæ, aliorumque ſcriptorum teſtimonio, quam nudæ illius opinioni fidem habendam eſſe*, probatque per *tria Epochæ noſtræ priora ſecula quam plurimos SS. Pontifices ex Pagi conſenſu ipſis diebus*,

III.

S. CLETUS.

ANNO CHRISTI 80.

VESPASIANI IMPERATORIS 10.

Bar. an. 80. §. 4. An. 93. §. 1. Pag. an. 91. §. 2. 3. CLETUS Æmiliani filius, Romanus *annos duodecim, menſes ſeptem & dies duos* Pontificatum geſſit. Cælo receptus eſt anno Chriſti 93. quo alteram perſecutionem adverſus Chriſtianos excitavit Domitianus, *portio Neronis de crudelitate*. (1) Ex præcepto D. Petri quinque & viginti Presbyteros ordinaſſe in Urbe Roma legitur in libro Pontificali; *id eſt*, ut explicat Pagius in ejus vita, *Urbem in totidem Parochias diſtinxiſſe*. Martinus Polonus, qui in Chronico tradit, Cletum

bus, queis coluntur, Martyrii corona donatos, ac propterea omnem Romano potius Martyrologio, quam leviſſimis aliorum rationibus fidem adjungendam eſſe.

Perſecutio II. (1) Tertullianus Apologet. cap. 5. Idem de Pallio cap. 4. Domitianum vocat *Subneronem*. De eo Lactantius de mortibus Perſecutorum cap. 3. *Ad perſequendum juſtum populum inſtinctu Dæmonum incitatus eſt*.

Euſebius lib. 3. Hiſt. Eccl. cap. 17. *Neronianæ impietatis, bellique & odii adverſus Deum ſucceſſorem ſe ipſum profeſſus eſt. Quippe hic ſecundus perſecutionem in nos concitavit*. Et cap. 18. *In hac perſecutione Joannes Apoſtolus, idem & Evangeliſta, qui etiamtum in vivis ſupererat, ob teſtimonium, quod divino Verbo perhibebat, in inſulam Patmum traditur eſſe relegatus*. Et cap. 19. *Univerſos, qui a Davide generis ſui originem ducerent, interfici juſſit*. Et cap. 20. *Quippe Domitianus de adventu Chriſti, perinde ac Herodes, ſibi metuebat*.

Oroſius lib. 7. cap. 10. *Ad hoc paulatim per omnes ſcelerum gradus crevit, ut confirmatiſſimam toto orbe Chriſti Eccleſiam, datis ubique crudeliſſimæ perſecutionis edictis, convellere auderet*. Vide Pagium ad an. 89. §. 6. & 7.

tum formulam hanc: *Salutem, & Apoſtolicam benedictionem*, litteris omnium primum inſcripſiſſe, moveret me, niſi id traderet ex ſenſu ſuo, & ſine auctore. Nulla enim exſtat Cleti epiſtola, quę faciat ejus rei fidem. (2) Nullum Pontificem verbis illis uſum invenio ante Joannem V. & Sergium I. quorum diplomata verbis illis notata refert Mabillonius *De re diplomat.* lib. 5. pag. 436. & lib. 6. pag. 622. *Ante* Leonem IX. *vel ſaltem* Gregorium VII. *formulam iſtam non fuiſſe ſtabili uſu receptam* cenſet Daniel Papebrochius, & Joannes Garnerius. (3)

I V.

S. CLEMENS I.

ANNO CHRISTI 93.

DOMITIANI IMPERATORIS 10.

CLEMENS Fauſtini filius, Romanus, *de quo Apoſtolus Paulus ad Philippenſes ſcribens ait*: Cum Clemente & ceteris cooperatoribus meis, (1) Bar. an. 93. §. 1. 2. 3. Cap. IV. 3.

(2) Ludovicus Jacob a S. Carolo lib. 1. Bibliothecæ Pontificiæ pag. 58. *S. Cletus ſcripſiſſe fertur Epiſtolas, in quibus omnium primus uſus eſt verbis illis*: Salutem, & Apoſtolicam benedictionem. *Ita ab omnibus auctoribus affirmatur; ſed an exſtent, neque in Conciliis Generalibus, neque in Epiſtolis Pontificiis hactenus reperire potui.*

(3) Papebrochius in Conatu Chronico Hiſtorico ad catalogum Pontificum Romanorum ad S. Cletum num. 4. pag. 89.

Garnerius diſſertat. 1. ad Librum Diurnum eorumdem Pontificum pag. 152; in qua diſſertatione diſputat de inſcriptione epiſtolæ, qua Pontifex ad alios ſcriberet, & ad ipſum ſcriberetur.

(1) quorum nomina ſcripta ſunt in libro vitæ, *quartus poſt Petrum Romanus Epiſcopus, ſiquidem ſecundus Linus fuit, tertius Cletus, tametſi plerique Latinorum ſecundum poſt Petrum Apoſtolum putent fuiſſe Clementem.* (2) Hic *& vidit ipſos Apoſtolos, & contulit cum eis, & cum adhuc inſonantem prædicationem Apoſtolorum & Traditionem ante oculos haberet, Epiſcopatum ſortitus eſt.* (3) Idem, ut eſt in Libro Pontificali, per ſeptem Urbis regiones conſtituit Notarios, qui geſta Martyrum ſcriptis mandarent, & in Acta Eccleſiæ referrent. (4) Idem & *quidem nominatim de ſucceſ-*

(1) Ex his verbis S. Chryſoſtomus Præfat. in epiſt. 1. ad Tim. colligit, *Clementem unum ex comitibus Pauli fuiſſe*, perinde ac Lucam & Timotheum.

(2) S. Hieronymus de Viris illuſtribus cap. 15.

S. Clemens epiſt. 1. ad Cor. cap. 4. pag. 11. *Propter æmulationem Pater noſter Jacob aufugit a facie Eſau fratris ſui. Hac loquendi ratione*, ut notat Petrus Couſtant, *indicare videtur Clemens ſe ex Jacob ſtirpe potius oriundum, quam ex proſapia Cæſarum; adeoque Judæum, non Romanum eſſe. Secus tamen Eucherius in epiſtola ad Valerianum ſentit. Forte etiam Clemens Jacob eo ſenſu* patrem noſtrum *vocat, quo Paulus Rom. 9. promiſſionis filios in ſemine Abrahæ & Iſrael computari docet; eoſque ex ipſo* Iſrael Dei, *Gal. 6. 16. nuncupat.*

S. Epiphanius hær. 27. §. 6. credit, S. Clementem Epiſcopatu initiatum a D. Petro, ut ejus vices obiret, eo Evangelii promulgandi cauſſa abſente. Rufinus extrema Præfat. in libros Recognitionum S. Clementis id negotii Lino & Cleto datum vult, Bollandus tom. 1. April. pag. XV. num 38. ſimul omnibus.

(3) S. Irenæus lib. 3. contra Hæreſes cap. 3. pag. 176.

(4) *In regiones quatuordecim*, ut ait Tacitus lib. 15. Annal. cap. 40. *Roma dividitur*. Has Clemens in ſeptem contraxit, & in ſingulis notarios poſuit, qui inde dicti ſunt notarii *regionarii*. Anaſtaſius in Hadriano I. *Domnus Paulus Papa eum clericari juſſit, quem notarium regionarium in Eccleſia conſtituens, poſtmodum eum Subdiaconum fecit*. Vide Blanchinum in Prolegomenis ad Anaſtaſium Bibliothecarium tom. 2. pag. 138.

ceſſionibus Epiſcoporum traditam ab Apoſtolis regulam citat epiſt. 1. *ad Corinthios num.* 44. *Idemque, quantum ex monumentis veterum conjicere poſſumus, alias id genus ſanctiones colligi, aut Eccleſiis diverſis ſervandas tradi curavit. Unde factum arbitramur, ut & Apoſtolicarum Conſtitutionum libri, & Apoſtolorum nomine vulgati Canones ipſi adſcriberentur. Solent quippe hujuſmodi opera, licet variis ſubinde incrementis augeſcant, ejus nomine deinceps inſcribi, quo primum auctore cœpta ſunt.* (5) Excitata ab Trajano adverſus Chriſtianos perſecutione, in Cherſoneſum Tauricam relegatus traditur. (6) Cum omnes fere illius regionis incolas Chriſtianæ doctrinæ prædicatione & præclariſſimi miraculi illuſtratos ſplendore, ad veri Dei cultum a vitæ pravitate convertiſſet, Trajani juſſu in mare demerſus *fidem, quam* (à S. Petro) *didicerat, & docuerat, martyrio conſecravit* (7) an. Chr. 102. IX. Kal. Decembris, *anno nono, menſe*

Bar. an. 102. §. 1. Pag. an. 100. §. 2.

ac

(5) Pettus Couſtant in Præfat. ad Epiſt. Rom. Pont. part. 2. num. 51. pag. LVI.

(6) Acta S. Ignatii martyris ex editione Uſſerii apud Ruinartum pag. 11. *Trajanus perſecutionem comminans, omnes ipſos Dei cultores exiſtentes vel ſacrificare, vel mori cogebat.*

Perſecutio III.

Tertullianus Apologet. cap. 2. *Plinius ſecundus cum provinciam regeret, damnatis quibuſdam Chriſtianis, quibuſdam gradu pulſis, ipſa tamen multitudine perturbatus, quid de cetero ageret, conſuluit tunc Trajanum Imperatorem* per epiſtolam, quæ eſt 97. lib. 10. ubi Trajani quoque reſponſum habetur. *Suſpectam tamen rem totam* Cotelerio *facit ſilentium Euſebii Palæſtini:* In S. Ignatii Epiſt. ad Philadelphenos pag. 33.

Euſebius lib. 3. cap. 32. ſcribit: *Sub Trajano particularem quamdam per ſingulas civitates populari motu adverſus noſtros excitatam eſſe perſecutionem.* Et cap. 33. ait, *plurimos ex fidelibus multiplicis martyrii certamen ſubiiſſe.*

(7) Zoſimus Pontifex apud Baronium ad an. 417. §. 20. & apud Labbeum tom. 2. Conc. pag. 1558. Martyr dicitur etiam a Concilio Vaſenſi I. anno 442. celebrato can. 6.

ac die ſexto, quam Cleto ſucceſſerat. Quæ ſub ejus nomine feruntur ſcripta, omnia ſuppoſititia ſunt præter epiſtolam unam ad Corinthios. (8)

V.

S. ANACLETUS.

ANNO CHRISTI 103.

TRAJANI IMPERATORIS 4.

Bar. an. 103. §. 2. ANACLETUS (1) Athenienſis *Memoriam B. Petri conſtruxit & compoſuit*, teſte auctore Libri Pontificalis, *id eſt*, ut explicat Altaſerra, Bar. an. 106. §. 2. *Ædem ſacram dicavit B. Petro*. (2) Quæ Ædes nul-

(8) Hieronymus de vir. illuſtr. cap. 15. *Fertur & ſecunda ejus nomine epiſtola, quæ a Veteribus reprobatur*.
Dionyſius Corinthiorum Epiſcopus in epiſtola ad Rom. Soteri nuncupata, apud Euſeb. l. 4. Hiſt. Eccl. extremo c. 23. *Hodie, ſacrum diem Dominicum tranſegimus. In quo epiſtolam veſtram legimus, quam quidem perpetuo deinceps legentes, perinde ac priorem illam nobis a Clemente ſcriptam epiſtolam, optimis præceptis ac documentis abundabimus*.

(1) Unum eſſe *Cletum* & *Anacletum* contendunt Valeſius, Natalis Alexander, Dupinus, Tillemontius, Pearſonius. Contrarium docent Baronius ad an. 69. §. 39. Pagius uterque, Schelſtratus to. 1. Antiquitatis illuſtratæ diſſertat. 2. cap. 2. & alii complures. His potius aſſentior: *cum*, ut verbis utar Panvini annotat. ad Platinam pag. 12. *ex Eccleſiaſtica Traditione, quam omnibus ſcriptoribus hac in re præpono, manifeſte liqueat, Cletum ab Anacleto nomine, Patre, patria, rebus geſtis, mortis tempore & die diverſum eſſe. Utriuſque etiam tamquam diverſi feſtum diem S. Mater Eccleſia adhuc diverſum celebrat*, Cleti quidem VI. Kal. Maji, Anacleti autem III. Idus Julii. Vide diſputationem noſtram 4. & annot. 1. ad S. Victorem. I. Pont. XV.

(2) S. Auguſtinus in Pſal. 44. §. 23. *Oſtendatur mihi Romæ in honore tanto templum Romuli, in quanto ibi oſtendo*

nullo umquam turbine perſecutionis dejecta, ſed majore in annos ſplendore aucta in eam tandem crevit Templi amplitudinem, quæ omnium admirationem in ſe convertit. (3) Non ore tantum, ſed etiam ſanguine veritatem cæleſtem teſtatam fecit. Martyr enim ad Deum abiit anno 112. III. Idus Julii, cum *annos novem*, *menſes tres*, *ac dies decem* Romanam Eccleſiam adminiſtraſſet. (4) Bar. an. 112. §. 1. Pag. an. 101. §. 4.

V I.

S. EUARISTUS.

ANNO CHRISTI 112.

TRAJANI IMPERATORIS 13.

EUARISTUS ſeu *Evareſtus*, Εὐάρεστος, ut habet Euſebius lib. 3. Hiſt. Eccl. cap. 34. Be- Bar. an. 112. §. 4.

B thleemi-

do Memoriam Petri. Et lib. 22. de Civ. Dei cap. 10. *Nos autem martyribus noſtris non templa ſicut Diis, ſed Memorias ſicut hominibus mortuis, quorum apud Deum vivunt ſpiritus, fabricamus*. Vide Baronium ad an. 57. §. 127. & ad an. 275. §. 2.

(3) Vide Baronium ad an. 106. §. 2. & Vitam Julii II. Pontificis CCXVIII.

(4) Epiſtolæ tres Decretales, quæ Anacleti nomen præſeferunt, ſubdititiæ habentur: item aliæ, quæ Pontificibus ante Siricium adſcribuntur, exceptis iis, quæ memorantur a ſanctis Patribus, vel antiquis hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Scriptoribus. Ita cenſent eruditiſſimi Cardinales Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 3. §. 1. Bellarminus lib. 2. De Rom. Pont. cap. 14. Baronius ad an. 530. §. 5. & ad an. 865. §. 8. qui affirmat, *illis non indigere ſanctam Romanam Eccleſiam*.

Petrus de Marca lib. 3. De Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 5. §. 1. addit, injuria nihilominus a Blondello

atro-

thleemita, in locum Anacleti ſuffectus, *annos novem, & menſes tres* Pontifex fuit. Hic Titulos, ſeu *domos divino cultui mancipatas*, ut explicat Baronius, (1) in Urbe Roma Presbyteris diviſiſſe, ſeptemque Diaconos juſſiſſe Epiſcopo ad populum concionanti præſto eſſe (2) legitur in Libro Pontificali. Eumdem fuiſſe primum, qui conſecrationem Eccleſiarum in mores noſtros induxerit, opinio eſt aliquorum. (3) De medio ſublatus eſt anno 121. VII. Kal. Novembr. quo die ab Eccleſia colitur.

An. 121. §. 1. Pag. an. 119. §. 2.

S. ALE-

atrocioribus verbis epiſtolas illas dilacerari, quas e ſententiis & verbis legum, canonum antiquorum, & ſanctorum Patrum, qui quarto & quinto ſæculo floruerunt, ſi pauca demas, concinnatas eſſe conſtat. Vide Obſervationem Phil. Labbei tom. 1. Conc. pag. 78. & Pagium ad an. 100. §. 3. 7.

(1) Idem Baronius annot. in Martyrologium Rom. VII. Kal. Auguſti: *Idem Titulus, quod Memoria, ſeu Eccleſia: ſic dictus, quod in loco, ubi erat Eccleſia erigenda, Crux poneretur in titulum.... Romæ autem obtinuit vetus loquendi uſus, ut non omnis Eccleſia, martyrumve Memoria Titulus diceretur, ſed tantum inſigniores, quibus præficerentur Presbyteri Cardinales.*

Joan. Mabillonius Comment. in Ordinem Romanum cap. 3. pag. 13. *Tituli nihil aliud ſunt, quam Baſilicæ, quibus certi Sacerdotes ac miniſtri adſcripti & addicti habentur. Longe ſupra* XXVIII. *Tituli ante Innocentii I. tempora in Urbe erant.*

(2) *Queſi veræ doctrinæ teſtes*, inquit Ciaconius, *ne ab æmulis Epiſcopo prædicanti imponerentur errores, qui ei adſcriberentur, quos tamen ipſe non commiſiſſet:* ſeu, ut interpretatur Blanchinus in Notis ad Anaſtaſium tom. 2. part. 2. pag. 78. *propter ſtilum veritatis addiſcendum in miniſterio prædicationis.*

(3) Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 20. §. 3. *Sunt qui Evariſto Papæ ejus* (conſecrationis Templorum) *originem adſcribunt; ſed multo certius eſt, Apoſtolicum inſtitutum eſſe; niſi dicamus ab hoc Pontifice ſcripto promulgatum, quod ſola traditione ab Anteceſſoribus acceperat. Aut forte addidit ad veteres ceremonias, ut ſine Miſſæ ſacrificio Baſilicæ non conſecrarentur, ut ex illo referunt canonum collectores. Alii ex adverſo*

VII.

S. ALEXANDER I.

ANNO CHRISTI 121.

HADRIANI IMPERATORIS 2.

ALEXANDER Alexandri filius Romanus I- Bar. an.
dibus Novembr. anno 121. Pontifex conſti- 121. §. 2.
tutus, anno 132. V. Nonas Majas ſacrum in mar- An. 132.
tyrio Sanguinem fudit; *cum decem annos admini-* §. 1. 3.
ſtrationis expleſſet. (1) De hoc auctor Libri Pon- Pag. an. 130. §. 2.
tificalis narrat, *paſſionem Domini miſcuiſſe in pre-* 3.
catione Sacerdotum, *quando Miſſæ celebrantur*. Ex quo factum reor, ut nonnulli exiſtimarent, precationem illam: *Unde & memores Domine* poſt conſecrationem ab Sacerdote recitari ſolitam Miſſæ Canoni inſertam ab eo. Sed ut ait Bona lib. 2.

B 2 Rer.

ſo ſcribunt ante Imperium Conſtantini Magni nullas fuiſſe Eccleſiarum dedicationes propter metum perſecutionis: in quorum ſententiam facile ibo; ſi de publicis & ſolemnibus agant: ſi vero de privatis & clam peractis ſermo ſit, nullatenus illis conſentire poſſum. Nam veterum Patrum teſtimonio jam ſupra evici, ſemper Chriſtianos ſuas Eccleſias habuiſſe; quas ab Epiſcopis, Moſaicæ Legis exemplo & Apoſtolica inſtitutione edoctis, divino cultui certis ceremoniis conſecratas, nemo certe negabit, cui perſpecta ſit in rebus etiam minoris momenti illorum temporum diſciplina.

(1) Euſebius lib. 4. Hiſt. Eccl. cap. 4. pag. 94.

S. Optatus l. 2. cont. Parmen. §. 3. pag. 28. Alexandrum prætermittit, & Euariſto Sixtum ſuggerit. Id quod vel Optati oblivione, vel amanuenſium potius incuria factum puto. Nam apud Irenæum lib. 3. cap. 3. §. 3. Euſebium lib. 4. cap. 4. Epiphanium hær. 27. §. 6. & apud Auguſtinum epiſt. 53. §. 2. ubi ſine controverſia ex tabulis Eccleſiæ Africanæ Pontifices recenſet, Alexander proximus poſt Euariſtum ponitur.

Digitized by Google

Rer. Liturgic. cap. 13. §. 3. *ſi præciſe de memoria paſſionis ſermo ſit, ſive iſtis, ſive aliis verbis fiat, ea certe non fuit ab hoc ſancto Pontifice inſtituta, ut præclare obſervat Baronius an.* 132. *num.* 3. *Habemus enim hac de re expreſſum in Evangeliis præceptum Domini*; *& Paulus I, ad Cor. c,* 11. *luculentum ejuſdem rei teſtimonium præbet dicens:* Quotieſcumque manducabitis &c. In eodem libro Pontificali & apud Uvalafridum Strabonem de rebus Eccleſiaſticis cap. 29. ſcriptum hoc etiam invenitur, Alexandrum auctorem fuiſſe ritus aquæ benedicendæ cum ſale, & in Chriſtianorum domibus aſpergendæ. (2) At morem illum ab Apoſtolica traditione ortum, & Alexandri decreto confirmatum docet Baronius ad an. 57. §. 109. & ad an. 132. §. 3. Parum aquæ eſſe vino in conſecratione Calicis admiſcendum ex Alexandri decreto, ſcribunt aliqui. At id fieri ex Chriſti in-
Pag. 225. ſtituto, quod a S. Cypriano epiſt. 63. *Dominica*
229. *Traditio* ac *Evangelica & Apoſtolica diſciplina* appellatur, oſtendit Bona lib. 1. Rer. Liturgic. ca. 9. §. 3. Invenias apud alios, eumdem decreviſſe, ut Euchariſtia ex pane azymo conficeretur. Aſt alii animadvertunt, nihil hujuſmodi in antiquis ac legitimis Alexandri Actis reperiri, & nullum hujus decreti teſtem proferri præter Martinum Polonum, qui cum undecim poſt ſæculis floruerit, haud ita facile probandus eſt.

(3)

(2) Alfordus in Annalibus Eccleſiæ Britannicæ ad an. 132. §. 1. S. Paulus epiſt. 1. ad Tim. cap. IV. 4. 5. *dixit*, ſanctificari poſſe omnem creaturam per verbum Dei & orationem. *Nihil ergo fecit Alexander non præſcriptum ab Apoſtolis, non uſurpatum prius, non probatum ubique, ſi juſſit aquam benedici.* D. Thomas 3. Part. quæſt. 65. art. 1. ad 6. *Aqua benedicta ordinatur contra inſidias Dæmonum, & contra peccata venialia.* Baronius ad an. 132. §. 5. *Aqua ad domeſticum uſum ſanctificata, ipſo ingreſſu Eccleſiæ ad levium ſordium expiationem eſt expoſita.*

(3) Itaque iis ego magnopere aſſentior, qui, nulla facta de Alexandri decreto mentione, azymorum uſum ad Euchariſtiam conficiendam ex Apoſtolorum traditione in Eccleſia Latina ſemper viguiſſe confirmant, in quorum ſententiam decima ex noſtris Diſputationibus plura perſecuti ſumus.

VIII.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

S. SIXTUS I.

ANNO CHRISTI 132.

HADRIANI IMPERATORIS 13.

SIXTUS Romanus. Si Libro Pontificali fides ſit, decrevit, ut vaſa ſacra ab ſacris tantum miniſtris tangerentur, utque nullus Epiſcopus Romam evocatus, ad Epiſcopatum ſuum rediens ſuſciperetur, niſi Apoſtolicæ Sedis litteras *Formatas* populo exhiberet. (1) Triſagion *Sanctus Sanctus* San- Bar. an. 132. §. 7. Pag. an. 130. §. 3. Bar. an. 142. §. 3. 6. 7. 12.

B 3

(3) *Martinus Polonus in Chronico, ubi de Alexandro I. Pontifice Romano hæc habet*: Hic etiam ſtatuit, ut vino aqua miſceretur ad deſignandam unionem Chriſti cum Eccleſia, & ut oblatio fieret in azymo, & in modica quantitate, dicens: Hæc oblatio quanto potior, tanto rarior: *Epiſtola I., quæ ab Iſidoro Mercatore hujus Pontificis nomine ſuppoſita eſt, jubetur, ut aqua vino admiſceatur; de azymis vero nihil in ea, nec in duabus aliis legitur. Unde hæc Martinus hauſerit, incompertum eſt.* Michael Lequien differtat. 6. ex Damaſcenicis §. 36.

(1) Erant litteræ *Formatæ*, per quas unitas Fidei, ac mutuus inter caput & membra amor foveri & ſignificari conſueverat, ideoque etiam *Canonicæ*, *Communicatoriæ*, *Eccleſiaſticæ*, *&* *Pacificæ* vocabantur. Harum ſcribendarum ratio, ne fraudi locus eſſet, præſcripta fuiſſe dicitur a Nicæna I. Synodo. Vide Bar. ad an. 142. §. 6. 7. Sirmond. in

Pag. an. 140. §. 3. *Sanctus* Miſſæ ſacrificio ab eo inſertum, aliqui tradunt. Sed hoc ſolum eſt in Libro Pontificali, Sixtum *conſtituiſſe, ut Miſſarum actionem* (2) *Sacerdote incipiente populus hymnum*, (ſeu Triſagion) *decantaret, Sanctus Sanctus Sanctus*. Itaque Baronius ad an. 142. §. 12. exiſtimat, eo duntaxat ſpectaſſe Sixti decretum, ut hujus hymni uſus jam receptus *cuſtodiretur ſanctius*: (3) Deceſſit anno Chr. 142. *cum Epiſcopatum Urbis Romæ* decem annis *obtinuiſſet*, ut lib. 4. Hiſt. Eccl. cap. 5. ſcribit Euſebius.

S. TE-

in Sidon. Apoll. l. 6. epiſt. 8. & Ducangium in Gloſſ. v. *Formatæ*. Harum exempla XI. ſunt apud Harduin. tom. 5. Conc. pag. 1454.

(2) VValafridus Strabo De rebus Eccleſiaſticis cap. 22. tom. 15. Bibl. Patr. pag. 193. *Actio dicitur ipſe* Canon, *quia in eo Sacramenta conficiuntur Dominica*, Canon *vero eadem* Actio *nominatur, quia in ea eſt legitima & regularis Sacramentorum confectio*.

Honorius Auguſtodunenſis lib. 1. De Antiquo ritu Miſſarum cap. 80. tom. 20. Bibl. Patr. pag. 1057. *Miſſa quoddem judicium imitatur, unde & Canon* Actio *vocatur*. Actio *autem eſt cauſſa, quæ in publico Conventu coram judicibus agitur: quia in Miſſa cauſſa populi cum Deo judice agitur*. Et cap. 103. *Canon dicitur regula, quia per eum regulariter fit Sacramentorum confectio*.

(3) Hymnus hic adhibitus in ſacra liturgia ex Jacobi Apoſtoli decreto legitur lib. 8. Conſtitut. Apoſtolic. cap. 12.

Concilium Vaſenſe anno 529. celebratum can. 3. apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1680. ſtatuit, *ut in omnibus Miſſis, ſeu in matutinis, ſeu in Quadrageſimalibus, ſeu in illis, quæ pro defunctorum commemoratione fiunt, ſemper* Sanctus Sanctus Sanctus, *eo ordine, quo modo ad Miſſas publicas dicitur, dici debeat; quia tam ſancta, & tam dulcis, & deſiderabilis vox etiamſi diu noctuque poſſit dici, faſtidium non poterit generare*.

Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 10. §. 5. *Duplex eſt Triſagion. Iſtud nimirum, de quo nunc agimus, omnibus Eccleſiis commune, & illud, quod Græci quotidie, Latini ſemel in anno Græce ſimul & Latine concinunt in magna Paraſceve, nempe:* Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis mi-

IX.

S. TELESPHORUS.

ANNO CHRISTI 142.

ANTONINI PII IMPERATORIS 3.

TELESPHORUS Græcus Quadragenarii jejunii morem ab Apoſtolis introductum, uſu- Bar. an.
que jam receptum decreto confirmaſſe dicitur: 142. §. 12.
(1) caviſſe etiam, ut nocte ſancta, quæ proxi- An. 136. §. 1.

miſerere nobis, *cujus originem Felix III. Pontifex narrat in epiſtola ad Petrum Cnaphæum*. Vide annotat. 3. ad Felicem III. Pont. L.

(1) Euſebius in Chron. ad an. 135. pag. 712. *Quadrageſimale jejunium a Teleſphoro per hoc tempus inſtitutum ac præceptum, quidam ſcribunt*.

Arnaldus Pontacus in hunc locum pag. 282. *Non reperiuntur iſta in* MSS. *& ipſa verba* quidam ſcribunt, *cum ſint inſolita noſtro* Euſebio, *ſatis arguunt additionem: maxime cum nihil ejuſmodi, nec quod accedat, reperiatur in hiſtoria* Euſebii, *nec apud Hieronymum, Oroſium, aut alios illius temporis aut ſupparis. Quinimo conſtat Quadrageſimale jejunium eſſe ex inſtitutione Apoſtolorum, ut teſtantur Can.* 69. *Apoſt. Clem. l.* 5. *Conſt. Ignatius epiſt.* 8. *Hieronymus epiſt.* 54. *Leo ſerm.* 46. *&* 9. de Quadrageſima, *Theophil. epiſt. Paſchali* 1. *Socrates lib.* 5. *cap.* 22. *dum agit de ritibus Eccleſiaſticis*, Romani, *inquit*, & Occidentales ſuarum Eccleſiarum conſuetudinem ab Apoſtolis Petro & Paulo datam aſſerunt. *Et paucis interjectis, ubi ad particularia deſcendit*: Romani tres ante Paſcha ſeptimanas præter Sabbatum & Dominicam continuas jejunant, *& ubi recenſuit varios jejunii ritus variarum gentium*, omnes tamen, *ait*, jejunium illud ante Paſcha vocares Τεσσαρακοστὴν, *id eſt* Quadrageſimam.

Haud integris tamen quadraginta diebus ſemper jejunatum. Nam etiam Magni Gregorii ætate, ut eſt in ejus homilia 16. in Evangelia, ſex duntaxat & triginta diebus jejunium Quadrageſimæ finiebatur.

An. 154. §. 1. 2. 3. Pag. an. 152. §. 2. me præcedit natalem diem Chriſti Domini, *Miſſa celebraretur, cum omni alio tempore ante horæ tertiæ curſum nullus præſumeret Miſſas celebrare, quia ea hora Dominus noſter aſcendit in Crucem*, ut ſcribit Auctor Libri Pontificalis. (2) Eumdem *conſti-*

Nec una ſervata ſemper jejunii ratio. Ad ſæculum XII. uſque Quadrageſimæ jejunium veſpere ſolutum eſt, extra Quadrageſimam hora ut plurimum nona. Sæculo XIII. ineunte hora nona ſolvi cœptum etiam in Quadrageſima: quam conſuetudinem D. Thomæ ætate viguiſſe, apparet 2. 2. quæſt. 147. art. 7. Exeunte demum ſæculo XIV. cœnis in prandia mutatis, ſatis ad jejunium eſſe viſum eſt, ſi Officio veſpertino ſub meridiem perſoluto Chriſtiani pranderent. Qui mos adhuc retinetur.

Concilium Toletanum VIII. can. 9. *Quadrageſimæ dies anni totius decimæ deputantur, quæ in oblatione jejunii Domino conſecrantur*. Apud Bar. ad an. 653. §. 2. Lab. tom. 6. Conc. pag. 407. Harduinum tom. 3. pag. 964.

(2) *Quod decretum referunt* Amalarius *lib.* 3. *cap.* 42. & Strabo cap. 23. *Sed hos decepit* Pſeudo-Iſidorus, *qui primorum Pontificum Epiſtolas decretales auſu temerario finxit, totique Eccleſiæ tamquam legitimas merces obtruſit. Quid enim magis alienum a conditione illius ſæculi, quo Chriſtiani furentium Imperatorum gladios declinantes ſummo ſtudio latitabant, quam hujus legis editio, quæ nullo modo poterat obſervari? Noctu & in occultiſſimis locis conveniſſe Fideles ad Synaxim* Tertullianus de fuga in perſecut. cap. 14. & lib. 2. ad Uxorem ca. 4. *nos docet, qui aliquot annis poſt* Teleſphorum *florere cæpit imperante* Severo, *nec aliter ſane poterant, ut & dignitati Sacrificii, & propriæ vitæ ſecuritati proſpicerent. Probabilis igitur ſententia eſt, magiſque congrua, quam refert* Baronius ad an. 382. §. 20. *hanc tertiæ horæ præfixionem a* S. Damaſo *ſancitam fuiſſe, ex præſcripto, ut ajunt, canonis Niceni, qui tamen non exſtat. Hanc autem horam quolibet die feſto ſervatam ſemper fuiſſe, veterum Patrum pervincit auctoritas*: Bona lib. I. Rer. Liturgic. cap. 21. §. 5.

Strabo memoratus cap. 21. *Teleſphorus nonus in ordine Romanæ Sedis Epiſcopus in Natali Domini noctu tres Miſſas celebrari conſtituit*. Ita Strabo, crediderim, ex epiſtola ejuſdem Pontificis ſubdititia: ex qua tamen vix aliud ſtatuas, quam licere nocte natali Chriſti Domini Miſſas celebrare.

S. Gregorius in Evangel. hom. 8. in die Natali Domini: *Miſſarum ſolemnia ter hodie celebraturi ſumus*. Ex quo intelligitur, morem hunc eſſe oppido antiquum.

ſtituiſſe , *ut ante Sacrificium hymnus diceretur Angelicus* , *hoc eſt*, *Gloria in excelſis Deo*, prodit idem Auctor, ſed non dicit , quod pro certo affirmarunt aliqui, ea verba adjeciſſe , quæ verbis Angelorum ſubjiciuntur . Itaque *cautius locuti ſunt Patres Concilii IV. Toletani* , *qui can.* 13. *ajunt:* Reliqua, quæ ſequuntur *poſt verba Angelorum* Eccleſiaſticos Doctores compoſuiſſe , *quicumque illi fuerint*. (3) Cum *annos undecim*, *menſes octo*, & *dies*

(3) Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 4. §. 4. ubi etiam monet, hymnum totum antiquiſſimum eſſe, & S. Athanaſii ætate uſu jam receptum. Nam in libro De Virginitate n. 20. pag. 122. tom. 2. recitationem ejus imperat Virgini , quam inſtituit : *Matutina hora hunc dicito pſalmum :* Deus Deus meus ad te de luce vigilo: Sitivit in te anima mea. *Sub diluculum vero:* Benedicite omnia opera Domini Domino. Gloria in excelſis Deo, & in terra pax.

Monachi Ordinis S. Benedicti e Congregatione S. Mauri in Præfat. Generali ad S. Hilarium cap. 3. num. 21. *Hymnum* Gloria in excelſis *ab* S. Hilario *auctum & conſummatum eſſe tradunt* Alcuinus vulgatus lib. de div. Off. c. 40. Remigius Antiſſ. lib. 1. de celebr. Miſſæ, Hugo Vict. lib. 2. de Sacram. pag. 9. cap. 9. & Honorius Auguſtodun. lib. 1. de genima animæ cap. 87. *idque a pluribus ita exiſtimari* [*fatetur* Innocentius III. lib. 2. myſt. Miſſæ cap. 20. *quamvis ipſe* Teleſphoro *hanc gloriam tribuat*. *Et quidem ut hymnus Angelicus in Miſſa caneretur*, *a* Teleſphoro *Papa inſtitutum eſſe ſcripſerunt* Anaſtaſius Biblioth. *in ejus vita* , VValafridus Strabo De rebus Eccl. c. 22. Amalarius Fortunatus l. 3. de Off. Eccl. c. 8. & *vulgatus* Alcuinus de div. Off. cap. 39. *Sed cum præcedentibus abſque negotio ea ratione conciliari queunt* , *ut* Teleſphorus *quidem verba Angelorum in Miſſa cani inſtituerit* ; *quomodo re vera in Liturgia* S. Jacobi *ter dicuntur* ; *ſed reliqua auctorem habuerint* Hilarium . *Neque contra priorem opinionem quidquam conficitur aut ex Libro* Athanaſii de Virginitate , *in quo hymnus hic integer memoratur* , *aut ex lib.* 7. Conſtit. Apoſt. c. 47. *ubi exſtat ea ſolido deſcriptus* . *Hunc enim conſtat pluribus poſtmodum auctum eſſe*, *illum autem* Athanaſii *eſſe minime liquet*. *Sed neque adeſt auctoritas ſatis antiqua* , *qua* Hilario *eum hymnum adſcribamus*, *quem Concilium* Toletanum IV. *can.* 13. *indefinite tradit ab* Eccleſiaſticis auctoribus *eſſe compoſitum*.

S. Gre-

dies duodeviginti ſediſſet in Petri cathedra, martyrio deceſſit. Primus inter ſucceſſores D. Petri martyr traditur a quibuſdam. Nituntur auctoritate S. Irenæi, & Euſebii, quorum alter lib. 3. cap. 3. alter lib. 5. cap. 6. Romanos Pontifices a D. Petro uſque ad Teleſphorum numerant ſine ulla mentione martyrii, & de hoc tantum dicunt: ὃς ϗ ἐνδόξως ἐμαρτύρησεν: *qui etiam glorioſe martyrium fecit*. At dum martyrem vocant Teleſphorum, non negant, ejus deceſſores fuiſſe martyres, quos Eccleſia ut martyrii gloria nobiles colit.

X.

S. HYGINUS.

ANNO CHRISTI 154.

ANTONINI PII IMPERATORIS 15.

HYGINUS Athenienſis *poſt quartum Pontificatus annum moritur*. (1) Ejus *temporibus*
Bar. an. 154. §. 2. *Valentinum propriæ ſectæ conditorem, & Cerdonem*
An. 158. 1. 2. *erroris Marcionitarum auctorem, Romæ ambos floruiſſe*, ex Irenæo narrat Euſebius lib. 4. cap. 10.
Pag. an. 156. §. 3. (2) Ex Libro Pontificali, *Clerum compoſuit, & di-*

S. Gregorius initio libri Sacramentorum: *Item dicitur* Gloria in excelſis Deo. *Si Epiſcopus fuerit, tantummodo die Dominico, ſive diebus feſtis. A presbyteris autem minime dicitur niſi ſolo in Paſcha*. Vide annotat. 8. ad Symmachum Pont. LIII. & 4. ad Stephanum III. Pont. XCVI.

(1) Euſebius lib. 4. Hiſt. Eccl. cap. 11. pag. 101.

(2) Valentini error præcipuus, *Chriſtum in ſubſtantia corporis noſtri non fuiſſe, ſed ſpirituale neſcio quod corpus de Cælo deferentem, quaſi aquam per fiſtulam, ſic per Mariam Virginem tranſmeaſſe, nihil inde vel accipientem, vel mutuan-*

diſtribuit gradus, hoc eſt certa Clericis diſtribuit officia, ut explicat Franciſcus Blanchinus in Notis ad Anaſtaſium Bibliothecarium tom. 2. pag. 107. Idem traditur ab Eccleſia expuliſſe Cerdonem hæreticum, qui ſe Pontifice *Romam venerat*, (3) itemque juſſiſſe, virum ſaltem unum, & mulierem unam tamquam Patrinos & ſuſceptores ad baptiſmum præter Sacramenti miniſtrum adjungi, (4)

XI.

S. PIUS I.

ANNO CHRISTI 158.

ANTONINI PII IMPERATORIS 19.

PIUS Aquilejenſis, Rufini filius dicitur a quibuſdam. Hygino ſubrogatus eſt; idque pluribus ſcriptoribus tum coævis, tum recentioribus cre- Bar. an. 158. §. 3.

tuantem. Cerdon introducit initia duo, id eſt duos Deos, unum bonum, & alterum ſævum. Chriſtum in ſubſtantia carnis negat, in phantaſmate ſolo fuiſſe pronunciat: Tertullianus de Præſcript. Hæretic. cap. 49. & 51.

(3) S. Cyprianus epiſt. 74. pag. 293. & S. Irenæus lib. 1. cap. 27.

(4) Decretum hoc apud antiquiſſimos ſcriptores non reperitur. Conſuetudo tamen adhibendi ſuſceptores in Bapſtiſmo pervetuſta eſt, & ab ipſis fere Catholicæ Eccleſiæ incunabulis uſurpata.

Tertullianus De Baptiſmo cap. 18. *Quid enim neceſſe eſt, ſponſores etiam periculo ingeri?*

S. Epiphanius Hær. 42. §. 1. narrat, Marcionem a Patre ſuo Epiſcopo pulſum ex Eccleſia, *Romam poſt Hygini obitum ſe contuliſſe*, petentemque, ut in Eccleſiam reciperetur, repulſam paſſum eſſe. Baronius ad an. 167. §. 5.

credo. (1) S. Optatus, & S. Auguſtinus poſt aliquanto nati Hygino non Pium, ſed Anicetum ſuggerunt. (2) *Hic conſtituit, hæreticum venientem ex Judæorum hæreſi, ſuſcipi & baptizari.* (3) Eidem decretum de Paſcha celebrando die Dominico perperam adjudicatur. Epiſtolam enim, ex qua illud ſumitur, ſuppoſititiam eſſe non ambigi-
An. 159. tur. Nam quod habetur in Euſebii Chronico,
§. 1. 2. *ſancitum a Pio, ut Reſurrectio Dominica die Dominica celebretur, quod a pluribus poſtea Pontificibus confirmatum eſt;* id procul dubio deleri oportet. Præterquamquod enim verba illa in MSS. Codicibus non reperiuntur, *conſtat tale decretum de celebrando Paſchate die Dominica ab Apoſtolis ſancitum fuiſſe, ut docent Socrates lib. 5. cap. 21. Euſebius lib. 5. Hiſt. cap. 23. & apud Bedam lib. de ratione temporum ſeu de natura rerum, Adonem, & Marianum, licet totum fere Chronicon Euſebii tranſcripſerint, nihil tale reperitur.* (4) Alterius decreti de pœnitentia ab eo ſubeunda, cujus negligentia aliquid ſanguinis Chriſti Domini effundere-

(1) Irenæo lib. 3. cap. 3. & Hegeſippo apud Euſebium lib. 4. Hiſt. Eccl. cap. 22. ubi dicit, Aniceto, ſub cujus Pontificatu Romæ degebat, Soterem ſucceſſiſſe. Horum aſtipulatores ſunt Euſebius ipſe in Chronico, Epiphanius hær. 27. §. 6. & Nicephorus Calliſtus lib. 3. cap. 25. Vide Bolland. die 11. Jul. pag. 179. Schelſtratum in Antiquitate Eccleſiæ illuſtrata tom. 1. diſſertat. 2. cap. 4. & Fontaninum Hiſtoriæ Litterariæ Aquilejenſis libro 2. cap. 3. §. 1.

(2) Ille lib. 2. contra Parmenianum §. 3. hic epiſt. 53. alias 165.

(3) Liber Pontificalis in ejus vita. *Petrus Boerius, Urbevetanus Epiſcopus in Gloſſis MSS. monet*, hæreſim *hic ſumi pro* Judæorum infidelitate, *idque non a Pio tantum, ſed ab aliis multis ſtatutum. Baronius* A. D. 167. §. 2. *per hanc hæreſim putavit Cerinthi ſectam ſignificari, quæ præ ceteris ſtudebat Hebraicis ritibus.* Fontaninus Hiſt. Litter. Aquilejenſis lib. 2. cap. 4. §. 1.

(4) Arnaldus Pontacus in Chronicon Euſebii pag. 284.

retur, auctorem Pium facit Gratianus cap. *ſi per negligentiam* 27. diſt. 2. *de Conſecrat.* Id ego certum affirmare non auſim, quia nullam apud vetuſtiores ſcriptores ejus rei mentionem invenio. (5) Pontifex fuit *annos novem & menſes ſex, tribus minus diebus*: ejuſque Pontificatus anno ſeptimo, Chriſti 164. quartam in Eccleſiam perſecutionem Marcus Aurelius Antoninus, & Lucius Aurelius Verus Imperatores excitarunt. (6) An. 167. §. 1. Pag. an. 165. §. 3.

XII.

S. ANICETUS.

ANNO CHRISTI 167.

M. AURELII ET L. VERI IMPERAT. 5.

ANICETUS Syrus. Hic, teſte auctore Libri Pontificalis, *conſtituit ut Clericus comam non nutriret ſecundum præceptum Apoſtoli*, (1) & reſe- Bar. an. 167. §. 4. 9.

(5) Liceat hoc loco id commemorare, quod Tertullianus De Corona cap. 3. ponit inter *obſervationes de traditione manantes*: *Calicis, aut panis etiam noſtri aliquid decuti in terram, anxie patimur.*

(6) Euſebius in Chron. ad an. Domini 169. S. Hieronymus De Viris illuſtribus cap. 17. S. Auguſtinus De Civitate Dei lib. 18. cap. 52. & Oroſius lib. 7. cap. 27. Perſecutio IV.

Sulpitius autem Severus lib. 2. Hiſtoriæ Sacræ cap. 31. *Quarta ſub Hadriano perſecutio memoratur*; quam S. Hieronymus epiſt. 70. ad Magnum §. 4. vocat *perſecutionem graviſſimam*. Plerique tamen ſcriptores eam prætermittunt; puto, quod nullum in Chriſtianos edictum Hadrianus promulgaverit, ut ex Tertulliano in Apolog. cap. 5. docet Baronius ad an. 120. §. 3. Euſebius in prooemio lib. 5. Hiſt. Eccl. ſcribit, ea ſæviente *ex incurſione popularium, innumerabiles prope martyres per univerſum orbem enituiſſe.*

(1) *Damaſus epiſt.* 8. *ordinatores culpans Maximi Cynici,* qui

An. 175. §. 2. 3. Pag. an. 173. §. 3. ferente S. Irenæo in Epiſtola ad Victorem Pontificem, apud Euſebium lib. 5. Hiſt. Eccl. extremo cap. 24. contentionem de celebratione Paſchæ habuit cum Polycarpo S. Joannis diſcipulo, Epiſcopo Smyrnæorum. Hic enim Romam cum veniſſet, ut cum Aniceto ageret de die legitimo Paſchæ celebrandi, contendebat juxta morem receptum ab Aſianis, Paſcha celebrandum eſſe Luna quartadecima Martii in quemcumque hebdomadæ diem incideret: Pontifex vero agendum eſſe die Dominico, qui proxime ſequitur Lunam quartamdecimam poſt vernum Æquinoctium illuceſcentem. Suam uterque ſententiam tuebatur Traditione Apoſtolica, alter quidem ab D. Petro accepta, alter vero ab Evangeliſta Joanne, ut ajebat, derivata. (2) Quamobrem cum inter ſe con-

qui comatus ab eis ordinatus fuerat, ait, Non legerant Apoſtolum ſcribentem, Vir autem, ſi comam nutriat, ignominia eſt illi. *Ubi generale ad omnes viros præceptum, ſpecialiter ad Clericos videtur referre* Petrus Couſtant in S. Aniceto tom. 1. Epiſt. Rom. Pont. pag. 74. n. 2.

Amalarius lib. 2. De Eccleſ. Offic. extremo cap. 5. pag. 970. tom. 14. Bibl. Patr. *Interrogatus ab aliquibus, qui primus tonſus ſit in noſtro more; Legi in epiſtola cujuſdam viri, Petrus*: eamdemque ſententiam lib. 4. cap. 39. Bedæ auctoritate confirmat.

Gregorius Turonenſis lib. 1. De gloria Martyrum cap. 28. tom. 11. Bibl. Patr. pag. 838. *Petrus Apoſtolus ad humilitatem docendam caput deſuper tonderi inſtituit*. Vide Baronium ad an. 58. §. 122. & ſeq.

(2) Euſebius lib. 5. Hiſt. Eccl. cap. 23. Aſianorum morem appellat nomine παραδόσεως ἀρχαιοτέρας: *Traditionis antiquioris*, quo deſignari poteſt vetus quælibet Eccleſiæ conſuetudo, quamvis non accepta ab Apoſtolis: Romanæ vero aliarumque *totius Orbis* Eccleſiarum diſciplinam nominat vocabulo Ἀποστολικῆς παραδόσεως, *Apoſtolicæ Traditionis*. Hinc apparet, non illam, qua Polycarpus, ſed illam, qua nitebatur Anicetus, veram fuiſſe Traditionem. Qua de re nullus jam reliquus eſt ambigendi locus, cum Nicæna I. Synodus, utraque conſuetudine diligenter examinata, decre-

convenire non potuiſſent, re nondum ſatis diſcuſſa, ab ſuſcepto certamine, diſſidentibus quidem ſententiis, amicis tamen animis, diſceſſere. *Et Anicetus*, quemadmodum ſubdit idem Irenæus, *in Eccleſia conſecrandi munus Polycarpo honoris cauſſa conceſſit*, id eſt *in publico omnium Fidelium conventu ſui loco Pontificalia munia obeundi*. (3) Utrumque ſuſtulit mors præclara, Polycarpum VIII. Kal. April. anno 169. Anicetum XV. Kal. Majas anno 175. Pontificatus deſinente *octavo*. Ceterum, ut eſt apud eumdem Irenæum, neque Anicetus, neque ejus deceſſores Pius, Hyginus, Teleſphorus, Sixtus, Aſianorum morem *umquam obſervarunt*, *aut iis*, *qui cum ipſis erant*, *ut obſervarent*, *permiſerunt*. *Ipſi tamen cum hoc minime obſervarent*, *pacem nihilominus colebant cum iis*, *qui ad ſe veniſſent ex Eccleſiis*, *in quibus id obſervabatur*.

creverit, Paſcha celebrandum eſſe die Dominico proxime ſequente Lunam quartamdecimam in ipſo, vel poſt ipſum Æquinoctium Vernum affulgentem. Vide annot. 3. ad Victorem I. Pont. XV.

(3) Ruinartus in Actis primorum Martyrum, Admonitione in Martyrium S. Polycarpi §. 3. pag. 25.

Eſt in eadem ſententia Valeſius annotat. in citatum Euſebii locum, reiicitque Franciſcum Florentem, qui *in tractatu ad Titulum 7. Decretalium de translatione Epiſcopi contendit*: Anicetum *porrexiſſe duntaxat Eucbariſtiam* Polycarpo, *non autem conceſſiſſe illi jus ſacra myſteria celebrandi*. Vide Baronium ad an. 46. §. 13.

S. SO-

XIII.

S. SOTER.

ANNO CHRISTI 175.

M. AURELII IMPERATORIS 13.

Bar. an. 175. §. 3. 8. SOTER, cujus memoriam X. Kal. Majas Eccleſia celebrat, Fundis in Campania ortus eſt. In Aniceti locum ſublectus *annos quatuor minus diebus duodecim* Pontifex fuit. *Conſtituit*, ait auctor Ad an. 179. §. 50. 51. Libri Pontificalis, *ut nulla Monacha pallam ſacratam contingeret, nec incenſum poneret in Sancta Eccleſia*. (1) De Sotere illud relatu dignum prodi- Pag. an. 177. §. 11. dit Dionyſius Corinthiorum Epiſcopus apud Euſebium lib. 4. Hiſt. Eccl. cap. 23. quod, cum Romani *jam inde ab ipſo religionis exordio* beneficia in fratres omnes conferre, & Chriſtianis tum ad metalla damnatis, tum in exilium ejectis neceſſaria uſibus ſubmittere conſueviſſent, *hunc morem beatus Epiſcopus Soter non ſervavit ſolum, verum etiam adauxit, tum munera ſanctis deſtinata copioſe ſubminiſtrans, tum fratres peregre advenientes tamquam liberos ſuos pater amantiſſimus beatis ſermonibus conſolando*. (2) Adeo, etſi perſecutio in

(1) *Circa rem hujuſmodi nihil antiquius novimus hoc Laodiceni Concilii Canone* 44. Quod non oporteat mulieres ingredi ad Altare: Petrus Couſtant tom. 1. epiſt. Rom. Pont. in Sotere §. 3. num. 6. pag. 85. Harduinus tom. 1. Conc. pag. 789. & Labbeus pag. 1503. Vide annotat. 7. ad S. Bonifacium I. Pont. XLIV.

(2) Idem Euſebius ibidem tradit, hunc *morem, inſtitutumque Romanorum ad perſecutionem uſque* ſua *ætate factam perpetuo cuſtoditum*, & Baronius ad an. 157. §. 10. addit, *laudatiſſimam ejuſmodi Romanæ Eccleſiæ, ſui ortu congenitam* non-

in cervicibus eſſet, nullius Chriſtianæ rei cura Romanos Pontifices ne longinqua quidem effugiebat. (3)

XIV.

S. ELEUTHERUS.

ANNO CHRISTI 179.

M. AURELII IMPERATORIS 17.

ELEUTHERUS Abundii filius, Græcus, Nicopolitanus, & *Aniceti quondam Diaconus*. (1) Præfuit Romanæ Eccleſiæ *annos quindecim*, *dies tres ſupra viginti*. In Martyrologio Romano VII. Kal. Junii, in Hieronymiano poſtridie Nonas Septembr. memoratur. (2) *Hic conſtituit*, *ut nulla* Bar. an. 179. §. 50. 52. An. 194. §. 1. Pag. an. 192. §. 3.

C *eſca*

conſuetudinem non tantum perſeveraſſe uſque ad ultimam (Diocletianeam) *Euſebii tempore excitatam perſecutionem*, *ſed ſemper viguiſſe*.

(3) Ob id Collectæ fieri ſolitæ, de quibus S. Leo Serm. 5. & ſeqq. & Baronius ad an. 44. §. 68.

Bollandiani die 22. April. pag. 6. §. 5. *Quia nulla ſit apud antiquos mentio martyrii S. Soteris*, *arbitratur Onuphrius in ſuis ad Platinam annotationibus hunc*, *& nonnullos alios Pontifices* & ſi violenta morte non deceſſerint, multa tamen a furente plebe & iniquis magiſtratibus, qui perpetuum in Chriſtianos odium retinebant, paſſos fuiſſe, ſed ejuſmodi a Cypriano Confeſſores appellari: & in libro vetuſtiſſimo Bibliothecæ Vaticanæ ante ſexcentos annos ſcripto aperte & clare Confeſſores appellari, reliquorum partem Martyres: eſſe etiam aliquot, qui neque Martyris, neque Confeſſoris adjectionem habent. Annotat. in S. Hyginum pag. 17.

(1) S. Hieronymus De Viris illuſtribus cap. 22.

(2) Num Eleutherus deceſſerit occiſus *gladio*, *nobis incompertum eſt*: *niſi quod in antiquis omnibus Martyrologiis martyr reperitur adſcriptus*: *cum tamen certum ſit* (*ut in noſtris*

eſca uſualis, quæ tamen rationabilis & humana eſt, quam Deus creavit, a Chriſtianis maxime fidelibus repudiaretur. (3) Miſere ad hunc Lugdunenſes martyres S. Irenæum ejuſdem Eccleſiæ tunc Presbyterum, *ob quaſdam Eccleſiæ quæſtiones*. (4) Cujuſmodi illæ fuerint, non reperio. Lucius quoque Rex Britannorum (cis ne murum in Romanorum ditione, an trans intra barbarorum fines, haud ſatis conſtat) per legatos ab eo petiit ut viros mitteret, qui Britannos Chriſti præceptis erudirent. (5) Miſſi Fugatius & Damianus, *qui omnem*

Beda Hiſtor. Angl. l. 1. c. 4.

Bar. an. 183. §. 3.

ſtris Notationibus pluribus demonſtravimus) *Martyris nomen tribui conſueviſſe non iis tantum, qui violenta morte Chriſti cauſſa mori quoquo modo coacti eſſent; ſed & commune fuiſſe illis etiam, qui fidei confeſſionis cauſſa cruciamentum aliquod ſubiiſſent, licet martyrium minime conſummaſſent*: Baronius ad an. 194. §. 1.

(3) Eſt hæc conſtitutio in libro Pontificali. Editam crediderim adverſus Encratitas, & Cataphrygas, quorum hæreſis tempore Soteris *accepit exordium*, ut ſcribit Euſebius in Chronico ad an. Dom. 173. pag. 724.

Epiphanius Hær. 47. §. 1. pag. 399. & 400. *Qui Encratitæ vocantur, Tatiano ſucceſſerunt.... Animatis veſci prohibent, non temperantiæ ſtudio, ſed falſo quodam, & affectato metu. Vino penitus abſtinent*.

Hær. 48. §. 8. Cataphryges *uſu quorumdam ciborum interdicunt, non ut ſanctioris vitæ genus inſtituant, ſed quod deteſtanda, quæ a Domino condita ſunt, exiſtiment*.

(4) Hieronymus de Viris illuſtribus cap. 35. Euſebius lib. 5. Hiſt. Eccl. cap. 4. & extremo cap. 5. Irenæus in *tertio adverſus Hæreſes lib.* cap. 3. *Romanæ Urbis Epiſcoporum ſeriem recenſens in Eleuthero finem enumerandi facit*.

(5) Spartianus in Hadriano: *Converſis regio more militibus Britanniam petiit, in qua multa correxit, murumque per octoginta millia paſſuum primus duxit, qui barbaros Romanoſque divideret*.

Uſſerius in Britan-Eccleſ. Antiquitatibus cap. 3. hanc eſſe ſcribit communem ſententiam, Lucium fuiſſe Regem partis Britanniæ ſubjectæ Romanis. Hi ſiquidem conſueverunt etiam Reges Imperio ſuo obſequentes inter inſtrumenta ſervi-

omnem inſulam *Chriſtianæ Religionis inſtitutis primum imbutam, amotis idolorum ſordibus, expiatiſque falſorum numinum Templis, Chriſto, Fideique conciliarunt.* (6)

XV.

S. VICTOR I.

ANNO CHRISTI 194.

COMMODI IMPERATORIS 13.

VICTORE Afro, Felicis filio, Pontifice (1) controverſia de legitimo celebrandi Paſchæ die, quæ amice inter Anicetum & Polycarpum diſceptata fuerat, animis haud ita pacatis agitata eſt. (2) Victor enim Concilio Romæ habito an- Bar. an. 194. §. 1.

 no

vitutis habere. Quod de Britannia teſtatur Tacitus in Agricola cap. 14. Atque id quidem conſentit Bedæ narranti lib. 1. Hiſt. Angl. cap. 4. Britannos ſuſceptam per Lucium Catholicam fidem *uſque in tempora Diocletiani inviolatam integramque quieta pace ſervaſſe.* Quomodo enim in eos ſævitum, niſi Romanorum paruiſſent Imperio?

(6) Alfordus in Annalibus Eccl. & Civil. Britannorum ad an. 183. §. 4.

Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 7. §. 3. *Poſtea juſſu Agathonis miſſi ſunt ex Urbe Cantores, qui populum illum cantum Romanum docerent; de qua miſſione prolixam hiſtoriam refert Beda* lib. 4. cap. 18.

Tertullianus, qui Eleutheri, & Victoris ætate florebat, adverſus Judæos cap. 7. *Britannorum inacceſſa Romanis loca; Chriſto vero ſubdita.*

(1) Auctor Anonymus apud Euſebium lib. 5. cap. 28. Victorem dicit *tertium decimum a Petro Romanæ Urbis Epiſcopum fuiſſe.* Tali modo neque S. Petrum numerat, neque Cletum diſtinguit ab Anacleto.

(2) Euſebius lib. 5. Hiſt. Eccl. cap. 23. & 24. Nicephorus Calliſtus lib. 4. cap. 36. & 37.

no circiter 198. *decrevit*, *Paſcha non decima quarta Luna primi menſis*, *ſed die Dominico poſt decimam quartam Lunam*, *& vernale æquinoctium occurrente*, *prout ab Apoſtolis traditum eſt*, *celebrandum eſſe*. (3) Quod decretum cum alia Concilia

(3) Apud Lab. tom. 1. Conc. pag. 596. & in Libello Synodico num. 9.

Victoris ſententiam ratam eſſe juſſit Concilium Nicænum Œcumenicum I. anno 325. & controverſiam de die legitimo celebrandi Paſchæ ſuſtulit, damnatis Quartadecimanis Paſcha celebrantibus more Judæorum. Id patet ex epiſtola Magni Conſtantini ad Epiſcopos abſentes de decretis in Concilio, apud Theodoretum lib. 1. Hiſt. Eccl. cap. 10. & apud Euſebium lib. 3. de vita Conſtantini cap. 16. 17. 18. In ea Imperator æquitatem decreti à Nicænis Patribus ſanciti confirmat tribus rationibus. Primum quia dedecet, Chriſtianos communicare cum Judæis Chriſti interfectoribus: deinde quia decet, ſolemne Paſchæ feſtum uno eodemque die ubique coli: poſtremo quia fieri poſſet, ut Judæorum more Paſcha celebrantes altero anno duplex, altero nullum peragerent. *Nam illi*, ut ait Bellarminus lib. 3. de cultu Sanctorum cap. 12. *non obſervabant æquinoctium*, *ſed ſolum menſes XII. Lunares*, *& celebrabant Paſcha XIV. Luna menſis primi*, *non curantes*, *ſi illa decima quarta eſſet ante Æquinoctium*, *vel poſt*. *Itaque interdum accidebat*, *ut uno anno celebrarent Paſcha poſt Æquinoctium*, *& anno ſequenti ante Æquinoctium*, *& proinde bis in uno anno*.

Leo vero Magnus in Epiſtola 94. alias 64. ad Marcianum Imperatorem dicit, eam curam Patriarchæ Alexandrino, tamquam Primati Ægyptiorum Aſtronomiæ peritorum, fuiſſe à Synodo Nicæna demandatam, ut quotannis Plenilunium Martii inquireret, & Dominicum diem agendo Paſchæ feſto præſtitueret, eaque de re ſummum Pontificem faceret certiorem: Pontifex acceptis litteris Epiſcopi Alexandrini, Paſchales epiſtolas mitteret ad Catholicos totius Orbis Antiſtites, ut ſacro Epiphaniæ aut Natali Chriſti Domini die Diaconi conſtitutum Paſchæ celebrando Dominicum diem inter Miſſarum ſolemnia indicerent populo.

Patriarchæ Alexandrini tamdiu hoc munere functi ſunt, quamdiu ſtetit in Ægypto Chriſti Fides. Ut autem illi memoratam computationem inire facilius poſſent, magna diligentia & ſtudio conſtitutus eſt a Patribus Nicænis ille un-

lia, Cæſarienſe in Palæſtina, Lugdunenſe in Gallia, Ponticum, Oſroenum, Corinthiacum recepiſſent, Polycrates Epheſiorum Epiſcopus, celebrato ex Præſulibus Aſiæ Minoris conventu, rejectum ab Eccleſia Romana, aliiſque Judaicum morem celebrandi Paſcha Luna XIV. Martii, in quemcumque hebdomadæ diem incideret, mordicus tenere perſeveravit. (4) Tum Victor Aſianos decreto ab ſe promulgato obtemperare detrectantes, acceptamque ab Joanne Evangeliſta traditionem pertinaciæ ſuæ obtendentes, tantum non ab Eccleſiæ communione ſubmovit. Initum enim de illis anathematizandis conſilium hortatu & ſuaſione Irenæi Lugdunenſis abjecit, nec proceſſit ultra minas. (5) Idem habitis Romæ Conciliis

undeviginti annorum numerus, qui *Aureus* dicitur, ut ab eo normam aliquam & menſuram acciperet Calculus Paſchalis. Et quidem *Aureo* numero uſa eſt Eccleſia uſque ad annum 1582. quo in locum ejus *Epactam* ſubrogavit Gregorius XIII. qui Kalendarium emendandum curavit. Vide Baronium ad an. 325. §. 110. item ad an. 453. §. 35. & Schelſtratum in Antiquitate illuſtrata circa Concilia diſſertat. 1. cap. 3. tom. XI. Bibl. Pont. Rocaberti pag. 42.

(4) Euſebius lib. 5. Hiſt. Eccl. cap. 22. 23. 24. Beda de Paſchæ celebratione, ſive de Æquinoctio vernali pag. 232. tom. 2. Hieronymus de Viris illuſtribus cap. 45. Baluzius in nova Collectione Conciliorum pag. 5. 9. & 13.

(5) Id plenius explicavi quinta ex Diſputationibus meis, ſecutus Henticum Valeſium in annotat. ad Euſebium lib. 5. Hiſt. Eccl. c. 24. Ludovicum Thomaſſinum de Feſtis l. 2. cap. 15. Natalem Alexandrum ſæc. II. diſſertat. 5. art. 5. & Vincentium Ludovicum Gotti, S. R. E. Cardinalem tom. 1. Veræ Eccleſiæ cap. 17. §. 1. & tom. 2. part. 1. art. 2. §. 4.

Quod ſi quis Aſiaticos Epiſcopos diris a Victore devotos ſentire velit cum Baronio ad an. 198. §. 10. ad an. 201. §. 6. Schelſtrato in Antiq. illuſtrata part. 2. diſſert. 1. Baſnagio ad an. 190. §. 10. Petro Couſtant tom. 1. Epiſt. Rom. Pontif. pag. 99. aliiſque, non repugno, dummodo cum Petro de Marca lib. 3. de Concordia cap. 9. §. 4. con-

Theodotum, Ebionem & Artemonem, duces Pauli Samoſateni & Neſtorii abdicavit, Sabellium quoque *& Noetum, qui de divinitate in tribus perſonis ſubſiſtente contractionem & commixtionem perſonarum divulgabant; Valentinum item, qui præter ceteras*
Bar. an. *ineptias, corpus etiam Chriſti cæleſte aſſerebat.* (6)
196. §. 4. *Super quæſtione Paſchæ, & alia quædam ſcripſit o-*
8. *puſcula.* (7) Obiit VIII. Kal. Auguſti anno Chr.
An. 203. 203. Pontificatus *decimo per menſem unum & dies*
§. 1. *duodeviginti* inchoato, *ideo vere victor, quia mar-*
Pag. an. 201. §. 5. *tyr pro Eccleſiaſtica traditione.* (8)

S. ZE-

concedat, Victorem ab Irenæo exoratum pacem illis ſtatim reſtituiſſe. Euſebius enim lib. 5. cap. 24. quamvis haud ita aperte, ut verba ejus non poſſint aliter exponi, Socrates lib. 5. cap. 21. Epiphanius hær. 70. §. 9. & Libellus Synodicus apud Labbeum tom. 1. Conc. pag. 599. de anathemate inflicto, de Irenæi epiſtola, & *Pacificarum* intermiſſione teſtantur.

Firmilianus vero epiſt. 75. inter Cyprianicas, Sozomenus lib. 7. cap. 19. S. Anatolius Alexandrinus in Canone Paſchali apud Bucherium De doctrina Temporum pag. 445. & S. Hieronymus de Viris illuſtribus cap. 35. pacem inter utramque Eccleſiam ſemper ſervatam, ſuſceptumque duntaxat, non perfectum de Aſianis anathematizandis conſilium tradunt. *Quod aliter contingere non potuit, niſi ſuſpenſo a Victore excommunicationis effectu poſt monita Irenæi*, ut concludit Petrus de Marca.

(6) Libellus Synodicus apud Labbeum tom. 1. Conc. p. 602. apud Harduinum tom. 5. pag. 1495. & apud Joan. Albertum Fabricium Bibliothecæ Græcæ vol. XI. pag. 191. Vide annotat. 2. ad S. Hyginum Pontif. X.

(7) S. Hieronymus De Viris illuſtribus cap. 34.

(8) Nicolaus I. epiſt. 9. apud Lab. tom. 8. Conc. pag. 341.

Victori hæreſeos nota inuſta olim eſt, quaſi docuiſſet Chriſtum eſſe purum hominem, referente Euſebio lib. 5. Hiſt. Eccl. cap. 28. At quam id temere factum ſit, oſtendit Auctor Anonymus apud eumdem Euſebium eodem capite ſubjiciens, *Theodotum Coriarium* erroris illius architectum *per Victorem a communione Eccleſiæ ejectum fuiſſe.*

Idem Euſebius ibidem: Artemonis ſectatores *affirmant*, *priſ-*

XVI.

S. ZEPHYRINUS.

ANNO CHRISTI 203.

SEVERI IMPERATORIS 9.

ZEPHYRINUS Abundii filius Romanus anno 203. VI. Idus Auguſti electus *Victori ſucceſſit*, (1) & anno 221. VII. Kal. Septembris vita defunctus *annos & dies duodevicenos* Pontifex fuit. Pontificatus ejus anno altero quintam perſecutionem Severus Imperator edixit, tam fœda Chriſtianorum ſtrage, ut creditum fuerit, Antichriſti tempora adveniſſe, & Orbis occaſum appropinquare. (2) Ea ſedata, egreſſus e latebris, in qui- Bar. an. 203. §. 1. An. 221. §. 1. Pag. an. 219. §. 2.

priſcos quidem omnes, & ipſos Apoſtolos, ea quæ ab ipſis nunc dicuntur, & accepiſſe & docuiſſe: ac prædicationis quidem veritatem eſſe cuſtoditam uſque ad Victoris tempora, qui tertius decimus a Petro Urbis Epiſcopus fuit: a Zephyrini autent temporibus, qui Victori ſucceſſit, adulteratam fuiſſe veritatem. Ac fortaſſe id, quod dicunt, credibile videretur, niſi eis refragarentur primum quidem divinæ Scripturæ: deinde fratrum quorumdam ſcripta Victoris ætate antiquiora, quæ illi adverſus gentes, & contra ſui temporis hæreticos pro veritatis defenſione ſcripſerunt.

(1) Euſebius lib. 5. Hiſt. Eccl. cap. 28. Vide annot. 1. ad S. Fabianum. Pont. XXI.

(2) Euſebius lib. 6. cap. 1. *Cum Severus perſecutionem adverſus Eccleſias excitaſſet, per omnes ubique locorum Eccleſias ab Athletis pro pietate certantibus illuſtria ſunt confecta martyria*. Et cap. 7. *Eodem tempore alius ſcriptor Judas decantatum illum Antichriſti adventum jam tum imminere exiſtimabat. Adeo commota tunc adverſus noſtros perſecutio multorum animos vehementer conturbaverat.* Perſecutio V.

Ruinartus Præfat. in Acta Martyrum §. 3. num. 44. *Sed* Ter-

bus ſe abdiderat, conſtituit ut Ordinis Sacramentum publice in Eccleſia adminiſtraretur, utque Sacrificium facienti Epiſcopo *Sacerdotes omnes aſtarent*. (3) Origenem, qui Romam venerat, ut *Ro-*

Tertullianus in exponenda hujus perſecutionis acerbitate præ ceteris excelluit, cujus occaſione plura conſcripſit opuſcula, ex quibus loca aliquot in ſpecimen proferimus, cum alias libri ejus integri exhibendi forent. Sic eam repræſentat in Apologetico cap. 12. Crucibus & ſtipitibus imponitis Chriſtianos.... ungulis deraditis latera Chriſtianorum.... Cervices ponimus.... ad beſtias impellimur.... ignibus urimur..... in inſulas relegamur &c. *Quod ipſa etiam Chriſtianorum ſepulcra violata fuerint, conqueritur cap.* 30. *Chriſtianos vero appellatos fuiſſe ſarmentitios, & ſemaxios dicit cap.* 50. *quod* ad ſtipitem dimidii axis revincti ſarmentorum ambitu exurerentur. *Hinc paullo poſt librum ſic concludit*: Sed hoc agite, boni præſides, meliores multo ad populum, ſi illis Chriſtianos immolaveritis: cruciate, torquete, damnate, atterite nos &c. *Chriſtianos quippe pari animo & præſides & populi inſectabantur. Unde cap.* 37. *dixerat*: Quoties enim in Chriſtianos deſævitis, partim animis propriis, partim legibus obſequentes, partim etiam præteritis vobis, ſuo jure nos inimicum vulgus invadit lapidibus & incendiis. *Ex quibus verbis obſervari velim, vulgi perſecutiones ad cædes uſque ſæpius proceſſiſſe, quod toties in ſua diſſertatione inficiatur Dodvellus.*

Perſecutio hæc Auguſtino lib. 18. de Civit Dei cap. 52. & Oroſio lib. 7. cap. 17. eſt *Quinta*: Sulpicio Severo lib. 2. Hiſt. ſacræ cap. 32. *Sexta*.

(3) Liber Pontificalis in vita hujus Pontificis.

Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 25. §. 1. *Putant nonnulli a Zephyrino Papa ſtatutum fuiſſe, ut calices vitrei eſſent. In libro enim Pontificali ſic de eo ſcriptum eſt*. Hic fecit conſtitutum de Eccleſia, ut patenas vitreas miniſtri ante Sacerdotes portarent, dum Epiſcopus Miſſam celebraret. *At hic de calicibus ne verbum quidem: extendere autem ad calices ſtatutum de patenis, ut plerique faciunt, ego non audeo, Pontifice nihil de illis decernente: cum præſertim nos lateat, ad quem uſum portarentur illæ patenæ a miniſtris, quas probabiliter crediderim diſtribuendæ potius populo communioni, quam ſacrificio deſerviſſe.*

Tertullianus De Pudicitia cap. 1. *Audio edictum eſſe propoſi-*

Romanam Eccleſiam omnium antiquiſſimam coram videret, comiter excepit. Non minore humanitate in Eccleſiæ communionem admiſit Natalium Confeſſorem, Theodoti Coriarii hæreſim, in quam lapſus fuerat, abdicantem. Proclum vero pertinaciſſimum illum inter Cataphrygas Montani ſectatorem, a Cajo viro in primis diſerto ac pio diſceptando convictum damnavit, (4) anathemati ſimul cum eo addictis ceteris omnibus ejuſdem erroris propugnatoribus, inter quos fuiſſe Tertullianum minime dubito. (5) Itaque manife- Bar. an. 215. §. 4.

fe-

poſitum, *& quidem peremtorium; Pontifex ſcilicet Maximus, Epiſcopus Epiſcoporum dicit: Ego & mœchiæ & fornicationis delicta pœnitentia functis dimitto*. Edictum hoc Baronius ad ann. 216. §. 4. tribuit Zephyrino; quod facit etiam Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 17. §. 1. & Paſch. Queſnellus diſſertat. 1. de vita & rebus geſtis S. Leonis ad an. Chr. 440. cap. 12. §. 6. pag. 138. Pamelius in hunc locum Tertulliani; *Bene habet, & adnotatu dignum*, ait, *quod etiam jam in hæreſi conſtitutus, & adverſus Eccleſiam ſcribens*, Pontificem Romanum Epiſcopum Epiſcoporum *nuncupet*, *& infra cap.* 13. bonum paſtorem & benedictum Papam, *& cap.* 21. Apoſtolicum. Idem de Præſcriptionibus cap. 30. *Sub Epiſcopatu Eleutheri benedicti*.

Schelſtratus in Eccleſia Africana diſſertat. 1. cap. 8. §. 1. *Primitivis in Africa Fidelibus decretum* Stephani *Papæ*, *quod emiſerat in cauſſa mœchorum*, *tamquam* Pontifex maximus, & Epiſcoporum Epiſcopus, *erat* peremtorium.

In eodem libro de Pudicitia cap. 13. ita ſcribit idem Tertullianus: *Et tu quidem pœnitentiam mœchi ad exorandam fraternitatem in Eccleſiam inducens....: in eum hominis exitum quantis potes miſericordiæ illecebris*, *bonus paſtor & benedictus Papa* (Zephyrinus) *concionaris*, *& in parabola ovis capras tuas quæris*. Falſum igitur eſt, quod ait Sozomenus lib. 7. Hiſt. Eccl. cap. 19. *In eadem Urbe* (Roma) *nec Epiſcopus, nec alius quiſquam populum docet*. Vide Queſnelli diſſertat. 1. de vita & rebus geſtis S. Leonis Magni ad an. 440. §. 12. pag. 138.

(4) Euſebius lib. 5. cap. 28. & lib. 6. cap. 14. & 20.

(5) Tertullianus ipſe ſcriptis ſuis Montaniſtam ſe prodit, præſertim cap. 1. De pudicitia: & graviſſimi Eccleſiæ

Pa-

feſtum eſt, perperam omnino recentiores Heterodoxos Montaniſmi ignominiam Zephyrino inurere. Secutus enim errores Montaniſtarum, qui teſte D. Hieronymo, *ad omne pæne delictum Eccleſiæ obſerant fores*, (6) neque Natalium in hæreſim lapſum acta pœnitentia in Eccleſiam recepiſſet; neque Montaniſtas ipſos anathematizaſſet. Nam quod ajunt, Tertullianum contra Praxeam cap. 1. ſcribere, Romanum Epiſcopum (alii Zephyri-
Bar. an. num, alii Victorem, alii Eleutherum ab Tertul-
216. §. 4. liano notari putant) aprobaſſe falſas Montani, Priſcæ, & Maximillæ Prophetias, atque Eccleſiæ pacem reſtituiſſe Montaniſtis, id magis ac magis ipſos premit & in anguſtum redigit. Non enim potuit aliter loqui hæreticus Montaniſta; & mos eſt hæreticorum errores ſuos Pontificibus affingere, ut in eorum auctoritate deliteſcentes fucum Catholicis faciant, Sic Artemonis ſectatores, ne longius abeam, Victorem, qui proximus ante Zephyrinum Pontifex fuit, ſecum ſentire falſo gloriabantur, referente Euſebio lib. 5. cap. 28. Ad extremum, ſi pacificas litteras, ut ſcribit Tertullianus, Montaniſtis Pontifex conceſſit, deceptus ſanctioris vitæ ſpecie, quam illi præ ſe ferebant, conceſſit, ac proinde non *circa fidem*, ſed *circa perſonam* erravit, ut docet Bellarminus lib. 4. de Rom. Pont. cap. 8,

S. CA-

Patres teſtantur eum ſecutum eſſe errores Montani. Unus inſtar omnium S. Hieronymus De Viris illuſtribus cap. 53. Tertullianus *cum uſque ad mediam ætatem Presbyter Eccleſiæ manſiſſet, invidia poſtea & contumeliis Clericorum Romanæ Eccleſiæ ad Montani dogma delapſus*. Et in Apolog. adverſus Ruf. lib. 3. extremo cap. 7. *In Tertulliano laudamus ingenium, ſed damnamus hæreſim*. Vide Baronium ad an. 201. §. 10.

(6) Epiſt. 41. alias 54. §. 3. ubi addit: *Sabellii dogma ſectantes Trinitatem in unius perſonæ anguſtias cogunt. Putant ſcelerata conjugia iterata. Tres in anno faciunt Quadrageſimas, quaſi tres paſſi ſint Salvatores.*

XVII.

S. CALLISTUS I.

ANNO CHRISTI 221.

ELAGABALI IMPERATORIS 2.

CALLISTUS Domitii filius Romanus, anno 221. poſtridie Kal. Septembr. Pontifex dictus eſt. Anno 226. pridie Idus Octobr. fame cruciatus, verberibus cæſus, tandem e feneſtra domus, in qua cuſtodiebatur, præceps ad terram datus, atque in puteum immerſus, martyr obiit, cum *annos quinque*, *menſem*, *& dies duodecim* Romanæ Eccleſiæ præfuiſſet. *Hic*, ut habet Liber Pontificalis, *conſtituit jejunium quater in anno fieri frumenti*, *vini*, *& olei gratia ſecundum Prophetiam*, confirmans jejunium, quod quater in anno Apoſtolorum traditione celebratur. (1) Eccleſiam in honorem partus Deiparæ Virginis ædificandam curavit, quæ Eccleſia S. Mariæ trans Tiberim eſſe legitur in eodem libro Pontificali: in quo illud etiam de Calliſto poſitum eſt, eum feciſſe *Cœmeterium via Appia*, *ubi multi Sacerdotes & martyres requieſcunt*, *quod appellatur uſque in hodier-*

Bar. an. 221. §. 2. An. 226. §. 1, 6. Pag. an. 224. §. 2.

Bar. ad an. 224. §. 4. & 5.

(1) Baronius ad an. 226. §. 6. *Prophetia*, *quam* Liber Pontificalis deſignat, *eſt Zachariæ cap.* 8. *monentis jejunium quater in anno celebrandum eſſe*. Ad annum vero 57. §. 206. & 207. idem Baronius probat, jejunium *Quatuor temporum* ex Apoſtolica traditione manaſſe: prorſus ut Calliſtus non auctor iſtius jejunii habendus ſit, ſed tantum moris ab Apoſtolis traditi confirmator. In quam ſententiam plura diſputat Bellarminus lib. 2. De bon. Oper. cap. 19. Nat. Alexander diſſertat. 4. Sæc. II. art. 4. & Proſper Lambertinus nunc Benedictus XIV. Inſtitutione 4. pag. 10.

diernum diem Cœmeterium Calliſti : cujus Cœmeterii mentio ſæpe fit in Actis Sanctorum, qui in ipſum illati ſunt. (2)

(2) Paulus Aringhus Romæ Subterraneæ lib. 3. cap. 11. §. 1. *Calliſtus Pontifex, non quidem, ut nonnulli perperam arbitrantur, Cœmeterium hoc extruxit, ſed potius inſtauravit*. Et §. 20. addit, centum ſeptuaginta quatuor millium Martyrum, & ſex & quadraginta Pontificum *exuviis nobilitatum*.

Cœmeteria tria ſupra quadraginta recenſet Baronius ad ann. 226. §. 9. item Panvinius De ritu ſepeliendi mortuos apud veteres Chriſtianos, & eorumdem Cœmeteriis cap. 12. Modo *Areæ*, *interdum Tumbæ*, & *Catatumbæ*, ſeu *Catacumbæ*, referente Baronio in Martyrolog. Rom. ad XIII. Kal. Februarii, ac demum ex natura loci *Cryptæ Arenariæ* dici conſueverunt, ſed frequentius *Cœmeteria*, quod credimus, Chriſtianos non mori, ſed rurſus excitandos interea in Domino obdormire. Nam κοιμητήριον Græce, Latine *Dormitorium* eſt.

In ſubterraneis hiſce locis non ſolum Chriſtianorum Corpora unguentis delibuta & aromatibus condita ſepeliebantur, ſed etiam conventus & ſynaxes Dominicis diebus, præſertim ſæviente perſecutione, celebrabantur. S. Hieronymus in Ezechiel. cap. 40. pag. 468. *Dum eſſem Romæ puer, & liberalibus ſtudiis erudirer, ſolebam cum cæteris ejuſdem ætatis & propoſiti diebus Dominicis ſepulchra Apoſtolorum & Martyrum circumire, Cryptas ingredi, quæ in terrarum profunda defoſſæ, ex utraque parte ingredientium per parietes habent corpora ſepultorum, & ita obſcura ſunt omnia, ut propemodum illud Propheticum impleatur*: Deſcendant in infernum viventes: *& raro deſuper lumen admiſſum horrorem temperet tenebrarum, ut non tam feneſtram, quam foramen demiſſi luminis putes, rurſumque pedetentim acceditur, & cæca nocte circumdatis illud Virgilianum proponitur*:

Horror ubique animos, ſimul ipſa ſilentia terrent.

Ceſſarunt autem Fidelium ſtudia in Cœmeteriis adeundis, ſubjicit Baronius ad an. cit. §. 11. *poſtquam ea, quæ ibi ſita erant, corpora Sanctorum martyrum intra Urbem ſunt delata, & in diverſis Eccleſiis honorificentius collocata*.

Memoratus Panvinius cap. 11. *In Cœmeteriis Romæ exſiſtentibus Baptiſmum & Miſſas celebrare, vigilias decantare, ordinationes & ſtationes, id eſt omnes ſacras cæremonias habere, veteres ſolitos fuiſſe, docent antiquiſſima Eccleſiaſtica monumenta*.

S. UR-

XVIII.

S. URBANUS I.

ANNO CHRISTI 226.

ALEXANDRI IMPERATORIS 3.

URBANUS Pontiani filius Romanus XII. Kal. Novembris anno 226. cooptatus eſt. Is feciſſe *miniſteria omnia argentea* traditur in Libro Pontificali. (1) S. Cæciliam una cum ſponſo Va- le-

Bar. ad an. 226. §. 12. & 232. §. 11. & 233. §. 1. 4. Pag. an. 231. §. 2.

(1) *Non tamen hinc inferendum, ut quidam perperam faciunt, tunc primum ex argento cuſos calices fuiſſe. Nam liber Pontificalis refert, quid ille fecerit, quid vero ab aliis ante ipſum factum ſit, & quibus vaſis uſi ſint, non dicit*: Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 25. §. 2.

Mabillonius Comment. in Ord. Rom. cap. 6. pag. 46. tom. 2. Muſei Italici: *Unum hic addere lubet de vaſis ſacris Baſilicæ Vaticanæ, de quibus fit mentio apud Oroſium, qui de Romanæ Urbis direptione per Alaricum facta agens* lib. 7. cap. 39. *ait, militem Arianum vaſa ſacra extorquere voluiſſe a virgine quadam, cui commiſſa erant*. Tum expoſitis opibus, attonitum fuiſſe barbarum magnitudine, pondere, pulcritudine, ignota etiam vaſorum qualitate. *Cui virgo illa dixit*: Hæc Petri Apoſtoli miniſteria ſunt. Vide Bar. ad an. 57. §. 81. & ad an. 321. §. 17.

Concilium Triburienſe anno 895. celebratum can. 18. apud Lab. tom. 9. Conc. pag. 450. & Harduinum tom. 6. pag. 445. *Vaſa, in quibus Sacroſancta conficiuntur Myſteria, Calices ſunt*, & *Patenæ*. *De quibus* Bonifacius *martyr*, & *Epiſcopus interrogatus*, ſi liceret in vaſculis ligneis Sacramenta conficere, *reſpondit*: Quondam Sacerdotes aurei ligneis Calicibus utebantur, nunc e contra lignei Sacerdotes aureis utuntur Calicibus. *Zephryrinus decimus ſextus Romanus Epiſcopus* Patenis vitreis Miſſas celebrari *conſtituit*. *Tum deinde* Urbanus *decimus octavus Papa*, omnia miniſteria ſacrata fecit argentea. *In hoc enim, ſicut & in reliquis cultibus* ma-

leriano, fratremque Valeriani Tiburtium, & Maximum cubiculo Imperatoris Præfectum, non modo ad religionem Chriſtianam convertit, ſed etiam ad Martyrium pro Chriſto ſubeundum ſuis hortationibus perduxit. Ipſe quoque capite obtruncato ad Chriſti fidem teſtandam occubuit anno 233. VIII. Kal. Junias, cum *annos ſex, menſes ſeptem, & dies quatuor* Romanam Eccleſiam gubernaſſet. Hunc inſtituiſſe Sacramentum Confirmationis dicunt Heterodoxi recentiores: qua in re mentiuntur impudentiſſime. Tanto enim antiquior Urbano eſt Confirmatio, quanto ante eum Chriſtus Dominus & Apoſtoli vixerunt.

XIX.

S. PONTIANUS.

ANNO CHRISTI 233.

ALEXANDRI IMPERATORIS 10.

Bar. an. 233. §. 4. Bar. ad an. 237. §. 1. 10. Pag. an. 235. §. 5.

PONTIANUS Calpurnii filius Romanus anno 233. ante diem VIII. Kal. Julii Pontifex declaratus eſt. Hunc non tam Chriſtianæ religionis, quam objecti falſi criminis cauſſa, una cum Hippolyto Presbytero in Buccinam inſulam Alexander Imperator relegavit. (1) Id ut magis credam, facit ejuſdem Principis animus a Chriſtianis minime alienus, ejuſque familia Chriſtia-

nis

magis & magis per incrementa temporum decus ſuccrevit Eccleſiarum. De conſecrat. diſtinct. 1. cap. *Vaſa* 44. De vaſis ſacris, aliiſque ad Miſſæ Sacrificium celebrandum neceſſariis multa Lambertinus De Sacrificio Miſſæ ſect. 1. num. 23. pag. 14.

(1) Buccina inſula adjacet Sardiniæ ad oram Orientalem, & indigenis dicitur *Iſola del Tavolato*.

nis referta. Verum Alexandro e vivis ſublato, Maximinus, qui poſt ipſum tenuit Imperium, *gravi odio ſuccenſus adverſus familiam Alexandri, in qua plerique erant Chriſtiani, perſecutione excitata ſolos Eccleſiarum Antiſtites, utpote Evangelicæ prædicationis auctores, interfici juſſit.* (2) Hæc ſexta eſt, & ab ſummo totius Eccleſiæ Antiſtite initium ſumſit. Eodem ſiquidem anno 237. XIII. Kal. Decembris Pontianus, Maximini juſſu virgis uſque ad necem cæſus, diem explevit ſupremum *anno quarto, menſe quarto, die quinto, & viceſimo*, quam Pontificatum ſuſceperat. Ejus corpus Romam translatum in Cœmeterio Calliſti ſepultum eſt. (3)

S. AN-

(2) Euſebius lib. *6.* Hiſt. Eccl. cap. 28.

Baronius ad an. 237. §. 5. *Sextam hanc Oroſius, & Auguſtinus perſecutionem appellant: at licet brevis, vehemens tamen fuit atque ſæva: non modo enim Præſules, ſed & clericos Eccleſiarum a Maximino vexatos Severus tradit* lib. 2. Hiſt. ſacræ cap. 32. ubi tamen hanc inter Eccleſiæ perſecutiones non recenſet. Perſecutio VI.

Ruinartus Præfat. in Acta Martyrum §. 3. num. 49. *Porro etſi, teſte Euſebio,* lib. 6. Hiſt. Eccl. cap. 28. ſolos Eccleſiarum Antiſtites *interfici Maximinus juſſerit, ita tamen in aliquibus provinciis graſſabatur iſta perſecutio, ut ceteri etiam Chriſtiani ad necem raperentur. Id in Cappadocia ſub Sereniano præſide contigiſſe, certo diſcimus ex S. Firmiliani epiſtola ad S. Cyprianum, quæ eſt inter Cyprianicas 75. . . . . Hanc perſecutionem triennio integro, quo Maximinus imperavit, perduraſſe innuit Euſebius lib. 6. cap. 28. diſerteque affirmat Rufinus lib. 6. Hiſtoriæ cap. 19.* Tribus annis a Maximino perſecutione commota, in quibus finem & perſecutionis fecit, & vitæ. *Hanc tamen vix unico anno ſæviſſe contendit Dodwellus, ſed perperam, ut egregie probat doctiſſimus Antonius Pagius ad an. 235. & 238.* Tam *vero* crudelis fuit *Maximinus*, ut, *Julio Capitolino teſte*, illum alii Cyclopem, alii Buſiridem, alii Scironem, nonnulli Phalarim, multi Typhonem vel Gygem vocarent.

(3) Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 2. §. 5. *Confeſſionem, qua nunc utitur Romana Eccleſia,* Pontianum *Papam ſive*

XX.

S. ANTERUS.

ANNO CHRISTI 237.

MAXIMINI IMPERATORIS I.

Bar. ad an. 237. §. 11. ANTERUS Græcus Romuli filius, *mortuo Pontiano, Eccleſiæ Romanæ adminiſtrationem ſuſcepit*. (1) Neque enim credendum iis, qui ex ſubdititiis Actis Divæ Urſulæ *Cyriacum* quemdam Pontiano ſurrogant, & per annum Eccleſiam adminiſtraſſe exiſtimant. Is ſiquidem in ordinem Romanorum Pontificum a Scriptoribus Græcis aut Latinis datum non venit. (2) Anterus itaque in Ad an. 238. §. 1. 2. Pontiani locum anno 237. III. Nonas Decembris ſublectus eſt. Acta martyrum, quæ a notariis ex- Pag. an. 236. §. 2. cipi & ſcriptis fideliter mandari Clemens juſſerat, ab iiſdem diligenter exquiſivit, ac ne interirent, neve ab Ethnicis corrumperentur, in Eccleſiæ tabulario voluit reponi. Quamobrem a quodam Maximo Præfecto ad mortem datus eſt III. Nonas Januarii anni inſequentis, cum vix *menſem* Pontificatus expleſſet.

ſive Damaſum *inſtituiſſe ajunt plerique recentiores, quorum aſſertio ſine legitimo teſte nullius apud me ponderis eſt. Non dubito quin aliqua formula generalis Confeſſionis antiquiſſima ſit & Apoſtolicæ Traditionis, ſed hanc ſpecialem, quæ hodie in uſu eſt*, Pontiano *vel* Damaſo *aſſignare, tacentibus hac de re priſcis ſcriptoribus, non audeo.*

(1) Euſebius lib. 6. Hiſt. Eccl. cap. 29. pag. 186.

(2) Vide Launojum lib. 4. epiſt. 8. num. 26. & ſeqq. & Papebrochium in Conatu Chronico Hiſtorico ad Catalogum Pontif. Rom. diſſertat. 7. pag. 105.

S. FA-

XXI.

S. FABIANUS.

ANNO CHRISTI 238.

MAXIMINI IMPERATORIS 2.

FABIANO Fabii filio Romano XVII. Kal. Februarii anno 238. Pontificatus honos mandatus eſt, quod columba, ſymbolum videlicet Spiritus Sancti, ſuſpenſis demiſſa leniter alis capiti ejus inſediſſet. (1) Hic ſeptem Notariis, quibus ab S. Clemente fuerat imperatum, ut acta martyrum conficerent, totidem Subdiaconos præfecit, ut quæ illi per notas excepiſſent, clare diſtincteque deſcribenda curarent, *vel certe quoquo modo, ut munus ſuum ſedulo exequerentur Notarii, advigilarent*. (2) Spatium Urbis diſtribuit ſeptem Diaconis, qui gererent curam pauperum, ſingulis regiones ſingulas binaſve aſſignans. (3) Septem enim

Bar. ad an. 238. §. 6. Pag. an. 236. §. 4.

Bar. ad an. 112. §. 9.

D

(1) Euſebius lib. *6*. Hiſt. Eccl. cap. 29. pag. 186. Rufinus lib. *6*. Hiſt. cap. 21. *Quod alii ſuper hujus, alii ſuper Zephyrini nomine geſtum tradunt*.

(2) Bollandus in Præfatione Generali ad Vitas Sanctorum tom. 1. pag. IV.

(3) Primus Ordo Romanus apud Mabillonium tom. 2. Muſei Italici pag. 3. *Primo omnium obſervandum eſt, ſeptem eſſe regiones Eccleſiaſtici Ordinis Urbis Romæ: & unaquæque regio ſingulos habet Diaconos regionarios*. Hi principio ſeptem tantummodo erant pro numero ſeptem regionum Eccleſiaſticarum. Poſtea a tempore Honorii II. fuerunt duodeviginti, tandem viginti. Ex his alii *Regionarii* dicebantur numero duodecim, alii *Palatini* numero ſex, præfecti *Regionariis*. Hinc Cencius in Ordine Romano apud eumdem Mabillonium pag. 137. decem & octo eſſe in Urbe Diaconatus ſeu

enim ſunt ſecundum Eccleſiaſticam diviſionem, quatuordecim ſecundum diviſionem civilem Auguſti. Varia etiam ædificia in Cœmeteriis extruxit, & latam in Africano Concilio ſententiam adverſus *Privatum veterem hæreticum in Lambeſitana colonia* confirmavit. (4) Perſecutione ſeptima adverſus Chriſtianos indicta a Decio, (5) qui Imperium occupavit poſt interemtum Philippum, una cum filio *primum de Regibus Romanis Chriſtia-*

ſeu Diaconias ſcribit. In Diaconiis erant noſocomia, & pauperum diverſoria, ubi viduæ aliique egentes alebantur Eccleſiaſtica ſtipe. Cuilibet diverſorio adjuncta erat Eccleſia. Temporum progreſſu in collegia Clericorum mutatæ ſunt hujuſmodi Diaconiæ, & reditus adeo diminuti, ut nihil opis ferant pauperibus, in quorum gratiam fuerunt primitus inſtitutæ. Nunc appellantur Tituli Diaconorum Cardinalium. Hæc ex Mabillonio cap. 3. Comment. in Ordinem Romanum pag. 17.

(4) S. Cyprianus epiſt. 55. pag. 180.

Perſecutio VII. (5) Oroſius lib. 7. cap. 21. *Idem (Decius) continuo (in quo ſe etiam ob hoc Philippos interfeciſſe docuit) ad perſequendos interficiendoſque Chriſtianos ſeptimus poſt Neronem feralia diſperſit edicta, plurimoſque Sanctorum ad coronas de ſuis crucibus miſit*. Sulpicius Severus l. 2. Hiſt. Sacræ cap. 32. *Decio imperante, jam tum ſeptima perſecutione ſævitum in Chriſtianos*: quam fuiſſe atrociſſimam, omnes conſentiunt. Lactantius de mortibus perſecutorum cap. 4. *Exſtitit poſt annos plurimos execrabile animal Decius, qui vexaret Eccleſiam. Et quaſi hujus rei gratia provectus eſſet ad illud principale faſtigium, furere protinus contra Deum cœpit, ut protinus caderet*. S. Optatus lib. 3. §. 8. *Quod bellum perſecutio dicitur, quæ operata eſt ſub duabus beſtiis ex illis quatuor, quas Daniel de mari aſcendentes aſpexit. Prima fuit ut Leo: hæc erat perſecutio ſub Decio & Valeriano. Secunda ut Urſus; alia perſecutio, quæ fuit ſub Diocletiano, & Maximiano: quo tempore fuerunt & impii judices bellum Chriſtiano nomini inferentes*. Certe tanta fuit, Decio ſæviente in Chriſtianos, perturbatio, ut putarent, refente Dionyſio Alexandrino apud Euſebium lib. 6. cap. 41. tempus adveniſſe a Chriſto Domino prænunciatum, quo *ipſi etiam electi, ſi fieri poſſet, ſcandalum paterentur*. Verum, ut ait S. Cyprianus epiſt. 8. pag.

ſtianum , (6) *Fabianus Romæ martyrium pertulit* (7) anno 253. XIII. Kal. Februarii , eoque *pro integritate adminiſtrationis ejus conſummatio quoque honeſta proceſſit* . (8) Pontifex fuit *annos quindecim & dies quatuor* . (9) Bar. an. 253. §. 5. Pag. an. 251. §. 3.

D 2 S. COR-

pag. 45. *inexpugnabilem fidem ſuperare non potuit ſæviens diu plaga repetita, quamvis rupta compage viſcerum, torquerentur in ſervis Dei jam non membra, ſed vulnera*.

(6) Hieronymus De Viris illuſtribus cap. 54.

Philippus Imperator a Fabiano baptizatus eſt, ſi qua fides habenda vetuſtiſſimis S. Pontii actis apud Bollandum ad diem XIV. Maji ; & Euſebio , qui lib. 6. Hiſt. Eccl. cap. 34. ſcriptum reliquit , Philippum Imperatorem *Chriſtianum* fuiſſe. His certe fidem adjunxit ſuam Baronius ad an. 246. §. 5. Huetius lib. 1. Origenianorum cap. 3. §. 12. Bona lib. 1. Rer. Liturg. cap. 19. Bollandus 20. Jan. §. 3. num. 12. 19. pag. 253. Tillemontius annotat. 1. in Philippum Imperatorem tom. 3. pag. 494. qui Euſebio, & Actis S. Pontii addunt Vincentium Lirinenſem cap. 17. Commonitorii, Chryſoſtomum in Orat. de S. Babyla , Jornandem De rebus Geticis cap. 16. Oroſium lib. 7. cap. 20. & 28. Martyrologia Romanum, Uſuardi , & Adonis, quæ pridie Idus Majas S. Pontii Martyris prædicatione & induſtria duos Philippos Cæſares Patrem & filium ad Chriſti fidem converſos memorant.

Pagius uterque, alter ad an. 244. §. 4. alter in vita Fabiani, & alii contendunt , primum ex Romanis Imperatoribus nomen Chriſto dediſſe Conſtantinum Magnum . At Huetius reſpondet, hunc fuiſſe primum, qui Chriſti fidem palam profiteretur, Philippum vero ſeu a Fabiano , ſeu a Babyla Epiſcopo Antiocheno occulte imbutum præceptis Chriſtianæ Fidei, clam Ethnicos veri Dei cultorem fuiſſe. Vide diſputationem noſtram VI. *De primo Imperatore Chriſtiano*.

(7) Euſebius lib. 6. Hiſt. Eccl. cap. 39.

(8) S. Cyprianus epiſt. 3. pag. 30.

(9) *Ad Fabianum & ad complures alios Eccleſiarum Antiſtites de recta Fidei ſuæ ratione epiſtolas ſcripſit* Origenes : Euſebius lib. 6. Hiſt. Eccl. extremo cap. 36. pag. 189.

S. Hieronymus epiſt. 84. ad Pammachium & Oceanum §. 19. *Ipſe Origenes in epiſtola, quam ſcripſit ad Fabianum Romanæ Urbis Epiſcopum , pænitentiam agit ; cur talia* (ob quæ

XXII.

S. CORNELIUS.

ANNO CHRISTI 254.

DECII IMPERATORIS 2.

Bar. ad an.253.§. 26.33.34. 37.

POST *exceſſum nobiliſſimæ memoriæ viri Fabiani* non ſtatim *eſt Epiſcopus propter rerum & temporum difficultates conſtitutus*. (1) Sexdecim amplius menſes interregnum fuit, initum ab Romano Clero, qui, Decio ſæviente in Chriſtianos, Pontifici creando convenire non poterat. Difficillimo hoc tempore cum multi in Idololatriam laberentur, ea inter Lapſos, & Clerum Romanum conſentientem Cypriano, & ſociis ejus orta controverſia eſt: *An cum Lapſis in Deciana perſecutione, nulla pœnitentia expiatis eſſet communicandum*. (2) Id Lapſi complures pertinaciter contenquæ *in damnationem ejus conſenſerat Urbs Romana*, ut ait idem S. Hieronymus epiſt. 33. ad Paulam) *ſcripſerit*, & *cauſſas temeritatis in Ambroſium refert*, *quod ſecreto edita in publicum protulerit*.

(1) Clerus Romanus epiſt. 31. inter Epiſtolas S. Cypriani. pag. 99.

In Romano Clero, qui vacante Sede regebat Eccleſiam, fuiſſe etiam Diaconos, patet ex epiſtolis tum ab Clero Romano ad S. Cyprianum, tum a S. Cypriano ad eumdem Clerum poſt mortem Fabiani, & ante electionem Cornelii ſcriptis, quæ Diaconorum nomine ſimul & Presbyterorum miſſæ, iiſdemque inſcriptæ leguntur apud eumdem S. Cyprianum epiſt. 4. 14. 22. 29. 31. & alibi.

(2) Lapſi appellabantur, qui tempore perſecutionis defecerant ab Catholica Fide. Horum genera varia. Alii dicebantur *Sacrificati*, qui Idolis ſacrificaſſent, aut guſtaſſent Idolothyta: alii *Turificati*, qui adoleviſſent Diis tura: alii *Ido-*

tendebant, & multitudine ſua freti impetrare annitebantur. Non omnes tamen eo impudentiæ devenerant, ut reconciliationem flagitarent ſine prętextu. Martyrum libellis muniti illam veluti ſibi debitam ab Epiſcopis poſtulabant: ni obtinerent,

D 3 Mar-

Idololatræ, qui cultum aliquem iis exhibuiſſent: alii *Libellatici*, de quibus variant auctores. *Opinati ſunt Rigaltius in notis ad epiſt. XIV. & XXXI. Cypriani, & Natalis Alexander tom. 2. pag. 635. Libellaticos dici eos, qui, numerata judici pecunia, libellum ſecuritatis accipiebant, ſicque a ſe & impoſitam ſacrificandi legem, & intentatas reluctantibus pœnas redimebant. Exiſtimat auctor Annalium Cyprianicorum p.* 17. *Libellaticos* actis publice habitis coram magiſtratibus Chriſtum negaſſe. *S. Auguſtinus Libellaticos interpretatur eos*, qui tempore perſecutionis per libellos, ſe turificatos, profeſſi erant, *lib. 4. de Bapt. num. 6. Negat Baronius ad an.* 253. *Libellaticos inde dictos, quod libellos dediſſent, ſed quod accepiſſent, at Chriſtum ab illis negatum fuiſſe contendit. Dubitat Tillemontius tom. 3. not. 3. in perſecutionem Decii, utrum libellos dederint, an acceperint: dediſſe & accepiſſe ſuſpicatur, idemque ſenſiſſe probat eruditum auctorem libri de frequenti Communione. Multi alii Libellaticos ex datis libellis dictos exiſtimant, velut Boſquetus lib. 3. Eccleſ. Gallic. pag.* 132. *nonnulli etiam in actis publicis ſcripſiſſe volunt. Cum hæc ſententiarum varietas conjiciendi & inveſtigandi libertatem relinquat; quid mihi videatur, exponere non verebor. Exiſtimo itaque Libellaticos nec voce nec ſcripto impie quidquam aut facturos promiſiſſe, aut a ſe factum declaraſſe; ſed idcirco vituperatos & juſtæ pœnitentiæ addictos fuiſſe, quod ſecuritatis libellos a magiſtratibus impetraſſent ea lege & conditione, ut in actis publicis ſcriberetur, eos ſacrificaſſe, & Chriſtum negaſſe, quamvis neutrum commiſiſſent.* Hæc Monachus S. Mauri in vita S. Cypriani præpoſita operibus ejuſdem S. Cypriani §. 6.

Tandem alii poſt impia Diocletiani edicta vocati ſunt *Traditores*, ii nimirum, qui ſuppliciorum metu vaſa ſacra, libros ſacros, ſacramque Eccleſiæ ſupellectilem Ethnicis magiſtratibus tradidiſſent. S. Auguſtinus lib. 7. De Baptiſmo cap. 2. Baronius ad an. 302. §. 22. Proſper Cardinalis de Lambertinis nunc Benedictus XIV. lib. 1. De Servorum Dei beatificatione, & Beatorum Canonizatione cap. 2. pag. 7.

Martyres contemtos conquerebantur. (3) At S. Cyprianus & Clerus Romanus priſci juris retinentes, legitimam & conſuetam pœnitentiam, antequam reconciliarentur, Lapſos ſubire juſſerunt, donec ſedata perſecutione Concilium celebraretur, rei maturius diſcutiendæ. Lapſis conditionem recuſantibus, ad Schiſma averruncandum ita proviſum eſt, ut illis, qui haberent libellos Martyrum, conſtitutis in periculo mortis abſolutio concederetur. (4) Nondum plane tranquillatis Romæ rebus, anno 254. Cornelius Caſtini filius Romanus *vim paſſus eſt, ut Epiſcopatum coactus exciperet. Et factus eſt Epiſcopus a plurimis collegis noſtris, qui tunc in Urbe Roma aderant. Factus eſt autem Cornelius Epiſcopus de Dei, & Chriſti ejus judicio, de Clericorum pœne omnium teſtimonio, de plebis, quæ tunc affuit, ſuffragio, & de Sacerdotum antiquorum & bonorum virorum collegio, cum nemo ante ſe factus eſſet, cum Fabiani locus, id eſt cum locus Petri & gradus cathedræ Sacerdotalis vacaret*. (5) Nihilominus Cornelium, tamquam vi-

Bar. an. 254. §. 41. 42. 61. 67. 90. Pag. an. 251. §. 19.

(3) Quemadmodum qui perſecutione ſæviente Catholicam fidem deſeruiſſent, ita qui forti animo eſſent profeſſi, variis nominibus appellati ſunt. *Martyres*, qui conſtanter tuliſſent ſupplicia, quamvis vitam non amiſiſſent, cum tormentis lacerarentur. *Confeſſores*, qui detenti in carcere nondum fuiſſent ſuppliciis affecti. In quorum numero erant etiam *Extorres*, qui nomen Chriſti coram Magiſtratibus libere confeſſi patria per eoſdem Magiſtratus expellebantur, vel qui ne Chriſtum negarent, neve per ipſos Catholica religio jacturam aliquam pateretur, dimiſſis bonis omnibus ſolum mutaſſent; quæ facti potius, quam verborum confeſſio videbatur. *Profeſſores* demum, qui ſua ſponte ſævis inſectatoribus obtuliſſent ſe ſe. Baronius ad an. 253. §. 54. & 67. item ad an. 286. §. 6. Pagius ad an. 250. §. 9. Lambertinus loco citato.

(4) De hac controverſia eſt Natalis Alexandri diſſertatio ſecunda in Hiſt. Eccl. ſæc. III. pag. 620. tom. 3.

(5) Sunt verba S. Cypriani epiſt. 52. pag. 150. *Ex quibus*

vitio creatum, calumniatus eſt Novatianus Romanus Presbyter, inſtigante Novato Presbytero Carthaginienſi, idque tam vafre ac malitioſe, ut nonnullos ex Confeſſoribus traheret in partes ſuas, ac per tres Epiſcopos qua fraude, qua vi compulſos Epiſcopus Romanus clam ordinatus, primum in Eccleſia Romana ſchiſma excitaret, &

 ſchiſ-

bus ſane, quemadmodum Baronius dicit ad an. 254. §. 44. *qualiter fieri ſoleret olim Romani Pontificis electio (cujus ritus, obortis ſæpe ſchiſmatibus, ſæpius mutare contigit, ut omnis temeritati aditus præcluſus undique foret) expreſſum ſatis habetur : nimirum quod præcedere ſoleret judicium atque ſuffragium, Deo, quem vellet eligi, ſigno aliquo admonente, Apoſtolico more. Qui igitur videretur Dei judicio prælectus, coacto Presbyterio (hoc enim nomine tunc ſacra illa comitia dicebantur) rogabantur ſingulorum ſententiæ : eorum itidem vota & teſtimonium explorabatur, qui plebis totius vicem repræſentarent. Admittebantur æque ad eadem comitia, ſi qui aderant in Urbe Epiſcopi cum prærogativa ſuffragii. Quæ omnia acta eſſe in electione Cornelii, quæ ex Cypriano recitata ſunt, aperte declarant.*

Aderant tunc in Urbe Epiſcopi ſexdecim, ut ipſe ſcribit ad Antonianum epiſt. 52. Id quod tradit etiam S. Pacianus epiſt. 3. contra tractatum Novatianorum tom. 4. Bibl. Patr. pag. 310. *Cornelius jam Romæ Epiſcopus a ſexdecim Epiſcopis factus, locum cathedræ vacantis acceperat.*

Baronii ſententiam exiſtimantis, *Cornelium ſigno aliquo ac portento divino Epiſcopum deſignatum eſſe*, repudiat Petrus Couſtant tom. 1. Epiſt. Rom. Pont. pag. 163. *Nihil aliud*, inquit, *ſibi voluiſſe videtur Cyprianus, niſi ut omnia, quæ in eligendis Epiſcopis Dei & Chriſti judicio atque præſcripto ſervanda ſunt, in electionem Cornelii conveniſſe ſignificaret. Ipſe Cyprianus infra epiſt. 12. n. 5. mentem ſuam explicat, dum Fortunatum ſibi fruſtra ſubrogatum probat his verbis* : Nemo poſt divinum judicium, poſt populi ſuffragium, poſt Coepiſcoporum conſenſum, judicem ſe jam non Epiſcopi, ſed Dei faceret. *Et mox*, Niſi ſi ita eſt aliquis ſacrilegæ temeritatis ac perditæ mentis, ut putet ſine Dei judicio fieri ſacerdotem. Vide annotat. 1. ad S. Cajum Pont. XXIX.

Hæc Romani Pontificis creandi ratio tenuit uſque ad ſæculum XI. Cum enim Clerus numero creviſſet, ad tollendas

das

ſchiſmati hæreſim adjungeret. (6) Ob quam rem Cornelius *Synodo Romæ congregata, in qua ſexaginta quidem Epiſcopi, Presbyteri vero, ac Diaconi multo plures convenerunt*, Novatianum ejuſque ſectatores anathemate damnavit, & Confeſſores, qui lapſi fuerant, ad reconciliationem & pœnitentiam admittendos eſſe decrevit, eumdemque Novatianum coarguit, quod cum graviſſimo morbo æger in lecto baptizatus fuiſſet, poſtea valetudine recuperata, non *percepiſſet reliqua, quæ juxta*

das turbas, quæ ſolent exiſtere ex multitudine, jus ſuffragii datum eſt ſolis primariis Presbyteris, & ſolis Epiſcopis Urbi proximis, qui Cardinales vocabantur. Itaque hodierna eligendi Pontificis ratio non diſcrepat ab antiqua. Siquidem Cardinales Cleri nobiliſſimi vicem ſuſtinent, & inter ipſos ſemper numerantur Epiſcopi, qui ab Urbe propius abſunt. Vide Bellarminum lib. 1. de Clericis cap. 10. & 16. Mabillonium comment. in Ordinem Romanum cap. 17. tom. 2. Muſei Italici pag. 110. & annotat. 6. ad Nicolaum II. Pont. CLV. & annotation. 10. ad Alexandrum III. Pontif. CLXX.

(6) Affirmans, Eccleſiam non habere poteſtatem dandi veniam Lapſis in perſecutione, neque iis, qui poſt baptiſmum admiſiſſent peccatum grave. Eſt hic præcipuus error Novatianorum, qui ab Novatiano, non ab Novato ita denominati ſunt.

Novatianus Sixto II. Pontifice Romæ interfectus, per annos ferme ducentos in Schiſmate & Epiſcopatu ſucceſſores habuit uſque ad Cæleſtinum I. qui *Ruſticulam* Novatianorum *Epiſcopum clam in privatis ædibus plebem colligere compulit*, ut ait Socrates lib. 7. cap. 11. Vide Baronium ad an. 254. §. 62. & 104.

S. Iſidorus Hiſpalenſis lib. 8. Originum cap. 3. *Schiſma a ſciſſura animorum nomen accepit. Eodem enim cultu, eodemque ritu credit ut ceteri, ſolo congregationis delectatur diſſidio.* S. Auguſtinus contra Gaudentium lib. 2. extremo cap. 9. *Cum Schiſmaticus ſis ſacrilega diſceſſione, & hæreticus ſacrilego dogmate.* Idem De Fide & Symbolo cap. 10. §. 21. *Hæretici de Deo falſa ſentiendo ipſam fidem violant, Schiſmatici autem diſciſſionibus iniquis a fraterna caritate diſſiliunt, quamvis ea credant, quæ credimus. Quapropter nec Hæretici pertinent*

ta Eccleſiaſticam regulam percipi debent, neque ab Epiſcopo conſignatus eſſet. (7) Aliam præterea habuit Romæ Synodum, in qua Lapſorum cauſſa finita eſt, ac ſtatutum, ut ii extra mortis periculum, nonniſi peracta diuturna pœnitentia, reciperentur in communionem. *Feliciſſimum hoſtem Chriſti non novum ob crimina plurima, & graviſſima* anathemate quater percuſſum, Romam cum veniſſet querelas habens in S. Cyprianum, rurſus ipſe anathematizavit. (8) Eumdem Pontificem e catacumbis tranſtuliſſe corpora Sanctorum Petri & Pauli narrat auctor Libri Pontificalis: (9) ſubditque ad extremum exulaſſe Centumcellis, & *plumbatis* os ejus contuſum Decii juſſu. (10) Sed illud

Bar. an. 255. §. 2. 3. 49. 58. Pag. an. 252. §. 13.

nent ad Eccleſiam Catholicam, quæ diligit Deum, nec Schiſmatici, quoniam diligit proximum. Vide D. Th. 2. 2. qu. 39. art. 1.

(7) Euſebius lib. 6. Hiſt. Eccl. cap. 43. pag. 197. & 199. ubi Novatum ponit pro Novatiano. *Græci enim Novatum & Novatianum inter ſe confuderunt, ſimilitudine nominum decepti. Quo in errore fuit etiam Euſebius*, ut ſcribit Valeſius in ejuſdem Euſebii lib. 7. Hiſt. Eccl. cap. 45. pag. 124.

Baronius ad an. 254. §. 62. *putat, id factum errore librariorum. Nam cum apud Euſebii hiſtoriam reperiatur Novatianus cum Novato confuſus, in Chronico tamen ab eodem exacte diſtinctos invenies, cum ait*: Novatus presbyter Cypriani Romam veniens Novatianum, & ceteros Confeſſores ſibi ſociat, eo quod Cornelius pœnitentes apoſtatas recepiſſet.

(8) S. Cyprianus epiſt. 55. ad Cornelium pag. 175.

Baronius ad an. 254. §. 87. *Ex quibus intelligas antiquam conſuetudinem, non ſemel tantum perditiſſimum aliquem excommunicari conſueviſſe, ſed ſæpius, vel potius excommunicatum frequentius declarari*.

Et ad an. 258. §. 1. *Feliciſſimus in Africa erat dux illorum, qui poſt lapſum, nulla exomologeſi facta, in Eccleſiam irruentes, ab ea recipi abſque ullo gradus & honoris diſpendio contendebant*.

(9) Hæc translatio incerta eſt Baronio ad an. 221. §. 3. Pagio ad eumd. an. §. 3. & Blanchino in notis ad Anaſtaſium Bibliothecarium tom. 2. pag. 205.

(10) *Erat id genus tormentorum quaſi flagellum ex funicu-*

illud præcipue dignum admiratione, quod vere prædicat S. Cyprianus epiſt. 52. eum *ſediſſe intrepidum Romæ in Sacerdotali cathedra, eo tempore, cum tyrannus infeſtus* Decius *Sacerdotibus Dei fanda atque infanda comminaretur, cum multo patientius & tolerabilius audiret levari adverſus ſe æmulum Principem, quam conſtitui Romæ Dei Sacerdotem*. Itaque conſtantia, ſanctitate, & martyrii gloria clarus occubuit XVIII. Kal. Octobris anno Chriſti 255. *biennio* Pontificatus nondum expleto.

XXIII.

S. LUCIUS I.

ANNO CHRISTI 255.

GALLI & VOLUSIANI IMPERAT. 2.

Bar. ad an. 255. §. 64. Pag. an. 252. §. 14.

CORNELIO *ob Chriſtum martyrio coronato ſucceſſit Lucius* (1) Porphyrii filius Romanus anno 255. XIII. Kal. Novembr. Ei & Pontificiam dignitatem, & reverſionem ab exilio, quo affectus eſt Pontificatu vix inito, gratulatur D. Cyprianus epiſt. 58. Idemque epiſt. 67. ſcribit, ejus perinde, ac deceſſoris Cornelii, ſtudium enituiſſe adverſus Hæreticos Novatianos. Ita enim loquitur de utroque: *Illi pleni ſpiritu Dei, & in glorioſo martyrio conſtituti, dandam eſſe Lapſis pacem cenſuerunt, & pœnitentia acta, fructum communicationis & pacis negandum non eſſe, litteris ſuis*

Pag. 250.

culis, in quarum ſummitatibus glandes plumbeæ erant impactæ. Baronius ad Martyrolog. Rom. die 6. Junii, & Gallonius de martyrum cruciatibus pag. 204.

(1) S. Hieronymus De Viris illuſtribus extremo cap. 66.

ſuis ſignaverunt. In Libro Pontificali legitur ſtatutum ab Lucio, ut duo Presbyteri & Diaconi tres Epiſcopum uſque comitarentur, teſtes vitæ ejus & actionum. (2) Cujus decreti ſanciendi cauſſam dediſſe putantur calumniæ in Cornelium confictæ a Novatiano. *Cum annum unum, menſes quatuor & dies duodecim* in Pontificatu vixiſſet, anno 257. IV. Nonas Martii confectus cruciatibus vitam poſuit.

Bar. an. 257. §. 4. 5.

Pag. an. 253. §. 3.

XXIV.

S. STEPHANUS I.

ANNO CHRISTI 257.

GALLI & VOLUSIANI IMPERATOR. 4.

STEPHANUS Julii ſeu Jobii filius, Romanus, qui Pontificibus Cornelio & Lucio Romanæ Eccleſiæ Archidiaconus fuerat, *vicarius & ſucceſſor eorum factus eſt* (1) anno 257. V. Idus Martii.

Bar. an. 257. §. 6.

(2) Quemadmodum Evariſtus cavit, ut ſeptem Diaconi *cuſtodirent Epiſcopum prædicantem, propter ſtylum veritatis*, teſtimonium ſcilicet veræ ac ſanæ prædicatæ ab eo doctrinæ; ita Lucius duos Presbyteros, & Diaconos tres Epiſcopo comites adjunxit *propter teſtimonium Eccleſiaſticum*, ut nimirum de vita ejus ac moribus reſpondere malevolis ac teſtari poſſent. Nam *propter malevolos, juxta Apoſtolum, oportet Epiſcopum & teſtimonium habere bonum ab iis, qui foris ſunt*, ut eſt in capite *Jubemus* 60. de conſecrat. diſt. 1. ubi hoc Lucii decretum recitatur & exponitur.

(1) S. Cyprianus epiſt. 67. pag. 250.

Bellarminus De Rom. Pont. lib. 2. cap. 17. *Vicarius Petri dicitur ſummus Pontifex, quoniam S. Petrus adhuc vivit, & gubernacula Eccleſiæ non reliquit, ut ait S. Leo ſerm. 2. de anniverſario aſſumtionis ſuæ: atque ipſe in* Cathedra ſua *nunc uſque in ſuis ſucceſſoribus ſedet*, ut ſcribit S. Gregorius epiſt.

tii. Eſt in Libro Pontificali, eum decreviſſe, ut Sacerdotes & Levitæ veſtibus ſacris uterentur in Eccleſia tantum. Eumdem admonitu Fauſtini Epiſcopi Lugdunenſis rogavit S. Cyprianus epiſt. 67.
Pag. 249. *ut dirigeret in provinciam & ad plebem Arelate conſiſtentem litteras, quibus abſtento Marciano* (Epiſcopo Arelatenſi) *qui Novatiano ſeſe conjunxerat, & a Catholicæ Eccleſiæ unitate diſceſſerat, alius in locum ejus ſubſtitueretur, & grex Chriſti in hodiernum ab illo diſſipatus & vulneratus colligeretur*. (2) Eumdemque *Syriarum provinciis & Arabiæ identidem neceſſaria ſuppeditaſſe*, teſtatur Diony-

epiſt. 4. lib. 7. Et Petrus Chryſologus in epiſt. ad Eutychem, apud Lab. tom. 4. Conc. pag. 38. *B. Petrus, qui in propria ſede & vivit, & præſidet, præſtat quærentibus fidei veritatem*. Etiam a D. Bernardo epiſt. 183. & 146. dicitur *Vicarius Petri*. Baronius ad an. 740. §. 4. in margine: *Sic uſurpatur improprie vox iſta* Vicarius, *uſu loquendi illius temporis, quod loco Petri Chriſti vicem Papa gerat in terris*. Et ad an. 880. §. 16. recitat epiſtolam Joannis VIII. qui vocat ſe *Vicarium B. Petri*. Vide Petri Couſtant Præfationem tom. 1. Epiſt. Rom. Pont. part. 1. §. 12. 13. 14. Fontanini Hiſtoriam Litterariam Aquilejenſem lib. 2. cap. 3. §. 2. & Indicem rerum memorabilium, quæ in tomis Conciliorum Harduini continentur, tom. XI. pag. 1392.

(2) *Nulla induſtria Novatores hoc teſtimonium Cypriani elevare poſſunt. Futilis eſt enim illa reſponſio, non deponi a Stephano Marcianum, ſed deponendum declarari. Quinimo conceptis verbis Cyprianus exigit a Stephano, ut ſuis litteris Marcianum damnet, atque adeo alium ſubſtituendum decernat*. Petrus de Marca lib. 1. de Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 10. §. 8.

Baluzius in S. Cypriani epiſt. 68. pag. 260. ab exemplo Baſilidis Epiſcopatu ab Synodo Bæticæ provinciæ in Hiſpania dejecti, & a Stephano per obreptionem reſtituti, ait, *recte colligere Baronium* ad an. 258. §. 3. *antiquiſſimum in Eccleſia uſum eſſe, ut ex remotiſſimis Orbis partibus Epiſcopi, qui ſe injuſta perpeſſos eſſe a collegis ſuis crederent, provocarent* ad Romanum tamquam primarium Eccleſiæ univerſalis Antiſtitem. *Vide Pamelium in annotationibus ad hanc Cypriani epiſtolam*. Simile exemplum habes annotat. 4. ad S. Hyginum Pontif. X.

nyſius Alexandrinus apud Euſebium lib. 7. cap. 5. Bar. an.
(3) *Ad hunc Stephanum* idem *Dionyſius primam* 258.§.11.
earum, quæ de baptiſmo conſcriptæ ſunt, epiſtolam 38. 52.
exaravit, cum per id tempus non mediocris controverſia exorta eſſet, utrum eos, qui ex qualibet hæreſi convertuntur, baptiſmo purgari oporteret. (4) S. Cyprianus Carthaginienſium Epiſcopus cum Africanis, & Firmilianus Cæſareæ in Cappadocia Antiſtes cum plurimis Epiſcopis Orientalibus, collatum ab hæreticis baptiſma iterandum eſſe, non modo affirmarunt, ſed etiam habitis in Africa, & Aſia Conciliis confirmarunt, *remque tanti ponderis ac momenti, non conſulto prius Romanæ Urbis Epiſcopo, decernere auſi ſunt.* (5) *Stephanus nihil ad-*

(3) Servato ſcilicet more inſtitutoque Romanorum, quem idem Euſebius lib. 4. cap. 23. ab ipſo Chriſtianæ religionis exordio ad ſuam uſque ætatem *perpetuo cuſtoditum* ſcribit, ut *Eccleſiis plurimis* etiam remotis *neceſſaria vitæ ſubſidia tranſmitterentur*. Eamdem ob cauſſam S. Soter commendatur ab Dionyſio Epiſcopo Corinthiorum.

(4) Euſebius lib. 7. Hiſt. Eccl. cap. 2. pag. 204.

(5) Valeſius in Hiſt. Eccl. Euſebii lib. 7. cap. 5. pag. 126.

Primus hujus ſententiæ auctor fuit S. Cypriani deceſſor Agrippinus, ut docet idem S. Cyprianus Epiſt. 71. & 73. S. Auguſtinus lib. 3. de bapt. contra Donat. cap. 2. & 12. S. Vincentius Lirinenſis in Commonitorio cap. 6. Excitatam vero ab Agrippino controverſiam primus Cyprianus cum Pontifice Stephano agitavit: & hoc eſt, quod dicit Euſebius lib. 7. Hiſt. Eccl. cap. 3. pag. 205.

Facundus lib. contra Mocianum pag. 596. apud Sirmond. tom. 2. edit. Venetæ: *Stephani potius, quam Cypriani ſententiam tenet Eccleſia, non ſolum de non rebaptizandis hæreticis, verum etiam de rebaptizantibus non ferendis.*

S. Auguſtinus epiſt. 93. cap. 10. §. 38. *Cyprianus ſenſiſſe aliter de baptiſmo, quam forma & conſuetudo habebat Eccleſiæ, non in canonicis, ſed in ſuis & concilii litteris invenitur: correxiſſe autem iſtam ſententiam non invenitur; non incongruenter tamen de tali viro exiſtimandum eſt, quod correxerit, & fortaſſe ſuppreſſum ſit ab eis, qui hoc errore nimium dele-*

adverſus traditionem, quæ jam inde ab ultimis temporibus obtinuerat, innovandum ratus, graviſſime id
Bar. an. *tulit*. (6) Ea ſola traditione fretus illis obſtitit
259. §. 1. fortiter, nulloque inflicto anathemate omnes eo-
Pag. an.
256. §. 4. rum conatus eluſit, conſtanter profeſſus, baptiſ-
6. 9. 12. ma etiam ab hæreticis rite adminiſtratum ratum
Pag. 293. eſſe debere. (7) *Si quis ergo*, inquit apud Cypria-

delectati ſunt, *& tanto velut patrocinio carere noluerunt: Quamquam non deſunt, qui hoc Cyprianum prorſus non ſenſiſſe contendant, ſed ſub ejus nomine a præſumtoribus atque mendacibus fuiſſe confictum*. Vide diſputationes criticas in duas celeberrimas epiſtolas Firmiliani & Cypriani adverſus decretum S. Stephani Papæ I. De non iterando hæreticorum baptiſmo; quibus unam & alteram a Donatiſtis fuiſſe confictam demonſtrat Raymundus Miſſorius.

Nat. Alexander in Hiſt. Eccl. ſæc. III. differtat. 12. art. 4. concludit, minime excuſari S. Cyprianum alioſque Epiſcopos, ſi quæſtio erat de Fide: *Denique ſi res fidei viſa eſſet, non fuiſſet neceſſarium univerſæ Eccleſiæ Concilium, ut inexcuſabiles eſſent Africani & Orientales, qui hæreticos rebaptizabant. Siquidem non excuſantur, qui errorem contra Fidem a Sede Apoſtolica damnatum pertinaciter propugnant, etiam ante Concilii Oecumenici celebrationem, ut in cauſſa Pelagianorum videre eſt, quibus ſpem Concilii generalis adimit S. Auguſtinus*.

(6) Euſebius lib. 7. Hiſt. Eccl: cap. 3. pag. 205.

(7) S. Auguſtinus lib. 5. de bapt. cont. Donat. cap. 25. §. 36. *Stephanus abſtinendos putaverat, qui de ſuſcipiendis hæreticis priſcam conſuetudinem convellere conarentur .... Ita quamvis commotius, ſed tamen fraterne indignarentur, vicit tamen pax Chriſti in cordibus eorum, ut nullum inter eos ſchiſmatis malum oriretur*. Et lib. 6. cap. 1. §. 1. *Iſta quæſtio contra veterem conſuetudinem diſputationibus ſalva caritate altercantibus diſcutiebatur*. Et lib. de unico baptiſmo contra Petilianum cap. 14. §. 23. *Cum ergo Stephanus non ſolum non rebaptizaret hæreticos, verum etiam hoc facientes, vel ut fieret, decernentes excommunicandos eſſe cenſeret, ſicut aliorum Epiſcoporum, & ipſius Cypriani litteræ oſtendunt; tamen cum eo Cyprianus in unitatis pace permanſit ..... Nec ulla facta eſt a Cypriano, & eis, qui pariter de baptiſmo ſentiebant, ab illorum communione diviſio*.

Firmilianus e contrario in epiſt. ad Cyprianum, quæ eſt 75.

prianum epiſt. 74. *a quacumque hæreſi venerit ad nos, nihil innovetur, niſi quod traditum eſt, ut manus illi imponatur in pœnitentiam*. Traditum autem erat, ac *talis per omnia conſuetudo tenebatur, ut baptiſmus Chriſti*, hoc eſt forma a Chriſto inſtituta collatus, *non niſi Chriſti baptiſmus haberetur, etiamſi apud hæreticos vel ſchiſmaticos datus fuiſſe probaretur*. (8) Stephanus igitur, qui *baptiſmum Chriſti in nullo iterandum eſſe cenſebat*, (9) recte cenſebat, & ſecundum traditionem Apoſtolorum: quandoquidem *conſuetudo illa, quæ opponebatur Cypria-*

75. inter Cyprianicas pag. 310. ait, Stephanum *cum tot Epiſcopis per totum mundum diſſenſiſſe, pacem cum ſingulis vario diſcordiæ genere rumpentem, modo cum Orientalibus, modo vobiſcum, qui in meridie eſtis*. At verbis Firmiliani detrahunt fidem ea, quæ ibidem falſa & injurioſa loquitur in Stephanum, ut propterea dici poſſit, eum ſeveritate Stephani anathema minitantis commotum vehementius, quam par erat, minas ipſas tamquam anathema expoſtulare. Itaque Auguſtino rem ſine ulla animi perturbatione narranti magis credunt Petrus Couſtant in Diſſertat. *quæ vera Stephani circa receptionem hæreticorum ſententia explicatur*, tom. 1. Epiſt. Rom. Pontif. pag. 227. Natalis Alexander diſſertat. 12. in Hiſt. Eccl. ſæc. III. Schelſtratus part. 2. Antiquitatis illuſtratæ diſſertat. 1. cap. 5. art. 2. Bellarminus li. 1. de Conciliis cap. 10. & Valeſius in Euſebium lib. 7. Hiſt. Eccl. cap. 5. pag. 126. ubi *Certe Stephanum ait ultra minas non proceſſiſſe, ex eo apparet, quod Dionyſius Alexandrinus poſt ejus obitum ad Sixtum Papam iterum ſcripſit, ut ejus ſententiam ſuper ea re flagitaret. Nam Dionyſius in Afrorum & Orientalium ſententiam magis propendebat, teſte Hieronymo in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis*, ſeu Viris illuſtribus, cap. 69.

Baronius ad an. 258. §. 15. 16. 44. 46. vult, ab Stephano anathematizatos eſſe omnes præter Cyprianum, quod hic *ſæpius fuerat conteſtatus, ſe in omnibus, ac cum omnibus pacem ſervaturum, quantumlibet eſſent ſuæ ipſius ſententiæ adverſantes*. Et ad an. 258. §. 47. & 51. item ad an. 259. §. 1. & 2. videtur affirmare, Cyprianum, & Firmilianum errorem ante mortem depoſuiſſe.

(8) S. Auguſtinus lib. 3. De baptiſmo cap. 2. §. 3.

(9) Idem De unico baptiſmo cap. 14. §. 23.

priano, *ab eorum traditione exordium ſumſiſſe credenda eſt*, *ſicut ſunt multa*, *quæ univerſa tenet Eccleſia*, *& ob hoc ab Apoſtolis præcepta bene creduntur*, *quamquam ſcripta non reperiantur*. (10) Itaque Concilium, quod Auguſtinus *Plenarium* ſæpius appellat, ſive illud ſit Arelatenſe I. celebratum anno 314. ſive Nicænum I. Oecumenicum habitum anno 325. utrumque ante natum Auguſtinum, controverſiam omnem ſecundum Stephani ſententiam diremit. (11) Audet tamen Joannes Launojus lib. 8. epiſt. 15. §. 4. Stephanum

(10) Idem lib. 5. de baptiſmo cap. 23. §. 31.

(11) De Concilio *Plenario* D. Auguſtini ambigitur inter peritiſſimos. Neque injuria. Nam Concilium Arelatenſe I. can. 8. controverſiam omnem tollit quidem apertiſſime: at non videtur eſſe *Concilium totius Orbis*, *univerſæ Eccleſiæ*, *& catholicum Orbis terrarum:* quibus nominibus illud appellat S. Auguſtinus lib. 1. de bapt. cont. Donat. c. 7. §. 9. lib. 2. cap. 9. §. 14. lib. 6. cap. 13. §. 21. e diverſo tale revera eſt Concilium Nicænum I. ſed in hoc non dirimitur controverſia ita clare: colligitur ſolummodo ex can. 8. & 19. eamdem fuiſſe Nicæni atque Arelatenſis Concilii ſententiam, omnes ſcilicet hæreticos ſuſcipiendos eſſe ſine baptiſmo, iis tantum exceptis, qui non baptizarent forma a Chriſto Domino præſcripta.

Joannes Nicolai in 3. Part. D. Thomæ quæſt. 67. art. 5. *Quod non aliud Concilium*, *quam* Nicænum I. *intellexerit* Auguſtinus, *in quo quæſtio* de baptiſmo *terminata ſit*, *& nihil minus*, *quam* Arelatenſe *intelligendum putaverit*, *apertiſſime patet*. Primo, *quia numquam* Arelatenſe, *niſi* Epiſcopale judicium *appellat*, *quippe non pro baptiſmi quæſtione tractanda*, *ſed pro cauſſa* Cæciliani *examinanda convocatum; tametſi ejus auctoritatem ad convincendam Donatiſtarum pervicaciam quanto poteſt conatu exaggeret*. Secundo, *quia cum* plenarium *Concilium in quæſtione de baptiſmo inculcat*, *nomen* Arelatenſis *non exprimit*, *quamvis in ſupradicti* Cæciliani *cauſſa ſemper exprimat*, *quidni autem*, *ſi* plenarium *crediſſet?* Tertio, *quia epiſt.* 162. (nunc 43.) *Donatiſtis exprobrat*, *quod cum pro cauſſa illa* Cæciliani *revolvenda reſtaret illis Concilium Univerſale poſtulandum*, *non poſtularint illud*, *ſed ad Imperatorem confugerint*, *qui* dedit illis aliud Are-

num criminari ea voce: *Stephanus hæreticorum baptiſmum admittebat quemcumque*. Falſum. Ipſi enim Stephani adverſarii Cyprianus & Firmilianus, præterquamquod nihil tale ei unquam objiciunt, eumdem etiam fatentur ad veram baptiſmi rationem exquiri voluiſſe, non quis baptiſmum adminiſtraſſet, ſed cujus nomine, auctoritate, & quibus verbis adminiſtraſſet. Cyprianus epiſt. 74. ait, Stephanum *tribuere effectum baptiſmi majeſtati nominis, ut qui in nomine Jeſu Chriſti ubicumque & quomodocumque baptizantur, innovati & ſanctificati judicentur*. Firmilianus vero in epiſtola ad Cyprianum: *Illud quoque abſurdum*, inquit, *quod non putat, quærendum eſſe, quis ſit ille, qui baptizaverit, eo quod qui baptizatus ſit, gratiam conſequi potuerit invocata Trinitate nominum Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. (12) Ita falſum erit illud etiam, quod dicunt aliqui, Stephanum decreviſſe, baptiſmi Sacramentum ſolius Chriſti nomine recte adminiſtrari. Apparet ex his Launojus audacior Petiliano hæretico Donatiſta, qui, *cum Romanæ Eccleſiæ per ordinem commemoraret Epiſcopos, inter eos commemoravit & Stephanum, quos Epiſcopatum illibatum geſſiſſe confeſſus eſt*. (13) Geſſit autem *annos tres*, *menſes* *toti-*

Pag. 294.

Bar. an. 260. §. 2. 5.

Arelatenſe judicium. Quarto, *quia cum* plenarium *Concilium nominat, ſemper illud opponit Conciliis, quæ per ſingulas regiones vel provincias fiunt, & nunc* Œcumenicum, *nunc* univerſi Orbis, *nunc* Eccleſiæ univerſæ, *nunc* ex Catholico orbe terrarum *convocatum appellat, & aliis id genus nominibus, quæ Concilio* Arelatenſi *convenire non poſſunt, nec alteri tunc ulli, quam* Nicæno, *quia nullum aliud ante illa tempora* Œcumenicum *habitum erat, cui hæc applicaret*. Vide Diſputationem noſtram 8. *De Concilio Plenario D. Auguſtini*, & annotat. 6. ad S. Silveſtrum Pont. XXXIV.

(12) Inter epiſtolas S. Cypriani eſt 75. pag. 304. *De S. Stephano I. Baptiſmum hæreticorum approbante* in Diſputatione 7. ſatis collocavi.

(13) S. Auguſtinus De unico Baptiſmo cap. 14. §. 23.

Pag. an. 257. §. 2. *totidem*, *dies duos & viginti*. Namque interfectus dicitur anno 260. IV. Nonas Auguſti, ſæviente octava adverſus Chriſtianos perſecutione. (14)

XXV.

S. SIXTUS II.

ANNO CHRISTI 260.

VALERIANI & GALLIENI IMPP. 6.

Bar. an. 260. §. 5. An. 261. §. 1. 5. Pag. an. 258. §. 2. 3. SIXTUS II. Athenienſis anno 260. VIII. Kal. Septembr. *in Stephani locum ſucceſſit*. (1) Anno inſequente VIII. Idus Auguſti, vel crucis ſupplicio, vel capitis abſciſſione vitam Deo reddidit. (2) Quare *menſes undecim & dies duodecim* ſedit in Petri ſolio. *Bonus & pacificus Sacerdos*, *ac propterea beatiſſimus martyr* appellatur a S. Pontio in vita S. Cypriani cap. 17. Quid memorabile egerit, non reperio. Illud ex Indiculo depoſitionis

(14) Excitata a Valeriano & Gallieno. Octava eſt Hieronymo de Viris illuſtribus cap. 67. Sulpicio Severo lib. 2. Hiſt. ſacræ cap. 32. & Oroſio lib. 7. cap. 22. Baronius ad an. 259. §. 6. & 7. *Duraſſe hanc annos tres & menſes ſex*, *auctor eſt Dionyſius Alexandrinus*; *qui* (apud Euſebium lib. 7. cap. 10.) *eam tradit quieviſſe*, *cum Valerianus a Perſis captus eſt*. *Hæc autem perſecutio uſque adeo ſæviit*, *ut Dionyſius Alexandrinus*, *quem diximus*, *qui tunc multa perpeſſus eſt*, *tempora illa omnium infeliciſſima de Antichriſto prædicta*, *in Valeriano eſſe putaret expleta*.

Perſecutio VIII.

(1) Euſebius lib. 7. Hiſt. Eccl. cap. 5. pag. 205.

(2) Baronius ad an. 261. §. 5. *Unus Prudentius hym.* 2. *eum cruci affixum tradit*; *ſed id ab aliis minime confirmatur*. S. Cyprianus epiſt. 82. pag. 340. ait, *Sixtum in cœmeterio animadverſum*: quæ vox ſæpe ſignificat decollatum: ſiquidem abſciſſionem capitis vocat *ſolitam animadverſionem* Pontius S. Cypriani Diaconus, in ejus vita cap. 15. apud Surium die 14. Septembris.

nis Martyrum tradit Pearſonius in Annalibus Cyprianicis ad an. 258. §. 2. eum Petri & Pauli Apoſtolorum corpora *ad Catacumbas tranſtuliſſe, magis in dies ſæviente perſecutionis ardore, ut ibi ſtationes tutius haberi poſſent.* (3) Eumdem per litteras *de Sabellianis hæreticis, utpote qui tunc temporis increſcebant, certiorem fecit* Dionyſius Alexandrinus. (4) Duraſſe autem Sixto Pontifice controverſiam de baptiſmo, ſub deceſſore ejus diſceptari cœptam, colligo ex epiſtolis de quæſtione ea ab memorato S. Dionyſio Alexandrino ad eum datis; quarum fragmenta recitat Euſebius lib. 7. Hiſt. Eccl. cap. 5. & 9. *Nam profectò*, inquit, *opus habeo, frater, conſilio tuo, & ſententiam tuam expeto, ne forte ipſe halluciner.*

(3) Petavius in Animadverſionibus ad S. Epiphanium pag. 356. *Ego Stationem religioſum illud eſſe fidelium officium arbitror, quo certis diebus ad Synaxim adeuntes, ibidem ad nonam uſque perſeverabant, ad quam inſuper jejunia producebant. Unde & pro multitudine ipſa conventuque nonnumquam ſolet accipi.*

Ducangius in Gloſſario pag. 713. tom. 6. *Statio veteribus dictus Cœtus ſive Conventus Fidelium in Eccleſia, maxime is, qui Dominico fiebat die, apud Tertullianum* de Corona militis: *ita autem vocantur ejuſmodi Conventus, metaphora ſumta à militibus, qui dum præſidium certo loco collocant,* ſtationem facere *dicuntur*.

(4) Euſebius lib. 7. Hiſt. Eccl. cap. 6. pag. 206.

S. DIO-

XXVI.

S. DIONYSIUS.

ANNO CHRISTI 261.

VALERIANI & GALLIENI IMPP. 7.

DIONYSIUS, ſub Stephano I. *Romanæ Urbis Presbyter*, quem *eruditiſſimum planeque admirandum virum fuiſſe, teſtimonio Dionyſii Alexandrini licet cognoſcere*, (1) Pontifex factus eſt anno 261. pridie Idus Septembr. *Conſecratum fuiſſe a Maximo Epiſcopo Oſtienſi, habent Acta S. Laurentii prope finem*, apud Surium die 10. Auguſti. *Sane quidem antiqui moris fuiſſe, ut Romanus Epiſcopus conſecraretur ab Epiſcopo Oſtienſi, auctor eſt S. Auguſtinus in Breviculo collationum cum Donatiſtis*, (2) *Hic & recta Fide, & reliquis virtutibus enituit: Eccleſiam Cæſarienſem per litteras conſolatus eſt; ac miſit, qui fratres captivos redimerent*; (3) *Presbyteris Eccleſias diviſit, & cœmeteria & pa-*

Bar. ad an. 261. §. 11.

(1) Euſebius lib. 7. Hiſt. Eccl. extremo cap. 7. pag. 207.
(2) Baronius ad an. 261. §. 11.
Verba Auguſtini in memorato Breviculo, Collat. diei 3. cap. 16. §. 29. ſunt: *Nec Romanæ Eccleſiæ* (Epiſcopum) *ordinat aliquis Epiſcopus Metropolitanus, ſed de proximo Oſtienſis Epiſcopus*. Quod, ut docet Mabillonius c. 18. Comment. in Ordinem Romanum pag. 119. *non ita accipiendum, quaſi hic ſolus fuerit, ſed præcipuus Romani Pontificis vice Metropolitani conſecrator*.
(3) S. Baſilius epiſt. 70. alias 220. pag. 164. tom. 3. Quod confirmatur teſtimoniis Dionyſii Corinthiorum Epiſcopi apud Euſebium lib. 4. Hiſt. Eccl. cap. 23. pag. 117. &, Dionyſii Alexandrini apud eumdem Euſebium lib. 7. cap. 5. pag. 205. Vide annotat. 2. ad S. Soterem Pontif. XIII.

Digitized by Google

parochias Diœceſes conſtituit. (4) Apud hunc Antiſtites Pentapolitani accuſarunt Dionyſium Alexandrinum; *perinde atque id de Filio Dei ſentiret*, *quod poſtea Arius ſenſit*. *Quibus ille auditis una ſcripſit & contra Sabellii Sectatores*, *& contra eos*, *qui ejus eſſent ſententiæ*, *quam cum poſt Arius protuliſſet*, *ab Eccleſia eſt ejectus*. (5) *Miſit quoque ad Dionyſium* (Alexandrinum) *litteras*, *ut indicaret qua de re accuſatus ab illis fuiſſet*. (6) Concilium inde Romæ celebravit, in quo idem Dionyſius Epiſcopus Alexandrinus; cum per epiſtolam aperuiſſet ſententiam ſuam, ac purgaſſet objectum crimen, omnis exſors culpæ magno conſenſu declaratus eſt. Idem Pontifex creditur in eadem Urbe habuiſſe Synodum contra Paulum Samoſatenum Epiſcopum Antiochenum abrogantem Chriſto divinitatem. (7) Sed qui ita credunt, eos decipi loco S. Athanaſii non recte intellecto, docet Pagius ad an. 264. §. 4. ſub eodem Pontifice anno circiter 262. vult Harduinus, celebratum in Africa Concilium; in quo ſancitum eſt, hæreticos non eſſe rebaptizandos, quemadmodum teſtatur Hieronymus in Dialogo adverſus Luciferianos cap. 8. §. 23. his verbis: *Denique illi ipſi Epiſcopi*, *qui rebaptizandos hæreticos cum eo* (Cypriano) *ſtatuerant*; *ad antiquam con-*

Bar. an. 263. §. 18. 33. 34. 31.

Ad an. 265. §. 4. 10.

 ſue-

(4) Liber Pontificalis: cujus verba Baronius ad ann. 270. §. 17. explanat in hunc modum: *Dionyſii opus fuit*; *Parochias* ab Deceſſoribus ſuis *diſtinctas limitibus* certis; *Presbyteriſque diviſas*, quas perſecutio Valeriani turbaverat, *iterum dividere*, *ac pro ratione diſtribuere*, *cœmeteriaque ſingulis conſignare*. Vide Blanchinum in notis ad Anaſtaſium Bibliothecarium tom. 2. pag. 230. & 231.

(5) S. Hilarius lib. 4. De Trinitate §. 12. *Sabellius ipſum dicit Filium*, *quem & Patrem*. Lege vitam S. Silveſtri I. Pontif. XXXIV.

(6) S. Athanaſius in Epiſt. de ſententia Dionyſii §. 13. pag. 252. tom. 1. part. 1.

(7) Vide annotat. 4. ad S. Felicem I. proxime ſequent.

Bar. an. 272. §. 21. Pag. an. 271. §. 9. *ſuetudinem revoluti novum emiſere decretum*. Exiit e vita anno 272. VII. Kal. Januar. cum *annos undecim, menſes tres & dies quatuordecim* Petri ſedem tenuiſſet.

XXVII.

S. FELIX I.

ANNO CHRISTI 272.

AURELIANI IMPERATORIS 2.

FELIX Conſtantii filius die poſtremo anni 272. *in* Dionyſii *locum ſubſtitutus eſt*. (1) Hic *inſiſtens prædeceſſoris veſtigiis nihil antiquius habuit, quam hæreſes inſurgentes in Eccleſiam profligare. Quamobrem cum recens eſſet vulnus a Paulo Samoſateno inflictum Catholicæ veritati, necdum obducta cicatrix de errore Sabellii, ipſe de Filii Dei divinitate, ac pariter humanitate, naturiſque duabus in una perſona diſtinctis ad Maximum Epiſcopum Alexandrinum, Dionyſii ſucceſſorem ſcripſit epiſtolam, qua veluti ancipiti gladio utramque hareſim uno ictu confoderet; ut dum in Chriſto naturam monſtraret divinam indiviſe humanitati conjunctam, Pauli hæreſim condemnaret: dum vero humanam in eodem prædicaret a divina eſſe naturæ proprietate diſtinctam, & divinæ ſubſtantiæ in tribus perſonis ſubſiſtentiam demonſtraret, Sabellium confutaret*. (2) Eidem ritum

(Bar. an. 272. §. 21. — An. 275. §. 1. 2.)

(1) Euſebius lib. 7. Hiſt. Eccl. extremo cap. 30. pag. 231.

(2) Baronius ad an. 273. §. 11. Exſtat memoratæ epiſtolæ fragmentum in Concilio Epheſino, & S. Cyrilli Apologetico pro duodecim Capitibus apud Labbeum tom. 3. Conc. pag. 511. & 851. & Petrum Couſtant tom. 1. Epiſtolarum Rom. Pont. in S. Felice I. pag. 298.

tum faciendi ſacrificia *ſupra ſepulcra aut memorias martyrum* acceptum refert Liber Pontificalis. (3) Cum *menſes quinque ſupra biennium* Catholicæ Eccleſiæ præfuiſſet, anno 275. III. Kal. Jun. Martyr deceſſit, ſæviente nona adverſus Chriſtianos perſecutione, quam Aurelianus anno 272. exorſus fuerat. (4) Pag. an. 274. §. 2.

(3) Bona lib. 1. Rer. Liturg. cap. 19. §. 5. *De Felice primo ſummo Pontifice ſic ſcribit Anaſtaſius*: Hic conſtituit ſupra ſepulcra aut memorias martyrum Miſſas celebrari, *quia fortaſſis de hoc legem edidit, ne aliter fieri poſſet*. Hinc exiſtimaverim ortum morem conſecrandi Altaria cum reliquiis Martyrum.

Baronius ad an. 275. §. 2. *Ejuſmodi inſtitutionem longe ante Felicis Papæ tempora Eccleſia ſibi vindicat..... Felicis ergo decretum ſtabiliviſſe videtur, quod abſque ſcripto canone, traditione tantum ſimpliciter ſervaretur*. In hac ſententia eſt etiam Tillemontius.

Idem Baronius ad an. 57. §. 105. *Cum Altaria eſſent ſepulcra Martyrum, ubicumque eſſet martyr conditus, illic Altare erigi conſuevit*.

Schelſtratus tom. 1. Antiquitatis illuſtratæ pag. 435. *Sepulcra vel ob inſcriptiones & ſigna martyrii, vel ob oſſa martyrum ibidem poſita vocantur* Memoriæ Martyrum.

(4) Antequam Aurelianus in Chriſtianos crudelis eſſe inciperet, auctoritati Romani Pontificis tribuit plurimum. Juſſit enim ad ejus præſcriptum cognoſci & judicari cauſſam Pauli Samoſateni hæretici. Euſebius lib. 7. Hiſt. Eccl. extremo cap. 30. pag. 231. *Cum Paulus a recta Fide ſimul & Epiſcopatu excidiſſet, Domnus adminiſtrationem Antiochenſis Eccleſiæ ſuſcepit. Sed cum Paulus e domo Eccleſiæ nullatenus excedere vellet, interpellatus Imperator Aurelianus rectiſſime hoc negotium dijudicavit, iis domum tradi præcipiens, quibus Italici Chriſtianæ religionis Antiſtites, & Romanus Epiſcopus ſcriberent.... Proceſſu vero temporis aliter de nobis ſentiens, quorumdam conſiliis cœpit impelli, ut perſecutionem adverſus noſtros commoveret*. Perſecutio IX.

Hanc nonam dicunt Euſebius & Hieronymus in Chronico, ad an. Dom. 278. item Oroſius lib. 7. cap. 23. Quidam, ut eſt apud Baronium ad an. 273. §. 4. eam eſſe credunt, quam S. Leo ſerm. 74. cap. 6. facit octavam, & celebrem propter *innumera martyrum millia*.

Lactantius de mortibus perſecutorum cap. 6. *Aurelianus*,

 qui

XXVIII.

S. EUTYCHIANUS.

ANNO CHRISTI 275.

AURELIANI IMPERATORIS 5.

Bar. ad an. 275. §. 3. Pag. an. 274. §. 5. Bar. an. 283. §. 14. 15. 16. Pag. §. 9.

EUTYCHIANUS, Marini ſeu Martini filius, Hetruſcus, patria Lunenſis, anno 275. pridie Nonas Junii Pontifex dictus eſt.. *Hic conſtituit, fruges fabas & uvas ſuper Altario benedici*, teſte auctore Libri Pontificalis, non quod id ante non fieret, ſed quod nondum id eſſet ſanctione decretum. In eodem Libro Pontificali, & Martyrologio Romano VI. Idus Decembris legitur tumulaſſe manibus ſuis martyres duos & quadraginta ſupra trecentos; ac præterea caviſſe, ne quis martyrem ſepeliret ſine Dalmatica, aut Colobio purpureo. (1) Obiit VI. Idus Decembris anno Chriſti

qui eſſet natura veſanus & præceps, quamvis captivitatem Valeriani meminiſſet, tamen oblitus ſceleris ejus & pœnæ, iram Dei crudelibus factis laceſſivit. Non *intentata* igitur duntaxat perſecutio ab Aureliano, ut viſum Dodvvello, ſed *executioni mandata*, ut loquitur & probat Pagius ad an. 272. §. 9. Ideo autem Euſebius l. 8. Hiſt. c. 4. ſcribit, Diabolum veluti ſomno ſopitum Eccleſiæ pacem non perturbaſſe ab Decii & Valeriani temporibus uſque ad Diocletianum, *quia*, ut ait idem Pagius §. 11. *perſecutio ab Aureliano excitata breviſſima fuit, cum e contra tam Decii, quam Valeriani perſecutiones diuturnæ fuerint: ob quam etiam rationem Numeriani & Maximiani Herculii mentionem non facit, qui tamen ante perſecutionem Diocletianeam, Eccleſiam vexarunt, ut ex Analibus liquet*.

(1) Blanchinus in notis ad Anaſtaſium Bibliothecarium to. 2. part. 2. pag. 244. *Vindicandorum Martyrum curam promovens cautus Pontifex, providenter præcepit, ut adderentur di-*

ſti 283. Pontificatus *octavo*, *menſe quinto*, ac *die tertio*. Ejus *corpus olim in patriam* Lunam *relatum*, *nunc invenitur* Sarzanæ *urbe vicina*, *quæ* Lunæ *penitus deſolatæ deſtructæque in honore Cathedrali ſucceſſit*. (2)

XXIX.

S. CAJUS.

ANNO CHRISTI 283.

CARINI & NUMERIANI IMPP. I.

CAJUS Dalmata Salonitanus, Caji filius, propinqua cognatione Diocletiano Imperatori junctus, anno 283. XVII. Kal. Januar. Pontifex renunciatur. *Erat vir magnæ prudentiæ magnæque virtutis*, ut eſt in Actis S. Sebaſtiani cap. 18. apud Bollandum die 20. Januarii. Ab eo confirmatum dicitur inſtitutum Eccleſiæ vetus, ut Clerici

Bar. an. 283. §. 17.

Pag. 275. Bar. an.

indicia certa martyrii in eorum depoſitione. Adhiberi mandavit Colobium aut Dalmaticam non qualemcumque, ſed purpuratam ad involvendos Martyres, *quos etiam* purpuratos *vocare conſuevit Eccleſia in Hymno omnium Sanctorum*

Vos purpurati Martyres.

Ante hoc decretum Eutychiani conſueverunt Chriſtiani ſacra Martyrum corpora ſepelire cum linteis ipſorum ſanguine reſperſis.

Colobia, & Dalmaticæ erant tunicæ talares. Hoc diſtabant dalmaticæ a tunicis & colobiis, quod Dalmaticis amplæ erant manicæ, tunicis ſtrictæ, colobiis vel nullæ, vel breviores.

Vox *Dalmatica* oppido antiqua eſt. Pontius in Vita S. Cypriani ſub finem. *Et cum ſe Dalmatica expoliaſſet, & Diaconibus tradidiſſet, in linea ſtetit*: pag. 15. in Operibus S. Cypriani editionis Felli.

(2) Papebrochius in Conatu ad S. Eutychianum n. 2. pag. 120.

296. §. 1. rici per ſeptem Ordinum gradus documentum ſui
2. dantes, tenderent ad Epiſcopatum. (1) Quæ præ-
Pag. §. 3. terea geſſit Pontificem agens per *annos duodecim*, *menſes quatuor*, *& dies quinque*, latent tenebris obruta vetuſtatis. (2) Mortuus eſt anno 296. X. Kal. Majas.

(1) Septenarius Ordinum numerus eſt in Epiſtola Cornelii Pontificis *ad Fabium Antiochenſis Eccleſiæ Præſulem* apud Euſebium lib. 6. Hiſt. Eccl. cap. 43. in qua dicit, fuiſſe in Romana Eccleſia Presbyteros 46. Diaconos 7. & Subdiaconos totidem, Acolythos 42. Exorciſtas & Lectores cum Oſtiariis 52. Vide Bonam l. 1. Rer. Liturgic. cap. 25. §. 16. 17. & Mabillonium comment. in Ordinem Romanum cap. 3. pag. 12.

Horum Ordinum muneribus functum eſſe eumdem Cornelium Pontificem, indicat S. Cyprianus ep. 52. pag. 150. *Non iſte ad Epiſcopatum ſubito pervenit, ſed per omnia Eccleſiaſtica officia promotus, & in divinis adminiſtrationibus Dominum ſæpe promeritus, ad Sacerdotii ſublime faſtigium cunctis religionis gradibus aſcendit.*

Ex numero Presbyterorum ſex & quadraginta, quos Romæ fuiſſe dicit Cornelius Pontifex in memorata epiſtola, totidem fuiſſe ibidem Baſilicas colligit Valeſius, in annot. ad eumdem locum pag. 120. affirmans ſingulos Presbyteros ſingulis præfuiſſe Baſilicis. Equidem S. Optatus lib. 2. cap. 4. teſtatur ſub Diocletiano Romæ quadraginta & amplius Eccleſias fuiſſe. *Non enim*, ait, *grex*, *aut populus appellandi fuerant pauci* Donatiſtæ, *qui, inter quadraginta, & quod excurrit, baſilicas locum, ubi colligerent, non habebant.*

(2) Euſebius lib. 7. Hiſt. Eccl. cap. 32. pag. 232. *Cajus, qui noſtra ætate vixit, annis circiter quindecim Eccleſiæ præfuit.*

S. MAR-

XXX.

S. MARCELLINUS,

ANNO CHRISTI 296.

DIOCLETIANI & MAXIMIANI IMPP. 13.

MARCELLINUS Projecti filius Romanus V. Nonas Maji anno 296. Cajo Pontifici ſubrogatur. Eo regnante anno 302. aut inſequente Diocletianus homo omni diritate atque immanitate deterrimus perſecutionem omnium ſæviſſimam indixit adverſus Chriſtianos. (1) Tum Marcellinum me-

Bar. an. 296. §. 4. Pag. §. 4. Euſeb. l. 7. c. 32. Bar. an. 302. §. 88.

(1) Decima eſt Oroſio lib. 7. cap. 25. & 27. nona Sulpicio Severo lib. 2. cap. 32. *Diocletianus cunctas in orbe Romano Eccleſias deſtruxit ipſo ſalutaris paſſionis die*, ut ſcribit Theodoretus lib. 5. Hiſt. Eccl. extremo cap. 49. *diebus Paſchæ*, ut Euſebius in Chronico ad an. Dom. 306. *Appetente die feſto Dominicæ paſſionis, propoſita ſunt ubique Imperialia edicta, quibus Eccleſiæ quidem ad ſolum uſque dirui, ſacri vero Codices flammis abſumi jubebantur*, ut idem Euſebius lib. 8. cap. 2. narrat *Edictum propoſitum eſt per colonias & civitates Principibus & Magiſtratibus ſuo cuique loco, ut libros Deificos extorquerent e manibus Epiſcoporum & Presbyterorum*, ut eſt in Actis Felicis Epiſcopi Africani apud Surium die 24. Octobris. S. Optatus lib. 1. §. 3. Hujus *per totam Africam perſecutionis divagata tempeſtas alios fecit Martyres, alios Confeſſores*. Idem lib. 3. §. 8. *Omnibus notum eſt, quid eorum* (Diocletiani & Maximiani) *operata ſit artificioſa crudelitas: ſæviebat bellum Chriſtianis indictum..... Alii cogebantur Templa Dei vivi ſubvertere, alii Chriſtum negare, alii Leges Divinas incendere, alii tura ponere.*

Perſecutio X.

Lactantius de mortibus perſecutorum cap. 15. *Omnis ſexus & ætatis homines ad exuſtionem rapti. Nec ſinguli, quoniam tanta erat multitudo, & gregatim circumdato igni ambiebantur domeſtici, alligatis ad collum molaribus mari mergebantur. Nec minus in ceterum populum perſecutio violenter incubuit.* Quip-

Pag.§.18. 21. metu mortis adactum tura incendiſſe Idolis, & paucis poſt diebus acta pœnitentia vitam poſuiſſe pro Chriſto, narrat Liber Pontificalis. Tum etiam habitum fertur Concilium Sinueſſanum trecentorum Epiſcoporum in cauſſa ejuſdem Marcellini

Quippe certatim, ut ait Sulpicius loc. cit. *glorioſa in certamina ruebatur, multoque avidius tum Martyria glorioſis mortibus quærebantur, quam nunc Epiſcopàtus pravis ambitionibus appetuntur. Vexabatur univerſa terra*, ſubjicit Lactantius ca. 16. *& præter Gallias ab Oriente uſque ad Occaſum tres acerbiſſimæ beſtiæ* (Diocletianus, Maximianus Herculius, & Galerius Maximianus) *ſæviebànt*.

Non mihi ſi linguæ centum ſint, òraque centum,
Ferrea vox, omnes ſcelerum comprehendere formas,
Omnia pœnarum percurrere nomina poſſem,

quæ judices per provincias juſtis atque innocentibus intulerunt. Euſebius lib. 8. Hiſt. Eccl. cap. 2. *Nonus decimus agebatur annus Imperii Diocletiani, cum menſe Dyſtro, quem Romani Martium vocant, appetente die Feſto Dominicæ paſſionis, propoſita ſunt ubique Imperialia edicta, quibus Eccleſiæ quidem ad ſolum uſque dirui, ſacri vero Codices flammis abſumi jubebantur*. Et extremo cap. 4. *Dici non poteſt, quot & quantos Chriſti martyres in omnibus locis atque urbibus paſſim cernere licuerit*. Quantus ſit numerus martyrum, quam ingens multitudo, ſi ex aliis perſecutionibus exiſtimari non poſſit, vel ex hac una colligi licet, ut appareat impudenter feciſſe Dodvvellum, qui diſſertatione XI. Cyprianica auſus eſt ſcribere *De martyrum paucitate in primævis Chriſtianorum perſecutionibus*: præſertim cum D. Cyprianus extremo libro De *mortalitate*, ſcripto ante perſecutionem hanc omnium fœdiſſimam, affirmarit, in Cælis eſſe *martyrum innumerabilem populum ob certaminis & paſſionis victoriam coronatum*.

Tantum vero abeſt, ut perſecutiones exitium dederint Eccleſiæ, ut etiam ſplendorem attulerint atque incrementum. Tertullianus in Apologetico adverſus Gentes extremo cap. 48. *Plures efficimur, quoties metimur a vobis. Semen eſt ſanguis Chriſtianorum*. S. Hieronymus epiſt. 82. §. 10. *Fundendo ſanguinem & patiendo magis, quam faciendo contumelias, Chriſti fundata eſt Eccleſia. Perſecutionibus crevit, martyriis coronata eſt*. Vide Theodoricum Ruinart. Præfat. in Acta Martyrum §. 3. & Diſputationem noſtram *de Martyrum multitudine in primævis Chriſtianorum perſecutionibus*.

lini pœnitentis. At ſimul lapſum ejus, ſimul concilium commentitium eſſe, docent auctores ſummi. (2) Nec tamen ſi evincatur contrarium, pro-

(2) Eminentiſſimus Auctor Lambertinus lib. 4. De Serv. Dei Beatificatione, & Beatorum canonizatione part. 2. cap. 13. n. 8. in quo agit de Breviario Romano, & ejus auctoritate: *Addi poſſet lapſus S. Marcellini Papæ & Martyris a Fide, qui commemoratur in* quinta Lectione Officii de eodem ad diem 26. Aprilis *in Breviario Romano*: *hunc etenim plerique commentitium probant, primo ex ſilentio veterum omnium Scriptorum, qui Romanorum Pontificum Geſta deſcripſerunt; ſecundo ex inani Donatiſtarum labore, qui factum illud Catholicis objecerunt, nec umquam probare potuerunt, qua ratione S. Auguſtinus* lib. de unico Baptiſmo cap. 16. *loquens de Petiliano ejus fabulæ auctore ait*: Ipſe ſceleratum & ſacrilegum fuiſſe dicit; ego innocentem fuiſſe reſpondeo. Quid laboro probare defenſionem meam, cum ille nec tenuiter probare conatus ſit accuſationem ſuam? *Tertio ex fictitio Concilio Sinueſſano, quod ea occaſione dicitur celebratum*: *de quibus omnibus legi poſſunt* Continuatores *Bollandiani* (in Conatu Chronico Hiſtorico diſſertat. 11. pag. 122.) *Tillemontius* annotat. 31. in Perſecutionem Diocletiani, *Natalis Alexander* diſſertat. 20. in Hiſt. Eccl. Sæc. III. & *Pagius* ad an. 302. §. 18. item ad an. 304. §. 12. & *inter Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, de Aguirre* in Defenſione Cathedræ S. Petri tract. 2. diſput. 28. ſect. 1. a num. 1. ad 11. & *de Noris* in Hiſtoria Donatiſtarum part. 1. cap. 7. Operum recenter editorum tom. 4. *Quocirca Conradus Janningus egregius* Continuator *Bollandianus* in ſua Apologia pro Actis Sanctorum, edita Antuerpiæ an. 1695. pag. 12. *ubi ſermo eſt de factis hiſtoricis, quæ aliquando occurrunt in Lectionibus Officii approbatis a Sacrorum Rituum Congregatione, ſubjicit*: Fateor ex ejuſmodi approbatione Hiſtoriis auctoritatem accedere; neque ullus id negaverit Catholicus: at vero accedere talem, ut falſum ſubeſſe non poſſit Hiſtoriis ſub approbatione tali legi permiſſis, aut ut Viri eruditi prohibeantur circa illas diſputare, ab iiſque ratione bona nixi diſſentire, ne ipſa quidem Sacra Congregatio prætendit. Patitur enim de facto, quæſtionem agitari de S. Dionyſio Pariſienſium Patrono, an ſcilicet idem ſit (quod Breviarium Romanum manifeſte aſſerit ad diem 9. Octobris) cum Areopagita, an vero diverſus; item, an a S. Clemente ſæculo primo miſſus ſit in Gal-

propterea detrahitur aliquid de *infallibilitate*, uti vocant, Pontificum Romanorum. Non enim Marcellinus, ſi adolevit tura Idolis, *docuit aliquid contra fidem*, ut ait Bellarminus lib. 4. de Rom. Pont. cap. 8. ſed tantum lapſus eſt per errorem, qui Tertulliano de Præſcriptionibus cap. 23. *Converſationis eſt vitium, non prædicationis*. Referente Theodoreto lib. 1. Hiſt. Eccl. cap. 3. Marcellinus *perſecutionis temporibus inclaruit*. Exiit e vita anno 304. VI. Kal. Maii poſt *annum* Pontificatus *ſeptimum, menſem undecimum, diem tertium & viceſimum*.

Bar. an. 304. §. 23. Pag. §. 11. 12.

Galliam, an tempore Decii ſæculo tertio. Patitur ſimiliter, de Hiſtoria S. Marthæ ad 29. Julii relata diſputari. Patitur etiam, ut plura miſſa faciam, contra adventum S. Jacobi in Hiſpaniam ad 25. Julii a ſe aſſertum rationibus pugnari.

Baronius ad an. 302. §. 104. ita reſpondet viris doctiſſimis, qui *de Martyrologio & Breviario Romano queruntur, quod iſta in Eccleſia recitanda contineant. Sciant velim, Romanam Eccleſiam antiquitatis tenaciſſimam, quæ ante octingentos annos ita publice lecta reperiit, haud adeo facile convellenda, quamvis ſibi valde moleſta putavit. Ceterum eamdem ipſam Romanam Eccleſiam, non ſicut Evangelium (quod Gelaſius monuit) legere conſueviſſe, vel legenda proponere quælibet Sanctorum Acta, ſed potius ea cuncta Apoſtolica illa lance libranda relinquere:* Omnia probate, quod bonum eſt tenete. Vide Schelſtratum in Antiquitate illuſtrata circa Concilia diſſertat. 1. cap. 6. tom. XI. Bibl. Pont. Rocaberti pag. 69. Petrum de Marca lib. 1. de Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 11. §. 4. & Petrum Couſtant in Præfat. ad Epiſt. Rom. Pont. part. 2. num. 46. pag. LXXXV.

S. MAR-

XXXI.

S. MARCELLUS I.

ANNO CHRISTI 304.

CONSTANTII & GALERII IMPP. 1.

MARCELLUS Benedicti filius Romanus anno 304. XI. Kal. Decembr. Pontifex declaratus eſt. (1) Hujus conſtantiam in ſervanda pœnitentiæ diſciplina celebrat Damaſus, ob eamque addit a Maxentio pulſum in exilium. (2) De eodem legimus in Libro Pontificali: quinque & viginti titulos ſeu Parochias Romæ instituiſſe ad Baptiſmi & Pœnitentiæ adminiſtrationem, & ad ſepulturas Martyrum, eorumque omnium, qui ex Ethnicis dediſſent nomen Chriſto: (3) Juſſu

Bar. ad an. 304. §. 26.
Pag. an. 308. §. 7.

(1) Euſebius in Chronico ad an Dom. 308. in Marcellini locum ſubdit Euſebium prætermiſſo Marcello. Mirum: cum Euſebius, ut eſt in ejus Hiſtoria Eccleſiaſtica lib. 7. cap. 32. *Caji* Pontificis *ætate vixerit*, & Marcellus I. ſecundus a Cajo Pontifex fuerit. Hieronymus, ſeu alius, in Martyrologio, quod ejus nomine inſcribitur, Marcelli tantum meminit, omiſſo Marcellino. Itaque ſunt qui putent, Marcellinum non eſſe a Marcello diverſum. Præbet errorem nominis ſimilitudo. Verum, ut obſervat Baronius ad an. 296. §. 4. non ſolum Tabulæ Eccleſiaſticæ, ſed etiam Optatus lib. 2. §. 3. & S. Auguſtinus epiſt. 53. cap. 1. §. 2. utrumque habent pro Pontifice, & alterum diſtinguunt ab altero. Vide Bollandianos die 26. Aprilis pag. 412. & in Diatriba præliminari ad tom. I. ejuſdem menſis pag. 1. num. 4.

(2) Carmine 26. editionis Martii Mileſii Sarazanii pag. 173. & apud Petrum Couſtant tom. 1. Epiſt. Rom. Pont. in S. Marcello I. §. 1.

(3) Mabillonius Comment. in Ordinem Romanum cap. 3.

Bar. an. 308. §. 23. An. 309. §. 4. 5. Pag. §. 3.

ſu Maxentii in vincula conjectum, ut negaret ſe eſſe Epiſcopum, & ſacrificaret Idolis: Imperata facere recuſantem damnatum in Catabulum: (4) Inde poſt menſes novem a Clericis ereptum ſilentio noctis, & a Lucina matrona acceptum hoſpitio, domum ejus convertiſſe in Eccleſiam titulo S. Marcelli, in eaque obiiſſe munia Eccleſiaſtica: re a Maxentio audita, Eccleſiam ſtatim in catabulum redactam, & Marcellum mancipatum ſervitio ejus: ibi pædore ac ſitu loci confectum anno 309. XVII. Kal. Febr. edidiſſe extremum vitæ ſpiritum, cum *annos quatuor*, *menſem unum*, *dies quinque & viginti* Romanam Eccleſiam adminiſtraſſet.

3. pag. 16. *Atque adeo non omnes forte tituli erant paræciales Eccleſiæ ſed quidam inſtituti fuerunt, ut ſepulturis Martyrum honor haberetur. Unde in Concilio Chalcedonenſi martyria, id eſt baſilicæ Martyrum, inter titulos cenſentur.*

Thomaſſinus de vet. & nova Eccleſiæ diſciplina Part. 1. lib. 2. cap. 21. §. 11. *Id obſervandum in compendioſiſſimis illis veterum Pontificum Vitis*, quæ ſunt in memorato Libro Pontificali, *Presbyteros ordinari perpaucos, Epiſcopos vero nonnumquam plures. Cujus rei ratio in promtu eſt. Soli enim Urbi Presbyteros Romani Pontifices, Epiſcopos vero Provinciis compluribus ordinabant.*

(4) Catabulum *erat ſtabulum animalium, non quidem ſilveſtrium, ſed jumentorum, quæ publicæ utilitati ad vehenda onera deſervirent, unde & Catabulenſes hi dicti eſſe reperiuntur, qui prædicta oneraria jumenta ductabant:* Baronius in Martyrolog. Rom. XVII. Kal. Februarii, & in Annalibus ad an. 308. §. 23. *Idem eſt ergo, quod dicitur damnatum eſſe Marcellum in Catabulum, quod apud Euſebium de aliis quoque traditur, eſſe deſtinatos ad alendos equos Imperatorum.*

S. EU-

XXXII.

S. EUSEBIUS.

ANNO CHRISTI 309.

CONSTANTINI IMPERATORIS 4.

EUSEBIUS Græcus, Medicus, ſeu Medici filius. Is Stephani I. decretum confirmans, *hæreticos in Urbe Roma inventos ſola manuum impoſitione reconciliavit*. (1) Idem Euſebium clari nominis Epiſcopum Vercellenſem, Chriſtianæ doctrinæ præceptis imbutum ſacro baptiſmate expiavit, ſuumque illi nomen impoſuit. (2) Narrat id Baronius ad ann. 311. §. 42. ex Actis ejuſdem Epiſcopi Vercellenſis: quorum tamen auctoritas parum valet apud Criticos ſeveriores. Sub eodem Pontifice repertam Crucem Domini, tradit auctor Libri Pontificalis. Verum recepta perſuaſio eſt, inventam fuiſſe poſt Concilium Nicænum OEcumenicum I. ab Helena Conſtantini matre, per nocturnum viſum divinitus admonita. Ex quo apparet, nec illud eſſe verum, quod legitur apud Gratianum *De Conſecrat.* diſt. 3. cap. 19. Feſtum Inventionis S. Crucis V. Nonas Maii ab Eccleſia celebrari ex decreto Euſebii, cum non ſub Euſebio, ſed ſub Silveſtro Crux reperta fuerit anno 326. proximo poſt memoratum Concilium Nicænum. (3) Euſebius eo etiam maxime commen-

Bar. ad an. 309. §. 7. Pag. §. 8.

Bar. an. 311. §. 40. 41. Pag. §. 22.

F da-

(1) Liber Pontificalis apud Labbeum tom. 1. Conc. pag. 1380. Lege vitam Stephani I. Pont. XXIV.

(2) Vide annotat. 6. ad Siricium Pont. XL.

(3) Id pluribus oſtendit Baronius ad an. 311. §. 41. ad an. 326. §. 42. & Jacobus Gretſerus lib. 1. de Cruce cap. 62.

datur, quod *integra ſervaret fœdera pacis*, (4) hoc eſt Legem a Cornelio, & Lucio deceſſoribus ſuis latam, qua pœnitentiam ſubire Lapſi jubebantur, ut Eccleſiaſticæ communioni & paci reſtituerentur. (5) Diem ſupremum obiit anno 311. VI. Kal. Octobr. cum per *annnos duos*, *menſes ſeptem*, *& dies ſexdecim* Pontificatum obtinuiſſet. (6)

XXXIII.

S. MELCHIADES.

ANNO CHRISTI 311.

CONSTANTINI IMPERATORIS 6.

Bar. an. 311.§.43. Pag.§.23. Bar. an. 312.§.82.

MELCHIADES, ſeu Miltiades Afer anno 311. V. Nonas Octobr. Pontificatum iniit. Hujus Pontificis annus alter inſignis fuit tum pace Eccleſiæ reddita, opera Magni Conſtantini, tum Lateranis Ædibus ab eodem Imperatore conceſſis Melchiadi, tum initio Schiſmatis Donatiſtarum, qui Eccleſiam concludebant finibus ſectæ ſuæ, blaterantes, eam in aliis Orbis regionibus de-

62. & 64. Vide etiam, ſi placet, noſtram Hiſtoriam Familiæ ſacræ, De Chriſto Domino cap. 15.

(4) Epigramma de hoc Pontifice apud Petrum Couſtant tom. 1. Epiſt. Rom. Pont. pag. 319. §. 1. & apud Baronium ad an. 357. §. 87.

(5) S. Cyprianus extrema epiſt. 67. pag. 250. & apud eumdem Couſtant pag. 215. num. 5.

(6) Euſebium *Theodoretus lib.* 1. *Hiſt. Eccl. cap.* 3. *non agnovit*, *ſicut nec Marcellum: nam Melchiadem ſucceſſiſſe Marcellino affirmat. Verum non noſtrates modo*, *ſed etiam tranſmarini utrumque noverunt*, *ut Optatus Milevitanus* lib. 2. §. 3. *& S. Auguſtinus*, epiſt. 53. §. 2. *aliique recentiores omnes*: Baronius ad an. 311. §. 42.

deceſiſſe *Traditorum* contagione, & communione Bar. an.
improborum. (1) Hos anno Chriſti 313. habita 313. §. 47.
Romæ Synodo Melchiades damnavit, & Cæcilia- 48. 49.
num Carthaginienſem Epiſcopum, ab ipſis falſo Pag. §. 6.
inſimulatum *Traditionis* Codicum ſacrorum, ab- 15. 16.
ſolvit. (2) Chriſtianis interdixit, ne die Dominico, aut feria quinta (3) jejunarent, referente

(1) Vide annotat. 2. ad S. Cornelium Pontif. XXII.

(2) S. Auguſtinus epiſt. 105. ad Donatiſtas cap. 2. §. 8. *Scitote, quod primi majores veſtri cauſſam Cæciliani ad Imperatorem Conſtantinum detulerunt . . . . . Sed quia Conſtantinus non eſt auſus de cauſſa Epiſcopi judicare, eam diſcutiendam atque finiendam Epiſcopis delegavit. Quod & factum eſt in Urbe Roma præſidente Melchiade Epiſcopo illius Eccleſiæ cum multis collegis ſuis. Qui cum Cæcilianum innocentem pronuntiaſſent, & Donatum, qui ſchiſma Carthagine fecerat, ſententia percuſſiſſent, iterum veſtri ad Imperatorem venerunt, de judicio Epiſcoporum, in quo victi fuerant, murmurarunt.*

Et epiſt. 43. cap. 5. §. 16. *Qualis ipſius beati Melchiadis ultima eſt prolata ſententia, quam innocens, quam integra, quam provida atque pacifica! qua neque collegas, in quibus nihil conſtiterat, de collegio ſuo auſus eſt removere, & Donato ſolo, quem totius mali principem invenerat, maxime culpato, ſanitatis recuperandæ optionem liberam ceteris fecit, paratus communicatorias litteras mittere etiam iis, quos a Majorino ordinatos eſſe conſtaret: ità ut quibuſcumque locis duo eſſent Epiſcopi, quos diſſenſio geminaſſet, eum confirmari vellet, qui fuiſſet ordinatus prior, alteri autem eorum plebs alia regenda provideretur. O virum optimum, o filium Chriſtianæ pacis, & patrem Chriſtianæ plebis!*

S. Optatus lib. 1. §. 24. *Sufficit & Donatum tot ſententiis eſſe percuſſum, & Cæcilianum tanto judicio eſſe purgatum. Et tamen Donatus appellandum eſſe ab Epiſcopis credidit. Ad quam appellationem Conſtantinus Imperator ſic reſpondet: O rabida furoris audacia! ſicut in cauſſis Gentilium fieri ſolet, appellationem interpoſuerunt.*

(3) S. Auguſtinus, qui hoc ſæculo vivebat, epiſt. 36. cap. 4. & 5. contra ſcribit, Fideles, qui ſtudebant pietati, quarta & ſexta feria, ac Sabbato per totum annum in Eccleſia Romana jejunare ſolitos, feria vero quinta non jejunaſſe niſi pauciſſimos Clericos aut Monachos, qui quotidie, exceptis diebus Dominicis, jejunabant. Id autem non ſe-

auctore Libri Pontificalis : qui ſubjungit , illud etiam ſtatutum a Melchiade , *ut oblationes conſecratæ per Eccleſias ex conſecratu Epiſcopi dirigerentur , quod declaratur fermentum* . (4) Eumdem decre-

feciſſent, ſi jejunium feria quinta Melchiadis præcepto vetitum fuiſſet. Ante Melchiadis ævum ſcripſit Tertullianus in lib. De Corona cap. 3. *Die Dominico jejunium nefas ducimus, vel de geniculis adorare*.

(4) Huic ſimilia ſunt decreta duo Siricii, atque Innocentii I.

Siricius, ut eſt in Libro Pontificali apud Labbeum tom. 2. Conc. pag. 1016. *Conſtituit , ut nullus Presbyter miſſas celebraret per omnem hebdomadam , niſi conſecratum Epiſcopi loci deſignati ſuſciperet declaratum , quod nominatur fermentum* .

Innocentius I. in epiſt. ad Decentium cap. 5. apud eumdem Labbeum pag. 1247. *De fermento*, inquit, *quod die Dominica per titulos mittimus, ſuperflue nos conſulere voluiſti , cum omnes Eccleſiæ noſtræ intra Civitatem ſint conſtitutæ . Quarum Presbyteri , quia die ipſa propter plebem ſibi creditam nobiſcum convenire non poſſunt, idcirco fermentum a nobis confectum per Acolythos accipiunt , ut ſe a noſtra communione, maxime illa die, non judicent ſeparatos . Quod per parochias fieri debere non puto, quia nec longe portanda ſunt Sacramenta, nec nos per cœmeteria diverſa conſtitutis Presbyteris deſtinamus, & Presbyteri eorum conficiendorum jus habent atque licentiam* . De ſenſu atque intelligentia horum trium decretorum Melchiadis, Siricii , atque Innocentii inter Scriptores ſumma diſſenſio eſt.

Sunt, quibus videatur *Fermenti* voce deſignari Euchariſtiam, ut Claudio Eſpencæo De adoratione Euchariſtiæ li. 2. cap. 4. Sirmondo in Diſquiſitione De azymo cap. 5. Joanni Card. Bonæ lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 23. §. 16. ubi tamen *Fermentum* ſumit pro fermentato, diſſentiens a Sirmondo , qui ſcribit , *Euchariſtiam* Fermentum *ex eo dictam, non quod ex pane eſſet fermentato , ſed quod ipſa quocumque ex pane fieret, Eccleſiis, ad quas mittebatur, Fermenti vicem præſtaret, eiſque unionis inter ſe vinculum eſſet, ſicut Fermentum Maſſæ, cui commiſcetur* . Sirmondo prorſus accedit Chriſtianus Lupus in diſſertat. De S. Leonis IX. Actis cap. 9. Thomaſſinus De vetere & nova Eccleſiæ diſciplina Part. 1. lib. 2. cap. 21. §. 6. 9. & ſeqq. Accedit & Mabillonius in diſſert. De Azymo cap. 10. ſed vult alia de cauſ-

creviſſe, ut duo ſaltem candelabra eſſent in Altari, dum Miſſæ ſacrificium celebratur, quidam auctores ſunt: ſed unde hoc hauſerint, non reperio. Jam inde ab Apoſtolicis temporibus candelabra fuiſſe in Eccleſia, eo probat Baronius ad an. 58.

 §. 70.

cauſſa Euchariſtiam appellatam *Fermenti* vocabulo, nimirum *ut nomine obſcuro profanis celaretur tantum myſterium:* cujus ſententiæ eſt etiam Schelſtratus De diſciplina Arcani cap. 7. art. 5. Vide laudatum Mabillonium Commentarii in Ordinem Romanum cap. 6. pag. 38. in Muſęo Italico tom. 1. par. 1. pag. 134. & in Analectis pag. 11.

Non pauci arbitrantur, *Fermentum* illud eſſe Eulogias, ſeu panem benedictum. In his Anſelmus Epiſcopus Havelbergenſis, qui lib. 3. Dialog. cap. 15. ait: *Conſtitatum hoc Romanorum Pontificum Melchiadis & Siricii non de Fermentata hoſtia, ſed de Eulogiis potius intelligendum videtur, quæ per ſingulos Dominicos dies per Eccleſias diſtribui jubentur*. Conſentit Baronius ad anno 313. §. 49. Nicolaus Card. Cuſanus, Binius, Theophilus Raynaudus, Franciſcus Macedo, Antonius Dadinus Altaſerra, & Joannes Cabaſutius.

Scriptorum, quos hactenus nominavi, electos locos & verba ipſa recitat Joannes Ciampinus, De perpetuo azymorum uſu in Eccleſia Latina cap. 4. Et cap. 5. affert novam expoſitionem Joſephi Mariæ Thomaſii exiſtimantis, *Fermentum* nihil aliud fuiſſe, *quam Euchariſticum panem, ſeu Dominicum corpus, quod mittebatur in calicem, ubi Chriſti ſanguis aderat, ſicut etiam hodie in Calicem Sanctum particula ſeu fragmentum injicitur. Atque hunc opinandi modum collegiſſe ſe ait ex pervetuſto Ordine Eccleſiaſtico Monaſterii S. Galli.*

Petrus Couſtant tom. 1. Epiſt. Rom. Pont. in Melchiade §. 5. num. 28. pag. 340. *Hinc Euchariſtia ſic miſſa cur* Fermenti *nomine donata ſit, ſatis intelligitur. Fermenti quippe vicem gerebat, quatenus Eccleſias, ad quas mittebatur, ſicut fermentum maſſam, cui commiſcetur, cum Epiſcopo ſuo in uno Chriſti corpore copulabat atque uniebat. Porro iſtam oblationis ab Epiſcopis conſecratæ particulam a Presbyteris in calicem tunc miſſam eſſe, cum in Miſſa dicebant:* Pax Domini ſit ſemper vobiſcum, *hoc eſt eo ipſo tempore, quo etiam nunc hoſtiæ conſecratę minor particula in calicem a Presbyteris demittitur, ex antiquis Gloſſis in Decretales a Mabillonio noſtro* Analect. tom. 4. pag. 60. nunc 11. *citatis comperimus*. Et pag. 860.

§. 70. quia apud Hebræos lucernæ in Templo ſuccenſæ erant, & candelabrum pretioſiſſimum *Exodi cap.* 25. deſcriptum. Cum *annos ac menſes duos dieſque ſeptem* Romanæ Eccleſiæ præfuiſſet, IV. Idus Decembr. anno 313. exceſſit. (5)

860. explanans locum Innocentii I. *Fermenti autem vocabulo, ne meram Eulogiam ab* Innocentio *intelligi cenſeamus, vetat ſubjecta ipſius ratio, qua hunc mittendi* Fermenti *ritum neque in Eugubinam Eccleſiam, neque in ceteras, quæ plures intra unam Civitatem titulos non haberent, convenire docet,* quia *nimirum* ſacramenta non longe portanda ſunt. *Nam Eulogiam ſeu benedictum panem ſine ullo diſcrimine longius ferri poſſe, ſi quis negaret, revinceretur epiſtolis tum* Paulini Nolani *apud* Auguſtinum 24. n. 6. 25. n. 5. & 32. n. 3. *nec non ipſius* Auguſtini *epiſt. olim* 34. *nunc* 31. *n.* 9. *in quibus Sanctos illos viros ab Italia in Africam, ac viciſſim, benedictos panes ſibi invicem in unitatis ſeu communionis mutuæ ſymbolum miſiſſe legimus.*

Novam quoque interpretationem affert Honoratus a S. Maria tom. 2. Animadverſionum in Regulas & uſum Critices lib. 4. differtat. 4. art. 3. Dicit enim, *Fermenti* nomine non Euchariſtiam, ſed potius Euchariſtiæ materiam intelligendam eſſe, panem ſcilicet, vinum, & luminaria, quæ neceſſaria ſunt ad Miſſam celebrandam. Ducit hanc conjecturam ex decreto Joannis III. & Gregorii III.

(5) Apud S. Auguſtinum in Breviculo Collationis cum Donatiſtis tertio die cap. 18. §. 34. *legitur* Melchiades *miſiſſe Diaconos cum litteris* Maxentii *Imperatoris, & litteris Præfecti Prætorio ad Præfectum Urbis, ut ea reciperent, quæ tempore perſecutionis ablata memoratus Imperator juſſerat reddi ..... Stratonem Diaconum cum aliis* Melchiades *ad recipienda Loca Eccleſiaſtica miſerat.* Ex his manifeſtum eſt, etiam Ethnicos Imperatores aliquam rationem habuiſſe Romanorum Pontificum.

S. SIL-

Digitized by Google

XXXIV.

S. SILVESTER I.

ANNO CHRISTI 314.

CONSTANTINI IMPERATORIS *9.*

SILVESTER Rufini filius Romanus in locum Melchiadis inauguratus eſt anno 314. pridie Kal. Februar. die Dominico, qui mos poſt redditam a Conſtantino Eccleſiæ pacem eſt ſervatus, ut Romani Pontifices vel die Dominico, vel feſto die alio inaugurarentur. Acta inſcripta nomine Silveſtri a pleriſque rejiciuntur tamquam ſubdititia. Baronius ipſe tum ad an. 315. §. 14. tom ad an. 324. §. 31. fatetur, ea multis in locis depravata eſſe. In his & in Libro Pontificali legitur Conſtantinus ab Silveſtro Romæ baptizatus, quem Euſebius lib. 4. De vita Conſtantini cap. *61.* & *62.* eumque ſecuti Socrates & Sozomenus, Theodoretus, Ambroſius, Hieronymus & alii, in ſuburbio Nicomedienſi ſub vitæ finem anno 337. baptiſmum ſuſcepiſſe prodiderunt. (1) Varia inſu-

Bar. ad an. 314. §. 1. Pag. §. 2.

Pag. an. 315. §. 4. An. 324. §. 5.

F 4 per

(1) Apud Papebrochium in Commentario Hiſtorico de S. Conſtantino Magno ad diem 21. Maji cap. 2. & 4. pag. 14. Pagium ad an. 324. §. 5. Noriſium in Appendice ad Hiſtoriam Donatiſtarum lect. 8. pag. *656.* Tillemontium annotat. *65.* in Conſtantinum. Tota controverſia in illo eſt, utrum magis credendum ſit Euſebio, qui ſcribit Conſtantinum ſub vitæ finem ac propediem moriturum baptizatum apud Nicomediam; an vero Actis S. Silveſtri, quæ eum Romæ ab eodem S. Silveſtro Pontifice ſacro lavacro expiatum narrant. Utrinque ſunt conjecturæ non leves, & ab utraque parte ſtant auctores ſummi.

Qui Euſebium ſequuntur, dicunt, Acta S. Silveſtri multis

per in Libro Pontificali memorantur Silveſtri decreta : Chriſma ab ſolo Epiſcopo conficiendum : baptizati verticem ſummum chriſmate ungendum a Preſ-

tis ſcatere mendaciis , ac negant , Euſebium uſque adeo fuiſſe vanum ac mendacem , ut rem omnibus notam (cujuſmodi erat Baptiſmus Conſtantini) aliter exponeret , ac geſta eſſet , ſecundo præſertim , aut tertio ab ejus morte anno, cum ſupereſſent adhuc oculati teſtes, a quibus falſitatis convinci magno cum dedecore potuiſſet.

Contra vero , qui Actis S. Silveſtri fidem adjungunt aſſerentes, Conſtantinum Romæ anno 324. tredecim ante obitum annis baptiſmum ab S. Silveſtro ſuſcepiſſe , ii contendunt, Euſebium, *quem*, ut ait S. Hieronymus epiſt. 133. ad Cteſiphontem §. 3. *fuiſſe Arianum*, *nemo eſt*, *qui neſciat*, in Arianorum gratiam eſſe mentitum , & ſanctos Patres , qui Euſebio accedunt, falſo ejus teſtimonio raptos in errorem . Itaque de Baptiſmo Conſtantini dici credibiliter poteſt in partem utramque . Nullus enim exſtat ſcriptor S. Silveſtro aut Conſtantino æqualis , quo ſatis certo auctore ſtetur , nec facile eſt aut rem rei , aut auctorem auctori præferre.

Nonnulli duce Anſelmo Havelbergenſi Epiſcopo , qui claruit circa annum 1149. lib. 3. Dialogorum cap. 21. pag. 207. to. 1. Spicilegii Dacheriani, controverſiam dirimunt, affirmantes , Conſtantinum Romæ quidem a Silveſtro Pontifice baptizatum fuiſſe , apud Nicomediam vero ab Euſebio Epiſcopo Nicomedienſi rebaptizatum .

Berengoſius, qui claruit ſæculo XII. ineunte, lib. 3. De Invent. & Laude S. Crucis cap. 7. tom. 12. Bibl. Patr. pag. 363. quæſtionem ſolvit alio modo, videlicet Silveſtrum Pontificem fuiſſe duplici nomine, ac Euſebium quidem vocatum a Græcis, Silveſtrum autem a Romanis: ita vera narrare , ſimul qui ab Euſebio, ſimul qui ab Silveſtro Conſtantinum baptizatum edunt.

Franciſcus Macedo in Medulla Hiſt. Eccl. Vindicia 6. cap. 6. de baptiſmo Conſtantini , exiſtimat , illum Romæ ſacro baptiſmate luſtratum, non tamen a Silveſtro Pontifice, *ſed a Silveſtro Melchiadis Vicario*.

Franciſcus Blanchinus in notis ad Anaſtaſium Bibliothecarium tom. 2. pag. 295. dicit, *Euſebium nobis exhibere* Confirmatum, *non* Baptizatum *Nicomediæ Conſtantinum*, *qui jam ſalutari lavacro Romæ tinctus fuerat a Silveſtro*. Vide Diſputationem noſtram 12. *De baptiſmo Conſtantini Imperatoris*.

a Presbytero: (2) Dalmaticas a Diaconis adhibendas in Eccleſia, lævamque eorum tegendam *palla linoſtima:* (3) & ſacrificium *non in ſerico, neque in panno tincto, ſed tantum in lineo* faciendum. (4) Anno Pontificatus primo per legatos ſuos præfuit Concilio ducentorum circiter Epiſcoporum, Arelate celebrato adverſus Donatiſtas, accepitque Epiſtolam a Patribus rogantibus, ut decreta confirmaret, & toti Eccleſiæ ſervanda proponeret. (5) Anno inſequente Chriſti 315. ab inferis erupit Arius negans, Dei Filium eſſe Patri ὁμοούσιον, *conſubſtantialem*, qui tot hæreſis ſuæ patronos nactus eſt, ut ea Orientem univerſum brevi pervaderet. Fœdiſſimum monſtrum opprimere per Oſium Epiſcopum Cordubenſem miſſum Alexandriam fruſtra conati Silveſter & Conſtantinus Concilium in id Nicæam indixerunt. (6) Silveſter, Sab-

Bar. ad an. 314. §. 51. 57. 68.

Bar. an. 325. §. 13. Pag. §. 8.

(2) Amalarius De Eccleſ. Officiis lib. 1. cap. 27. *Silveſter Papa inſtituit, ut a Presbytero ungeretur neophytus in cerebro: ita enim ſcriptum eſt:* Hic conſtituit, ut baptizatum liniat Presbyter chriſmate levatum de aqua, propter occaſionem tranſitus mortis.

(3) Vide annotat. 1. ad S. Eutychianum Pontif. XXVIII. & 6. ad S. Zoſimum Pont. XLIII.

(4) Velum hoc lineum in Ordine Romano, & Magni Gregorii Sacramentario *Palla corporalis* appellatur, vulgo autem *Corporale*, ſive quod repræſentat memoriam Sindonis, qua corpus Chriſti involutum eſt, ſive quod ipſum Chriſti corpus ei ſuperponitur in Miſſæ ſacrificio.

(5) Sirmondus apud Labbeum tom. 1. Conc. pag. 1433. Synodo Arelatenſi, *ſive ſpectentur Epiſcopi, qui ad eam convenere, ſive res in ea geſtæ, nulla uſquam poſt Oecumenicas habita eſt illuſtrior*. Canones edidit duos ſupra viginti. Canon octavus eſt *De baptiſmo eorum, qui ab hæreticis convertuntur*, ac ſtatuit, eos non eſſe rebaptizandos, ſi forma a Chriſto Domino præſcripta fuerint baptizati. Vide annotat. 11. ad Stephanum I. Pontif. XXIV.

(6) Concilium Nicænum Œcumenicum I. a Conſtantino Magno Silveſtri Pontificis conſenſu anno 325. Nicæam in Bithynia convocatum eſt. Convocationis cauſſa triplex: ut Aria-

Concilium Œcumenicum I.

Sabbati & diei Dominici nomine retento, ceteros hebdomadæ dies *Feriarum* vocabulo diſtinxiſſe dicitur. Falſo. *Non enim*, ut ſcribit Baronius ad an.

Ariana hæreſis damnaretur: ut diſſenſiones Eccleſiarum de tempore celebrandi Paſchæ tollerentur, exploſis Quartadecimanis: ut extingueretur ſchiſma a Meletio Lycopolis in Ægypto Epiſcopo conflatum adverſus Patriarcham Alexandrinum. Concilio, cui etiam Conſtantinus præſens adfuit, interfuerunt trecenti & duodeviginti Epiſcopi, omnibuſque præfuere legati Silveſtri Pontificis, Oſius Epiſcopus Cordubenſis, & Vitus ac Vincentius Presbyteri. Quamquam Tillemontius annotat. 4. in Concilium Nicænum negat, Oſium ut legatum Pontificis interfuiſſe. Arius anathemate confixus, & Dei filius Patri *ὁμοούσιος conſubſtantialis*, edito Fidei ſymbolo, pronunciatus: quod *verbum* conſubſtantialis, ut ait Ambroſius lib. 3. de Fide cap. 15. *in Tractatu Fidei poſuerunt Patres, quia id viderant adverſariis eſſe formidini, ut tamquam evaginato ab ipſis gladio ipſorum nefandæ caput hæreſeos amputarent*: Quartadecimani damnati: dies XXI. Martii Verno Æquinoctio præſtitutus, decretumque, ut die Dominico proxime ſequente Lunam XIV. in ipſo, vel poſt ipſum vernum æquinoctium illuceſcentem, Paſcha celebraretur. Meletius ſine ulla Epiſcopali juriſdictione Lycopoli manere juſſus, ac ſtatutum, ut ab eo initiati ordinibus ſactis eſſent in poteſtate Patriarchæ Alexandrini. Ad mores Chriſtianorum regendos, & Eccleſiæ diſciplinam ſtabiliendam canones viceni ſanciti, quos *Spiritu Dei conditos*, & *totius mundi reverentia conſecratos*, dicit S. Leo epiſt. 12. c. 2. Nam Arabici canones octoginta, vel quatuor & octoginta, a Piſano, Turriano, & Ecchellenſi latinitate donati communi eruditorum ſententia non pertinent ad Concilium Nicænum.

Pertinet vero hiſtoria, quam Socrates lib. 1. cap. 11. & Sozomenus lib. 1. cap. 23. narrant, Patres Nicænos S. Paphnutii Epiſcopi ſuaſionibus permotos abjeciſſe conſilium, quod inierant, de Epiſcopis, Presbyteris, Diaconis, & Subdiaconis ſancito decreto ſejungendis ab uxoribus ductis ante Ordinationem. Paphnutius enim, quamquam *conjugii expers*, & *ob ſingularem caſtimoniam ab omnibus celebratus*, ita ajebat apud Socratem: *Satis eſſe, ut qui in Clerum fuiſſent adſcripti, juxta veterem Eccleſiæ traditionem jam non amplius uxorem ducerent: non tamen quemquam ſejungendum eſſe*

an. 58. §. 87. *recens, vel a Silveſtro Papa primum hujuſmodi eſt excogitata nomenclatura, quæ ab antiquioribus Eccleſiaſticis ſcriptoribus reperitur uſurpata.*

ſe ab ea, quam antehac, tunc cum eſſet laicus, legitime duxiſſet. Univerſus Sacerdotum cœtus Paphnutii ſermonibus aſſenſus eſt. Proinde omiſſa ejus rei diſceptatione, ſingulorum arbitrio permiſerunt, ut ab uxorum conſuetudine abſtinerent, ſi vellent. Seu ut ſcribit Sozomenus: *Synodus conſilium ejus probavit, nec ullam ea de re legem tulit: ſed in cujuſque arbitrio, non autem ex neceſſitate id eſſe voluit.*

Hæc narratio apud Chriſtianum Lupum ſcholio in Canonem III. Concilii Nicæni, & apud Petrum de Marca lib. 1. De Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 8. §. 4. *nulla ſuſpicione laborat, licet viris celeberrimis aliud videatur*, Baronio in primis ad an. 58. §. 21. & ad an. 325. §. 148. & Valeſio in annotationibus ad memoratum Socratis & Sozomeni locum, quibus accedere videtur etiam Tillemontius annotat. 20. ad Concilium Nicænum. Vide Eminentiſſimum auctorem Vincentium Ludovicum Gotti tom. 2. Veræ Eccleſiæ part. 1. art. 5. §. 4. ubi de hac hiſtoria diſſerit, eamque conciliat cum Canone III. Concilii Nicæni, quo *Interdixit per omnia magna Synodus non Epiſcopo, non Presbytero, non Diacono, nec alicui omnino, qui in Clero eſt, licere ſubintroductam habere mulierem: niſi forte aut matrem, aut ſororem, aut amitam, vel eas tantum perſonas, quæ ſuſpicionem effugiunt.* Vide etiam diſputationem noſtram 13. quæ eſt *de Hiſtoria Paphnutii.*

In Synodi Nicænæ epiſtola ad Silveſtrum Papam apud Lab. tom. 2. Conc. pag. 58. ſunt verba hæc: *Quidquid autem conſtituimus in Concilio Nicæno, precamur veſtri oris conſortio confirmetur.*

Sozomenus lib. 3. cap. 20. indicare videtur, hymnum, *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto* recitari ex inſtituto Concilii Nicæni. At S. Baſilius De Spiritu Sancto cap. 7. & 27. recitari dicit ex antiqua Eccleſiæ traditione: & Theodoretus lib. 4. Hæreticarum Fabularum cap. 1. ait, traditum ab iis, *qui ab initio ſpectatores & miniſtri verbi fuerant.* Baronius ad an. 325. §. 173. & 175. ita ſcribit, *cum Ariani blaſphemantes dicerent, Filium a Patre in tempore factum, & fuiſſe tempus, quando non erat; placuit Sanctę* Nicænæ I. *Synodo adverſus ejuſmodi hæreſim addi ad antiquum* Glorificationis *hymnum* Gloria Patri &c. *illam appendicem, qua dicitur* Sicut erat in principio, & nunc, & ſemper, & in ſæcula

ta. (7) Nec illud certum affirmaverim, quod traditur ab aliis, eum decreviſſe, ut Altaria eſſent lapidea, quia *hujus decreti nulla mentio apud antiquos reperitur*. (8) Primus omnium Romanorum Pontificum pingitur Tiara coronatus, (9) &

cula ſæculorum. Amen. Baronio conſentit Bona De divina Pſalmodia cap. 16. §. 6. Vide annotat. 3. ad S. Victorem I. Pontif. XV.

(7) Verbi gratia ab Tertulliano, qui in Libro de jejuniis cap. 2. pag. 545. *quartæ feriæ*, *& ſextæ* meminit.

(8) Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 20. §. 1.

(9) Hujus rei cauſſam ex eo repetit Jacobus Cardinalis S. Georgii ad velum aureum lib. 2. De Coronatione Bonifacii VIII. cap. 7. tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. pag. 648. quod Conſtantinus ab S. Silveſtro baptizatus *proprium ſibi regnum*, *ſeu phrygium*, hoc eſt Coronam, *Silveſtri in vertice preſſit*. Id quod hauſiſſe videtur ex edicto donationis Conſtantini, in quo ita legitur apud Lab. tom. 1. Conc. pag. 1538. *Decrevimus & hoc, ut idem venerabilis pater noſter Silveſter ſummus Pontifex, & omnes ejus ſucceſſores Pontifices diademate (videlicet corona, quam ex capite noſtro illi conceſſimus) ex auro puriſſimo & gemmis pretioſis uti debeant, & in capite ad laudem Dei & pro honore B. Petri geſtare.*

At Baronius (ad an. 324. §. 117. & ad an. 1191. §. 53.) ut ait Schelſtratus in Antiquitate illuſtrata circa Concilia diſſertat. 3. cap. 1. num. 338. *exiſtimavit hoc edictum a Græcis confictum*. Pro ſubdititio pariter habuit ante Baronium Hieronymus Paulus Canonicus Barcinonenſis Cubicularius Alexandri VI. in libello, quem vocant Practicam Cancellariæ Apoſtolicæ, ut eſt apud Gratium in Faſciculo Rerum expetendarum tom. 1. pag. 150. Hujus edicti creduntur primi meminiſſe Ado Viennenſis in Chronico Ætate 6. & Hincmarus Remenſis epiſt. 14. cap. 13. Ejus pars recitatur a Leone IX. epiſt. 1. ad Michaelem Conſtantinopolitanum Patriarcham cap. 13. & 14. apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 957. & Harduinum tom. 5. pag. 934.

Papebrochius in Conatu ad S. Silveſtrum num. 5. pag. 128. *Omiſſis fabulis dici poſſe videtur, quod conſtituta per* Conſtantinum *Eccleſiaſtica pace*, Silveſter *vel propria electione, vel ipſius mandato Pileum ſumſerit, Romano more Symbolum libertatis; eumque aureo phrygio, ſeu diademate ornatum inferne,* qua

& unus ex omnibus ſolemni feſto pridie Kal. Januar. ab Eccleſia Catholica juſſu Gregorii IX. colitur : quo die poſtremo anni 335. animam in Cælum ab Angelis aſportandam reliquit, *uno & viceſimo anno*, *ac menſe undecimo*, quam Pontificatum occeperat. Bar. an. 335. §. 58. Pag. §. 7.

qua caput tangit, *ad ſignificandum Regale Sacerdotium Sacerdotum omnium Principi collatum a Chriſto : cui* Bonifacius VIII. *alteram coronam impoſuit*, *exprimi eo volens utriuſque Regni corporalis ac ſpiritualis prærogativam Pontifici competentem*. *Triplicis denique coronamenti Tiaram aſſumſiſſe legitur* Urbanus V. *numeri myſtici forſitan cauſſa*. Vide Joan. Albertum Fabricium Bibliothecæ Græcæ vol. 6. pag. 4. citatum Papebrochium in Conatu ad Stephanum III. num. 2. pag. 221. Natalem Alexandrum Diſſertat. 15. in Hiſt. Eccl. Sæc. IV. Thomaſſinum de vet. & nova Eccleſiæ diſciplina lib. 1. part. 1. cap. 5. §. 14. & annotationem noſtram 4. ad Urbanum V. Pont. CC.

Ceterum ſtatuiſſe Conſtantinum, ut Eccleſiis reſtituerentur bona adjudicata publico, teſtis eſt Euſebius de vita ejus lib. 2. cap. 39. *Neque enim vel fiſco concedetur*, *ſi quid eorum*, *quæ ſupra dixi*, *poſſideat*, *id firmiter retinere..... Omnia ergo*, *quæ ad Eccleſias recte viſa fuerint pertinere*, *ſive domus ac poſſeſſio ſit*, *ſive agri*, *ſive horti*, *ſeu quæcumque alia ; nullo jure quod ad dominium pertinet imminuto*, *ſed ſalvis omnibus atque integris manentibus*, *reſtitui jubemus*. Ex quibus apparet etiam ante Conſtantinum ſub Ethnicis Imperatoribus bona ab Eccleſiis poſſideri ſolita fuiſſe. Eos, qui ſcripſerunt de Concilio Nicæno, memorat Fabricius Bibliothecæ Græcæ volumine XI. pag. 357. & ſeqq.

S. MAR-

XXXV.

S. MARCUS.

ANNO CHRISTI 336.

CONSTANTINI IMPERATORIS 31.

Bar. ad an. 336. §. 1. 62. 65. Pag. §. 2. 12.

MARCUS Priſci filius Romanus anno 336. XV. Kal. Februar. Pontifex creatus, poſt *menſes octo, dies decem & octo* Nonis Octobr. deceſſit. Theodoretus lib. 2. Hiſt. Eccl. extremo cap. 15. eum omittit. Memoriane fugerit in Pontificibus recenſendis, an conſulto id fecerit, divinare non licet. Illud eſt certum, ab Optato lib. 2. §. 3. Auguſtino epiſt. 53. §. 2. Hieronymo in Chronico ad an. Dom. 335. Rufino lib. 10. cap. 22. & Sozomeno lib. 2. cap. 20. Marcum Silveſtro ſubrogari. Ab eo inſtitutum, *ut Epiſcopus Oſtienſis, qui conſecrat Epiſcopum Urbis, pallio uteretur*, tradit Liber Pontificalis. (1) Quare ante Mar-

(1) Aliqui putant, Romanorum Epiſcopum conſecratum fuiſſe ab ſolo Epiſcopo Oſtienſi uſque ad Leonem II. & hunc omnium primum ordinatum a tribus Epiſcopis Oſtienſi, Portuenſi, & Veliternenſi. At Romanos Pontifices ſemper a tribus Epiſcopis fuiſſe conſecratos, probabilius videtur: idque noto ad vitam nominati Leonis II. Pont. LXXXII. Vide annotat. 2. ad S. Dionyſium Pontif. XXVI.

Baronius ad an. 336. §. 63. *Primo hic mentio in rebus geſtis Romanorum Pontificum habetur de Pallio, ſummi honoris & poteſtatis plenitudinis indice.*

In annotat. ad S. Gregorii epiſtolam 11. lib. 9. pag. 936. tom. 2. *Primum Pallii a Romano Pontifice dati monumentum habemus in* Symmachi *epiſtola* 11. *ad* Theodorum *Laureacenſem Pannoniæ Metropolitam*. Apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1311.

Marcum Pontificem Pallii mentionem fieri negant aliqui : ſed alios ejus Inſtitutionem Lino tribuiſſe, accipio : & apud quoſdam invenio, Pallii honorem Silveſtro a Conſtantino Magno conceſſum , poſtea etiam Patriarchis & Archiepiſcopis impertitum . Prima igitur Pallii inſtitutio , auctores quoniam non omnes conſentiunt , mihi quoque in incerto relicta ſit . Pro incerto item habeo , quod quidam ſcripſere , hujus Pontificis decreto introductam eſſe in Miſſa recitationem Symboli Nicæni . (2)

S. JU-

(2) Radulphus de Rivo, Decanus Tungrenſis De Canonum obſervantia propoſit. 23. *Symbolum Nicænum , id eſt* Credo in unum Deum, *S. Marcus ſucceſſor Silveſtri, qui cœpit anno 339. ſtatuit, ut poſt Evangelium in Eccleſia alta voce dicatur .*

Innocentius III. lib. 2. de Myſteriis Miſſæ extremo cap. 49. *Damaſus Papa conſtituit, ut Symbolum cantetur ad Miſſam ex decreto ſanctæ univerſalis Synodi apud Conſtantinopolim celebratæ .*

Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 8. §. 2. *In hoc conveniunt omnes, quod publice cantari cœperit in Eccleſiis Orientalibus adverſus pravas hæreticorum opiniones, a quibus poſtea ad Occidentales laudabilis uſus transfuſus eſt .*

Equidem a Timotheo Epiſcopo Conſtantinopolitano anno 510. juſſum recitari contra hæreticos, docet Theodorus Lector in ſua Eccleſiaſtica Hiſtoria lib. 2. pag. 563. *Timotheus ſymbolum Fidei trecentorum & octodecim Patrum in ſingulis Collectis recitari præcepit, in odium ſcilicet Macedonii, quaſi ille non ſuſciperet id Symbolum : quod antea ſemel tantum recitabatur quotannis die magnæ Paraſceves, ſive Dominicæ Paſſionis, dum Epiſcopus baptizandos catechizaret* : quod tradit etiam Nicephorus lib. 16. Hiſt. Eccl. cap. 35.

Alii tamen , ut eſt apud eumdem Nicephorum lib. 15. extremo cap. 28. *dicunt, Petrum Cnapheum, ſeu* Fullonem Pſeudoepiſcopum Antiochenum inſtituiſſe, *ut Symbolum .... in ſynaxi & conventu Eccleſiæ quovis decantaretur :* quod memoratus quoque Theodorus Lector ſcribit pag. 566. *Sed hic fortaſſis*, ut ait citatus Bona, *in Antiochena, ille in Conſtantinopolitana Eccleſia hunc morem induxerunt, quem poſtea Hiſpani primi inter Latinos receperunt. Extat de hac re decretum*

Con-

XXXVI.

S. JULIUS I.

ANNO CHRISTI 336.

CONSTANTINI IMPERATORIS 31.

Bar. ad an. 336. §. 65. Pag. §. 12.

JULIUS Ruſtici filius Romanus Pontificatum adeptus eſt anno 336. ante diem ſeptimum Kal. Novembr. Huic tantum fuit conſtantiæ ad defendendam Nicænam Fidem, quantum pertinaciæ Arianis ad oppugnandam. Catholicos Orientis Epiſcopos, qui ab Arianis deturbati Eccleſiis ſuis, ad ipſum Romam confugerant, *cum ſingulorum cauſſas cognoviſſet, omneſque in Nicænæ Fidei doctrinam conſentientes reperiſſet, tamquam idem cum ipſo ſentientes, in communionem recepit. Et quoniam propter ſedis dignitatem omnium cura ad ipſum ſpectabat, ſuam cuique Eccleſiam reſtituit.* Idem *ad Epiſcopos, qui Antiochiæ convenerant, litteras ſcripſit, quibus eos accuſabat, quod Nicæni Concilii Fidem clanculo innovarent, & quod præter Eccleſiæ leges ipſum ad Synodum non vocaſſent. Legem enim eſſe Pontificiam, ut pro irritis habeantur, quæ præter ſententiam Epiſcopi Romani fuerint geſta.* (1) Ro-

Bar. an. 340. §. 1. 2. 3.

Concilii tertii Toletani anno 589. *can.* 2. Vide annotat. 3. ad Benedictum VIII. Pont. CXLVI.

(1) Hæc Sozomenus lib. 3. cap. 8. & 10. Eadem Socrates habet lib. 2. cap. 8. 15. 17. Utriuſque verbis nonnihil mutatis Epiphanius Scholaſticus in compendium redactus a Caſſiodoro lib. 4. cap. 9. innuit, irritam eſſe Synodum Antiochenam, quia *neque Julius interfuit maximæ Romæ Præſul, neque in locum ſuum aliquem deſtinavit; cum utique regula*

Rogatus ab Euſebio Nicomedienſi Antiſtite Arianorum Patrono, *ut cauſſæ Athanaſii judex eſſe vellet, & cognitionem negotii ad ſe traheret*, (2) ipſum Athanaſium, ejuſque accuſatores Euſebianos Romam concivit. Opportune venit Athanaſius, & menſes duodeviginti fruſtra expectavit Euſebianorum Romam adventum. (3) Itaque Ju- Pag. §. 21 4. Bar. an. 341. §. 46.

G

gula Eccleſiaſtica jubeat, non oportere præter ſententiam Romani Pontificis Concilia celebrari.

Julius I. epiſt. 1. n. 22. editionis Petri Couſtant, expoſtulat cum Euſebianis, quod ſe inſcio damnaſſent Athanaſium Alexandrinum: *Cur autem de Alexandrina potiſſimum Eccleſia nihil nobis ſcriptum eſt? An ignoratis, hanc eſſe conſuetudinem, ut primum nobis ſcribatur, & hinc quod juſtum eſt, decernatur? Sane ſi qua hujuſmodi ſuſpicio in illius Urbis Epiſcopum* (Athanaſium) *cadebat, ad hanc Eccleſiam ſcribendum fuit.*

Scribebatur etiam ad Romanum Pontificem, ſi qua diſſenſio orta eſſet in aliqua Eccleſia, ut eam ipſe componeret. Euſebius enim lib. 5. Hiſt. Eccl. cap. 3. mentionem facit de litteris Lugdunenſium Martyrum ad Eleutherum datis *pro pace Eccleſiarum* Aſiæ, & Phrygiæ.

(2) Socrates lib. 2. Hiſt. Eccl. extremo cap. 11. pag. 74. & Caſſiodorus lib. 4. Hiſt. Tripartitæ cap. 12.

(3) S. Athanaſium Romæ opperientem Euſebianos compoſuiſſe Symbolum, cujus initium eſt *Quicumque*, ſcribit Baronius ad an. 340. §. 11. Teſtimonia veterum ſcriptorum de hoc Symbolo leguntur in Diatribe, quæ eſt in to. 2. Operum S. Athanaſii editionis Benedictinorum, pag. 719. & apud Nat. Alexandrum in Hiſt. Eccl. ſæc. IV. cap. 6. art. 8. num. 9. Scriptor omnium vetuſtiſſimus pertinet ad ſæculum VII.

Tam Benedictini, quam Nat. Alexander negant, illud eſſe opus S. Athanaſii, in qua ſententia ſunt etiam Queſnellus diſſertat. 14. in Opera S. Leonis, Tillemontius annotat. 34. in S. Athanaſium, & vir omni doctrina eruditus, Ludovicus Antonius Muratorius, in diſquiſitione De Symbolo *Quicumque*, tom. 2. Anecdotorum. Horum ratio præcipua, S. Athanaſium Nicænæ Synodi defenſorem acerrimum, ſi ſymbolum confeciſſet, non fuiſſe omiſſurum Nicænam vocem ὁμοούσιον, *conſubſtantialem*, adverſus Arianos ſemper magno animi ardore ab ſe propugnatam, quæ id tem-

Julius vanis eorum excuſationibus rejectis, in Concilio quinquaginta Epiſcoporum anno 341. Athanaſium falſis criminibus abſolvit, & litteris *communicatoriis* munitum dimiſit. (4) Sed Euſebia-
Bar. an. 346. §. 5. Pag. §. 4. nis inſidias Athanaſio ſtruere non omittentibus, cauſſam ejus retulit ad Conſtantem Imperatorem, rogans, ut ageret apud fratrem Conſtantium pro Athanaſii reſtitutione in Sedem Alexandrinam.
Bar. an. 347. §. 18. 20. Utriuſque Imperatoris juſſu Concilium Sardicæ anno 347. coactum eſt, in quo non ſolum Athanaſius, ſed etiam Marcellus Ancyranus, Aſclepas Gazenſis, & alii, quos Euſebiani, impietatis Arianæ patroni inique damnaverant, abſoluti ſunt. (5) Eodem tempore Ariani dilapſi a Conci-

temporis habebatur unica veluti teſſera Catholicorum.

Qui Symbolum Athanaſio concorditer abjudicant, iidem diſſentiunt inter ſe, dum quærunt cui adjudicent. Petrus Pithœus in lib. de Proceſſ. Spir. Sancti illud tribuit Gallo cuidam ſcriptori. *In Pithœanam hanc ſententiam maxime inclinat animus* Gerardi Joannis Voſſii, extrema diſſertatione ſecunda de Tribus Symbolis. Queſnellus diſſertat. cit. nulli potius *hoc opuſculum tribui poſſe arbitratur, quam Vigilio Tapſitano, ſeu Tapſenſi in Africa Epiſcopo, acerrimo Catholicæ Fidei defenſori*. Joſephus Antelmius anno 1693. novam de auctore Symboli Athanaſiani diſquiſitionem emiſit, in qua rejectis Queſnelli rationibus, Symbolum illud Vincentio Lirinenſi vindicare contendit. Laudatus Muratorius ſuis & ipſe conjecturis innixus *celebris ſymboli auctorem* fuiſſe Venantium Fortunatum *ſuſpicatur*. Alii ejus auctorem faciunt Anaſtaſium Synaitam, alii Athanaſium Spirenſem; quidam adſcriptum voluerunt S. Hilario Pictavienſi, & nonnulli Euſebio Vercellenſi: nec defuit, qui illud Anaſtaſio I. Pontifici tribueret, ut ſcribit Michael Lequien diſſertat. 1. ex Damaſcenicis §. 17. fuerunt etiam, qui *a Patribus Nicænis compoſitum ſibi perſuaderent*, ut eſt in Bibliotheca Græca Fabricii vol. XI. pag. 361. Vide Diſputationem noſtram 14. *De Symbolo*, Quicumque.

(4) Vide annotat. 1. ad S. Sixtum I. Pontif. VIII.

Concilium Sardicenſe. (5) Concilium Sardicenſe convocatum eſt ab Imperatoribus Conſtantio & Conſtante, hortatu Julii Pontificis. Convo-

cilio Sardicenſi conventum fecerunt Philippopoli, & ſpecioſo Concilii Sardicenſis nomine honeſtarunt. (*6*) In quo conventu *primum*, ut ait Ba- An. 347. §. 65.

G 2 ro-

vocationis cauſſam dederunt calumniæ Euſebianorum in S. Athanaſium, Marcellum Ancyranum, & Aſclepam Gazenſem. Interfuerunt Epiſcopi circiter trecenti. Præfuerunt Oſius Epiſcopus Cordubenſis, & Archidamus, ac Philoxenus Presbyteri, Apoſtolicæ Sedis Legati. Canones ſecundum Græcos viginti, ſecundum Latinos viginti & unus editi ſunt: Fidei formula nulla condita. Canonibus 3. 4. & 7. jus appellationum Epiſcopalium ad Romanum Pontificem confirmatum eſt, non inſtitutum, ut quidam falſo exiſtimarunt. Canone 10. Oſius *legem Interſtitiorum primus propoſuit*, ut ait Lambertinus Inſtitut. 58. pag. 293.

Concilium hoc Œcumenicum & generale eſt non ſolum convocatione, quod omnes conſentiunt, ſed etiam celebratione atque exitu, quod negat Petrus de Marca lib. 7. De Concordia cap. 3. Ideo inter Œcumenica ſeparatim non numeratur, ideoque ejus Canones a ſummis Pontificibus Zoſimo, Bonifacio, Cæleſtino, Leone recitantur nomine Canonum Nicænorum, quia habetur velut appendix & *clarior explanatio* Concilii Nicæni, ut lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 17. ſcribit Noriſius, ſecutus Baronium & Bellarminum. Sic vetuſtiſſimus Codex Canonum, qui eſt in Appendice ad Opera S. Leonis Magni, canones Nicænos ac Sardicenſes exhibet, delectu omni & diſcrimine remoto. Et Perrus Couſtant tom. 1. Epiſt. Rom. Pont. annotat. ad Zoſimi epiſtolam 15. pag. 981. teſtatur, ſe legiſſe Sardicenſes *Canones etiamnum in veteribus Codicibus Morbacenſi, Foſſatenſi, & Colbertino, Nicæni Concilii titulo inſignitos, ſeu Nicænis ſub continuata numerorum ſerie proxime ſubjectos*.

Hujus Synodi Patribus in epiſtola ad Julium Pontificem *hoc optimum & valde congruentiſſimum eſſe videtur, ſi ad caput, id eſt ad Petri Apoſtoli Sedem de ſingulis quibuſque provinciis Domini referant Sacerdotes:* id quod laudat Nicolaus I. in epiſt. ad univerſos Epiſcopos Galliæ. Apud Lab. to. 2. Conc. pag. *661*.

Iidem Sardicenſes Patres extrema eadem epiſtola: *Tua*, ajunt, *excellens prudentia diſponere debet, ut per tua ſcripta qui in Sicilia, qui in Sardinia, & in Italia ſunt fratres noſtri, quæ acta ſunt, & quæ definita, cognoſcant*. Apud Lab. tom. 2. Conc. pag. *661*. & Couſtant tom. 1. epiſt. Rom. Pont. pag. 395. & 398.

(*6*) Socrates lib. 2. Hiſt. Eccl. cap. 20. pag. 85.

ronius, *furor hæreticæ pravitatis terminos omnes præſumtæ ab aliis temeritatis exceſſit. Auſa enim eſt Ariana procacia illud nefas, quod vel attingere quælibet execranda hæreſis hactenus ſibi inconceſſum putavit*, auſa, inquam, eſt *in Julium Papam æque ac alios Catholicæ communionis Epiſcopos ſententiam*
Bar. an. 352. §. 1. Pag. §. 2. *excommunicationis inferre*. Mortuus eſt Julius anno 352. pridie Idus April. cum in ſolio Pontificio ſediſſet *annos quindecim, menſes quinque, dies decem & ſeptem*.

XXXVII.

LIBERIUS.

ANNO CHRISTI 352.

CONSTANTII IMPERATORIS 16.

Bar. ad an. 352. §. 11. Pag. §. 3. LIBERIO Auguſti filio Romano Pontificia dignitas, quamvis abnuenti, (1) anno 352. VIII. Idus Maji demandata eſt. Varia fuit hujus Pontificis vita. Nam ut initio Arianis obſtitit; ita poſtea favere viſus eſt. Fruſtra Romæ, ut Athanaſii cauſſam deſereret, tentatus; Mediolanum
Bar. an. 355. §. 38. 48. 53. 54. venire ab Conſtantio Imperatore coactus eſt. Nec ibi ullo modo adduci potuit, ut Athanaſii damnationi conſentiret, tum quod perſpectam habe-

(1) Liberius epiſt. 2. ad Conſtantium apud Labbeum tom. 2. Conc. pag. 746. & apud Petrum Couſtant pag. 425. num. 3. *Ad iſtud officium (teſtis eſt mihi Deus) invitus acceſſi.... Et numquam mea ſtatuta, ſed Apoſtolica, ut eſſent ſemper firmata & cuſtodita, perfeci. Secutus morem ordinemque majorum, nihil addi Epiſcopatui Urbis Romæ, nihil minui paſſus ſum: & illam Fidem ſervans, quæ per ſucceſſionem tantorum Epiſcoporum cucurrit, ex quibus plures martyres exſtiterunt, illibatam cuſtodiri ſemper exopto.*

beret ſanctiſſimi Præſulis innocentiam, & odium Arianorum in eum, tum quod Nicænam Fidem, ejus vindice damnato, cuniculis oppugnari videret. Itaque exilium minitanti Conſtantio audita vox Liberii intrepida & vere Catholica: *Fratribus qui Romæ ſunt, jam vale dixi. Potiores enim ſunt Eccleſiaſticæ leges, quam domicilium Romæ.* (2) Quo reſponſo commotus Imperator, eum in exilium miſit Beroeam Thraciæ, inque locum ejus ſufficiendum curavit Felicem, hominem quidem Catholicum, ſed ab Arianorum communione abhorrentem parum. Biennii exilium, ac mortis metus Liberium fregit. Quare & damnationi Athanaſii, & Formulæ Fidei Sirmienſi ſubſcripſit. (3) Hinc Felice expulſo, reſtitutus eſt in ſedem ſuam,

Bar. an. 357. §. 41. 70. 71. Pag. §. 12.

G 3

(2) Theodoretus lib. 2. Hiſt. Eccle. extremo cap. 16. pag. 95. & apud Petrum Couſtant tom. 1. Epiſt. Rom. Pont. in Liberio pag. 439. num. 4.

(3) Idem Theodoretus epiſt. 116. ad Renatum Presbyterum Romanum pag. 989. tom. 3. *Habet Sanctiſſima illa Sedes Eccleſiarum, quæ in toto* Orbe *ſunt, Principatum multis nominibus, atque hoc ante omnia, quod ab hæretica tabe immunis manſit, nec ullus Fidei contraria ſentiens in illa ſedit, ſed Apoſtolicam gratiam integram conſervavit.* Noverat enim Theodoretus vir Arianatum rerum peritiſſimus, dum hoc ſcriberet, Liberii lapſum: attamen affirmat, hæreticum Romano ſolio ad ſuam uſque ætatem inſediſſe neminem.

S. Athanaſius in Hiſt. Arian. ad Monachos num. 41. pag. 368. tom. 1. *Liberius extorris factus, poſt biennium denique fractus eſt, miniſque mortis perterritus ſubſcripſit. Verum ea ipſa re comprobatur cum violentia Arianorum, tum Liberii in hæreſim illam odium, ejuſque pro Athanaſio ſuffragium, quamdiu ſcilicet libere, arbitrioque ſuo agere licuit. Nam quæ tormentorum vi præter priorem ſententiam eliciuntur, ea non reformidantium, ſed vexantium ſunt placita.* Quibus ex verbis efficitur, eſſe verum, quod ajunt & plurimi & maximi auctores, Liberium ſubſcripſiſſe manu tantum ac littera, ex animo autem non approbaſſe, quod ſubſcripſerat.

Sed *ex litteris ipſius Liberii, qua præſtantior ac verior hiſtoria nulla inveniri poteſt*, ut ait Baronius ad an. 357. §. 41.

ſuam, qua recepta priſtinam quoque conſtantiam recepit, vitiumque infirmitatis humanæ emendavit. Fidem enim Nicænam profeſſus eſt, integratam-

41. rem totam enarremus. Tria fecit Liberius, ut eſt in epiſtola ejus ad Orientales tom. 2. Operum S. Hilarii pag. 677. quæ viſa ſunt habere ſuſpicionem hæreſeos abſconditam: Unum, quod Athanaſium Nicænæ Fidei defenſorem acerrimum damnavit: Alterum, quod communicavit cum Arianis: Tertium, quod Sirmienſem Fidei formulam *libenti animo ſuſcepit*. Neque in primo, neque in altero, ut ait Bellarminus lib. 4. De Rom. Pont. cap. 9. *fidem expreſſe violavit. Nam etſi hæretici perſequebantur Athanaſium cauſſa fidei, tamen non cauſſam fidei, ſed crimina circa mores prætexebant: & Liberius conſenſit in damnationem Athanaſii propter crimina illi objecta, non propter fidem.*

Pari ratione cum hæreticis communicavit, quia Catholicos ſe fingebant. Nam in epiſtolis ſuis Liberius ait, ſe communicaſſe cum Epiſcopis Orientalibus, quia invenit eorum fidem congruere cum Catholica, & alienam eſſe ab Ariana perfidia.

Ad tertium pertinet annotatio Monachorum Ordinis S. Benedicti e Congregatione S. Mauri in epiſtolam Liberii memoratam apud citatum S. Hilarium pag. 678. & 679. *Triplex eſt Sirmienſis formula. Prima anno* 351. *contra Photinum ſcripta*, in qua alieni ab Eccleſia Catholica denunciantur, *qui dicunt Filium ex non exiſtentibus, aut ex alia ſubſtantia, & non ex Deo eſſe, aut tempus vel ſæculum fuiſſe, cum non exiſteret:* verum reticetur vox ὁμοούσιος *conſubſtantialis*, ut eſt apud S. Athanaſium De Synodis num. 27. pag. 742. *Altera Oſii nomine anno* 357. *vulgata*, quæ dicit, ut ait idem Athanaſius num. 28. pag. 744. *nullam omnino oportere fieri mentionem* vocum ὁμοούσιον, & ὁμοιούσιον *conſubſtantialem*, & *ſimilem ſecundum ſubſtantiam:* quam poſteriorem vocem *ad uſum perfidiæ ſuæ, fraudemque nectendam Catholico dogmati traxerunt Ariani*, ut obſervat Petavius tom. 2. Theologic. Dogmat. lib. 4. cap. 6. num. 5. *Poſtrema menſe Majo anno* 359. *edita*, quæ Dei filium aſſerit ὅμοιον *ſimilem* Patri, teſte eodem Athanaſio num. 8. pag. 721. Itaque *diſputant Eruditi, quam hic Liberius ſe ſubſcripſiſſe dicat.*

Solus Valeſius animadverſionibus in Sozomeni lib. 4. *cap.* 14. *exiſtimat, tertiam hic memorari, quam inter omnes fere convenit nondum fuiſſe editam, cum hæc Liberius ſcriberet.*

Blon-

tamque cum Athanaſio communionem & pacem conſtanter ſervavit. Imo tertiam Sirmienſem Fidei formulam, in Concilio Ariminenſi Arianorum prævalente factione reſtitutam, & ab Epiſcopis Catholicis qua dolis, qua vi compulſis ſubſcri-

Blondellus aliique plures volunt, Liberium de ſecunda Sirmienſi formula loqui.

Gravioribus momentis nititur opinio, qua Baronius (ad an. 357. §. 47. 53. 54.) *aliique Liberium ſecundæ Ecthesi Sirmienſi ſubſcripſiſſe negant*, contendentes ſubſcripſiſſe primæ, quæ licet vocem ὁμοούσιον, *conſubſtantialem* non habeat, Catholicæ tamen veritati conſentiens eſt, ut demonſtrat S. Hilarius in libro De Synodis pag. 485. Et quidem Liberium ſubſcripſiſſe primæ Sirmienſi formulæ, probat idem S. Hilarius in fragmentis pag. *679*. Ait enim *perfidiam apud Sirmium*, cui Liberius ſubſcripſit, a duobus & viginti Epiſcopis, quos nominat, fuiſſe compoſitam; ſecundam vero formulam a quinque duntaxat, quos item nominat in lib. De Synodis pag. 464.

At inquies, ſi Hilarius Liberium primæ Sirmienſi Ecthesi conſenſiſſe intellexit, cur eam, quam lib. de Synodis probat & excuſat, nunc perfidiam vocat? Nimirum quia *Liberio Sirmienſis fidei confeſſione ſanctam conſubſtantialis fidem ſupprimenti a vera fide deficere fuit, & perfidum atque hæreticum quadam ratione fieri. Hæreticis enim communicans, & credendi legem, quam hæretico ſenſu tuebantur, quamvis intellectu Catholico ab eis recipiens, hæreſis partes communiebat: Catholicus fide & interiori conſcientia, communione ac forte etiam rumore publico hæreticus. Quo de rumore legendus Sozomenus lib. 4. cap. 15. Eo ſenſu intelligendus eſt Hieronymus De Scriptor. Eccl. cap. 97. dixiſſe, Liberium a Fortunatiano* ad ſubſcriptionem hæreſeos *compulſum eſſe. Quo ſpectat & illud Auxilii lib. 1. De Ordinationibus cap.* 25. Quis neſciat, quod Liberius, heu proh dolor! Arianæ hæreſi ſubſcripſit?

Bellarminus quoque concludit, *Liberium etſi non expreſſe, tamen interpretative in hæreſim conſenſiſſe.*

Petrus Couſtant in annotat. ad cit. epiſt. Liberii ad Orientales tom. 1. Epiſt. Rom. Pont. pag. 442. *Sed ut certo ſciamus, primæne Sirmienſi formulæ, an ſecundæ* Liberius *ſubſcripſerit; qui Orientales dicantur, quamque hi Fidem profiterentur, expendendum: nam* Liberius *Orientalium Fidem, pacem, atque communionem ſuſcepiſſe ſe identidem repetit. Atque* Hi-

ptam confixit anathemate. (4) Ob id rurſus ab Conſtantio ejectus ex Urbe, latuit in ſuburbanis Cœ-

larius *toto in libro* de *Synodis Orientales vocat, non qui Sirmienſem blaſphemiam anno* 357. *conſcripſerunt, ſed qui Fidem Antiochiæ anno* 341. *Sardicæ, ſeu potius Philippopoli anno* 347. *& Sirmii anno* 351. *expoſitam amplectentes, tandem Ancyræ anno* 358. *prædictæ blaſphemiæ vehementer adverſati ſunt, atque ejus auctores ad illam ſupprimendam continuo coegerunt. Ergo* Liberius *Orientalium Fidem Sirmii expoſitam ſuſcepiſſe ſe dicens, non hanc blaſphemiam, ſed Fidem adverſus Photinum conſcriptam indicat*. Vide Fontanini Hiſtoriam litterariam Aquilejenſem lib. 3. cap. 2.

(4) Concilium Ariminenſe anno 359. celebratum eſt. In eo numerati Epiſcopi amplius quadringenti, atque in his Ariani octoginta. *Bono initio, fœdo exitu eſt conſummatum*, ut ait Sulpicius Severus lib. 2. Hiſt. Sacræ extremo cap. 44. Epiſcopi, qui prius Nicænam Fidei profeſſionem confirmaverant, rejecta Sirmienſi, & Urſacium ac Valentem ſocioſque Arianos anathemate damnaverant; iidem poſtea tum vi ſubacti ab Conſtantio Cæſare, tum fraudibus circumventi ab Epiſcopis Arianis ſubſcripſerunt Sirmienſi formulæ, cui inerat occultus dolus: atque ita, ut obſervant Monachi S. Mauri ad S. Ambroſii lib. 1. De Fide cap. 18. §. 122. *in vocum* ſubſtantiæ *&* conſubſtantialis *abolitionem conſenſere*.

Rem totam narrat S. Hieronymus in Dialogo adverſus Luciferianos §. 19. & Sulpicius Severus lib. 2. Hiſt. Sacræ. *Sed tanto Catholicæ Eccleſiæ terræmotu*, ut ait Baronius ad an. 359. §. 45. *quo & montes ipſi e ſuis ſedibus divulſi ſunt, plane inconcuſſa manſit petra ſolidiſſima, verbo Chriſti in fundamento firmiter collocata: Romani, inquam, Antiſtitis Petri Apoſtoli ſucceſſoris Fides enituit, cum ferme omnibus in hunc modum captivis abductis, ipſe Romanus Epiſcopus* (Liberius) *ſe a novæ fidei ſubſcriptione ſubtraxit*, teſte Damaſo in epiſt. ad Epiſcopos Illyrici: imo totius Concilii acta reſcidit, teſte Siricio in epiſt. ad Himerium Tarraconenſem apud Labbeum tom. 2. Conc. pag. 883. & 1018.

Idem Damaſus & ceteri Epiſcopi Romæ congregati in eadem epiſtola: *Neque præjudicium aliquod fieri potuit per numerum Arimini congregatum, quando conſtat, neque Romanum Epiſcopum, cujus ante omnia decebat eos expectare decretum, neque alios talibus præbuiſſe conſenſum*.

S. Ambroſius epiſt. 21. §. 15. Concilium Ariminenſe, *quod bene*

Cœmeteriis ad obitum uſque. (5) Obiit autem anno 367. V. Idus Septembr. *annis quindecim*, *menſibus quatuor*, *&* *die uno* poſtquam renunciatus Pontifex fuerat. Eum præter Ambroſium, Baſilium, & Epiphanium collaudarunt Siricius in epiſt. ad Himerium Tarraconenſem cap. 1. & Theodoretus lib. 2. Hiſt. Eccl. cap. 17. Ille enim *Venerandæ memoriæ prædeceſſorem* appellavit, hic *Glorioſum veritatis athletam*, *omnique laude digniſſimum*. (6) Hoc Pontifice in colle Exquilino condi-

Bar. an. 359. §. 46. An. 367. §. 2. 4. Pag. §. 2.

bene cœpit, *aliter conſummatum. eſt Nam Epiſcopi ſinceram primo ſcripſerant Fidem: ſed dum volunt quidam de fide intra palatium judicare*, *id egerunt*, *ut circumſcriptionibus illa Epiſcoporum judicia mutarentur*. *Qui tamen inflexam ſtatim revocavere ſententiam*. *Et certe major numerus Arimini Nicæni Concilii fidem probavit*, *Ariana decreta damnavit*.

S. Auguſtinus lib. 2. contra Maximinum cap. 14. §. 3. *Pater & Filius unius ſunt ejuſdemque ſubſtantiæ*. *Hoc eſt illud* Homouſion, *quod in Concilio Nicæno adverſus hæreticos Arianos a Catholicis Patribus veritatis auctoritate*, *&* *auctoritatis veritate firmatum eſt: quod poſtea in Concilio Ariminenſi propter veritatem verbi minus quam oportuit intellectum*, *quod tamen fides antiqua pepererat*, *multis paucorum fraude deceptis*, *hæretica impietas ſub hæretico Imperatore Conſtantio labefactare tentavit*. Vide Baronium ad an. 359. §. 49. Petavium tom. 2. Theologic. Dogmat. lib. 4. cap. 5. §. 4. Bellarminum de Eccl. milit. extremo cap. 16. & Nat. Alexandrum in Hiſt. Eccl. ſæc. IV. diſſertat. 33.

(5) Ammianus Marcellinus lib. 15. cap. 12. ſcribit, Conſtantium Auguſtum non ſatis habuiſſe damnationem Athanaſii in tribus Synodis decretam; ſed etiam curaſſe, ut eam Liberius confirmaret, ratamque eſſe juberet. Ecce ejus verba: *Id ille Athanaſio ſemper infeſtus*, *licet ſcire. impletum*, *tamen auctoritate quoque*, *qua potiores æternæ* Urbis *Epiſcopi*, *firmari*, *deſiderio nitebatur ardenti*.

(6) S. Ambroſius lib. 3. De Virginibus, cap. 1. recitat ſermonem *beatæ memoriæ Liberii* habitum in Æde S. Petri die natali Chriſti Domini ad ipſius Ambroſii ſororem Marcellinam, *cum virginitatis profeſſionem veſtis quoque mutatione ſignaret*. Monachi Congregationis S. Mauri in hunc Ambroſii locum, ubi Liberius *vir ſanctior* appellatur, *non ab-*

ditum traditur B. Mariæ Templum, æſtivæ nivis miraculo inſigne. (7)

XXXVIII.

S. FELIX II.

ANNO CHRISTI 355.

CONSTANTII IMPERATORIS 19.

Bar. ad an. 355. §. 55. 56. Pag. §. 3.

POST *magnum Liberium*, exilio indigno pulſum, anno 355. *ordinatus eſt quidam ex ejus Diaconis, Felix nomine*, (1) qui *a tribus Arianis Epiſcopis in ordinatione manus impoſitionem accepit*. (2) Fuit ex eorum numero, qui *præſente populo Ro-*

abſimiles, ajunt, *honoris ac venerationis titulos meruit a Baſilio Magno* epiſt. 74. *ab Epiphanio* Hæreſi 75. cap. 7. *a Siricio demum* epiſt. ad Himer. Tarrac. cap. 1. *Ejus nomen in additionibus ad Uſuardum, Bedæ Martyrologio, nec non in eo, quod a Vandelberto verſibus ſcriptum tom. 5. Spicilegii editum eſt, in Sanctorum albo deſcribitur.*

(7) Utrum hæc, an Tranſtiberina a Calliſto I. ædificata Eccleſia, prima Romæ B. V. Mariæ dicata fuerit diſquirit Florentinius in Martyrolog. Hieronym. Exercitat. 12. pag. 726. atque ad extremum *antiquiorem Liberiana Baſilica Tranſtiberianam agnoſcit*.

(1) Theodoretus lib. 2. Hiſt. Eccl. cap. 17. pag. 96.

(2) Rufinus lib. 10. cap. 22. *In* Liberii *locum Felix Diaconus ſuus ab hæreticis ſubrogatur: & non tam ſectæ diverſitate, quam communionis & ordinationis convenientia maculatur.*

Socrates lib. 2. cap. 37. *Nonnulli tamen affirmant, illum opinionem Arianam minime amplexum eſſe, ſed vi ac neceſſitate compulſum ordinationem ſuſcepiſſe.*

S. Hieronymus De viris illuſtribus cap. 98. *Acacius Cæſarienſis Eccleſiæ in Palæſtina Epiſcopus, in tantum ſub Conſtantio Imperatore claruit, ut in Liberii locum Romę Felicem Epiſcopum conſtitueret.* Poſt hæc ita ſubjicit e veſtigio Chriſtia-

nus

Romano ſub jurejurando firmaverunt, ſe vivente Liberio Pontificem alterum nullatenus habituros. Propterea ejus electio *univerſo populo diſplicuit, & ſe ab ejus proceſſione* (hoc eſt communione) *ſuſpendit.* (3) Eumdem *ajunt Fidei Concilii Nicæni perpetuo adhæſiſſe, & quod ad religionem pertinet, omni prorſus reprehenſione caruiſſe. Unum vero illud in eo eſſe reprehenſum, quod etiam ante ordinationem communione cum hæreticis ſociatus fuiſſet.* (4) *Atque ob hanc cauſſam nemo ex Civibus Romanis in Eccleſiam ingreſſus eſt, dum ille intus eſſet.* (5) *Tertio* anno exilii Romam *redit Liberius, cui obvians cum gaudio populus Romanus exivit, Felix notatus a Senatu vel populo de Urbe propellitur, & poſt parum temporis impulſu clericorum, qui pejeraverant, irrumpit in Urbem, & ſtationem in Julii Baſilica trans Tiberim dare præſumit: quem omnis multitudo fidelium & proceres de Urbe iterum cum magno dedecore projecerunt,* (6) *& omnes una voce acclamaverunt:* Unus Deus, unus Chriſtus, unus Epiſcopus. (7) *Et Imperator licet invitus, aſſenſum illis præbuit.* (8) *Felix vero recedens, ad aliam Urbem ſe contulit.* (9) *Poſt hæc cum supervixiſſet modico tempore,* (10) *ſeu annos octo, X. Kalendarum* Bar. an. 357. §. 59. Pag. §. 16. 17.

nus Lupus in Schol. ad Nicolai II. Pontificis Concilium Romanum pag. 75. tom. 5. *Felicis intruſionem Acacius ſuaſit, Conſtantius fecit. Exinde nullus audaciam imitatus eſt uſque ad Odoacrium Erulorum in Italia Regem.* Vide annotat. 2. ad S. Felicem IV. Pont. LVI.

(3) Præfatio in Marcellini & Fauſtini Libellum precum ad Imperatores apud Sirmondum tom. 1. edit. Venetæ.

(4) Sozomenus lib. 4. cap. 11. pag. 449. & 450.
(5) Theodoretus lib. 2. Hiſt. Eccl. cap. 17. pag. 96.
(6) Præfatio memorata.
(7) Theodoretus loc. cit.
(8) Socrates lib. 2. extremo cap. 37. pag. 116.
(9) Theodoretus loc. cit.
(10) Sozomenus lib. 4. extremo cap. 15. pag. 454.

Digitized by Google

rum Decembrium die defunctus eſt (11) anno Chriſti 365. (12)

S. DA-

(11) Præfatio memorata.

Magdeburgenſes Cent. 4. cap. 10. pag. 747. *Conradus Helberſtadenſis in ſuo Chronico narrat*, Leonem *quemdam* Felici *ſucceſſiſſe in Epiſcopatu Romano. Verum* Antoninus tit. 10. cap. 3. *ait, eam rem eſſe incertam, ac ſuſpicatur, vel* Antipapam *fuiſſe, ſic nominatum, vel* Liberium *etiam dictum eſſe* Leonem, *qui* Felicem *præceſſit: & hinc eſſe, quod in Catalogo Pontificum paſſim hujus* Leonis *nulla mentio fiat*. Baronius ad an. 357. §. 69. & Bellarminus lib. 4. de Rom. Pont. ca. 9. docent, Leonem illum Pontificem eſſe omnino commentitium.

(12) Utrum in Pontificibus Felici locus ſit, ambigitur. Sunt, qui ajunt, congregaſſe *ſe Sacerdotes, & cum conſilio Liberii ordinaſſe in locum ejus Felicem*, ut liber Pontificalis in Liberii vita loquitur. Alii contra Felicis electioni nec Clerum, nec populum conſenſiſſe, reſpondent ex S. Athanaſii Hiſtoria Ariana ad Monachos num. 75. pag. 389. Inſtant illi, a populo duntaxat poſt Liberii lapſum pro Pontifice habitum. Hi a populo ejectum reponunt, eique præpoſitum Liberium reverſum ab exilio damnati Athanaſii reum, & Sirmienſis formulæ ſubſcriptione atque Arianorum communione contaminatum. Urgent illi, Theodoretum li. 2. Hiſt. Eccl. cap. 17. Felicem Liberii ſucceſſorem facere. At hi Theodoreto objiciunt Optatum Milevitanum lib. 2. §. 3. & S. Auguſtinum epiſt. 53. §. 2. ubi Romanorum Pontificum ſeriem recenſentes nullam faciunt hujus Felicis mentionem. Addunt illi, *Conſtantium Auguſtum*, referente Anſelmo Havelbergenſi lib. 3. Dialogorum cap. 21. pag. 207. tom. 1. Spicilegii Dacheriani, *decollari præcepiſſe Felicem Papam, ſucceſſorem Liberii, eo quod declaraverat eum hæreticum;* proferunt etiam adhibitum humato Felici titulum: *Hic jacet corpus S. Felicis Papæ & Martyris, qui Conſtantium hæreticum damnavit*, repertum anno 1582. Gregorio XIII. Pontifice. Sed hi Anſelmum Havelbergenſem Epiſcopum dicunt Scriptorem eſſe recentiorem quam ut certam faciat fidem, utpote qui an. 1145. Dialogos ſuos miſit ad Eugenium III.; illam vero tumuli inſcriptionem dubiam eſſe, nec rem decernere contendunt, quod Marcellinus & Fauſtinus coævi & rerum ſpectatores Felicem *defunctum* ſimpliciter dicant, ſine ulla mentione martyrii, & Conſtantium ab hoc Felice damnatum nullus ſcripſerit antiquorum.

XXXIX.

S. DAMASUS I.

ANNO CHRISTI 367.

VALENTINIANI & VALENTIS IMPP. 4.

D*AMASUS vir plurimis virtutibus inſignis*, Bar. ad
Romanæ Eccleſiæ poſt Liberium cathedram ſor- an. 367.
titus eſt anno 367. XVII. Kal. Octobris, *o-* §. 6. 7.
mnia pro Apoſtolicis dogmatibus dicere ac facere pa- Pag. §. 2. 4.
ratus. (1) Is natione Hiſpanus Patrem habuit Antonium. Triſti admodum initio uſus eſt Pontificatus. Nonnulli ſiquidem ſeu odio, ſeu invidia ducti, alium Pontificem in Baſilica Sicini crearunt, Urſinum ſeu Urſicinum Diaconum Romanum. (2) *Quo ex facto tanta ſeditio, imo vero tanta bella coorta ſunt, alterutrum defendentibus po-*

pu-

rum. Utcumque ſit, ejus memoria tamquam *Papæ & Martyris* in Romano Martyrologio IV. Kal. Auguſti colitur atque celebratur. Vide Baronium ad an. 357. §. 59. 61. 63. 67. & ad an. 367. §. 14. Schelſtratum in Antiquitate Eccleſiæ illuſtratam tom. 1. diſſertat. 2. cap. 9. Nat. Alexandrum in Hiſt. Eccl. ſæc. IV. diſſertat. 32. art. 3. Tillemontium annotat. 60. in Hiſtoriam Arianorum tom. 6. pa. 778. Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 27. num. 14. Papebrochium in Conatu Chronico Hiſtorico Diſſertat. 10. & 15. & annotat. ultimam ad Gregorium XIII. Pont. CCXXVIII.

(1) Theodoretus lib. 2. Hiſt. Eccl. cap. 17. pag. 617. & lib. 5. cap. 2. pag. 706. tom. 3.

(2) *Ordinatus eſt ab obſcuris quibuſdam Epiſcopis non in Eccleſia, ſed in ſecreto loco Baſilicæ, quæ Sicini vocatur*: Socrates lib. 4. cap. 29.

Ponitur in deſcriptione Urbis Baſilica Sicini in regione quinta juxta forum Exquilinum, non longe a Macello Liviano, ubi fuiſſe ponitur Baſilica Liberii: Baronius ad an. 367. §. 7.

pulis, ut replerentur humano ſanguine orationum loca. (3) *Conſtatque, in Baſilica Sicini, ubi ritus Chriſtiani eſt conventiculum, uno die centum triginta ſeptem reperta cadavera peremtorum*. (4) Qui ſtabant ab Urſicino contra Damaſum, cum alio modo non poſſent, oblato falſo crimine electionem ejus convellere tentarunt. Integerrimum & caſtiſſimum Pontificem, qui *Virgo Eccleſiæ Virginis Doctor* a D. Hieronymo appellatur, de adulterio accuſare haud veriti ſunt. Calumniam effugit fretus innocentia ſua, atque eodem referente Hieronymo, *& vicit adverſarios, & non nocuit ſuperatis*. (5) Tranquillam & pacatam adeptus Romanæ Eccleſiæ adminiſtrationem, obtinuit ab Imperatore Valentiniano, ut Eccleſiaſticorum & Monachorum, qui ſub prætextu religionis viduarum, & pupillarum opes venabantur, avaritiam coerceret lege promulgata, ne quid de earum *liberalitate quacumque, vel extremo judicio poſſent adipiſci*. (*6*) Varia

(3) Rufinus lib. 11. Hiſt. Eccl. cap. 10.

(4) Ammianus Marcellinus lib. 27. cap. 3.

(5) Epiſt. 48. alias 50. ad Pammachium §. 18. pag. 228. epiſt. 1. alias 49. ad Innocentium §. 15. pag. 7.

(*6*) Lib. 16. Cod. Theodoſ. tit. 2. qui eſt *de Epiſc. & Cler. leg.* 20.

S. Hieronymus epiſt. 22. ad Nepotianum §. 6. *Pudet dicere, Sacerdotes idolorum, mimi, & aurigæ, & ſcorta hæreditates capiunt: ſolis Clericis & Monachis hoc lege prohibetur: & prohibetur non a perſecutoribus, ſed a Principibus Chriſtianis. Nec de lege conqueror, ſed doleo, cur meruerimus hanc legem*. Lege etiam ejus epiſtolam 22. ad Euſtochium §. 16. & 28.

S. Ambroſius epiſt. 18. §. 13. *Nobis etiam privatæ ſucceſſionis emolumenta recentibus legibus denegantur, & nemo conqueritur*.

Petrus Couſtant tom. 1. Epiſt. Rom. Pont. in S. Damaſo I. pag. 473. *Verum cum Valentiniani lex horum reprimendæ cupiditati nihil proficeret, nec deeſſent, ut notat Hieronymus epiſt. 2. ad Nepotianum, qui ei* per fidei commiſſa *illuderent*,

ria habuit Romæ Concilia; inter quæ illud maxime illuſtre, in quo ipſe *primus*, *cum hæreſim* (Apollinariſtarum) *latius ſerpere intellexiſſet*, *eam ab Eccleſia Catholica alienam eſſe decrevit*, (7) ac *non Apollinarem modo*, *verum etiam Timotheum ejus diſcipulum depoſuit*, *& ab Eccleſiæ communione alienos pronuntiavit*. (8) Idem *Damaſus fidei adamas protinus obſtitit Macedonio*, qui *Spiritus denegabat Deitatem*, *& Dominum conſervum prædicabat*. (9) Mandavit enim Epiſcopis Orientalibus, qui Romam acciti ad Concilium neceſſariam ſuam Conſtantinopoli moram excuſarant, ut Concilium ipſi celebrarent adverſus eum, celebratumque auctoritate ſua fecit OEcumenicum II. (10) Div. Hie- Bar. an. 373. §. 14 An. 381. §. 38. 48.

rent, *cumque ceteris Dei miniſtris eſſet contumelioſa: poſtmodum Marciani Imperatoris Novella*, *quæ habetur tit.* 3. *abrogata eſt*.

(7) Sozomenus lib. 6. cap. 25.

(8) Theodoretus lib. 5. Hiſt. Eccl. extremo cap. 9. Apollinaris error *primarius*, *quod Chriſti corpus anima rationali careret*, *& pro anima Deitatem haberet*: apud Lab. tom. 2. Conc. pag. 899.

(9) Synodus VI. act. 18. apud eumdem Lab. tom. 6. Conc. pag. 1049. & Harduinum tom. 3. pag. 1419.

(10) Convocatum eſt an. 381. a Theodoſio Magno haud inconſultu Damaſi. *Nam Conſtantinopolim conveneramus*, inquiunt Patres hujus Concilii in Epiſt. Synodica ad Damaſum apud Lab. tom. 2. Conc. pag. 961. *mandato litterarum veſtrarum*, *ſuperiore anno a veſtra Reverentia poſt Concilium Aquilejenſe ad Dei amantiſſimum Imperatorem Theodoſium miſſarum*. Convenere autem 150. & ad ſummum 180. quibus præfuiſſe Timotheum Alexandrinum, quam Acholium Theſſalonicenſem, propius vero eſt. Congregationis cauſſa duplex, ut *& Nicæna Fides confirmaretur*, *& Conſtantinopoli ordinaretur Epiſcopus*, teſte Socrate lib. 5. cap. 8. Confirmanda autem erat Nicæna Fides adverſus Macedonium in primis, item adverſus Aetium, Eunomium, eoſque omnes, qui poſt Ariminenſe Concilium ex decreto Conſtantii Imperatoris dicebant Filium Dei in omnibus ſimilem Patri. Quod ſpectat ad alteram cauſſam, Maximus Cynicus, qui Con- Concilium Œcum II.

Hieronymi *opera uſus eſt in conſcribendis epiſtolis ad diverſas conſultationes ex diverſis Eccleſiarum* *Con-*

Conſtantinopolitanam Sedem uſurpaverat, dejectus eſt; & Epiſcopale jus vindicatum Gregorio Nazianzeno, qui cum ſtudio pacis ſe abdicaſſet Epiſcopatu, in ejus locum ſuffectus eſt Nectarius vir ordinis Senatorii adhuc Catechumenus. Fides Nicæna ſtabilita Symbolo explicato, additiſque verbis: *Credimus in Spiritum Sanctum Dominum* ad confutandam impiam Macedonii amentiam. Eccleſiæ diſciplina tribus (ſeptem alii numerant) canonibus ſancita. Ex his unus ſimul *honoris primatum poſt Romanum Epiſcopum*, ſimulque Patriarchæ jurisdictionem in Diœceſes Thraciæ, Ponti, & Aſiæ tribuit Antiſtiti Conſtantinopolitano. Sed neque hunc, neque alios canones, niſi quatenus confirmant Nicænam Fidem, & damnant hæreſes, recepit Damaſus, neque ejus ſucceſſores uſque ad Innocentium III. qui anno 1215. in Concilio Lateranenſi IV. Œcum. XII. can. 5. pacis cauſſa uſurpatum ad id temporis primum locum poſt Romanum Epiſcopum Conſtantinopolitano adjudicavit. Contra vero Symbolum ſemper ab Eccleſia Romana, & quidem veluti teſſera Catholicæ Fidei receptum eſt, & apud Græcos etiam in locum Nicæni, nomine haud mutato, ſuffectum. Romani enim ſervarunt veterem morem recitandi Symbolum Apoſtolorum, quo indicarent, nullam hæreſim Romæ exordium ſumſiſſe. Vide annotat. 11. ad Leonem III. Pont. XCVIII.

Vox *Filioque* in Eccleſiis Hiſpaniarum Symbolo adjecta dicitur ſexto labente Sæculo; apud Gallos, & Germanos octavo; ab Ecceleſia Romana exeunte nono. Joſephus Cardinalis de Aguirre tract. 4. de Sacroſancto Trinitatis myſterio, cap. 54. diſputat. 92. ſect. 3. pag. 689. tom. 2. *Dicendum eſt, particulam* Filioque *primum additam fuiſſe Symbolo Conſtantinopolitano in Concilio Toletano III.* anno Chriſti 589. *Ibidem namque pag.* 340. tom. 1. Conciliorum Hiſpaniæ ejuſdem De Aguirre, & apud Labbeum tom. 5. pag. 1000. & Harduinum tom. 3. pag. 472. *legitur Symbolum ipſum cum particula*: Ex Patre, & Filio procedentem. *Nullum autem aliud Concilium ſive Provinciale, ſive Generale eſt illo antiquius, in quo additio eadem facta Symbolo legatur.*

D. Thomas 1. part. quæſt. 36. art. 2. ad 2. generatim aſſerit, vocem *Filioque* inſertam Symbolo *in quodam Concilio in Occidentalibus partibus congregato, auctoritate Romani Pontificis, cujus auctoritate etiam antiqua Concilia congrega-* *ban-*

Digitized by Google

Conciliis ad ſe Romam perlatas . (11) Eumdemque juſſit *Novum Teſtamentum Græcæ fidei reddere*. (12) *Elegans in verſibus componendis ingenium habuit, multaque, & brevia opuſcula metro edidit.*

bantur, & confirmabantur, Vide Baronium ad an. 883. §. 35. Petavium Theologic. Dogmat. tom. 2. lib. 7. cap. 2. & 19. Bellarminum lib. 2. de Chriſto cap. 21. Natalem Alexandrum in Hiſt. Eccl. Sæc. IV. Diſſertat. 37. art. 3. pag. 391. Angelum de Nuce in Excurſu Hiſtorico Theologico *De particula* Filioque *in Symbolo* tom. 4. Scriptor. Rer. Italic. pag. 584. Gaſparem Juenin tom. 3. Inſtitut. Theologic. diſſertat. 5. cap. 3. art. 2. Michaelem Lequien Diſſertat. 1. in Damaſcenum §. 26. pag. XIII.

Ad hoc Concilium pertinere videntur verba illa Sozomeni lib. 6. Hiſt. Eccl. cap. 22. *Cum hæc quæſtio, utrum Spiritus Sanctus ejuſdem cum Patre, & Filio ſubſtantiæ cenſendus eſſet, agitaretur, & contendendi ſtudio magis magiſque in dies creſceret, Epiſcopus Urbis Romæ, re comperta, ſcripſit ad Orientis Eccleſias, ut Trinitatem conſubſtantialem, & honore, gloriaque æqualem, una cum Occidentalibus Epiſcopis confiterentur. Quo facto, utpote controverſia judicio Romanæ Eccleſiæ terminata, ſinguli quievere: eaque quæſtio finem tandem accepiſſe videbatur.*

(11) Baronius ad an. 382. §. 24.

S. Hieronymus epiſt. 123. ad Ageruchiam §. 10. *Ante annos plurimos cum in chartis Eccleſiaſticis juvarem* Damaſum *Romanæ Urbis Epiſcopum, & Orientis atque Occidentis ſynodicis conſultationibus reſponderem.*

Idem Hieronymus in Vita Malchi §. 1. hæc habet: *Scribere diſpoſui ab adventu Salvatoris uſque ad noſtram ætatem, id eſt ab Apoſtolis uſque ad noſtri temporis fæcem, quomodo & per quos Chriſti Eccleſia nata ſit, & adulta, perſecutionibus creverit, & martyriis coronata ſit; & poſtquam ad Chriſtianos Principes venerit, potentia quidem & divitiis major, ſed virtutibus minor facta ſit.* Hoc tamen conſilium non perfecit.

(12) S. Hieronymus De Viris illuſtribus cap. 103. & 135. & epiſt. 123. ſeu Præfat. in quatuor Evangelia ad Damaſum pag. 697. tom. 3. *Novum opus me facere cogis ex veteri, ut poſt exemplaria Scripturarum toto orbe diſperſa, quaſi quidam arbiter ſedeam, & quia inter ſe variant, quæ ſint illa, quæ cum Græca conſentiant veritate, decernam.. ... Præſens præfatiuncula pollicetur quatuor tantum Evangelia, quorum ordo*

eſt

(13) Itaque vel ex hoc loco D. Hieronymi colligi licet id, quod convenit inter doctos, Librum Pontificalem, cui nulla ineſt elegantia ſermonis, a Damaſo non fuiſſe compoſitum. (14) Neque auctor eſt alterni in Eccleſia cantus, *ſed ab Ambro-*

eſt iſte, Matthæus, Marcus, Lucas, Joannes, codicum Græcorum emendata collatione, ſed veterum. Quæ ne multum a lectionis Latinæ conſuetudine diſcreparent, ita calamo temperavimus, ut his tantum, quæ ſenſum videbantur mutare, correctis, reliqua manere pateremur, ut fuerant.

Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 3. §. 4. *S. Hieronymus juſſu Damaſi Papæ Italicæ verſionis errores quoſdam magis conſpicuos correxit: tum plebejos aliquot & ſoli Italiæ familiares loquendi modos uſitatioribus commutavit, reliquam verſionem ob perſpicuitatem Latini ſermonis reliquit.*

Baronius ad an. 378. §. 66. *Cum* Hieronymus *omnino ſe liberum fateatur, nec umquam tituli vinculo voluiſſe aſtringi teſtetur: vide quomodo ſubſiſtat, ut fuerit ipſe creatus a* Damaſo *Presbyter Cardinalis. Sunt enim correlativa, & ad aliquid ſignificantia antiquo more Presbyter Cardinalis, & titulus, ut alterum ſine altero eſſe non valeat.* Et ad an. 382. §. 25. *Quod intime* Damaſo *inhæreret, eam dignitatem exiſtimant conſecutum, quaſi neceſſe fuerit, omnem, qui ab epiſtolis eſſet ſummo Pontifici, fuiſſe Cardinalem, cum de* S. Proſpero, *auctore* Gennadio de Viris illuſtribus cap. 84. *certum ſit, in eodem miniſterio uſui fuiſſe* S. Leoni *Pontifici, nec tamen Cardinalem extitiſſe.*

In S. Hieronymi vita, quæ eſt in tomo XI. Operum ejus, cap. 14. §. 4. pag. 60. *Pelagius ſecundus*, ut eſt in tom. 4. Concil. B. p. 314. *Romanæ Eccleſiæ Epiſcopum eum appellat*: & *Anaſtaſius* apud Mabillonium tom. 1. Muſei Italici part. 2. pag. 82. *eumdem, quem ſibi Bibliothecarii titulum atque officium ei donat*. Hoc tantum dicit Anaſtaſius Bibliothecarius loc. cit. *Si hoc eſſet, eamdem ſanctam Scripturam Latinitas ex ipſo Hebraico fonte per Beatum Hieronymum Eccleſiæ Romanæ Presbyterum, & Divinæ Bibliothecæ cultorem hactenus non hauſiſſet*. Similiter Nicolaus I. epiſt. 51. *Audi quid Cæleſtis Bibliothecæ cultor dicat Hieronymus*; apud Harduinum tom. 5. Conc. pag. 276. & Labbeum tom. 8. pag. 437.

(13) Hieronym. de Vir. illuſtr. c. 103. & epiſt. 22. ad Euſtoch. ſect. 22.

(14) Vide annotationem 3. ad S. Linum Pontif. *II.*

broſio inſtitutum Apoſtolico decreto ſtabilivit. (15) *Prope octogenarius ſub Theodoſio Principe mortuus eſt* anno 384. III. Idus Decembr. poſt *annum decimum ſeptimum*, *menſem ſecundum*, *diem ſextum & vigeſimum*, quam *Romanæ Eccleſiæ Sacerdos judicio Dei electus* fuerat. (16) Bar. ad an. 384. §. 18. Pag. §. 2.

H 2 S. SI-

(15) Bona De divina Pſalmodia cap. 16. §. 10. extremo num. I.

(16) Ambroſius epiſt. 17. §. 10. pag. 826. tom. 2.

Baronius ad an. 384. §. 26. *In libro de Romanis Pontificibus de Damaſo dicitur*, *ejus præcepto inſtitutum*, ut die noctuque Pſalmi in Eccleſiis canerentur: *quod plane falſum eſt*. *Sed fortaſſe aliqua potius forma ab eo præſcripta fuit*. *Siquidem ab ipſo exordio naſcentis Eccleſiæ vigviſſe in Eccleſia Catholica cum cantu divinam nocturnamque pſalmodiam*, *certum eſt*. Id probat Bona De Divina Pſalmodia cap. 1. §. 4.

Et cap. 16. §. 6. *Multi ſcriptores*, inquit, *legem canendæ doxologiæ in fine Pſalmorum ad Damaſum Papam referunt*, *a quo hanc editam ſanctionem ajunt*, *D. Hieronymo ſuadente & procurante*. *Decepti ſunt iſti ob Epiſtolam Hieronymi ad Damaſum*, *quæ ab eruditis Hieronymi res accuratius expendentibus*, *tamquam adulterina ac plane commentitia exploditur*.

In lib. 16. Cod. Theod. ſub initium tit. 1. eſt edictum memorati Theodoſii Imperatoris, quo *cunctos populos* ſibi ſubjectos *in tali vult religione verſari*, *quam Pontificem Damaſum ſequi claret*. *Hanc legem ſequentes*, *Chriſtianorum Catholicorum nomen jubet amplecti*. *Reliquos vero dementes veſanoſque hæretici dogmatis infamiam ſuſtinere*.

Baronius ad an. 367. §. 10. *Adeo Romæ his temporibus effulgebat Romanorum Chriſtianæ religionis Antiſtitum decor atque ſplendor*, *ut non* Ammiani *tantum* (lib. 27. extremo cap. 3.) *vel ceterorum illi ſimilium commoverit animum*; *ſed & clariſſimorum virorum*, *imo ampliſſimorum Magiſtratuum invidiam concitarit*. *Unde* Prætextatus *ille nobiliſſimus Romanorum*, *quem Proconſulatum geſſiſſe in Oriente horum Imperatorum exordio vidimus*, *&* Viventio *ſequenti anno ſuffectum fuiſſe in Urbana Præfectura*, *aliiſque magiſtratibus auctum*, *ſuo loco dicemus*; *hic ipſe* Prætextatus, *inquit S. Hieronymus*, qui deſignatus Conſul eſt mortuus; homo ſacrilegus, & idolorum cultor ſolebat ludens Beato Papæ Damaſo dicere: Facite me Romanæ Urbis Epiſcopum, & ero protinus

Chri-

XL.

S. SIRICIUS.

ANNO CHRISTI 385.

VALETINIANI II. 10. THEODOSII 6.

Bar. an. 385. §. 5. 6. Pag. §. 2.

NON ſine tumultu fautorum Urſicini anno 385. pridie Idus Januar. *ſucceſſit Damaſo Siricius, hodie qui noſter eſt ſocius, cum quo nobiſcum totus Orbis commercio Formatarum in una communionis ſocietate concordat*, ut ait S. Optatus Milevitanus lib. 2. contra Parmen. §. 3. Romanus fuiſſe dicitur ac Tiburtii filius. Ipſo Pontificatus initio celebrem ſcripſit epiſtolam ad Himerium Epiſcopum Tarraconenſem, quæ conſtat quindecim capitibus ſpectantibus ad Eccleſiaſticam diſciplinam. (1) Cap. 1. confirmat, quod jam ejus deceſſores Stephanus Traditionis auctoritate vindicarat, & Liberius iterum decreverat, (2) *baptizatos* ab hæreticis *denuo baptizari non licere*. (3)

Cap.

Chriſtianus. *Hæc Hieronymus* contra Joan. Hieroſolymitanum §. 8. *ut plane appareat, ſummo atque regali Chriſti Sacerdotio regiam quoque magnificentiam fuiſſe conjunctam*.

(1) Petrus Couſtant tom. 1. Epiſt. Rom. Pont. in Siricii epiſt. 1. pag. 624. *Ex epiſtolis decretalibus, quibus Romani Præſules ad diverſarum Eccleſiarum conſultationes reſpondent, licet hæc prima ſit, quæ ad nos pervenerit, non eſt tamen primo, quæ ea de cauſſa ſcripta ſit. Neque enim Hieronymus in epiſtola ad Ageruchiam ſe in reſponſionibus* ad Orientis Occidentiſque conſultationes *Damaſum juvare, niſi hoc antea receptum fuiſſet uſu, commemoraſſet*.

(2) Memorato cap. 1. epiſt. Siricii ad Himerium.

(3) Hujus conſtitutionis non confirmatorem, ſed auctorem facit ipſum Siricium Scriptor Libri Pontificalis: *Hic*

con-

Cap. 2. vult, Sacramentum Baptiſmi extra neceſſitatem adminiſtrari tantum diebus Paſchæ & Pentecoſtes. (4) Cap. 7. Sacerdotes & Diaconos cœlibes eſſe jubet lege roborans ductam uſque ab Apoſtolicis temporibus conſuetudinem. (5) Cap. 9. & 10. decernit Ordinum interſtitia. (6) Cap. 13. permittit Monachis *quoque, quos tamen morum gravitas & vitæ ac fidei inſtitutio ſancta commen-*

H 3 *dat*,

conſtituit, hæreticos ſub manus impoſitione recipi & reconciliari. Ex quibus patet, in eodem Libro dici Romanos Pontifices aliquid *interdum conſtituiſſe, non quod inſtituerint primi, ſed quod duntaxat confirmarint*: Petrus Couſtant tom. 1. Epiſt. Rom. Pont. pag. 340. ubi agit de decretis Melchiadi Papæ attributis.

(4) Tertullianus De baptiſmo cap. 19. *Diem baptiſmo ſolemniorem Paſcha præſtat.... Exinde Pentecoſte ordinandis lavacris latiſſimum ſpatium eſt*. Nimirum Eccleſiæ diſciplina receptior, de qua ſancti Patres, & Concilia teſtantur, Paſchæ & Pentecoſtes dies baptiſmo ſolemnibus ceremoniis adminiſtrando præſtituit: quarumdam Eccleſiarum uſus adjunxit dies Natalis, & Epiphaniæ Domini, itemque diem ortus S. Joannis Baptiſtæ. *Ceterum*, ut ait Tertullianus, *omnis Dies Domini eſt, omnis hora, omne tempus habile baptiſmo: ſi de ſolemnitate intereſt, de gratia nihil refert*. S. Auguſtinus ſerm. 210. §. 2. *Baptiſmi Sacramentum omni die licet accipere*. Vide Petrum Couſtant tom. 1. pag. 625. annotat. in Siricii epiſt. 1.

(5) Vide Petrum de Marca lib. 1. de concordia Sacerdotii & Imperii cap. 8. §. 4. & Petrum Couſtant in hunc Siricii locum tom. 1. Epiſtolarum Romanorum Pontificum pag. 630.

(6) His verbis apud Lab. tom. 2. Conc. pag. 1021. *Quicumque ſe Eccleſiæ vovit obſequiis a ſua infantia, ante pubertatis annos baptizari, & lectorum debet miniſterio ſociari. Qui ab acceſſu adoleſcentiæ uſque ad triceſimum ætatis annum ..... Acolythus & Subdiaconus eſſe debebit: poſt quæ ad Diaconii gradum..... accedat. Ubi, ſi ultra quinque annos laudabiliter miniſtrarit, congrue Presbyterium conſequatur. Exinde poſt decennium, Epiſcopalem cathedram poterit adipiſci.*

Qui vero jam ætate grandævus, melioris propoſiti converſatione provocatus, ex laico ad ſacram militiam pervenire feſtinat, deſiderii ſui fructum non aliter obtinebit, niſi eo, quo ha-

dat, *Clericorum officiis aggregari*. (7) Idem nuptiis *præſens eſſe conſuevit*, (8) & anathemate confixit Jovinianum Monachum, *qui Virginitatem ſanctæ Mariæ deſtruebat*, *& virginitati ſacræ nuptias fidelium coæquabat*. (9) Manichæos quoque, ut legitur in libro Pontificali, diris devotos

Bar. an. 390. §. 38. An. 389. §. 63.

baptizatur, *tempore*, *ſtatim Lectorum aut Exorciſtarum numero ſocietur* .... *Qui dum initiatus fuerit*, *expleto biennio*, *per quinquennium aliud Acolythus & Subdiaconus fiat*, *& ſic ad Diaconatum provehatur*. *Exinde jam acceſſu temporum Presbyterium*, *vel Epiſcopatum*, *ſi eum Cleri ac plebis evocaverit electio*, *non immerito ſortietur*.

Zoſimus quoque in epiſt. ad Heſychium Salonitanum ca. 3. apud Lab. pag. 1557. & Petrum Couſtant pag. 970. exponit Ordinum interſtitia; atque ut docet Gaſpar Juenin in Commentario Hiſtorico de Sacramentis diſſertat. 8. de Sacram. Ordinis quæſt. 8. cap. 3. *nono Eccleſiæ ſæculo obtinebat circa interſtitiorum tempus lex*, *quam Siricius & Zoſimus promulgarant*. *Poſt annum milleſimum ex antiquo interſtitiorum jure plurimum detractum eſt*. Vide Lambertinum Inſtitut. 58. pag. 293. & in epiſt. præmiſſa Martyrologio Romano §. 79. & 82.

(7) Monachi ſacro Presbyteratus Ordine initiari cœpti quarto labente ſæculo. Primus omnium S. Athanaſius Clero Alexandrino Sacerdotes ex Monachis dedit. Ejus veſtigiis in partibus Occidentis primus inſtitit S. Euſebius Vercellenſis Epiſcopus, teſte D. Ambroſio epiſt. 63. §. 66. Siricius monachis omnibus, quos vitæ gravitas & integritas commendaret, non modo ad ſacerdotium, ſed etiam ad Epiſcopatum aditum patefecit.

(8) Baronius ad an. 57. §. 50. & Siricius ipſe epiſt. 2. apud Lab. tom. 2. Conc. pag. 1024. *Nos ſane nuptias non aſpernanter accipimus*, *quibus velamine interſumus*.

S. Ambroſius epiſt. 19. §. 7. *Ipſum conjugium velamine ſacerdotali & benedictione ſanctificari oportet*.

(9) S. Auguſtinus lib. 1. contra duas epiſtolas Pelagianorum cap. 2. Vide Nat. Alexandrum diſſertat. 48. in Hiſt. Eccl. ſæc. IV.

Reſcriptum Epiſcoporum Ambroſii &c. ad Siricium apud Lab. tom. 2. Conc. pag. 1026. & Harduinum tom. 1. pag. 855. *Jovinianum*, *Auxentium &c. quos Sanctitas tua damnavit*, *ſcias apud nos quoque ſecundum judicium tuum eſſe damnatos*.

tos ejecit ex Urbe, eoſdemque ad Eccleſiam redeuntes juſſit detrudi in Cœnobia, ac toto vitæ ſpatio ibi pœnitentiam agere, nec Euchariſtiam ſumere, niſi in extremo vitæ periculo. (10) Non pugnavit ſolum contra Manichæos, ſed etiam contra Priſcillianiſtas Manichæis in pluribus consentientes, imo *contra omnes hæreſes*, ut ſcribit auctor Libri Pontificalis. Fulgentem Pontificatu egregie geſto detrectant aliqui, perinde quaſi Eccleſiæ periclitanti propter Origeniſtas a Marcella Romæ detectos adfuerit minus promte. (11) An. 381. §. 113.

(10) *Unde duo quædam conſequuntur, & Monaſteria ante Siricium fuiſſe, & gravioribus delictis pœnitentiam perpetuam impoſitam fuiſſe; cum hoc tamen moderamine, quod in ultimo conſtitutis Viaticum concederetur*. Schelſtratus Antiquit. Illuſtratæ part. 1. pag. 463.

(11) Quis miretur, Siricium virum, qui *de ſuo ingenio ceteros æſtimabat*, ut ait Hieronymus epiſt. 127. alias *16.* ad Principiam §. 9. non modo non damnaſſe Rufinum Origeniſtam, ſed etiam ei Aquilejam ſolum patrium proficiſcenti poſt editam infamem interpretationem librorum Origenis περὶ ἀρχῶν, *De principiis*, litteras *formatas*, ſeu *communicatorias* conceſſiſſe? Sibi enim perſuadere non potuit, in viro tanti nominis ac famæ, qualis tum habebatur Rufinus, latere venenum hæreſeos, quo Urbs tota abſumta eſſet, niſi fuiſſet a S. Marcella detectum. Non eſt igitur Siricius hac de cauſſa negligentiæ inſimulandus. Ut Jovinianum alioſque hæreticos damnavit: ita Rufinum quoque damnaſſet, ſi errores ejus cognitos habuiſſet atque perſpectos.

Siricium autem præmatura morte ereptum e vivis, quod paullo ſegnius defenderit cauſſam Fidei, dicet nemo, qui recte ſentiat: præſertim cum multos Romanos Epiſcopos Pontificatus diuturnitate exæquarit, plures ſuperaverit, ac deceſſerit natus annos amplius ſeptuaginta, ut probat Florentinius Exercitat. XVI. in Martyrolog. Hieronymianum ad VI. Kal. Decembr. ubi ea purgat, quæ Siricii ſanctitatem obſcurare Baronio viſa ſunt. Quod facit etiam Noriſius in diſſertat. De Sanctitate Siricii, Operum tom. 4. pag. 721. Vide Cardinalem Lambertinum De Serv. Dei

An. 398. Cum *annos tredecim*, *menſem unum*, & *dies decem*
§. 1. Pontifex fuiſſet, diem ſuum obiit anno 398. VIII.
Pag. §. 2. Kal. Martias. (12) Ejus *nomen Romano Martyrologio inſcribendum cenſuit* Benedictus XIV. (13)

Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 5. num. 4. pag. 22.

(12) Papebrochius in Conatu Chronico Hiſtorico ad Siricium pag. 147. num. 9 *Hactenus Romani Pontifices* Epiſcopos *ſeſe ſimpliciter ſcripſerant*, *in genuinis quæ quidem inveniuntur Epiſtolis*; *primus* (*quod quidem ſciatur*) *Papæ nomen ſibi tribuit* Siricius *Papa*, Orthodoxis per diverſas provincias *ſcribens*; *illiuſque exemplum ſecutus* Leo *Papa* Univerſis per Siciliam conſtitutis ſalutem: epiſt. 17. *Ita obſervavit Petrus Cantelius noſter in ſua Metropolitanarum Urbium hiſtoria tom.* 1. *part.* 2. *Diſſertat.* 1. *cap.* 2.

Idem Cantelius part. 1. Diſſertat. 1. cap. 1. ſcribit, ſæculo ſexto Ennodium Ticinenſem, Caſſiodorum, & Liberatum vocare conſueviſſe Romanum Epiſcopum *Papam*, Antiſtites vero aliarum Eccleſiarum *Epiſcopos*, poſtea ſenſim obtinuiſſe, ut nono ſæculo exeunte, vel ineunte decimo, *Papæ* nomen uni Romano Pontifici tribueretur: tandem, cum Schiſmatici pro odio, quod habebant in Romanum Epiſcopum, nomen *Papæ* ſibi vindicarent, anno 1073. in Synodo Romæ habita caviſſe Gregorium VII. (quod tradit etiam Baronius in Martyrolog. Rom. ad diem X. Jan.) *ut Papæ nomen unicum eſſet in univerſo Orbe Chriſtiano*, *nec liceret alicui ſe ipſum vel alium eo nomine appellare*. *Hæc in regiſtro Epiſtolarum Gregorii* VII. *quod aſſervatur in Biblioth. Vaticana*, *ubi canones ejus Synodi ſcripti habentur*. Baronium ſequitur etiam Sirmondus annotat. ad Ennodii epiſt. 1. lib. 4. & Mabillonius De re diplomat. lib. 2. cap. 2. §. 8. At Pagius tom. 3. Breviarii in Addendis pag. 559. dicit, ſe *neſcire*, *a quo acceperit Cantelius*, *id in Synodo Romana ſub Gregorio* VII. *ſancitum eſſe*: *neque enim in decem*, *quas hic Pontifex Romæ celebravit*, *Synodis hujuſmodi decreti veſtigium aliquod reperitur*. De origine & notione nominis *Papa* fuſe diſputant Bollandiani in Hiſtoria Chronologica Patriarcharum Alexandrinorum præmiſſa tom. 5. Junii parerg. 2. pag. 22. & Benedictus XIV. De Synodo Dioeceſana lib. 1. cap. 3. §. 4.

(13) In cit. epiſt. præmiſſa eidem Martyrologio §. 51. & ſeqq. rationem reddit, cur ita cenſuerit.

S. A-

XLI.

S. ANASTASIUS I.

ANNO CHRISTI 398.

ARCADII & HONORII IMPP. 4.

PRIDIE Idus Martias anno 398. *ſuccedit in Pontificatum vir inſignis Anaſtaſius*, (1) *quem diu Roma habere non meruit, ne Orbis caput ſub tali Epiſcopo truncaretur*. (2) *Imo idcirco raptus atque translatus eſt, ne ſemel latam ſententiam precibus ſuis flectere conaretur; dicente Domino ad Jeremiam*: Ne oraveris pro populo iſto, neque depreceris in bonum. (3) Romanus fuit, ac Maximi filius. *Vir ditiſſimæ paupertatis, & Apoſtolicæ ſollicitudinis ſtatim noxium perculit caput, & ſibilantia hydræ ora compeſcuit*. (4) Videlicet Origenis

Bar. an. 398. §. 6. 3. 4. Pag. §. 5.

(1) Ad hunc uſque Pontificem pervenit ſeries Pontificum Romanorum contexta a D. Auguſt. epiſt. 53. al. 165. §. 2. In Siricium Anaſtaſii deceſſorem deſinit S. Optatus Milevitanus lib. 2. §. 3.

(2) Orbis caput truncatum dicitur ob eam cauſſam, quod Roma anno poſt Anaſtaſii mortem octavo, Chriſti 410. primam obſidionem & direptionem paſſa eſt ab Alarico Gothorum Rege.

(3) Hęc S. Hieronymus epiſt. 127. alias 16. ad Principiam §. 10.

(4) Idem epiſt. 130. alias 8. ad Demetriadem §. 16. Adverſus Rufinum lib. 2. §. 12. ponit *inter multa Origenis mala hæc maxime hæretica: Dei filium creaturam; Spiritum Sanctum miniſtrum; mundos innumerabiles; æternis ſibi ſeculis ſuccedentes: Angelos verſos in animas hominum; animam Salvatoris fuiſſe, antequam naſceretur ex Maria; reſurrectionem noſtrorum corporum ſic futuram, ut eadem membra non habeant*. Hæc & ſimilia an vere tribuantur Origeni,

nis impia περὶ ἀρχῶν *volumina* (5) proſcripſit, nec ſolum auctorem Origenem, ſed etiam interpretem Rufinum acerrimum Origeniſtarum defenſorem ac patronum anathematizavit. (6) Idem ab Africanis Epiſcopis in Concilio Carthagine congregatis interrogatus eſt ſententiam *de parvulis, qui apud hæreticos baptizati ſunt.* (7) Idemque,

Bar. an. 400. §. 33. Lab. tom. 5. Conc. pag. 658. Bar. an. 402. §. 42. 43. Pag. §. 16.

que,

ni, diſputat Huetius lib. 2. Origenianorum, Noriſius in Diſſertat. Hiſtorica de Synodo quinta cap. 6. & lib. 1. Hiſtoriæ Pelagianæ cap. 1. ſectæ Pelagianorum Principem facit.

(5) Idem cit. epiſt. 127. alias 16. §. 10. pag. 952.

Idem extrema epiſt. 97. ad Pammachium & Marcellam §. 4. *Prædicationem cathedræ Marci Evangeliſtæ Cathedra Petri Apoſtoli ſua prædicatione confirmet. Quamquam celebri ſermone vulgatum ſit Beatum quoque Papam Anaſtaſium eodem fervore, quia eodem ſpiritu eſt, latitantes in foveis ſuis hæreticos perſecutum, ejuſque litteræ doceant, damnatum in Occidente, quod in Oriente damnatum eſt. Cui multos imprecamur annos, ut hæreſeos rediviva plantaria per illius ſtudium longo tempore arefacta moriantur.*

(6) Una *cum Origene Rufinum ab Anaſtaſio lata ſententia condemnatum*, negat Petrus Couſtant Monito in epiſt. 2. ejuſdem Anaſtaſii §. 7. pag. 723. quod Anaſtaſius ipſe in ea *epiſtola a judicio de Rufino ferendo ſeſe ſuſtinere conſtanter affectet: quippe cui nondum ſatis compertum erat, qua ille mente libros Origenis Latine tranſtuliſſet.* Negat etiam Fontaninus Hiſt. Litter. Aquilejenſis lib. 5. cap. 19. §. 2. & 3. quod *a prima Sede anathematis vinculo innodatus neque abſolutus*, nullo modo fuiſſet *a præcipuis Italiæ Epiſcopis in communionem benevole exceptus*; quam ſententiam non improbat Benedictus XIV. in epiſtola premiſſa Martyrologio Romano §. 92.

Rufinus Monachus Aquilejenſis Origenianæ doctrinæ maximus propugnator ac promotor, Pelagianorum idem magiſter & amicus fuit.... Primus in Occidente Pelagianam hæreſim docuit, ac Pelagium & Cæleſtium eadem imbuit: Noriſius Hiſt. Pelag. l. 1. c. 1. qui cap. ſeq. 3. ait, Rufinum *non fuiſſe hæreticum*, & ſecutus auctoritatem antiqui Codicis Vaticanæ Bibliothecæ addit, *errores partim ab ſe aſſertos, partim ſibi imputatos condemnaſſe.*

(7) Apud Labbeum tom. 2. Conc. pag. 1241. & 1643. & apud Baronium ad an. 401. §. 6.

que, ut eſt in Libro Pontificali, *conſtituit*, *ut quotieſcumque Sancta Evangelia recitarentur, Sacerdotes non ſederent, ſed curvi ſtarent*, (8) *ut videlicet humilitatem, quæ a Domino docetur, etiam corpore demonſtrarent*. (9) Anno 402. V. Kal. Majas *ſanctæ ac beatæ memoriæ Anaſtaſius* (10) ad ſuperos evolavit, cum *vitæ puritate & abundantia doctrinæ populum Dei toto Eccleſiaſticæ auctoritatis rigore rexiſſet* (11) annos *quatuor*, *menſem unum*, *& dies tredecim*.

(8) Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 7. §. 3. *Omnes aſſurgere, & ſtare dum legitur Evangelium ritus antiquiſſimus eſt, ut tamquam ſervi ante Dominum ſe promtos & paratos oſtendant ad exequenda mandata Dei, quæ in Evangelio promulgantur*.

Cur autem hoc decretum Anaſtaſius conderet, cauſſam præbuit contentio Romæ inter Presbyteros & Diaconos oborta. *Hi enim*, ut ait Baronius ad an. 402. §. 44. *adminiſtrantes res Eccleſiæ, ſupercilio elati ſpernebant Presbyteros; Presbyteri autem in eoſdem inſurrexere, atque ex conſuetudinis Romanæ Eccleſiæ præſcripto, ipſis ſedentibus, eos ſtare debere contendebant. Sed eo uſque contentio pertinax progreſſa eſt, ut etiam cum ſtantes Diaconi coram populo legerent Evangelium, Presbyteri tamen minime a ſeſſione conſurgerent, quod ut enorme factum, Anaſtaſius Papa emendandum ſancito decreto putavit*.

(9) Walafridus Strabo De rebus Eccleſiaſticis cap. 22. tom. 15. Biblioth. Patrum pag. 192.

(10) S. Hieronymus epiſtola modo allata 130. §. 16.

(11) Innocentius I. epiſt. ad Anyſium Theſſalonicenſem Epiſcopum apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1701. apud Harduinum tom. 2. pag. 1120. & apud Petrum Couſtant tom. 1. Epiſt. Rom. Pont. pag. 739.

XLII.

S. INNOCENTIUS I.

ANNO CHRISTI 402.

ARCADII & HONORII IMPP. 8.

INNOCENTIUS Albanenſis patre Innocentio natus, *vir inſigni ſolertia, ac prudentia præditus*, (1) & *Petri ſede digniſimus*, (2) *in locum* Bar. an. 402.§.48. Anaſtaſii, *conſentientibus ſanctis Sacerdotibus, omnique Clero ac populo, ordinatus eſt* (3) anno 402. Pag.§.19. XV. Kal. Junii. Haud leve ei fuit cum Theophilo Alexandrino & Orientalibus Epiſcopis negotium de cauſſa S. Jonnis Chryſoſtomi. Bar. an. 404.§.20. Pag.§.16. Hunc bis injuſto judicio damnatum, & Epiſcopatu dejectum, appellatione ejus ſuſcepta abſolvit, & Conſtantinopolitanæ Sedi reſtituit. (4) Qui vivo Bar. an. 407.§.21. præſto fuit, non defuit mortuo. Recuſavit enim communicare cum Attico Conſtantinopolis Epiſco-

(1) Theodoretus lib. 5. Hiſt. Eccl. extremo cap. 25. pag. 231.

(2) S. Proſper contra Collatorem cap. 5. §. 3.

(3) Innocentius I. in Epiſt. ad Anyſium apud Lab. tom. 4. Conc. pag. 1701. Et apud Petrum Couſtant pag. 739. Hieronymus epiſt. 130. alias 8. ad Demetriadem §. 16. pag. 986. *Sancti Innocentii, qui Apoſtolicæ Cathedræ, & ſupradicti viri* (Anaſtaſii) *ſucceſſor, & filius eſt, teneas fidem*.

(4) Palladius in Dialogo de Vita S. Joannis Chryſoſtomi pag. 9. tom. 13. Operum ejuſdem Chryſoſtomi: *Innocentius Papa improbavit judicium a Theophilo factum*.

Gelaſius in epiſt. ad Epiſcopos Dardaniæ tom. 4. Conc. pag. 1203. *Sanctæ memoriæ Joannem Conſtantinopolitanum Synodus etiam Catholicorum Præſulum certe damnarat, quem ſimili modo Sedes Apoſtolica, etiam ſola, quia non conſenſit, abſolvit*.

copo, & Orientalibus, donec inuſtam Chryſoſtomo ignominiam demerent, ejus nomine in Diptycha, unde expunctum fuerat, reſtituto, nomenque Arſacii, qui poſt expulſionem Chryſoſtomi uſurpaverat Conſtantinopolitanum Epiſcopatum, ex iiſdem Eccleſiaſticis tabulis expungerent. (5) Idem profectus eſt cum legatis ad Honorium Imperatorem, & Alaricum Regem Gothorum ad pacem inter ipſos conciliandam, & obſidionem avertendam ab Urbe. Quæ legatio licet ſucceſſu caruerit, ei tamen ceſſit proſpere. Namque *accidit ut tamquam juſtus Loth ſubtractus a Sodomis, occulta providentia Dei apud Ravennam tunc poſitus, peccatoris populi non videret excidium.* (6) Eum vero, ſalute Urbis præpoſita religioni Catholicæ, permiſiſſe, ut imminente jam Romæ Ala-

An. 409. §. 10.

(5) Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 12. §. 1. *Diptychorum nomen a Ptychis, id eſt plicis derivatur: unde Diptycha tabulæ ſunt, quæ duas habent plicas.... Invenio autem tria fuiſſe genera Diptychorum, ſive tabularum, quibus nomina in ſingulis Eccleſiis inſcribebantur. Primum erat peculiare Epiſcoporum, eorum præſertim, qui illam Eccleſiam rexerant, dummodo probitate ac ſanctis moribus claruiſſent. Secundum vivorum, in quibus eorum nomina deſcripta erant, qui adhuc viventes dignitate aliqua, vel beneficiis illi Eccleſiæ collatis conſpicui, vel alio titulo benemeriti erant. In his primo loco Romanus Pontifex, tum alii Patriarchæ, & proprius Antiſtes, ac reliqui clero adſcripti recenſebantur; poſtea Imperator, Principes, Magiſtratus, & populus fidelis. Tertium erat mortuorum, qui in catholica communione deceſſerant. Uſum vero Diptychorum, eorumque lectionem inter Miſſarum ſolemnia vel ab Apoſtolis, vel ex illorum inſtitutione ſeu traditione ab immediatis ſucceſſoribus cœpiſſe, ſatis conſtat ex iis, quæ ſupra cap. 8. de nominum recitatione & priſcis Patribus allata ſunt.*

Baronius ad an. 407. §. 22. *Ceterum ad Arcadium Imperatorem idem Innocentius Papa, audita Joannis Chryſoſtomi morte, graviſſima acrimonia aſperſas, anathemateque terrificas, quibus tum ipſum, tum Auguſtam, tum denique Epiſcopos ſceleris complices excommunicat, litteras dedit*, quas recitat idem Baronius §. inſequente 23.

(6) Oroſius lib. 7. cap. 39. pag. 573.

Alarico, *conſueta* Ethnicis *ſacrificia fierent*, Zoſimi Comitis mendacium & calumnia eſt (7). Illud quoque eſt falſum, quod produnt alii, eum voluiſſe, irritum eſſe Ordinis Sacramentum adminiſtratum ab hæreticis. Vetuit enim duntaxat, Clericos ab Heterodoxis initiatos frui honore ac
Par. an. privilegiis dignitatis ſuæ. Exinde caput curarum
416.§.14. fuit hæreſis Pelagiana. *Neſandi erroris capita* (Pelagium, ejuſque diſcipulum Cæleſtium, qui circa peccatum Originale, circa vires liberi arbitrii, & Dei gratiam multa peccabant) *Apoſtolico mucrone percuſſit*, (8) *primus ex Pontificibus*, (9) eoque Concilii Carthaginienſis II. & Milevitani II. ſententiam contra illos latam confirmavit. (10) Adeo nulla in re Pelagio, quod jactarant Pelagiani, conſentiens fuit. (11) Idem *primus No-*

(7) Lib. 5. Hiſtoriæ Novæ cap. 41. pag. 623. Quod fatetur ipſe Gulielmus Cave in Hiſt. Litteraria pag. 242. Vide Bolland. die 28. Jul. pag. 550.

(8) S. Proſper contra Collatorem cap. 21.

(9) Aub. Miræus Schol. ad cap. 43. Gennadii de Viris Illuſtribus apud Fabricium in Bibliotheca Eccleſiaſtica pag. 21. S. *Innocentius I. Pelagium ejuſque ſocium Cæleſtium primus ex Pontificibus anno 417. Eccleſiaſtica communione privavit.*

Facundus Hermianenſis pro defenſione trium Capitulorum lib. 7. cap. 3. *Primus Pelagianam hæreſim condemnavit* Innocentius.

(10) Epiſtolis 181. & 182. inter Auguſtinianas, & apud Lab. tom. 2. Conc. pag. 1283. & 1287. Concilia vero ſunt & ipſa inter Auguſtini epiſtolas 175. & 176. De quibus ita loquitur idem extremo ſermone 131. alias 2. de Verbis Apoſtoli: *De hac cauſa duo Concilia miſſa ſunt ad Sedem Apoſtolicam: inde etiam Reſcripta venerunt. Cauſa finita eſt:* quæ tamen recruduit ſub Zoſimo.

(11) S. Auguſtinus De dono Perſeverantiæ cap. 2. §. 4. *Tria ſunt, quæ maxime adverſus Pelagianos Catholica defendit Eccleſia: quorum eſt unum, gratiam Dei non ſecundum merita noſtra dari, quoniam Dei dona ſunt, & Dei gratia conferuntur etiam merita univerſa juſtorum: alterum eſt, in quan-*

Novatianos Romæ degentes perſequi cœpit, multaſque eis Eccleſias ademit. (12) Varia decreta edidit pertinentia ad Eccleſiaſticam diſciplinam. Ut alia miſſa faciam, in epiſtola ad Victricium mores rexit Clericorum, & Virginum ſacrarum, (13) atque ejuſdem epiſtolæ cap. 3. conſtituit, ut *ſi majores cauſſæ in medium fuerint devolutæ, ad ſedem Apoſtolicam, ſicut Synodus ſtatuit, & beata conſuetudo exigit, poſt judicium Epiſcopale referantur.* (14) Et cap. 6. bimaritum ac bigamum eſſe decernit, qui unam ante Baptiſmum, alteram poſt, priore mortua, duxit uxorem: *quod ſola in Baptiſmo peccata dimittuntur, nec uxorum numerus aboletur.* (15) In epiſtola vero ad Decen-

quantacumque juſtitia ſine qualibuſcumque peccatis in hoc corruptibili corpore neminem vivere: tertium, eſt, obnoxium naſci hominem peccato primi hominis & vinculo damnationis obſtrictum, niſi reatus, qui generatione contrahitur, regeneratione ſolvatur.

S. Vincentius Lirinenſis in Commonitorio cap. 24. pag. 355. *Quis umquam ante prophanum illum Pelagium tantam virtutem liberi præſumſit arbitrii, ut ad hoc in bonis rebus per actus ſingulos adjuvandum neceſſariam Dei gratiam non putaret? Quis ante prodigioſum diſcipulum ejus Cæleſtium, reatu prævaricationis Adæ omne humanum genus negavit adſtrictum?*

(12) Socrates lib. 7. Hiſt. Eccl. cap. 9. & Caſſiodorus Hiſtoriæ Tripartitæ lib. 11. cap. 9.

(13) Poſt recitata decreta Innocentii, quæ pertinent ad Virgines conſecratas, ita ſubjicit Concilium Turonenſe anno 567. celebratum Can. 20. apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 859. *Quis Sacerdotum contra decreta talia, quæ a Sede Apoſtolica proceſſerunt, agere præſumat? Et quorum auctorum valere poſſit prædicatio, niſi quos Sedes Apoſtolica ſemper aut intromiſit, aut apocryphos fecit, & patres noſtri hoc ſemper cuſtodierunt, quod eorum præcepit auctoritas? Nos ergo hoc ſequentes, quod Papa Innocentius ſtatuit, in canonibus noſtris inſerentes ſtatuamus obſervandum.*

(14) Apud Labbeum tom. 2. Conc. pag. 1250. & Petrum Cauſtant tom. 1. Epiſt. Rom. Pont. pag. 749.

(15) Epiſt. 23. ad Epiſcopos Synodi Toloſanæ cap. 6. apud

centium cap. 1. *abuſum emendavit*, *qui irrepſerat*; *ut contra uſum Romanæ Eccleſiæ pax alicubi* ante confecta myſteria *traderetur*, cum neceſſario indicenda ſit *poſt conſecrationem*, *ut pacis oſculo demonſtretur*, populum ad omnia, quæ in myſteriis aguntur atque in Eccleſia celebrantur, præbuiſſe conſenſum. (16) Cap. 4. probavit jejunium Sabbati jampridem Romæ receptum, ratamque fecit traditionem, ex qua Eccleſia die Paraſceves, & Sabbato ante Paſcha abſtinet a ſacroſancto Miſſæ Sacrificio. (17) Idem in epiſtola ad Exuperium cap.

Bar. an. 417. §. 4. 6. Pag. §. 4.

apud Lab. tom. 2. Conc. pag. 1282. & Petrum Couſtant tom. 1. Epiſt. Rom. Pont. pag. 771. Aliter ſenſerat & ſcripſerat S. Hieronymus epiſt. 69. alias 83. ad Oceanum §. 2. & extremo lib. 1. Apolog. adverſus Rufinum. Vide cit. Petrum Couſtant pag. 751. & Benedictum XIV. in epiſtola præmiſſa Martyrologio Romano §. 70. & 71.

Et epiſt. ad Concilium Milevitanum apud eumdem Couſtant pag. 896. num. 2. *Diligenter & congrue Apoſtolici conſulitis honoris arcana .... ſuper anxiis rebus, quæ ſit tenenda ſententia : antiquæ ſcilicet regulæ formam ſecuti, quam toto ſemper ab Orbe mecum noſtis eſse ſervatam.*

(16) Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 16. §. 6. ubi ex dictis eos affirmat *errare*, *qui Innocentio I. oſculi pacis inſtitutionem adſcribunt*.

(17) Hugo Menardus in notis ad Librum Sacramentor. S. Gregorii pag. 333. tom. 3. *In Paraſceve Majoris Hebdomadis non conſecratur Corpus Chriſti : ſed Sacerdos in Miſſa utitur Præſanctificatis, id eſt hoſtiis antea conſecratis tum pro ſe, tum pro omni populo. Quod per totam Quadrageſimam obſervant Græci, exceptis Dominicis, Sabbatis, & Feſto Annuntiationis, in quibus peragunt Corporis & Sanguinis Dominici Sacrificium ex antiquo more, quem reperire eſt in can.* 52. *Synodi* Quiniſextæ ſeu Trullanæ apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 1165. & Harduinum tom. 3. pag. 1682.

Miſſa, quæ celebratur feria ſexta Majoris Hebdomadæ, dicitur Miſſa, *Præſanctificatorum*, *quæ tamen æquivoce dicitur Miſſa*, *cum careat conſecratione corporis & ſanguinis Jeſu Chriſti*. Bona lib. 1. Rerum Liturgic. cap. 15. §. 5.

Miſſa autem, quæ Sabbato ejuſdem hebdomadæ celebratur, *ad noctem ſubſequentem pertinet ...., Jam vero quam* ob

cap. 7. decrevit, *Qui libri recipiantur in Canone ſanctarum Scripturarum*. Obiit anno 417. V. Kal. Auguſti: cum *annos quindecim*, *menſes duos*, *&* *dies decem* ei Pontificatus fuiſſet.

XLIII.

S. ZOSIMUS.

ANNO CHRISTI 417.

HONORII 23. THEODOSII II. 10.

SUCCESSOR *Innocentii ſanctus Papa Zoſimus*, (1) Græcus, Abrahamii filius, electus eſt anno 417. XIV. Kal. Septembris. Hujus prudentia, dolis Cæleſtii ac Pelagii tentata, laborare viſa eſt. Bar. an. 417. §. 17. 18. 31. 37. Pag. §. 12. 13. 16.

I Nam-

ob rem ſolemne ſacrificium in Paraſceve, & Sabbato ſubſequente ſit prætermiſſum, non levis etiam difficultas eſt. Moralem cauſſam de Paraſceve afferre ſolent Eccleſiaſticorum rituum expoſitores, nempe quia in hac die Dominus ſeipſum obtulit, & ipſa oblatio ſufficit ad ſalutem credentium. *Quæ ratio eſt Amalarii, & vulgati Alcuini. Probabilior eſt ea, quæ ab Innocentio I. indicatur, ſcilicet quod iſto biduo Apoſtoli in mœrore conſtituti, jejuni permanſerint, adeo ut ob hanc cauſſam* traditio Eccleſiæ habeat, iſto biduo Sacramenta penitus non celebrari. *Hinc factum eſt, ut primi Chriſtiani Apoſtolos imitandi ſtudio ab omni cibo itidem hoc biduo abſtinuerint, atque ab ipſa Sacrificii oblatione, & fortaſſe etiam a communione ex Præſanctificatis, quæ neſcio, an primis temporibus fuerit omiſſa*: Mabillonius Comment. in Ordinem Rom. tom. 2. Muſei Italici cap. 11. pag. 74. 75.

(1) S. Auguſtinus lib. 2. De peccato Originali extremo cap. 9. §. 10.

Theodoretus lib. 5. Hiſt. Eccl. cap. 38. pag. 244. *Innocentio præſtantiſſimo Romanæ Urbis Epiſcopo ſucceſſit Bonifacius*. Verum, ut animadvertit Tillemontius, ſolus eſt in opinione hac, & omnes conſentiunt, Zoſimum, non Bonifacium, ſucceſſiſſe Innocentio.

Namque Cæleſtius, qui poſt mortem Innocentii Romam advolarat, ei obtulit libellum ita compoſitum, ut licet pravis ſcateret quæſtionibus, Catholicus tamen videri poſſet: *quia ſuperius in eodem libello ſuo, de hujuſmodi quæſtionibus locuturus, ante prædixerat*: Si forte ut hominibus quiſpiam ignorantiæ error obrepſit, veſtra ſententia corrigatur. *Hanc ejus prælocutionem venerabilis Papa Zoſimus tenens, egit cum homine leniter, a vinculis tamen excommunicationis nondum credidit eſſe ſolvendum*. (2) Pelagius vero epiſtolam ad Zoſimum ſcripſit complectentem ea, quæ cuilibet non ſollertiſſimo fucum feciſſent. At fraudibus utriuſque mox per Africanos Epiſcopos patefactis, utrumque damnavit. Quo facto *Africanorum Conci-*

Bar. an. 418. §. 16.

(2) Auguſtinus lib. 2. De peccato Originali cap. 7. §. 8. Idem contra Julianum lib. 6. cap. 12. §. 37. *Quale eſt autem, quod beatæ memoriæ Zoſimum Apoſtolicæ Sedis Epiſcopum, ut in tua pravitate perſiſtas, prævaricationis accuſas? Qui non receſſit a ſuo prædeceſſore Innocentio, quem tu nominare timuiſti, ſed maluiſti Zoſimum, quia egit primitus lenius cum Cæleſtio: quoniam ſe in his ſenſibus veſtris, ſi quid diſpliceret, paratum eſſe dixerat corrigi, & Innocentii litteris conſenſurum eſſe promiſerat*. Et lib. 2. contra duas epiſtolas Pelagianorum cap. 3. §. 5. *Tot & tantis inter Apoſtolicam Sedem & Afros Epiſcopos currentibus & recurrentibus ſcriptis Eccleſiaſticis, etiam geſtis de hac cauſſa apud illam Sedem Cæleſtio præſente & reſpondente confectis; quænam tandem Epiſtola venerandæ memoriæ Papæ Zoſimi, quæ interlocutio reperitur, ubi præceperit credi oportere, ſine ullo vitio peccati Originalis hominem naſci? Nuſquam prorſus hoc dixit, nuſquam omnino conſcripſit. Sed cum hoc Cæleſtius in ſuo libello poſuiſſet, inter illa duntaxat, de quibus ſe adhuc dubitare & inſtrui velle confeſſus eſt, in homine acerrimi ingenii, qui profecto, ſi corrigeretur, plurimis profuiſſet, voluntas emendationis, non falſitas dogmatis approbata eſt. Et propterea libellus ejus Catholicus dictus eſt, quia & hoc Catholicæ mentis eſt, ſi qua forte aliter ſapit, quam veritas exigit, non ea certiſſime definire, ſed detecta, ac demonſtrata reſpuere*. Vide Garnerium in Marii Mercatoris Commonitorium cap. 1. pag. 13. tom. 1.

ciliorum decretis ſententiæ ſuæ robur adnexuit, & *ad impiorum detruncationem gladio Petri dexteras omnium armavit Antiſtitum* (3) ea *epiſtola*, *quæ Tractoria dicitur* a Mario Mercatore, (4) & in cauſſa Pelagianorum non ſecus, atque illa S. Leonis *De Incarnatione* ad Flavianum, videtur fuiſſe regula Fidei. Eadem *Tractoria* miſſa etiam ad Honorium Imperatorem commorantem Ravennæ impetravit, ut Cæleſtius, ceterique Pelagiani pellerentur ex Urbe, & pro hæreticis haberentur. Adeo poſtquam de Pelagianorum malitia compertum habuit, eos curavit extinguere, eorumque, ſi fieri poſſet, memoriam delere. Idem *ob terminandas alias Eccleſiæ neceſſitates* Auguſtinum legavit *in Cæſarienſem Mauritaniæ Civitatem*. (5) Ejus decreta duo ponuntur in Libro 17.19.20. Pag.§.16. 17.28.

I 2 Pon-

(3) S. Proſper contra Collatorem cap. 21. pag. 362. Idem in Chronico pag. 741. *Concilio apud Carthaginem habito 214. Epiſcoporum ad Papam Zoſimum Synodi decreta perlata ſunt, quibus probatis, per totum mundum hæreſis Pelagiana damnata eſt*.

(4) In Commonitorio ſuper nomine Cæleſtii cap. 3. pag. 18. tom. 1.

Tractoriæ litteræ (aliis *Tractatoriæ*) de quibus titulus eſt in *Cod. lib.* 12. ſunt quæ dantur a Principe iis, qui ab eo mittuntur aliquo, vel evocantur, ut eis neceſſaria itineri publice præbeantur, adſcriptis etiam ſtativis, id eſt diverſoriis, ſeu manſionibus, ubi excipi debeant, & vecturæ ac viatici copia eis ſuppeditetur.

Hinc *Tractoriæ* dictæ etiam Epiſtolæ, quibus Epiſcopi ad Concilium evocabantur, ut eſt in S. Auguſtini epiſt. 59. itemque illæ, quibus certiores fieri conſueverunt Epiſcopi, aliquem a Pontifice damnatum eſſe; atque hujuſmodi eſt *Zoſimi epiſtola*, *qua Cæleſtius*, *Pelagiuſque damnati ſunt*, ut ait Marius Mercator.

De his epiſtolis copioſe Garnerius in hunc Mercatoris locum, Noriſius in Appendice ad Hiſtoriam Donatiſtarum Lect. 4. Operum tom. 4. pag. 623. & Couſtant tom. 1. Epiſt. Rom. Pont. Monito in Siricii epiſtol. 5. n. 12. pag. 650.

(5) Poſſidius in Vita Auguſtini cap. 14. Auguſtinus ipſe epiſt.

Pontificali, alterum, quo *conſtituit*, *ut Diaconi lævas tectas de pallis linoſtimis haberent*, (6) alterum, quo *per Parochias conceſſit licentiam benedicendi Cereum Paſchalem*. (7) Mortuus eſt VII. Kal.

epiſt. 190. §. i. *Litteræ, quas ad Mauritaniam Cæſarienſem miſiſti, me apud Cæſaream præſente venerunt, quo nos injuncta nobis a venerabili Papa Zoſimo Apoſtolicæ Sedis Epiſcopo Eccleſiaſtica neceſſitas traxerat*. Quam neceſſitatem exponit epiſt. 209. ad Cæleſtinum Pontificem §. 8.

(6) Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 24. §. 6. *In Actis S. Silveſtri, quæ Damaſo adſcribuntur, ab eo conſtitutum legimus, ut* Diaconi Dalmaticis in Eccleſia uterentur, & Palla linoſtima læva eorum tegeretur: *Zoſimus item conſtitutum feciſſe dicitur*, ut Diaconi lævas tectas haberent de pallis linoſtimis, *ubi forte legendum* linoſtema, *id eſt* ex lino & lana contexta, *quæ ut ait Iſidorus lib.* 19. *Orig. cap.* 22. *dicta eſt* linoſtima, *quia in ſtamine linum, in trama lanam habet. Nomine autem hujus pallæ nihil commodius intelligi poteſt, quam ſtola Diaconalis, quæ in humero ſiniſtro ab ipſis defertur ad differentiam Sacerdotalis a collo ante pectus pendentis. Stolæ item mentio fit ſub nomine Orarii in Concilio Laodiceno tempore ejuſdem Silveſtri habito* cap. 22. & 23. *quibus Subdiaconis & Lectoribus prohibetur, ne Orariis utantur. Ex quo duplici teſtimonio infertur, ante annos mille & trecentos uſum ſtolæ in Eccleſia invaluiſſe*.

(7) Baronius ad an. 418. §. 76. *Quod autem ad Cereum Paſchalem ſpectat, perperam acceperunt nonnulli, ut a Zoſimo putarint primo inventum eſſe ejus uſum: cum illud tantum a Zoſimo inſtitutum eſſe dicatur, ut idem Cereus, qui in majoribus tantum Baſilicis incendi ſoleret, æque ſingulis Parochiis concederetur*. Qui ex hymno Prudentii colligunt, uſum benedicendi Cerei Paſchalis aſſe antiquiorem Zoſimo, eos falli probant Mabillonius lib. 2. De Liturgia Gallicana pag. 141. & Martene De Antiqua Eccleſiæ diſciplina in divinis celebrandis officiis cap. 24. *Neque tamen propterea*, adjicit Mabillonius, *tam novus eſt Cerei in vigiliis Paſchalibus benedicendi ritus, uti Heinſio viſum eſt, cum Ennodius Ticinenſis ante annum* 520. *Epiſcopus geminam Cerei Paſchalis benedictionem ſcripſerit. In Miſſali item Gothico-Gallicano occurrit* Benedictio ceræ beati Auguſtini Epiſcopi, quam adhuc Diaconus cum eſſet, edidit & cecinit, *ſub hoc exordio:* Exultet jam Angelica turba Cælorum &c. *ut modo in uſu habetur. In mss. nonnullis idem iſtius benedictionis titulus legitur*,

Kal. Januarii anno Chriſti 418. Pontificatus *primo*, *menſe quarto*, *die ſeptimo*, cum paullo ante Apiarii Presbyteri ab Urbano Siccenſi in Africa Epiſcopo gradu dejecti appellationem ſuſcepiſſet. Unde fuit ad quinquennium inter Africanam, & Romanam Eccleſiam contentio de Appellationibus. (8)

Bar. an. 418. §. 75. 77. Pag. §. 71.

I 3 S. BO-

tur: *Auguſtinus ipſe in lib.* 15. De Civitate Dei cap. 22. *quoſdam verſus refert*, *quos* in laude quadam Cerei *ſcripſit*. *In utraque Cerei benedictione Ennodius teſtatur*, *ex Cereo benedicto decerptas a Fidelibus fuiſſe particulas* contra procellas. *Inde Agnorum Dei cereorum origo*.

Durandus lib. 6. cap. 80. num. 2. Cerei benedictionem tribuit Ambroſio, alii S. Leoni, alii Petro Diacono Caſinenſi monacho, alii S. Gregorio Magno, a quo & *muſicis tonis ornatam ferunt*, ut ait Garſias Loaiſa in notis ad Concilium Toletanum IV. cap. 9. apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 1731. Vide Hieronymum *Gigli* in Epiſtolas S. Catharinæ Senenſis Part. 2. epiſt. 87. pag. 554. & Lambertinum de Feſtis Chriſti part. 1. §. 394. pag. 168. & Inſtitut. 39. pag. 197.

(8) Lupus Diſſertat. de octava Synodo generali cap. 10. act. 6. pag. 385. tom. 3. *Apiarius Romam appellans egerat contra vetuſtiſſimam Eccleſiæ Africanæ conſuetudinem*, *cauſſamque dedit multæ inter hanc & Romanam Sedem contentionis*. *Africanæ Eccleſiæ Clerus inferior Romam appellare non poterat: primus id attentavit Apiarius*. *Hinc omnis illa cum Zoſimo Pontifice*, *& ejus ſucceſſoribus longa & dura de Romana appellatione lis*, *per ſextam Carthaginienſem Synodum memorata*, *per Bonifacium II. Pontificem*, *& Juſtinianum Auguſtum tandem extincta*, *ac per Marcum Antonium de Dominis ad Romanum Primatum arietandum imperite aut nequiter aſſumta*. *Etenim etiamnum hodie ex Hadriani IV. Pontificis per Innocentium III. roborato indulto inferior Siciliæ Clerus Romam appellare non poteſt*, *& tamen non dubitat de Primatu Romano*. *Et quidem Zoſimi de Apiario gratioſum judicium*, *quaſi* per interim *citra ſuæ conſuetudinis injuriam recepit Africana Eccleſia*.

Eadem contentio de Appellationibus latius explicatur a memorato Lupo in Diſſertat. De Africanæ Eccleſiæ ad Sedem Apoſtolicam provocationibus pag. 145. tom. 8. Baronio ad an. 419. §. 64. Petro de Marca lib. 6. De Concor-

dia

XLIV.

S. BONIFACIUS I.

ANNO CHRISTI 418.

HONORII 24. THEODOSII II. 11.

Bar. an. 418. §. 78. POST Zoſimum *Romanæ Eccleſiæ præfuit Boni-*
facius (1) Presbyter, Jocundi Presbyteri fi-
Pag. §. 72. lius, Romanus. *Venerabilem* virum hunc, *vete-*
Bar. an. 419. §. 7. & 8. *rem Presbyterum, in lege doctiſſimum, ac bonis mo-*
ribus comprobatum, & (quod eum magis ornabat)
Pag. §. 2. *invitum* (2) anno 418. V. Kal. Januarii Presby-
teri

dia Sacerdotii & Imperii cap. 14. Schelſtrato in Eccleſia Africana Diſſertat. 1. cap. 7. §. 7. Nat. Alexandro in Hiſt. Eccl. ſæc. IV. Diſſertat. 18. Propoſitione 2. objectione 9. Tillemontio tom. XIII. pag. 775. 1031.

Papebrochius in Conatu Chronico Hiſtorico ad S. Zoſimum pag. 149. num. 4. *Nomen Urbis ad titulum* Epiſcopi *ſeu* Papæ *primus addidit* Zoſimus, Epiſcopus Urbis Romæ Heſychio Epiſcopo Salonitano ſalutem *ſcribens, & poſt eum* Bonifacius, Leo, *& alii: hic autem &* Catholicæ Eccleſiæ *titulum adjunxit*. Cæſari Theodoſio religioſiſſimo & piiſſimo Auguſto Leo Papa Eccleſiæ Catholicæ Urbis Romæ. *Ita prælaudatus Cantelius noſter libro ac loco jam allegatis ad* S. Siricium.

(1) Socrates lib. 7. cap. 11. pag. 283.

(2) Hæc ſunt in Libello ſupplici Presbyterorum Romanorum ad Honorium Imp. apud Baronium ad an. 419. §. 8. Hoc tempore *in creando Pontifice triduum a morte deceſſoris (quod poſtea lege cautum eſt) fuiſſe exſpectatum, probat Symmachi præfecti ad Honorium Auguſtum relatio de iis, quæ, Zoſimo Papa mortuo, in creatione ſucceſſoris contigerunt* (apud Baronium ad an. 418. §. 80.) *ubi Eulalius Bonifacii æmulus* de exequiis prioris Epiſcopi a populo & a Clericis ad Eccleſiam Lateranenſem adductus *dicitur, ubi* per biduum remoratus eſt, ut expectaretur dies conſuetus, quo poſſet ſo-
le-

teri elegerunt. Diaconi vero, & Presbyteri admodum pauci, qui electioni ejus non conſenſerant, nixi patrocinio Symmachi Præfecti Urbis, ſummum Sacerdotium dederunt Eulalio Archidiacono. (3) Honorius Imperator mendacibus Symmachi litteris deceptus, Eulalio magis, quam Bonifacio favere primum viſus eſt. Poſtea cum a Presbyteris Bonifacio conſentientibus litteras accepiſſet, utrumque ad ſe Ravennam arceſſitum Urbe abſtinere juſſit, donec cauſſa utriuſque in Concilio cognoſceretur, miſſo interim Romam Achilleo Epiſcopo Spoletino, qui Paſchæ tempore *ſacra myſteria celebraret*. Dum apparatur Concilium, Eulalius contemto Honorii mandato Urbem ingreditur. Quo facto omnem ipſe controverſiam diremit. Nam offenſus Imperator juſſit, eum pelli ex Urbe, & revocari Bonifacium *acclamatione totius populi*, *ac conſenſu meliorum*. *Ci-*

Bar. an. 419. §. 8. 10. 13. 15. 29. 34.

lemniter ordinari, *id eſt eligi*. *Hoc triduum cum in electione Gregorii VII. qui ipſa die mortis Alexandri II. creatus eſt, ſervatum non fuiſſet; id poſtea Benno Cardinalis, aliique Gregorii adverſarii ipſi objecerunt: quod triduum per id tempus nulla lege ſancitum fuiſſe exiſtimat Baronius, qui Bennonis criminationem hoc loco rejicit*. Mabillonius comment. in Ordinem Romanum cap. 17. pag. 112. Lege vitam Bonifacii III. Pont. LXVIII.

Idem Mabillonius cap. 18. pag. 119. Eulalius, *ut in litteris Cleri Romani ad Honorium Auguſtum legitur*, circumventis pauciſſimis Presbyteris, exhibito etiam cum aliis Oſtienſi Epiſcopo, in locum ſibi non debitum, incuſtodito religionis ordine, per ambitum proruit. *Ubi cum audis*, *Oſtienſem Epiſcopum* cum aliis *accitum fuiſſe ad Eulalium ordinandum*, *alios Epiſcopos ejus ordinationi cooperatos fuiſſe*, *vero proximum eſt*.

(3) *Hoc Bonifacium inter & Eulalium diſſidio factum, ut primum Honorius, deinde Italiæ Reges alii aliis temporibus ſe ſe Romani Pontificis electioni immiſcuerint*. Pagius ad an. 419. §. 2.

Eulalius *conſtitutus in Civitate Nepeſina Epiſcopus*, legitur in Libro Pontificali.

vitatis, divinæ inſtitutionis ordine conſecratum. (4) Statim quæ ſuarum partium erant, obire cœpit ſolicita cura, atque in id primum ſtuduit, ut Eccleſiam ſchiſmate turbatam conciliata pace ſtabiliret, eique non in præſens modo, ſed etiam in poſterum proſpiceret. Ideoque egit cum Hono-
Diſt. 79. rio Imperatore, ut *conſtitueret, quatenus in Urbe*
c. *ſi duo* *Roma numquam per ambitum ordinaretur Antiſtes*.
8. Annuens ille edixit, *ſi duo contra fas temeritate certantes fuerint ordinati, nullum ex his futurum penitus Sacerdotem, ſed illum ſolum in Sede Apoſtolica permanſurum, quem ex numero Clericorum nova Ordinatione divinum judicium, & univerſitatis conſenſus elegerit*. (5) Quoniam vero Bonifacius *piiſſimorum Imperatorum catholica devotione gaudebat, contra inimicos gratiæ Dei non ſolum Apoſtolicis, ſed etiam Regiis eſt uſus edictis, & idem cum eſſet doctiſſimus, adverſus libros tamen Pelagianorum beati Auguſtini Epiſcopi reſponſa popoſcit*. (6) De-
Bar. an. creta ejus, referente Libro Pontificali, fuerunt,
423. §. 8. ne cui mulieri, neve dicatæ Deo virgini *pallia*
Pag. §. 6. *ſacrata*, ſeu, quod alius Codex habet, *pallam ſacratam* contingere, aut lavare liceret, nec tus in Eccleſia adolere: (7) item ne *ſervus* aut *obnoxius* cu-

(4) In memorato libello ſupplici apud Baronium ad an. 419. §. 8.

(5) Epiſtola Bonifacii ad Honorium, & Honorii Reſcriptum ad Bonifacium exſtat apud Labbeum tom. 2. Concil. pag. 1582. & 1583. & apud Couſtant tom. 1. Epiſt. Rom. Pont. pag. 1025. & 1028.

(6) S. Proſper contra Collatorem cap. 21. pag. 362. Auguſtinus ſcripſit libros quatuor contra duas epiſtolas Pelagianorum, quos Bonifacio Papæ nuncupavit, ad eumque miſit per Alypium.

(7) Decretum ſimile huic editum eſt a Sotere Pontif. XIII. Utrumque ſuppoſititium aliquibus videtur. Namque Zacharias Pontifex interrogatus, num *Monachis*, *ideſt ancillis Dei liceret* munia quædam in Eccleſia obire, id epiſt. 7. cap.

curiæ, vel cujuſlibet rei Clericus fieret. Vitam reliquit anno 423. VIII. Kal. Novembr. poſtquam *annos quatuor, menſes novem, & dies duodeviginti* munia Pontificatus obivit.

XLV.

S. CÆLESTINUS I.

ANNO CHRISTI 423.

THEODOSII II. 16.

CÆLESTINUM Diaconum Priſci filium Romanum anno 423. III. Nonas Novembr. in Petri *ſede Dominus Deus noſter ſine ulla plebis ſuæ diſciſſione conſtituit*, (1) licet qui ab Eulalio ſteterant, adhuc in ſchiſmate perſeverarent, eumque, ut eſt in Libro Pontificali, *peterent revocari*. Deceſſorum veſtigia ſecutus *Novatianis Eccleſias, quas Romæ habebant, ademit, & Ruſticulam eorum Epiſcopum clam in privatis ædibus plebem colligere compulit. Etenim ad id uſque temporis Novatiani Romæ plurimum floruerant, cum multas ibi Eccleſias poſſiderent, & maximam populi multitudinem in eis colligerent*. (2) Idem *ſciens damnatis non examen judicii, ſed ſolum pœnitentiæ remedium eſſe præſtandum*; *Cæleſtium, quaſi non diſcuſſo negotio*

Bar. an. 423. §. 8. 9. Pag. §. 7. 11.

cap. 5. negavit, uno fretus *capitulo* 16. ex Gelaſii epiſt. 9. ad Epiſcopos Lucaniæ, nulla facta mentione decreti ſeu a Sotere, ſeu a Bonifacio I. editi, quamvis eſſet quæſtioni propoſitæ multo accommodatius, cum de *Monacha* nominatim decerneret. Epiſtola Gelaſii eſt apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1194. Zachariæ tom. 6. pag. 1509.

(1) S. Auguſtinus epiſt. 209. al. 261. §. 1.

(2) Socrates lib. 7. cap. 11. pag. 283. & Caſſiodorus lib. 11. Hiſt. Tripartitæ cap. 19.

gotio audientiam poſtulantem, totius Italiæ finibus juſſit extrudi: adeo & præceſſorum ſuorum ſtatuta, & decreta Synodalia inviolabiliter ſervanda cenſebat, ut quod ſemel meruerat abſcindi, nequaquam admitteret retractari. Nec vero ſegniore cura ab hoc eodem morbo Britannias liberavit, quando quoſdam inimicos gratiæ ſolum ſuæ originis occupantes, (3) *etiam ab illo ſecreto excluſit Oceani, & ordinato Scotis Epiſcopo, dum Romanam inſulam ſtudet ſervare Catholicam, facit etiam barbaram Chriſtianam.* (4) *Per hunc virum etiam Orientales Eccleſiæ gemina peſte purgatæ ſunt, quando Cyrillo Alexandrinæ urbis Antiſtiti, glorioſiſſimo Fidei Catholicæ defenſori, ad exſecandam Neſtorianam impietatem Apoſtolico auxiliatus eſt gladio, quo etiam Pelagiani, dum cognatis confœderantur erroribus, iterum proſternerentur.* (5) Nimirum celebrato Romæ Concilio Neſtorium Conſtantinopolitanum Antiſtitem inauditæ hæreſeos auctorem (6) & Chriſtianorum communione, & Epiſcopatu privatum fore edi-

Bar. an. 430. §. 12. 23. 25. 57. 60. Pag. §. 4. 5.

(3) *Pelagium gente Britannum* dicit Marius Mercator in Commonitorio ad Lectorem adverſus hæreſim Pelagii & Cæleſtii §. 2. pag. 30. A S. Proſpero in Carmine de ingratis cap. 1. dicitur *coluber Britannus;* ab Oroſio in Apologetico *Britannicus noſter*. Auguſtinus epiſt. 186. alias 106. cap. 1. §. 1. *Pelagium, quem credimus, ut ab illo diſtingueretur, qui Pelagius Tarenti dicitur*, Britonem *fuiſſe cognominatum*. Vide Præfationem in Auguſtini tomum X. editionis Monachorum S. Mauri §. 1.

(4) Idem S. Proſper in Chronico pag. 744. *Ad Scotos in Chriſtum credentes ordinatur a Papa Cæleſtino Palladius, & primus Epiſcopus mittitur.* Contentio eſt inter Hibernos & Scotos de Palladii miſſione. Illi, quos conſtat Scotos appellatos a veteribus, dicunt, Palladium miſſum in inſulam ſuam: Scoti vero, ſive, ut nunc vocantur, Scoto-Britanni, ad ſe miſſum eſſe confirmant. Pagius ad an. 431. §. 51.

(5) S. Proſper contra Collatorem cap. 21. pag. 363.

(6) *Neſtorius contrario Apollinari morbo, dum ſe ſe duas in Chriſto ſubſtantias diſtinguere ſimulat, duas introducit repente per-*

edixit, ni uſus dato in pœnitentiam ſpatio decem dierum errorem deponeret. Exequendæ ſententiæ & ſuæ fungendæ vicis negotium Cyrillo dedit. (7) Cognita re Neſtorius imminentem capiti ſuo procellam in caput Cyrilli ipſius ſtuduit convertere. Priuſquam enim Cæleſtini epiſtola ex Romano Concilio data una cum Cyrilli & Concilii Alexandrini epiſtola Synodica, eique ſubjectis duodecim anathematiſmis ſibi redderetur, fraudibus inſinuavit ſe Theodoſio, perſuaſitque, *ut ſacram ad Cyrillum dirigeret, & a ſua eum perſecutione compeſceret*. (8) Directa ſacra Imperator eum *arguit tamquam inquietum & ſcandala ſectantem*, Conciliumque omnibus Epiſcopis indixit Epheſum, *ut conferrent de Neſtorii libris & Cyrilli judicium*: (9) At fraudi eventus defuit: Siqui-

perſonas, & inaudito ſcelere duos eſſe vult filios Dei, duos Chriſtos, unum Deum, alterum hominem, unum, qui ex Patre, alterum, qui ſit generatus ex Matre. Atque ideo aſſerit, Sanctam Mariam non Theotòcon, (Dei genitricem) *ſed Chriſtotòcon* (Chriſti genitricem) *eſſe dicendam, quia ſcilicet ex ea non ille Chriſtus, qui Deus, ſed ille, qui erat homo, natus ſit*: S. Vincentius Lirinenſis in Commonit. cap. 12. pag. 333. & 334.

Neſtorium *lingua vermibus eroſa ad graviora, & ſempiterna migraſſe ſupplicia*, ſcribit Evagrius lib. 1. Hiſt. Eccl. extremo cap. 7. pag. 265.

(7) Marcellinus Comes in Chronico ad an. Chr. 430. apud Sirmondum tom. 2. pag. 276. *Cæleſtinus Romanæ Arcis Pontifex Neſtorio pravitatis Epiſcopo per epiſtolam ſuam, datis eidem decem dierum induciis, vel pœnitenti veniam, vel diſſentienti damnationem denuntiat. Idem Neſtorius apud Epheſum ducentorum Sanctorum Patrum ſententia in Synodo condemnatus eſt, Cæleſtino Cyrillum Alexandrinæ Civitatis Epiſcopum pro tempore vicarium denuntiante.*

(8) *Sacra, Epiſtola, diploma Principis*: Ducangius in Gloſſario.

(9) Liberatus in Brevario cap. 4. & 5. apud Lab. tom. 5. Conc. pag. 744.

Concilium hoc eſt Epheſinum Œcumenicum III. anno 431. Conci-

quidem Neſtorius hæreſeos compertus, in eaque obſtinatius in dies perſeverans, ab univerſo Epiſcoporum cœtu anathemate damnatus eſt, & amotus Epiſcopatu. Concilii acta Cæleſtinus rata atque perpetua fecit auctoritate ſua, *confirmans, duabus in Chriſto manentibus perfecte naturis, unam* Fi-

lium Œcumenicum III. 431. convocatum a prædicto Theodoſio juniore, Orientis Imperatore. Ejus convocationem tamquam conſilio ſuo & auctoritate factam Cæleſtinus ratam habuit. Interfuerunt Epiſcopi *ducenti fere numero*, ut ait S. Vincentius Lirinenſis in Commonitorio cap. 29. Suos ad Concilium legatos Pontifex miſit Arcadium & Projectum Epiſcopos, ac Philippum Presbyterum. Ante horum adventum Concilio præfuit Cyrillus Alexandrinus cum ſuo, tum Cæleſtini nomine. Suo, quia ex ſanctione Canonum Nicænorum primus erat poſt Romanum Pontificem Epiſcopus, ideoque abſentibus legatis Pontificis Romani, ipſe primum in Concilio locum debebat obtinere: Nomine Cæleſtini, quia ei mandaverat Cæleſtinus, ut ſuſciperet executionem ſententiæ in Romana Synodo latæ contra Neſtorium. Qua de re in Concilio agebatur.

Utrum vero etiam poſtquam legati Epheſum appulere, Cæleſtini perſonam geſſerit, non convenit. Quod ſi quis cauſſam quærat, cur Cæleſtinus poſt Cyrillum vicarium datum tres alios legaverit, hanc reddit Petrus de Marca lib. 5. De Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 4. §. 7. *Etenim Theodoſius Imperator a Neſtorii fautoribus circumventus, diſſidium in Eccleſiam invectum Cyrillo imputabat, qui contentionibus ex invidia adverſus Neſtorium accenſis pacem Eccleſiæ turbaſſet.... Quare neceſſarium omnino fuit, ut Cæleſtinus alios præter Cyrillum Legatos mitteret, qui poſteriores curas ad generalem Synodum deferrent, & Cyrilli anathematiſmos confirmarent*. Duodecim igitur Cyrilli anathematiſmis, quos ſuperiore anno 430. habito Alexandriæ Concilio, adverſus Neſtorii inſanias ediderat, confirmatis, ſtatutum eſt, unam tantum eſſe in Chriſto divinam perſonam, duas vero naturas divinam & humanam ſine ulla confuſione ac diviſione conjunctas inter ſe, eoque Mariam Virginem vere dici & eſſe Θεοτόκον: *Deiparam*. Quæ res ipſo natali Chriſti die Romam allata Urbem complevit lætitia tanta, ut *Maria mater Dei* ferretur omnium ore. Unde, ut obſervat Baronius ad an. 431. §. 179. additamentum illud ac-

Filii Dei credendam eſſe perſonam (10) Semipelagianos Maſſilienſes doctrinæ Auguſtini de Prædeſtinatione & Gratia obtrectantes, ſcripta ad Epiſcopos Galliæ epiſtola compeſcuit, & Auguſtinum ornavit laude merita. (11) *Conſtituit* teſte Libro Pontificali, *ut Pſalmi David centum quinquaginta ante Sacrificium pſallerentur antiphonatim ex omnibus, quod antea non fiebat, ſed tantum Epiſtolæ Pauli recitabantur, & ſanctum Evangelium: & ſic,* quod

Bar. an. 431. §. 187.

An. 432. §. 35. Pag. §. 5.

accepiſſe creditur Angelica Salutatio clamore ſubjicientium: *Sancta Maria Mater Dei ora pro nobis* &c. Cum Neſtorio damnati etiam Pelagiani, qui Cæleſtiani nuncupantur a Concilio, quod Cæleſtius apud Epheſum Presbyter conſecratus longe notior eſſet, quam Pelagius. Concilium ſeptem actionibus abſolutum eſt. In prima apud Lab. tom. 3. Conc. pag. 533. dicunt hujus Concilii Patres, ſe *coactos per ſacros canones & epiſtolam* Cæleſtini *Romanæ Eccleſiæ Epiſcopi ad lugubrem contra* Neſtorium *ſententiam neceſſario veniſſe*. In poſtrema ſanciti canones ſex, quibus aut Neſtoriani de gradu Eccleſiaſticæ dignitatis dejiciuntur, aut a Neſtorianis dejecti reſtituuntur. Lege Hiſtoriam noſtram Familiæ Sacræ, De Maria Virgine cap. 4. annotat. 3. & Joannis Alberti Fabricii Bibliothecam Græcam vol. XI. pag. 401.

(10) Gennadius De Viris illuſtribus cap. 54. Oper. D. Hieronymi tom. 2. pag. 973. edit. Veronenſis. Vides hinc, mentiri Laurentium Vallam ſcribentem in Declamatione de falſa donatione Conſtantini, Cæleſtinum *cum Neſtorio hæretico ſenſiſſe*: niſi dicere velis, eum abreptum declamationis æſtu, deceptumque ſimilitudine nominis adſcripſiſſe Cæleſtino Pontifici crimen Cæleſtii Pelagiani hæretici, cui errores aliqui fuerunt cum Neſtorianis communes. Baronius ad an. 432. §. 36. & Bellarminus lib. 4. De Rom. Pont. cap. 10.

(11) Epiſtola 1. cap. 2. apud Lab. tom. 2. Conc. pag. 1612. & apud S. Proſperum pag. 262. & contra Collatorem cap. 21. pag. 363.

Semipelagiani eo errore ducebantur, referente S. Auguſtino De prædeſtinatione Sanctorum cap. 2. §. 3. ut affirmarent, *ex nobis quidem nos habere ipſam fidem, ſed incrementum ejus ex Deo; tamquam fides non ab ipſo donetur nobis, ſed ab ipſo tantum augeatur in nobis eo merito, quo cœpit a nobis.*

quod additur in alio codice, *Miſſæ fiebant*. (12) Anno 432. VIII. Idus April. naturæ conceſſit, cum *annos octo*, *menſes quinque*, *& dies tres* fuiſſet in procuratione Eccleſiæ Catholicæ egregius.

(12) *Quomodo hæc pſalmorum modulatio intelligenda ſit, an de aliquibus tantum verſiculis, & de quibus, an de aliquo integro pſalmo diverſo pro diverſitate officiorum, an de antiphona ex pſalmis excerpta, obſcurum eſt..... Quid eſt autem canere* antiphonatim, *niſi alternis choris?* Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 3. §. 1. ubi ea colligit, quæ pertinent ad memoratum Cæleſtini decretum.

Card. Thomaſius apud Franciſcum Blanchinum in notis ad Anaſtaſium Bibliothecarium tom. 3. pag. 94. *Primi qui Pſalmos binis choris concinendos inſtituere, fuerunt Flavianus, & Diodorus S. Athanaſio æquales*. Iſti namque primi (*ut ſcribit Theodoretus Epiſcopus Cyri apud Hiſt. Tripart. lib. 5. cap.* 32.) in duas partes chorum pſallentium dividentes ex ſucceſſione Davidicam melodiam cantare docuerunt: & hoc in Antiochia primitus fieri cœpit; & diſperſum ad terminos totius Orbis uſque pervenit.

VValafridus Strabo De rebus Eccleſiaſticis cap. 22. *Antiphonas ad introitum dicere, Cæleſtinus Papa XLV. inſtituit, ſicut legitur in geſtis Pontificum Romanorum, cum ad ejus uſque tempora ante Sacrificium lectio una Apoſtoli tantum, & Evangelium legeretur*.

Amalarius de Eccleſ. Officiis lib. 3. cap. 5. poſt recitatum hoc Cæleſtini decretum ſubiicit e veſtigio: *Quod nos ita intelligimus, ut ex omnibus pſalmis excerperet antiphonas, quæ pſallerentur in officio Miſſæ. Nam antea inchoabatur Miſſa a lectione*.

S. SIX-

XLVI.

S. SIXTUS III.

ANNO CHRISTI 432.

THEODOSII II. 25. VALENTINIANI III. 8.

SIXTUS III. Sixti filius, Presbyter Romanus, & acerrimus Pelagianorum adverſarius. Zoſimo enim regnante, omnium primum *anathema eis in populo frequentiſſime pronunciaſſe*, ſcribit D. Auguſtinus epiſt. 194. cap. 1. Anno 432. VI. Kal. Majas *Romanæ Eccleſiæ præficitur totius Urbis pace & conſenſione mirabili*. (1) Statim *omnia* Concilii Epheſini *geſta confirmavit*, (2) atque *ad ipſum Neſtorium, & ad Orientis Epiſcopos adverſum errorem ejus ſuccidendum ſententias direxit*; (3) ut manifeſtum ſit, mentitos eſſe Neſtorianos, qui dixerunt, illum ægre tuliſſe Neſtorii damnationem. Pelagianis quoque in eodem Concilio Epheſino damnatis eum fortiter reſtitiſſe, credibile eſt. Ita certe futurum ſperavit S. Proſper ſcribens contra Collatorem Joannem Caſſianum cap. 21. Nam *confidimus*, inquit, *Domini protectione præſtandum, ut quod operatus eſt in Innocentio, Zoſimo, Bonifacio, Cæleſtino, operetur in Sixto: & in cuſtodia Dominici gregis hæc ſit pars gloriæ huic reſervata paſtori, ut ſicut illi lupos abegere manifeſtos*,

Bar. an. 432. §. 38. Pag. §. 6. Bar. an. 418. §. 18. Bar. an. 433. §. 18. Pag. 365.

(1) S. Proſper in Chronico pag. 744. Sixtus ipſe epiſt. ad Cyrillum apud Baluzium tom. 1. Conc. pag. 659.

(2) Cyrillus extrema epiſtola ad Acacium Melitenæ Epiſcopum apud Labbeum tom. 3. Conciliorum pag. 1129.

(3) Gennadius De Viris illuſtribus ſeu Scriptoribus Eccleſiaſticis cap. 54. inter Opera D. Hieronymi tom. 2. pag. 973. edit. Veronenſis.

ſtos ; ita hic depellat occultos. Idem S. Proſper in
Pag.747. Chronico ad an. 439. Sixti poſtremum, tradit, eum inclaruiſſe vigilantia adverſus Julianum Epiſcopum Eclanenſem, *jactatiſſimum Pelagiani erroris aſſertorem*. Hic, *quem dudum amiſſi Epiſcopatus intemperans cupido agitabat, multimoda arte fallendi correctionis ſpem præferens, molitus eſt in communionem Eccleſiæ irrepere. Sed his inſidiis Sixtus Diaconi Leonis hortatu vigilanter occurrens, nullum aditum peſtiferis conatibus patere permiſit : & ita omnes catholicos de rejectione fallacis beſtiæ gaudere fecit, quaſi tunc primum ſuperbiſſimam hæreſim Apoſtolicus gladius detruncaſſet*. Gaudio haud minore Sixtus ipſe perfuſus eſt, cum didicit, pacem conciliatam inter Cyrillum Alexandrinum & Joannem Antiochenum, ac tandem hunc conſenſiſſe, & Neſtorium jure fuiſſe damnatum, & Maximianum in locum damnati jure ſuffectum. A qua pace excluſi Helladius Tarſenſis, & Eutherius Thyanenſis Metropolitæ, ad Sixtum appellarunt. (4)] Qui adminiſtrato Pontificatu per *annos ſeptem, menſes undecim, & dies duos*, anno 440. V. Kal. April. deceſſit, *Pelagianæ hæreſis indefeſſus & validus oppugnator*. (5)

Bar. an. 404. §. 6. Pag. §. 2.

S. LEO

(4) Hujus appellationis hiſtoriam, & hiſtoriæ firmas probationes affert Pagius uterque, alter ad an. 433. §. 10. alter in vita Sixti III. Quibus in locis docent, valde hallucinatos eſſe, qui exiſtimarunt, Orientis Epiſcopos olim numquam ad Pontifices Romanos, ſemper autem ad generale totius Orbis Concilium provocaſſe.

(5) Baronius ad an. 440. §. 11. Itaque liber *de divitiis*, epiſtola *de malis Doctoribus*, & liber *de Caſtitate*, qui ſunt in tomo 7. Bibl. Patr. huic Pontifici perperam adſcribuntur, cum hæc *tria Volumina ſint plena erroribus Pelagianorum*, ut ait Bellarminus De Scriptoribus Eccleſiaſticis pag. 165. tom. 7.

S. Leo in Serm. 82. cap. 3. ponit hoc Sixti III. elogium: *Magnificus quidem ſtructor parietum, ſed magnificentior ædificator*

XLVII.

S. LEO I. MAGNUS.

ANNO CHRISTI 440.

THEODOSII II. 33. VALENTINIANI III. 16.

DEFUNCTO Sixto, *quadraginta amplius diebus Romana Eccleſia ſine Antiſtite fuit, mirabili pace atque patientia præſentiam Diaconi Leonis expectans, quem tunc inter Aetium & Albinum amicitias redintegrantem Galliæ detinebant. Quaſi ideo longius eſſet abductus, ut & electi meritum, & eligentium judicium probaretur. Igitur Leo Diaconus legatione publica accitus, & gaudenti patriæ præſentatus, Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus ordinatur.* (1) Quintiani filius perhibetur, & *Magnus* co- Bar. an. 440. §. 1. 2. Pag. §. 2.

K gno-

cator animarum, ultra ævi ſui terminos opera pietatis extendens, ut utilitatibus inſtitutionum ejus etiam in ipſo frueretur devota poſteritas, & habitando quod condidit, & faciendo quod docuit.

(1) Ex hoc loco S. Proſperi in Chronico pag. 748. Queſnellus initio diſſertationis primæ De vita & rebus geſtis S. Leonis contendit illum fuiſſe Romanum: at Baronius ad ann. 440. §. 1. Pagius ad an. eumd. §. 3. Papebrochius die 11. Aprilis pag. 16. num. 12. & in Conatu ad S. Leonem pag. 151. num. 1. ſcribunt natum in Tuſcia; adjiciuntque, S. Proſperum *Patriæ* nomine appellare *Italiam*, ſicut *Salluſtius Hiſpaniam ſibi antiquam patriam dixit*.

Memoratus Papebrochius in citato Conatu ad S. Leonem pag. 152. num. 3. ex Queſnello *obſervat*, *pluries accidiſſe*, *ut* Diaconi, *qualis* Leo *fuit*, *quam ut* Presbyteri, *ad Eccleſiæ ſupremum regimen aſſumerentur*. Primo quia Diaconi Eccleſiæ res, non temporales tantum, ſed etiam ſpirituales penitius noverant: eſt enim Diaconus Epiſcopi oculus

&

gnomine prædicatur. *Reccurrente per ſuum ordinem die, quo ipſum Dominus Epiſcopalis officii voluit habere principium* orationem ad populum habuit, ratus *dignum eſſe a ſacrificiis Dominicæ laudis obſequium conſecrati Pontificis inchoare*. (2) Manichæos, Priſcillianiſtas, & Pelagianos exterminandos curavit conquiſitione intentiſſima. Sed cura
Bar. an. 443. §. 1. prima orientis hæreſis Eutychianæ oppreſſio. (3) Hanc

& adjutor. Deinde notiores erant omnibus Civitatis ordinibus. Poſtea, cum haberent omnia in poteſtate, devinciebant ſibi Clericorum animos. Denique ut plurimum plus dignitatis afferebant, quam alii: ſiquidem Archidiaconi (qui nomine Diaconorum hic intelligendi) ſi bene ſe geſſiſſent, oſtenderant, omnibus ſe animi dotibus ad animorum regimen utilibus excellere.

Hunc Leonem adhuc Acolythum a Sixto III. miſſum cum epiſtola ad Aurelium Carthaginienſem refert S. Auguſtinus epiſt. 191. al. 104. ad eumdem Sixtum §. 1. *Si enim breviſſimam epiſtolam tuam, quam de hac ipſa re ad beatiſſimum ſenem Aurelium per Leonem Acolythum direxiſti, exultanti alacritate deſcripſimus*, &c. Ita Queſnellus diſſertat. I. De vita S. Leonis Magni ad an. 418. pag. 132.

(2) Ex his verbis, quæ ſunt in S. Leonis ſerm. 1. cap. 1. & 2. refellitur Sozomenus, qui lib. 7. c. 19. ſcribit, in Eccleſia Romana neque Epiſcopum, neque alium ad populum habere orationem. Præterea quis ſibi perſuadeat, verbum divinum in Eccleſia Romana per tot annos non fuiſſe prædicatum? Tot ſanctiſſimos Patres fuiſſe canes mutos, & præcipuas officii ſui partes non egiſſe? *Præconis quippe officium ſuſcipit, quiſquis ad ſacerdotium accedit*, ut ait S. Gregorius epiſt. 25. lib. 1. Vide annotat. 3. ad S. Zephyrinum Pont. XVI. & 6. ad Liberium Pont. XXXVII. ad Diſputationem noſtram 13. & 29. in primiſque Thomaſſinum De ver. & nova Eccleſiæ diſciplina tom. 2. lib. 3. cap. 82. §. 4.

(3) Petavius Theologic. dogmatum tom. 4. lib. 1. cap. 14. pag. 66. 67. *Tria ſunt flagitia Eutychianæ hæreſis. Primum, quod carnem Chriſti ex Virgine negat eſſe ſumtam. Secundum, quod ante unitionem naturas fuiſſe duas aſſerebat. Tertium, & quidem præcipuum, quod unam tantum agnoſcebat in Chriſto naturam poſt unionem*. Hæc deliravit Eutyches *presbyter & Archimandrita* (Abbas generalis ſeu Princeps

Hanc ab Flaviano Conſtantinopolis Epiſcopo damnatam, deinde vero ab Dioſcoro Alexandrino ſucceſſore indigno Cyrilli in Synodo Epheſina II. (4) reſtitutam ut penitus labefactaret, Concilium Œcumenicum IV. per Marcianum Auguſtum convocavit. (5) Ipſe biennio ante Euty- Pag. §. 1. Bar. an. 444. §. 1. 8. Pag. §. 2. Bar. an. 451. §. 8.

K 2 chia-

ceps monachorum) *præſidens Conſtantinopoli celeberrimo monaſterio, urgente Satana*, ut eſt in Brevario Liberati cap. 11.

(4) Generali huic conventiculo centum & duodetriginta Epiſcoporum præfuit Dioſcorus rigidus Eutychis ſatelles. Itaque Eutyches Eccleſiæ communioni reſtitutus, & impia ejus aſſertio confirmata: Flavianus Catholicæ Fidei adverſus Eutychem vindex conſtantiſſimus anathemati addictus, Epiſcopatu amotus, probris laceratus, verberibus cæſus, in exilium pulſus, qui ob id, teſte Liberato cap. 12. Breviarii, *Sedem Apoſtolicam appellavit*. Alii etiam Epiſcopi, quod impiæ blaſphemiæ ſubſcribere recuſaſſent, damnati proſcriptique. Legati ipſi S. Leonis hæreticorum conatibus obſiſtentes, violati, male habiti, in vincula ducti. Verbo omnia ab Dioſcoro militibus ſepto per vim & fraudem acta; quæ Leo celebrato Romæ Concilio ſtatim reſcidit. Inde cognomen Synodo inditum, ut *Prædatoria*, *Latrocinalis*, & *Latrocinium* appellaretur. Baronius ad an. 449. §. 75.

(5) Anno 451. Nicæam primum indictum, & Chalcedonem poſtea translatum. Numerus Epiſcoporum, qui adfuerunt, diſcrepat. Alibi fere ſexcentos, alibi ſexcentos & triginta, alibi ſexcentos & triginta ſex invenio. Cecropius Epiſcopus Sebaſtopolis *mille ducentos* interfuiſſe dicit act. IV. apud Labbeum tom. IV. Conc. pag. 515. Sed ei parum fidei ſit, tum quia in augendo numero non alius intemperantior eſt, tum quia Lucentius Sedis Apoſtolicæ legatus in eadem actione paullo poſt non plures, quàm ſexcentos fuiſſe ſubjungit, tum demum quia in Relatione Synodi ad Leonem apud Labbeum pag. 833. ſcriptum eſt, *quingentos viginti Sacerdotes* interfuiſſe. Concilio, excepta actione duodecima, præfuere Leonis Legati Paſchaſinus Lylibetanus, Lucentius Aſculanus Epiſcopi, Bonifacius & Baſilius Presbyteri, quibus Pontifex adjunxit Julianum Coenſem, ſuum apud Marcianum Imperatorem Vicarium, ſive ut Legationis ſocium, ſive ut Conſiliarium. Concilium Œcumenicum IV.

Actione prima inter cauſſas, cur Dioſcorus Alexandrinus ex-

Pag. §. 3. Bar. an. 449. §. 45. chianos redarguerat celebratiſſima Epiſtola *De incarnatione Verbi* ad Flavianum, quam Patres Concilii Chalcedonenſis approbarunt tamquam oraculum

excludendus eſſet a Concilio, affertur etiam hæc, *quod Synodum auſus eſt facere ſine auctoritate Sedis Apoſtolicæ, quod numquam factum eſt, neque licet fieri*: ὅπερ οὐδέποτε γέγονεν, οὐδὲ ἐξὸν γενέσθαι, apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 95. *Actione tertia*, ut ait Bellarminus lib. 2. de Rom. Pont. cap. 31. *leguntur tres Epiſtolæ* (ſeu Libelli) *diverſorum Græcorum ad* Leonem *Papam*, quæ *omnes ita incipiunt:* Sanctiſſimo, & Univerſali Archiepiſcopo, & Patriarchæ magnæ Romæ Leoni, apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 396. 400. 405. & 412. Ex quibus patet, S. Avitum Viennenſem non fuiſſe primum, qui Papam vocaverit *Univerſalis Eccleſiæ Præſulem* epiſt. 27. ad Symmachum anno 498. creatum Pontificem.

Actione quinta contra Eutychem decretum eſt, *Unum eumdemque Chriſtum, Filium, Dominum, Unigenitum ex duabus*, ſeu *in duabus naturis inconfuſe, immutabiliter, indiviſe, inſeparabiliter agnoſcendum, nuſquam ſublata differentia naturarum propter unitionem, magiſque ſervata proprietate utriuſque naturæ, & in unam perſonam atque ſubſiſtentiam concurrente: non in duas perſonas partitum aut diviſum, ſed unum eumdemque filium & unigenitum Deum Verbum, Dominum Jeſum Chriſtum*, apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 568. Actioni duodecimæ, in qua diremta eſt controverſia Baſſiani & Stephani, uter habendus eſſet pro Epiſcopo Epheſino, præfuit Anatolius Epiſcopus Conſtantinopolitanus, id permittentibus Legatis Pontificis Romani, quod cauſſa hæc pertineret ad diſciplinam magis Anatolio, quam ſibi cognitam. Neutri Epiſcopatus Epheſinus adjudicatus, alius Antiſtes electus, cum eo ut ſumtus utrique ſubminiſtrarentur ex ærario Eccleſiæ Epheſinæ *nutrimenti gratia & conſolationis*, quemadmodum eſt apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 705. unde originem Penſiones Eccleſiaſticæ habuere, ut eſt apud Van eſpen Part. 2. Juris Eccl. univer. tit. 28. cap. 1. §. 6. Actionem de Domno Antiocheno ad hoc Concilium pertinere, negat Queſnellus diſſertat. 9. in Opera S. Leonis, eumque ſecutus Nat. Alexander diſſertat. 17. ſæc. V.: ajunt Baluzius in Præfat. hujus Concilii §. 32. pag. 983. Novæ Collectionis, Pagius ad an. 451. §. 54. ac Tillemontius annotat. 54. in S. Leonem.

Canones tres conditi Actione ſexta, iidemque poſtea in-

lum *S. Petri per Leonem ita locuti* . (6) *Docet ipſa in Epiſtola* , quæ eſt 24. *& divinis confirmat*

 te-

incluſi iis , qui Actione decima quinta editi ſunt . Duodetriginta numerant Codices Latini , Græci triginta ; ſeptem & viginti Theodoretus, Dionyſius Exiguus , Iſidorus Mercator , Theodorus Lector. Omnes , præter viceſimum octavum, qui confirmat Patriarchalia jura a Patribus Concilii Œcum. II. Eccleſiæ Conſtantinop. conceſſa, ratos feciſſe Leonem , rentur aliqui ; alii, Fidei tantum decreta probaſſe exiſtimant . Canone 6. qui ab Gratiano ponitur in diſt. 70. cap. 1. cavetur , ne quis *abſolute ordinari debeat Presbyter, aut Diaconus, niſi ſpecialiter in Eccleſia Civitatis, aut pagi, aut in Martyrio , aut Monaſterio , qui ordinandus eſt* , *pronuntietur* , (hoc eſt addicatur & mancipetur) ut eſt apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 774. Anno 393. *in Sacerdotium tantum* , *non etiam in locum Eccleſiæ dedicatus* fuerat S. Paulinus *a Lampio apud Barcinonem in Hiſpania* ; eodemque modo *S. Hieronymus a Paulino Antiochiæ circa annum* 378. ut legitur in ejuſdem S. Paulini ep. 1. §. 10. epiſt. 3. §. 4. & in Vita ipſius cap. 12. quæ eſt ad calcem Operum edit. Veronenſis.

Ad extremum ſecutus auctoritatem Pelagii II. epiſt. 3. & Gregorii Magni epiſt. 54. lib. 7. admoneo , Actione ſexta abſoluta , ita tamen , ut etiam canones complectatur , verum & legitimum Chalcedonenſe Concilium abſolutum fuiſſe : reliquas decem Actiones , in quibus privatæ quædam Epiſcoporum controverſiæ dijudicatæ ſunt , velut appendicem hujus Synodi eſſe. Quare omnia, quæ poſt Actionem ſextam acta ſunt , dici poſſe *Recentiora Chalcedonis*, quemadmodum D. Athanaſius ea , quæ geſta ſunt poſt abſolutum legitimum Ariminenſe Concilium, *Recentiora Arimini* appellavit in epiſtola ad Africanos num. 3. Qua de re plenius diſſerit Baluzius loco memorato §. 40. Chriſtianus Lupus diſſertat. de Synodo Chalcedonenſi cap. 2. & Noriſius De Synodo quinta cap. 11. Vide Joan. Albertum Fabricium Bibliothecæ Græcæ vol. XI. pag. 407.

In Relatione hujus Synodi ad Papam Leonem apud Lab. to. 4. Conc. pag. 836. & 837. *Indicamus vero , quia & alia quædam definivimus, ſcientes , quia & veſtra Sanctitas addiſcens & probatura, & confirmatura eſt eadem ..... Rogamus igitur, honora etiam tuis decretis judicium noſtrum*, Παρακαλοῦμεν τοίνυν, τίμησον καὶ ταῖς σαῖς ψήφοις τὴν κρίσιν.

(6) Apud Lab. tom. 4. Conc. pag. 368. Cujus *Epiſtolæ* *tex-*

teſtimoniis, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, ſicut & paternæ divinitatis verum filium, ita verum humanæ naturæ eſſe hominem credendum, id eſt ex carne Virginis Mariæ carnem traxiſſe, & non de Cælo corpus ſibi exhibuiſſe, ſicut Eutyches aſſerebat.

Bar. an. 452. §. 58. Pag. §. 5. (7) Attilam teterrimum illum Hunnorum Regem, cognomento *Flagellum Dei*, præſentia ſua deterruit, facundia manſuefecit. Cum enim victoria ferox poſt everſam Aquilejam, (8) captumque Ticinum, ac Mediolanum, ardenti furore raperetur Romam, toti Italiæ vaſtitatem minitatus, ei ad confluentes Mincii & Padi

textum quiſpiam ſi uſque ad unum iota diſputaverit, & non eam in omnibus venerabiliter receperit, anathema ei dicit Gelaſius in Concilio Romano apud eumdem Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1263. & Harduinum tom. 2. pag. 939.

S. Gregorius lib. 1. epiſt. 25. *Sicut ſancti Evangelii quatuor libros, ſic quatuor Concilia ſuſcipere & venerari me fateor: Nicænum ſcilicet, in quo perverſum Arii dogma deſtruitur: Conſtantinopolitanum quoque, in quo Eunomii & Macedonii error convincitur. Epheſinum etiam primum, in quo Neſtorii impietas judicatur; Chalcedonenſe vero, in quo Eutychis, Dioſcorique pravitas reprobatur, tota devotione complector, integerrima approbatione cuſtodio.* Eadem repetit epiſt. 10. lib. 3. Et lib. 6. epiſt. 2. *Si quis autem contra harum quatuor Synodorum fidem, & contra ſanctæ memoriæ Leonis Papæ tomum atque definitionem aliquid umquam loqui præſumit, anathema ſit.* Intelligit *tomi* nomine memoratam S. Leonis epiſtolam ad Flavianum. Et S. Ephrem Patriarcha apud Photium in Bibliotheca Cod. 229. pag. 823. refellit Eutychianos ridentes Leonem, quod epiſtolam illam *tomum* appellaverit.

(7) Gennadius De Viris illuſtribus ſeu Scriptoribus Eccleſiaſticis cap. 70. pag. 978. & 979.

(8) Hac Attilæ irruptione anno 452. pleroſque Venetiæ populos in proximas inſulas ſinus Adriatici compulſos, ut ibi tuto eſſent, cupido cepit Urbis condendæ Venetiarum nomine, quæ poſtea evaſit terræ mariſque potens Reſpublica. *In eo* autem *fere omnibus convenire video* VII. *Kal. April. primordia Urbis cœpiſſe.* Sabellicus lib. 1. Hiſtoriæ rerum Venetarum Decad. 1. pag. 5. & lib. 1. Ennead. 8. pag. 221. & 228.

di occurrens ita atrocem animum permulſit, tantumque auctoritate potuit, divinaque valuit eloquentia, ut ex Italia, obedienter imperata faciens, exercitum duceret trans Danubium. (9) Ut eſſet ad poſteros tantæ victoriæ auxilio D. Petri relatæ a Leone monumentum, cuſum traditur numiſma *cum imagine & nomine S. Petri a parte altera, altera vero nomine expreſſo ipſius S. Leonis*. (10) Nec inter hæc diſceſſerat animo impiiſſimas hæreſes jam proſtratas delendi cura. Nam Juliano Epiſcopo Coenſi ſcripſit, ut vicem ſuam fungens ſtudioſe diligenterque curaret, *ne hæreſis vel Neſtoriana vel Eutychiana in aliqua parte reviviſceret*. (11) Quod ut facilius & majore præſtaret auctoritate, eidem vices ſuas commiſit etiam apud Marcianum Imperatorem. (12) Gen- Bar. an. 455. §. 13.

K 4 ſe-

(9) Additur res mirabilis, Attilam non tam Leonis graviſſima oratione placatum, quam aſpectu viri pone Leonem ſtantis habitu Sacerdotali, forma auguſta, canitie venerabili, & gladio diſtricto minitantis mortem ſibi, ni dicto audiens eſſet: quem ferunt fuiſſe Petrum Principem Apoſtolorum. Sed de hac re legendus Queſnellus Diſſertat. 1. in Opera S. Leonis §. 12. pag. 165.

(10) Ita Baronius ad an. 461. §. 12. At Nicolaus Alemanus in Diſſertat. de Lateranenſibus Parietinis cap. 12. & Andreas Victorellus in Additionibus ad Ciaconium exiſtimant, numiſma illud pertinere ad Leonem III. quod *Domini* titulus his numi litteris contentus *D. N. Leoni Papæ*, non Leoni I. conveniat, ſed Leoni III. cui Urbis dominium Carolus Magnus Francorum Rex & Imperator reſtituerat & firmaverat, ut eſt apud Alemannum: quem ſequitur Petrus de Marca lib. 3. de Concordia cap. 11. §. 9. & Queſnellus extrema diſſertatione citata. Vide annotat. 3. ad Leonem III. Pont. XCVIII.

(11) Epiſt. 86. alias 56. cap. 2. pag. 304.

(12) Epiſt. 84. alias 57. cap. 3. *Illud quoque Clementiæ veſtræ benevolentiam peto, ut veneratorem veſtrum fratrem meum Julianum Epiſcopum in veſtro, ſicut facere dignamini, habeatis affectu: cujus obſequiis præſentiæ meæ vobis imago reddatur. Nam & de fidei ejus ſinceritate confidens, vi-*

cem

ſericum deinde Vandalorum regem, qui ex Africæ latebris excitus ab Eudoxia Auguſta Romam occupaverat, lenivit, atque effecit, ut contentus præda Urbis direptæ per dies quatuordecim, incendio & cædibus abſtineret. Idem voluit ſolemnem Baptiſmum conſtitutis duntaxat Paſchæ & Pentecoſtes diebus adminiſtrari. (13) Vetuit, Chriſtianos peccata ſua palam confiteri; (14)
Bar. an. 461. §. 2. 11. decrevitque, quemadmodum habemus in Libro Pontificali, *ut intra actionem Sacrificii diceretur:*
Pag. §. 3. Sanctum Sacrificium, immaculatam hoſtiam. (15) *Sacerdotali & Leviticæ Ordinationi* celebrandæ, *ejus noctis, quæ in prima Sabbati luceſcit, exordia deligi* præcepit, atque *illud voluit cuſtodiri, ut cum*

cem ipſi meam contra temporis noſtri hæreticos delegavi, atque propter Eccleſiarum paciſque cuſtodiam, ut a comitatu veſtro non abeſſet, exegi. Quibus ex verbis Petrus de Marca lib. 5. de Concordia cap. 15. & Queſnellus Diſſertat. 1. in Opera S. Leonis §. 4. pag. 167. & in ſuis ad hanc epiſtolam notis pag. 492. originem ducunt Legatorum, quibus apud Reges & Principes ſummos Apoſtolicæ Sedis negotia commendari conſueverunt.

(13) Vide annotationem 4. ad Siricium Pontif. XL.

(14) S. Leo epiſt. 136. alias 80. cap. 2. *Illam etiam contra Apoſtolicam regulam præſumtionem, quam nuper agnovi a quibuſdam illicita uſurpatione committi, modis omnibus conſtituo ſubmoveri, ne videlicet de ſingulorum peccatorum genere, libello ſcripta profeſſio publicetur: cum reatus conſcientiarum ſufficiat ſolis Sacerdotibus indicare confeſſione ſecreta.* Ex quibus redarguuntur, qui putant, quatuor primis Chriſti ſæculis conſueviſſe confeſſione publica manifeſtari peccata mortalia etiam occulta: ſiquidem S. Leo conſuetudinem hujuſmodi non abrogaſſet, ut *præſumtionem* Apoſtolicæ regulæ contrariam.

(15) *Quæ ſunt poſtrema verba hujus Orationis. An vero hæc ſola verba huic orationi, an ipſam integram orationem canoni Leo addiderit, Pamelius noluit definire* Tom. 1. Liturgicorum pag. 572. *At ego cenſeo, nihil addidiſſe niſi prænotata verba: ipſius enim orationis* Auctor quæſtionum utriuſque Teſtamenti *mentionem fecit, qui Leone antiquior fuit*, Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 13. §. 3.

tum ſolemnior quæque feſtivitas conventum populi numeroſioris indixerit, ea Fidelium multitudo convenerit, quam recipere Baſilica ſimul una non poſſit, Sacrificii oblatio indubitanter iteretur ab eodem Sacerdote. (16) Anno Chriſti 461. Pontificatus *viceſimo & die duodetrigeſimo*, III. Idus April. ex hac vita ad cæleſtem migravit, ſanctitate & ſapientia magnus.

XLVIII.

S. HILARUS.

ANNO CHRISTI 461.

LEONIS 5. SEVERI 1.

HILARUS Criſpini filius, Sardus, Romanæ Eccleſiæ Diaconus, & Leonis Papæ ad Synodum Epheſinam II. legatus, in ejus locum anno 461. pridie Idus Novembris ſubſtitutus eſt. Bar. an. 449. §. 99. 108. An. 461. §. 14. Pag. §. 14. (1) *Memor, ſe tanti eſſe Pontificis ſucceſſorem, ſub quo adverſus hæreticos certans vicem ejus agens primos ordines duxerat, nihil antiquius habuit, quam quæ tanto labore eſſent contra hæreticos conſtituta, eadem ſarta tecta, firmaque ac cuſtodita relinquere*. (2) Itaque Concilium Nicænum, Epheſinum,

(16) Epiſt. 11. ad Dioſcorum Alexandrinum cap. 1. & 2. & diſt. 75. cap. 4.
Hoc tamen decretum vel ita intelligendum eſt, ut id paſſim non liceat, & quandocumque Sacerdoti libuerit: ſed certis tantum diebus, & ex aliqua cauſſa: vel non uſu, aut contraria ſanctione a ſummis Pontificibus abrogatum fuit. Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 18. §. 5.

(1) Appellatur etiam *Hilarius*, & *Hilarion*. Vide annotat. 1. ad S. Leonem I. Proxime præcedent.

(2) Baronius ad an. 461. §. 14.

ſinum, & Chalcedonenſe, ac *tomum* deceſſoris ſui Leonis confirmavit. (3) Neſtorium, Eutychem, eorumque ſectatores addixit anathemati. Concilio duodequinquaginta Epiſcoporum Romæ celebrato, quinque edidit canones ad conſtituendam Eccleſiæ diſciplinam, atque horum poſtremo cavit, ne quis Epiſcopus ſibi eligeret ſucceſſorem. (4)
Bar. an. 467. §. 2. 3. 4. Pag. §. 3. Idem invictus ſtetit contra Anthemii Imperatoris ſtudium erga hæreticos Macedonianos, quos ſecum duxerat Romam. (5) Cum *annos quinque, menſes novem, & dies undetriginta* Eccleſiæ præfuiſſet, anno 467. IV. Idus Septembris diem ſuum functus eſt.

(3) Vide annotat. 6. ad eund. S. Leonem.

(4) Labbeus tom. 4. Conciliorum pag. 1060.
Fuit olim in more poſitum, ut Epiſcopi ſibi ſucceſſorem deſignarent. Eo jure recte ac ſapienter uſi ſunt complures Antiſtites, *cum, quos ſanctiſſimos ſcirent, eos ad Epiſcopale munus deligerent*, ut prodit Baronius ad an. 426. §. 13. Id cum ſecus fieri cœpiſſet, interdixit Nicæna I. Synodus. S. Auguſtinus epiſt. 213. alias 110. §. 4. *Adhuc in corpore poſito beatæ memoriæ Patre & Epiſcopo meo ſene Valerio, Epiſcopus ordinatus ſum, & ſedi cum illo, quod Concilio Nicæno prohibitum eſſe neſciebam, nec ipſe ſciebat.*

(5) Gelaſius I. epiſt. 13. apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1208. *Papa Hilarus Anthemium Imperatorem, cum Philotheus Macedonianus ejus familiaritate ſuffultus diverſarum conciliabula nova ſectarum in Urbem vellet inducere, apud beatum Petrum Apoſtolum palam, ne id fieret, clara voce conſtrinxit, in tantum, ut non ea facienda cum interpoſitione ſacramenti idem promitteret Imperator: ſanctæ memoriæ nihilo minus Papa Simplicius, & poſt eum ſanctæ memoriæ Papa Felix non ſolum Baſiliſcum tyrannum, ſed etiam Imperatorem Zenonem pro iiſdem ipſis exceſſibus auctoritate libera ſæpius increpâſſe noſcuntur.*

S. SIM-

XLIX.

S. SIMPLICIUS.

ANNO CHRISTI 467.

LEONIS 12. ANTHEMII 1.

SIMPLICIUS Caſtini filius Tiburtinus anno 467. Bar. an.
XII. Kal. Octobr. Hilaro ſufficitur. Quod ubi 467. §. 11.
Conſtantinopolim nunciatum eſt, ſtatim Leo Im- 12.
perator ab eo impetrare tentavit, ut rata habe- Pag. §. 3.
ret privilegia ab Epiſcopis Synodi Chalcedonenſis
conceſſa Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. Verum de-
ceſſorum ſuorum Hilari atque Leonis exemplo
conſtanter obſiſtens, omnem ejus rei ſpem in ir-
ritum redegit. Conſtantia eadem ſtetit adverſus Bar. an.
Imperatorem Zenonem Leonis ſucceſſorem, quod 482. §. 21.
hortatu ac perſuaſione Acacii Epiſcopi Conſtanti-
nopolitani, impenſe faventis ſectæ Eutychiano-
rum, Petrum Moggum ſeu Mongum reſtituiſſet
Epiſcopatui Alexandrino, & Petrum Cnapheum
ſeu Fullonem Antiocheno. (1) Nec interim alia
Eccleſiæ negotia omiſit. Nam oblationes Fidelium Bar. an.
quatuor in partes ita dividi voluit, ut pars una 483. §. 4.
eſſet Epiſcopi, altera Cleri, duæ in Eccleſiæ fa- 15.
bricam, peregrinos ac pauperes erogarentur. (2) Pag. §. 1. 2.

Or-

(1) Nicephorus Calliſtus in Excerptis ex Eccleſiaſtica Hiſtoria Theodori Lectoris lib. 2. pag. 566. *Ait Theodorus Lector, Petrum Fullonem inſtituiſſe, ut ſacrum Chriſma in Eccleſia coram omni populo conſecraretur, utque invocatio ſuper aquas die Feſto Theophaniorum fieret ſub veſperam, cum antea fieret nocte media. Item ut in omni precatione nomen Deiparæ proferretur. Denique ut in ſingulis Collectis* (Miſſæ ſacrificiis) *Symbolum recitaretur.*

(2) Epiſtola 3. ad Florentium, Equitium, & Severum

Epiſ-

Ordinis Sacramentum menſe Decembri conferri ſolitum, menſe Februario adminiſtravit. (3) Cum annum decimum regnaret, Romani in Occidente Imperii occaſum conſpexit. (4) Ipſe occidit anno 483. Kal. Martii *quinto decimo poſt anno, menſe quinto & die octavo*, quam Pontifex creatus erat. (5)

S. FE-

Epiſcopos, apud Lab. tom. 4. Conc. pag. 1069. & apud Gratianum 12. quæſt. 2. cap. *De redditibus Eccleſiæ* 28.

Id ipſum decrevit Gelaſius I. epiſt. 9. cap. 27. Gregorius Magnus lib. 5. epiſt. 44. aliique Pontifices ſummi, & Concilia, ut legere licet apud Joannem Launojum in libro De cura Eccleſiæ pro miſeris & pauperibus tom. 2. part. 2. pag. 568. & apud Thomaſſinum De vet. & nova Eccleſiæ diſciplina, part. 3. lib. 2. cap. 13. 14.

(3) Amalarius lib. 2. De Eccleſ. Officiis cap. 1. tom. 14. Bibl. Patrum pag. 968. *Primi Apoſtolici ſemper in Decembrio menſe, in quo Nativitas Domini noſtri Jeſu Chriſti celebratur, conſecrationes miniſtrabant uſque ad Simplicium, qui fuit a Beato Petro quadrageſimus nonus. Ipſe primus ſacravit in Februario*. Ex Pontificibus, qui uſque ad exitum ſæculi IX. Ordinis Sacramentum adminiſtrarunt, unus Leo II. menſe Majo, ſive, ut aliis eſt viſum, Junio, adminiſtravit, & ſemel menſe Septembri Gregorius Magnus. Alii poſt Simplicium omnes vel Decembri, vel hebdomada Quadrageſimæ prima, vel *mediana*, quæ proxime ſequitur Dominicam quartam Quadrageſimæ: nulli Sabbato ante Paſcha. Hæc fere Joannes Mabillonius cap. 16. Comment. in Ordinem Romanum pag. 103. & cap. 19. pag. 126.

(4) Romanum Imperium cœptum ab Auguſto deſiit in Auguſtulum. Hunc enim anno 476. Odoacer Rex Herulorum, per factionem Julii Nepotis evocatus ex Scandinavia, deſcendens in Italiam ſpoliatum Imperio relegavit Lucullanum Campaniæ oppidum, & Italiæ Regnum inſtituit. Itaque eodem tempore regnabat in Oriente Zeno Imperator Eutychianus, in Occidente Odoacer in Italia Arianus, in Gallia Burgundiones, & Gothi Ariani, & Franci Gentiles: Gothi & Svevi in Hiſpania Ariani: in Britannia Angli Ethnici: & in Africa Vandali Ariani. Hinc conditionem rei Chriſtianæ, & ſtatum exiſtimare quivis poteſt.

(5) In Actis Concilii Romani anno 502. ſub Symmacho

L.

S. FELIX III.

ANNO CHRISTI 483.

ZENONIS IMP. 10. ODOACRIS REGIS 8.

FELIX III. Romanus, Patre Felice Presbytero natus, S. Gregorii Magni atavus, anno 483. VIII. Idus Martias ſummum Pontificatum accepit. (1) Quo inito Zenonis *Henoticum* rejecit, ac

Bar. an. 483. §. 16. 19. Pag. §. 3.

cho celebrati, tum apud Baronium ad an. 483. §. 11. tum apud Labbeum tom. 4. Concil. pag. 1334. & Harduinum tom. 2. pag. 977. legitur Baſilius Præfectus Prætorio, Vicarius Odoacris Regis Herulorum & Italiæ dixiſſe: *Quamquam ſtudii noſtri & religionis interſit, ut in Epiſcopatus electione concordia principaliter ſervetur Eccleſiæ, ne per occaſionem ſeditionis ſtatus civitatis vocetur in dubium, tamen admonitione beatiſſimi viri Papæ noſtri Simplicii, quam ante oculos ſemper habere debemus, hoc nobis (meminiſtis) ſub obteſtatione fuiſſe mandatum, ut propter illum ſtrepitum, & venerabilis Eccleſiæ detrimentum, ſi eum de hac luce tranſire contigerit, non ſine noſtra conſultatione cujuslibet celebraretur electio.*

Baronius ad an. cit. 483. §. 11. *Vides, quibus artibus ſæculares poteſtates immiſcere ſe conatæ ſint in electione Romani Pontificis. Potuit forte rogaſſe eum Simplicius Papa, ut ad comprimendas turbas, diſſidiaque vitanda præſto eſſet futuræ electioni ſucceſſoris Pontificis, non autem ut abſque ejus conſultatione electio haud fieret.* Vide Thomaſſinum de vet. & nova Eccleſiæ diſciplina part. 2. lib. 2. cap. 16. §. 2.

(1) Felix ne tertius, an quartus ille ſit, quem *Atavum* ſuum & *Romanæ Eccleſiæ Antiſtitem* dicit S. Gregorius Magnus Homil. 38. in Evang. §. 15. & lib. 4. Dialog. cap. 16. dubitatur. Joannes Diaconus, qui hortatu Joannis VIII. ſcripſit vitam S. Gregorii, quartum fuiſſe aſſerit cap. 1. Ejus ſententiam probant Monachi Congregationis S. Mauri in vita Gregorii Papæ I. inſerta tomo quarto Operum ejuſdem

ac totis viribus incubuit, ut aberrantem Imperatorem in viam revocaret. (2) Removit a muBar. an. nere Epiſcopali, & a piorum ſocietate Vitalem 484.§.12. Troentinum, & Miſenum Cumanum Epiſcopos, 16. 98. Pag. §. 3. convictos prævaricationis; quod cum eos Con4. ſtantinopolim legaſſet ad agendam rem Eccleſiæ contra Hæreticos, & Acacium coercendum, non ſolum mandata non feciſſent, ſed iis contraria. Mox Acacium ipſum Petro Mongo, ac Fulloni obſtinate faventem, una cum illis, anathemate confixit; & Fullonem quidem non modo ut inBar. an. vaſorem Eccleſiæ Antiochenæ, hæreticumque Eu483.§.53. ty-

juſdem Gregorii: rejicit Baronius in annotat. ad Martyrolog. V. Kal. Mart. tum in Annalibus ad an. 492. §. 1. & Bollandus ad diem 25. Februarii §. 1. num. 4. pag. 503. *Nam Felix IV. fuit Samnis natione, patria Beneventanus; at Felix III. Romanus. Atqui certum atque indubitatum eſt, S. Gregorium non ex Samnitibus originem ducere, ſed ab antiquis Romanis ſenatoribus*. Id quod ipſe Joannes Diaconus ſine ulla dubitatione confirmat: dicit enim Gregorium *genere Romanum*. *Præterea*, ut ſubjicit Bollandus, *ſi anni ab obitu Felicis* IV. *numerentur, uſque ad electionem S. Gregorii Papæ jam tum ſenis, tantum* 60. *invenientur, quibus includi nequeunt quinque generationes ab atavo ad atnepotem ſtatuendæ: haberi autem poterunt, ſi anni circiter* 100. *interponantur, qui fere fluxerunt ab obitu S. Felicis* III. *uſque ad S. Gregorii Pontificatum*. eodem modo ſcribit Papebrochius in Conatu ad S. Felicem III. pag. 156. num. 2.

(2) *Henoticum*, Græce ἑνωτικὸν, Latine *Unitivum*, eſt edictum annitente Acacio Epiſcopo Conſtantinopolitano promulgatum a Zenone anno 482. ad pacem conciliandam inter Catholicos ac Eutychianos. Decernit, ut aliud non admittatur Symbolum quam Nicænum: approbat duodecim capitula ſeu anathematiſmos S. Cyrilli: Neſtorium, Eutychem, eorumque ſectatores plectit anathemate, omnino autem ſilet de Concilio Chalcedonenſi, editaque ab eo Fidei definitione, de epiſtola S. Leonis ad Flavianum, deque voce *ex duabus*, ſeu *in duabus*, qua voce hæreſis Eutychiana proſtrata eſt, ut dictum eſt in annotatione 5. ad S. Leonem I. Pontif. XLVII. Quo ſilentio cum Eutychianis

tychianum ; ſed etiam tamquam Apollinariſtam , Sabellianum , ac Theopaſchitam , quod vocem ὁ ϛαυρωθεὶς διὰ ἡμᾶς , *qui crucifixus es pro nobis* ; Triſagio addidiſſet . (3) Neque inter difficilia hæc Eccleſiæ Orientalis negotia oblitus eſt Eccleſiæ Africanæ , quam Hunnericus Vandalorum Rex vexabat crudeliſſime . Nam & ſcripſit ad Zenonem , ut apud eum ageret , ne ulterius ſæviret in Chriſtianos , celebratoque Romæ Concilio regulas edidit de recipiendis lapſis in perſecutione ea . Anno 492. V. Kal. Martias corporis vinculis exſolutus ad ſuperos evolavit , adminiſtrato Pontificatu per *annos octo* , *menſes undecim* , *dies decem ſeptemque* .

An. 487. §. 1. & 492. §. 1. Pag. §. 2.

S. GE-

nis faveret , & Chalcedonenſem Synodum doloſe oppugnaret , inde factum eſt , ut Eccleſia *Henoticum* ſemper improbaverit , licet non tam aperte , Zenone vivo . Baronius ad an. 482. §. 26.

(3) Patet id etiam ex Felicis epiſtola 5. ad Zenonem Imperatorem data , in qua erga illum , quantum ſcio , omnium Pontificum primus utitur nomine *Filii* , ſcribens : *Glorioſiſſimo & Sereniſſimo Filio Zenoni Auguſto* , apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1069. Exemplum mox ſecutus eſt Anaſtaſius II. ejus ſucceſſor , ſcribens ſimiliter *Glorioſiſſimo & Clementiſſimo Filio Anaſtaſio Auguſto* , apud eundem Labbeum pag. 1278.

Quod ſi quis objiciat , S. Leonem antea Imperatricem Filiam appellaſſe ſcribentem : *Glorioſiſſimæ & Clementiſſimæ Filiæ Pulcheriæ Auguſtæ* : primum dico , neque in Queſnelli editione Operum S. Leonis , neque Labbei ullam exſtare epiſtolam eo modo inſcriptam Pulcheriæ , deinde videri poſſe Magnum Pontificem verba illa uſurpaſſe , ut ſexui ſequiori blandiretur , quia Imperatorem ejus conjugem numquam per litteras ſic appellaverat .

Triſagium hymnus eſt notiſſimus a voce ἅγιος ter repetita hoc modo : ἅγιος ὁ Θεὸς , ἅγιος ἰσχυρὸς , ἅγιος ἀθάνατος ἐλέησον ἡμᾶς : *Sanctus Deus* , *ſanctus fortis* , *ſanctus immortalis* , *miſerere nobis* . Hujus origo illa fuit . *Cum terræmotu Conſtantinopolis quateretur , populuſque in campo oraret , infantulus toto populo ſpectante cum Proclo Civitatis Epiſcopo in*

Ca-

LI.

S. GELASIUS I.

ANNO CHRISTI 492.

ANASTASII IMP. 2. ODOACRIS REGIS 17.

Bar. an. 492. §. 6. 7. Pag. §. 8.

GELASIUS Valerii filius *Romanus* (1) anno 492. VI. Nonas Mart. Pontificatum accepit.

cælum per unam horam raptus eſt, ibique hujuſmodi didicit hymnum. Rurſumque deſcendens nuntiavit quæ in æthere audierat, dicens de cælo quaſi de multitudine pſallentium hujuſmodi laudes inſonuiſſe auribus ſuis, dictumque ſibi, ut eam laudationem populo indicaret. Quam ubi populi inceperant, civitatem receperunt; Deoque per hujuſmodi laudem propitio facto, ab imminenti ira liberati ſunt. Hæc Felix III. epiſt. 3. ad Petrum Fullonem, apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1063.

Scribit idem & Nicephorus lib. 14. cap. 46. additque, puerum poſt allatum nuntium ſtatim animam expiraſſe, & Imperatorem Theodoſium juſſiſſe, *ut per Orbem omnem divinus hymnus iſte concineretur*. Ex eo tempore in Eccleſia tum Orientali, tum Occidentali magno cum fructu uſurpari cœptus averruncandæ iræ divinæ. Vide Petavium Theologicorum dogmatum tom. 4. lib. 5. cap. 4.

Baronius hiſtoriam hanc confert in annum 446. narratque §. 5. & ad an. 492. §. 40. addit, ideo Triſagium Græce cani ſolitum in Paraſceve, cum Sancta Crux adoratur, ſine additamento, *Qui crucifixus es pro nobis*, ut qua lingua a Petro Fullone hæreſis Triſagio inſerta eſt, eadem ab Catholicis redargueretur.

(1) Gelaſius epiſt. 8. ad Anaſtaſium Imperatorem apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1182. *Quia, glorioſe fili, te ſicut Romanus natus, Romanum Principem amo, colo, ſuſpicio.*

Hic locus eſt *tam clarus*, ait Mabillonius apud Felicem Egger in Idea Ordinis Hierarchico-Benedictini part. 5. Diſſert. 4. pag. 319. *ut commentario opus non habeat; dicendumque*

pit. Is Euphemio Epiſcopo Conſtantinopolitano litteras pacificas dare recuſavit, *quod nequaquam e Diptychis nomen Acacii prædeceſſoris, ab Eccleſia Romana damnati, ut Felix Papa monuerat, expunxiſſet, ſed pateretur in ſacris recitari cum aliis Epiſcopis Orthodoxis*. (2) Concilio ſeptuaginta Epiſcoporum anno 494. Romæ celebrato definivit, quinam eſſent libri ſacri & divini utriuſque Teſtamenti: quatuor Œcumenica Concilia rata & ſancta eſſe juſſit: libroſque veterum Patrum receptos ab Eccleſia, & inoffenſo pede percurrendos diſcrevit ab Apocryphis & caute legendis. (3) Pelagianam hæreſim, in Dalmatia ac Piceno Bar. an. 494. §.19. Pag. §. 2. 3.

L

que eſt, nullum debere haberi reſpectum illius auctoris vitarum Paparum, qui Gelaſium Africanum facit.

Ex quo ſequitur, ſi Pater hujus Papæ Valerius *vocabatur, eum fuiſſe* Romanum, *ut advertit Caracciolus; & nullo modo S. illum Epiſcopum, qui præceſſit S. Auguſtinum in Sede Hipponenſi.*

Etſi nullum aliud argumentum eſſet ad refutandum hunc errorem, illud, quod ex ætate Valerii Hipponenſis, & Gelaſii Papæ deſumitur, ſeipſo id decidit. Nam ſi Gelaſius fuiſſet filius hujus Valerii, debuiſſet naſci ante annum 392. *quo tempore Valerius erat Epiſcopus Hipponenſis: adeoque debuiſſet eſſe major plus quam* 100. *annis, quando fuit promotus ad Cathedram S. Petri, quod accidit anno* 492. *hoc eſt* 62. *annis poſt mortem S. Auguſtini.*

(2) Baronius ad an. 492. §. 7. Vide annotat. 1. ad Sixtum I. Pontif. VIII. & annotat. 5. ad Innocentium I. Pontif. XLII.

(3) Legitur decretum apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1260. Harduinum tom. 2. pag. 937. & apud Gratianum diſt. 15. cap. *Sancta Romana Eccleſia* 3. quo maximopere urgentur, & ad anguſtias rediguntur recentiores Heterodoxi, qui, Traditione rejecta, Libros canonicos rejiciunt pro libidine & commodo ſectæ ſuæ.

Joannes Pearſonius in Vindiciis epiſtolarum S. Ignatii p. 1. c. 4. ait, eſſe *plane incertum a quo Pontifice, imo a quo Auctore conditum ſit*. Gulielmus Cave in Hiſtoria litteraria illud reſpuit tamquam ſuppoſititium, concluditque *ejuſdem eſſe*

no reviviſcentem, & diris devovit & ſcriptis confutavit. (4) Manichæos, qui in Urbe ſimulabant Catholicam Fidem, detexit certiſſimo indicio. Integravit enim Leonis Magni decretum, ut pro Manichæis haberentur omnes, qui ſumentes Euchariſtiam abſtinerent a calice, a quo abſtinuiſſent Manichæi, utpote abhorrentes a vino. (5) Dete-

Bar. an. 496. §. 22. 27. 53.

eſſe cum epiſtolis primorum Pontificum Decretalibus farinæ, ex eademque Iſidori Mercatoris officina prodiiſſe. Baluzius in notis ad Gratianum pag. 444. monet, in antiquis Codicibus illud Hormiſdæ etiam, ac Damaſo adſcribi. Itaque colligit, *Damaſum fortaſſis primum omnium de hujuſmodi libris publice ſtatuiſſe, deinde vero Gelaſium renovaſſe decretum Damaſi, illudque auxiſſe eorum auctorum nominibus, qui poſt Damaſum vixere. Quod idem de Hormiſda quoque dici poteſt.*

At eſſe Gelaſii docent Lupus Abbas Ferrarienſis epiſt. 128. tom. 15. Bibl. Patrum pag. 42. Mabillonius in diſquiſitione *de Curſu Gallicano* §. 1. num. 9. Pagius ad an. 494. §. 2. Juſtus Fontaninus lib. 2. *De antiquitatibus Hortæ*, cap. 3. & Petrus Couſtant in Diatriba de decreto Gelaſii Papæ num. 4. tom. 2. Epiſt. Rom. Pont. *cujus tomi hactenus inediti imaginem paucis delineatam exhibet P. Simon Mopinot in rariſſima epiſtola edita anno* 1723. ut legimus in Appendice ad Noriſii editionem Veronenſem lib. 2. c. 12. pag. 828. Utcumque res ſe habeat, ſacrum eſt venerandæ antiquitatis monumentum, quod annotationibus illuſtrat Didacus Covaruvias lib. 4. Variarum Reſolutionum cap. 14. & ſeqq. Vide Joan. Alberti Fabricii Bibliothecam Græcam vol. XI. pag. 415.

(4) Tribus epiſtolis, quinta, ſexta, ſeptima, & tractatu apud Labbeum tom. 4. Conciliorum pag. 1172. & 1240.

(5) Extat decretum diſt. 2. De Conſecrat. cap. *Comperimus* 12. Addita decreto ratio: *quia diviſio unius ejuſdemque myſterii ſine grandi ſacrilegio non poteſt provenire*: non ſignificat, unam ſpeciem non poſſe ſumi ſine ſacrilegio, ut falſo autumant Lutherani & Calviniſtæ; ſed innuit, opinionem Manichæorum, qui abſtinebant calice, non carere ſuſpicione hæreſeos, atque adeo ab hæreſi proficiſci. Vide Gloſſam in hunc locum, & annotat. 7. ad Alexandrum VI. Pont. CCXVI.

Ex eodem decreto de ſumenda Euchariſtia ſub utraque ſpe-

Digitized by Google

ſectos hoc modo hæreticos pepulit in exilium; Lupercalia ſuſtulit. (6) *Codicem de Miſſarum ſolemniis* edidit. (7) Baptiſmi Sacramentum gratis adminiſtrari voluit: Ordinibus ſacris conferendis quatuor ſolemnium jejuniorum tempora omnium primus, quantum ego quidem ſcio, pre-

L 2 ſti-

ſpecie licet colligere, Eccleſiam tunc liberum arbitrium Euchariſtiæ, etiam ſub ſpecie vini percipiendæ, omnibus permiſiſſe: quæ diſciplina uſque ad ſæculum XII. tenuit. Eo enim labente alterius tantum ſpeciei ſumendæ uſus obtinere cœpit: & quamvis nonnullæ Occidentis Eccleſiæ etiam S. Thomæ, imo Paludani ætate, quorum alter obiit anno 1274. alter 1341. veterum morem ſervarent, poſtea tamen ubique ſolutus, & ſublatus eſt ſeſſ. 13. Concilii Conſtantienſis anno 1414. celebrati, in qua Patres voluerunt, Euchariſtiam ſub una tantum ſpecie ſumi a Laicis, & Sacerdotibus non facientibus ſacrificium.

Petrus Amelius cap. 85. Ordinis Romani tradit, iis, qui a Pontifice die feſto Paſchæ Miſſam celebrante Euchariſtiam ſumſiſſent, porrectam fuiſſe ab Diacono fiſtulam *ad bibendum de Chriſti ſanguine*, ideoque Pontificem ſaltem die Paſchæ adminiſtraſſe Euchariſtiam ſub utraque ſpecie uſque ad ſæculum XV. quo ineunte *Ordinem* ſuum Amelius ſcripſit. Quoſdam tamen exceptos voluit Eccleſia, eiſque etiamnum utramque Euchariſtiæ ſpeciem indulget, Regibus videlicet Francorum *in ſua conſecratione: Diacono & Subdiacono S. Dionyſii prope Pariſios in Dominicis & diebus ſolemnibus, & miniſtris altaris apud Cluniacum in ſingulis Dominicis & feſtis: prærogativa a Concilio Tridentino probata eſt*, ut ait Mabillonius, qui cap. 9. & 19. Commentarii in Ordinem Romanum hæc fuſius enarrat.

(6) Exſtat ea de re tractatus Gelaſii adverſus Andromachum Senatorem ceteroſque Romanos ſtudioſos Lupercalium, apud Labbeum tom. 4. Conciliorum pag. 1234. & apud Baronium ad an. 495. §. 30. Vide cap. 5. De partu & purificatione Mariæ Virginis in Hiſtoria noſtra Familiæ Sacræ. pag. 372. edit. an. 1745.

(7) Joannes Diaconus in Vita Gregorii Magni lib. 2. cap. 17. *Gelaſianum codicem de Miſſarum ſolemniis, multa ſubtrahens, pauca convertens, nonnulla vero ſuperadjiciens, pro exponendis Evangelicis lectionibus in unius libri volumine coarctavit.* Vide Thomaſii Præfat. ad Codices Sacramentorum.

An. 494. §. 24. ſtituit edito decreto. (8) Quadripartitam reddituum Eccleſiaſticorum diſtributionem ab Simplicio traditam inculcavit, addens illud amplius, quemadmodum dicit Baronius, *ut pars, quæ in uſum pauperum convertenda eſſet, nequaquam clanculo erogaretur, ſed palam omnibus videntibus atque ſcientibus, ne rapiendi, vel ex parte diminuendi eam daretur occaſio*. (9) Eumdem fuiſſe auctorem *Præfationum* & *Collectarum*, quibus utimur in ſacroſancto Miſſæ ſacrificio, quidam tradunt, ducti ratione ea, quod in Libro Pontificali legatur *feciſſe Sacramentorum Præfationes & orationes cauto* An. 496. *ſermone*. (10) Cum *annos quatuor*, *menſes octo*, §. 1. Pag. *& dies viginti* Pontificatus compleſſet, anno 496. §. 2. XI. Kal. Decembr. ceſſit e vita.

S. A-

(8) Epiſtola 8. ad Epiſcopos Lucaniæ cap. 11. apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1191. & Gratianum diſt. 75. cap. *Ordinationes* 7.

(9) Epiſtola 9. cap. 5. 11. & 27. apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1195. & Gratianum 12. quæſt. 2. cap. *Quatuor autem* 27. *Ipſam nihilominus adſcriptam pauperibus portionem, quamvis divinis rationibus ſe diſpenſaſſe monſtraturus eſſe videatur, tamen juxta quod ſcriptum eſt:* Ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt, *oportet etiam præſenti teſtificatione prædicari, & bonæ famæ præconiis non taceri*.

(10) *Præfationem actionis, qua populi affectus ad gratiarum actiones incitatur, ac deinde humanæ vocis ſupplicatio cæleſtium virtutum laudibus admitti depoſcitur, quis primus ordinaverit, nobis ignotum eſt*. Ita Walafridus Strabo apud Bonam lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 10. qui quidem concedit, plures præfationes ab Gelaſio editas fuiſſe: oſtendit tamen, *in ipſis Eccleſiæ primordiis jam uſum Præfationum extitiſſe, earumque inſtitutionem vel Apoſtolis, vel Apoſtolicis viris tribuendam*.

Idem Bona Pſalmodiæ cap. 16. §. 17. n. 1. *Berno Augienſis*, De Miſſa cap. 1. & *Sigebertus* ad an. 487. *præcipuum Collectarum auctorem faciunt S. Gelaſium Papam. Sed Magnus Gregorius meliores & emendatiores in ordinem redegit, & ex iis librum compoſuit, quem Sacramentorum inſcripſit*. Hic mi-

LII.

S. ANASTASIUS II.

ANNO CHRISTI 496.

ANASTASII IMP. 6. THEODORICI REGIS 4.

ANASTASIUS II. Petri filius Romanus, anno 496. IV. Kal. Decembr. Pontifex dictus eſt. Anno inſequente Germanum Epiſcopum Capuanum, & Creſconium Tudertinum legatos de pace & ſocietate cum Eccleſia Orientali ad Anaſtaſium Imperatorem miſit cum epiſtola, qua enixe petebat, ut nomen Acacii Antiſtitis quondam Conſtantinopolitani expungeretur e Diptychis ſacris, ne *propter unum mortuum diutius tunica illa Salutaris, deſuper contexta per totum, malæ ſortis pateretur incertum, qua ſola in diſciſſionem pro firmitate ſui venire non potuit*. (1) Sed legati irrito incœpto regreſſi. Clodoveo Regi Francorum primo recens ſuſceptam Chriſti fidem & baptiſmum per litteras gratulatus eſt. (2) Ratum juſſit Sacramentum Baptiſmi atque Ordinis admini- Bar. an. 496. §. 55. Pag. §. 7. Bar. an. 497. §. 1. 2.

L 3 ſtra-

mihi primarius Collectarum auctor fuiſſe videtur: nam ante ipſum rarior earum mentio apud Scriptores Eccleſiaſticos reperitur.

(1) Anaſtaſius II. epiſt. 1. apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1278.

(2) Epiſt. 2. apud eumdem Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1282.

Clodoveus baptizatus eſt anno 496. die Natali Chriſti Domini: exinde uſus baptizandi eo die perſeveravit apud Francos. Pagius ad an. 499. §. 9. & 10.

(3) Memorata epiſtola 1. ad Anaſtaſium Auguſtum cap. 7. quod recitatur a Gratiano diſt. 19. cap. 8.

ſtratum ab Acacio memorato, cum jam Chriſtianorum communione depulſus eſſet, & Epiſcopatu. (3) Vana refert auctor Libri Pontificalis, cum ait, Clericos & Presbyteros ſeparaſſe ſe ab eo, *quod commmunicaſſet ſine conſilio Epiſcoporum, vel Presbyterorum, vel Cleri cunctæ Eccleſiæ Catholicæ Diacono Theſſalonicenſi nomine Photino, qui communis erat Acacio, & quia occulte voluit revo-*
An. 497. *care Acacium, & non potuit. Qui nutu divino per-*
27. An. 498. *cuſſus eſt.* Etenim *hæc contra Anaſtaſium ſparſa eſ-*
§. 1. Pag. *ſe a Schiſmaticis Laurentianis*, dicit Baronius. (4)
§. 2. Mortuus eſt XVI. Kal. Decembr. anno Chriſti
498. Pontificatus *primo, menſe undecimo, & die undeviceſimo*.

S. SYM-

(4) Baronio adſtipulantur alii, quorum rationibus narratio Libri Pontificalis convellitur. Nam quod attinet ad primum, nemo non videt, licere ſummo Pontifici exſolvere hæreticum quemlibet vinculo anathematis ſine conſilio Epiſcoporum, Presbyterorum, & Clericorum totius Eccleſiæ. Secundum eſt omnino falſum, ſive intelligas, Anaſtaſium voluiſſe revocare, hoc eſt reſtituere Acacium in Sedem Conſtantinopolitanam, ſive nomen ejus in Sacra Diptycha. Jam enim mortuus erat Acacius tempore Felicis III. anno 488. teſte Evagrio lib. 3. cap. 28. Nicephoro lib. 16. cap. 12. & Liberato cap. 18. ac mortui *nomen taceri* in Diptychis ſacris optat Anaſtaſius ipſe in epiſtola ad Anaſtaſium Imperatorem cap. 3. Tertium eſt commentitium. Siquidem id tribuitur Anaſtaſio Pontifici, quod pertinet ad Anaſtaſium Cæſarem. Hunc enim percuſſum ictu fulminis periiſſe conſtat; illum vero obiiſſe mortem hujuſmodi, nuſquam reperias, niſi in Libro Pontificali.

Ceterum, ut ait Baronius ad an. 497. §. 28. *ſi contentioſe nimis quis aſſerere velit, Anaſtaſium propenſiorem fuiſſe in reſtituendo ſublato e Diptychis Acacii nomine, ſed morte præventum id præſtare minime valuiſſe: in hoc eſt quidem, quo magis magiſque admireris Dei providentiam erga Romanam Eccleſiam, cum titubantem Apoſtolicæ Sedi præſidentem Pontificem ex humanis ante ſubduxerit, quam, quod meditaretur, impleret, & antea morte præreptum, quam vel tentari poſſet a Feſto legato de ſubſcribendo Zenonis Henotico. Ita namque*

ſape

LIII.

S. SYMMACHUS.

ANNO CHRISTI 498.

ANASTASII IMP. 8. THEODORICI REGIS *6.*

SYMMACHUS Fortunati filius, Sardus, *unus ex Diaconis* (1) in locum Anaſtaſii II. ſexto ab ejus obitus die, X. Kal. Decembr. ſubrogatus eſt. (2) Quo die Feſtus Romanus Senator Laurentium Romanum Archipresbyterum tituli S. Praxedis, multis pecunia corruptis, præter receptum morem Pontificem eligendum curavit, ut ab eo exprimeret aut eblandiretur ſubſcriptionem *Henotici*, quam ſe ab Romano Pontifice conſecuturum, anno ſuperiore Anaſtaſio Imperatori promiſerat. Exortis inde in Clero ac Senatu turbis rixiſque, adeo exarſere ſtudia, ut non fuerit cædibus temperatum. Cauſſa demum tota, quod ex Odoacris lege non deberet Pontifex creari ſine conſenſu Regis Italiæ, delata ad Theodoricum, qui licet Arianus, comperto, Symmachum &

Bar. an. 498. §. 3. 4. 5. Pag. §. 2.

 pri-

ſæpe divino conſilio, quo potiſſimum Catholicæ Fidei ſemper ſervare conſuevit integritatem, factum ſcimus, ut quam citiſſime morte mulctatus ſit, qui in aliquod diſcrimen adducturus eſſet Catholicam Romanæ Eccleſiæ puritatem.

(1) Theodorus Lector Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ lib. 2. pag. 560. & Nicephorus lib. 16. cap. 35. pag. 710.

(2) *Omnes Catholici principes ſive cum imperii gubernacula ſuſceperunt, ſive cum Apoſtolicæ Sedi novos agnoverunt Præſules inſtitutos, ad eum ſua protinus ſcripta miſerunt, ut ſe docerent ejus eſſe conſortes:* Symmachus in epiſtola Apologetica adverſus Anaſtaſii Imperatoris libellum famoſum, apud Labbeum tom. 4. Conciliorum pag. 1300. & apud Baronium ad an. 503. §. 30.

Bar. an. 499. §. 2. 8. 10. 34. Pag. §. 3. priorem & pluribus electum ſuffragiis, ſecundum ipſum decrevit. Theodorici ſententia Laurentio antelatus Concilium Romæ habuit, ut de ambitu tollendo e Comitiis Pontificiis, & via præcludendâ contentionibus ageret. Statuit, ut poſt mortem Pontificis ille haberetur pro Pontifice, qui conſentientibus totius Eccleſiaſtici Ordinis ſuffragiis creatus eſſet, aut ſi ſtudia in partem diverſam animos inclinarent, *vinceret ſententia plurimorum: ſic tamen ut Sacerdotio careat, qui captus promiſſione, non recto judicio de electione decreverit*. (3) Alterum Romæ Concilium celebravit anno 500. in quo Laurentius, ut Eccleſiam turbare deſineret, Nuceriæ Epiſcopus factus eſt *intuitu miſericordiæ*, ut eſt in Libro Pontificali. Hac ratione compreſſum ad tempus ſchiſma, non extinctum. Datâ quiete uſus, tertio habito in Urbe Concilio, abrogavit modo memoratam conſtitutionem Odoacris, qua vetabatur, ne Pontifex crearetur inſcio Rege Italiæ, neve liceret Pontifici res Eccleſiæ immobiles, neque mobiles alienare. Idque eo fecit, *ne in exemplum remaneret præſumendi quibuslibet Laicis, quamvis religioſis, vel potentibus, in quacumque Civitate quolibet modo aliquid decernere de Eccleſiaſticis facultatibus, quarum ſolis Sacerdotibus diſponendi indiſcuſſe a Deo cura commiſſa docetur*. (4) Sua tamen ipſe auctoritate conſtituit, ne cui *Apoſtolicæ Sedis Præſuli liceret Eccleſiæ prædium ruſticum, quantæcumque fuerit vel magnitudinis vel exiguitatis, ſub perpetua alienatione vel commutatione ad cujuslibet jura tranſ-*

(3) Exſtat decretum apud Labbeum tom. 4. Conciliorum pag. 1314. Harduinum tom. 2. pag. 960. & apud Gratianum diſt. 79. Cap. *Si tranſitus Papæ* 10.

(4) Symmachus in memorato Concilio Romano cap. 3. apud Labbeum tom. 4. Concil. pag. 1336. & Harduinum tom. 2. pag. 979.

transferre. (5) Mox adverſariæ factionis duces renovarunt priſtinas turbas. Nam Laurentio clam revocato, & Symmacho apud Theodoricum falſis criminibus onerato, effecerunt, ut mitteret *Viſitatorem*, a quo judicium fieret de Pontifice. Miſſus Petrus Altini Epiſcopus, qui ad Laurentianos inclinatus turbavit omnia. Quare Theodoricus ut plenam tumultus Urbem tranquillaret, Symmachi permiſſu 125. Epiſcoporum Concilium Romæ coegit *Palmare* dictum, cujus judicio cum ſe ultro Pontifex ſubmiſiſſet, innocens magno conſenſu declaratus eſt. (6) Poſt hæc, cum, aman-

Bar. an. 500. §. 3. 8.

Bar. an. 502. §. 5. 18. 30.

(5) Idem Symmachus in eodem Concilio cap. 4. apud eoſdem pag. 1337. & 979. Ut autem id Symmachus conſtitueret, antea rogaverat Cæſarius Epiſcopus Arelatenſis, ut eſt apud Lab. tom. 4. Conc. pag. 1294. *Sicut a perſona B. Petri Apoſtoli Epiſcopatus ſumit initium; ita neceſſe eſt, ut diſciplinis competentibus Sanctitas veſtra ſingulis Eccleſiis, quid obſervare debeant, evidenter oſtendat*.

Agapetus I. ad eumdem Cæſarium epiſt. 6. apud Lab. tom. 4. Conc. pag. 1798. & Baronium ad an. 535. §. 108. *Revocant nos veneranda Patrum manifeſtiſſima conſtituta, quibus prohibemur, prædia jure Eccleſiæ, cui nos Omnipotens Dominus præeſſe conſtituit, quolibet titulo ad aliena jura transferre*.

(6) Concilium hoc *Palmare* dictum a loco, in quo celebratum eſt, porticu videlicet Baſilicæ S. Petri, cui *Palmariæ* nomen. Baronius ad an. 502. §. 2.

In Actis hujus Concilii apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1324. & Harduinum tom. 2. pag. 969. *Ad hæc ſereniſſimus Rex* (Gothorum Theodoricus) *taliter Deo aſpirante reſpondit*: In Synodali eſſe arbitrio, in tanto negotio ſequenda præſcribere, *nec aliquid ad ſe præter reverentiam de Eccleſiaſticis negotiis pertinere......... dummodo venerandi proviſione Concilii pax in Civitate Romana Chriſtianis omnibus redderetur*. Diſt. 17. cap. Concilia 6. §. Ad hæc.

Ennodius Epiſcopus Ticinenſis in libello apologetico pro Synodo, in qua abſolutus eſt Symmachus, apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 2347. *Ajunt* (Symmachi adverſarii) *ſi vera eſt Epiſcoporum aſſertio, Sedis Apoſtolicæ Præſulem mi*-

amandato in exilium Laurentio, compreſſa ſedi-
An. 503. tio eſſet, totum ſe Eccleſiæ negotiis dedit. Ana-
§. 26. 31. ſtaſium Imperatorem anathematizavit, quod A-
Bar. an. cacii memoriæ, & hæreticis Concilii Chalcedo-
504. §. 41. nenſis hoſtibus faveret. Manichæos Roma expulit.
Africanis Epiſcopis ad quinque & viginti ſupra
ducentos a Traſamundo Rege Vandalorum affe-
An. 514. ctis exilio pecunias & veſtes ſuppeditavit. Per-
§. 6. 11. 12. miſit Epiſcopis poteſtatem concedendi poſſeſſiones
Pag. §. 2. Eccleſiæ Clericis, quoad viverent. (7) Idem *le-
gitur conſtituiſſe, ut omni Dominica vel Natalitiis
San-*

*norum numquam ſubjacuiſſe ſententiæ: cur ad judicium di-
ſtricta conventione productus eſt* Symmachus? Reſpondet Ennodius paullo poſt pag. 1347. *Judicia iſte voluit, attraxit, ingreſſus eſt, & quod poſſet fidelium corda doloris juſti aculeis excitare, venerando Concilio auctoritatem etiam contra ſe, ſi mereretur, indulſit*. Addebant pag. 1352. *Viſitatores & aliis Epiſcopis ipſe dedit, & juſtum eſt, ut facti ſui lege teneatur*. Ennodius *dicit, latorem juris definitionis ſuæ, niſi velit, terminis non includi.... Aliorum forte hominum cauſſas Deus voluerit per homines terminare: Sedis iſtius Præſulem ſuo, ſine quæſtione, reſervavit arbitrio. Voluit beati Petri Apoſtoli ſucceſſores cælo tantum debere innocentiam, & ſubtiliſſimi diſcuſſoris indagini inviolatam exhibere conſcientiam.*

Præclarum hoc Concilii Romani, & Ennodii teſtimonium de dignitate, & auctoritate ſummi Pontificis oppugnat Joan. Launojus lib. 1. epiſt. 9. pag. 88. tom. 5. part. 1. propugnat vero, frivolaſque Launoji rationes refellit Nat. Alexander diſſertat. 1. in Hiſtor. Eccleſ. ſæcul. VI. pag. 491. tom. 6.

(7) Epiſt. 5. ad Cæſarium Epiſcopum Vercellenſem cap. 1. quod recitatur a Gratiano 16. quæſt. 1. cap. *Poſſeſſiones* 61. Ex quo, ut ait Baronius ad an. 502. §. 36. *potes intelligere, ſi conſideras, Beneficiorum Eccleſiaſticorum originem. Etenim cum ſolerent Clerici ab Eccleſia per Epiſcopum menſibus ſingulis victus cauſſa meritam ſtipem accipere, ut ex S. Cypriano* (extrema epiſt. 34.) *ſecundo tomo Annalium demonſtratum eſt: poſtea vero factum, ut aliquibus ex his Eccleſiæ poſſeſſiones, quoad viverent, ab ipſo Epiſcopo concederentur, quæ Beneficia dici cœperunt, eo quod, ut habet Symmachus in ea epiſtola, benemeritis tantummodo eas concedi liceret.*

Sanctorum Gloria in excelſis Deo *diceretur*. (8) Vitæ finem fecit anno 514. XIV. Kal. Auguſti *annos quindecim*, *menſes ſeptem*, *dies ſeptem ac viginti* Pontificale munus magna animi conſtantia functus *ſub barbaro Rege*, *ſub quo Urbs ipſa quodammodo videbatur teneri captiva*. (9)

LIV.

S. HORMISDA.

ANNO CHRISTI 514.

ANASTASII 24. THEODORICI 22.

HORMISDA Campanus, patre Juſto, Fruſinone natus, anno 514. VII. Kal. Auguſti Pontifex factus eſt. Ejus opera, & Juſtini Imperatoris, qui Anaſtaſio ſucceſſerat, pietate ſublatum eſt Acacianum ſchiſma, quod propter retentum in Diptychis ſacris nomen Acacii a Felice III. damnati, annos ferme quinque ſupra triginta Romanam Eccleſiam diſſociaverat ab Orientali. (1) Initam pacem nonnihil turbavit nova controverſia *De uno e Trinitate carne paſſo*, a paucis Monachis in angulo Scythiæ Europeæ apud To-

Bar. an. 514. §. 13. Pag. §. 4. Bar. an. 519. §. 56. 80. 83. 106. Pag. §. 2. 6.

(8) Strabo De rebus Eccleſiaſticis cap. 22.
Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 4. §. 4. *Teleſphorus in Miſſa tantum nocturna Nativitatis Domini cantari decreverat, ſi vera ſunt, quæ Sigebertus in Chronico, & Innocentius III. l. 2. de Myſteriis Miſſæ cap. 20. tradunt*.
Ducangius in Gloſſario; Hymnus, *Gloria in excelſis*, ab Græcis vocatur *doxologia magna*, *doxologia* autem *parva* hymnus, *Gloria Patri*, qui dici ſolet in fine Pſalmorum.
(9) Baronius ad an. 514. §. 11.
(1) *Hoc fuit primum ſchiſma inter Eccleſiam Latinam, & Græcam*. Vincentius Card. Petra in comment. ad Gelaſii I. conſtitutionem unicam §. 19. pag. 79. tom. 1.

Tomos excitata, nec ſolum Conſtantinopoli ſed etiam Romæ magno animorum ardore diſceptata per legatos: *de qua juxta varios ſenſus expoſita Catholici per quinque luſtra acerrimas ſecum invicem contentiones exercuerunt*. (2) Monachos hoſce Hormiſda epiſt. 70. coarguit, tamquam *contemptores auctoritatum veterum, novarum cupidos quæſtionum, & eo uſque tumoris elatos, ut ad arbitrium ſuum utriuſque Orbis putarent inclinandum eſſe judicium*: defenſamque ab eis propoſitionem: *Unus de Trinitate crucifixus eſt carne*, rejecit, tamquam *procaci verborum novitate* (3) prolatam, & quæ ab hæreticis trahi poſſet in malam partem, & præſeferret ſpeciem quandam recens damnati erroris Petri Fullonis. (4) In eadem epiſtola dicit, ab Ec-

(2) Noriſius in Hiſtoria controverſiæ *De uno ex Trinitate carne paſſo* cap. 4. pag. 804. tom. 3.

Juſtinianus epiſt. ad Hormiſdam tom. 4. Conc. pag. 1517. *Quidam aſſerunt, Chriſtum Dei filium pro noſtra ſalute carne crucifixum unum de Trinitate debere prædicari: reverentia veſtra, quid ſequi, quidve ſuper hoc evitare debeamus, nos certiorare dignetur. Hoc enim credimus eſſe Catholicum, quod veſtro religioſo reſponſo fuerit intimatum.*

(3) Epiſt. 77. ad Juſtinianum apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1349. & apud Baronium ad an. 520. §. 6. Vide Noriſium in Hiſtoria modo citata, cap. 8. pag. 848. tom. 3. & quæ infra dicentur de Joanne II. Pontif. LVIII. & in eum annotationem quartam.

(4) Mopinot in Opuſculo de nova editione Epiſtolarum Summ. Pont. a P. Couſtant adornata apud Blanchinum in notis ad Anaſtaſium Bibliothecarium tom. 3. pag. 229. *Neque prætermiſit ſedulus editor* Hormiſdæ *litteras de Monachorum Scytharum contentione ſcriptas vindicare: cui defenſioni non plures modo notas*, *ſed biſariam eamque late fuſam diſſertationem impendit. Priori parte explanat intricatiora quædam Hiſtoriæ capita, probatque nihil a ſanctiſſimo Papa aſſertum, quod a Catholica Fide abhorreat: nihil repudiatum, aut certe ſilentio prætermiſſum, quod non Eccleſiaſticæ pacis amor & Chriſtianæ prudentiæ ratio repudiari, aut certe ſilen-*

tio

Eccleſia non recipi doctrinam Fauſti Rejenſis circa liberum arbitrium, & gratiam Dei, & quid de utroque *Romana*, *hoc eſt Catholica*, *aſſeveret Eccleſia*, cum *in variis libris beati Auguſtini poſſe cognoſci*, tum *in ſcriniis Eccleſiaſticis expreſſa capitula contineri*. (5) Obiit anno 523. VIII. Idus Auguſti, *anno nono*, *& die undecimo*, quam ſummum Sacerdotium acceperat. Bar. an. 523. §. 3. Pag. §. 2.

tio premi juberet. Vide Petavium Theologic. Dogmat. tom. 4. lib. 1. cap. 18. pag. 84.

Monachos Scythas, qui propoſitionem illam propugnabant, Catholicos fuiſſe ſpecie tenus, & occultis artibus foviſſe hæreſim Eutychianam, exiſtimat Baronius ad an. 519. §. 99. Alii oſtendunt fuiſſe alienos ab omni prorſus Eutychianæ hæreſeos favore. Eſt in horum numero Nat. Alexander differtat. 2. in Hiſt. Eccl. ſæc. IV. Noriſius tum lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 18. tum in Hiſtorica diſſertatione *De uno ex Trinitate carne paſſo*, & in Apologia Monachorum Scythiæ, & Petavius lib. 5. de Incarnatione cap. 2. pag. 402. tom. 4. Theologic. Dogmatic.

(5) Verba recitata ex Hormiſdæ epiſtola 70. ſunt apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1531. & 1532. & apud Baronium ad an. 520. §. 17. & 21.

Locus, in quo aſſervabantur authentica exemplaria epiſtolarum ſpectantium ad rem Chriſtianam, ſive eas ſcripſiſſent Romani Pontifices, ſive ab aliis ſcriptas accepiſſent, a nonnullis dicitur *Archivum*, a quibuſdam *Chartarium*, a pleriſque *Scrinium*, ſeu *Scrinia Sedis Apoſtolicæ*, aut *Eccleſiæ Romanæ*, & *Scrinia Eccleſiaſtica*. Hæc ex Petro Couſtant Præfat. in epiſt. Rom. Pont. part. 1. num. 44. pag. XLV.

S. JO-

LV.

S. JOANNES I.

ANNO CHRISTI 523.

JUSTINI IMP. 6. THEODORICI REGIS 31.

Bar. an. 523. §. 10. Pag. §. 3. An. 525. §. 1. 7. 8. 9. Pag. §. 3. 6. 8. JOANNI Conſtantii filio, Hetruſco, Pontificatus traditur anno 523. Idibus Auguſti. (1) Is, excepto Clemente in Cherſoneſum Tauricam relegato, primus Romanorum Pontificum exiit ab Urbe. Siquidem Ravennam accitus a Theodorico Rege Ariano, & navi cum Epiſcopis ac Senatoribus, qui ipſum comitabantur, impoſitus, Conſtantinopolim mittitur ad Juſtinum Imperatorem. Juſſus petere tria: primum, ut Ariani, qui compulſi legibus Juſtini Cæſaris ſuſcepiſſent Catholicam religionem, permitterentur redire ad ſectam ſuam, quod ſcribit Anonymus auctor editus a Pag. 724. Valeſio ad calcem Ammiani Marcellini: ſecundum, ut Arianis reſtituerentur Eccleſiæ ablatæ Pag. 94. in partibus Orientis, quod narrat Anaſtaſius Bibliothecarius in vita hujus Pontificis: tertium, ne quis in poſterum cogeretur ejurare ſectam A- Pag. 116. rianorum, quod refert Theophanes in Chronographia. (2) De primo nullam Joannes fecit apud Ju-

(1) Patria Senenſis perhibetur a multis apud Blanchinum in notis hiſtoricis ad Anaſtaſium Bibliothecarium to. 3. pag. 246. At hoc non credunt Bollandiani die 27. Maji pag. 47. §. 2.

(2) Idem Theophanes addit, Joannem *ab Epiphanio Patriarcha invitatum, congreſſum denegaſſe, donec ipſe, qui Romanus eſſet Pontifex, primum in conſeſſu locum ſupra Epiphanium obtinuiſſet*. Id quod ſcribit etiam Marcellinus in Chro-

Juſtinum mentionem : alia duo ab eo impetraſſe dicitur (3) ratus aliquid tribuendum alienis, ne omnino perderet ſuos. Theodoricus enim ſibi in Catholicos Italiæ, quod Juſtinus in Arianos Orientis, exercendum decreverat. Dum Conſtantinopoli degeret, ritu eſt uſus Romano, atque in ipſis ſacris Juſtinum, a quo *ſuſceptus miro honore fuerat*, (4) magna ceremonia inſignibus Auguſtalibus, novo atque in poſterum memorando exemplo, decoravit. (5) Ravennam redux a Theodorico

Chronico pag. 290. apud Sirmondum tom. 2. Operum edit. Venetæ. *Dexter dextrum Eccleſiæ inſedit ſolium, diemque Domini noſtri reſurrectionis plena voce Romanis precibus celebravit*. Eodem Romano ritu Conſtantinopoli ſacra fecit Joannes Epiſcopus Portuenſis legatus Agathonis ad Concilium Conſtantinopolitanum III. Oecum. VI. anno 681. teſte Anaſtaſio in vita Agathonis pag. 140.

(3) Ab Anaſtaſio in Vita Joannis pag. 95. & Auctore Hiſtoriæ Miſcellæ lib. 15. tom. 1. Script. Rer. Italic. pag. 103.

Pagius ad an. 525. §. 8. *Baronius num. 8. & ſeqq. contendit, tam Anaſtaſium, quam Auctorem Miſcellæ falſa hac in parte narrare idque demonſtrare non ſolum epiſtolam a Joanne Papa poſt ſuum reditum ad Italiæ Epiſcopos ſcriptam, qua jubet Eccleſias Arianorum conſecrari, ſed etiam indignationem Theodorici Regis, qui Joannem & Senatores Conſtantinopoli reduces in carcerem conjecit*. Veram *ea epiſtola ſuppoſititia, & Joannes cum Senatoribus inhumaniter habitus, quod Juſtinus* reconciliatos, qui ſe Fidei Catholicæ dederant, Arianis reſtitui noluiſſet, *ut prodit Anonymus, ac Joannes id ab Imperatore minime poſtulaſſet, quod revera ab eo petere non poterat*.

(4) Marcellinus Comes in Chronico ad an. Ch. 525. pag. 290.

(5) Primus Romanorum Pontificum id Joannes fecit, ideoque primus Imperatorum Juſtinus ſolemniter a Pontifice inauguratus eſt. Ante Juſtinum Imperii inſignia ab Epiſcopis acceperant Imperatores aliqui. Prius vero quam Pontificali benedictione donarentur, Fidem Catholicam voce & ſcripto profitebantur. Qua de re, ſicuti etiam de ritu Imperatoriæ conſecrationis, multa Edmundus Martene *De antiquis Eccleſiæ ritibus* lib. 2. cap. 9.

Bar. an. 526. §. 6. Pag. §. 2. rico male habitus eſt, & in carcerem detruſus; ubi ærumnis confectus anno 526. VI. Kal. Jun. occubuit glorioſa in omne ævum morte, cum *annos duos, menſes novem, & dies quatuordecim* Pontificatus munere functus eſſet.

LVI.

S. FELIX IV.

ANNO CHRISTI 526.

JUSTINI 9. THEODORICI 34.

FELIX IV. (1) Caſtorii filius, Samnis, Pontifex a Theodorico anno 526. deſignatus eſt, (2) & poſt interregnum dierum duodeſexaginta, Bar. an. 526. §. 22. 24. Pag. §. 5. cum in eum Clerus, vitandi cauſſa ſchiſmatis, conſenſiſſet, IX. Kal. Auguſti inauguratus. *Deceſſorum veſtigiis inhærens, ex Eccleſiaſticis ſcriniis aureas S. Auguſtini ſententias de divina gratia & libero arbitrio ſelectas tranſmiſit ad Cæſarium* Epiſcopum Arelatenſem, rogantem auxilium adverſus factionem Semipelagianorum. (3) Approbavit

(1) Vide annotat. 1. ad Felicem III. Pontif. L.

(2) Quo facto Theodoricus non ſolum confirmandi, ut antea Odoacer; ſed etiam eligendi Romani Pontificis jus ſibi uſurpavit. Reſtitit acriter Clerus Senatuſque Romanus, non electo, qui vir erat ſpectatiſſimus, ſed electioni. Ea demum lege res compoſita, ut in poſterum more priſtino Clerus eligeret Romanum Pontificem, quem Rex confirmaret aſſenſu ſuo. Hæc eligendi Pontificis ratio tamdiu obtinuit, quamdiu ſtetit Regnum Gothorum in Italia: quo labefactato, eam ſibi auctoritatem vindicarunt Orientis Imperatores. Baronius ad an. 526. §. 24. & Pagius ad eumdem an. §. 8.

(3) Noriſius lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 23. ubi adjicit, Cæ-

bavit etiam id, quod ab eodem Cæſario fuerat *conſtitutum, non licere ex laica converſatione ad officium Sacerdotale ante probationem temere promoveri*. (4) Idem una cum Romano Clero expoſtulavit cum Athalarico Gothorum Rege de violato jure Eccleſiæ ſuæ, obtinuitque ab eo, *ut ſi quiſpiam ad Romanum Clerum aliquem pertinentem in qualibet cauſſa probabili crediderit actione pulſandum, ad Beatiſſimi Papæ judicium conveniret, & qui reverentiam tantæ Sedi exhibere contemſerit*, is cauſſa caderet. (5) Ædificandis & exornandis Martyrum Baſilicis deditus, eam, quæ etiamnum ex- Bar. an. ſtat, ſanctis Martyribus Romanis Coſmæ & Da- 530. §. 1. miano excitavit. (6) Simplicitate & humilitate Pag. §. 2.

M elu-

Cæſarium opportunam occaſionem nactum, eas ſententias protuliſſe in Concilio Arauſicano II. in quo actum eſt de gratia & libero arbitrio. Baronius ad an. 529. §. 1. de Patribus hujus Concilii: *Recitant capita in Gallias ab ipſo Romano Pontifice miſſa, profitentes, ea cuncta haud recentem eſſe Eccleſiæ doctrinam, ſed antiquorum Patrum definitionem, eamdemque Apoſtolicæ Sedis auctoritate firmatam, quæ S. Auguſtini ſe profeſſa eſt de gratia & libero arbitrio probare ſententiam. Nihil igitur præterea novitas ſibi vendicet, & præſumtio humana præſumat. Quot igitur Arauſicani canones, tot ſunt Catholicæ Eccleſiæ ſtabilitæ ſententiæ, a quibus abſque prævaricationis piaculo haud liceat Fideli recedere.*

Binius apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1675. locos indicat D. Auguſtini, unde illæ ſententiæ quinque & viginti depromtæ ſunt.

(4) Epiſt. 3. ad Cæſarium Arelatenſem apud Labbeum tom. 4. Concil. pag. 1657.

(5) Athalaricus Rex in epiſtola ad Clerum Eccleſiæ Romanæ apud Caſſiodorum Variarum lib. 8. epiſt. 24. & apud Baronium ad an. 527. §. 64.

(6) Florentinius in annotat. ad Martyrologium Hieronymianum V. Kal. Octobr. pag. 879. & Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 12. §. 3. docent, *tria fuiſſe paria Sanctorum ejuſdem nominis Coſmæ & Damiani. Unum Martyrum in Arabia, alterum Confeſſorum in Aſia, tertium Martyrum, qui Romæ mortem ſubierunt*. Omnes fuiſſe profeſſione medicos,

di-

eluxit, quibus addidit munificentiam in egenos. Exceſſit IV. Idus Octobr. anno 530. poſt acceptum Pontificatum, *quarto, menſe ſecundo, & die duodevicesimo*.

LVII.

BONIFACIUS II.

ANNO CHRISTI 530.

JUSTINIANI IMP. 4. ATHALARICI REG. 5.

Bar. an. 530. §. 2. 4. Pag. §. 5. BONIFACIUS II. Sigilbuldi filius, Romanus anno 530. XVII. Kal. Novembr. in Baſilica Julii Felici IV. ſubſtitutus eſt. Eodem tempore in Æde Conſtantiniana pars Cleri ſuffecit Dioſcorum, quo paucis poſt diebus mortuo, extinctum eſt Schiſma. Bonifacius mortuum tamquam Simoniæ reum anathematizavit. Ut autem Bar. an. 531. §. 2. & ſeqq. Pag. §. 4. occurreret licentiæ Regum Gothorum in deſignandis Pontificibus, habito Romæ Concilio delegit Vigilium Diaconum, qui ſibi ſuccederet, conſentiente Clero, conſenſumque præſtitum & jurejurando & chirographis confirmante. Quæ res, utpote contraria ſacris legibus, officienſque libertati Comitiorum, adeo poſtea Clericis & Bonifacio ipſi diſplicuit, ut alio congregato Concilio decretum pœnitendum abrogaret, ignique traderet. (1) Alibi etiam, quam in legitima Pontificis ele-

dictoſque *Anargyros*, quod ſine pretio ægrotos curarent. Ædem ab Felice IV. non Arabibus, ſed Romanis dicatam, & hos procul dubio eſſe, qui in Canone Miſſæ memorantur.

(1) Vides, ne Pontifici quidem, nedum Epiſcopis licere deſignare ſucceſſorem ſuum. Sunt tamen, ut legere eſt

lectione animum habuit. Namque approbato Concilio Arauſicano II. (2) finem impoſuit certamini Semipelagianorum, quod Gallias diſtraxerat per annos centum; *& ad aſſequendam perfectiorem divinæ gratiæ intelligentiam*, præ ceteris beatæ recordationis Auguſtinum Epiſcopum *tamquam magiſtrum optimum propoſuit laudavitque*. (3) Diem obiit anno 531. XVII. Kal. Novembr. *anno Pontificatus uno* vix completo.

LVIII.

JOANNES II.

ANNO CHRISTI 532.

JUSTINIANI 6. ATHALARICI 7.

JOANNES II. *cognomento Mercurius*, Projecti filius, Romanus, annò 532. die poſtrema Decembris *Sedis Apoſtolicæ ſuſcepit Præſulatum*. (1) Pugnavit adverſus Simoniæ vitium, quod graſſabatur non modò in electione Epiſcoporum, ſed etiam Pontificum. Petivit enim ab Athalarico Italiæ Rege, impetravitque, *ut adverſus ejuſmodi* Si-

Bar. an. 531. §. 41. Pag. §. 5. Bar. an. 533. §. 4. 33.

M 2

eſt apud Vincentium Cardinalem Petram tom. 4. Comment. ad Conſtitut. Apoſtol. pag. 119. num. 10. qui putent, id facere poſſe Pontificem, ſi *Eccleſiæ neceſſitas vel evidens utilitas* poſtulet. Cum autem hæc eligendi ratio periculo non careat, plerique concludunt, eam ne ab Romanis quidem Pontificibus eſſe uſurpandam. Vide annot. 4. ad S. Hilarum Pont. XLIII. & in vita Pii IV. Pontif. CCXXVI.

(2) Vide Appendicem Operum S. Proſperi Aquitani pag. 352. & 759.

(3) Noriſius lib. 2. Hiſt. Pelag. extremo cap. 23. pag. 531. tom. 1.

(1) Liberatus in Breviario cap. 20. apud Lab. tom. 5. Conc. pag. 773.

Simoniacos, *quos non compeſcerent ſacri Canones*; *Regia ageret poteſtate*, *pœniſque ſæculi eoſdem comprimeret*, *quos nec Dei timor*, *neque Eccleſiaſtica cenſura corrigeret*. (2) Vocem: *Unus de Trinitate crucifixus eſt carne*, quam Monachi Scythæ a-
An. 534. §. 23. criter tuebantur, & ſummus Pontifex Hormiſda
Pag. §. 2. 3. rejecerat, tamquam novam, ut dictum eſt in ejus vita, ratam ipſe ſua auctoritate fecit; veluti conſentientem rectæ Fidei, & Monachos Acœmetas, (3) qui eam damnabant quaſi hæreticam, *ab omni Eccleſia Catholica eſſe juſſit alienos*, *niſi errore damnato doctrinam ſuam quantocius ſequi habita regulari profeſſione ſignificaſſent*. (4) Anno 535. VI. Kal.

(2) Hæc Baronius, qui ad annum eumdem 533. §. 39. ſubjungit: *Edictum adverſus hujuſmodi delinquentes Rex voluit marmoreæ inſcribi tabulæ*, *& ante ſancti Petri atrium illam perſpicuam cunctis apponi*. *Ex violentis hiſce remediis quam grandis morbus irrepſerit*, *eſt facile judicare*.

Eumdem Regem Athalaricum imperaſſe *tria millia ſolidorum* pro *Apoſtolici conſecratione Pontificis*, & *duo millia* pro *ordinatione aliorum Patriarcharum*, legimus apud Caſſiodorum lib. 9. epiſt. 15. pag. 148. Vide S. Gregorii Magni vitam lib. 1. cap. 7. tom. 4. Operum ejus edit. Monachorum pag. 216.

(3) *Acœmetæ*, Ἀκοιμηταὶ Græce, Latine *inſomnes*; quod ex inſtituto, ut refert Nicephorus lib. 15. cap. 23. trifariam diviſi Dei laudibus in Eccleſia celebrandis diu noctuque ſine intermiſſione vacarent.

(4) Epiſt. 2. ad Juſtinianum, & 3. ad Senatores apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1746. 1751. Ex hoc loco aliqui arbitrantur, Joannem approbaſſe ſententiam ab Hormiſda damnatam, ideoque Pontificem in dirimendis controverſiis Fidei falli poſſe. Hos confutavit Baronius ad an. 533. §. 26. ſcribens, *numquam eam ſententiam ab ipſo Hormiſda fuiſſe rejectam tamquam hæreticam*, *ſed proſcriptam ut novam atque ſuſpectam*, *ne ſub ea Eutychianorum fallaciæ occultarentur*. Item Thomaſſinus Diſſertat. 18. in Synodum Romanam an. Chr. 532.

Noriſius vero in Vindiciis Auguſtinianis cap. 3. §. 2. pag. 924. tom. 1. *Sciendum eſt*, *aliquas propoſitiones æquivocas*

Kal. Junii mortuus, Pontificatum habuit per *biennium & menſes quatuor, dieſque ſex ſupra viginti*. (5) Bar. an. 535. §. 20. 26. Pag. §. 2.

cas modo ab Eccleſia rejici, modo approbari. Hoc oſtendimus lib. 2. Hiſt. Pelagianæ cap. 20. *de illa propoſitione*: Unus e Trinitate paſſus eſt, *quam Hormiſda rejecit; at Joannes II. Vigilius, ac Synodus V. uti Catholicam definiverunt. Etenim in ſenſu Eutychianorum damnata fuit, quaſi Verbum in natura divina paſſum diceretur, & licet alii adderent paſſum* carne, *attamen cum ob affinitatem cum hæreſi Eutychetis ſuſpecta eſſet, jure S. Hormiſda eamdem approbare recuſavit*.

Et in Apologia Monachorum Scythiæ c. 1. p. 882. tom. 3. *Egregie S. Hilarius lib. 2. de Trinitate ait*: De intelligentia enim hæreſis, non de ſcriptura eſt; & ſenſus, non ſermo fit crimen. *Quod exemplo comprobans*: Male, *inquit*, intelligitur *Homouſion*. Quid ad me bene intelligentem? Male *Homouſion* Samoſatenus confeſſus eſt; ſed numquid melius Ariani negaverunt? Octoginta Epiſcopi olim reſpuerunt; ſed trecenti octodecim nuper receperunt. *Illi enim in Synodo Antiochena vocem* Homouſion *in ſenſu Pauli Samoſateni rejecerunt, quam in ſenſu Catholico Nicæna Synodus conſecravit. Latina Eccleſia vocem* hypoſtaſis *diutius averſata eſt, quam Græci Patres, tamquam Catholici dogmatis contra Sabellium expreſſivam, invexerant. Nomen* Chriſtiparæ *ante Neſtorii hæreſim nulla latentis erroris labe ſuſpectum erat, quod tamen in ſenſu hæretico Synodus V. Canone 6. proſcripſit*, tamquam ſi Chriſtus Deus non eſſet, *ut ibidem exponitur. Plurimæ autem produci poſſent propoſitiones æquivocę, quæ juxta unum ſenſum damnatę ſunt, juxta alterum vero ab Eccleſia approbatæ. Paucas eaſque inſigniores laudabo*. Laudat autem poſtea. Vide Petavium lib. 4. de Incarnatione cap. 6. & 7. tom. 4. Theologic. Dogmatum.

(5) Juſtinianus in epiſtola ad hunc Pontificem apud Labbeum tom. 4. Conciliorum pag. 1743. Harduinum tom. 2. pag. 1146. & L. 5. C. de ſumma Trinitate, & Fide Catholica hæc habet: *Nec patimur, quidquam, quod ad Eccleſiarum ſtatum pertinet, quamvis manifeſtum & indubitatum ſit, quod movetur, ut non etiam veſtræ innoteſcat Sanctitati, quæ caput eſt omnium Sanctarum Eccleſiarum*.

Et novella 131. cap. 2. *Sancimus ſecundum earum* (Synodorum Nicænæ, Conſtantinopolitanæ, Epheſinæ, & Chalcedonenſis) *definitiones ſanctiſſimum ſenioris Romæ Papam primum eſſe omnium Sacerdotum*.

LIX.

S. AGAPETUS I.

ANNO CHRISTI 535.

JUSTINIANI 9. THEODATI REG. 2.

Bar. an. 535. §. 28. Pag. §. 3. Bar. an. 531. §. 3. AGAPETUS Gordiani Preſbyteri filius, *Archidiaconus Romanæ Eccleſiæ*, anno 535. III. Nonas Junii *Papa ordinatur*, *in regulis Eccleſiaſticis apprime eruditus*. (1) Inter initia Pontificatus irritum fecit anathema a Bonifacio II. dictum in Dioſcorum vitio creatum, ac minime legitimum Pontificem. Quam ob cauſſam, eſt in occulto. Reſcidit quoque Acta Concilii, in quo idem Bonifacius Vigilium conſtituerat ſucceſſorem ſuum. An. 536. §. 1. 17. 26. 55. 58. Pag. §. 4. 5. 10. Anno inſequente coactus eſt a Theodato Gothorum Rege iter ſuſcipere Conſtantinopolim, acturus apud Juſtinianum, ut revocaret exercitum, qui Duce Beliſario Siciliam occuparat, atque hyeme exacta tranſportandus erat in Italiam. (2) At *Imperator pro multis fiſci expenſis ab Italia deſtinatum exercitum avertere nolens*, *ſupplicationes Papæ noluit audire*. (3) Itaque depulſus ſpe obtinendæ pacis, in alterius rei curam animum con-

(1) Liberatus in Breviario cap. 21. apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 774.

(2) *Agapetus ejuſmodi ſubire provinciam barbarico coactus imperio, ad expenſas in via faciendas regio Arcario opus habuit vaſa ſacra oppignorare. Operatus eſt tamen poſtea Caſſiodorus apud Regem, ut eadem redderentur Eccleſiæ Sancti Petri, a qua ſublata fuerant:* Baronius ad an. 536. §. 10.

(3) Ex hoc loco Liberati ſcriptoris coævi redarguitur Anaſtaſius Bibliothecarius, qui pag. 102. ait, Agapetum *omnia obtinuiſſe, ex qua cauſſa directus fuerat.*

convertit. Anthimum Epiſcopum Trapezuntinum *latenter Chalcedonenſe Concilium non ſuſcipientem*, (4) ac proinde occultum hæreticum Eutychianum, qui poſt obitum Epiphanii Conſtantinopolitanam Sedem, favore adjutus Theodoræ uxoris Juſtiniani Imperatoris, occupaverat, & a Sacerdotio, & a piorum ſocietate removit. (5) Mennam virum *Fidei integritate, & ſacrarum Scripturarum ſtudio* clarum (6) *pro eo ordinavit Antiſtitem, conſecrans eum manu ſua in Baſilica Sanctæ Mariæ. His peractis conſtituens apud Imperatorem Apocriſiarium Eccleſiæ ſuæ Pelagium Diaconum ſuum, dum in Italiam reverti diſponit, Conſtantinopoli obiit* (7) X. Kal. Maji anno 536. *menſe* Pontificatus *decimo, & die undeviceſimo*. (8) Ejus corpus in lo-

(4) Liberatus in Breviario cap. 20. apud Lab. tom. 5. Conc. pag. 773.

(5) *Pro quo videlicet Anthimo Silverius & Vigilius Romani Pontifices ab Auguſta Theodora multa incommoda, ſed & diſcrimina ſunt perpeſſi, ſed ad reſtitutionem ejus nullatenus inclinati*. Nicolaus I. epiſt. 9. ad Michaelem Imperatorem apud Lab. tom. 8. Conc. pag. 341.

Juſtinianus Novella Conſtit. 42. *Communi ſententia ipſius ſanctæ memoriҫ viri* Agapeti *primum, atque etiam ſacrҫ Synodi hic* (Conſtantinopoli anno 536. poſt mortem ejuſdem Agapeti) *celebratæ* Anthimus *condemnatus & depoſitus fuit*. Eadem ſunt etiam apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 263.

Idem Juſtinianus in ſecunda Fidei Confeſſione, quàm Conſtantinopoli obtulit Agapeto, apud eumdem Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1801. *In Sede Apoſtolica inviolabilis ſemper Catholica cuſtoditur religio*.

(6) Ita Agapetus ipſe apud Baronium ad an. 536. §. 30. & apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 47. ubi addit, *a temporibus Petri Apoſtoli nullum alium umquam Orientalem Eccleſiam ſuſcepiſſe Epiſcopum manibus Apoſtolicæ Sedis ordinatum*.

(7) Liberatus in Breviario extremo cap. 21. & initio cap. 22.

(8) Petrus de Marca lib. 3. De Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 16. §. 5. poſt recitata hæc eadem Libera-

ti

loculo plumbeo Romam translatum, in Æde S. Petri tumulatum eſt.

LX.

S. SILVERIUS.

ANNO CHRISTI 536.

JUSTINIANI 10. THEODATI 3.

Bar. an. 536. §. 120. Pag. §. 16.

DE Agapeti deceſſu audiens Romana Civitas Silverium Subdiaconum, Hormiſdæ quondam Papæ filium (1) elegit ordinandum (2) anno 536, men-

ti verba ſubdit: *Quo munere non eſt illi exercendæ juriſdictionis collata facultas, ſed tantum monendi, interpellandi Principis, ſuggeſtionis, non actionis, quemadmodum in Juliano Coenſi Leo muneris hujus exemplar & imaginem expreſſerat*. Vide Leonis Magni vitam Pontif. XLVII.

Apocriſiarii munus obtinuit *præcipue poſt Juſtiniani tempora*, ut ait idem Marca §. 1. qui §. 2. ſubjicit, *Legatos hujus generis* Apocriſiarios & Reſponſales *dictos eſſe ab illius ſæculi Scriptoribus, quod reſponſa ſeu mandata eorum exſequerentur, a quibus miſſi erant*. Ἀπόκρισις enim *reſponſio* eſt.

(1) *Ex legitimo matrimonio ante ſuſceptum; alias enim ad tantæ dignitatis gradum prorſus fuiſſet inhabilis*: Baronius ad an. 536. §. 123.

(2) Liberatus in Breviario cap. 22. apud Lab. tom. 5. Conc. pag. 775. Vide annotat. 1. ad S. Deusdedit Pont. LXX.

Anaſtaſius pag. 102. ſcribit, Silverium *natione Campanum* creatum Pontificem opera Theodati Regis Gothorum ab eo corrupti pecunia. At Liberatus, qui, ut ait Baronius ad an. 536. §. 123. *his temporibus vixit, & Breviarium Hiſtoriæ ſuæ ſcribebat*, nullam facit mentionem de vi Clero illata a Theodato, nec de pecunia eidem Theodato data ab Silverio. *Quod quid crimen* (adjicit Baronius) *neque veriſimile fit, dum illud ipſum Silverius Vigilio Sedis ſuæ*

menſe Junio. Interim Vigilius Agapeti Diaconus, Bar. an. qui Conſtantinopoli adhuc morabatur, abreptus 538. §. 5. cupiditate Pontificatus, qua uſque a Bonifacio II. 6. 7. 8. flagrabat, (3) promittit Theodoræ Auguſtæ Eu- Pag. §. 6. tychianæ feminæ, ſe abrogaturum Concilium Chalcedonenſe, & Anthimum, Severum, alioſque Acephalos reſtituturum communioni Eccleſiæ, ſi opera ejus conſtiteretur Epiſcopus Romanorum. (4) Theodora, ut ſibi & Vigilio indulgeret, mandata de ea re Beliſario dedit. Vigilius Romam reverſus, Silverium Pontificem creatum reperit. Non propterea modum poſuit ambitioni effrænatæ; ſed Beliſarium Ravennam convenit, traditiſque ei mandatis Theodoræ, pecuniaque promiſſa, traduxit in aſſenſum conſilii ſui. Beliſarius ut imperata faceret, ac Vigilio faveret, Romam profectus, Silverium vocavit in crimen proditionis, perinde quaſi per litteras egiſſet cum

Vi-

ſuæ invaſori in libello ſententiæ, quem de ipſius damnatione conſcripſit, potenter objiciat: quod haud puto adeo libere facere potuiſſe, ſi ejuſdem ipſe reus exſtitiſſet.

(3) Hic nempe eſt Vigilius ille, qui Bonifacii II. adhuc ſuperſtitis ſe ſucceſſorem creari obtinuit.

(4) *Illi, qui licet recedentes in quibuſdam ab ipſius Eutychis auctoris & capitis ſui ſententia, ſequi tamen dedignantur Eccleſiæ Catholicæ doctrinam, cujus caput eſt Chriſtus in duabus naturis, id eſt in divinitate atque humanitate perfectus, tamquam ſine capite remanentes*, Acephali *vocantur a Græcis, quos ſignificantius nos* Semieutychianos *poſſumus appellare*: Facundus Hermianenſis lib. 1. Pro defenſione trium Capitulorum cap. 5. apud Sirmondum Operum tom. 2. pag. 316. edit. Venetæ.

Alii alias afferunt hujus nominis cauſſas; ut Leontius de Sectis actione 5. Liberatus cap. 9. Ado Viennenſis in Chronico, Nicephorus lib. 18. cap. 45. *Ceterum conſtat*, ut ad recitatum Facundi locum notat Sirmondus, *Acephalos tandem, quacumque ſit origo, univerſe appellatos Monophyſitas omnes, qui unam in Chriſto naturam ſtatuebant, & Synodum Chalcedonenſem oppugnabant, licet inter ſe alii aliis erroribus diſcreparent*. Vide Baronium ad an. 433. §. 21.

Vitige Theodati ſucceſſore de Urbe tradenda Gothis. (5) Eumdem poſtea tentavit, ut damnaret Concilium Chalcedonenſe, & Acephalos reciperet in Fidelium ſocietatem. Id facere recuſantem in exilium miſit Pataram Lyciæ, eique Vigilium ſubſtituit. Mox Patarenſis Epiſcopus veniens *ad Imperatorem, judicium Dei conteſtatus eſt de tantæ Sedis Epiſcopi expulſione, multos eſſe dicens in hoc mundo Reges, & non eſſe unum, ſicut ille Papa eſt ſuper Eccleſiam mundi totius, a ſua Sede expulſus. Quem audiens Imperator, revocari Romam Silverium juſſit, & de litteris illis judicium fieri, ut ſi probaretur, ab ipſo fuiſſe ſcriptas, in quacumque civitate Epiſcopus degeret, ſi autem falſæ fuiſſent probatæ, reſtitueretur Sedi ſuæ*. (6) Hinc Vigilius conſcientia ictus, verens, ne Pontificatus Silverio adjudicaretur, eum ſibi a Beliſario traditum in inſulam Palmariam, vel Pontiam Palmariæ vicinam, deducendum curavit, ubi aut inedia conſumtus, aut telo confoſſus, anno 540. XII. Kal. Jul. *quinto Pontificatus anno inchoato*, a miſerrima ad feliciſſimam vitam migravit. (7)

Bar. an. 540. §. 2. Pag. §. 2.

VI-

(5) Roma capta eſt a Beliſario duce Juſtiniani Imperatoris anno 537. & Romanis Imperatoribus reſtituta, cum *annos ſexaginta* Odoacri Herulorum, Theodorico ejuſque ſucceſſoribus regibus Gothorum paruiſſet. Evagrius lib. 4. Hiſt. Eccl. extremo cap. 19.

(6) Liberatus in Breviario cap. 22. pag. 775. & 776.

(7) Idem Liberatus cap. 22. pag. 776. mortem Silverii tribuit Vigilio, eumque inedia necatum refert: *Vigilius, ne Sede pelleretur, Beliſario mandavit: Trade mihi Silverium, alioqui non poſſum facere, quod a me exigis. Ita Silverius traditus eſt duobus Vigilii defenſoribus & ſervis ejus. Qui in Palmariam inſulam adductus ſub eorum cuſtodia defecit inedia*. Procopius Cæſarienſis in Hiſtoria Arcana pag. 4. Silverii interfectorem facit Eugenium famulum Antoninæ uxoris Beliſarii. Ita enim ſcribit de Antonina: *Fuit illi miniſter ſceleris quidam ex famulis Eugenius nomine, qui & commiſſi contra Silverium piaculi ſatelles fuerat*.

Ni-

LXI.

VIGILIUS.

ANNO CHRISTI 540.

JUSTINIANI 14. VITIGIS REGIS 4.

VIGILIUM Joannis filium, Romanum juſtum ac legitimum Pontificem anno 540. fecit Bar. an.
Clerus conſenſu ſuo, partim Beliſarii potentia 540. §. 7.
motus, partim ſtudio pacis ductus. (1) Ille mu- 9. 11. Pag. §. 4.
tata ſubito voluntate, ut adimeret Theodoræ o- 5.
mnem ſpem obtinendi id, quod ei fuerat pollicitus, latum ab Agapeto in Anthimum alioſque Ace-

Nicolaus Alemannus in ſuis ad Hiſtoriam illam annotationibus pag. 4. obſervat, *Silverium non inedia, ſed ferro, aut alia ſanguinarii hominis arte* confectum, & probat ex eo, quod Procopius hujuſmodi facinus expreſſit his verbis, *ἐργάζεσθαι μίασμα, piaculum patrare*, qua phraſi ſemper uti ſolet ad ſignificandam necem alteri illatam vi. Poſtea ſubjicit in hunc modum: *Illa de Vigilio Liberatus narravit animo in eumdem non ita benevolo. Nam Africani ob confirmatam a Vigilio Quintam Conſtantinopolitanam Synodum de Tribus Capitulis, non ſolum ſcriptis eum laceſſiverunt, ut Facundus Hermianenſis; ſed & epiſtolam ſub ejus nomine ab hæreticis confictam ipſi vulgarunt, & ad poſteros tranſmiſerunt, nempe Liberatus in Breviario, & Victor Tununenſis in Chronico: ac denique anathemate impetere auſi ſunt. Poſtremo Liberatus de nece Silverii ſcripſit, quæ ab aliis acceperat: Procopius vero horum teſtis fuit oculatus, Romæ tunc degens, & apud Antoninam tanti ſceleris artificem.* Vide Bollandianos die 20. Junii pa. 13.

(1) Baronius ad an. 540. §. 4. 7. & 8. arbitratur, Vigilium poſt mortem Silverii abdicaſſe ſe Pontificatu uſurpato malis artibus, eumdemque poſtea ab Clero Pontificem electum. Pagius ad an. eumd. §. 5. *Gratis aſſeritur, aliquam abdicationem interveniſſe, & ſine ullo alicujus auctoris teſtimonio.*

Acephalos anathema redintegravit. (2) Emiſſo etiam ab Juſtiniano contra *Tria Capitula* edicto reſtitit, ratus illis damnatis auctoritatem Concilii Chalcedonenſis labefactari. (3) Re hac, & blan-

Bar. an. 546. §. 54.

(2) Baronius ad an. 540. §. 9. *Fuit iſta plane mutatio dexteræ Excelſi, & inſigne miraculum, quo perſpicuum factum eſt, Dei providentia Romanam Eccleſiam ſolicitius gubernari, ut in quovis periculo conſtituta, ſit penitus liberanda, & mirifica quadam transformatione, quos iniquos accepit, ſoleat mox reddere ſanctos, ut iidem inhærentes ſacræ Petræ, ſuper quam Chriſtus ſuam fundavit Eccleſiam, ejuſdem quoque conſequantur robur & firmitatem.*

(3) Concilium Conſtantinopolitanum II. Œcum. V. apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 568. *Prædicta tria Capitula anathematizamus, id eſt Theodorum impium Mopſueſtenum cum nefandis ejus conſcriptis, & quæ impie Theodoretus conſcripſit, & impiam epiſtolam, quæ dicitur Ibæ, & defenſores eorum.*

De tribus hiſce Capitulis orta eſt controverſia, quæ ſtudiis in magnum certamen exarſit, & annos amplius centum turbavit Eccleſiæ pacem. Hujus controverſiæ originem ex Liberato cap. 23. & Evagrio lib. 4. cap. 38. ita perſequitur Petavius tom. 4. Theologic. Dogmat. lib. 1. cap. 18. pag. 87. *Cum Pelagius Romanæ Eccleſiæ Diaconus ab Agapeto Conſtantinopoli relictus eſſet, ut Apocriſiarii munere fungeretur, ad eum Palæſtinæ quidam Monachi ex Cœnobio S. Theodoſii & Sabæ venerunt, rogantes, ut qua valebat apud Juſtinianum Imperatorem auctoritate, damnationem ab eo impetraret Origenis. Quod ab eo facile obtinuerunt. Nam & alioqui Theodoro erat infenſus Pelagius Cæſareæ in Cappadocia Epiſcopo, Origenis ſtudioſo, qui Acephalorum dogmata clam fovebat: atque apud Imperatorem, ejuſque conjugem Theodoram omnia poterat. Pelagio itaque, ac Menna Conſtantinopolitano Epiſcopo adnitentibus, Juſtinianus Edictum adverſus Origenem fecit, quo ſelecta quædam illius ex ſcriptis capita damnavit. Hanc Origenis damnationem ægre ferens Theodorus Cæſareenſis, vafrum illud excogitavit, ut Imperatorem adduceret ad tria quædam damnanda, quæ in Concilio Chalcedonenſi approbata videbantur. Primum Theodori Mopſueſteni ſcripta, qui Origenem acerrime omnium impugnarat. Erant enim ab illo multa impie & hæretice paſſim edita, de quibus ſupra capite undecimo fuſe diximus. Tum Ibæ Edeſſeni Epiſtolam ad Marim Perſam, qua*

&

blanditiis Theodoræ uxoris, de reſtitutione Anthimi in Sedem Conſtantinopolitanam ſolicitæ, impulſus Juſtinianus Vigilium accivit Conſtantinopolim. Eo cum veniſſet, perhonorifice ſuſceptus eſt. Interpellatus a Theodora de promiſſa ſibi Anthimi reſtitutione, in propoſito perſeverans ei conſtanter obſtitit, & anathema inflixit. (4) Theodora e vivis ſublata, magis magiſque Pontificem preſſit Imperator, ut ab eo exprimeret damnationem *Trium Capitulorum*, miriſque eum modis vexavit. (5) Propter quod ille conventum habuit ſeptuaginta Epiſcoporum, in quo multa contra *Tria Capitula* proque *Tribus Capitulis* dicta ſunt. Cum cognoviſſet, ea poſſe damnari ſine ullo Chalcedonenſis Concilii detrimento, damnavit miſſo ad Mennam Antiſtitem Conſtantinopolitanum decreto, quod appellavit *Ju-*

Pag. §. 6. 7.

Bar. an. 547. §. 26. 40. 49.

Pag. §. 4. 5. 9.

& Cyrillum, ejuſque contra Neſtorium ſcripta reprehendebat, & Theodorum Mopſueſtenum magnis laudibus ornabat; ac deceſſorem ſuum Rabbulam Edeſſenum ſuggillabat, quod eidem Theodoro publice anathema dixiſſet. De quo tamen Synodus Chalcedonenſis pronunciavit, ipſum Catholicum videri, eumque ab Dioſcoro, & Latrocinali apud Epheſum conventiculo depoſitum, in integrum reſtituit, atque inter Epiſcopos aſſidere juſſit. Tertio Theodoreti adverſus Cyrillum commentarios, quibus Anathematiſmos illius confutarat. Pluribus controverſiam totam explicat Noriſius Diſſertat. De Synodo V. cap. 3. & ſeqq.

(4) S. Gregorius lib. 2. ep. 51. *Recordandæ memoriæ Vigilius in Urbe Regia conſtitutus, contra Theodoram tunc Auguſtam, vel Acephalos damnationis promulgavit ſententiam. Tunc Romana Urbs ab hoſtibus* (Gothis Totila Rege, anno 546.) *adita & captivata eſt*. Totilam ejuſque ſucceſſorem Tejam ſubegit Narſes, in Italiam miſſus ab Juſtiniano, atque ita finem anno 522. impoſuit Regno Gothorum in Italia, *quod ultra annos 60. prorogatum non eſt, cum cœperit anno 493. quo Odoacer periit*, ut ait Pagius ad ann. 522. §. 10.

(5) Id teſtantur Italiæ Clerici in epiſtola ad Legatos Francorum proficiſcentes Conſtantinopolim, apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 407.

Judicatum, (6) *ſolicite monendo, ne per occaſionem aliquam ſupradicta Synodus pateretur injuriam*. (7) Hinc in ſpe fuit, ſe utrique parti ſatisfeciſſe, Græcis, quod damnaſſet *Tria Capitula*, Latinis, quod id feciſſet, quoad videretur ſalvo Chalcedonenſi Concilio fieri poſſe. Sed contra quam crediderat, evenit. Nam Occidentem totum in ſe concitavit, tamquam Concilii Chalcedonenſis violatorem, prorſus ut ab *Africanis Antiſtitibus ſynodaliter recluderetur a Catholica communione*. (8) Sedandi tumultus cauſſa *Judicatum* abrogavit, *denuntians, quia ſi quis Græcorum Epiſcoporum uſque ad univerſalis Concilii tractatum de iſtis Capitulis aliquid feciſſet, aut facientibus acquieviſſet, a communione Sedis Apoſtolicæ alienus exiſteret*. (9) Tum excanduit Juſtinianus, & edictum aliud contra *Tria Capitula*, inſtigante Theodoro Cæſarienſi, emiſit. Id ægre ferens Vigilius, accitos ad ſe in Placidianam domum Græcos pariter, ac Latinos Epiſcopos admonuit, eum fore *ab Apoſtolicæ Sedis communione ſuſpenſum, quicumque edi-*
Bar. an. *ctis* Imperatoris *conſenſum præberet*. (10) Tum
551. §. 2. Cæſar ira longius provehente juſſit, Pontificem
15. in cuſtodiam tradi: quod ille præſentiens, in Ec-
Pag. §. 2. 14. cleſiam S. Petri ſe recepit. Accepto per Cæſaris le-

(6) Italiæ Clerici in memorata epiſtola *Conſtitutum* appellant: Vigilius ipſe in epiſtola ad Ruſticum & Sebaſtianum apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 550. modo *Judicatum*, modo *Conſtitutum* vocat.

(7) In citata epiſtola Legatis Francorum, qui Conſtantinopolim proficiſcebantur, ab Italiæ Clericis directa, apud Labbeum tom. 5. Concil. pag. 407. Lege Petavium li. 1. de Incarnatione cap. 18. tomo 4. Theolog. dogmatum pag. 88.

(8) Victor Tununenſis in Chronico pag. 330. tomo 1. Antiquarum Lectionum Henrici Caniſii.

(9) In memorata Epiſtola Legatis Francorum ab Italiæ Clericis directa, apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 408.

(10) In eadem epiſtola apud eumdem Labbeum pag. 408.

legatos ſacramento, ſe in ædibus Placidianis tuto futurum, eo rediit. Interjectis diebus cognito, quod præter datam fidem inſidiæ ſibi pararentur, ſalutem quæſivit diſceſſu ſubito. Silentio noctis Chalcedonem transfretavit, & Eccleſiam S. Euphemiæ, quo tutior eſſet, domicilio delegit, Legati, qui illum Conſtantinopolim revocarent, ſtatim, ſed fruſtra ab Juſtiniano miſſi. Tanta Vigilii conſtantia victus Cæſar edictum ſuſtulit, & Pontifex Conſtantinopolim remigravit, & ad controverſiam expediendam generali Concilio diſceptatore utendum eſſe, uterque conſenſit, ea lege, ut par eſſet Orientalium & Occidentalium numerus, ut diſceptaretur ex æquo. At in eo, quod convenerat, haud manſit Juſtinianus. Nam Græcis tumultuantibus, & pactam Concilii conditionem reſpuentibus morem geſſit, illudque, haud expectato Latinorum adventu, III. Nonas Majas Conſtantinopolim indixit. Concilio non ſolum intereſſe Vigilius recuſavit, ſed etiam edito, dum illud haberetur, *Conſtituto*, negavit *Tria Capitula* poſſe damnari. Damnata ſunt nihilominus a Concilio: cujus ſententiam ratam habere abnuens, in exilium miſſus eſt, nec ante revocatus, quam *Tribus Capitulis* damnatis Concilium confirmavit auctoritate ſua. (11) Ita finem fecit quæſtioni, in qua modo

Bar. an. 552. §. 8. 11. 15. Pag. §. 2.

An. 553. §. 14. 20. 25. 27. 35. 47. Pag. §. 8. 9. Lab. tom. 5. Conc. pag. 340.

Bar. an. 554. §. 1. 7. 12. Pag. §. 2. 3. 4. 5.

(11) Eſt Concilium Œcumenicum V. Conſtantinopolitanum II. ab Juſtiniano, Vigilio conſentiente, anno 553. convocatum, teſte Evagrio lib. 4. Hiſt. Eccl. cap. 38. *Quinta Synodus* vulgo dicitur. Convocationis cauſſam præbuere non ſolum *Tria Capitula*, ſed etiam errores Origenis, qui tunc inſtaurabantur. Interfuere Epiſcopi centum & ſexaginta quinque. In his tres Patriarchæ, Eutychius Conſtantinopolitanus, Apollinaris Alexandrinus, & Domnus Antiochenus. Euſtochius Hieroſolymitanus adfuit per legatos. Præfuit Eutychius Conſtantinopolitanus permiſſu Vigilii, qui ſemel atque iterum invitatus rogatuſque, ut præſideret, recuſavit, cauſſatus Occidentalium Epiſcoporum pau-

Concilium Œcum. V.

do hanc, modo illam partem amplexus diu ani-
mo

paucitatem, cum frequentes ex Orientalibus Eccleſiis conveniſſent: ſiquidem pactum fuerat, ut Concilium totidem Latinis atque Græcis Epiſcopis conſtaret.

Octo numerantur Confeſſiones ſeu Collationes. Poſito, probatoque, licere etiam mortuis anathema infligere, Origenes primum ejuſque errores, ut eſt in Annalibus Baronii ad an. 553. §. 242. deinde *tria Capitula* condemnata ſunt. S. Gregorius lib. 1. extrema epiſtola 25. *Quintum quoque Concilium pariter veneror, in quo Epiſtola, quæ Ibæ dicitur, erroris plena reprobatur. Theodorus perſonam Mediatoris Dei & hominum in duabus ſubſiſtentiis ſeparans, ad impietatis perfidiam cecidiſſe convincitur. Scripta quoque Theodoreti, per quæ beati Cyrilli fides reprehenditur, auſu dementiæ prolata refutantur.*

Nec ulla inde irrogata Concilio Chalcedonenſi injuria. *Tria* enim *Capitula* in eo nec approbata nec reprobata ſunt, deque iis actum eſt duntaxat *poſt terminum Synodi*, ut ait S. Gregorius lib. 3. epiſt. 10. hoc eſt poſt actionem ſextam, ideoque in Appendice Concilii Chalcedonenſis, non in vero ac legitimo Chalcedonenſi Concilio, quod abſolutum eſt actione ſexta, ut a Noriſio in Diſſertat. De Synodo quinta cap. 11. demonſtratur, & indicatum eſt ſupra annotat. 5. ad S. Leonem Magnum. Quod item ex eo colligi licet, quod Œcumenicam V. Synodum confirmarunt etiam Vigilii ſucceſſores Pelagius I. Joannes III. Benedictus I. Pelagius II. & Gregorius Magnus, ut eſt apud Petrum de Marca in Diſſertat. De Vigilii decreto pro confirmatione quintæ Synodi, Noriſium Diſſertat. cit. cap. 9. Nat. Alexandrum in Hiſt. Eccl. ſæc. VI. Diſſertat. 3. art. 3. Afri & Illyrici Epiſcopi ſecuti auctoritatem Pelagii I. ab obſtinata *Trium Capitulorum* defenſione ceſſarunt. Soli Iſtriæ, Venetiæ, & Liguriæ Epiſcopi negantes, illa citra Synodi Chalcedonenſis injuriam poſſe damnari, in pertinacia manſerunt, facto ſchiſmate, quod uſque ad Sergium I. amplius annos centum duravit. Baronius ad an. 556. §. 16.

Canones XV. contra Origenem editi primum Græce a Lambecio VIII. *pag.* 435. *Græce & Latine exhibiti a Baluzio* in Nova Collectione Conciliorum *pag.* 1548. *atque inde ab Harduino* pag. 283. tom. 3. Concil. ut ait Fabricius in Bibliotheca Græca vol. XI. pag. 441. *qui eoſdem dedit ſupra pag.* 29.

mo fluctuaverat. (12) Romam poſtea ab Juſtiniano dimiſſus, cum in Siciliam perveniſſet, *mor-*

N *bo*

(12) Vigilius in epiſtola decretali pro confirmatione memoratæ Synodi Œcum. V. apud Lab. tom. 5. Conc. pag. 598. *Si in omni negotio ſapientiæ ratio poſtulat, ut id, de quo quæritur, retractetur, neque pudori eſſe debet, cum ea, quæ ab initio omiſſa, ſtudio deinde veritatis inveniuntur, in publicum eduntur; quanto magis eccleſiaſticis diſceptationibus convenit, eamdem rationem in illis quoque obſervari? Præcipue cum manifeſtum ſit, patres noſtros, & maxime beatiſſimum Auguſtinum, qui in divinis ſcripturis claruit, Romanæ eloquentiæ magiſtrum, propria ſcripta retractaſſe, dictaque ſua correxiſſe, atque illa, quæ omiſerat, ac deinde invenerat, addidiſſe. Nos quoque ſimiliter illis exemplis incitati, in controverſia trium capitulorum, numquam deſtitimus, quin inveſtigaremus, quid de prædictis tribus capitulis in patrum noſtrorum litteris verius inveniri poſſet.*

Pelagius II. in epiſt. ad Epiſcopos Iſtriæ, apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 622. *Si in Trium Capitulorum negotio aliud, cum veritas quæreretur, aliud autem, inventa veritate, dictum eſt, cur mutatio ſententiæ huic Sedi in crimine objicitur, quæ a cuncta Eccleſia humiliter in ejus auctore veneratur? Non enim mutatio ſententiæ, ſed inconſtantia ſenſus in culpa eſt. Quando ergo ad cognitionem recti intentio incommutabilis permanet, quid obſtat, ſi ignorantiam ſuam deſerens verba permutet?*

Sententiam autem mutare Vigilio licuit, cum in *Trium Capitulorum* controverſia non diſceptaretur de Fide, ſed de perſonis tantum. Pelagius I. epiſt. 10. apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 798. *Quamvis a tranſitu divæ memoriæ Theodoræ Auguſtæ nullas de Fide quæſtiones Eccleſia Dei in partibus Orientis, Deo miſerante, formidet, ſed quædam Capitula extra Fidem fuerint agitata.* S. Gregorius lib. 2. epiſt. 51. *In Synodo, in qua de Tribus Capitulis actum eſt, aperte liquet, nihil de Fide convulſum eſſe, vel aliquatenus immutatum, ſed ſicut ſcitis, de quibuſdam ibi ſolummodo perſonis eſt actitatum.* Et lib. 4. epiſt. 39. *In ea* (Synodo) *de perſonis tantummodo, non autem de Fide aliquid geſtum eſt, & de his perſonis, de quibus in Chalcedonenſi Concilio nihil continetur, ſed poſt expreſſos canones facta contentio, & extrema actio de perſonis ventilata eſt.* Petrus de Marca in Diſſertat. De Vigilii decreto pro confirmatione quintæ Synodi §. 5. *Quin etiam Vigilius in epiſtola, quam edimus,*

di-

bo calculi tactus deceſſit, moxque Romam perlatus apud S. Marcellum in via Salaria ſepultus eſt, (13) an-

diſertiſſime annotavit; in hac controverſia non diſputatum fuiſſe de Fide, ſed de perſonis. Unde patet, liberam fuiſſe aliter atque aliter in hoc negotio cenſendi facultatem, ſine ulla Chriſtianæ religionis injuria. ideoque Vigilium, qui ſuam aliquoties mutavit ſententiam, de ſola levitatis vel metus ſuſpicione periclitari. A qua ſuſpicione tamen abeſſe tantum debet, ut potius ſingularis prudentiæ laudem ex iis, quæ in hac cauſſa geſſit, conſequi poſſe videatur.

Qui rerum Eccleſiaſticarum ſunt periti, non ignorant, duobus modis olim verſari ſolitos fuiſſe ſummos Pontifices in quæſtionibus propoſitis, quæ diſciplinam reſpiciebant, vel ſummo jure, vel remiſſo. Huic temperamento & canonum remiſſioni locus erat, quando ob bonum unitatis, & pro reſarcienda Eccleſiæ pace neceſſarium videbatur ea clementia uti. Eam clementiam Græci οἰκονομίαν vocant, Latini eorum exemplo diſpenſationem, *ut alibi oſtendi* (lib. 3. de Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 13.) *adductis veterum Patrum & Conciliorum teſtimoniis. Utroque agendi modo uſus eſt in hac controverſia Vigilius, nunc juris & canonum vigore, nunc eorum remiſſione, Fidei & pacis Eccleſiæ ſtudioſiſſimum ſe præbens. Obſervatum quidem eſt ab eruditis, Vigilii quæ videbatur, inconſtantiam prudentiæ & maturo conſilio eſſe tribuendam: ſed non docuerunt, eum agendi modum a canonica diſciplina pependiſſe.*

Epiſtola vero, *in qua* Vigilius, referente Liberato cap. 22. Breviarii, dicitur *duas in Chriſto damnaſſe naturas, reſolvens tomum Papæ Leonis*, vel ſuppoſititia eſt, ut docet Baronius ad an. 538. §. 15. vel ſcripta eſt ab eo, cum, Silverio adhuc ſuperſtite, nondum erat Pontifex legitimus. Ex quo enim cœpit eſſe verus Pontifex, *nullus*, ut ait Bellarminus lib. 4. de Rom. Pont. cap. 10. *inventus eſt in eo aut error, aut erroris ſimulatio, ſed ſumma conſtantia in Fide uſque ad mortem, ut appareat cum ipſo Pontificatu firmitatem Fidei eum accepiſſe, & de levi palea in ſolidiſſimam Petram commutatum fuiſſe. Quis enim*, ut verbis utar Ennodii in Apologetico pro IV. Synodo, apud Labbeum to. 4. Conc. pag. 1323. *ſanctum eſſe dubitet, quem apex tantæ dignitatis attollit, in quo ſi deſint bona acquiſita per meritum, ſufficiunt, quæ a loci deceſſore præſtantur? aut enim claros ad hæc faſtigia erigit, aut qui eriguntur, illuſtrat.*

(13) Marcellinus Comes ad an. Chr. 544. pag. 296.

anno Chriſti 555. *& ſexto decimo*, quam pro legitimo Pontifice habitus fuerat. Bar. an. 555. §. 1. Pag. §. 7.

LXII.

PELAGIUS I.

ANNO CHRISTI 555.

JUSTINIANI IMPERATORIS 29.

PELAGIUS Joannis Vicariani filius, Romanæ Eccleſiæ Diaconus: & Agapeti, Silverii, ac demum Vigilii Conſtantinopoli apud Cæſarem *Apocriſiarius*, anno 555. III. Idus April. aſſentiente Juſtiniano, Pontificatum obtinuit. (1) Quod *Tria Capitula* damnaſſet, ita omnibus inviſus exſtitit, ut tertius Italia tota reperiri Epiſcopus non potuerit, a quo conſecraretur: *illum enim, uti Chalcedonenſis Synodi prævaricatorem*, *deteſtabantur*. Bar. an. 530. §. 116. An. 555. §. 10. 11. Pag. §. 7. 9. 10.

(1) Juſtinianus, cum Gothis Italia exactis quartum jam annum Roma potiretur, jus confirmandæ electionis Romani Pontificis, quod illi ſibi uſurpaverant, traduxit ad ſe. Quod etiam ejus ſucceſſores uſque ad Conſtantinum *Pogonatum* mordicus tenuerunt. Cogebant ii Pontificem recens electum certam pecuniæ vim, teſte Anaſtaſio in vita Agathonis pag. 140. ſibi ſolvere pro electionis confirmatione, ſine qua vetabatur obire munus ſuum. Ob id poſt mortem Vigilii trimeſtre fuit interregnum, & poſt mortem aliorum Pontificum multo etiam diuturnius.

Fuit hic tertius Pontificis eligendi modus, quem fuſius explicat Mabillonius Comment. in Ordinem Romanum ca. 17. pag. 112. ubi etiam obſervat, curam Romanæ Eccleſiæ tempore interregni committi ſolitam *tribus præcipuis Cleri miniſtris, ſcilicet Archipresbytero, Archidiacono, & Primicerio Notariorum*. Vide annotat. 1. ad Joannem IV. Pont. LXXIV. & annotat. 2. ad S. Agathonem Pont. LXXXI.

tur. (2) Itaque novo exemplo ab Epiſcopis Peruſino & Ferentino atque Andrea Oſtienſi Presbytero conſecrationem accepit. (3) Quintum Oecumenicum Concilium confirmavit, adeoque intentus fuit in curam ſedandi tumultus, quem propter *Tria Capitula* in eo Concilio damnata excitaverant Antiſtites Occidentis, ut non Africanos modo & Illyricos Epiſcopos, ſed Italos etiam paucis exceptis ad damnationem *Trium Capitulorum* impulerit. Hinc in ſuſpicionem hæreſeos Gallis venit: quam purgavit miſſa ad Childebertum Regem Catholicæ Fidei profeſſione, damnatiſque anathemate, qui deflecterent ab doctrina Epiſtolæ S. Leonis, & Concilii Chalcedonenſis. (4) Mortuus eſt VI. Nonas Martii, anno 560. Pontificatum tenuit *annos quatuor*, *menſes decem*, *&* *dies duodeviginti*.

Ep. 5. ad Narſem.

Bar. an. 556. §. 16. Pag. §. 7. 12.

Bar. an. 559. §. 7. Pag. §. 2.

(2) Noriſius in Hiſtorica diſſertat. de Synodo V. cap. 9. §. 1. pag. 677. qui addit, Anaſtaſium falſo dixiſſe, *populum Romanum inde Pelagio inſenſum*, *quod auctor publicaretur malorum*, *quæ Vigilius Conſtantinopoli perpeſſus fuerat*. *Nam Pelagius cum Vigilio*, *&* *pro Vigilio ſtetit*, *Synodi Quintæ congreſſus fugit*, *ac ſubſcripſit* Conſtitutum *Vigilii*, *quo Synodus V. caſſabatur*, *indeque in exilium expulſus fuit*, *&* Tria Capitula, *ut ait Tununenſis*, *tempore Synodi* conſtantiſſime defendebat. *Sed audiatur idem Pelagius epiſt. 12. ad Childebertum Regem*: Ut autem nos diu tribulationes Conſtantinopoli pateremur, illa res fecit, quam breviter ſupra tetigimus &c. *Non ergo Vigilii perſecutionum auctor publicari poterat*, *ſed ſocius*. *Quare coram populo in ambone*, *nihil ab ſe contra Vigilium tentatum*, *jurejurando haud affirmavit*, *ſed quod nihil contra Synodi Chalcedonenſis fidem in* Trium Capitulorum *damnatione ab ſe ſtatutum fuiſſet*.

(3) Norunt Eruditi, nomine Presbyteri ſæpe a veteribus ſignificari Archipresbyterum, ſicut Diaconi nomine Archidiaconum. Vide Cotelerii annotationem 12. ad cap. 20. Libri 3. Conſtitut. Apoſt. pag. 293.

(4) Epiſt. 16. ad memoratum Childebertum Regem apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 803.

JO-

LXIII.

JOANNES III.

ANNO CHRISTI 560.

JUSTINIANI IMPERATORIS 33.

JOANNES III. *qui alio nomine* Catellinus *dicebatur*, (1) Anaſtaſii filius, Romanus anno 560. XV. Kal. Auguſti Pontifex factus eſt. Is appellationem Sagittarii Ebrodunenſis, & Salonii Vappincenſis Epiſcopi, a Concilio Lugdunenſi II. depulſi Epiſcopatu, ſuſcepit, & utrumque reſtituit in dignitatem priſtinam. Acerrimus fuit Synodi quintæ defenſor, eamque ratam fecit auctoritate ſua. Anno Pontificatus ejus nono, Chriſti 568. novum in Italia Regnum Langobardi condiderunt. (2) Alboinus enim Langobardorum Rex primus *invaſit omnia uſque ad Tuſciam*, *præter Romam & Ravennam*, (3) Regnique Sedem Ticini col-

Bar. an. 559. §. 3. Pag. §. 3. Bar. an. 570. §. 23.

An. 568. §. 2. Pag. §. 2.

(1) Evagrius Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ lib. 5. cap. 16. pag. 435.

(2) Paulus Diaconus De Geſtis Langobatdorum lib. 1. cap. 2. hos populos tradit ex magna Scandinaviæ Peninſula novas ſedes quæſituros exiiſſe: & cap. 9. *Certum eſt*, inquit, *Langobardos ab intactæ ferro barbæ longitudine*, *cum primitus VVinili dicti fuerint*, *ita poſtmodum appellatos*. *Nam juxta eorum linguam* lang *longam*, Baert *barbam ſignificat*. Conſentit Otto Friſingenſis lib. 2. de Geſtis Friderici I. Imp. cap. 13. & Gunterus lib. 2. Alii dicunt ſecus. Vide annotationem 2. ad cap. 2. lib. 1. Chron. Caſin. tom. 4. Script. rerum Italicarum pag. 251.

(3) Idem Paulus Diaconus De geſtis Langobard. l. 2. c. 26.

Orientis Imperatores Romam exinde per Duces, Raven-

nam

Bar. an. 572. §. 1. Pag. §. 2. collocavit. Pontifex anno 573. III. Idus Julii obiit, cum *annos duodecim*, *menſes undecim*, *dies ſex & viginti* Chriſtianæ Reipublicæ præfuiſſet.

LXIV.

BENEDICTUS I.

ANNO CHRISTI 574.

JUSTINIANI II. IMPERATORIS 9.

Bar. an. 573. §. 1. Pag. §. 2. BENEDICTUS Bonifacii filius, Romanus, qui ab Evagrio lib. 5. cap. 16. & Nicephoro lib. 17. cap. 36. *Bonoſus* appellatur, (1) anno 574. III. Nonas Junii in locum Joannis III. lectus inauguratusque eſt. Interregni tam diuturni cauſſa fuere Langobardi totam Italiam perturbantes. Be-

nam per Exarchos regere conſueverunt. Exarchorum primus Longinus anno 568. ab Juſtino II. miſſus eſt poſt Narſetem evocatum Conſtantinopolim. Decimus ſextus atque poſtremus fuit Eutychius ab Aiſtulpho Langobardorum Rege, Ravenna capta anno 752. expulſus, cum penes Conſtantinum Copronymum eſſet Orientis Imperium. Annos igitur 184. duravit Ravennæ Exarchatus, cujus fines ita deſcribit Platina in Vita Stephani II. pag. 88. *Redditus itaque Romani Exarchatus quidquid Padum & Apenninum interjacet a Placentinis uſque ad ſtagna Venetorum; & quidquid intra Iſaurum flumen, Apenninum, & Adriaticum continetur*. Vide Petrum de Marca l. 3. de Concordia Sacerd. & Imp. cap. 10. §. 4. & Joan. Rubeum initio lib. 4. Hiſt. Ravenn.

Agilulphus Rex Langobardorum quartus, *debellatis, occiſiſque illis, quos adverſarios paſſus eſſet, Regnum ſibi ſtabilivit Italiæ: exceptis enim Roma atque Ravenna cum aliis ad eas ſpectantibus locis, univerſa Italia ab Alpinis montibus Rhegium uſque Calabriæ illi parebat*; Baronius ad an 591. §. 41.

(1) Benedictum cognomento *Bonoſum* fuiſſe, exiſtimat Baronius ad an. 573. §. 1.

Benedictus *cernens virtutum gradibus Gregorium*, qui poſtea Pelagio II. ſucceſſit, *ad alta conſcendere, eum a monaſterio ablatum Eccleſiaſtici Ordinis officio ſublimavit, Levitamque ſeptimum ad ſuum adjutorium adſcivit*. (2) Eundem Benedictum inſiſtentem deceſſorum veſtigiis comprobaſſe Synodum Oecumenicam V. docet Norifius in Hiſtorica diſſertat. de eadem Synodo cap. 9. §. 3. Alia ejus geſta ad poſteros non pervenere. Anno 578. ante diem tertium Kal. Auguſti deceſſit, & *annos quatuor, menſem unum & dies duodeviginti* Pontifex fuit. Bar. an. 577. §. 1. Pag. §. 2.

LXV.

PELAGIUS II.

ANNO CHRISTI 578.

TIBERII CONSTANTINI IMPERATORIS 1.

PELAGIUS II. Vinigildi filius, Romanus, anno 578. pridie Kal. Decembris Romanæ Eccleſię præficitur. *Hic ordinatur abſque juſſione Principis, eo quod Langobardi obſiderent Civitatem Romanam, & multa vaſtatio ab eis in Italia fieret*. (1) Permi- Bar. an. 577. §. 2. Pag. §. 3.

(2) Paulus Diaconus in Vita S. Gregorii I. cap. 7. pag. 3. tom. 4. Oper. ejuſd. S. Gregorii editionis Monachorum. De ſeptem Diaconis Eccleſiæ Romanæ ſcripſit S. Cornelius Papa contra Novatum apud Euſebium lib. 6. Hiſt. Ec. cap. 43. Vide annotat. 1. ad S. Cajum Pontif. XXIX.

(1) Anaſtaſius Bibliothecarius in Vita hujus Pontificis pag. 114.
Paulus Diaconus de Geſtis Langobardorum l. 3. c. 20. *Pelagius Romanæ Eccleſiæ Pontifex abſque juſſione Principis ordinatus eſt, eo quod Langobardi Romam per circuitum obſiderent;*

Pag. an. 579. §. 12. miſit Metropolitanam Sedem Aquilejenſem transferri Gradum, motus prece & obſecratione humili Eliæ Archiepiſcopi, qui ſignificaverat, ſe Aquilejæ inter hoſtes Chriſtianæ rei haud tuto degere poſſe. Et quidem tanto id libentius conceſſit, quanto magis ſperabat ſe conceſſione ea conciliaturum Romanæ Eccleſiæ Ducem Schiſmaticorum. Sed eum fruſtrata ſpes eſt. In ipſo enim Gradenſi Concilio, quod anno 579. præſente Laurentio Presbytero Pelagii legato, Elias ex duodeviginti ſubjectis ſibi Epiſcopis congregavit, ad manifeſtandam impetratam Sedis translationem, in ipſo, inquam, Gradenſi Concilio idem Elias, quique aderant Schiſmatici Epiſcopi, ſe numquam conſenſuros Concilio Oecumenico Quinto, *iterum jurarunt, vano eo prætextu, ne Synodus Chalcedonenſis læderetur*. (2) Obſtinate in incepto perſeverantes permulcere conatus eſt tum per legatos tum per epiſtolas, quibus probabat, *Tria Capitula* jure fuiſſe damnata, nec læſam ullo modo Synodi Chal-

rent, nec poſſet quiſquam a Roma progredi. Unde habes, aliquando contigiſſe, ut Romani Pontifices ſine Imperatoris aut Exarchi conſenſu inaugurarentur.

(2) Ita Noriſius in diſſertat. Hiſt. de Synodo V. cap. 9. §. 4. pag. 709. tom. 1. & ibid. pag. 705. *Illi Antiſtites*, inquit, *Aquilejenſi Metropolitæ ſubjecti erant, cujus ampliſſima erat juriſdictio. Nam a Pannonia ſecunda uſque ad Abduam in Inſubria extendebatur. Continebat Rhætiam II. cujus Metropolis Sabio; Noricum, cujus primaria Urbs erat Tiburnia ad Dravum: complectebatur Iſtriam, Forum-Julium, ac Venetiam, quæ provinciæ uno Iſtriæ nomine id temporis, ac in Sexta Synodo vulgo appellabantur*. Idem cap. 10. ſecutus Baronium alioſque dicit, *ex Schiſmate Aquilejenſis Eccleſiæ Patriarchatum emerſiſſe*; adjicit, *ampliſſimam eſſe Patriarchæ juriſdictionem. Venetias enim, nempe Marchiam Tarviſinam moderari uſque ad Brixienſium confinia, inſuper Forum-Julium, Iſtriam, Noricum Ripenſe, Noricum Mediterraneum, ac Rhætiam I.* Ad extremum ſubjungit, Aquilejenſem Patriarcham nunc Utini morari.

Chalcedonenſis auctoritatem. (3) At nihil profecit. Itaque Smaragdum Exarchum rogavit, ut eos coerceret poteſtate ſua, cogeretque ad officium redire. Hinc ad alia Eccleſiæ negotia animum convertit. Siquidem cum cognoviſſet, *Joannem Conſtantinopolitanæ Civitatis Antiſtitem* (cui ex admirabili abſtinentia cognomentum Jejunator fuit) *contra Deum, contra pacem Eccleſiæ, in omnium deſpectu & injuria Sacerdotum, modeſtiæ ac menſuræ ſuæ terminos exceſſiſſe, & illicite in Synodo ſuperbum ac peſtiferum* Oecumenici, *hoc eſt* Univerſalis *ſibi vocabulum uſurpaſſe: omnia geſta ejuſdem Synodi, præter illa, quæ illic de cauſſa venerandæ memoriæ Gregorii Epiſcopi Antiocheni ſunt habita, valida omnino diſtrictione caſſavit, diſtrictiſſima illum increpatione corripiens, ut ſe a novo & temerario ſuperſtitionis nomine cohiberet: adeo ut ſuum illi Diaconum, niſi tantum nefas emendaret, procedere prohiberet*. (4) Subdiaconis Siciliæ continentiæ

Bar. an. 587. §. 5. 6. 9. An. 518. §. 14.

An. 588. §. 88.

(3) Pelagii II. Epiſtolæ tres ad Eliam Aquilejenſem & Epiſcopos Iſtriæ exſtant apud Baronium ad an. 586. §. 29. 37. 44. & apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 940. & 615. Tertiam *Librum* appellat S. Gregorius lib. 2. epiſt. 51. eamdemque nomine Pelagii II. ſcriptam ab eodem S. Gregorio, *cum eſſet adhuc Diaconus*, prodit Paulus Diaconus lib. 3. de Geſtis Langobardorum cap. 20. Verba S. Gregorii hæc ſunt: *Ut de* tribus Capitulis *animis veſtris, ablata dubietate, poſſit ſatisfactio abundanter infundi, librum, quem ex hac re ſanctæ memoriæ deceſſor meus Pelagius Papa ſcripſerat, vobis utile judicavi tranſmittere. Quem ſi, depoſito voluntariæ defenſionis ſtudio, puro vigilantique corde ſæpius volueritis relegere, eum vos per omnia ſecuturos, & ad unitatem noſtram nihilominus reverſuros eſſe confido. Porro autem ſi poſt hujus libri lectionem in ea qua eſtis, volueritis deliberatione perſiſtere, ſine dubio non rationi operam, ſed obſtinationi vos dare monſtratis.* Vide Baronium ad an. 586. §. 27.

(4) S. Gregorius lib. 9. epiſt. 68. alias 70. *Procedere* eſt ſacra facienti adeſſe. Vide Hugonis Menardi notam 471. in Librum Sacramentorum S. Gregorii pag. 413. tom. 3. & Via-

tiæ legem indixit, prohibens, ne in poſterum uxorum ſuarum notitiam haberent. (5) Omnium Pontificum primus tempora per *Indictiones* in epiſtolis notavit. Tanta fuit in pauperes præſertim ſenes liberalitate, ut eos domo ſua in Xeno-
An. 590. dochium converſa exciperet. Regnavit *annos un-*
§. 2. Pag. §. 2. *decim, menſes duos, & dies decem*, VI. Idus Februa-

Vincentium Cardinalem Petram in Comment. ad Conſtitutiones Apoſtolicas tom. 1. pag. 83.

(5) Gregorius Magnus lib. 1. epiſt. 44. alias 42. ad Petrum Siciliæ Subdiaconum: *Ante triennium Subdiaconi omnium Eccleſiarum Siciliæ prohibiti fuerant, ut more Romanæ Eccleſiæ nullatenus ſuis uxoribus miſcerentur*. Et lib. 4. epiſt. 36. ad Leonem Epiſcopum Catanenſem: *Ex auctoritate noſtri deceſſoris eſt iſto modo prohibitum, ut eodem tempore hi* (Subdiaconi) *qui jam uxoribus fuerant copulati, unum ex duobus eligerent, id eſt aut a ſuis uxoribus abſtinerent, aut certe nulla ratione miniſtrare præſumerent*.

S. Leo centum & quinquaginta ante S. Gregorium annis epiſt. 12. cap. 4. *Nec Subdiaconis quidem connubium carnale conceditur*: ut & qui habent, ſint tamquam non habentes, *& qui non habent, permaneant ſingulares*.

A Romana autem, ut ait Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 25. §. 16. *ad alias Occidentis Eccleſias eadem inſtitutio propagata eſt, qua occaſione paulatim cœpit hic Ordo a Minoribus ſeparari, & Majoribus ac ſacris accenſeri. Nam cum prius extra Sanctuarium & Altare conferri ſoleret, invaluit poſtea quorumdam Epiſcoporum conſuetudo, eum intra Miſſarum ſolemnia conferentium, & ita ſenſim Majoribus æquiparatus eſt. Multum nihilominus tempus interceſſit, antequam certa & inviolabili lege inter ſacros recenſitus ſit. Etenim Petrus Cantor, qui vivebat anno* 1200. (in libro manuſcripto de verbo mirifico Biblioth. monaſterii S. Germani a Pratis cap. 54.) *relatus a Menardo in lib. Sacram.* (pag. 494.) *ait*: De novo inſtitutum eſt, Subdiaconatum eſſe ſacrum Ordinem.

Ludovicus Thomaſſinus De vet. & nova Eccleſiæ diſciplina part. 1. l. 2. cap. 33. §. 2. & 3. ſcribit, Subdiaconatum propius accedere ad ſacros Ordines cœpiſſe ſub Urbano II. & ab Innocentio III. eiſdem annumeratum, *quando* cap. *a multis* 9. de ætat. & qual. præfic. *ſanxit, ut ne poſthac ulla Canonum venia & diſpenſatione opus eſſet, quo Epiſcopi ex Subdiaconis deligerentur*. Vide annotat. 2. ad Urbanum II. Pont. CLIX.

bruarii anno 590. morbo inguinum, qui per ea tempora paſſim graſſabatur, abſumtus.

LXVI.

S. GREGORIUS I. MAGNUS.

ANNO CHRISTI 590.

MAURICII IMPERATORIS 9.

VENIO nunc ad Gregorium primum, cui *Magno* cognomen facta indiderunt. Patrem habuit Gordianum ſenatorii generis, matrem Silviam feminam ſanctiſſimam, atavum S. Felicem III. Pontificem Maximum. (1) Monachus fuit, Ordinis ne S. Equitii, an S. Benedicti, incertum diverſitas tradentium facit. (2) Anno 590. III. No-

Bar. an. 581. §. 4. 15. 18. Pag. §. 9. Bar. an. 590. §. 3. 4. Pag. §. 5. 7.

(1) *Ut Hieronymus S. Damaſo, Proſper S. Leoni; ita Gregorius Pelagio juniori in ſcribendis epiſtolis adjutor fuit*. Monachi Congregationis S. Mauri in vita S. Gregorii lib. 1. cap. 6. §. 2. pag. 214. tom. 4. oper. ejuſdem S. Gregorii.

(2) Mabillonius tum in Præfat. ad ſæc. I. Benedict. §. 8. tum in diſſertat. *De monaſtica vita Gregorii*, quæ eſt in ejus Analectis pag. 499. & in Appendice prima Annalium Ordinis S. Benedicti tom. 1. pag. 604. illum Familiæ ſuæ Benedictinæ adjudicat. Baronius S. Equitii regulam profeſſum fuiſſe contendit, ad an. 581. §. 8. Hujus ſententiam non ſolum Henſchenius & Papebrochius in Commentario prævio ad vitam S. Gregorii §. 3. apud Bollandum tom. 2. Martii pag. 123. n. 3. amplectuntur: ſed etiam Baſnagius ad an. 581. §. 8. qui nullam alioquin Baronio adverſandi occaſionem amittit, affirmans, Mabillonium *ne veroſimilibus quidem argumentis* uti ad probandam ſententiam ſuam. Diſſentit ab omnibus Thomaſſinus De vet. & nova Eccleſiæ diciplina Part. 1. l. 3. cap. 24. & nullius peculiaris Ordinis regulæ addictum facit. Vide diſpu-

putationem noſtram XV. *De monaſtico inſtituto S. Gregorii Magni*.

Arnoldus Wion in argumento Libri 2. Ligni vitæ: *De Pontificum Benedictinorum numero non parva eſt inter Hiſtoricos controverſia. Quidam namque, qui rectius ſenſerunt, iique potiores, viginti quatuor, aut viginti quinque, vel viginti ſex fuiſſe, recte affirmarunt*. Trithemius *noſter* De Viris Illuſtribus Ordinis Benedictini lib. 1. cap. 5. & lib. 4. cap. 20. *octodecim cognoſcit, qui tamen & alibi aliquoties vigintiquatuor fuiſſe fatetur*. Petrus a Bugiano, *Pontificibus Ordinum Camaldulenſis, Ciſtercienſis, & Cæleſtini excluſis, legitimos triginta ſeptem, novem vero Schiſmaticos, cum* Franciſco Juannez, Gonſalvo Illeſcas, *&* Hieronymo Plata, *& aliis*, fuiſſe *contendit. Omnium autem, quos reperire potuit, exactiſſima diſcuſſione facta, eorum opinionem ſic conciliandam arbitrarer ut dicamus cum* Trithemio, *Pontifices, Sanctos videlicet Ordinis* D. Benedicti, *quorum locus profeſſionis conſtat, fuiſſe numero octodecim, ſcilicet*.

- S. Gregorius I. Monachus S. Andreæ Romæ.
- S. Bonifacius IV. S. Sebaſtiani Romæ.
- S. Adeodatus, S. Eraſmi Romæ.
- S. Agatho, S. Hermetis Panhormi.
- S. Stephanus III. S. Benedicti Caſini.
- S. Stephanus IV. S. Chryſogoni Romæ.
- S. Paſchalis I. S. Stephani Romæ.
- S. Gregorius IV. Foſſæ Novæ, Terracinæ.
- S. Leo IV. SS. Silveſtri & Martini Romæ.
- S. Leo V. de Brandalo.
- S. Leo IX. Tullenſis.
- S. Stephanus X. dictus IX. Caſini.
- S. Gregorius VII. SS. Petri & Pauli Cluniaci.
- S. Victor III. S. Trinitatis Cavæ.
- S. Urbanus II. Cluniaci.
- S. Paſchalis II. S. Laurentii Romæ.
- S. Gelaſius II. Caſini.
- S. Urbanus V. Cluniaci.

Nam adjectis aliis, qui inter Sanctos non computantur, plures fuiſſe quam octodecim, ex Platina, Panvinio, *aliiſque hiſtoricis, & ipſomet* Trithemio *conſtat. Libro enim tertio cap.* 261. Gregorium II. *& in Chron. Hiſaug.* Leonem IX. *addit, de quibus in quarto libro nullam mentionem egit. Annumerantur & a Platina* Paſchalis I. *& a Panvinio* Joannes IX. *quos* Trithemius *prætermiſit, qui tamen ab omnibus hiſtoricis Monachi fuiſſe probantur. Adducuntur & ab aliis alii, qui* Trithemium *omnino fugerunt. Quod ipſum diligenter*

Nonas Septembr. invitiſſimus Summi Sacerdotii honore auctus eſt. (3) Multa fecit egregia, ſed hæc

ter attendens, cum recenſuiſſet Pontifices ab ipſo relatos ſic in concluſione lib. 4. *cap.* 20. *loquitur:* Hos ego Romanos duntaxat Pontifices ex Ordine S. Benedicti certo reor aſſumtos, quamquam poſſibile ſit, fuiſſe & alios, quorum profeſſionis titulos Chronographi tranſiſſent. *Hæc ille. Connumeratis vero ad præfatos octodecim aliis ſeptem Pontificibus Sanctis, Ordinis quidem* D. Benedicti, *ut affirmant, ſed quorum profeſſionis locus ignoratur, utpote*

S. Benedicto I. Monacho	S. Pelagio II.
S. Benedicto II.	S. Gregorio II.
S. Gregorio III.	S. Zacharia,
S. Gregorio IV.	

omnino numerus ille Pontificum Sanctorum viginti quinque inſurget, qui ab omnibus fere hiſtoricis adducitur. Numerum autem hunc de Pontificibus Sanctis ſolis, & non aliis debere intelligi, nos veterum monumentorum, illius præſertim, quod in fine Chronici Caſinenſis reperitur, docet auctoritas. Sic enim habet: Joannes Papa XXII. fecit extrahi Canonizatos de Ordine & Regula Sanctiſſimi Benedicti ex libris ſummorum Pontificum, & reperit, quod a tempore dicti Patris uſque ad tempus ſuum fuerunt infraſcripti,

Romanæ Sedis Pontifices XXV. &c.

Quibus ſi adjungantur & Pontifices non Sancti, qui a Bugiano *& nonnullis aliis produntur, fortaſſis etiam major numerus reperietur, quam qui ab ipſis adducitur.*

Angelus de Nuce diſſertat. *De Pontificibus Benedictinis* inſerta Notis ad Leonis Oſtienſis Chronic. S. Monaſterii Caſinenſis tomo 4. Scriptor. Rer. Italic. pag. 533. ait, univerſim eos fuiſſe complures. Duo præmittit, probatque unum, conſueviſſe olim Pontificem eligi ex Clero Romano, videlicet uſque ad an. 891. quo Formoſus Epiſcopus Portuenſis factus eſt ſummus Pontifex, alterum, eumdem Clerum magna ex parte fuiſſe *Benedictinum*: Ex quibus concludit, Pontificem ex Benedictinis eligi ſæpe contigiſſe.

Gregorius XV. Conſtitutione 6. §. 1. Ex ſacro S. Benedicti Ordine *tot ad ſummi Apoſtolatus apicem evectos fuiſſe conſtat, ut longa & continuata multorum ſæculorum ſerie Eccleſia ipſa nullos alios, quam Familiæ Benedictinæ Alumnos, Summos Pontifices habuerit*. Vide annotat. 3. ad Silveſtrum II. Pont. CXLII. & annot. 13. ad Joan. XXII. Pont. CXCVI.

(3) Joannes Diaconus in Vita S. Gregorii lib. 1. cap. 39.

Lib. 1. ep. 25. alias 24. hæc maxime illuſtria. Initio Pontificatus ad omnes Orientis Patriarchas epiſtolam dedit, cui pro illius ætatis more inſeruit Fidei ſuæ profeſſionem, confirmans ſe quatuor Concilia Oecumenica, Nicænum, Conſtantinopolitanum, Epheſinum, & Chalcedonenſe, perinde ac quatuor Evangelii libros, ſuſcipere, & quintum pariter Concilium, in quo damnata ſunt *Tria Capitula* venerari. (4) Quod

39. & 40. pag. 36. *Gregorium, licet totis viribus renitentem, Clerus, Senatus, populuſque Romanus ſibi concorditer Pontificem delegerunt*, qui ſtatim per litteras *Imperatori Mauricio, cujus filium ex lavacro ſancto ſuſceperat*, perſuadere conatus eſt, ne electionem ſuam ratam haberet. Cum res non ſucceſſiſſet, latebras quæſivit. Sed *indicio columnæ fulgidæ ſuper ſe jugiter a Cælo pendentis agnoſcitur, capitur, trahitur, & apud B. Petri Apoſtolorum Principis templum ſummus Pontifex conſecratur*. Joan. Diaconus in ejus vita lib. 1. cap. 39. 40. 44. Vide Thomaſſinum De vet. & nova Eccleſiæ diſciplina part. 2. lib. 2. cap. 16. §. 7. 8. & cap. 67. §. 1.

S. Petrus Damianus Opuſculo 4. pag. 26. & apud Baronium ad an. 1062. §. 27. *Quod autem B. Gregorio legitur adhibuiſſe Mauritius Imperator aſſenſum, & perpauci alii Principes aliis promovendis, hoc dictavit perturbatio temporum, & tempeſtas horrenda bellorum.*

(4) Hujus conſuetudinis meminit Gregorius l. 9. epiſt. 52. *Hinc eſt, ut quoties in quatuor præcipuis Sedibus Antiſtites ordinantur, ſynodales ſibi epiſtolas viciſſim mittant, in quibus ſe ſanctam Chalcedonenſem Synodum cum aliis generalibus Synodis cuſtodire fateantur*. Vide Cap. *Sancta octo* 8. diſt. 16. Gelaſius epiſt. 2. apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1163. *Mos eſt Romanæ Eccleſiæ Sacerdoti noviter conſtituto formam fidei ſuæ ad ſanctas Eccleſias prærogare*. Vide Joan. Diaconum in vita S. Gregorii l. 4. c. 23. annotat. 5. ad Leonem Magnum, Pontif. XLVII. & annotat. 11. ad Vigilium Pontif. LXI.

Idem S. Gregorius lib. 1. epiſt. 15. Balbino Epiſcopo Roſellano præcipit, *ut unum Cardinalem Presbyterum, & duos debeat Diacones ordinare*. Attamen, ut notant Monachi e Congregatione S. Mauri in hunc locum, *Non eſt quod hic quiſquam de Cardinalibus noſtræ ætatis ſomniet, qui non niſi lon-*

Quod Concilium ut ab omnibus reciperetur, & pertinaces *Trium Capitulorum* defenſores ab furioſo incepto tandem abſtinerent, laboravit intentiſſima cura. Litaniis, ſupplicationibuſque inſtitutis depulit peſtilentiam, qua Urbs vexabatur, ac teſtis placati Numinis in ſumma Hadriani mole gladium vagina condens conſpectus eſt Angelus, qui celebre deinde arci nomen ad poſteros dedit. (5) Permiſit Hiſpanis, ut una tantum immerſione Baptiſmi Sacramentum adminiſtrarent. (6) Subdiaconos cælibes eſſe voluit. (7) Prohibuit, ne

Bar. an. 591. §. 19. 34.

longo poſt tempore nati ſunt: aut dicendum erit, cuique Epiſcopo jus fuiſſe Presbyteros & Diaconos conſtituendi Cardinales, quod his in Epiſtolis obvium. Itaque nomen vetus, nova eſt dignitas, purpura recentior. Idem lib. 6. epiſt. 37. & l. 8. epiſt. 42. ad Eulogium Epiſcopum Alexandrinum primus omnium uſurpavit formulam hanc: *De Petri Sede*, ſeu *Cathedra loqui*, uti narrat Launojus lib. 3. epiſt. 5. num. 7. & 41.

(5) Micrologus cap. 57. tom. 18. Bib. Patr. pag. 489. *Major Litania* (quæ in feſto die S. Marci celebratur) *a beato Gregorio Papa primo pro peſtilentia ipſius temporis inſtituta eſt, qui & Joanni Epiſcopo Ravennati ſcribens diem Litaniæ tempus cineris & cilicii appellat*. Vide Bonam de Pſalmodia cap. 14. §. 4. & Meratum in ſuis ad Gavantum additionibus part. 2. tom. 1. pag. 120.

(6) Id legitur in Gregorii epiſt. 43. lib. 1. ad Leandrum data. Gregorii auctoritatem ſecuti ſunt Patres Concilii Toletani IV. can. 6. apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 1706. Vide D. Thomam 3. part. quæſt. 66. art. 8.

(7) Pelagius II. triennio ante legem cælibatus Subdiaconis Siciliæ ex more Eccleſiæ Romanæ indixerat, ut dictum eſt loco ſuo: quique uxores haberent, eos juſſerat ſeparari. Id Gregorio viſum eſt *durum atque incompetens*, ut ipſe lib. 1. epiſt. 44. alias 42. ſcribit. Quare deceſſoris ſui decretum ita temperavit, ut permitteret Subdiaconis matrimonio junctis uxores retinere ſub ea conditione, ne ſacris umquam Ordinibus initiarentur. Deinde prohibuit, ne in poſterum Epiſcopi Subdiaconum ullum ordinarent, niſi qui cælibem vitam agere vellet. Heterodoxi effutiunt, legem hanc de cælibatu miniſtrorum ſacrorum ab eodem Gre-

ne Judæi vi compellerentur ad ſuſcipiendam religionem Chriſtianam. Donatiſtas in Africa ſeſe efferentes repreſſit. Sacramenti Confirmationis ad-
An. 595. §. 27. & ſeqq. miniſtrationem Presbyteris Sardiniæ indulſit. (8) Joan-

Gregorio abrogatam fuiſſe: quia cum paullo poſt juſſiſſet ex piſcina ſua piſces capi, ſex millia occiſorum infantium capita a piſcatoribus extracta fuerint, quam cædem ex occultis fornicationibus & adulteriis Sacerdotum ortam intelligebat. Verum hæc tota fabella quam eſt ſine argumento! Epiſtola ſiquidem illa S. Udalrici Epiſcopi Auguſtani ad Nicolaum Pontificem, ex qua id illi aſſerunt, ſubdititia eſt. Namque ſcripta dicitur aut ad Nicolaum I. aut II. Ille annis amplius viginti deceſſit, antequam S. Uldaricus naſceretur, referente auctore vitæ S. Uldarici: hic vero non niſi anno primo & octogeſimo poſt mortem S. Uldarici Pontifex factus eſt. Gulielmus Cave, & Caſimirus Oudinus, duos comminiſcuntur Uldaricos Epiſcopos Auguſtanos, alterum Nicolao I. coævum, cui memoratam epiſtolam tribuunt, alterum Nicolai ætate poſteriorem. Sed nullam hujus commenti rationem, aut teſtem afferunt. Vide Baronium ad an. 591. §. 19. 21. Bonam lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 25. §. 16. & Ludovicum Vincentium Gotti in colloquiis Theologico-Polemicis colloquio XI. ex iis, quæ ſunt de cælibatu ſacrorum miniſtrorum, num. 6.

(8) Extrema epiſt. 26. lib. 4. Hinc Gregorius in aliquorum reprehenſionem incurrit. Sed injuria. Etenim Concilia Œcumenica duo, Florentinum in decreto unionis Armenorum, & Tridentinum ſeſſ. 7. can. 3. *De Confirmatione* docent, *Confirmationis ordinarium miniſtrum eſſe ſolum Epiſcopum*. Ex quo Baronius ad an. 594. §. 15. & Bellarminus lib. 4. de Rom. Pont. cap. 10. concludunt, *poſſe extraordinarie etiam non Epiſcopum eſſe miniſtrum hujus Sacramenti*. Id docet etiam D. Thomas 3. part. quæſt. 72. art. 11. ad 1. Quem locum ſatis expreſſit Natalis Alexander Sæc. II. Diſſertat. 10. §. 14. & 21. Vide annotat. Monachorum S. Mauri in cit. loc. S. Gregorii.

Benedictus XIII. *poteſtatem hujus Sacramenti conficiendi* conceſſit Abbati Benedictino S. Pauli extra Urbis mœnia. Ea uſus eſt Jo. Antonius Urſatus Patavinus, & in hoc Patavino Gymnaſio divinarum Scripturarum olim interpres, cum ibidem Abbatis munere fungeretur.

Benedictus XIV. idem jus dedit *Cuſtodi & Guardiano Sancti*

Joannem *Jejunatorem* Epiſcopum Conſtantinopolitanum, quod *ſuperſtitioſum* Univerſalis (9) *voca-*

O *bu-*

cti Sepulchri Ordinis Minorum de obſervantia, *abſentibus tamen Epiſcopis ritus Latini*, *& adhibito oleo*, *& Chriſmate a Catholico Antiſtite benedictis*. Conſtitut. 10. pag. 28. tom. 1. Bullarii ejuſdem Benedicti XIV. Vide ejuſdem Benedicti XIV. Librum 7. *De Synodo Diœceſana* cap. 7. §. 6.

(9) Non *Pontificis*: quod ſcripſiſſe Joannem Diaconum dicunt ex dolo & mendacio compoſiti Magdeburgenſes Cent. 6. cap. 7. §. *de conſociatione* pag. 213.

Vide Monachorum S. Mauri præfationem in epiſtolas S. Gregorii §. 11. Launonium l. 1. epiſt. 4. Bellarminum lib. 2. De Romano Pontifice ca. 31. & Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 2. cap. 19. num. 2.

Bellarminus lib. 2. de Rom. Pont. extremo cap. 31. *Duobus modis poteſt intelligi nomen* Univerſalis Epiſcopi. *Uno modo*, *ut ille*, *qui dicitur* Univerſalis, *intelligatur eſſe ſolus Epiſcopus omnium Urbium Chriſtianarum*, *ita ut ceteri non ſint Epiſcopi*, *ſed Vicarii tantum illius*, *qui dicitur Epiſcopus univerſalis*: *& hoc modo nomen hoc eſt vere profanum*, *ſacrilegum*, *& Antichriſtianum*; *& de hac ſignificatione loquitur Gregorius*; *ut patet ex ratione*, *quam reddit*: *Sic enim ait l.* 4. *epiſt.* 34. *ad Conſtant.* Triſte valde eſt, ut patienter feratur, quatenus deſpectis omnibus, prædictus frater, & Coepiſcopus meus ſolus conetur appellari Epiſcopus. *Et lib.* 4. *epiſt.* 36. *ad Eulog.* Si unus Patriarcha univerſalis dicitur, Patriarcharum nomen ceteris derogatur. *Et lib.* 7. *epiſt.* 69. *ad Euſeb.* Si unus univerſalis eſt, reſtat, ut vos Epiſcopi non ſitis. *Altero modo*, *dici poteſt Epiſcopus univerſalis*, *qui habet curam totius Eccleſiæ*, *ſed generalem*; *ita ut non excludat particulares Epiſcopos*. *Et hoc modo nomen hoc poſſe tribui Romano Pontifici*, *ex mente Gregorii*, *probatur*.

Primo, *quia fatetur Gregorius lib.* 4. *epiſt.* 32. *& aliis ſeqq. tributum nomen univerſalis Epiſcopi Romano Pontifici a Concilio Chalcedonenſi*, *quod ſanctum & Catholicum fuiſſe idem Gregorius paſſim docet*. *Exiſtimavit igitur D. Gregorius*, *in aliquo ſenſu hoc nomen Romano Pontifici convenire*. *Secundo quia idem Gregorius epiſt.* 32. *aſſerit*, *Petro totius Eccleſiæ curam eſſe commiſſam a Domino*, *quod eſt idem ac ſi diceret*, *Petrum Epiſcopum univerſalem eſſe a Chriſto conſtitutum*. *Tertio*, *quia etſi Romani Pontifices*, *ut Gregorius recte dicit*, *non ſe vocaverunt umquam* univerſales Epiſcopos; *tamen*

ſæpe

bulum inſolenter ſibi uſurparet, acriter reprehendit, ejuſque audaciam ac temeritatem non ſolum ſcripto, ſed etiam exemplo increpavit. Namque *primus omnium ſe in principio Epiſtolarum ſuarum* Servum ſervorum Dei *ſcribi ſatis humiliter definivit*. (10) Cyriacum quoque, qui Jejunatori ſucceſſerat, ejuſque veſtigia ingreſſus *Oecumenici* nomen affectabat, in ordinem redigendum curavit. (11) Anglos per Auguſtinum alioſque ſanctos viros perduxit ad Catholicam Fidem. (12) Ratum juſſit eſſe baptiſma ab hæreticis expreſſo Sanctiſſimæ Trinitatis nomine collatum. (13) Inſtituit Cantum Eccleſiaſticum, quem ab eo dicimus *Gregorianum*. *In Canone appoſuit*: Dieſque noſtros in tua pace diſpone, atque ab æterna damnatione nos eripi, & in electorum tuorum jubeas grege numerari. (14) *Feſtum S. Pauli poſt feſtum S. Petri voluit* ob-

ſæpe ſe vocaverunt Epiſcopos Eccleſiæ univerſalis, *ut patet ex epiſt. 2. Sixti I. ex 1. Victoris I. ex 2. Pontiani, ex 2. Stephani I. ex 54. 62. & 65. Leonis I. Quæ teſtimonia ſine dubio Gregorius legerat, nec ignorabat, idem eſſe quoad ſenſum Epiſcopum Eccleſiæ univerſalis, & Epiſcopum univerſalem*. Vide annot. 7. ad S. Zoſimum Pontif. XLIII. & Chriſtianum Lupum in Diſſertat. De Synodo VII. Generali cap. 13. pag. 246. tom. 3.

(10) Joannes Diaconus in Vita Gregorii Papæ lib. 2. cap. 1. pag. 45. Lege ejuſdem Gregorii epiſtol. 18. & 20. lib. 5.

(11) Epiſtola 4. & 27. libri 7.

(12) Vide Petrum de Marca lib. 5. de Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 42. §. 8.

(13) Epiſt. 67. lib. 11. alias 61. lib. 9. ea de re conſultus ab Epiſcopis Hiberniæ. Haud diſſimilem quæſtionem ſæculo ſexto decimo agitatam refert Maldonatus Diſput. de baptiſmo quæſt. 4. *Merito*, inquit, *diſputatum eſt a viris doctis de baptiſmo Calviniſtarum, nec deſunt qui putant non eſſe verum*. Deinde utriuſque partis argumenta recenſet: Controverſiam diremit Pius V. pronuntians, eos, qui a Calviniſtis baptizati ſunt, verum Baptiſmi Sacramentum ſuſcepiſſe.

(14) Joannes Diaconus in Vita S. Gregorii lib. 2. cap. 6. &

obſervare. (15) Quatuor habitis Romæ Synodis confecit Eccleſiæ negotia, quæ plurimorum videbantur maturanda conſilio. Viduas, pupillos, pauperes omnes juvit alacriter. (16) Ejus precibus liberatum ab gehenna Trajanum Imperatorem, Bar. an. 604. §. 37. Pag. §. 2.

6. & 17. Id ipſum docet Beda lib. 2. Hiſt. Eccl. Gentis Anglornm cap. 1.

S. Aldhelmus De laudibus Virginitatis cap. 23. tom. 13. Bibl. Patr. pag. 44. *Quas* (Agatham, & Luciam) *præceptor noſter Gregorius in canone quotidiano, quando Miſſarum ſolemnia celebrantur, pariter copulaſſe cognoſcitur, hoc modo in catalogo Martyrum ponens*: Felicitate, Anaſtaſia, Agatha, Lucia, *quatenus nequaquam litterarum ſerie ſequeſtrentur, quæ contribuli populo apud Siciliam genitæ, ſimul cæleſti gloria gratulantur*. Vide annotat. 7. ad Gelaſium I. Pontif. LI.

Walafridus Strabo *De rebus Eccleſiaſticis* cap. 22. tom. 15. Bibl. Patr. pag. 192. 193. *Traditur denique B. Gregorium, ſicut ordinationem Miſſarum & Conſecrationum; ita etiam cantilenæ diſciplinam maxima ex parte in eam, quæ hactenus quaſi decentiſſima obſervatur, diſpoſitionem perduxiſſe, ſicut & in capite Antiphonarii commemoratur*. Et paullo poſt: *Gregorius vero augmentavit in precatione Canonis*: Dieſque noſtros in tua pace diſponas. *Ubi quidam volunt intelligi, totam ab eo loco Canonis conſequentiam uſque in finem per illum fuiſſe compoſitam. Cui ſenſui repugnare videtur, quod paſſio Domini, quam Alexander eidem precationi inſeruit, poſt hos verſus habetur. Unde nonnulli credunt, non amplius* Gregorium; *quam illas tres petitiones, id eſt pro pace temporum, & ereptione ab æternis ſuppliciis, & conſortio Sanctorum obtinendo, prioribus ſuperaddidiſſe ſtatutis*.

Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 11. §. 2. *Obſervandum nihilominus, neminem ex Pontificibus poſt Gregorium Magnum quidpiam addidiſſe, aut immutaſſe*.

(15) Micrologus cap. 42. tom. 18. Bibl. Patr. pag. 485.

(16) Monachi Congregationis S. Mauri in vita S. Gregorii l. 3. c. 9. §. 6. *Cum multoties jam de effuſa in omnes S. Gregorii liberalitate verba fecerimus; operæ pretium eſt, paucis oſtendere, quæ tunc eſſent Eccleſiæ Romanæ opes, unde ad ſumtus tantos & pæne immenſos hauriret. Multa & maxima jam a priſcis temporibus latifundia poſſidebat in toto Orbe Chriſtiano Eccleſia hæc ceterarum Princeps, quæ S. Petri patrimonia vocabantur. Nota ſunt ex ſancti Pontificis epiſtolis Afri-*

rem, tradidere Paulus & Joannes Diaconi. (17) Summa in ejus aula eluxit integritas. *Remotis a ſuo*

fricanum, Siculum multiplex, ut ex Epiſt. 44. *lib.* 1. *& ex plurimis ad Siciliæ defenſores & rectores miſſis manifeſtum eſt, Corſicum, Dalmaticum, Gallicanum.*

(17) Uterque in vita S. Gregorii, alter cap. 27. alter cap. 44. libri 2. Uterque tamen falſo. Gregorius enim lib. 4. Dialog. cap. 44. & lib. 34. Moralium cap. 16. docet, pœnas inferni eſſe æternas, nullam eſſe in inferno redemtionem, nec orandum pro hominibus impiis, & ſine baptiſmo vita functis. Talem conſtat fuiſſe Trajanum, Chriſtianorum tortorem crudeliſſimum. Oratio autem *De iis, qui in fide dormierunt* apud S. Jo. Damaſcenum, in qua §. 16. invenitur mentio Trajani ex inferis liberati, ſubdititia eſt: idque oſtendunt Bellarminus lib. 2. De Purgatorio cap. 8. Nat. Alexander diſſert. 1. in Hiſt. Eccl. ſæc. II. Michael le Quien diſſertat. 5. ex iis, quas præpoſuit tomo I. Operum S. Jo. Damaſceni. Vide Cardinalem Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. c. 20. num. 6. & lib. 4. part. 1. cap. 21. num. 31.

D. Thomas in Suppl. quæſt. 73. art. 5. ad 5. *De facto Trajani poteſt probabiliter æſtimari, quod precibus B. Gregorii ad vitam fuerit revocatus, & ita gratiam conſecutus ſit, per quam remiſſionem peccatorum habuit, & per conſequens immunitatem a pœna: ſicut etiam apparet in omnibus illis qui fuerunt miraculoſe a mortuis ſuſcitati, quorum plures conſtat idololatras & damnatos fuiſſe. De omnibus talibus enim ſimpliciter dici oportet, quod non erant in inferno finaliter deputati, ſed ſecundum præſentem propriorum meritorum juſtitiam. Secundum autem ſuperiores cauſſas, quibus prævidebantur ad vitam revocandi, erat aliter de eis diſponendum.*

Vel dicendum ſecundum quoſdam, *quod anima Trajani non fuit ſimpliciter a reatu pœnæ æternæ abſoluta, ſed ejus pœna fuit ſuſpenſa ad tempus, ſcilicet uſque ad diem judicii. Nec tamen oportet, quod hoc fiat communiter per ſuffragia, quia alia ſunt, quæ lege communi accidunt, & alia, quæ ſingulariter ex privilegio aliquibus conceduntur, ſicut* alii ſunt humanarum limites rerum, alia divinarum ſigna virtutum, *ut Auguſtinus dicit in libro* De cura pro mortuis agenda.

Joannes Nicolai in hunc locum D. Thomæ: *Quidni porro*, ait, *dicatur fabuloſa & fictitia narratio?* Primo *quia cum Gregorius neget, vel pro infidelibus, vel pro* impiis jam defun-

ſuo cubiculo ſæcularibus , Clericorum ſibi prudentiſſimos , Monachorum vero ſanctiſſimos conſiliarios familiareſque delegit. Cum quibus diu noctuque verſatus, nihil monaſticæ perfectionis in Palatio, nihil Pontificalis inſtitutionis in Eccleſia reliquit : ita ut talis eſſet tunc penes Urbem Romam Eccleſia , qua-

functis orandum, *an id ipſe feciſſet poſt quingentos etiam annos pro impio, qui ſodomiæ fædiſſimo vitio laboravit, ut & pro infideli, qui* Martyrum non paucam necem imperavit? Secundo *quia, cum verus Damaſcenus* lib. 2. Fidei Orthodoxæ *dicat*, hoc hominibus mortem eſſe, quod eſt Angelis caſus, *ut irreparabiliter damnentur, cur Trajanum putaret ſic exceptum a lege tam communi?* Tertio, *quia, cum hujus miraculi dicatur eſſe teſtis* totus Oriens & Occidens , *quomodo dubitari de ſtatu ejus tam varie potuit, ſicut ex ipſa S. Thomæ reſponſione colligitur?* Quarto, *quia, nec Beda Gregorio addictiſſimus, nec Joannes etiam Diaconus, qui Gregorii vitam ex veteribus Archivis Romanis a ſe diligentiſſime collectam profitetur, quidpiam tale narrant vel agnoſcunt, ſed eam ſolum narrationem, in Eccleſia quadam Anglicana repertam, nec receptam aſſerunt a Romanis.* Totus*ne hic eſt* Oriens & Occidens *præſumtus teſtis?* Quinto *quia nec Anglicana ipſa narratio, aut* Petrus *Diaconus, qui eam ſecutus eſt poſtmodum, ſatis plane loquuntur, & vix cohærentia ſibi miſcent, nempe quod S. Gregorius* manſuetudinem Trajani recordatus , ubi ad S. Petri Baſilicam pervenit, ibi tamdiu ſuper errore tam clementis Principis flevit , quouſque reſponſum ſequenti nocte accepiſſet , ſe pro Trajano fuiſſe auditum : tantum pro nullo ulterius pagano preces funderet. *Manſuetudo porro illa fuiſſe prætexitur, quod equo deſiliens cum pergeret in pugnam contra Scythas, viduæ jus dixerit. An tanti fuit propter viduam unam vindicatam damnatum velle liberare, qui tot juſtorum Sanctorumque millia occidiſſet? Aut ſic potuit clemens dici, qui tam crudelis in Martyres, ut propter illius clementiam pro eo ingemiſceret* Gregorius? *Cur exauditus, qui nec orare debuerat? Cur prohibitus ulterius orare pro Pagano, quaſi exaudiendus rurſum ſi oraret? . . . Procul hinc ergo figmentum hoc. Nec S. Thomas id recipit, ſed rejicere propter præſumtam Damaſceni auctoritatem nolens, reſpondere voluit ſolum quidquid potuit, ſuppoſita ipſius veritate, accuratius reſponderi.* Vide Diſputationem noſtram 26. quæ eſt *De precibus S. Gregorii pro Trajano.*

lem hanc fuiſſe ſub Apoſtolis Lucas , & ſub Marco Evangeliſta penes Alexandriam Philo commemorat. Poſtquam Sedem Catholicæ & Apoſtolicæ ſanctæ Romanæ Eccleſiæ annis tredecim , menſibus ſex , & diebus decem , *doctrinis pariter ac operibus feliciſſimis illuſtravit* , anno 604. *quarto Iduum Martiarum a carnis corruptione ſubtractus eſt , incorruptionis perpetuæ gloria ſublimandus*. (18) *Ita enim* , ut ait S. Ildefonſus Toletanus De Script. Eccl. cap. 1. *cunctorum meritorum claruit perfectione ſublimis , ut excluſis omnibus illuſtrium virorum comparationibus , nihil illi ſimile demonſtret antiquitas . Vicit enim ſanctitate Antonium , eloquentia Cyprianum , ſapientia Auguſtinum*. (19)

SA-

(18) Joannes Diaconus in Vita S. Gregorii Papæ lib. 2. cap. 11. & 12 pag. 48. & 49. & lib. 4. cap. 68. pag. 168.

(19) *Petrus Diaconus familiariſſimus* Gregorii ; *cum quo quatuor Dialogorum libros diſputaverat* , apud Joan. Diaconum in vita ejuſdem Gregorii lib. 4. cap. 69. dicit , *ſuper ejus caput ſe Spiritum Sanctum in ſimilitudine columbæ tractantis frequentiſſime perſpexiſſe*.

Sigonius lib. 1. de Regno Italiæ ad an. 601. pag. 42. *Mediolanenſes produnt Annales , Mediolanenſem Archiepiſcopum eo jure a Gregorio Pontifice decoratum , ut vacante Italiæ Regno , ipſe poſt XIV. dies ſuffraganeorum ſuorum concilium advocaret , atque ex eorum ſententia Regem conſtitueret , eumque corona ferrea a Theodolinda inſtituta Modoetiæ redimiret*. Eadem ex Sigonio Baronius ad an. 600. §. 6. Sigonium ſequitur Fontaninus in diſſertat. de Corona Ferrea Langobardorum cap. 3. §. 5. rejicit Cointius ad an. 774. §. 30. & Muratorius in Commentario de eadem Corona cap. 15. Vide annotat. 2. ad Joannem VIII. Pont. CIX.

Gretſerus lib. 1. De jure & more prohibendi libros malos cap. 30. pag. 103. tom. 13. *De S. Gregorio Magno refert S. Antoninus* in Summa Part. 4. tit. 11. cap. 4. §. 3. *ex Joanne Dominico Cardinale , eum* omnes Libros , quos habere potuit Titi Livii *combuſſiſſe* , quia ibi , *ut ajunt* , multa narrantur de ſuperſtitionibus Idolorum. *Ego de hac narratione aſſenſum meum ſuſpendo , quoad locupletiores auctores obtigerint . Non enim video , cur Livius præ ceteris Sanctiſſimum*

An-

LXVII.

SABINIANUS.

ANNO CHRISTI 604.

PHOCÆ IMPERATORIS 3.

SABINIANUS Boni filius, Volaterranus, S. Gregorii Diaconus, & apud Mauricium Imperatorem Apocriſiarius, anno 604. Idibus Septembr. eidem Gregorio ſubrogatus eſt, referente Anaſtaſio Bibliothecario, & Paulo Diacono de Geſtis Langobardorum lib. 4. cap. 30. (1) Nicephorus

Bar. an. 593. §. 25. An. 604. §. 54. Pag. §. 3. 4. Pag. 116.

Antiſtitem Gregorium offendere, & ad hanc pœnam infligendam excitare potuerit.

Eamdem narrationem incertam eſſe judicat ipſe Petrus Bayle in ſuo Dictionario Hiſtorico & Critico, aitque, S. Antoninum eſſe antiquiſſimum eorum, qui in hanc rem citantur a Voſſio de Hiſtoricis Latinis lib. 1. cap. 19. addo ego, & ab Joanne Alberto Fabricio Bibliothecæ Latinæ vol. 2. lib. 1. cap. 11. pag. 198. Mortuus autem eſt S. Antoninus anno 1459. annis amplius 850. poſt S. Gregorium.

Melchior Canus lib. 11. cap. 6. pag. 321. *De Vincentio Bellovacenſi, & D. Antonino liberius judico, quorum uterque non tam dedit operam, ut res veras certaſque deſcriberet, quam ne nihil præteriret, quod ſcriptum in ſchedulis quibuslibet reperiretur.*

(1) Cur Diaconis ſæpius, quam Presbyteris Pontificatus traderetur, dictum eſt annotat. 1. ad S. Leonem Pontif. XLVIII.

Num vero Diaconus Pontifex creatus prætermiſſo Presbyteratus Ordine conſecraretur, ambigit Mabillonius cap. 18. Comment. in Ordinem Romanum tom. 2. Muſei Italici pag. 119. *Quæ de Epiſcoporum*, inquit, *Ordinatione per ſaltum in ſuperiori capite præmiſimus, quoddam ſecundæ quæſtionis præjudicium eſt, Romanæ Sedis electum, ſi quando ex Dia-*

rus Calliſtus, qui multo poſt vixit, lib. 18. Hiſt. Eccl. cap. 56. ſcribit, *Romanam Eccleſiam poſt* Gre-

Diaconis creabatur, prætermiſſo Presbyteri gradu, Pontificem fuiſſe ordinatum. Id autem conjicitur ex altero libello noſtro, in quo, ubi de Pontificis electione mentio fit, hæc leguntur: Eligitur unus de Cardinalibus, de qualicumque titulo fuerit: tantum ut a præceſſore ſit Pontifice ordinatus, aut Presbyter, aut Diaconus, nam Epiſcopus eſſe non poterit. *At vero in ejuſdem electi conſecratione nullum eſt diſcrimen electi Diaconi aut Presbyteri, ſed una eademque pro utroque præſcribitur Ordinatio. Hanc conjecturam roborat exemplum Conſtantini contra Stephanum* III. *aliis* IV. *pro Pontifice ſe gerentis, qui cum ex Laico a factioſis electus fuiſſet, a Georgio Epiſcopo Præneſtino primum Clericus, deinde altero die Subdiaconus atque Diaconus, ac demum adveniente die Dominico* Pontifex ab eodem Georgio & aliis duobus Epiſcopis, Euſtratio Albanenſi, & Citonato Portuenſi conſecratus eſt, *ut tradit Anaſtaſius, nulla Presbyteri commemoratione facta.* In eamdem ſententiam Mabillonius *duo alia affert legitimorum Pontificum exempla, Valentini, & Nicolai* I.

Quod autem in his caſibus conſecratio in Presbyterum omiſſa fuerit, nulla alia reddi ratio poteſt, niſi conjectura Æneæ Epiſcopi Pariſienſis, cujus hæc ſunt verba in libro Adverſus objectiones Græcorum cap. 210. apud Lucam Dacherium tom. 7. Spicilegii pag. 148. *Forte illi, qui iſtiuſce Ordinationi aſſentiunt, hoc intelligi volunt, quia qui benedictione Pontificali perfungitur, reliquarum benedictionum honore decoratur: ſive quia in conſecratione Corporis Chriſti & Sanguinis officium Præſulis ac Presbyteri myſtice unitur. Sicut enim in terrarum Rege diverſæ dignitates adſcribuntur: nam Imperatores ex Conſulibus creati, propter regale commercium quondam non omittebant, nec mutabant Conſulis & Patricii nomen: ita credi poteſt, quod in ſublimitate majoris Pontificis conſiſtat etiam honor minoris Sacerdotis. Forſitan autem illi, qui de Diacono ordinant Epiſcopum, prætermiſſa benedictione Presbyterali, aſſertioni B. Hieronymi in epiſtola loquentis ad Titum ex parte concredere videntur, qui officium Presbyteri in aliquo comparticipari affirmat miniſterio Epiſcopali.*

Quo vero tempore, ſubjicit Mabillonius, *mos iſte mutatus ſit, non ſatis exploratum habetur. Jam contrarius ritus invaluerat ſæculo undecimo, quo tempore Hildebrandus Archidiaconus, poſt Alexandri II. obitum electus*, infra hebdomadam Pentecoſtes in Presbyterum ordinatus eſt, & in natali Apo-

ſto-

Gregorium Magnum gubernaſſe Innocentium. (2) Sabinianum *Campanarum* uſum inveniſſe affirmant aliqui. (3) Sigebertus in Chronico ad an. Dom. 607. Bar. an. 605. §. 5. Pag. §. 3.

ſtolorum in Romanum Pontificem conſecratus. *Unde ſub initia ſæculi duodecimi Gelaſius ſecundus ex Diacono item electus, non ante Pontifex conſecratus fuit, quam Presbyter ordinatus. Rem narrat teſtis oculatus nomine Pandulphus in libro de Romanis Pontificibus...... Ex his manifeſtum eſt, Gelaſium (quod de Gregorio etiam modo notabamus) ſeorſim accepiſſe Sacerdotii gradum ante Pontificatum: atque ita tempore intermedio Nicolaum I. inter & Gregorium VII. ordinationem per ſaltum abrogatam fuiſſe in Eccleſia Romana*.

(2) Joannes Mabillonius in Annalibus Ordinis S. Benedicti lib. 10. §. 34. pag. 260. *Gregorio ſucceſſit in Sedem B. Petri Sabinianus, quem piiſſimi deceſſoris ſui famę infeſtiſſimum fuiſſe, & de libris ejus comburendis conſilium iniiſſe, Joannes Diaconus a majoribus traditum refert* lib. 4. de Vita S. Gregorii cap. 69. At hoc loco Joannes Diaconus Sabinianum ne nominat quidem: tantum dicit, *incentores veterum calumniarum* in Gregorium *ad comburendos libros ejus cœpiſſe anhelare, quoſdam combuſſiſſe, ac ne reliquos exurerent, obſtitiſſe Petrum Diaconum ejus familiariſſimum*. Poſtea tamen Mabillonius Baronium laudat ad an. 604. §. 22. rejicientem tamquam dubiam Joannis Diaconi narrationem totam, quod *penitus ignota* fuerit Iſidoro, Ildefonſo, atque Paterio ipſius Gregorii Notario ſcribentibus de ſcriptis ejus. Eadem, ac Baronius, habet Gretſerus lib. 1. *De jure & more prohibendi libros malos* cap. 30. pag. 103. tom. 13.

Contradicit Theophilus Raynaudus De malis ac bonis libris num. 582. *Cum Sigebertus* de viris illuſtribus cap. 41. & 43. *ſecus tradat*, (ac Baronius exiſtimat, *nullam* videlicet *obſtante Petro Diacono factam eſſe librorum* Gregorii Magni *exuſtionem*) *argumentum autem a ſilentio ceterorum, ſit ab auctoritate negativa, quod omnes agnoſcunt eſſe inſufficiens & enerve, non video quomodo inde convellatur narratio, quam a majoribus hauſtam, Scriptor vitæ* S. Gregorii *prodidit, præſertim cum idem Joannes* cap. 70. lib. 4. *ex ipſiuſmet S. Gregorii* epiſtola 24. lib. 12. ad Joan. Ravennæ Subdiaconum *demonſtret, pleroſque libros a S. Gregorio fuiſſe conſcriptos, quorum nullibi exſtant veſtigia*.

(3) Polydorus Vergilius lib. 6. De rerum inventoribus cap. 12. Genebrardus in Chron. ad an. 604. pag. 474. Panvi-

607\. narrat, eum ab deceſſore ſuo Gregorio per nocturnum viſum ob illiberalitatem & avaritiam ter fruſtra objurgatum, quarta demum vice graviter in capite percuſſum, haud ita multo poſt expiraſſe. (4) Ego libens crediderim, eum naturalem mortem obiiſſe. Obiit autem anno 606. VIII. Kal. Martias, cum *annum*, *menſes quinque*, *&* *dies novem* Pontificatum geſſiſſet.

vinius in Epitome Rom. Pontificum pag. 27. quos ſequitur Ciaconius. Sed nullo teſtimonio freti. Ab aliis creditum eſt, *Campanas* a S. Paulino Nolano Epiſcopo, qui initio ſæculi V. floruit, Nolæ primum adinventas & uſurpatas, ac proinde ab Urbe quidem Nola *Nolas*, a Campania autem Italiæ provincia, in qua ea Urbs eſt, *Campanas* dictas. At nullus antiquorum, qui de S. Paulino ſcripſerunt, admirabilem hanc ejus inventionem, quod ego quidem ſciam, laudavit. Et *Nola* pro tintinnabulo uſurpari putatur a Quintiliano lib. 8. cap. 6. *In cubiculo nola*. Vixit autem Quintilianus ſub Domitiano tribus fere ſæculis ante Paulinum. Itaque nondum compertum eſt, a quo primum *Campanæ* inventæ, cujuſve opera & auctoritate uſui Eccleſiæ eſſe cœperint. Id tamen conſtat, *Campanas* ante ſæculum VI. in Eccleſia Occidentali uſurpatas fuiſſe: *cum ex vita* S. Columbæ *Abbatis*, *quæ ſæculo ſexto exarata fuit*, *ac poſtea a* P. *Mabillonio* Sæc. I. Benedictino *in lucem edita*, *deprehendatur*, *ipſum ſub mediam noctem* pulſante Campana *ad Templum ſe contuliſſe*, *ceteroſque Monachos ſomno excitatos ad Templum pariter conveniſſe*, *ut Martene* de antiqua Eccl. diſcipl. cap. 2. num. 11. *&* *recentior Pagius* in Vita Sabiniani §. 8. *unanimes conveniunt*. Ita Proſp. Card. Lambertinus Inſtitut. 20. pag. 88. Vide Bonam lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 22.

(4) *Nihil tale quiſquam antiquorum de vita & miraculis S. Gregorii ſcribentium*, *ne quidem Joannes Diaconus*, *qui tamen finem lib. 4. ejuſmodi vindictæ exemplis per 12. capita deductis implevit*. *Mirum proinde eſt*, *fabulæ iſti a Sigeberto temere relatæ fidem adhibuiſſe Baronium*. Papebrochius in Conatu apud Bolland. in Propyleo ad Acta Sanctorum Maji pa. 182. §. 2.

BO-

LXVIII.

BONIFACIUS III.

ANNO CHRISTI 607.

PHOCÆ IMPERATORIS 6.

BONIFACIUS III. Romanus, patre Joanne Cataudioce natus, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Diaconus, *qui a S. Gregorio miſſus fuerat Conſtantinopolim Apocriſiarius ad Phocam Imperatorem*, (1) anno 607. XI. Kal. Martias Pontifex renunciatus eſt. Duo memorabilia hunc feciſſe invenio: unum, quod habito in æde S. Petri duorum & ſeptuaginta Epiſcoporum Concilio ſub anathematis pœna cavit, ne agi liceret de ſucceſſore Pontificis Romani, & cujuſvis Epiſcopi, niſi poſt diem tertium ab ejus morte: alterum, quod obtinuit a Phoca Imperatore, ut nomen Epiſcopi *Oecumenici* ſeu *Univerſalis* eſſet unius Pontificis Romani, atque ita frangeret turbulentam Cyriaci Epiſcopi Conſtantinopolitani temeritatem, qui ſibi tale nomen arrogabat. (2) Anno 607. IV. Idus

Bar. an. 606. §. 1. 2. 8. Pag. §. 2. 4.

(1) Baronius ad an. 606. §. 1. ubi ſtatim addit: *Accidiſſe vidimus, ut qui eo functi eſſent munere, iidem in ſummum Pontificem ſæpius deligerentur: ita Vigilium, Paſchalem, Gregorium, atque Sabinianum electos fuiſſe reperimus. Quod enim ex Orientalium Imperatorum tyrannide electioni Cleri oporteret accedere conſenſum Imperatoris, eum eligere ſtudebant, quem ſcirent, eidem fore gratum.*

De Apocriſiariis diximus annotat. 8. ad S. Agapetum I. Pontif. LIX.

(2) Paulus Diaconus de Geſtis Langobardorum lib. 4. cap. 37. *Hic* (Phocas) *regnante Papa Bonifacio, ſtatuit, ſedem*

Idus Novembris, exiit e vita *menſe Pontificatus octavo, die altero & viceſimo*.

LXIX.

S. BONIFACIUS IV.

ANNO CHRISTI 608.

PHOCÆ IMPERATORIS 7.

Bar. an. 607. §. 1. Pag. §. 2. 2. BONIFACIUS IV. Joannis Medici filius, ex Valeria Civitate Marſorum, ann. 608. VIII. Kal. Sept. Bonifacio III. ſubſtitutus eſt. Is *Pantheon*, in cultum Deorum omnium a M. Agrippa Auguſti genero extructum, Phoca concedente, Virgini Deiparæ, & omnibus Sanctis Chriſti Martyribus conſecravit, *ut ubi quondam non Deorum, ſed*

dem Romanæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ caput eſſe omnium Eccleſiarum, quia Eccleſia Conſtantinopolitana primam ſe omnium Eccleſiarum ſcribebat.

Magdeburgenſes Cent. 7. cap. 7. pag. 121. *Bonifacius* III. Phocam *magna contentione eo tandem induxit, ut ſanciret, Romanam Eccleſiam omnium Eccleſiarum caput, & Pontificem ejus Oecumenicum Epiſcopum & dici, & haberi debere.* Quaſi vero Juſtinianus, qui Phocam præceſſit annis ferme octoginta, non aſſeruerit, Joannem II. Romanum Pontificem LVIII. *caput eſſe omnium Sanctarum Eccleſiarum*; ut dictum eſt ibi annotat. 5.

Baronius ad an. 606. §. 2. *Infenſus Cyriaco* Phocas *id Imperiali edicto ſancivit:* & §. 6. *Quod ergo expetiit a Mauricio Gregorius, & non obtinuit, ut vanum hominem, titulum ſibi indebitum uſurpantem compeſceret, hoc a Phoca obtinuit Bonifacius, ut coerceret Cyriacum ſibi inconceſſa ſumentem. Sic igitur edictum Phocæ non dedit primatum Eccleſiæ Romanæ, ſed illi tantum jure competere nomen* Œcumenici *judicavit*. Eodem modo Bellarminus lib. 2. De Rom. Pont. cap. 17. *Phocas id ſanxit declarando & aſſerendo, non inſtituendo aliquid novi.*

ſed Dæmonum cultus erat, ibi deinceps omnium fieret memoria Sanctorum. (1) Idem advocato Romæ Concilio eos compeſcuit qui *magis zelo ama-*

ri-

(1) Paulus Diaconus De Geſtis Langobardorum lib. 4. cap. 37.

Eccleſia hæc nunc quoque viſitur Romæ, diciturque *Baſilica S. Mariæ ad Martyres*, vulgo *S. Maria Rotunda* ob formam ædificii.

Baronius in Martyrolog. Rom. Kal. Novembr. *Ut omnium ſimul Martyrum una eademque die celebritas ageretur, ex Bonifacii Papæ inſtitutione Romæ eſt ſumtum exordium. Poſtmodum vero, quod Romæ tantum peculiariter agebatur, Gregorius Papa* IV. *ceteris Occidentalis Orbis Eccleſiis faciendum præcepit.*

Joannes Fronto in Notis ad Kalendarium Romanum die 1. Novemb. pag. 202. *Uſuardus hic habet*: Feſtivitas B. Dei Genitricis Mariæ, & omnium martyrum, quam Bonifacius Papa celebrem & generalem inſtituit agi omnibus annis in Urbe Roma, ſed Gregorius Pontifex (*is eſt quartus, ut vult Molanus*) poſtmodum decrevit, eamdem in honorem omnium Sanctorum ſolemniter obſervari perpetuo ab omni Eccleſia. *Sed hæc non potuit ſcribere Uſuardus. Nam Martyrologium ſuum Carolo Magno dicavit, atque hic devixit A.* 813. *Gregorius vero quartus ſedit tantum A.* 827.

Honorius Auguſtodunenſis lib. 3. cap. 168. Bibl. Patr. tom. 20. pag. 1109. *Feſtivitatem omnium Sanctorum Gregorius Papa junior inſtituit, quam prius Bonifacius Papa in honorem Sanctæ Mariæ, & omnium Martyrum ſervandam cenſuit.* Porro Gregorium illum eſſe III. non IV. memoratus Joannes Fronto confirmat.

Meratus in Additionibus ad Gavantum tom. 2. part. 1. pag. 547. *Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum* ritus *tribuitur communiter Odiloni Abbati Cluniacenſi, ex Sigeberto ann.* 998. *a quo diffuſus eſt in totum Orbem auctoritate Apoſtolica: ſed a* Bonifacio IV. *indictam eſſe Commemorationem hanc ſcribit* M. Polonus *ann.* 607. *imo anno poſt inſtitutionem Feſti omnium Sanctorum ab eodem* Bonifacio, *docet* Petrus de Natal. *citatus a* Demochare tom. 4. cap. 18. *Petrus* Galeſinius *auctorem facit* Joannem XVI. *ſuadente Odilone* in Notat. Martyr. *Amalarius autem meminit*, de Ord. Antiph. cap. 65. *qui vixit poſt* Bonifacium, *&* *ante* Odilonem *circa annum* 800. *& cauſſam reddit*. Poſt officium, *inquit*, Sanctorum inſerui Officium pro Mortuis. Multi enim tranſie-

runt

titudinis, quam dilectionis inflammati aſſerebant Monachos, quia mundo mortui ſunt, & Deo vivunt; Sacerdotalis officii potentia indignos, neque pœnitentiam, neque Chriſtianitatem (id eſt Baptiſmum) *largiri, neque abſolvere poſſe per Sacerdotali officio divinitus injunctam poteſtatem.* (2) Deceſſit Nonis
Bar. an. 614. §. 1. Pag. §. 2. Maji anno Chriſti 615. & *ſexto, menſe octavo, die duodecimo,* quam Pontifex creatus erat. (3)

S. DE-

tunt de præſenti ſæculo, qui non illico Sanctis conjunguntur, pro quibus ſolito more Officium agitur. *Hæc ille: nota ea verba*: ſolito more*: ergo erat in uſu.* Vide Lambertinum in eo libro, qui inſcribitur *Trattato ſopra gli atti d' alcuni Santi, de' quali ſi fa l' Offizio in Bologna*, cap. 22. pag. 207.

(2) Apud Gratianum 16. quæſt. 1. cap. *Sunt nonnulli* 25; apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 1618. & Harduinum to. 3. pag. 543.

Decretum hoc deſcriptum ferme ad verbum confirmavit Urbanus II. anno 1096. in Concilio Nemauſenſi can. 2. & can. 3. addidit, *videri* ſibi, *ut his, qui ſua relinquunt pro Deo, dignius liceat baptizare, communionem dare, pœnitentiam imponere, nec non peccata ſolvere:* apud Lab. tom 10. Conc. pag. 606. & Harduinum tom. 6. part. 2. pag. 1749. Lege Thomaſſinum de vet. & nova Eccleſiæ diſciplina tom. 1. lib. 3. cap. 18. & 22.

(3) In maxima Bibliotheca veterum Patrum Lugdunenſi tom. 12. pag. 24. & 28. inter epiſtolas S. Columbani Hiberni, Abbatis primum Luxovienſis in Gallia, ac demum Bobienſis in Italia, duæ ſunt ad Bonifacium IV. in quarum altera dicitur ipſe Pontifex approbando Synodum V. ac proinde damnando *Tria Capitula* violaſſe Catholicæ Fidei puritatem. Auctor hujus epiſtolæ rogatu Agilulfi Regis Langobardorum, ac Theodolindæ Reginæ, & aliorum, qui memoratæ Synodo V. infenſi erant, ita ſcribit: *Dolendum ac deflendum eſt, ſi in Sede Apoſtolica Fides Catholica non tenetur*: & haud paucis interjectis: *Rogo vos, quia multi dubitant de fidei veſtræ puritate, ut cito tollatis hunc nævum de Sanctæ Cathedræ claritate: non enim decet Romanæ Eccleſiæ gravitatem hæc inſtantis levitatis fama, ut qualibet vi poſſit moveri a ſoliditate veræ Fidei.* At non conſentiunt iſta cum iis, quæ ſubjicit paullo poſt: *Ego enim credo, ſemper columnam Eccleſiæ firmam eſſe in Roma.* Namque ſi columna Ec-

cleſiæ

LXX.

S. DEUSDEDIT.

ANNO CHRISTI *615.*

HERACLII IMPERATORIS *6.*

DEUSDEDIT Romanus anno *615.* XIV. Kal. Novembr. Bonifacium IV. excepit. Subdiaconus ne fuerit, an Subdiaconi filius, minus compertum eſt. (1) Eximiæ ejus ſanctitatis, quia, ſcriptorum inopia, plura non poſſumus proferre te- Bar. an. 614. §. 1. Pag. §. 6.

cleſiæ firma eſt in Roma, non igitur poteſt Romana Eccleſia qualibet vi moveri a ſoliditate veræ Fidei: nec quiſquam initum cum ea conſortium, ſocietatem, & communionem jure poteſt abrumpere, ſeque ab ea ſeparare; quod tamen idem Auctor ſuperius ſcripſerat: *Merito veſtri juniores vobis reſiſtunt, & merito vobiſcum non communicant.* Itaque ſunt, qui ſuſpicantur, hanc epiſtolam ab aliquo Synodi V. obtrectatore affictam S. Columbano, eoque magis augetur eorum ſuſpicio, quod neque de hac, neque de altera meminit Jonas Columbani diſcipulus in ejus vita, quam Mabillonius Actis Sanctorum Ordinis S. Benedicti inſeruit Sæculo II. pag. 5.

Ceteroqui nemo quantumvis eruditus & Sanctus, non interdum hallucinatur, non alicubi cæcutit, non quandoque labitur, ut ſcribit ac probat Melchior Canus lib. 7. ſub initium capitis 3. Vide Joſephum Auguſtinum Orſi De irreformabili Romani Pontificis in definiendis Fidei controverſiis judicio lib. 3. cap. 25. pag. 200. tom. 2.

(1) Exemplar Anaſtaſii, quo uſus eſt Baronius ad an. 614. §. 1. ita habet: *Deusdedit filius Stephani ex Subdiacono ſedit annos tres.* Quare ita ſubjungit auctor Eminentiſſimus: *Ut autem Subdiaconus Romanus Pontifex crearetur, nunc primum accidit abſque majorum exemplo.* Sed illum Anaſtaſii locum alii ita reſtituunt: *Deusdedit ex Patre Stephano Subdiacono,*

Bar. an. 815. §. 8. teſtimonia, uno erimus contenti, quod ex eo conjici poterit, quam carus Deo fuerit. Cum enim elephantiaſe Romæ graſſante ægrotos conveniret, neſcio quem tali morbo laborantem oſculo reſtituit incolumitati priſtinæ. Laudatur etiam ab Auctore libri Pontificalis ejus in Clerum amor & beneficentia, diciturque *ſecundam Miſſam in Clero conſtituiſſe*. (2) Mortuus eſt V. Idus No-
An. 617. §. 1. vembr. anno 618. Pontificatus *tertio*, *ac die vice-*
Pag. §. 2. *ſimo*. (3)

cono, atque ajunt, Deusdedit non fuiſſe Subdiaconum, ſed Subdiaconi filium.

Cauſſa, cur id aſſerant, ea eſt, quia habent pro certo, nullum hactenus Romanum Pontificem electum ex numero Subdiaconorum. Aſt Liberatus Silverio æqualis cap. 22. Breviarii refert, eumdem *Silverium Subdiaconum* creatum fuiſſe Romanum Pontificem. Itaque adhuc incertum eſt, utra ex duabus illis lectionibus ſit alteri præferenda. Fortaſſe licuit Subdiaconos eligere uſque ad Stephanum III. qui anno 769. habita Romæ Synodo, interdixit ſub anathemate, *ne ullus umquam præſumat laicorum, neque ex alio ordine, niſi per diſtinctos gradus aſcendens, Diaconus, aut Presbyter Cardinalis factus fuerit, ad ſacrum Pontificatus honorem promoveri*, ut eſt apud Anaſtaſium in vita Stephani III. pag. 227.

(2) Multo ante hunc Pontificem iterari conſueviſſe Miſſæ ſacrificium, tradit Leo Magnus epiſt. 11. alias 81. ad Dioſcorum Alexandrinum cap. 2. ut dictum eſt in ejus Vita. Fortaſſe quod Leo neceſſitate urgente, id Deusdedit fieri permiſit cauſſa pietatis in Deum.

Queſnellus in Notis ad citatam epiſtolam S. Leonis pag. 439. *Notanda hæc loquendi ratio*: In qua Agitur, *qua Sacrificium Miſſæ ſignificatur*. Agere *enim & ſacrificare idem ſunt, unde &* Actio *dicitur ipſa conſecratio in Canone:* infra Actionem, *&* Agenda *ſæpe uſurpatur pro Miſſa*. Vide Bonam li. 1. Rer. Liturgic. cap. 14. §. 4.

(3) *Poſt hunc Romanam Eccleſiam ſuſcepit regendam Honorius* I. ait S. Antoninus in Chron. part. 2. tit. 13. §. 2. iis conſentiens, qui Bonifacium V. perperam eximunt numero Pontificum.

BO-

LXXI.

BONIFACIUS V.

ANNO CHRISTI 619.

HERACLII IMPERATORIS 10.

BONIFACIUS V. Joannis filius, Neapolitanus, anno 619. X. Kal. Januar. Pontificatum occepit, geſſitque *annos quinque & menſes decem*, mortuus anno 625. ante diem XI. Kal. Novembris. Hic in *Templis*, Ariſque aſyla reis aperuit, *renovans antiquos canones atque decreta prædeceſſorum*. (1) Ab Heterodoxis in eo eſt reprehenſus, quod in epiſtola ad Eduinum Regem Anglorum, qua eum hortatur ad Fidem Chriſti ſuſcipiendam, docuerit, Chriſtum ab *ſolo* Originali peccato nos redemiſſe. Primum nego, vocem illam *ſolo* in ea epiſtola exſtare, (2) deinde etiam ſi exſtaret, nego eſſe reprehendendam. Quod enim Bonifacius meminerit ſolius Originalis peccati, *non aliorum peccatorum*, *cauſſa fuit*, *quia peccatum Originale eſt principale*, *& propter quod delendum principaliter Chriſtus mortuus eſt*. *Unde Joan. I.* 29. *legimus:* Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit *peccata mundi*, *Græce* τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, *ideſt* peccatum illud mundi, *hoc eſt peccatum Originale*, *quod ſolum eſt commune toti mundo*. *Nam plurimi nullum aliud habent*, *ut omnes pueri*. (3)

Bar. an. 617. §. 3. Pag. §. 3. Bar. an. 625. §. 10. Pag. §. 14.

(1) Baronius ad an. 625. §. 16.

(2) Exſtat epiſtola apud Labbeum tom. V. Conc. pag. 1660. & apud Baronium ad an. 625. §. 10.

(3) Bellarminus De Rom. Pont. lib. 4. extremo cap. 10.

LXXII.

HONORIUS I.

ANNO CHRISTI 625.

HERACLII IMPERATORIS 16.

Bar. an. 626. §. 1. Pag. an. 625. §. 16. HONORIUS, Petronii viri Conſularis filius, natione Campanus, anno 625. VI. Kal. Novembr. Pontifex creatus inauguratuſque eſt. (1) Ne Anglorum Eccleſiæ principiis deeſſet Eduinum Regem per litteras hortatus eſt, ut in ſuſcepta Catholica religione perſeveraret. Bar. an. 633. §. 67. Pag. §. 11. 12. Scotos Paſcha celebrantes præter legem latam a Concilio Nicæno redarguit. Si enim quartadecima Luna Martii in diem Dominicum incidiſſet, eo die Paſcha agebant, nec in proximum Dominicum diem, quod jubet Nicæna Synodus, feſtum prorogabant. Bar. an. 626. §. 28. Laboravit etiam, ut Adalvaldus Rex Langobardorum Catholicus in regnum, a quo expulſus fuerat, ejecto Ariovaldo Ariano, imponeretur. An. 630. §. 13. 14. Fortunatum Patriarcham Gradenſem hære-

re-

(1) Breviſſimi hujus interregni cauſſa fuit, quod electionem Honorii approbavit non Heraclius Imperator jam tertio abhinc anno degens in Oriente, ſed Exarchus Ravennas, qui Romæ obverſabatur. Eſt enim vero ſimile, Heraclium, cum Iſacium Exarchum miſit in Italiam, eidem permiſiſſe poteſtatem ratæ faciendæ Pontificiæ electionis, ne ſi Pontificem mori contigiſſet ſe abſente, Romana Eccleſia grave aliquod incommodum pateretur, novi Pontificis approbatione diutius expectata. Hæc ſcripſi ſecutus Pagios.

Papebrochius in Conatu ad S. Joannem IV. pag. 188. num. 2. exiſtimat, jus confirmandi electionem Pontificis Exarcho datum anno duntaxat 640. quo Joannes IV. Pontifex creatus eſt.

reticum, & Reipublicæ proditorem amovit Epiſcopatu, & Primogenium Subdiaconum & Regionarium in ejus locum ſubſtituit. (2) Multas ſacras ædes Romæ extruxit, reſtituit, ornavit, ditavit. Sed laudatiſſimo Pontifici haud feliciter ceſſit ſtudium & providentia, qua uſus ad extinguendam in ipſo ortu hæreſim Monothelitarum. (3) De conſilio enim Sergii Epiſcopi Conſtantinopolitani, occulte hæretici Monothelitæ, novæ exortæ contentionis, una ne, an duplex eſſet in Chriſto voluntas & operatio, mentionem memoriamque oppreſſit, ne res, antea in diſputationem numquam vocata, ad periculoſum ſchiſma excederet. Studio & providentia ad irritum cadente, factum eſt, ut videretur favere Monothelitis, a quibus animo erat alieno. (4) Cum *annos duo-* An. 638. §. 1. Bar. an. 638. §. 1. Pag. §. 2.

 de-

(2) Id conſtat ex ejus epiſtola ad Epiſcopos Venetiæ & Iſtriæ, apud Baronium ad an. 630. §. 14. & Labbeum tom. 5. Conc. pag. 1682. ex qua illud etiam patet, Venetam Rempublicam jam inde ab Honorii temporibus *Chriſtianiſſimæ* titulo decoratam a Pontificibus Romanis.

Quemadmodum erant Notarii & Diaconi *Regionarii* ſeptem, de quibus dictum eſt ſupra in Vita S. Clementis I, & S. Fabiani; ita ſeptem pariter erant Subdiaconi *Regionarii*: *Qui autem* Regionarii *dignitate & nomine augebantur, eiſdem patebat aditus, ut ad ſacra ſimul cum Pontifice convenirent*. Baronius ad an. 598. §. 16.

(3) *Eutychianorum, ac Monophyſitarum ſectæ appendicula fuit Monothelitarum hæreſis, quæ unicam in Chriſto voluntatem, & ἐνέργειαν, id eſt* actionem *conſtituit*: Petavius tom. 4. Theologic. dogmat. de Incarnatione lib. 1. cap. 19.

(4) *S. Maximus Monachus Conſtantinopolitanus, & Martyr clariſſimus*, qui, ut ait Bellarminus in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis pag. 240. *vixit temporibus Honorii Papæ I.* in diſputatione cum Pyrrho, Patriarcha Conſtantinopolitano hæretico Monothelita, quæ exſtat in Appendice tomi VIII. Annalium Eccleſiaſticorum Baronii pag. 779. & in Bibl. Patr. tom. 12. pag. 502. hunc cum eodem Pyrrho de Honorio ſermonem inſtituit. Pyrrhus. *Quid de Honorio ad reſpondendum habes, qui aperte antecesſori meo Sergio unam vo-*

decim, *menſes undecim*, *dies ſexdecim* ſummo Pontificatui præfuiſſet, IV. Idus Octobr. anno 638. vita emigravit.

voluntatem Domini noſtri Jeſu Chriſti eſſe tradidit? Maximus. *Quis fuerit fide & auctoritate dignus Epiſtolæ hujus interpres*, *qui eam ex perſona Honorii ſcripſit*, *adhuc ſuperſtes*, *& qui totum Occidentem cum aliis virtutibus*, *tum dogmatibus fidei Chriſtianæ illuſtravit*, *an ii*, *qui Conſtantinopoli*, *quæ ex corde erant*, *loquebantur?* Pyrrhus. *Qui hanc compoſuit.* Maximus. *Is igitur ipſe cum ad divum Conſtantinum Imperatorem ex perſona rurſus ſancti Papæ Joannis de hac epiſtola ſcriberet*, *dixit:* Unam voluntatem diximus in Domino non divinitatis ejus & humanitatis, ſed humanitatis ſolius. Cum enim Sergius ſcripſiſſet, quod quidam duas voluntates in Chriſto contrarias dicerent, diximus, Chriſtum non duas voluntates contrarias habuiſſe, carnis, inquam, & ſpiritus, ſicut nos habemus poſt peccatum, ſed unam tantum, quæ naturaliter humanitatem ejus ſignabat. Quid ad ſanam epiſtolæ Honorii ad Sergium interpretationem aptius, & illuſtrius dici poteſt?

Andreas Duvalius De infallibilitate Romani Pontificis quæſt. 4. tom. 3. Bibliothecæ Pontificiæ Rocaberti pag. 479. Honorius *ſua ad Sergium Conſtantinopolitanum epiſtola*, *de una aut duabus operationibus in Chriſto tacendum eſſe definivit*, *ne qui dicerent unam in Chriſto operationem fuiſſe*, *Eutycheti*, *unicam in Chriſto naturam aſſerenti favere viderentur: & qui duas ſtatuerent*, *partes Neſtorii*, *duas in Chriſto perſonas pugnaciter adſtruentis*, *tueri viderentur: ideoque cum res nondum eſſet ab Eccleſia definita*, *& quorſum quiſque hac in quæſtione ſe verteret*, *ad alterutrius ſcopulos navem ſuam allideret*, *a nomine unius aut duarum operationum abſtinendum eſſe prudenter decrevit.... Adde*, *quod quamvis Honorius horum nominum* duarum aut unius operationum *mentionem fieri noluerit*, *re ipſa tamen duas in Chriſto operationes*, *divinam ſcilicet & humanam*, *agnovit*, *ut ex hoc ſolo manifeſte conſtat*, *quod cum Sergius Secretario Honorii in celebri diſputatione inter Maximum & Pyrrhum ſcripſiſſet*, *prædicare quoſdam duas eſſe in Chriſto voluntates contrarias;* Nos reſcripſimus, *inquit Secretarius*, Chriſtum duas voluntates contrarias, unam carnis, alteram vero Spiritus non habuiſſe.

Joſephus Cardinalis Aguirre in Defenſione Cathedræ S. Petri contra Declarationem Cleri Gallicani diſputat. 30. ſect. 1. *Petavius in Rationario Temporum ad an. 680. agens de Synodo*

nodo ſexta Generali ſub S. Agathone Papa inquit: In eo Concilio, quinque probatis Œcumenicis Synodis, decretum eſt, duas in *Chriſto* voluntates ac totidem actiones eſſe, quot in eo ſunt naturæ, & qui ſecus docuerant, pro Hæreticis damnati *Sergius*, *Pyrrhus*, *Cyrus*, *Paulus*, aliique; quibus & *Honorius* in *Actis* adjungitur Romanus Pontifex. Verum hanc ab illo calumniam depellit Joannes IV. qui tertius ab eodem Pontificatum tenuit (Epiſt. 2. quæ exſtat tom. 12. Bibl. Patr. pag. 835. & tom. 5. Conc. Lab. pag. 1758.) ubi Honorium docet Sergio de una in Chriſto voluntate ſubdole interroganti reſpondiſſe, duas non fuiſſe repugnantes & contrarias, cujuſmodi in nobis experimur: ceterum naturas in illo duas ac voluntates totidem ab eo agnitas fuiſſe. *Hactenus ille. Credendum autem potius eſt* Joanni IV. *Papæ, qui tempore* Honorii *vivebat, & exacte inquirere ac ſcire rem potuit, quam nuperis ſcriptoribus quamlibet eruditis. Plura alia circa Honorium ipſum in hac parte vide apud* Bellarminum lib. 4. de Rom. Pont. cap. 11. & Hoſium lib. 2. contra Brentium, & Chriſtianum Lupum in Notis ad VI. Synodum, *ubi pag.* 837. *oſtendit, Honorium male incuſari, veluti ſectatorem* Sergii *Monothelitæ: deinde pag.* 790. 792. & 815. *demonſtrat, eumdem nec hæreticum Monothelitam fuiſſe, nec cum iis colluſiſſe, quamvis negligentiæ inſimuletur in extinguenda ea hæreſi.*

S. Leo II. epiſt. 2. ad Epiſcopos Hiſpaniæ apud Lab. tom. 6. Conc. pag. 1247. & apud Vincentium Ludovicum Gotti tom. 1. Veræ Eccleſiæ cap. 11. §. 2. num. 12. *Qui vero adverſus Apoſtolicæ doctrinæ puritatem perduelles exſtiterant, abeuntes quidem æterna condemnatione mulctati ſunt, id-eſt Theodorus Pharanitanus, Cyrus Alexandrinus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus Conſtantinopolitani cum* Honorio, *qui flammam hæretici dogmatis non, ut decuit Apoſtolicam auctoritatem, incipientem extinxit, ſed negligendo confovit.* Qui plura deſiderat, adeat Joan. Baptiſtam Tamagninum in Monothelitarum Hiſtoria atque Honorii controverſia, Petavium Theologicorum Dogmatum tom. 4. lib. 1. cap. 21. Garnerium Diſſertat. 2. ad Librum Diurnum Romanorum Pontificum §. 6. pag. 174. Nat. Alexandrum diſſertat. 2. Sæc. VII. Papebrochium in Conatu Diſſertat. 23. pag. 193. & alios, in quorum diſceptationibus Honorius jactatur. Vide annotat. 2. ad Joannem IV. proxime ſequent.

LXXIII.

SEVERINUS.

ANNO CHRISTI 640.

HERACLII IMPERATORIS 31.

Pag. an. 638. §. 3. Bar. an. 639. §. 2. 3. Pag. §. 3. 4.

SEVERINUS Abieni filius, Romanus, anno 640. V. Kal. Junii Pontifex conſecratus eſt. Tam diuturnum interregnum propterea fuit, quia Heraclius Severini electionem ratam habere recuſavit, donec ille *Ecthesim* ab ſe promulgatam, & ad Iſacium Exarchum tranſmiſſam approbaret. (1) Legati, qui pro Severino Roma Conſtantinopolim miſſi fuerant, cum didiciſſent ab Clero Conſtantinopolitano, non aliter exitum rei imponi poſſe quam ſi promiſiſſent, ſe effecturos, ut Pontifex *Ecthesi* ſubſcriberet, id ſimulate polliciti ſunt. Tali modo impetrarunt approbationem electionis Severini, quam petebant. Tantum vero abfuit, ut Pontifex reciperet edictum favens hæreſi Monothelitarum, ut etiam anathemate damnaret. (2) Quare ſive Heraclii impulſu, ut inju-

(1) Petavius tom. 4. Theolog. Dogmat. lib. 1. De Incarnatione cap. 19. §. 5. *Heraclius Imperator, auctore Sergio, Fidei* Ecthesim, *id eſt* expoſitionem, *promulgavit Indictione XII. hoc eſt anno Chriſti 639. qua unicam Chriſti operationem & voluntatem aſſeveravit quidem, ſed quaſi aliud agendo; cum diſerte ac palam conſtitueret, ne quis tam unam, quam duas operationes & voluntates nominaret in Chriſto.* Ecthesis exſtat *Secretario* 3. Concilii Lateranenſis celebrati a Martino I. apud Labbeum tom. 6. p. 195. Harduinum tom. 3. pag. 791. & Baronium ad an. 639. §. 8.

(2) Docet id S. Martinus Pontifex in Concilio Lateranenſi apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 210. & Harduinum tom. 3. pag. 803.

juriam ſibi illatam ulciſceretur, ſive miniſtrorum ejus malitia factum eſt, ut Lateranenſis Eccleſiæ theſaurus ad eam diem ſanctiſſimus ab Iſacio Exarcho & Mauricio Chartulario diriperetur. Exinde Severinus ab Heraclii miniſtris vexatus haud diu ſuperſtes fuit. Nam anno 640. Kal. Auguſti interiit poſt *menſem ſecundum, & diem quartum*, quam ad Pontificatum evectus fuerat.

LXXIV.

JOANNES IV.

ANNO CHRISTI 640.

HERACLII IMPERATORIS 31.

JOANNES IV. Venantii Scholaſtici filius, Dalmata, anno 640. pridie diem Natalem Chriſti Domini conſecratus eſt. Antequam conſecraretur, datæ ab Epiſcopis & Presbyteris Scotiæ ad Severinum deceſſorem ſuum, ſibique redditæ epiſtolæ reſpondens damnavit quoſdam illius provinciæ incolas, Paſcha celebrantes more Hebræorum, admonuitque reviviſcentem in eadem regione Pelagii hæreſim cavendam diligenter. (1) Pontificatu

Pag. an. 639. §. 6. 7.

Bar. an. 640. §. 1. 3. 4.

P 4

(1) Epiſtola illa, quam recitat Labbeus tom. 5. Conc. pag. 1717. & Baronius ad an. 659. §. 6.
Pagius ad an. 590. §. 8. *Exiſtimat Baronius* (ad an. eumdem 590. §. 10.) *poſt electionem Romani Pontificis* curam Romanæ Eccleſiæ non electum Pontificem ſolum geſſiſſe, ſed quatuor ſimul ejuſdem Eccleſiæ miniſtros ſacros, *quod colligit* ex epiſtola Romani Cleri ad Scotos reddita, cum ſedes vacaret morte Severini Pontificis, electuſque in locum ejus eſſet Joannes IV. ſed nondum conſecratus. *Ejus* (Epiſtolæ) *principium eſt*: Dilectiſſimis & Sanctiſſimis Tho-

Pag. §. 2. catu inito habuit Romæ Concilium, in quo er-
3. rore Monothelitarum, atque errori faventem *Ecthesim* Heraclii confixit anathemate. Doctrinam Ho-

Thomiano &c. Hilarus Archipresbyter & Servans locum ſanctæ Sedis Apoſtolicæ, Joannes Diaconus & in Dei nomine electus; item Joannes Primicerius, & Servans locum ſanctæ Sedis Apoſtolicæ, & Joannes ſervus Dei, Conſiliarius ejuſdem Apoſtolicæ Sedis. *Verum rerum gerendarum poteſtas vacante Sede fuit penes* Archipresbyterum, Archidiaconum, & Primicerium Notariorum, *niſi contingeret, ut ex illis tribus unus eligeretur Pontifex: tunc enim quartus ſubſtituebatur, &* Archipresbyter, *aut* Archidiaconus, *qui nomine* Diaconi *ſæpe exprimitur, ſuum locum ſervabant, ut liquet ex laudata epiſtola, in qua* Joannes IV. Diaconus *ſecundo tantum loco nominatur, licet Pontifex electus eſſet. Profecto ſi ſervare locum Sedis Apoſtolicæ jure electionis ei competiiſſet, primo loco nominatus fuiſſet. Electio itaque nihil fuit juris ad res gerendas, donec ordinaretur, ratione electionis ſuæ, niſi ante eam* inter Servantes locum Sedis Apoſtolicæ *connumeratus eſſet.*

Archipresbyter, Archidiaconus, *&* Primicerius Notariorum, *non tantum vacante Sede, ſed etiam abſente ſummo Pontifice Eccleſiam Romanam adminiſtrabant. Exſtat in capite 2. Libri Diurni Romanorum Pontificum, titulo I. formula litterarum ad Exarchum* De Tranſitu Pontificis *ſcribi ſolitarum, in qua hæc leguntur:* Superſcriptio. Domino Excellentiſſimo atque præcellentiſſimo, & a Deo nobis longæviter in principalibus miniſteriis feliciter conſervando III. Exconſuli, Patricio, & Exarcho Italiæ, III. Archipresbyter, III. Archidiaconus, III. Primicerius Notariorum ſervantes locum ſanctæ Sedis Apoſtolicæ*: ubi III idem eſt, quod hodie apud nos N, cum ſcilicet locus nominis indicatur.*

Garnerius in notis ad Librum Diurnum Romanorum Pontificum, cap. 2. tit. 1. pag. 9. in memorata a Pagio *inſcriptione* Epiſtolæ Romani Cleri *notat;* Joannem, *licet electum in Romanum Pontificem, ſecundo tamen poſt* Archipresbyterum *loco inſcribi, unde quatuor conſtant.* Primum, *electo nihil fuiſſe juris ad res gerendas, donec ordinaretur.* Alterum, *quando ætate* Exarchorum, *atque etiam antea, cum* Gothi *regnarent, dicitur aliquandiu vacaſſe Apoſtolica Sedes, tempus non ab obitu Pontificis ad electionem ſucceſſoris, ſed ad ipſius ordinationem computandum: vix enim electio poſt triduum protra-*

Honorii Pontificis, cujus epiſtolis abutebantur Monothelitæ ad defendendam hæreſim ſuam, oſtendit conſentientem rectæ Fidei, eumque purgavit ſcripta ad Conſtantinum filium Heraclii atque ſucceſſorem epiſtola: qua rogavit illud etiam, ut *Ecthesim* reſcinderet. (2) Neque id petiit fruſtra. Namque mortuo Patre Conſtantino, Conſtans ejus filius *Ecthesim* igni tradidit. Alia epiſtola *decrevit ut amodo Eccleſiæ Monachis traditæ per ſuos Sacerdotes inſtituerentur*: quo decreto exſtinxit *litem & ſeditionem non modicam* ea de re *ortam inter Clericos & Monachos*. (3) Anno 642. Bar. an. 641. §. 2. Pag. §. 4. 11.

V.

tracta eſt, cum ſchiſmata non fuerunt. Tertium, *peculiare fuiſſe privilegium* Gregorii Magni, *& conſequentium nonnullorum, quod Clero annuente res adminiſtraverint ante Ordinationem*. Poſtremum, *tunc electum in litteris non ſe* Pontificem Romanum *inſcripſiſſe, ſed* Electum. Vide Mabillonium Comment. in Ordinem Romanum cap. 17. annotat. 1. ad Pelagium I. Pontif. LXII. annotat. 2. ad Eugenium I. Pontif. LXXVII. & 1. ad Benedictum II. Pont. LXXXIII.

(2) Joannes IV. in eadem epiſtola ſeu Apologia pro Honorio, apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 1759. *Sergius Patriarcha prædicto ſanctæ recordationis Romanæ Urbis Pontifici* (Honorio) *ſignificavit, quod quidam in Chriſto duas contrarias dicerent voluntates; quo præfatus Papa comperto reſcripſit ei, quia redemtor noſter ſicut eſſet Deus perfectus, ita eſſet & homo perfectus, ut quam primus homo per prævaricationem amiſit, ſine aliquo peccato natus primæ imaginis nobilem originem renovaret... Et idcirco unam voluntatem ſecundum primam formationem Adæ naturalem humanitatis ſuæ dominus noſter Jeſus Chriſtus habere dignatus eſt, non duas contrarias, quemadmodum nunc nos habere dignoſcimur, qui de peccato ſumus Adę geniti.... Prædictus ergo deceſſor meus docens de myſterio Incarnationis Chriſti dicebat non fuiſſe in eo, ſicut in nobis peccatoribus, mentis & carnis contrarias voluntates: quod quidam ad proprium ſenſum convertentes, divinitatis ejus & humanitatis unam eum voluntatem docuiſſe ſuſpicati ſunt; quod veritati omnimodis eſt contrarium*.

(3) Epiſt. 3. ad Iſaac Syracuſanum Epiſcopum apud Lab. tom. 5. Conc. pag. 1773. Hanc epiſtolam forte deſignavit In-

V. Idus Octobr. diem functus, *annum unum, menſes novem, dies duodeviginti* Pontifex fuit.

LXXV.

THEODORUS I.

ANNO CHRISTI 642.

CONSTANTIS II. IMPERATORIS 2.

Pag. an. 641. §. 12. THEODORUS Græcus anno 642. ante diem octavum Kal. Decembr. in locum Joannis IV. ſubrogatur. Patrem Epiſcopum eodem, quo ipſe eſt, nomine habuit. De *Ecthesi* abolenda plurimum laboravit, datis ad Paulum Epiſcopum Conſtantinopolitanum Synodicis litteris, quibus
Bar. an. 648. §. 10. & ſeqq. Pag. §. 14. 15. 17. & Pyrrhi cauſſam examinari juſſit. (1) Eumdem Pyrrhum Romam profectum, ejurataque hæreſi Monothelitarum profitentem Catholicam fidem recepit in communionem. Poſtea redeuntem ad ingenium, convocato Romam Concilio, anathematizavit, & anathematis ſententiam ſcripſit intincto in Chriſti ſanguinem calamo. (2) In eodem Con-

Innocentius III. cum in cap. *Quod Dei timorem* 5. de ſtatu Monachorum, ait: *Per antiquos canones etiam Monachi poſſunt ad Eccleſiarum Parochialium regimen in Presbyteros ordinari.*

(1) Epiſt. 1. apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 1777.

(2) Theophanes in Chronographia pag. 219. *Theodorus Papa, univerſo Eccleſiæ conventu convocato, ad Coryphæi Apoſtolorum ſepulcrum aſtans, calice afferri juſſo, ex vivifico Chriſti ſanguine ſtillam excutiens, Pyrrhi ceterorumque, qui cum eo communicarent, abrogationem & condemnationem propria manu exaravit.*

Auctor Hiſtoriæ Miſcellæ lib. 18. tom. I. Scriptor. Rer. Italic. pag. 132. *Papa Theodorus, plenitudine convocata Eccleſiæ,*

Concilio damnavit etiam Paulum Epiſcopum Conſtantinopolitanum, quo inſtigante Conſtans Imperator edictum promulgavit, *Typum* vulgo dictum, quo per ſpeciem conciliandæ pacis inter Catholicos & Monothelitas, ſilentium indixit tum iis, qui unam, tum iis, qui duplicem in Chriſto voluntatem & operationem aſſererent. (3) E vivis exceſſit III. Idus Majas, anno 649. *ſexennio, menſe quinto, ac die duodevicesſimo*, quam Pontifex factus fuerat. Pagius An. 649. §. 1.

ſiæ, ad ſepulcrum verticis Apoſtolorum acceſſit, & divino calice expoſtulato, ex vivifico ſanguine in atramentum ſtillavit, & ita propria manu depoſitionem Pyrrhi excommunicati fecit. Id ipſum eſt in Libello Synodico ad an. Ch. 642. apud Harduinum tom. 5. Conc. pag. 1538.

Photii pariter damnationem calamis non ſimplici atramento, ſed ipſo etiam Chriſti ſanguine tinctis conſcriptam a Patribus Concilii Conſtantinopolitani IV. Œcum. VIII. tradit ex Niceta Baronius ad an. 869. §. 39. Pactionem quoque pacis inter Carolum Calvum & Bernardum Comitem Toloſanum factæ Chriſti ſanguine confirmatam, ſcribit Mabillonius lib. 2. De re diplomatica cap. 22. §. 21. fretus teſtimonio Odonis Ariperti. Vide Franciſcum Pagium in Vita hujus Pontificis §. 18.

(3) Exſtat *Typus* Secretario 4. Concilii Lateranenſis celebrati ſub Martino I. apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 232. Harduinum tom. 3. pag. 823. & Baronium ad an. 649. §. 4. Hoc intereſt inter *Ecthesim* Heraclii, ac *Typum* Conſtantis, ut docet Petavius tom. 4. Theologic. Dogmat. lib. 1. de Incarnatione cap. 21. quod *Ecthesis* tam unam, quam duas in Chriſto operationes dici vetat, voluntatem tamen unam profitetur: *Typus* vero nec voluntatem nec operationem unam aut duas in Chriſto nominari patitur.

LXXVI.

LXXVI.

S. MARTINUS I.

ANNO CHRISTI 649.

CONSTANTIS II. IMPERATORIS 9.

MARTINUS Fabritii filius, Tuders, anno
Bar. an. 649. III. Nonas Julii in Pontificale faſti-
649. §. 2. gium provectus eſt. (1) Cura hunc opprimendi
3. Pag. §. 2. gliſcentem in dies Monothelitarum hæreſim ma-
3. xime intentum habuit. Pontificatu ſuſcepto, con-
Bar. an. gregavit in Lateranenſem Ædem centum & quin-
650. §. 6. que Epiſcoporum Concilium, in quo Monotheli-
17. 20. Pag. §. 6. tas, eorumque dogma, *Ecthesim* Heraclii, ac *Ty-*
8. *pum* Conſtantis diris devovit. (2) Quamobrem cum

(1) Conſecratus videtur haud expectato Imperatoris conſenſu. Accuſatus enim poſtea eſt, ut patet ex ejus epiſtola 15. apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 65.; *quod irregulariter & ſine lege Epiſcopatum ſurripuiſſet.*

(2) Tanta eſt hujus Concilii auctoritas, ut poſt quinque Œcumenicas Synodos inſertum fuerit Profeſſioni Fidei fieri ſolitæ Romanis Pontificibus, ut eſt in Libro Diurno Romanorum Pontificum cap. 2. tit. 9. pag. 26. Habitum eſt eodem anno 649. Conſtat quinque *Secretariis*, ſeu conſultationibus totidem dierum ſpatio abſolutis. In poſtrema, ad veram de Incarnatione Verbi doctrinam exponendam, & labefactandas hæreſes, ſanciti canones viginti. Decimo octavo damnati tum antiqui Hæreſiarchæ, tum impietatis Monotheliticæ auctores fautoreſque, Theodorus Pharanitanus, Cyrus Alexandrinus, Sergius, Pyrrhus, & Paulus Conſtantinopolitani Patriarchæ, una cum eorum ſcriptis, *Ectheſi* Heraclii, ac *Typo* Conſtantis.

Hujus Synodi Actiones *Secretaria* dicuntur a loco, in quo habitæ ſunt. *Secretarium* autem eſt *ædiculi ſeu camera vice bexedræ templo ſeu ædi ſacræ adjuncta, in qua ſacra Eccleſiæ mi-*

cum in Conſtantis indignationem incurriſſet, ejus juſſu e Conſtantiniana Æde per Exarchum Theodorum Calliopam vi abductus, in Naxum inſulam deportatus eſt. Annum ibi tranſegit continua ægritudine afflictus, & laboribus plurimis oppreſſus. Inde miſſus Conſtantinopolim. Eo cum Bar. an.
perveniſſet, e navi in carcerem conditus. Poſt 651. §. 2. ad 25.
dies tres & nonaginta raptus in jus ipſo die Pa- Pag. §. 2.
raſceves, falſo illato crimine, ut damnatus maje- 3.
ſtatis in diſcrimen capitis veniret, reclamante nemine. Eductus e loco judicii, detractis inſignibus, ferreis vinculis innexus, per Urbem tractus, detruſus deinde in carcerem, & mox in cuſtodiam, quæ dicitur *Diomedis*, translatus tanta immanitate, ut nullum genus calamitatis contumeliæque non editum in eum fuerit. Tantam in ſe miſerationem fecit, ut etiam minus proni in Pontificem Romanum averterent oculos ab illa deformatione tantæ majeſtatis. Ipſe unus, tot oneratus atque obrutus malis, animum nihil flexit. Jam actum erat de eo, niſi Paulus Conſtantinopolitanus Patriarcha hæreticus Monothelita, ſimul viri ſanctiſſimi miſericordia captus, ſimul ſtimulatus conſcientia, gladium ab cervice ejus depuliſſet. Necis periculo ereptus relegatur in Cherſoneſum Thraciam; ubi Eccleſiæ periclitantis do- Bar. an.
lore & ærumnis confectus, anno 655. XVI. Kal. 652. §. 1.
Octobr. exiit e vita. Ejus Pontificatus inter *an-* An. 654. §. 1.
nos ſex, *menſes duos*, *&* *dies duodecim* exactus Pag. §. 2.
eſt.

miniſteria reconduntur, *&* *in qua etiam Sacerdotes & Clerici*, *priuſquam ad Sacra procedant*, *veſtes Eccleſiaſticas induunt*, ut ait Ducangius in Gloſſario: qui ſubjungit, Conciliorum in Secretariis habitorum ſeſſiones ſeu Actiones *Secretaria* fere ſemper appellata.

LXXVII.

LXXVII.

S. EUGENIUS I.

ANNO CHRISTI 654.

CONSTANTIS II. IMPERATORIS 14.

Pag. an. 652. §. 3. An. 654. §. 4.

EUGENIO Rufiniani filio, Romano *Clerico a cunabulis*, ſeu Pontificiæ vicis fungendæ negotium, ſeu Pontificatus ipſe anno 654. VI. Idus Septembr. traditus eſt. (1) Neutrum enim cur pro certo affirmem, habeo; ſucceſſerit ne, Martino ſuperſtite, vicarius muneri ejus, an tamquam verus Pontifex Romanam Eccleſiam adminiſtraverit. Inter eos me in re dubia poni malo; qui dicunt, Eugenium ante Martini mortem vicarium ejus fuiſſe. (2) Illud certum affirmo; Eu-

(1) Edmundus Martene De Antiquis Eccleſiæ ritibus lib. 1. c. 8. art. 3. n. 2. *Minores Ordines infantibus ipſis conferri potuiſſe, teſtantur Siricii Papæ epiſtola* 1. *& Zoſimi item Papæ epiſtola* 1. *Re vera autem collatos fuiſſe conſtat ex Libro Pontificali, in quo Eugenius Papa* I. Clericus a cunabulis *legitur*.

(2) Martino I. anno 653. XIII. Kal. Jul. in Græciam deportato, Archidiaconus, Archipresbyter, & Primicerius Notariorum Romanam Eccleſiam adminiſtrandam ſuſceperunt. Hoc teſtatur Martinus idem Epiſt. 15. apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 65. *Juſſio a Calliopa porrecta eſt Presbyteris & Diaconibus, in qua humilitatis meæ abjectio continebatur, quod irregulariter & ſine lege Epiſcopatum ſurripuiſſem, & non eſſem in Apoſtolica Sede dignus inſtitui, ſed omnimodis in hanc Regiam Urbem tranſmitti, ſubrogato in loco meo Epiſcopo: quod necdum factum eſt, & ſpero, quod nec aliquando fieri habet, quia in abſentia Pontificis Archidiaconus, & Archipresbyter, & Primicerius locum præſentant Pontificis.* Epi-

Eugenium benignitate, manſuetudine, affabilitate, munificentia in pauperes, aliiſque virtutibus eluxiſſe, *nec tantum Sedis, ſed etiam Sanctitatis D. Martini ſucceſſorem exſtitiſſe*, ut ait Baronius in annotat. ad Martyrologium IV. Nonas Jun. quo die anno 657. moriens æternam beatitatem Bar. an. 655. §. 1. Pag. §. 2. conſecutus eſt, cum Pontificatum geſſiſſet a tempore quidem electionis ſuæ *annos duos, menſes octo, dies viginti quatuor*, ab exitu autem Martini *annum unum, menſes octo, dies quindecim*.

LXXVIII.

Epiſtola hæc ſcripta eſt poſt diem 17. Septembris an. 654. quo die Martinus Conſtantinopolim appulit.

Eo autem tempore ipſum latebat Electio Eugenii, alioquin non ſcripſiſſet, numquam contigiſſe, ut in locum Pontificis abſentis alius ſubrogaretur, & ſperare ſe, numquam id factum iri. Aſt audito, Romanum Clerum ab Exarcho Calliopa vi compulſum fuiſſe ad eligendum novum Pontificem, eaque de cauſſa Eugenium ſibi ſubſtitutum; ne cui Monothelitarum fautori Pontificatus traderetur ab Imperatore, ſtatim eam electionem ſe non improbare profeſſus eſt epiſt. 17. quæ exſtat apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 76. & apud Baronium ad an. 652. §. 7. *Verumtamen Deus per interceſſionem S. Petri ſtabiliat corda eorum in Orthodoxa Fide, & confirmet contra omnem hæreticorum & adverſariorum Eccleſiæ noſtræ perſonam, & immobiles cuſtodiat, præcipue Paſtorem, quem eis nunc præeſſe monſtratur.*

Ex his colligunt nonnulli, Eugenium fuiſſe Pontificem etiam Martino vivo. Baronius ad an. 652. §. 11. & ad an. 654. §. 6. exiſtimat, Eugenium Martino ſuperſtite vicarium fuiſſe, & duntaxat poſt Martini obitum, novo accedente conſenſu Cleri, eſſe cœpiſſe verum Pontificem. Nam quid vetat, quominus dicamus, idcirco Eugenium tum Pontificem deſignatum, ut ipſe unus, id poſtulante Eccleſiæ neceſſitate, pro Archidiacono, Archipresbytero, & Primicerio, gereret vices Pontificis exulantis, ideoque appellatum Romanæ Eccleſiæ *Paſtorem* a Martino, quod abſentis legitimi *Paſtoris* officio fungeretur? At enim jamdiu moris erat, ut mortuo, vel abſente Pontifice, a tribus memoratis viris Eccleſia regeretur, non autem Vicarius ei præficeretur. Quid poſtea? Non ne moris etiam erat, ut abſente, ac nondum vita defuncto Pontifice, alius Pontifex non crearetur?

LXXVIII.

S. VITALIANUS.

ANNO CHRISTI 657.

CONSTANTIS II. IMPERATORIS 17.

Bar. an. 655. §. 2. 3. Pag. §. 2. 3. 6. Pag. 131.

VITALIANUS Anaſtaſio *Pontratio*, ut Ciaconius dicit, Signiæ in Campania natus, anno 657. III. Idus Auguſti Pontificatum obtinuit. Clericorum, a quibus cooptatus fuerat, cœtu vix dimiſſo, legavit *Reſponſales ſuos*, ut ait Anaſtaſius, ad Conſtantem & Conſtantinum cognomento *Pogonatum* (1) ejus filium, factum conſortem Imperii, cum *Synodica*, qua ſignificabat, ſe Pontificem deſignatum, ſimulque annitebatur Conſtantem alienare a Monothelitis. Quid obtinuerit legatione ea, non conſtat. Referente eodem Anaſtaſio, Pontifex *regulam Eccleſiaſticam, atque vigorem, ut mos erat, omnimodo conſervavit*. Conſtans per eoſdem legatos dono miſit D. Petro librum Evangeliorum auro gemmiſque ornatum.

Quod

tur? Deinde nulla ne res nova inſtitui debet, & quod nondum eſt factum, id, ne ſi utile quidem ac neceſſarium ſit, fieri oportet? Quid tam utile ac neceſſarium, quam ut a Clero Romano eligeretur, qui perſonam ſuſtineret Pontificis, & periculum ab Imperatore Monothelita metuendum averteret?

(1) *Quia Byzantio ſolvens tenera adhuc lanugine fuerat, e Sicilia vero promiſſam barbam retulerat*, Pogonati *cognomen accepit a Civibus*. Zonaras lib. 14. Annalium pag. 70. Πώγων enim *barba* eſt.

Reſponſales *Nuntii, interdum & Apocriſiarii, & qui* Reſponſa, *ſeu negotia Eccleſiaſtica peragebant*: Ducangius in Gloſſario. Vide Annotation. 8. ad S. Agapetum I. Pontif. LIX.

Quod munus, licet Imperatoris adhuc hæretici, Vitalianus accepit libenti animo; quin eidem venienti Romam obviam ad ſextum lapidem egreſſus eſt ampliſſimo pompæ genere, ut illum ſibi, & Eccleſiæ faceret benevolum. Conſtans dies duodecim in Urbe moratus, & munificus fuit, & rapax. Multa Baſilicis obtulit, multa abſtulit Urbis ornamenta, nec tegulis æreis auguſtiſſimi Templi, quod *Pantheon* appellant, pepercit. (2) Quinto poſt mortem Conſtantis anno, Chriſti 672. VI. Kal. Februar. e vivis abiit Vitalianus, quem *Organis* ad ſacrorum cultus uſum eſſe, ex quorumdam ſententia Platina ſcribit. (3) Ab eodem Vitaliano *Joannem Romanum Cantorem per Gallias in Britannias deſtinatum, qui circumquaque poſitarum Eccleſiarum filios ad priſtinam cantilenæ dulcedinem revocaret*, multo ante ſcripſerat Joannes Diaconus. (4) Pontifex fuit *annos quatuordecim, menſes ſex, dies decem ſeptemque*.

Bar. an. 663. §. 1. 2. Pag. §. 2.

Bar. an. 669. §. 1. Pag. §. 2.

Pag. 74.

(2) Vide annotat. 1. ad Bonifacium IV. Pontif. LXIX.

(3) Alii apud Ludovicum Creſollium lib. 3. Myſtagogi cap. 27. ajunt, *Organa* in Eccleſiis audiri cœpta, permiſſu Damaſi Pontificis. Bona De divina Pſalmodia cap. 17. §. 2. num. 5. Platinæ ſententiam magis probat. Joannes VIII. in epiſt. ad Annonem Friſinguenſis Eccleſiæ Epiſcopum apud Baluzium tom. 5. Miſcellaneorum pag. 490. *Precamur, ut optimum organum cum artifice, qui hoc moderari & facere ad omnem modulationis efficaciam poſſit, ad inſtructionem muſicæ diſciplinæ, nobis aut deferas, aut mittas*. Multa in hanc rem Stephanus Durantus lib. 1. De ritibus Eccl. Cath. cap. 13.

(4) In Vita S. Gregorii Papæ I. lib. 2. cap. 8. pag. 48. tom. 4. Operum ejuſdem S. Gregorii editionis Monachorum.

LXXIX.

ADEODATUS.

ANNO CHRISTI *672*.

CONSTANTINI POGONATI 5.

Bar. an. *669*. §. 3. Pag. §. 4.

ADEODATUS Jobiniani filius, Romanus, Monachus, X. Kal. Majas anno *672*. Pontifex factus eſt. Hic *inſtituendi eligendique Ducis Apoſtolicæ auctoritate jus Venetis perpetuo confirmavit*. (1) Ratum etiam habuit privilegium a Crotperto Turonenſi Epiſcopo conceſſum monaſterio S. Martini. Ejus privilegii ſumma erat, ut Epiſcopo Turonenſi, in cujus Diœceſi erat Monaſterium illud, jus tantum eſſet initiandi Monachos Ordinibus ſacris, confectumque ab ſe chriſma illis concedendi. (2) Obiit VI. Kal. Jul. anni *676*. poſt *annum quartum*, *menſem ſecundum*, *& diem quintum*, quam Pontificatum gerere cœperat.

Bar. an. *776*. §. 1. 2. Pag. §. 2. 3.

LXXX.

(1) Petrus Juſtinianus lib. 1. Rerum Venetarum pag. *6*.

(2) *Hoc privilegium ſuſpectæ fidei eſſe videtur* Joanni Launojo *Aſſertione in privilegium S. Medardi* part. 3. cap. 20. pag. 465. tom. 3. part. 2. Pro vero ac legitimo habet Radulphus Monſnyerus in libro De juribus Eccleſiæ S. Martini Turonenſis, & ea refellit, quæ in contrarium affert Launojus. Carolus Cointius in Annalibus Eccleſiæ Francorum ad an. *674*. §. 33. *99*. rationibus utriuſque partis examinate perpenſis, accedens Monſnyero ita concludit. *Privilegium igitur, quod Crotpertus Turonenſis Epiſcopus Monaſterio S. Martini conceſſit, & Adeodatus Romanus Pontifex Apoſtolica poſt auctoritate confirmavit, nec ſuppoſititium, nec ſubreptitium putamus, cum nihil in eo legatur, quod illorum temporum conſuetudini, formulæque privilegiorum tunc uſitatæ repugnet. In eadem ſententia verſatur Joannes* Maan, *Turonenſis*

Ec-

LXXX.

DONUS I.

ANNO CHRISTI *676.*

CONSTANTINI POGONATI *9.*

DONUS, Mauricii filius, Romanus, anno *676.* Kal. Novembr. in Petri Sede collocatur. (1) Huic Ravennatem Eccleſiam ſubjecit Archiepiſcopus Reparatus, cujus deceſſor proximus Maurus, Exarchorum potentia fretus, Romani Pontificis obedientiam abjecerat, Vitaliano regnante. (2) Eidem epiſtolam ſcripſit de indicendo Concilio generali, idque eo fecit; *ut ſanctæ Dei Eccleſiæ diſſidium ubique paſſæ a temporibus Heraclii Imperatoris proavi ſui, & veſani Sergii & Pyrrhi, qui Conſtantinopolitano throno indi-* Bar. an. 676. §. 7. Pag. §. 2. Bar. an. 678. §. 1. §. 11. Pag. §. 2.

Q 2 *gne*

Eccleſiæ Canonicus ac Præcentor, in Hiſtoria Turonenſi; ubi *in aſſertionis ſuæ teſtes allegat, quos ſupra in eadem cauſſa Papyrium Maſſonum, & Cæſarem Baronium laudavimus.* Ab his non diſſentit Mabillonius lib. 1. de Re Diplomatica cap. 3. §. 9.

Baronius ad an. *676.* §. 5. ex hujus Privilegii verbis: *Mos atque Traditio ſanctæ noſtræ Eccleſiæ plus non ſuppetat, a regimine Epiſcopalis providentiæ religioſa loca ſecernere,* colligit, *jam ceſſaſſe Romanos Pontifices ejuſmodi immunitates concedere Monaſteriis: quod experimento didiciſſent, obfuiſſe potius, quam profuiſſe Monaſticæ obſervantiæ. Certe quidem numquam placuit* S. Bernardo (*quod ex pluribus locis epiſtolarum ejus apparet*) *ut Monachi ab Epiſcopali obedientia hujuſcemodi privilegiis ſe ſubtraherent: nec gratum fuit* S. Franciſco, *ſed fratris* Eliæ *hominis non divino ſpiritu, ſed carnis prudentia nitentis, fuit opus.*

(1) Alii *Domnum, vel Domnionem, alii Conum ſive Cunonem appellant;* Baronius ad an. *676.* §. 7.

(2) Hieronymus Rubeus Hiſt. Ravenn. lib. 4. pag. 208.

gne præfecti , unam voluntatem , unamque item actionem in Domino & Deo & Salvatore noſtro Jeſu Chriſto docebant , in unionem atque concordiam revocaret . (3) Epiſtolam non accepit Donus præreptus morte , ſed Agatho , qui proximus poſt ipſum Pontifex fuit . Mortuus autem eſt anno 678. III. Idus April. cum *annum unum* , *menſes quinque* , *& dies decem* Pontificis ſummi munere functus eſſet.

LXXXI.

S. AGATHO.

ANNO CHRISTI 678.

CONSTANTINI POGONATI 11.

Bar. an. 678.§.11. Pag. §. 2. Bar. an. 680. §. 1. 4.

AGATHO , Siculus , Monachus , anno 678. ante diem V. Kal. Jul. Pontifex conſtituitur , qui poſtquam de indicendo univerſali Concilio egit cum Imperatore Conſtantino , Romæ centum viginti quinque Epiſcoporum conventum habuit contra Monothelitas . Electi in eo Legati Conſtantinopolim mittendi ad generalem Synodum : ſcripta item ad Conſtantinum , ejuſque fratres Auguſtos , ab Agathone epiſtola duplex , altera quidem ſuo , altera autem & ſuo , & Synodi nomine , quibus veram ſanamque Catholicorum doctrinam expoſuit adverſus errorem Monothelitarum . Abjecta Romano hoc Concilio , aliiſque juſſu Agathonis alibi celebratis Monothelitica hæreſis , quæ cum annos amplius quadraginta Orientalem Eccleſiam divexaſſet , ab Synodo demum

(3) Theophanes in Chronographia pag. 238. edit. Venetæ.

mum generali validiore ictu percuſſa concidit. An. 681.
(1) Eſt præterea aliud hujus Pontificis illuſtre §. 55.
factum. Namque eo petente Conſtantinus per
Divalem juſſionem, ut ait Anaſtaſius, remiſit pe- Pag. 140.

(1) Eſt Œcumenica VI. Conſtantinopolitana III. appellaturque vulgo *Sexta Synodus*, quam piiſſimus Imperator Conſtantinus Pogonatus, conſilio cum Agathone communicato, anno 680. edixit Conſtantinopolim, ad damnandos Monothelitas contendentes, unam eſſe in Chriſto voluntatem, unamque operationem, quam *Theandricam* ſeu *Deivirilem* appellabant. Locus Concilii Secretarium ſacri Palatii, cui *Trullo* cognomen a forma tecti in rotundam concamerationem conſtructi. Numerus Epiſcoporum, qui Concilio interfuerunt, haud facile iniri poteſt. Ducentos undenonaginta invenio in annalibus Græcorum, tam apud Cedrenum, quam apud Theophanem: Theodorus Balſamon 171. numerat: Photius in li. de Synodis 170. Paulus Diaconus De geſtis Langobardorum lib. *6.* cap. 4. Beda lib. de ſex ætatibus, Anaſtaſius in Leone II. aliique non plus 150. Subſcriptiones exhibent Epiſcopos *166.* una cum Legatis, Presbyteris, & Diaconis.

Concilium Œcumenicum VI.

Tria genera Legatorum Apoſtolicæ Sedis interfuerunt: quorum alii Vicarii Agathonis Papæ dicebantur, alii Legati totius Concilii Apoſtolicæ Sedis, alii vero Legati Apoſtolicæ Sedis, ſcilicet Epiſcopi Theſſalonicæ & Corinthi, ut ait Petrus de Marca lib. 5. de Concordia Sacerd. & Imp. cap. *6.* §. 4. Quæ eſt etiam Baronii ſententia ad an. 680. §. 4. Agathonis Legati Theodorus & Gregorius Presbyteri & Joannes Diaconus: Concilii Joannes Portuenſis, Joannes Regienſis, & Abundantius Paternenſis Epiſcopi. Præfuerunt Legati Agathonis.

Concilium Actionibus XXII. intra menſes paullo amplius XIII. perfectum eſt. Tribus primis lecta ſunt acta trium generalium Synodorum Epheſinæ Œcum. III. Chalcedon. Œcum. IV. & Conſtantinopol. II. Œcum. V. Actione IV. recitatæ duæ Agathonis & Romani Concilii Epiſtolæ, ex Latino in Græcum ſermonem translatæ, quibus Catholicum dogma geminæ in Chriſto voluntatis & operationis explanabatur. Actionibus V. & VI. Macarius Antiochenus Patriarcha, Monothelitarum pervicaciſſimus, juſſu Imperatoris protulit nonnulla Patrum teſtimonia, quibus jactabat unam in Chriſto voluntatem probari. Sed Apoſtolicæ Sedis Le-

cuniæ ſummam ab Pontificibus recens electis pendi ſolitam ad obtinendam confirmationem electionis. (2) Inſignis prorſus ſanctimonia vitæ fuit. Decedens anno 682. IV. Idus Januar. in Beato-
Bar. an. 682. §. 1. rum numerum receptus eſt, cum Romanam Ec-
Pag. §. 2. cleſiam rexiſſet *annos tres, menſes ſex, & dies quatuordecim,*

LXXXII.

Legati & cœtus omnis, vitiata illa eſſe & corrupta, demonſtrarunt. Actione VII. allatæ Patrum auctoritates, quæ duas in Chriſto voluntates & operationes probabant. Reliquis Actionibus, præter Monothelitarum hæreſim, & ſcripta, Heraclii *Ectheſim* ac *Typum* Conſtantis, damnatæ etiam perſonæ. Et quidem ex iis, qui jam deceſſerant, ſceleris principes Theodorus Pharanitanus, Cyrus Alexandrinus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, & Petrus Conſtantinopolitani Epiſcopi: ex iis autem, qui adhuc erant in vivis, Macarius Antiochenus Patriarcha, Stephanus ejus diſcipulus, aliique. Decretum eſt poſtea, ut habetur apud Labbeum tom. 6. Con. pag. 1025. *duas naturales voluntates in eo* (Chriſto) *& duas naturales operationes indiviſe, inconvertibiliter, inconfuſe ſecundum Sanctorum Patrum doctrinam adæque prædicandas: & duas naturales voluntates non contrarias, juxta quod impii aſſeruerunt Hæretici, ſed ſequentem ejus humanam, & non reſiſtentem, vel reluctantem, ſed potius & ſubjectam divinæ ejus atque omnipotenti voluntati*. Abſoluta actione XVIII. Concilium ita ſcribit ad Agathonem. *Tibi, ut primæ Sedis Antiſtiti univerſalis Eccleſiæ, quid agendum ſit, relinquimus:* apud cit. Labbeum pag. 1073. & Harduinum pag. 1438. tom. 3. Con.

Huic Concilio Patres Concilii Toletani XIV. can. 7. quintum inter Concilia Œcumenica locum tribuunt. Ejus rei cauſſam fuiſſe, refert Baronius ad an. 684. §. 6., quod illas tantum Synodos numeraverint, in quibus de Fide Catholica diſceptatum eſt, omiſſa Synodo quinta, in qua actum eſt de perſonis tantum. Vide annotat. 3. & 12. ad Vigilium Pontif. LXI. & annotat. 4. ad Honorium I. Ponti. LXXII.

(2) Petrus de Marca lib. 8. De Concordia Sacerd. & Imp. cap. 9. §. 10. *Conſtantinus quidem Pogonatus poſt Concilium ſextum indulſit petitionibus Joannis Epiſcopi Portuenſis, ut libere eſſet Eccleſia Romana a ſolutione quantitatis, quæ ſolvenda erat pro confirmatione Pontificis Romani. Sed confirmationis neceſſitas tunc non eſt ſublata. Quin potius additum*

fuit

LXXXII.

S. LEO II.

ANNO CHRISTI 682.

CONSTANTINI POGONATI 15.

LEO II. Pauli filius, Siculus, XVI. Kal. Septembr. anno 682. *ordinatus eſt a tribus Epiſcopis, id eſt Andrea Oſtienſi, Joanne Portuenſi, & Placentino Veliternienſi, pro eo quod Albanenſis Eccleſia Epiſcopum minime habuit*. (1) Fuit diſer- Pag. an. 682. §. 3. & an. 683. §. 2. Pag. §. 2. Bar. an. 683. §. 1.

Q 4 tus,

fuit illi Divali juſſioni, *teſte Anaſtaſio*, in vita Agathonis pag. 140. quod non debeat ordinari, qui electus fuerit, niſi prius decretum generale introducatur in regiam Urbem, ſecundum antiquam conſuetudinem, & cum eorum conſcientia & juſſione debeat ordinatio provenire. *Idem Princeps poſtea conceſſit Benedicto ſecundo petenti ut abſque mora poſt electionem fieret ordinatio Pontificis. Quod locum habuit in electione Joannis quinti. Sed ſucceſſoris Cononis electio miſſa fuit ad Theodorum Exarchum*, ut mos eſt, *inquit Anaſtaſius*. *Unde inferri poteſt*, *liberatos fuiſſe Romanos ab onere mittendi decreti Conſtantinopolim*, *ſed obnoxios fuiſſe Exarchorum examini*, *donec ipſi tandem Exarchi defecere*.

(1) Anaſtaſius Bibliothecarius in Vita Leonis II. pag. 243. cujus auctoritate refelluntur, qui putant, ante Leonem II. conſueviſſe Romanum Pontificem ab uno tantum Oſtienſi Epiſcopo conſecrari. Cum enim dicat Anaſtaſius, ideo in locum Epiſcopi Albanenſis ſubrogatum Veliternienſem, quod Albanenſis Eccleſia Epiſcopo careret, id argumento eſt, moris antea fuiſſe, ut ſimul cum Oſtienſi & Portuenſi etiam Epiſcopus Albanenſis Ordinationi Romani Pontificis miniſtraret.

Quam ſententiam confirmat Mabillonius cap. 18. Commentarii in Ordinem Romanum tom. 2. Muſei Italici pag. 118. ac poſtea ſubjicit in hunc modum: *Certe ordinationes Epiſcoporum a tribus Epiſcopis*, *etiam ante Nicænum Concilium*,

lium,

tus, divinarum Scripturarum peritus, Græce & Latine doctus: cumque ipſe paupertatem amaret, aliorum inopiam ſolicite ſublevabat. *Sanctum ſextum Concilium*, cujus acta Legati Romam detulerant, prioribus quinque Œcumenicis Synodis *digne connumerari, tamquam una & æquali Dei gratia congregatum, decrevit*, (2) atque *de Græco in Latinum tranſtulit*. (3) Ejus exemplum miſit in Hiſpaniam, deque re ea ad Hiſpaniarum Epiſcopos, Regemque Eruigium epiſtolas dedit. Utramque ſuppoſititiam putant aliqui, quod in utraque Honorius Pontifex cum Monothelitis anathemate percuſſus legatur. At ille non damnatur propter hæreſim, ſed propter negligentiam in hæreſi extinguenda. (4) Leonis, opinor, hortatu Conſtantinus decrevit, *ut defuncto* (Ravennate) *Archiepiſcopo, qui electus fuerit, juxta antiquam conſuetudi-*

Bar. an. 683. §. 16. Pag. §. 8. Bar. an. 684. §. 1.

lium, Romæ factas fuiſſe, colligimus ex facto Novati, qui accitos Romam tres Epiſcopos temulentos, hora decima incluſos, adumbrata quadam & inani manuum impoſitione epiſcopatum ſibi tradere coegit, ſcribente Cornelio Papa in epiſtola ad Fabianum Antiochenum apud Euſebium in lib. 6. cap. 43. unico contentus quidem futurus, ſi unus ad conſecrandum Romanum Antiſtitem tunc ſuffeciſſet.

(2) Leo II. epiſt. ad Conſtantinum Imperatorem apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 1116.

(3) Sigebertus De Scriptor. Eccleſ. cap. 59. Trithemius cap. 236. apud Fabricium in Bibliotheca Eccleſiaſtica, qui hanc ſubdit annotationem: *Ceterum Acta* Sextæ Synodi *a Leone* II. *verſa eſſe Latine, incertum qua fide Trithemius aſfirmet*.

(4) Leo II. epiſt. ad Eruigium apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 1252. *Honorius Romanus, qui immaculatam Apoſtolicæ traditionis regulam, quam a prædeceſſoribus ſuis accepit, maculari conſenſit*. Vide annotat. 4. ad Honorium I. Pontif. LXXII.

Ceterum utramque memoratam Leonis II. epiſtolam eſſe veram & legitimam contendit adverſus Baronium, Chriſtianus Lupus extrema diſſertatione de ſexta Synodo Generali pag. 52. tom. 3.

tudinem in Civitatem Romanam veniret ordinandus. Pag. an. 684. §. 2.
(5) Anno 683. V. Nonas Jul. deceſſit, poſt *menſes decem*, *& dies ſeptemdecim*, quam in Petri ſede fuerat collocatus.

LXXXIII.

S. BENEDICTUS II.

ANNO CHRISTI 684.

CONSTANTINI POGONATI 17.

BENEDICTUS II. Joannis filius, Romanus. Nondum Pontifex inauguratus epiſtolam ſcripſit ad Petrum Notarium Regionarium, a Leone II. miſſum in Hiſpaniam cum decretis Synodi ſextæ, monens illum, ut datum ſibi negotium conficeret, & ea, quæ a ſexto Oecumenico Concilio ſtatuta fuerant, ab Hiſpaniæ Epiſcopis approbanda curaret. (1) Pontificatu VI. Kal. Jul. an- Bar. an. 684. §. 2. 3.7. Pag. §. 8.

(5) Anaſtaſius Bibliothecarius pag. 142.

(1) Ex inſcriptione memoratæ epiſtolæ, quæ talis eſt apud Lab. tom. 6. Conc. pag. 1278. *Benedictus Presbyter & in Dei nomine Electus ſanctæ Sedis Apoſtolicæ*, *Petro Notario Regionario*, intelligi poteſt, vel in ipſius Benedicti II. electione, vel paullo ante deſiiſſe morem illum, de quo dictum eſt annot. 1. ad Joannem IV. Pontif. LXXIV. nimirum tam Apoſtolica Sede vacante, quam Pontifice abſente, regimen Eccleſiæ fuiſſe penes Archipresbyterum, Archidiaconum, & Primicerium Notariorum. Viri enim illi tres dumtaxat epiſtolis vacante Sede Pontificia ſcriptis præponebant nomen ſuum, nec electi Pontificis nomen adjiciebatur, niſi eſſet ex eorum numero. Cum igitur in hac epiſtola ſolus *Benedictus Electus* inſcriptus ſit, id eſt argumento, Eccleſiæ regimen fuiſſe penes ipſum, licet nondum initiatum, ideoque aut exoleviſſe, aut abrogatum fuiſſe veterem morem. Vide annotat. 6. ad Nicolaum II. Pont. CLV.

anno 684. initiatus accepit litteras Hiſpanorum datas e Concilio Toletano XIV. quibus ſignificabant, ſe decreta Synodi ſextæ recipere ac vene-
Bar. an. rari. In his cum reperiſſet, *tres in Chriſto affir-*
685. §. 4. *mari ineſſe ſubſtantias, ſubdividendo humanam in*
7. *corpus & animam: veritus, ne ſecundum numerum*
Pag. §. 5. *ſubſtantiarum tres etiam ſtatuerent in Domino voluntates, divinam, rationalem, & ſenſualem, ne quid novi vel in verbis aſſereretur, cito occurrendum putavit*. *Rurſum vero* cum in eiſdem litteris offendiſſet vocem hanc: *Voluntas genuit voluntatem, ſicut & ſapientia ſapientiam*, hoc ſimiliter, *ne eodem modo duæ dici a Catholicis voluntates ab aliquo vel ſuſpicari poſſet, elucidatione indigere ſignificavit*. (2) Idem tanto in honore atque exiſtimatione a Conſtantino Pogonato habitus eſt, ut ei, tamquam Parenti, filios ſuos Juſtinianum & Heraclium enixe commendaret, (3) decedenſque de

(2) Baronius ad an. 685. §. 7.
Rodericus Toletanus Archiepiſcopus parum in Romanum Pontificem æquus fuit, ſcribens, apud Baronium ad an. 685. §. 5. Hiſpanorum Epiſcoporum epiſtolam ſeu librum De tribus ſubſtantiis, *minus caute tractando Benedictum Papam indiiſſe reprobandum*. Non enim prolatas in eo libro ſententias Benedictus reprobavit, ſed explanari voluit ad tollendam ambiguitatem. Quod biennio poſt in Concilio Toletano XV. obedienter factum eſt.

(3) Baronius ad an. 684. §. 7. *Anaſtaſius narrat his verbis:* Hic, *Benedictus ſcilicet*, una cum Clero & exercitu ſuſcepit mallones capillorum dominorum Juſtiniani & Heraclii, filiorum clementiſſimi Principis, ſimul & ejus juſſionem, per quam ſignificabat eoſdem capillos direxiſſe. *Hæc Anaſtaſius per mallones cirros intelligens capillorum: μαλλὸς enim Græce, idem quod Latine vellus. Quid autem hoc ſignificaretur ſymbolo, ex Pauli Diaconi loco* (lib. 6. de geſtis Langobardorum cap. 53.) *poſſumus intelligere, qui hæc ait:* Circa hæc tempora Carolus Princeps Francorum Pippinum filium ſuum ad Luitprandum direxit, ut ejus juxta morem capillum ſuſciperet. Qui ejus cæſariem incidens, ei pa-

de jure confirmandi electionem Pontificis, permitteret eum conſecrari ſine ullo Imperatoris aut Exarchi conſenſu. (4) Mortuus eſt anno 685. Nonis Maji, *menſe decimo & die duodecimo* poſt initum Pontificatum.

pater effectus eſt, multiſque eum ditatum regiis muneribus genitori remiſit. *Hæc ipſe, ex quibus eam his temporibus videas conſuetudinem viguiſſe, ut per ejuſmodi exhibitionem capillorum quis alicui offerretur in filium, & qui eos acciperet, patris nomen conſequeretur. Sic igitur pius Imperator voluit, ut filii ſui ſcirent, ſe Romanum Pontificem peculiarem habere parentem, cujus monitis impenſius parere deberent, eumdemque ut patrem diligere, ac revereri.* Vide annotat. ad cit. locum Pauli Diaconi, & Hadrianum Valeſium in Anonymi carmen panegyricum de laudibus Berengarii Auguſti lib. 4. annotat. 32. pag. 407. tom. 2. Scriptorum rerum Italicarum.

(4) *Itaque ſanctio Conſtantini* IV. *non fuit circa poteſtatem Papæ, ut Lutherus putavit, ſed circa electionem tantum:* Bellarminus lib. 2. de Rom. Pont. cap. 17.

Papebrochius in Conatu Chronico Hiſtorico pag. 199. num. 3. *Verum hujus privilegii uſu fruſtrata videtur fuiſſe Romana Eccleſia, quamdiu ſub Græcis Imperatoribus fuit: nam uſque ad regnum Langobardorum in Italia, &* Zachariam *Papam quarto poſt deceſſoris obitum die ordinatum, nemo fuit, cujus Ordinationem non præceſſerit ſex hebdomadarum ut minimum interpontificium, plerumque autem menſium duorum & amplius: ut videatur* Juſtinianus Junior *patri ſuccedens nullam habere voluiſſe talis privilegii rationem, ſed inhæſiſſe ei, quod idem* Conſtantinus *pater ſuus ſub* Leone *dederat*, ut relevaretur quantitas, quæ ſolita erat dari pro Ordinatione Pontificis facienda. Vide Thomaſſinum De vet. & nova Eccleſiæ diſciplina part. 2. lib. 2. cap. 16. §. 10. & annotat. 2. ad S. Agathonem Pont. LXXXI.

LXXXIV.

LXXXIV.

JOANNES V.

ANNO CHRISTI 685.

JUSTINIANI II. IMPERATORIS I.

JOANNES V. natione Syrus, patria Antiochenus, Cyriaci filius, & Agathonis ad Synodum Oecumenicam ſextam Legatus. Unde colligas, nec pietatem, nec prudentiam, nec eruditionem ei defuiſſe. *Hic poſt multorum Pontificum tempora, vel annorum juxta priſcam conſuetudinem a generalitate in Eccleſia Salvatoris, quæ appellatur Conſtantiniana, electus eſt*, & X. Kal. Auguſti anno 685. Pontifex *conſecratus a tribus Epiſcopis Oſtienſi, Portuenſi, Veliternienſi, ſicut prædeceſſor ejus Leo Papa*. (1) Ex his apparet, Albanenſem Eccleſiam Epiſcopo adhuc caruiſſe. Nullam rem geſſit magnam memoratu Pontificatus tempore, quod intra *annum unum & dies novem* exactum eſt, Diutino enim morbo laboravit, & Kal. Auguſti anno 686. diem obiit ſupremum.

Bar. an. 685. §. 10. 523. §. 7.

Bar. an. 686. §. 1. Pag. §. 2.

(1) Anaſtaſius in vita hujus Pontificis pag. 145. Binius apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 1286. *Joannes V. primus inexpectata Conſtantinopolitani Imperatoris auctoritate, in Romanum Pontificem conſecratus eſt.*

LXXXV.

LXXXV.

CONON.

ANNO CHRISTI *686*.

JUSTINIANI II. IMPERATORIS 2.

NOVI Pontificis lectionem contentio diſtulit. Clerus enim Petro Archipresbytero ſuffragabatur: Judices vero, & principes exercitus Theodoro Presbytero. Cum diu certatum nequicquam eſſet, pacis ſtudio Clericorum oculi conjecti in Cononem, virum moribus, eruditione, & ætate jam exacta verendum. Ad hunc, concordibus totius Cleri ſuffragiis Pontificem creatum, etiam adverſariæ factionis duces paucis poſt diebus haud gravate acclinarunt, & Legatos utrique de communi conſilio ad Theodorum Exarchum, *ut mos eſt*, *dixerunt*. (1) Conon igitur, genere Thrax, in Sicilia educatus, & Romanæ Eccleſiæ Presbyter, anno 686. XII. Kal. Novembris ſummo Sacer-

Bar. an. 686. §. 2. Pag. §. 2.

Bar. an. 687. §. 1. Pag. §. 2.

(1) Anaſtaſius in vita hujus Pontificis pag. 147. Thomaſſinus De vet. & nova Eccleſiæ diſciplina part. 3. l. 2. cap. 16. §. 10. *Non ait*, ut mos erat, *tunc enim tantum cœpta, vel innovata ea eſt conſuetudo, ut non crearetur Pontifex abſque Exarchi conſenſu, dum ſcilicet per militares copias ipſe faceret, ut non alius, quam qui ſibi cordi eſſet, Romanus Pontifex crearetur: ex quo & illud obortum eſt malum, ut ambientes Pontificatum per Exarchi miniſterium illum conſequi conarentur, ſive muneribus, ſive aliis officiis hominem demerentes. Factum eſt, ut Clero Romano in contrarium annitente, ſæpe Schiſmata conflarentur, prout hic contigiſſe vidimus, & in ejus ſucceſſoris electione*. Baronius ad an. 686. §. 3. Vide annotat. 2. ad Agathonem Pontif. LXXXI.

cerdotio præfectus eſt. (2) Cui cum *menſes undecim* adverſa conflictatus valetudine præfuiſſet, anno inſequente XI. Kal. Octobris mortem oppetiit.

LXXXVI.

S. SERGIUS I.

ANNO CHRISTI 687.

JUSTINIANI II. IMPERATORIS 3.

Bar. an. 687. §. 2. 4. 6. Pag. §. 3. SERGIUM Tiberii filium Antiochenum, Panormi in Sicilia educatum, S. R. E. Presbyterum Cleri pars major, & Judicum ac exercitus principes Catholicæ Eccleſiæ adminiſtrandæ præ-

(2) Mabillonius Comment. in Ordinem Romanum cap. 28. tom. 2. Muſei Italici pag. 116. *In Cononis creatione hæc Anaſtaſius commemorat, Cononem* Sacerdotes & Clerus unanimiter *apud Lateranum* elegerunt. *Mox* omnes judices una cum Primatibus exercitus ad ejus ſalutationem venientes, in ejus laudes acclamaverunt. Videns exercitus unanimitatem Cleri, & populi, *electioni factæ* conſenſerunt, atque in ejus decreto *cum eiſdem* ſubſcripſerunt. *Demum iidem una cum Clero & populo* Miſſos ſuos ad Exarchum, ut mos eſt, direxerunt. *Electio itaque primo fiebat per Clerum: deinde ſalutatio & acclamatio per Judices & Primates. Sequebatur conſenſus exercitus: omnium denique ſubſcriptio in Decreto, quod ad Exarchum, & ad Imperatorem mittebatur.*

Quænam fuerit novo Pontifici facta ſalutatio, ſignantius explicat idem Auctor, ubi de Valentini *electione agit in Palatio Lateranenſi facta. Electus* condignis gloriæ laudibus & honoris amplitudine ad Lateranenſe Patriarchium deductus *memoratur*, & in Pontificali poſitus throno, *ejuſque pedes* omnis Romanorum Senatus oſculatus eſt: *quod etiam in Leone IV. ſervatum juxta* morem antiquum. *Id vero* ſalutationis *nomine appellat Anaſtaſius*. Vide Pagium ad an. 686. §. 4. 5. 6.

præfecerunt. Hac ratione diremtum eſt certamen de Pontificatu ortum inter Theodorum Archipresbyterum & Paſchalem Archidiaconum, quibus eodem tempore Sacerdotium ſummum deferebat populus diſtractus in factiones duas. Sergius itaque anno 687. XVIII. Kal. Januar. Pontifex inauguratus eſt. Hic factam ab Epiſcopis Hiſpa- Bar. an.
niarum in Concilio Toletano XV. expoſitionem 688. §.5.
earum ſententiarum, quas Benedictus II. juſſerat clarius explanari, per Legatos miſſam ad ſe comprobavit. Contra vero nullis Juſtiniani precibus,
nullis minis perduci potuit, ut Canonibus Syno- An. 692.
di Conſtantinopolitanæ in Trullo celebratæ præ- §. 34.35.
beret aſſenſum ſuum. (1) Quare elatus ira Cæ- Pag. §.15.
ſar

(1) Synodus hæc appellatur Πενθέκτη, *Quiniſexta*, quod auctore Juſtiniano II. cui *Rhinotmeto* cognomen nares præciſæ fecerunt, indicta ſit ad ſupplendas quintam & ſextam
Synodos Œcumenicas, quæ nullos canones ediderant ad Synodus
Eccleſiaſticam diſciplinam ſtabiliendam, & mores regendos. Quiniſex-
Erratica vocatur a Beda in libro De ſex ætatibus mundi ta.
pag. 116. tom. 2. Dicitur etiam *Trullana*, quod in *Trullo* magni Palatii, eodem videlicet loco ubi Sexta Œcumenica, habita ſit. Celebrata autem eſt anno 691. vel inſequente. Numerus Epiſcoporum, qui interfuerunt, varius eſt. Alibi 240, alibi 227, alibi 211, invenio. Nec de Præſide ſatis conſtat. Sunt, qui Callinicum Pauli Conſtantinopolitani Patriarchæ ſucceſſorem, nec deſunt, qui Paulum ipſum Concilio præfuiſſe ſcribant. Paulus ſane canonibus ſubſcripſit, ut antiquorum Codicum teſtimonio oſtendit Matthæus Blaſtares in Nomocanonis præfatione.

Legati Sedis Apoſtolicæ, quos huic Concilio interfuiſſe, ac *deceptos ſubſcripſiſſe*, narrat Anaſtaſius, pag. 151, fuerunt *Apocriſiarii* ſeu *Reſponſales*, apud Imperatorem negotia univerſalis Eccleſiæ, tum ad Fidem, tum ad Diſciplinam pertinentia, procurare ſoliti, quibus Romani Pontifices liberum de re aliqua decernendi arbitrium non permittebant. Neque enim Legati ab Sergio cum liberis mandatis ad hoc Concilium miſſi, ut a Baronio ad an. 692. §. 10. & Petro de Marca lib. 5. de Concordia cap. 18. oſtenſum eſt contra Balſamonem, qui contendit, conventum iſtum *Trulla-*
num

ſar *miſſo Zacharia Protoſpatario ſuo* (2) (Pontificem) *juſſit Conſtantinopolim deportari. Sed militia Ravennæ vicinarumque partium juſſa Principis nefanda contemnens, eumdem Zachariam cum contumeliis ab Urbe Roma & injuriis pepulit.* (3) E-
Bar. an. 698. §. 14. juſdem Pontificis conſilio & prudentia factum, ut Aquilejenſis Eccleſia, jamdiu ab Romana, aliiſque omnibus, quę *Tria Capitula* damnaverant, diſſociata, in priſtinam cum iiſdem communionem rediret, atque ita demum ſchiſma Iſtricum extingueretur.
An. 701. §. 1. 7. Pag. §. 1. (4) Fuit etiam rebus divinis regendis intentus. Nam

num habere auctoritatem Synodi Œcumenicæ, quod inſtructus fuerit Legatis Sedis Apoſtolicæ. Quod etiamſi verum eſſet, id tamen nihil momenti faceret. *Niſi enim*, ut addit Baronius §. 13. *quæ in Synodis a Legatis ſunt geſta, ea confirmentur a Romano Pontifice, ſubſcriptioneque roborentur, nullius eſſe roboris convincuntur*. Hinc centum & duo canones ab hac Synodo conditi, qui ab Romano Pontifice approbati non ſunt, vim omnino nullam a Synodo habent, quamvis omnes fere pertineant ad revocandos veteres ac probos mores.

Gregorius II. & Hadrianus I. & Septima Oecumenica Synodus aliquos ex his canonibus urſurparunt, ſeu quia Græcos, contra quos agebant, telis ſuis configere voluerunt, ſeu quia *Quidquid verum a quocumque dicitur, a Sancto dicitur Spiritu*, ut ait auctor Commentarii in Epiſt. I. ad Cor. cap. 12. pag. 150. in Appendice tom. 2. Operum S. Ambroſii. Vide Baronium ad an. 692. §. 15. uſque ad 34.

(2) Cedrenus in Compendio Hiſtoriarum pag. 134. *Spatarius eſt corporis cuſtos*. Protoſpatarius eſt primus ac princeps Spatariorum.

(3) Paulus Diaconus De geſtis Langobardorum lib. 6. cap. 11. tom. 1. ſcriptor. Rer. Italic. pag. 414.

Ciacconius in vita hujus Pontificis: Hæc *prima vis Italice gentis pro Pontificibus Romanis adverſus impotentem Cæſarum dominationem fuit*.

(4) Beda in libro De ſex ætatibus mundi pag. 116. to. 2. *Synodus Aquilejæ facta ob imperitiam Fidei, quintum univerſale Concilium ſuſcipere diffidit, donec ſalutaribus beati Papæ Sergii monitis inſtructa, & ipſa huic cum ceteris Chriſti Eccleſiis annuere conſentit*. Eadem habet Paulus Diaconus

Namque *ſtatuit*, *ut tempore confractionis Dominici corporis* Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miſerere nobis, *a Clero & populo decantaretur*. (5) Inſtituit præterea, ut ſupplicationes ſeu *Litaniæ* quotannis haberentur *diebus Annunciationis*, *Nativitatis*, *& Dormitionis ſanctæ Dei Genitricis*,

R *ſem-*

nus lib. *6*. De geſtis Langobardorum cap. 14. eadem fere Anaſtaſius in vita Sergii pag. 154. Vide Noriſium in diſſertat. de Synodo quinta cap. 9. §. *6*. & Pagium ad an. *698*. §. 13. & 14. ubi ita concludit: *Sub Sergio finem accepit controverſia illa*, *ſedente Vigilio Papa*, *exorta*.

(5) Anaſtaſius Bibliothecarius in Vita hujus Pontificis pag. 154.

Walafridus Strabo De Reb. Eccl. cap. 22. Bibl. Patr. tom. 15. pag. 193. *Agnus Dei in confractione Corporis Domini a Clero & populo decantari Sergius conſtituit*, *ut dum præparatur ad diſpenſandum corpus Dominicum rogent accepturi*, *quatenus ille*, *qui pro eis oblatus eſt innocens*, *faciat eos ſalubriter pignora ſalutis æternæ percipere*.

Bona lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 16. §. 5. *Sergius quidem inſtituit ter dici* Miſerere nobis, *ſed multis poſtea ingruentibus Eccleſiæ adverſitatibus*, *ut ait* Innocentius lib. *6*. de myſteriis Miſſæ cap. *6*. *ſive ad tollendum ſchiſma*, *ut alii ſcribunt*, *ſtatutum fuit*, *ut in tertio diceretur*, Dona nobis pacem: *qui ritus ubique receptus eſt*, *excepta Baſilica Lateranenſi*, *in qua adhuc ſervatur antiqua forma dicendi ter:* Miſerere nobis. *In antiquis Miſſalibus ante annum milleſimum ſcriptis hæc oratio tertio reperitur cum clauſula:* Miſerere nobis: *ex quo apparet prædictam mutationem poſt eum annum contigiſſe*. *A quo Pontifice ſtatuta fuerit*, *nuſquam memini me legiſſe*. *At ſi verax eſt Robertus Abbas Montenſis in Supplemento Chronici Sigeberti*, *hanc pacis poſtulationem attulit e Cælo B. Virgo*.

Joannes Diaconus De Baſilica Lateranenſi cap. *6*. apud Mabillonium tom. 2. Muſei Italici pag. *566*. *In hac Eccleſia*, *quia typum gerit Cæleſtis Eccleſiæ*, *die noctuque in Matutinis & Miſſa ſeu Veſperis quotidie feſtive pulſatur*. *Inde eſt*, *quod in ea non cantatur ad Miſſas* Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem, *quoniam ibi ſumma pax juſtorum ipſe Chriſtus erit*, *ubi perfecta & conſummata in electis*, *nec poſtulatione opus erit*, *nec augmento*. Vide Lambertinum de Feſtis Chriſti §. 410. pag. 173. & De Sacrificio Miſſæ ſect. 1. num. *336*. pag. 129.

ſemperque Virginis Mariæ, ac Sancti Simeonis, quam Hypapantem *Græci appellant*. (6) Cum *annos tredecim, menſes octo, dies tres & viginti* Pontifex fuiſſet, deceſſit anno 701. VII. Idus Septembris. Huic in Martyrologio Romano V. Idus ejuſdem menſis, quo die corpus ejus ſepulturæ mandatum eſt, habetur honos.

LXXXVII.

JOANNES VI.

ANNO CHRISTI 701.

TIBERII APSIMARI 4.

Bar. an. 701. §. 9. Pag. §. 1. PROXIMUS poſt Sergium I. Pontifex fuit Joannes VI. Græcus, anno 701. V. Kal. Novembr. conſecratus. De hujus electione ubi nuntiatum eſt Conſtantinopolim, actutum Tiberius Apſimarus Imperator Romam miſit Theophylactum Patricium & Exarchum, qui eum quæſito prætextu vexaret. At qui paullo ante pro Sergio, idem pro Joanne exercitus ſtetit, & quidem tanto animorum ardore, ut neceſſe fuerit Pontificis juſſu milites excludi, ne fœdum aliquod facinus

(6) Anaſtaſius Bibliothecarius pag. 154. qui utitur *Dormitionis* vocabulo, apud Græcos uſitatiſſimo, ad ſignificandam B. Mariæ Virginis *Aſſumtionem*. Vide noſtram Hiſtoriam Familiæ Sacræ, ubi agitur de Maria Virgine, extremo cap. 5. & 7.

Hic *Litaniæ nomen*, ut ait Lambertinus lib. 4. de Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. part. 2. cap. 20. num. 1.; *ſignificat* Proceſſionem. *Aliquando quodcumque genus precum. Demum quamdam ſeriem Sanctorum, qui in quibuſdam precibus coluntur, & invocantur.*

cinus committerent in Exarchum. (1) *Triennium, menſes duos, ac dies duodecim* Pontificatum geſſit. Mortuus enim eſt anno 705. V. Idus Januarii. Bar. an. 705. §. 1. Pag. §. 2.

LXXXVIII.

JOANNES VII.

ANNO CHRISTI 705.

JUSTINIANI II. ITERUM IMPERATORIS 1.

JOANNI VI. anno 705. Kal. Martii ſufficitur Joannes VII. & ipſe Græcus, Platonis filius. (1) Bar. an. 705. §. 1. 5. Pag. §. 2.

R 2 Hic

(1) Baronius ad an. 701. §. 10. *Ex his omnibus plane conſpicitur, conſilio Dei factum, ut cum inſurgerent in Romanos Pontifices Imperatores, Italiæ milites in eos rebellarent, malentes pro ſalute Pontificum in diſcrimen adduci, quam Græcorum manibus ipſos relinquere indefenſos. Ex hoc tempore Exarchorum vires admodum tenues reddi cœpere: contra vero Romanis Pontificibus, pro quibus milites ſtarent, auctæ ſunt ... Porro his favoribus militumque præſidiis nequaquam ſe ſe Pontifices extulere arripientes (quod facile factu erat) tyrannidem, ſed ſemper (ut vidiſti tum in Sergio, tum in Joanne) pro Exarchis ipſis apud milites interceſſere.*

(1) Baronius ad an. 705. §. 2. & 3. *Incredibiles perſpicias fuiſſe Græcorum artes, quibus niſi ſunt ſibi ſubjicere (ſi licuiſſet) Romanam Eccleſiam. Quod enim confirmationi Romani Pontificis ſibi tyrannice uſurpatæ tandem renunciaſſent Imperatores, ſtuduerunt alia via eidem Romanæ Eccleſiæ dominari, agentes nimirum, ut in collegium S. R. E. Cardinalium allegerentur Orientales, qui etiam, opera Exarchorum annitente, crearentur Romani Pontifices. Hinc videas poſt Benedictum Pontificem, Joannem quintum Syrum natione creatum ſucceſſorem, deinde Cononem Thracem, poſtea Sergium Syrum, Joannem deinde Græcum pariter ordine ſextum dictum, inde hunc, de quo agimus, Joannem ſeptimum itidem Græcum; poſtea Siſinnium Syrum; & poſt eum Conſtantinum pariter Sy-*

Hic per Legatos ab Juſtiniano II. in Imperium reſtituto rogatus eſt, ut canones Synodi Quiniſextæ *congregato Concilio examinaret, & quos conſentientes reperiſſet Catholicæ diſciplinæ, probaret confirmaretque, ceteros vero pro arbitrio refutaret. Verum etſi juſta hæc petitio videretur: tamen quod non deceret majeſtatem Apoſtolicæ Sedis, vel quid minimum comprobare, quod non in legitima Synodo ſancitum eſſet, eos Joannes nec ex parte voluit comprobaſſe: ceterum (quod ab eo fieri expectabatur) nec voluit condemnaſſe, ne commoveret animum Imperatoris. Hinc eſt quod Anaſtaſius ſubdit:* Sed Joannes humana fragilitate timidus, hos nequaquam emendans per ſuprafatos Metropolitanos direxit ad Principem*: Hæc ipſe. Verum eos non recepiſſe, videri poterat condemnaſſe.* (2) Eodem regnante

Syrum, itidemque Gregorium tertium Syrum etiam, nec non poſt eum Zachariam Græcum; ut appareat inter hos omnes vix unum Gregorium ſecundum intercalarem Romanum natione Pontificem.

Sed quid accidit? utique tamquam miraculum a Deo, ut in collegium iidem cooptati S. R. E. Cardinalium, & creati Pontifices Apoſtolicæ Sedis, ſpiritum pariter hereditarint Apoſtolicum, ſteterintque adverſus omnes conatus Imperatorum & Orientalium Epiſcoporum, reſtiterintque, ac ne minimum quidem ceſſerint. Videas pariter hac de cauſſa ad eludendum eumdem conatum Imperatorum fuiſſe ordinationes Cardinalium Rom. Eccleſiæ infrequentes, quo neceſſitatem vitarent iidem Romani Pontifices Imperatorum obſequendi voluntati. Sic igitur ſemper ipſi eluſi remanſerunt Imperatores, cum ſuos Græcos, ſive alios Orientales creatos Romanos Pontifices ſuis ipſorum petitionibus acerrimos adverſarios reperirent, quos putabant in omnibus gentilibus ſuis fore concordes: ut de ipſo (de quo eſt ſermo) Joanne Septimo accidiſſe probatur.

(2) Baronius ad an. 705. §. 5. quicum ſentit Petrus de Marca lib. 2. de Concordia cap. 17. §. 6.

Chriſtianus Lupus Diſſertat. De Synodi Trullanæ cauſſa, tempore, loco, Epiſcopis, auctoritate pag. 171. tom. 3. *Joannem ſeptimum Anaſtaſius arguit, quod noluerit cribrare canones, & triticum a palea ſeparare. Nec ſine fundamento.*

Vere

gnante *Aripertus Rex Langobardorum donationem Patrimonii Alpium Cottiarum, quæ quondam ad jus pertinuerant Apoſtolicæ Sedis, ſed a Langobardis multo tempore fuerant ablata, reſtituit, & hanc donationem aureis exaratam litteris Romam direxit.* (3) Quam reſtitutionem Luitprandus Anſprandi filius & ſucceſſor, poſtea *Romanæ Eccleſiæ confirmavit.* (4) Regnavit autem Joannes VII. *annos duos, menſes ſeptem, & dies ſeptemdecim*, anno 707. XVI. Kal. Novembr. vita defunctus. Bar. an. 707. §. 1. Pag. §. 1.

Vere enim de hac Synodo ait adductus libellus Synodicus: cap. 135. Omiſſos in quinta & ſexta ſynodo Canones edidit, & ab omni Græca, *id eſt gentili*, atque Judaica, quin & hæretica traditione Eccleſias purgavit. *Habet bona mixta malis; Et utile ab inutili non vitiatur.*

(3) Paulus Diaconus De geſtis Langobardorum lib. 6. cap. 28. inter Scriptores Rer. Italic. tom. 1. pag. 499.

Idem lib. 2. cap. 16. pag. 432. *Quinta Italiæ provincia Alpes Cottiæ. In hac Aquis, ubi aquæ calidæ ſunt, Dertona, & monaſterium Bobium, Genua quoque, & Saona Civitates habentur.*

Thomaſſinus De vet. & nova Eccleſiæ diſciplina part. 3. lib. 1. cap. 27. §. 17. *Eo patrimonio continebatur Genua, & tota ejus ora maritima uſque ad fines Galliæ.* Vide Baronium ad an. 712. §. 9.

Hujuſmodi patrimonia poſſidebat Romana Eccleſia non ſolum in Italia, ſed etiam *in Aſia ipſa*, ut docet Muratorius Antiquitat. Italic. Diſſertat. 69. pag. 797. tom. 5.

(4) Idem Paulus Diaconus De geſtis Langobardorum l. 6. cap. 43. pag. 504.

Anaſtaſius in vita Gregorii II. pag. 164. *Eo tempore Luitprandus Rex donationem patrimonii Alpium Cottiarum, quam Aripertus Rex fecerat, hicque rapetierat, admonitione tanti viri vel increpatione redditam confirmavit.*

LXXXIX.

SISINNIUS.

ANNO CHRISTI 708.

JUSTINIANI II. ITERUM IMPERATORIS 4.

SISINNIUS Joannis filius, Syrus XV. Kal. Februar. anno 708. Pontifex factus eſt. Viceſimus ab electione dies, ſeptimus Februarii finis vitæ ejus fuit, cum de Urbis mœnibus ac Templis reficiendis cogitaret. Magnos enim animos in corpore arthritide confecto gerebat.

Bar. an. 708. §. 1. Pag. §. 1.

XC.

CONSTANTINUS.

ANNO CHRISTI 708.

JUSTINIANI II. ITERUM IMPERATORIS 4.

CONSTANTINUS Joannis filius, Syrus, anno 708. VIII. Kal. April. Pontificatum iniit. Conſtantinopolim anno 710. ab Juſtiniano arceſſitus, IV. Nonas Octobr. ſolvens a portu Romano Hydrunti hyemare compellitur. Inde navigans vere ineunte, ubique habitus magnifice juſſu Imperatoris, pervenit in Urbem Regiam, a Tiberio Juſtiniani filio Auguſto, Cyro Patriarcha, totoque Senatu ac populo exceptus omni genere honoris. Juſtinianus, qui tum Nicææ in Bithynia degebat, audito adventu ejus Conſtantinopolim, per-

Bar. an. 708. §. 1. Pag. §. 1. Bar. an. 710. §. 1. 2. 3. Pag. §. 1. 2.

perfuſus gaudio ingenti grates eidem per epiſto-
lam egit, quantas potuit maximas, eumque invi-
tavit Nicomediam. Venienti occurrit ipſe, & in
humilitatem adorantium ſe ſubmittens, magna o-
mnium admiratione capite coronam geſtans ejus
pedes oſculatus eſt. (1) Quid inter ipſos actum, Bar. an.
conjectare cuique licet. (2) Tribus poſt menſi- 711. §. 8.
bus, quam Conſtantinus Nicomedia digreſſus Ro- 9. 11. Pag. §. 1.
mam redierat, Juſtinianum occiſum, nuntius at- Bar. an.
tulit. Imperium occupavit cædis auctor Philip- 712. §. 1.
picus Bardanes. Huic, quod numeroſiſſimo ad- 4.
vocato Conſtantinopolim Concilio damnaſſet ſex-
tam Synodum, & conatus eſſet reſtituere hæreſim
Monothelitarum, reſtitit Pontifex, ejuſque hære-
ticam Fidei profeſſionem miſſam ad ſe rejecit.
(3) E contrario Anaſtaſii II. qui poſt brevem Bar. an.
R 4 Phi- 713. §. 4.

(1) Vide annotat. 3. ad S. Leonem IV. Pont. CV.

(2) Anaſtaſius in vita Gregorii II. pag. 163. ita ſcribit de eo adhuc Romanæ Eccleſiæ Diacono: *Et cum Viro ſancto Conſtantino Pontifice ad regiam profectus eſt Urbem, atque a Juſtiniano Principe inquiſitus de quibuſdam capitulis, optima reſponſione unamquamque ſolvit quæſtionem*: quam reſponſionem aut latere, aut periiſſe, dolendum eſt.

Nihilominus cum *his temporibus*, ut ait Baronius ad an. 710. §. 3. *nulla alia verteretur Quæſtio inter Orientales & Occidentales, niſi de capitibus additis ad Quintam & Sextam Synodum; ſatis intelligere poſſumus, de his Conſtantinopoli cum eodem Romano Pontifice eſſe tractatum, de his conventus habitos, atque inter utramque partem diutius altercatum, ſed primas retuliſſe Pontificem, Gregorio Diacono conſtitutionum antiquorum Patrum acerrimo defenſore.*

Chriſtianus vero Lupus in Diſſertat. *De Synodi Trullanæ cauſſa, tempore, loco, Epiſcopis, auctoritate*, pag. 172. tom. 3. colligit, Conſtantinum fuiſſe primum ex Romanis Pontificibus, qui probaverit canones Synodi Quiniſextæ, minime adverſantes decretis Romanæ Eccleſiæ, & Juſtinianum II. quod petierat ab Joanne VII. id impetraſſe ab Conſtantino, eamque ob rem confirmaſſe privilegia Sedis Apoſtolicæ.

(3) Panvinius annotat. ad Platinam pag. 83. *Primus*
omnium

Digitized by Google

Philippici tyrannidem Imperator ſalutatus fuerat, epiſtolam, qua Catholicam Fidem profitebatur, libens ſuſcepit, & Michaelem Presbyterum miſit Conſtantinopolim, ut Epiſcopos, qui Synodi Sextæ damnationi ſuffragati fuerant, Eccleſiæ reconciliaret. Cum *annos ſeptem & dies quindecim* ſummo Sacerdotio functus eſſet, anno 715. VI. Idus April. exceſſit e vivis.

Pag. an. 714. §. 1.

XCI.

S. GREGORIUS II.

ANNO CHRISTI 715.

ANASTASII II. IMPERATORIS 3.

GREGORIUS II. Marcelli filius, Diaconus, S. R. E. *Bibliothecarius*, eruditione, ſanctimonia, & rerum pro Eccleſia geſtarum fama clarus, ſummo omnium conſenſu anno 715. XIV. Kal. Jun. Pontifex dictus eſt. Pontificatus initio conſilium cepit de mænibus Urbis reſtaurandis. Sed impedimento operi fuere Langobardi, qui Cumanum oppidum occuparant. Totam enim curam in ejus recuperationem intendit, illudque Ducis ac populi Neapolitani auxilio recepit. Extinxit Anglicanum 150. annorum ſchiſma, in quo perſeverantes Scoti & Britones, Luna quarta decima, ſi in diem dominicum incidiſſet, Paſcha celebrabant. Laboravit etiam *totos quinque annos*, ut Leonem Iſaurum, inferentem bellum imaginibus ſacris, earumque cultoribus, revocaret ad bo-

Bar. an. 714. §. 1. 2. Pag. §. 1. Bar. an. 715. §. 2.

omnium Romanorum Pontificum Imperatori Græco Philippico, qui Juſtiniano juniore Orthodoxo Principe occiſo, Imperium invaſerat, in eo reſiſtere palam auſus fuit Conſtantinus Papa.

bonam frugem. (1) Aſt omnia nequicquam expertus, eum *Synodico anathemate obſtrinxit*, (2) *ac mox Italiæ populos ſacramenti, quo ſe illi obligaverant, religione exſolvit, & ne ei aut tributum darent, aut alia ratione obedirent, indixit*. (3) *Sic dignum poſteris reliquit exemplum, ne in Eccleſia Chriſti regnare ſinerentur hæretici Principes, ſi ſæpe moniti in errore perſiſtere obſtinato animo invenirentur*. (4) Conſultus de variis quæſtionibus a Bonifacio Epiſcopo, quem Evangelii promulgandi cauſſa miſerat in Germaniam, data epiſtola reſpon-

Bar. an. 730. §. 4. 5.

Pag. an. 726. §. 13. 16.

(1) Cæleſtinus Sfondratus in Gallia Vindicata Diſſerta. 2. §. 2. num. 2. pag. 399. ubi Scriptorum in id teſtimonia recitat ex ordine.

Petavius tom. 5. Theologic. Dogmat. De Incarnatione l. 15. cap. 11. §. 1. Iconomachi *ſub profeſſione Chriſtianæ religionis nefas arbitrabantur imagines ullas quoquo modo expreſſas habere Chriſti atque Sanctorum*. Et §. 3. *Primus palam aperteque bellum ſacris imaginibus indixit Leo* Iſauricus *a patria cognominatus, qui* Conon *antea dicebatur, obſcuro genere natus, ac vili opificio vitam exercens, uti Theophanes, Zonaras, Cedrenus, & complures alii teſtantur. Hic ab Judæis impoſtoribus & magis certa imperii ſpe accepta, ubi compos ejus eſt factus, quod ſtipulantibus illis receperat, Chriſti ac B. Virginis, & Sanctorum effigies abolere inſtituit*.

(2) Zonaras lib. 15. Annalium pag. 82. edit. Venetæ.

(3) Sigonius lib. 3. De Regno Italiæ ad an. 726. pag. 102.

Huic narrationi contradicunt Magdeburgenſes cent. 8. cap. 10. & Natalis Alexander Diſſertat. 1. in Hiſt. Eccl. ſæc. VIII. Illi concedunt quidem, id ab Gregorio factum, negant autem, jure fieri potuiſſe: hic nec factum, nec fieri potuiſſe contendit. Vide Cæleſtinum Sfondratum loco citato, & noſtram Diſputationem 17. *De S. Gregorio II. contra Leonem Iſaurum*.

Baronius ad an. 726. §. 34. *Scias, Baſilium, Ducum illorum, qui ab Imperatoribus Romam mitti ſolerent ad curandam Urbem, & ad eam ſpectantes Civitates, fuiſſe noviſſimum, deſiiſſeque penitus Duces Urbis, curamque omnium in omnibus recidiſſe in ſummum Pontificem*.

(4) Baronius ad an. 730. §. 5.

ſpondit ad ſingulas. (5) De quæſtione ſeptima, quæ erat, *ſi Pater, vel Mater filium, vel filiam intra ſepta Monaſterii in infantiæ annis ſub regulari tradiderint diſciplina, utrum liceat eis, poſtquam pubertatis impleverint annos, egredi, & matrimonio copulari*, prorſus abnuit aſſerens, *nefas eſſe, ut oblatis a parentibus Deo filiis voluptatis frena laxentur*. (6) Contra Langobardos ſibi infeſtos opem imploravit Caroli Martelli Præfecti domus Regiæ Francorum. Interim Luitprandus Rex, icto fœdere cum Eutychio Exarcho, junctis copiis & Romam capere, & ipſum de medio tollere decrevit. Utrique cum exercitu ad Urbem properanti obviam factus, ita Langobardum ſua auctoritate flexit, ut ad pedes ejus provolutus, arma & coronam auream, crucemque argenteam D. Petro conſecraret. Inde factum eſt, ut Luitprandi rogatu etiam cum Exarcho pacem haberet. Quod attinet ad res ſacras, præcepit, ut tempore Quadrageſimæ qualibet feria quinta jejunium, hoc eſt Statio, & Sacrificium fieret. (7) Anno 731. Ponti-

Bar. an. 731. §. 1. Pag. §. 1.

(5) Epiſtola hæc, quæ apud Labbeum tom. VI. Conc. pag. 1448. eſt tertia decima, perperam Gregorio III. tribuitur a Gratiano 32. quæſt. 7. cap. *Quod propoſuiſti* 18. quem ſequitur Bellarminus lib. 2. de Rom. Pont. cap. 12. Vide Melchiorem Canum lib. 6. de locis Theologicis cap. 8. ad 8.

(6) Citatur a Gratiano 20. quæſt. 1. cap. *Addidiſtis* 2. Vide annotat. 4. ad Cæleſtinum III. Pont. CLXXV.

(7) Micrologus de Eccleſiaſticis Obſervationibus cap. 50. *Gregorius junior ſtatuit, quintam Feriam infra Quadrageſimam eſſe ſolemnem Officiis undequaque collectis, & maxime ex æſtivalibus Dominicis: unde & Antiphonæ ex Dominicalibus Evangeliis quintis Feriis adhuc adſcriptæ reperiuntur, ut ex Evangelio*, Homo quidam erat dives: *Et*, Ibat Jeſus.

Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 18. §. 2. *Apud Græcos d*es Aliturgici *erant, & hodie item ſunt omnes dies Quadrageſimæ, quibus Miſſa* Præſanctificatorum *utuntur, exceptis* Sab-

tificatus *decimo quinto*, *menſe octavo*, *die quarto & viceſimo*, III. Idus Februar. evolavit ad ſuperos, & Idibus ejuſdem menſis ejus Natalis dies in Martyrologio Romano celebratur. (8)

XCII.

S. GREGORIUS III.

ANNO CHRISTI 731.

LEONIS ISAURI IMPERATORIS 15.

GREGORIUS III. Joannis filius, Syrus, diebus quinque poſt mortem deceſſoris ſui ele- Bar. an.
ctus, XV. Kal. April. anno 731. Pontifex conſe- 731. §. 1. 2. 3.
cra- Pag. §. 1.

Sabbato, *Dominica*, *& die Annuntiationis*. *Diem Sabbati Alexandriæ & Romæ liturgia olim caruiſſe*, *teſtatur* Socrates lib. 5. Hiſt. Eccl. cap. 21. *Socrati adſtipulatur eiſdem fere verbis Nicephorus Calliſtus* lib. 12. cap. 43. *Eccleſia Mediolanenſis ſextas quaſque ferias Quadrageſimæ ſine ſacrificio tranſigit*, *ut ſupra dictum eſt cap.* 10. *In eadem Quadrageſima officio Miſſæ caruit feria quinta uſque ad Gregorium II. cujus vitam ſcribens Anaſtaſius ait*: Hic Quadrageſimali tempore, ut in quinta feria jejunium, atque Miſſarum celebritas fieret in Eccleſiis, quod non agebatur, inſtituit.

Mabillonius Comment. in Ord. Rom. cap. 5. pag. 33. illam Anaſtaſii vocem *jejunium* ſumit pro *ſtatione*, ita ut Gregorius II. ſtationes aſſignaverit etiam feriis quintis Quadrageſimæ, quod non fecerat Gregorius Magnus.

(8) *Hujus ſi ſcripta exſtarent*, *reſque ab eo geſtæ diligentius ſcriptis mandatæ eſſent*, Gregorio Magno *haud minorem exiſtimares*: Baronius ad an. 731. §. 1.

Ob divinas ſuas lucubrationes Dialogi *cognomen adeptus* dicitur a Cedreno in Compendio Hiſtoriarum pag. 360, *quod* Magno Gregorio *apud alios proprium*, ait Bollandus 13. Februarii pag. 692. & conſentit Baronius. Cedreni verba ſunt: ὃς διὰ τὰ ὑπ' αὐτοῦ γινόμενα θεῖα ποιήματα Διάλογος ἐκλήθη. Vide annotat. 8. ad Urbanum II. Pont. CLIX.

cratus eſt, quod electionis confirmatio ab Exarcho Ravennate expectanda eſſet. Ab defenſione ſacrarum imaginum ordiens Pontificatum legationibus, epiſtolis, Synodis reſtitit Imperatori Iconomacho: qui propterea eo proceſſit iræ, ut antiquiſſima Eccleſiæ Romanæ patrimonia in Sicilia & Calabria redigeret in publicum. (1) Nec ſatis habuit ſcriptis atque decretis hæreſim oppugnare, factis etiam delere annixus eſt. Imagines enim Salvatoris & Apoſtolorum in altera parte Baſilicæ S. Petri, Deiparæ vero & ſanctarum Virginum in altera collocavit. Eodem in Templo ædiculam conſtruxit, in qua ſacras reliquias undique conquiſitas condidit ad cultum. (2) De nonnullis quæſtionibus conſultus a S. Bonifacio, Germanorum Apoſtolo, per epiſtolam reſpondit ad interrogata. (3) Legatos cum litteris ad Caro-

Bar. an. 732. §. 4. 6. 7.

Bar. an. 740. §. 20. 23.

(1) Theophanes in Chronographia pag. 273. edit. Venet. *Patrimonia vero quæ dicuntur ſanctorum & Coryphæorum Apoſtolorum, qui in veteri Roma coluntur, tria nimirum cum medio auri talenta, eorum Eccleſiis ab antiquo aſſignata & penſa, in publicum ærarium conferri juſſit.*

Quæ tria cum dimidio auri talenta, *ad noſtram rationem conficiunt ſummam triginta quinque millium aureorum in annos ſingulos*, ut obſervat Nicolaus Alemannus de Lateran. Pariet. cap. 15. pag. 64.

Petrus de Marca lib. 3. de Concordia cap. 11. §. 4. *Sciunt omnes, patrimonia illa Calabriæ & Siciliæ latifundia fuiſſe, quæ per Defenſores eo miſſos ſummi Pontifices curabant; ut patet ex variis epiſtolis Gregorii Magni, vel, ut loquitur Nicolaus*, diſponendo per familiares ſuos regere ſtudebant.

(2) Vide Bonam lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 11. §. 2.

(3) Exſtat apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 1475. Inter cetera decernit, non eſſe rebaptizandos, qui baptizati ſunt ab Ethnicis expreſſo ſanctiſſimæ Trinitatis nomine, ſed recipiendos per manus duntaxat impoſitionem, & ſacri chriſmatis unctionem. Qua de re olim addubitatum eſt, teſte D. Auguſt. lib. 7. de baptiſ. contra Donatiſtas cap. 53. & l. 2. cont. epiſt. Parmen. cap. 13. §. 30. *Alia quæſtio,*

rolum Martellum patrem Pippini ſemel atque Pag. §. 4. 13.
iterum miſit, rogatum auxilium non ſolum contra Langobardos, qui res S. Petri in Exarchatu Ravennate, ac Ducatu Romano diripiebant, Romamque cinxerant obſidione: ſed etiam contra Imperatorem, qui Regem Langobardorum adverſus Eccleſiam Romanam concitaverat. (4) Quid legationibus & litteris reſponderit Carolus, apud veteres non reperio. Eas fuiſſe Carolo gratiſſimas, ſcribit Fredegarius. (5) Quare nullus relinquitur dubitandi locus, quin Luitprandus Carolo petente quam primum exceſſerit Romana ditione, ac Ticinum, unde venerat, regreſſus ſit, retentis tamen, ut tradit Anaſtaſius in vita Zachariæ, Pag. 182.
oppidis quatuor, Hameria, Horta, Polimartio, Blera, quæ poſtea Zachariæ reſtituta ſunt. Similiter auxilia ſe miſſurum promiſiſſe, quis ambi- Bar. an. 741. §. 7.
gat? (6) Sed anno 741. morte interceptus pro- Pag. §. 9.
miſ-

ſtio, utrum & ab iis, qui numquam Chriſtiani fuerunt, poſſit baptiſmus dari: nec aliquid temere inde affirmandum eſt ſine auctoritate tanti Concilii, quantum tantæ rei ſufficit.

(4) In ea epiſtola, quæ eſt apud Baronium ad an. 740. §. 20. & apud Lab. tom. 6. Conc. pag. 1472. Gregorius Carolum Martellum appellat *Chriſtianiſſimum*. Quem titulum ut *hereditarium* Regum Francorum agnoſcit Pius II. epiſt. 385. ad Carolum VII. licet eum in Epiſtolæ inſcriptione *illuſtrem* dicat veteri more. Itaque fallitur Mariana lib. 26. cap. 12. & Raynaldus ſcribens ad an. 1496. §. 25. *Chriſtianiſſimi* nomen *Ludovico XI. cum Pragmaticam ſanctionem convulſiſſet, a Pio* II. *inditum*. Mabillonius lib. 2. de re diplomat. cap. 3. num. 5. pag. 70. & lib. 5. tabula 22. pag. 384. Papebrochius in Conatu ad hunc Pontificem pag. 210. num. 6.

Panvinius annotat. ad Platinam pag. 83. *Gregorius* III. *Orientalibus deſtitutus auxiliis, primus ad Francorum opes longe lateque patentes confugit.*

(5) Cap. 110. inter Scriptores Hiſtoriæ Francorum Ducheſnii tom. 1. pag. 772.

(6) Certe Ludovicus Pius in diviſione Imperii inter filios

miſſa facere non potuit. Eodem anno IV. Kal. Decembris moriens etiam Gregorius, *ſanctitate*, ut Romani Martyrologii verbis utar, *præclarus migravit in Cælum*, cum *annos decem*, *menſes octo*, *& dies decem* vigilantiſſimus Pontifex fuiſſet. (7)

lios ſuos Pippinum, Ludovicum, Carolum cap. 11. *Super omnia*, inquit, *jubemus atque præcipimus, ut ipſi tres fratres curam & defenſionem Eccleſiæ S. Petri* (hoc eſt Pontificum Romanorum) *ſimul ſuſcipiant, ſicut quondam a proavo noſtro Carolo, & avo noſtro Pippino, & beatæ memoriæ genitore noſtro Carolo Imperatore, & a nobis poſtea ſuſcepta eſt*. Baluzius Capitular. Regum Francorum tom. 1. pag. 688.

(7) Walafridus Strabo De rebus Eccleſiaſticis cap. 25. tom. 15. Bibl. Patr. pag. 195. *De Gregorio III. velut inauditum quiddam & novum refertur, quod omnes Pſalmos memoriter tenuerit. Ubi intelligi datur, paucos priorum ita Pſalterium didiciſſe*.

Inas Rex Occidentalium Saxonum hoc circiter tempora *Regnum ſuum*, ut ſcribit Polydorus Vergilius lib. 4. Hiſtor. Anglicæ pag. 118. *Romano Pontifici vectigale fecit, ſingulis argenteis numis, quos denarios vocant, in ſingulas domos impoſitis. Fecit idem ejus exemplo, ut opinor, ductus Offa Merciorum Rex, qui non multo poſt id tempus regnavit. Fuit is annus ſalutis circiter* 740. *Hoc vectigal auxit Athulphus Rex, qui totius fere inſulæ imperium obtinuit. Omnis Anglia hoc tempore iſtuc vectigal pietatis & religionis cauſſa Romano Pontifici pendit domeſticatim collatum, & numi illi argentei vocantur vulgo* Denarii D. Petri, *quos Pontificius quæſtor, quem non inſcienter Collectorem nuncupant, exigit. Nos hanc olim quæſturam aliquot per annos geſſimus, ejuſque muneris obeundi cauſſa, primum in Angliam venimus. Hæc ipſe*, ut addit Baronius ad an. 740. §. 15. *ſcribens ad Henricum* VIII. *tunc Regem anno Redemtoris* 1533. *cum Londini eſſet*.

XCIII.

XCIII.

S. ZACHARIAS.

ANNO CHRISTI 741.

CONSTANTINI COPRONYMI 1.

ZACHARIAS Polychronii filius, Græcus, pridie Kal. Decembt. anno 741. in locum Gre- Bar. an. gorii III. Pontifex inauguratus eſt. (1) Hic de 741. §. 13. Langobardis, qui Italiam omnem infeſtam habe- Pag. §. 9. bant, auctoritate magis triumphavit, quam armis. Namque Luitprandum eorum Regem, bellum contra Romanum Ducatum enixe paran- Bar. an. tem, per Legatos avertit ab incœpto, eumdem- 742. §. 30. que ab ſe Interamnæ conventum perpulit, ut me- 31. morata ſuperius oppida Ameriam, Hortam, Polimatium, Bleram reſtitueret Romanę Eccleſię. Adjicit Pag. 184. Anaſtaſius, Regem ultro reddidiſſe etiam Patrimonium Sabinenſe, triginta ferme ante annis ereptum, inſuper Narnienſe, Auximanum, Anconitanum, Numatenſe, & vallem agri Sutrini, cui *Magnæ* nomen, & pace cum Romano Ducatu confirmata in annos viginti, captivos omnes redonaſſe Pontifici. Quare cum Luitprandus anno inſequen- Bar. an. te fines Exarchatus ita infeſte ingreſſus eſſet, ut 743. §. 12. videretur obſeſſurus Ravennam, Eutychius Exar- 13. 14. chus, Joannes Archiepiſcopus, & populus Ravennas,

(1) Breviſſimum hoc interregnum oſtendit, nec petitam, nec expectatam ab Exarcho Ravennate confirmationem Pontificiæ electionis, & Romanam Eccleſiam demum vindicatam in libertatem. Cujus rei indicio ſunt electiones quoque eorum, qui Pontifices fuerunt poſt Zachariam.

Digitized by Google

nas, atque Pentapolis, (2) & Æmiliæ Civitates Zachariam rogarunt, ut afflictis rebus ſuppetias ferret. Ea de cauſſa Legatos cum muneribus ad Regem miſit, petens, ut Cæſenam Ravennatibus redderet. Legatione irrita, ipſe Ravennam contendit, Urbis cura Stephano Patricio ac Duci demandata: inde Ticinum, ubi ei a Luitprando
An. 750. datum eſt, quod petebat. Illuſtriorem de Rachi-
§. 1. 2. ſio, qui Luitprando ſucceſſerat, victoriam reportavit. Veniens enim ad hunc, qui, nulla habita ratione pacis vicennalis, prædabundus invaſerat in Pentapolim, Peruſiamque in obſidione tenebat, non modo tenuit, ut Peruſiæ oppugnatione deſiſteret, & occupata Pentapolis oppida reſtitueret, ſed etiam tantum ipſi faſtidium rerum terrenarum indidit hortationibus ſacris, ut Regno ſe abdicaret, & monaſticum S. Benedicti inſtitutum cum uxore Theſia & filia Rattruda profiteretur, ille in Caſinenſi monaſterio, hæ in Virginum Cœnobio, quod non longe ab Caſino ædificaverant ſumtibus ſuis. Idem Pontifex indulſit, ut Caſinenſe *Monaſterium cum omnibus cellis ſibi pertinentibus, ubicumque terrarum conſtructis ab omnium Epiſcoporum ditione eſſet liberum, ita ut nullius juri ſubjaceret, niſi ſolius Romani Pontificis*. (3) Idem
Bar. an. reſpondens ad interrogationem S. Bonifacii, ra-
744. §. 2. tum eſſe juſſit Baptiſma *pro ſola ignorantia Romanæ locutionis* collatum verbis his: *Baptizo te in no-*
An. 751. *mine Patria, & Filia, & Spiritu Sancta*. (4)
§. 1. Ad

(2) Pentapolis Italicæ Urbes ſunt Ariminum, Piſaurum, Fanum, Auximum, & Ancona.

(3) Leo Oſtienſis lib. 1. Chron. Caſin. extremo cap. 4. & 8. Et lib. 2. cap. 96. Victor II. *uſum illi* (Federico Abbati Caſinenſi) *ſandaliorum, ceterorumque inſignium, juxta quod Sanctus Papa Leo dudum conceſſerat Abbati Richerio, eadem auctoritate conceſſit*.

(4) Epiſtola 6. apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 1505. ex

Ad hæc *Regem Francorum*, (Childericum III. Merovingorum ſtirpem ultimam) *quod tantæ poteſtati non erat utilis, a Regno depoſuit, & Pippinum Caroli Magni Imperatoris Patrem in ejus locum ſubſtituit, omneſque Francigenas juramento fidelitatis, quod illi fecerant, abſolvit.* (5) Idem

S li-

ex qua decretum recitat Gratianus *de conſecrat.* diſt. 4. ca. *retulerunt nuntii* 86. Zachariæ ſententiam ſecutus eſt Stephanus II. qui reſponſo 14. apud eumdem Labbeum pag. 1652. ratum habuit Baptiſma ab imperito Sacerdote adminiſtratum his verbis: *In nomine Patris mergo, & Filii mergo, & Spiritus Sancti mergo.*

(5) S. Gregorius VII. lib. 8. epiſt. 21. apud Labbeum tom. 10. Concil. pag. 270.

Annales Francorum Fuldenſes ad an. 752. inter Scriptores Rerum Germanicarum Freheri tom. 1. pag. 7. *Zacharias Papa ex auctoritate S. Petri Apoſtoli mandat populo Francorum, ut Pippinus, qui poteſtate Regia utebatur, regni totius & nominis quoque dignitate frueretur. Ita Hyldricus Rex, qui ultimus Merovingorum Francis imperavit, depoſitus & in monaſterium miſſus eſt. Pippinus vero in Civitate Sueſſionum a S. Bonifacio Archiepiſcopo in Regem unctus, Regni honore ſublimatus eſt.* Eodem modo eſt in vetuſti ſcriptoris libello De Majoribus Domus Regiæ, eodem in Annalibus Francorum Tilianis, Loiſelianis, Eginhardi, & Bertinianis ad an. 749. apud Ducheſnium tom. 2. pag. 2. 12. 25. 234. & tom. 3. pag. 151. & apud Cointium ad an. 752. §. 8.

Bellarminus lib. 2. de Rom. Pont. cap. 17. *Quod Zacharias juſte ac legitime depoſuerit Childericum Regem, & creari juſſerit Pippinum, affirmant omnes quotquot hanc hiſtoriam ſcribunt, tam Græci, quam Latini, exceptis Magdeburgenſibus, & Calvino.* Tum Græcos, tum Latinos ſcriptores recenſet Sfondratus in Gallia Vindicata diſſertat. 2. §. 2. num. 3.

Cointius vero ad an. 752. §. 5. & Natalis Alexander in Hiſt. Eccleſ. ſæc. 8. diſſert. 2. ait, *nec Zachariæ, nec Stephani III. Romanorum Pontificum auctoritate Regnum Francorum a Childerico III. ad Pippinum translatum.* Non diſſentiunt ab Alexandro Dupinus De antiqua Eccleſiæ diſciplina diſſertat. 7. cap. 3. §. 3. & Launojus lib. 7. epiſt. 9. *Sed horum confidentiam*, ut ſcribit Fontaninus in Vindiciis diplomatum lib. 2. cap. 9. §. 7. *penitus jugulat Codicis MS.*

Gre-

libros Dialogorum S. Gregorii *Magni* e Latino in Græcum convertit. (6) Poſt *annum decimum*, *menſem tertium*, *&* *diem decimum quartum*, quam Pontificatum acceperat, anno 752. pridie Idus Martii mortuus eſt, & ipſis Idibus ſepultus, quo die ejus nomen Martyrologio Romano inſcribitur.

Bar. an. 752. §. 1. Pag. §. 12.

XCIV.

STEPHANUS II.

ANNO CHRISTI 752.

CONSTANTINI COPRONYMI 12.

SACERDOS ſummus in locum Zachariæ anno 752. VII. Kal. April. creatus eſt Stephanus II. aliis III. filius Conſtantini, Romanus, & Romanæ Eccleſiæ Diaconus. (1) Aiſtulphum Regem.

Bar. an. 752. §. 9. 13. Pag. §. 15. 16.

Gregorii Turonenſis clauſula de Pippini, cujus temporibus Codex ſcriptus eſt, in Francorum Regem conſecratione, poſt Childericum ſolio detruſum per auctoritatem & imperium ſanctæ recordationis Domni Zachariæ Papæ, & unctionem Sancti chriſmatis per manus beatorum Sacerdotum Galliarum, Vide Diſputationem noſtram decimamoctavam, & annotat. 5. ad Leonem III. Pont. XCVIII.

(6) Joannes Diaconus in vita S. Gregorii lib. 4. cap. 75. Photius in Bibliotheca Cod. 252. pag. 1399. Ordericus Vitalis lib. 2. Hiſt. Eccl. pag. 453. inter Scriptores Normannicos Ducheſnii.

(1) Ego ſecutus Anaſtaſium & Flodoardum in Fragmentis De Pontificibus Romanis omitto Stephanum neſcio quem Presbyterum Romanum, qui deceſſit tertio poſt die, quam electus fuerat. Primus omnium illum Romanis Pontificibus annumeraſſe dicitur Panvinius in Chronico Eccleſiaſtico ad an. Chr. 750. pag. 66. & Epitome Pontificum Romanorum pag. 37. quod, ut idem Annotat. ad Platinam in Stephanum

gem Langobardorum Ducatui Romano inferentem arma, atque excidium Urbi minitantem placare muneribus tentavit. At non perinde, ut ſperabat, ipſi ſucceſſit. Itaque Legatos miſit ad Conſtantinum Copronymum rogantes, ut Urbem à Langobardorum furore tutaretur. (2) Hac quo- Bar. an. 753. §. 1. 2. 12. Pag. §. 1. 2. 4.

ſum V. pag. 111. ſcribit: *Non plus, vel minus vivendi ratio aliquem verum facit eſſe Pontificem; ſed vera ac legitima Comitia; quibus* Stephanum *illum* ſecundum *renuntiatum fuiſſe conſtat.* Panvinii veſtigiis inſtitere Baronius, aliique.

Sed *opinio illa*, ut ait Pagius ad an. 886. §. 7. *omnes antiquos ſcriptores contrarios habet; omneſque Pontificum Romanorum Catalogos; in quorum nullo nomen Stephani Presbyteri, quia nempe tantum electus fuit, legitur.* Cum Pagio facit Papebrochius in Præfatione ad Conatum num. 14. pa. 5. *Tantum aberat, ut ante characterem Epiſcopalem cum Ordinatione ſuſceptum primis duodecim cum dimidio ſeculis Pontificem faceret ſola electio, & in Patriarchium Lateranenſe ipſo electionis die facta introductio (quod credens* Baronius *verorum Pontificum numerum* Stephano *uno poſt* Zachariam *electo, ſed numquam conſecrato, ideoque ab aliis omnibus prætereito, auxit) ut ne quidem primum in Clero Romano locum is teneret; ſi erat ex gradu inferiori aſſumtus. Patet hoc ex epiſtola, quam poſt* Severini *Papæ mortem &* Joannis IV. *electionem anno* 640. Epiſcopis, Presbyteris, Doctoribuſque, ſeu Abbatibus Scotiæ *ſcripſerunt* Hilarius Archipresbyter & ſervans locum Apoſtolicæ Sedis, Joannes Diaconus & in Dei nomine Electus, item Joannes Primicerius & ſervans locum Apoſtolicæ Sedis, & Joannes ſervus Dei Conſiliarius ejuſdem Apoſtolicæ Sedis, *velut penes quos, Sede Vacante, jus vicarium reſideret ſecundum gradus ſui ordinem.* Quamobrem qui aliis Stephanus III. eſt, mihi dicitur II. quem alii IV. ego III. facio, & ſic deinceps uſque ad Stephanum IX. qui ab aliis X. appellatur. Vide annotat. 1. ad Joannem IV. Pontif. LXXIV.

(2) Κόπρος *ſtercus* eſt, & ὄνομα *nomen*. Pudendi cognominis originem refert Zonaras lib. 15. Annal. pag. 80. *Natus eſt Leoni catulus Patre crudelior, cujus matrem Mariam diademate ornavit, & puerum in magna Eccleſia baptizavit, Conſtantini nomine indito: qui cum in ſacroſancta illa aqua mergeretur, fertur excreviſſe ſtercus, unde* Copronymus *eſt cognominatus.* Eodem modo Theophanes in Chronographia

que ſpe dejectus, *Chriſto prævio* (3) iter ingreſſus ad Pippinum confugit in Galliam, ubi magnus ei honos habitus eſt (4). Tunc, cum in Cariſiaco villa ad Iſaram prope Noviodunum in Britaniaco monaſterio degeret, Gallicanæ Eccleſiæ Antiſtitibus dediſſe undeviginti reſponſa fertur, a Sirmondo primum edita: inter quæ ſuppoſititium eſt undecimum illud *De Presbytero*, *qui*

pag. 266. Vide Baronium ad an. 719. §. 20. & ad an. 775. §. 3.

(3) Anaſtaſius in Vita hujus Pontificis tom. 1. pag. 201. num. 238.

Baronius ad an. 753. §. 9. *Quod audiſti ab Anaſtaſio dictum, prævio* Chriſto, *profectum Stephanum Papam, alluſiſſe eum putamus ad ritum illum Romanæ Eccleſiæ, quo ſoleret peregrinantes Romanos Pontifices præcedere ſacratiſſima Euchariſtia.*

(4) *Dilucidum hic eſt plane, penes Papam fuiſſe ſummam adminiſtrationem Romæ & Exarchatus, ipſum pacis fœdera ſanxiſſe, bellis obviaſſe, Urbes defendiſſe ac recuperaſſe, hoſtes propulſaſſe, auctoritate apud Imperatores & Reges circumjacentes plurimum valuiſſe. Ita jam re, necdum nomine Principatus penes illum erat, moderante his omnibus Numinis providentia, inter tantas bellorum tempeſtates.* Thomaſſinus de Vet. & Nova Eccleſiæ diſciplina tom. 3. lib. 1. cap. 29. §. 6.

Antequam in Gallias pergeret Pontifex, Legatis Imperatoris & Regis Pippini cinctus ad Regem Langobardorum Papiam profectus eſt, ab eoque repetiit Ravennatium Civitatem, & Exarchatum, & reliqua Reipublicæ loca, quæ ipſe vel ejus prædeceſſores Langobardorum Reges invaſerant, &c. Petiit, ut Dominicas, quas abſtulerat, redderet oves, & propria propriis reſtitueret, ut ait Anaſtaſius in Stephano II. pag. 202. n. 239. & 240. to. 1. *Has urbes repetebat Pontifex & provincias, ut ad Romanum jam Pontificem pertinentes, qui patrem illis ſe & Patronum ſpiritalem, temporalemque exhibebat jamdiu, qui jamdiu regebat & tuebatur, qui earum ſaluti theſauros ſuos toties impenderat, vitam impendere toties præſto fuerat, qui Langobardorum tyrannicæ dominationi toties ſubduxerat, qui unus gubernacula tractaverat, ex quo Imperatores his ſe Italiæ curis penitus exuiſſent.* Thomaſſinus loc. cit. §. 7.

qui, cum deeſſet aqua, periclitantem infantem vino An. 754.
baptizavit. (5) Tunc etiam Pippinum cum fi- §. 1.2.14.
liis Carolo & Carolomanno ſacri olei unctione Pag. §. 5.
inauguravit Regem, ac fœdus juxta pacta inter 8.
Gregorium III. & Carolum Martellum conventa
ſancivit, ut Pontifex Pippinum ejuſque ſucceſſo-
res collata *Patriciatus* dignitate conſtitueret Pa-
tronos ac Defenſores Sedis Apoſtolicæ: (6) Pip-

S 3 pinus

(5) Ipſa reſponſi verba hæc ſunt apud Lab. tom. 6. Conc. pag. 1652. & apud Harduinum tom. 3. Pag. 1987. *Si in vino quis, propterea quod aquam non inveniebat, omnino periclitantem infantem baptizavit, nulla ei exinde adſcribitur culpa. Infantes ſic permaneant in ipſo baptiſmo. Nam ſi aqua adfuit præſens, ille presbyter excommunicetur, & pœnitentiæ ſubmittatur, quia contra Canonum ſententiam agere præſumſit*. Hoc reſponſum datum a Stephano II. ut conſuleret neceſſitati, aliqui exiſtimarunt.

Hos refellit Harduinus Quæſt. De baptiſmo in vino. *Nam qua lege ſancitum eſt, baptiſmus ut ſuſcipiatur, ſi quidem conſultum ſaluti noſtræ cupimus; eadem nominatim excipitur, quemadmodum rite tradatur, ex aqua nimirum, ipſo legem ſtatuente Domino*: Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non poteſt introire in Regnum Dei ..... *Hinc Auguſtinus, cujus tot paſſim occurrunt de Baptiſmi natura ac dotibus præclaræ voces atque ſententiæ, idem de materia affirmate quidem ac præciſe; ſed tamen vere pronunciat* tract. 15. in Joan. *Tolle aquam, non eſt baptiſmus*. Poſtea idem Harduinus, multis argumentis oſtendit, reſponſum illud non ſolum eſſe mendoſum, quod nonnulli ajebant; ſed etiam ſubdititium, & *ab imperito aliquo conſarcinatore, nec ſatis provido aſſutam hanc infeliciter laciniam Stephani reſponſis; & ab eodem pari arte atque fallacia Siricio quoque ipſi attributam ſub Gratiani monachi tempora*.

Etiam Natalis Alexander in Theologia dogmatica lib. 2. tract. 2. de Baptiſmo cap. 1. art. 2. Regula 2. dicit, *hujus Reſponſi non ſatis autentica, nec certa exſtare monumenta*. Vide Cointium ad an. 754. §. 17.

(6) Petrus de Marca lib. 1. de Concordia cap. 12. §. 3. *Hic* (Stephanus II.) *dum Aiſtulphi Langobardorum regis armis undique premeretur* (*qui quidem poſt Exarchatus & provinciæ Romanæ civitates, depulſis inde Conſtantinopolita-*

no-

Digitized by Google

pinus vero atque alii poſt ipſum Reges Francorum, quoniam Orientis Imperatores omnem Eccleſię defendendę curam abjeciſſent, tenerentur illam
Bar. an. adverſus quoſcumque Langobardorum & Græco-
755. §. 24. rum impetus tueri atque defendere. Quare Pip-
26. pinus bis cum exercitu Italiam ingreſſus, fœdi-
Pag. §. 5. fragum Aiſtulphum coegit reſtituere Exarchatum,
6. quem occuparat, pulſo Eutychio Exarchorum poſtremo. Recuperatas ditiones Apoſtolicæ Sedi omnes

norum præſidiis, valido exercitu occupatas, patrimonia Eccleſiæ Romanæ uſurpaverat) ad Gallias magno procerum Romanorum comitatu ſtipatus acceſſit; ubi fœdus cum Pippino Rege pepigit iis conditionibus, ut Rex ejuſque filii Patricii Romanorum dicerentur, & Ravennæ Exarchatus, a Langobardis armorum vi repetitus, donatione Pippini in Romanam Eccleſiam transferretur. Hæc conventa liquidius oſtendi non poſſunt, quam ipſiuſmet Stephani verbis: qui cum denuo ab Aiſtulpho fœderibus infractis Romæ obſidionem pateretur, pacta illa Pippino refricat: Dum veſtris mellifluis obtutibus præſentati ſumus, omnes cauſſas Principis Apoſtolorum in veſtris manibus commendavimus, Quoniam quidem inſpirati a Deo aurem petitionibus noſtris accommodare dignati eſtis, & vos beato Petro polliciti eſtis, ejus juſtitiam exigere, & defenſionem ſanctæ Dei Eccleſiæ procurare. *Patricii vero dignitatem Stephanum Pippino Regi & ejus filiis contuliſſe, fidem facit epiſtola Stephani tertia, cujus inſcriptio hæc eſt:* Dominis Excellentiſſimis Pippino Regi & noſtro ſpirituali compatri, ſeu Carolo & Carolomanno item Regibus, & utriſque Patriciis Romanorum Stephanus Papa.

Porro *Patricii nomen duo quædam complectebatur, & juriſdictionem, qua Reges in Urbe ex conſenſu Pontificis & populi Romani potiebantur, & protectionem ſeu defenſionem, quam Romanæ Eccleſiæ polliciti erant.* Dicit *juriſdictionem*, non *dominium*, quod *Patriciatus* vocabulo ſignificari arbitrantur obtrectatores Romanæ Eccleſiæ: nec dicit, Francorum Reges juriſdictionem illam habuiſſe ipſos per ſe, tamquam ſupremos Principes ac Dominos, ſed delatam eis fuiſſe *ex conſenſu Pontificis*, quicum conjungitur populus Romanus juxta phraſim Anaſtaſii: *Sanctus Petrus, & Reſpublica Romanorum*. Vide Pagium ad an. 789. §. 9. & citatum Cointium §. 57.

Lu-

mnes conceſſit, atque ita Pontificis Romani Principatum amplificavit. (7) *Pontifex nova ditione ornatus Ravennatem adminiſtrationem Archiepiſcopo, & tribunis Civitatis conceſſit, unde Archiepiſcopus*
V 4 *ſe*

Ludovicus Thomaſſinus De vet. & nova Eccleſiæ diſciplina tom. 3. lib. 1. cap. 29. §. 8. *Nulli hinc ſuſpicionum fomites, nulli æmulationis aculei in Republica vel Civitate Romana, ut quæ in unum cum Eccleſia B. Petri corpus jamdiu concreviſſet, non alio multis ſæculis defenſore uſa, non alio capite conſpicua, quam Pontifice Romano. Ideo & cum Deſiderius Aiſtulpho ſucceſſiſſet, & Rachis repudiata veſte Monaſtica regnum repeteret, ille Reipublicæ*, Reipublicæ ſe redditurum profeſſus, *hoc eſt Eccleſiæ, Ducatum Ferrarienſem reddidit cum aliis Urbibus, ea conditione, ut Pontifex Rachiſem compelleret in ſuum ſe Cœnobium rurſus abdere: quod & fecit.*

(7) Quot urbes complecteretur donatio Pippini, quæ Anaſtaſii ætate ſervabatur in tabulario Romanæ Eccleſiæ, parum convenit. Nam Leo Oſtienſis lib. 1. Chron. Caſin. cap. 8. eam donationem extendit præter fines Urbium, quas Anaſtaſius recenſet. Antonio Pagio ad an. 755. §. 6. *certum videtur, ab hoc tempore plenam in rebus civilibus adminiſtrationem Pontifices tam Romæ, quam in Exarchatu Ravennatenſi exercuiſſe, niſi rebellionum motibus aliquando impedirentur. Romani enim*, ait idem Pagius ad an. 796. §. 11. *anno 754. quo Pippinus Exarchatum Ravennæ Principi Apoſtolorum ejuſque ſucceſſoribus conceſſit, Conſtantini Copronymi Imperatoris hæretici, qui eos adverſus Langobardos defendere non poterat, dominationem penitus excuſſere, & Rempublicam inſtituere, cujus caput Romanus Pontifex, Defenſor vero ac Protector Pippinus Galliarum Rex dicti ſunt. Hinc quando Stephanus II. in ſuis litteris de Aiſtulpho Langobardorum Rege, & de vexatione Urbis Romanæ ſermonem habet, nuſquam meminit Imperatoris, Romanoſque populum ſuum appellat*, ut videre eſt in ejus Epiſtolis 3. 4. & 6. ad Pippinum Regem. Eodem modo loquitur Paulus Stephani ſucceſſor, & Hadrianus I. ille in epiſtolis 2. & 7. ad Pippinum, hic epiſtola 4. ad Carolum Magnum, ſcripta anno 775.

Nec refert, quod memoratæ epiſtolæ, ut ſubjicit idem Pagius §. 14. *dicantur datæ* imperante Domino piiſſimo Auguſto Conſtantino a Deo coronato, Magno Imperatore anno XXXII. *vel aliquo alio ejuſdem Imperatoris*. Nam *præfati Pon-*

ſe Exarchum inſcripſit . (8) Aiſtulpho mortuo , orta inter Langobardos de ſucceſſore certamina , Stephanus Deſiderium Langobardorum in Tuſcia Ducem juvit auxiliis Francorum ad Regnum obtinendum, lege ea, ut Urbes redderet a Pippino Romanæ Eccleſiæ donatas , & contra pactum ab Aiſtulpho retentas, Faventiam videlicet , Forum Cornelii, Ferrariam, Auximum, Anconam, Humanum, & Bononiam. Ex his Faventiam duntaxat, & ut ait Anaſtaſius, *univerſum Ducatum Ferrariæ in integrum* Pontifex recepit , quod Deſiderius Regnum adeptus non ſtetiſſet in fide . (9)

Bar. an. 756. §. 2. 5.

Pag. 214.

Pontifices Romani iis formulis tunc uſi ſunt, tamquam notis temporariis, quæ nullam ſubjectionem inſerebant . In Concilio Romano anno 743. *habito legitur, ut ibidem apud Baronium num.* 17. *videre eſt*: Factum eſt hoc Concilium anno ſecundo Artabaſdi Imperatoris, nec non Luitprandi Regis anno trigeſimo ſecundo , indictione duodecima. *Sed inde non ſequitur, Romam Luitprando Langobardorum Regi ſubditam fuiſſe ; alioquin uno eodemque tempore duos ſupremos Dominos agnoviſſet, Artabaſdum nempe Imperatorem , & Luitprandum Regem ; cum tamen certum ſit , Luitprandum numquam in Urbem Romam dominationem exercuiſſe*. Vide annotat. 3. ad Leonem III. Pont. XCVIII.

Fruſtra vero & ſine cauſſa laborat Cajetanus Cennus Præfat. in Tom. 4. Anaſtaſii Bibliothecarii §. 21. & 22. pag. CC. ut oſtendat contra Pagium , amplificatum a Pippino, non inſtitutum Romanæ Eccleſiæ Principatum . Eſt enim Pagius in eadem ipſa ſententia ad ann. 755. §. 6. quem locum Cennus memorat, & ego modo recitavi . Nimirum dicit, *ab hoc tempore plenam*, non novam & inſolitam, *in rebus Civilibus adminiſtrationem Pontifices tam Romæ, quam in Exarchatu Ravennatenſi exercuiſſe*. Antea igitur aliquam exercebant. Pagius itaque facit Pippinum amplificatorem non inſtitutorem Eccleſiaſtici Principatus: præſertim cum reſtitutiones ante donationem Pippinianam Eccleſiæ factas, quas tantopere adverſus Pagium Cennus urget , Pagius ipſe agnoſcat & narret ad an. 704. §. 2. ad an. 741. §. 10. & ad an. 755. §. 5.

(8) Sigonius extremo libro 3. de Regno Italiæ ad an. 755. pag. 129.

(9) Nec interim animo minus intento rebus ſacris curandis fuit. Damnavit enim impium conventiculum juſſu Conſtantini Copronymi habitum Conſtantinopoli contra imagines ſacras, (10) eumdemque Copronymum ſtuduit ab ſcelere revocare. Bar. an. 754. §. 36.

(9) Quid ſibi velint verba hæc Anaſtaſii, explicat Anaſtaſius ipſe in vita Hadriani I. pag. 235. ſcribens, Deſiderium ſibi uſurpaſſe *Civitatem Faventiam, & Ducatum Ferrariæ ſeu Comaclum de Exarchatu Ravennate, quas ſanctæ memoriæ Pippinus Rex, & ejus filii Carolus & Carolomannus Excellentiſſimi Reges Francorum & Patricii Romanorum Beato Petro concedentes obtulerunt*.

(10) Theophanes in Chronographia pag. 285. *Eodem anno* (754) *impius Conſtantinus adverſus ſanctas & venerandas imagines illegitimum trecentorum triginta & octo Epiſcoporum in Hieriæ Palatio coegit conciliabulum*. In eo definitum, ſacras imagines idola eſſe, & qui eas colerent, *idololatras*: damnatique anathemate, qui honorem illis haberent: decretum inſuper, ut hæc ſceleratorum hominum coitio *Septima Oecumenica Synodus* diceretur. Hujus Acta inſerta ſunt Actioni VI. veræ ac legitimæ Synodi Œcumenicæ VII. & ibidem refutata ac reſciſſa. Quidam tradunt, hanc Iconomachorum turbam eo impietatis provectam, ut edito canone negaverit, Deiparam Virginem, & Sanctos poſſe precibus ac patrocinio Deum nobis propitium reddere, cauſſamque noſtram adjuvare. Quod falſum eſt. Nam apud Labbeum tom. 7. Conc. pag. 871. & 872. ita in eo conventiculo ſtatutum reperio: *Si quis non confitetur, ſanctam ſemper Virginem Mariam proprie & vere Deiparam, quavis viſibili & inviſibili creatura ſuperiorem, & cum ſincera fide ejus interceſſiones, tamquam quæ libertatem apud eum, qui ex ſe genitus eſt, Deum habeat, non poſtulaverit, anathema*. Et paulo poſt: *Si quis non confitetur, omnes, qui a ſæculo huc uſque & ante legem, & in lege, & in gratia a Deo dati fuerunt, Sanctos venerandos eſſe coram Deo & anima & corpore, & horum interceſſiones non petierit, utpote qui libertatem apud Deum habeant pro mundo ſecundum Eccleſiaſticam traditionem intervenire, anathema*. Nec *aliud*, ut ait Nat. Alexander in Hiſt. Eccl. ſæc. VIII. cap. 2. art. 1. §. 2. *colligi poteſt ex Actis* S. Stephani Junioris, *laudatis a Cardinali* Baronio: *quæ blaſphemiæ quidem meminere ab Iconomachorum Antiſtitibus verbo tenus in beatam Virginem prolatæ, non autem canone ſancitæ*. Pſeudoſynodus VII.

Bar. an. 757. §. 1. Pag. §. 1. re. Ingentibus pro Eccleſia laboribus perfunctus, anno 757. VIII. Kal. Maji obiit, cum Pontificem ſe geſſiſſet *annos quinque*, *& dies undetriginta*.

XCV.

S. PAULUS I.

ANNO CHRISTI 757.

CONSTANTINI COPRONYMI 17.

STEPHANO II. *a cuncta populorum caterva* (1) ſubſtituitur Paulus ejus frater, ipſe quoque Romanæ Eccleſiæ Diaconus. (2) Vix Pontifex factus, antequam conſecraretur (conſecratus autem eſt IV. Kal. Jun. anno 757.) epiſtolam dedit ad Pippinum Regem Francorum, petens, ut pergeret juxta fœdus præſidio eſſe Romanis. (3) An-

Bar. an. 757. §. 2. 3. 4. Pag. §. 1. 2.

(1) Paulus electus Papa I. epiſt. 1. apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 1676.

(2) Nunc primum duo fratres alius protinus poſt alium Pontifices facti. Poſt hos ſæculo XI. Benedictus VIII. & Joannes XIX.

(3) Epiſtola illa apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 1675. prima dicitur, in Codice autem Carolino eſt tertia decima. Porro Codex Carolinus ita dictus eſt, quod juſſu Caroli Magni compoſitus fuerit: Continet novem & nonaginta epiſtolas a ſummis Pontificibus Gregorio III. Zacharia, Stephano II. Paulo I. Stephano III. Hadriano, & Pſeudopapa Conſtantino ſcriptas ad Carolum Martellum, Pippinum, Carolomannum, & Carolum Magnum de rebus *temporalibus* ad Apoſtolicam Sedem pertinentibus. Codicem hunc a Sebaſtiano Tengnagelio Bibliothecæ Cæſareæ Vindobonenſi Præfecto acceptum, referente Petro Lambecio lib. 2. Bibliothecæ Cæſareæ cap. 5. pag. 322. anno 1613. in lucem edidit

Anno Pontificatus quarto, data ad eumdem Pippinum alia epiſtola, rogavit, ut Deſiderium Regem Langobardorum urgeret, donec *omnes juſtitias beati Petri Apoſtolorum Principis, omnia videlicet patrimonia, jura etiam & loca, atque fines, & territoria diverſarum Civitatum ſuarum Reipublicæ Romanorum ſibi pleniſſime reſtitueret*. (4) Copronymum vero, qui non modo ſacris imaginibus pertinaciter infeſtus erat, ſed etiam ſæviebat in Monachos, legationibus & litteris conatus eſt ab impietate avocare. Multa Sanctorum corpora e cœmeteriis, quæ Langobardorum incurſionibus expoſita magnas fecerant ruinas, tranſtulit in Urbem, & in locis decentioribus collocavit. In his etiam corpus S. Petronillæ filiæ B. Petri. (5) *Annos decem & menſem unum* ſummo Sacerdotio præfuit. Ceſſit e vita IV. Kal. Jul. anno 767. quo die, haud expectata ejus morte, Conſtantinus nondum Clericus, potentia fratris ſui Totonis Ducis Nepeſini invaſit Pontificatum, ac per *annum & menſem* tenuit. (6)

Bar. an. 758. §. 2.

Bar. an. 767. §. 4. 5.

Pag. §. 3.

XCVI.

dit Jacobus Gretſerus ad refellendas calumnias Centuriatorum Magdeburgenſium contra *temporale* Romani Pontificis dominium. Vide Muratorii monitum in Epiſtolas Codicis Carolini tom. 3. part. 2. Script. Rer. Italic. pag. 73.

(4) Cointius in Annal. Eccl. Franc. ad an. 760. §. 6. ex memorata epiſtola, quæ apud Lab. tom. 6. Conc. pag. 1679. eſt tertia, & Codicis Carolini 21. *Patrimonia diſtingue a juribus, locis, finibus, ac territoriis Civitatum. Nam jura, loca, fines, ac territoria Civitatum pertinent ad donationem Pippinianam, partemque conſtituunt Principatus a Pippino Rege Pontifici Romano collati. Patrimonia vero cum intra, tum extra donationem Pippinianam conſiſtunt* pro ſubſidio tantum & alimento pauperum Chriſti, ſeu luminarium continuatione, *ut Gregorius tertius Papa in litteris ad Carolum Majorem-Domus, patrem Pippini Regis loquitur* apud Baronium ad an. 740. §. 20.

(5) Vide Hiſtoriam noſtram Apoſtolicam, ubi de Apoſtolis in univerſum annotation. 18.

(6) Vide annotat. ad S. Gregorii epiſt. 46. pag. 698. to. 2.

XCVI.

STEPHANUS III.

ANNO CHRISTI 768.

CONSTANTINI COPRONYMI 28.

EJECTO Conſtantino Pſeudopapa, ubi ſediſſet annum unum, menſem unum, *& qui ſubrogatus eſt præter jus faſque, Philippo pariter ceſſare juſſo, legitime riteque ex ſacrorum canonum præſcripto creatur Stephanus Nonis Auguſti menſis, hujus nominis quartus, dictus a nonnullis tertius*, (1) Olivi filius, Siculus. Is accitis ex Gallia atque Italia Epiſcopis, Concilium Romæ anno inſequente habuit, in quo anathemate percuſſus eſt falſus Pontifex Conſtantinus, ſancitumque decretum coercendis affectantibus Pontificatum. *Tunc allatis ſacratiſſimis canonibus, eiſque liquido perſcrutatis, prolata eſt ſententia ab eodem Sacerdotali Concilio ſub anathematis interdicto, ne ullus umquam præſumat Laicorum, neque ex alio ordine, niſi per diſtinctos gradus aſcendens, Diaconus, aut Presbyter Cardinalis factus fuerit, ad ſacrum Pontificatus honorem promoveri.* (2) *De Epiſcopis vero atque Presbyteris & Diaconibus, quos ipſe Conſtantinus conſecraverat, ita in eodem Concilio promulgatum eſt,*

Bar. an. 768. §. 1. Pag. §. 1.

Bar. an. 768. §. 1. 4. 7. Pag. §. 1.

(1) V. annotation. 1. ad Stefanum II. Pontif. XCIV.

(2) Ex Anaſtaſio decretum recitat Gratianus diſt. 79. cap. 4. unde colligi videtur, ſolis Presbyteris & Diaconis Cardinalibus ſummum Pontificatum fuiſſe reſervatum, cum antea etiam Subdiaconi Pontifices crearentur, ut dictum eſt annotat. 1. ad vitam Deuſdedit. Pontif. LXX. V. annotat. 1. ad Sabinianum Pontif. LXVII. & ad Valentinum Pontif. CII.

eſt, ut Epiſcopi illi, ſi aliquis eorum Presbyter, aut Diaconus fuerit, in priſtinum honoris ſui gradum reverteretur. Et ſi placabiles fuiſſent coram populo civitatis ſuæ, denuo facto decreto electionis, more ſolito cum Clero & plebe ad Apoſtolicam adveniſſent ſedem, & ab eodem ſanctiſſimo Stephano Papa benedictionis ſuſciperent conſecrationem. Presbyteri vero illi, ac Diaconi ab eodem Conſtantino conſecrati, ſimili modo in eo, quo prius exiſtebant, habitu reverterentur. Et poſtmodum ſi qui eorum placabiles extitiſſent, antefatus beatiſſimus Pontifex Presbyteros eos aut Diaconos conſecraret. Statuens, ut hi, qui ex eis conſecrandi erant, nequaquam ad potiorem honorem aſcenderent, nec ad Pontificatus promoverentur culmen. Poſtea *in eodem Concilio ſtatutum eſt, ut omnia, quæ idem Conſtantinus in Eccleſiaſticis Sacramentis, ac divino cultu egit, iterata fuiſſent*, ſeu ut legunt alii, *iteranda eſſent, præter ſacrum Baptiſma, atque ſanctum Chriſma*. (3) Damnata quoque Pſeudoſynodus Conſtantino-

(3) Anaſtaſius Bibliothecarius in vita hujus Pontificis pag. 227. & 228.

Natalis Alexander in Hiſt. Eccl. ſæc. VIII. cap. 1. art. 8. pag. 656. tom. 5. *Ex Anaſtaſii narratione difficultas oritur graviſſima de Sacrarum Ordinationum iteratione. Videtur enim iterum ordinaſſe Epiſcopos, quos Antipapa Conſtantinus conſecraverat. Sed reſpondemus*, Sacramentum Benedictionis *vocari ab Anaſtaſio, quod Sacramentale duntaxat quoddam fuit, rituſque ſacer, quo antiquitus depoſiti, & gradu ſuo dejecti, Pontificiæ reconciliationis beneficio ad priſtinos honores iterum promovebantur, & priſtinos in gradus reſtituebantur. Ritum etiam illum* Conſecrationem *appellavit Anaſtaſius, quia cum Ordinum ſuorum inſignia reciperent coram Altari, & Benedictione Epiſcopi reconciliarentur, ac poteſtatem obeundi munia Ordinum, quos illegitime ſuſceperant, ejus indulgentia conſequerentur, videbantur quaſi de novo conſecrari. Alio modo reſpondet Auxilius lib. 2.* De Ordinationibus Formoſi Papæ *ca.* 4. Numquam exemplum a malis eſſe ſumendum.... Quocirca Conſtantinus, qui Neophytus, armiſque circumſeptus Apo-

Apoſtolicam ſibi Cathedram uſurpavit, jure damnatus atque dejectus eſt. Jam vero quod eum oculis privarunt, non Apoſtolicum, ſed Apoſtaticum eſt. Ordinationem quoque ejus non rectitudinis intuitu, ſed invidiæ zelo, contra Sanctorum Patrum ſanctiones, in priſtinos depoſuerunt gradus. *Et infra :* Bene quod Neophytum ab Apoſtolica celſitudine projecerunt. Sed manifeſte in eis peccaverunt, qui ſecundum canones ordinati fuerant, & eos deponere non formidarunt, eoſque nefario auſu iterum in eadem ordinatione conſecrandos eſſe ſtatuerunt. Alioqui fruſtra Sanctiſſimus Leo Papa conſuluit, ut Pſeudoepiſcopi abjiciantur, & eorum Ordinatio rata conſiſtere poſſit. Fruſtra enim Papa Anaſtaſius præfixit, ut Ordinationes Acacii nulla portio læſionis attingeret. *Verum multo veriſimilius eſt, Stephanum & Epiſcopos, qui in Romana Synodo cum ipſo ſederunt, non ita fuiſſe Traditionis neſcios, ut ordinatos a Conſtantino, qui vere, etſi non legitime & canonice, conſecratus erat Epiſcopus, iterum ordinandos cenſerent. Ut enim alia omittam, non ignorabant celebre illud* S. Gregorii Magni *reſponſum lib.* 2. *epiſt.* 32. *ad Joannem Epiſcopum Ravennatem data*: Illud autem quod dicitis, ut is, qui ordinatus eſt, iterum ordinetur, valde ridiculum eſt, & ab ingenii veſtri conſideratione extraneum : niſi forte quod exemplum ad medium deducitur, de quo ille judicandus eſt, qui tale aliquid feciſſe perhibetur. Abſit autem de Fraternitate veſtra ſic ſapere: ſicut enim baptizatus ſemel, iterum baptizari non debet : ita qui ordinatus eſt ſemel, in eodem Ordine iterum conſecrari non debet. Sed ſiquis forſitan cum levi culpa ad Sacerdotium venit, pro culpa pœnitentia indici debet, & tamen Ordo ſervari. *Non ignorabant decretum Concilii Capuani, quo Bonoſi hæretici Ordinationes probatæ ſunt: nec Synodi Carthaginenſis tertiæ ſanctionem, qua Concilii Capuani ſententia confirmata eſt. Non ignorabant, S. Auguſtinum* Lib. 1. De Baptiſmo contra Donatiſtas *cap.* 1. *probare, non eſſe iterandum hæreticorum baptiſma, quia nec Sacramentum dandi baptiſmi, id eſt Ordinatio in eis iteratur. Non eſt igitur exiſtimandum, eruditum Pontificem, ceteroſque Præſules, præcipue Gallicanos, qui ſacra eruditione erant conſpicui, a Traditione defeciſſe, & ſanxiſſe Ordinatos a* Conſtantino *Antipapa iterum eſſe ordinandos*. Sentit hoc etiam Bar. ad an. 769. §. 6.

Contra vero Joannes Morinus in Comment. De Sacris Ordinationibus part. 3. Exercitat. 5. cap. 5. aſſerit, Ordinatos a Conſtantino, utpote qui nullum Sacramenti Ordinis characterem recepiſſent, iterum initiatos fuiſſe Ordinibus ſacris.

(4)

nopolitana adverſus imagines ſacras, cultuſque earum probatus. Concilio dimiſſo, Stephanus *ſtatuit, ut omni Dominico die a ſeptem Epiſcopis, Cardinalibus hebdomadariis, qui in Eccleſia Salvatoris obſervabant Miſſarum ſolemnia, ſuper Altare Beati Petri celebraretur, & Gloria in excelſis Deo, diceretur*. (4) Obiit Kal. Februarii anno 772. cum an- Bar. an. 772. §. 1. Pag. §. 1.

(4) Anaſtaſius Bibliothecarius pag. 230.

Baronius ad an. 769. §. 12. *Hic prima mentio de ſeptem Epiſcopis Cardinalibus reperitur, illis ſcilicet, qui proximos Urbi habentes Epiſcopatus aſſiſterent Pontifici, eidem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ annexi cardini*.

Idem Baronius ad an. 1057. §. 19. ex ſcripto antiquo Vaticano codice ſacrorum rituum: *Eccleſia Lateranenſis ſeptem Cardinales Epiſcopos, hoſque dictos Epiſcopos collaterales, & hebdomadarios, eo quod ſingulis hebdomadibus per vices expleant munus Pontificis. Epiſcopi Cardinales erant hi, Epiſcopus Oſtienſis, Epiſcopus Portuenſis, Ep. S. Rufinæ ſive Silvæ candidæ, Ep. Albanenſis, Ep. Sabinenſis, Ep. Tuſculanus, Ep. Præneſtinus*. De his agit etiam Joannes Diaconus in l. De Eccleſia Lateranenſi cap. 8. apud Mabillonium tom. 2. Muſei Italici pag. 566. & Muratorius in Antiquitatibus Italicis medii ævi Diſſertat. 61. pag. 168. tom. 5.

Martene lib. 1. de antiquis Eccleſiæ ritibus cap. 3. art. 8. §. 3. pag. 327. *Quo ex loco diſcimus, ſeptem Epiſcopos Cardinales olim in Eccleſia Lateranenſi hebdomadatim miſſarum ſolemnia perſolviſſe: quam, ob hanc prærogativam, laudat & extollit Petrus Damiani lib. 2. epiſt. 1. ad ſanctos Epiſcopos Lateranenſis Eccleſiæ Cardinales. De hac conſuetudine ita ſcribit Joannes Diaconus in lib.* De Eccl. Lateranenſi *ca.* 8. Ad hoc igitur tam ſolemne ſacroſanctum Altare.... nullus ad ſacrificandum audet accedere præter Domnum Apoſtolicum, & ſeptem Cardinales Epiſcopos ejuſdem Eccleſiæ hebdomadarios, qui Miſſam in hac ſacroſancta Baſilica celebrant per hebdomadas ſuas.

Bona lib. 2. rer. Liturgic. cap. 4. §. 5. *Ratio hujus edicti eſt, quia olim a ſolo Epiſcopo* (Gloria in excelſis) *dici poterat, a Presbyteris vero in ſolo die Paſchatis dicebatur, ut initio libri Sacramentorum S. Gregorii legimus: non quia ad Epiſcopos maxime pertineat Miſſam celebrare, ut explicat Suarez,* tom. 3. in 3. p. diſput. 83. ſect. 1. *ſed quia re vera ſic*

annos tres, *menſes quinque*, *dies ſeptem & viginti* in Pontificatu fuiſſet. (5)

XCVII.

HADRIANUS I.

ANNO CHRISTI 772.

CONSTANTINI COPRONYMI 32.

HADRIANUS Theodori filius, Romanus, Diaconus Cardinalis vitæ ſanctimonia &
Bar. an. eruditione inſignis, anno 772. V. Idus Februar.
772. §. 3. Pontifex creatus eſt. Statim quoſdam proceres
5. 8.
Pag. §. 1. exilio damnatos revocavit in Urbem, & alios emiſit carcere: (1) & petentibus Venetis, *ut novum daret Rivoalto circumjacentibuſque inſulis Epiſco-*

ſic ferebat mos priſcus Eccleſiæ, *ut ſoli Epiſcopi hunc hymnum dicerent*, *ſicut ſoli in prima populi ſalutatione dicunt* Pax vobis *iis diebus*, *quibus* Gloria in excelſis *dici ſolet*. Vide annotat. 3. ad Teleſphorum Pontif. IX. & annotat. 8. ad Symmachum Pontif. LIII.

(5) Ambroſius Autpertus in epiſt. ad hunc Pontificem, quam præponit libris ſuis in Apocalypſim S. Joannis tom. 13. Bibl. Patr. pag. 404. *Peto ut veſtro etiam decreto profuturi firmi maneant*: *quod videlicet nullum ante me alium tractatorem feciſſe reperio*. Ex his verbis Mabillonius Præfat. in Part. 2. ſæc. 4. Benedict. num. 177. colligit, Autpertum *exiſtimaſſe*, *nullum ante ſe exſtitiſſe* Tractatorem, *qui libris ſuis approbatorii decreti auctoritatem a Papa flagitaverit*.

(1) Teſte Anaſtaſio in Vita hujus Pontificis to. 1. pag. 233. & 234. num. 292. Ex hoc tempore *plenam in rebus civilibus adminiſtrationem Romæ Pontifices exercuerunt*, *niſi rebellionum motibus aliquando impedirentur*. Petrus de Marca lib. 3. de Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 11. §. 7.

ſcopum, *benigne* annuit. (2) Altero menſe Pontificatus nondum exacto, Deſiderium Eccleſiaſticæ ditioni infeſtum cernens, verenſque minitantem Urbi, per Legatos rogavit Carolum Magnum, ut exemplo Patris Pippini ſuccurſum vellet Eccleſiæ, atque Exarchatui, & Regem compelleret ad reſtituendas Urbes occupatas contra fœdus. Ille Romanæ Eccleſiæ ſubſidio veniens, Deſiderio Ticini obſeſſo, ac demum capto, & Langobardis in deditionem acceptis, eorum in Italia Regno finem impoſuit anno 774. cum ſtetiſſet annos ſex ſupra ducentos. (3) Obſidionis tempore Carolum ad Paſcha celebrandum Romam profectum cum omni honore ſuſcepit Hadrianus, tenuitque ab eo, ut donationes & reſtitutiones a Pippino factas non ſolum confimaret, ſed etiam augeret. (4) Vix

Bar. an. 773. §. 1. 11. 12.

An. 774. §. 6. 7. Pag. §. 1. 13.

T in

(2) Bernardus Juſtinianus de origine Urbis Venetiarum lib. 12. pag. 138. *Coacta igitur Synodo totius Cleri, populique, aſſiſtentibus Duce & Patriarcha* (Gradenſi) *primus creatur Epiſcopus* Obeliatus Eneagrii *Tribuni* Metamauceni *filius, conſtituitur autem Epiſcopalis Sedes in inſula* Caſtellana, quæ Olivolus *appellabatur. Unde & Epiſcopo* Caſtellano *ſemper nomen manſit*. Vide annotat. 2. ad Nicolaum V. Pont. CCX.

(3) Langobardi *in Italiam ingreſſi ſunt anno 568. ideoque Regnum Langobardicum duravit tantum annos 206.* Pagius ad an. 774. §. 7. Vide dicta in Vita & annotationibus ad Joanem III. Pontif. LXIII.

(4) Hadrianus I. in epiſt. ad Conſtantinum & Irenem apud Labbeum tom. 7. Conc. pag. 119. *Carolus Rex Francorum & Langobardorum, ac patricius Romanorum, per ſua laborioſa certamina eidem Dei Apoſtoli Eccleſiæ ob nimium amorem plura dona perpetuo obtulit poſſidenda, tam provincias, quam civitates, ſeu caſtra & cetera territoria, imo & patrimonia, quæ a perfida Langobardorum gente detinebantur, brachio forti eidem Dei Apoſtolo reſtituit, cujus & jure eſſe dignoſcebantur*. Eodem modo Eginhardus in Vita Caroli Magni extremo cap. 6. *Finis hujus belli fuit ſubacta Italia, & res a Langobardorum Regibus ereptæ, Hadriano Romanæ Eccleſiæ Rectori reſtitutæ*. Quoniam vero *reſtituere*, ut verbis

Bar. an. in Galliam reverſum Romam rurſum Hadrianus
781. §. 1. accivit adverſus Eccleſiæ hoſtes . Eo , quoniam
2.
Pag. §. 1. expeditionem ſuſceperat contra Saxones rebellantes, anno duntaxat 781. cum uxore filiiſque Pippino & Ludovico iterum venit ; quorum utrumque Pontifex inauguravit, alterum majorem natu Regem Langobardorum, alterum Aquitaniæ. Tum Carolus territorium Sabinenſe Hadriano ejuſque
Bar. an. ſucceſſoribus conceſſit . Eumdem Carolum rever-
787. §. 64. ſum in Italiam ad reprimendam audaciam Ari-
Pag. §. 6. giſi Ducis Beneventani , qui rebellaverat , idem Pontifex tertio Romæ excepit anno 787. Mire lætum Francorum Principum munificentia ac patroci-

bis utar D. Thomæ 2. 2. quæſt. 62. art. 1. *nihil aliud eſſe videtur, quam iterato aliquem ſtatuere in poſſeſſionem vel dominium rei ſuæ*; idcirco licet conjecturam facere ; provincias & Urbes a Carolo Romanæ Eccleſiæ reſtitutas ad eamdem Eccleſiam ſpectaſſe ſeu jure quodam antiquo , ſeu voluntario conſenſu populorum, qui, ut ait Sigonius lib. 3. de Regno Italiæ ad an. 727. impium ſævumque Leonis Iſauri Iconomachi imperium detrectantes, uſque ab Gregorio II. ſeſe Romano Pontifici dediderant , *atque ejus in omnibus rebus auctoritati obtemperaturos juraverant* : Quo tempore *Romam*, *Romanumque Ducatum a Græcis ad Romanum Pontificem propter nefariam eorum hæreſim perveniſſe* ; idem Sigonius narrat , ſubjiciens e veſtigio : *Fuerunt autem hæc oppida : Roma cum caſtellis , oppidis , & viculis in Tuſciæ partibus, id eſt Portus, Centumcellæ , Cære, Bleda, Maturanum, Sutrium, Nepet, Caſtellum Galleſii , Horta, Polimartium, Ameria, Tuder, Peruſia, Harnia, Ocriculi, & in partibus Latii Signia, Anagnia, Ferentinum , Alatrium, Patricum, Fruſino, ac Tibur, & in regione Campaniæ Sora, Arces, Aquinum, Teanum , & Capua* . Vide Petrum de Marca lib. 3. de Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 10. §. 5. & Cointium ad an. 787. §. 5.

Sigebertus in Chron. ad an. 773. inter Scriptores Rer. Germanic. Piſtorii tom. 1. pag. 780. memoriæ prodidit , Carolum Magnum , poſt captum Ticinum, Romam iterum conceſſiſſe, & Synodo 153. Epiſcoporum & Abbatum celebratæ ab Hadriano interfuiſſe ; in eaque Hadrianum *dediſſe* Ca-

cinio Hadrianum, multo lætiorem reddidit Conſtantini VI. & Irenes matris religio, quorum opera Orientali Eccleſiæ pax reſtituta eſt. Leone enim IV. Copronymi Patris haud abſimili, vita defuncto, filius ejus Conſtantinus decennis puer, cum Irene matre ſanctiſſima femina Imperium adepti, proſcriptam Catholicam Fidem revocarunt. Quam deinde ut ſtabilirent, anno 787. Hadriani voluntate Concilium generale indixerunt adverſus Iconomachos, qui hactenus Orientalem Eccleſiam divexaverant. (5) Suos ad conventum hunc

Bar. an. 785. §. 2.

T 2

Carolo *jus eligendi Romanum Pontificem, & inſuper Archiepiſcopos, & Epiſcopos per ſingulas provincias ab eo inveſtituram accipere definiviſſe*. Sigebertum deſcribit Sigonius ſub initium libri 4. de Regno Italiæ pag. 144. Eſt in eadem ſententia Bellarminus lib. 1. de Clericis cap. 9. Exſtat decretum apud Gratianum diſt. 63. cap. *Hadrianus* 22.

At Synodum illam eſſe commentitiam oſtendunt Baronius ad an. 774. §. 10. & ad an. 964. §. 22. Victorellus in addit. ad Ciaconium in Vita Hadriani I. Petrus de Marca lib. 8. de Concordia cap. 12. §. 9. Ludovicus Thomaſſinus de vetere & nova Eccleſiæ diſciplina Part. 2. lib. 2. cap. 20. & 25. & Nicolaus Alemannus De Lateranenſibus Parietinis cap. 10. pag. 82. Horum ſententiam ſecutus ſum Diſſertat. 19. unde ea ſumes, quæ ad hunc locum pertinent. Vide Cardinalem Petram tom. 4. Comment. ad Conſtitut. Apoſtol. pag. 121. num. 26.

(5) Œcumenicum VII. Nicænum II. Conſtantinopoli anno 787. inchoatum, ac deinde Nicæam Bithyniæ tranſlatum, ideoque *utriuſque Urbis nomine a Scriptoribus*, ut ait Petrus de Marca lib. 2. De Concordia cap. 17. §. 2. *Conſtantinopolitanum, vel Nicænum dictum*. Abſolutum eſt eodem anno. Numerus Epiſcoporum, qui interfuerunt, incertus. Non plus quinquaginta ſupra trecentos fuiſſe, magis credo. Præfuerunt Hadriani Legati Petrus Archipresbyter Eccleſiæ S. Petri, & Petrus Monachus atque Abbas S. Sabæ. Quod ſi Taraſius Epiſcopus Conſtantinopolitanus habita oratione Concilium inchoavit, & interlocutionibus direxit, id fecit permiſſu Legatorum. Hi ſiquidem contenti primum conſeſſus locum tenere, negotium ei dederunt, utpote Græcæ linguæ peritiſſimo, atque exercitatiſſimo in iis

Concilium Œcumenicum VII.

Digitized by Google

hunc Legatos miſit Hadrianus, quemadmodum anno 794. ad Synodum a Carolo Magno, ſe pariter conſentiente, indictam Francofurtum. (6)

Ei-

iis rebus, de quibus agendum erat. Ceterum *eos in præcipuo capite, de quo erat controverſia, jus ſuum uſurpaſſe, ſententiam a Patriarchis & ceteris Epiſcopis exigendo*, obſervat Petrus de Marca lib. 5. de Concordia cap. 14. §. 5. Concilium actionibus ſeptem perfectum eſt. Græci Codices octavam adjiciunt, eam videlicet, quæ habita eſt Conſtantinopoli, quo Conſtantinus & Irene revocarunt Epiſcopos, ut ab ipſis audirent ea, quæ Nicææ ſtatuta fuerant. Tria in his actionibus notanda ſunt. Primum quod Taraſius act. 5. ex Joanne Theſſalonicenſi aſſeruit, Angelos *tenui corpore præditos & aereo ſive igneo*, id examinatum non fuiſſe a Concilio, tum quia nonnulli ex antiquis Patribus tam Græcis, quam Latinis ejus ſententiæ fuerunt, tum maxime quia de alia doctrina diſceptabatur. Alterum, quod act. 6. legitur, Iconomachos, licet Euchariſtiam vocarent imaginem Corporis Chriſti, non tamen negaſſe, in ea contineri verum Chriſti corpus, ac proinde hæreticos *Proteſtantes* non ſolum ab hac VII. Synodo, ſed etiam a Pſeudoſeptima fuiſſe prædamnatos, eoſdemque mentiri impudentiſſime, cum dicunt, Iconomachos negaſſe ipſum Domini corpus eſſe in Sacramento Euchariſtiæ. Tertium denique, act. 7. recitatum fuiſſe Symbolum inſerta voce hac: *Qui a Patre, Filioque procedit*. *Quod*, ut ait Baronius ad an. 787. §. 39. *Iconoclaſtarum prima fuit illa reprehenſio, ne diceretur Spiritus* a Patre Filioque *procedere*.

Quod attinet ad cultum imaginum ſacrarum, damnati ſunt tum ii, qui eas perinde atque idola execrabantur, quique aſſerebant ornamenti, non venerationis cauſſa in Templis eſſe collocandas: tum ii, qui e contrario volebant honorem *Latriæ* illis haberi: adeo falſum eſt, quod tradunt recentiores Heterodoxi, adorationem *Latriæ*, unius Dei propriam, ab hac Synodo adjudicatam imaginibus Sanctorum.

De imaginibus divinarum perſonarum nihil decretum. Ex conſuetudine uſque ab Apoſtolis deducta Deus Pater ſenis ſpecie ac figura pingi ſolet, viri Filius, Spiritus Sanctus Columbæ & ignis. Canones duo & viginti ad Eccleſiæ diſciplinam regendam ſanciti ſunt. Synodum Hadrianus confirmavit.

(6) Adfuerunt huic Concilio trecenti circiter Epiſcopi

ex

Eidem Carolo Romæ moram trahenti dignum, Rege, dignumque Pontifice munus obtulit, Synodicorum Canonum, & Pontificalium Epiſtolarum collectionem. (7) Idem libros Carolinos confutaſſe dicitur: (8) idemque litteras Pontificias,

ex Italia, Gallia, Germania, atque Britannia, & duo Legati Hadriani, Theophylactus & Stephanus Epiſcopi. Quare, ut ait Baronius ad an. 794. §. 1. *ob numeroſitatem Epiſcoporum præſentiamque Apoſtolicæ Sedis Legatorum* Plenarium *reperitur nominatum*. Præcipuam convocationis cauſſam præbuit error Elipandi Archiepiſcopi Toletani, & Felicis Urgellitani Antiſtitis, qui Chriſtum non verum, ſed adoptivum Dei filium aſſerebant. Uterque damnatus, *reſervato* tamen *per omnia juris privilegio Pontificis Hadriani primæ Sedis Papæ*, ut eſt in Libello Epiſcoporum Italiæ contra Elipandum, miſſo ad provincias Hiſpaniæ, ex Concilii decreto apud Labbeum tom. 7. Conc. pag. 1031.

Canones ſex & quinquaginta conditi. Canone ſecundo damnatam Synodum Nicænam II. Œcumenicam VII. falſo ajunt recentiores Iconomachi. Etenim canone illo damnatur doctrina ejus Synodi, *in qua ſcriptum habebatur, ut qui imaginibus Sanctorum ita ut Deificæ Trinitati ſervitium, aut adorationem non impenderent, anathema judicarentur*. Quod Nicæna II. Synodus nec decrevit, nec dixit: imo *ſalutationem & honorariam adorationem*, quam tribuit imaginibus ſacris, diſtinguit a cultu *Latriæ*, qui debetur ſoli Deo, & poſtrema act. 7. ſtatuit, *honorariam his* (imaginibus) *adorationem tribuendam, non tamen veram* Latriam, *quæ ſecundum fidem eſt, quæque ſolam divinam naturam decet*. Vide Petrum de Marca lib. 6. de Concordia c. 25. §. 8.

(7) Exſtat in Antiquis Lectionibus Caniſii to. 2. part. 1. pag. 361. apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 1800. & Harduinum tom. 3. pag. 2033. De qua Petrus Couſtant in Præfat. ad Epiſt. Rom. Pont. part. 2. §. 8. num. 128.

(8) Epiſtola ad Carolum Magnum, quæ exſtat apud Labbeum tom. 7. Conc. pag. 915. apud Harduinum tom. 4. Conc. pag. 773.

Petavius tom. 5. Theologic. Dogmat. lib. 15. cap. 12. §. 2. 3. 7. 8. *Per idem tempus editum eſt ſub Caroli M. Francorum Regis nomine Opus quoddam in quatuor libros diſtributum .... Eſt autem Carolinum opus illud impendio virulentum*

quæ cera primum ſignabantur, plumbo munien-
Bar. an. das decreviſſe. (9) Exitu anni 795. VIII. Kal.
795. §. 1. Januar. deceſſit, cum *annos tres & viginti*, *men-*
31. *ſes decem*, *dies decem ſeptemque* in Pontificatu con-
Pag. §. 1. fe-

tum & acerbum contra Synodum VII. & eos, qui in illa ſententiam dixerunt: quos identidem mordacibus dictis & aculeatis configit..... Prodiit in lucem anno Chriſti 1549. *ab neſcio quo editum, qui & præfationem ſcripſit, primis nominis ſui ſyllabis præfixis* Eli, Phili: *Hunc vero perſpicuum eſt e Lutheri ſecta fuiſſe capitalem hominem, qui adverſus Imaginum cultum & Catholicam partem rabioſum ac virulentum ſtilum exercuit...... Ceterum de Carolino hoc Opere non ſine cauſſa quæritur, an ad Hadrianum Papam Romam ſit a Carolo miſſum, eique reſponderit Hadrianus. Neminem legi hactenus de hoc argumento diſputantem, qui non pro certo illud habuerit, Carolum Magnum quatuor iſtos libros per Engilbertum Abbatem Romam deſtinaſſe, & eos ab Hadriano confutatos eſſe. Sed cur ab illis diſſentiam, his potiſſimum rationibus adducor*. Et rationibus allatis, ita concludit. *Mea porro hæc opinio eſt, non ab Carolo ipſo, ſed ejus nomine elaboratum illud opus eſſe una cum Præfatione ab Epiſcopo aliquo, vel etiam pluribus, hortatu, quantum licet conjicere, Caroli ipſius, qui tamen Opus ipſum neque legerit, neque probaverit*. Petavio accedit Nat. Alexander in Hiſt. Eccl. ſæc. 8. Diſſertat. 6. §. 6. ubi contra Bellarminum, qui tum lib. 2. De Conciliis cap. 8. tum lib. 2. de imaginibus cap. 15. libros illos Carolo penitus abjudicat, eos dicit *vel a Carolo Magno, vel eo jubente ab alio Regio ejus nomine compoſitos & vulgatos*. De Libris Pſeudocarolinis plura Gretſerus in Parte 1. Horti S. Crucis tom. 3. pag. 77. lib. 1. contra Replicatorem cap. 15. tom. 6. pag. 362. & Apologia 3. contra Miſenum lib. 2. cap. 5. tom. 10. pag. 464. Cointius in Annal. Eccleſ. Francorum ad an. 794. §. 26.

(9) Pontifices ſigilla plumbo imprimere cœpiſſe circa tempora Stephani III. & Hadriani I. tradit Polydorus Vergilius lib. 8. de rerum inventoribus cap. 20. Ant. Franciſcus Gorius in præfat. ad Inſcriptiones Donianas, pag. 22. affert plumbum S. Deuſdedit, qui pluſquam centum quinquaginta annis Stephano III. antiquior eſt: in cujus adverſa parte inſcripta ſunt verba *Deuſdedit Pape*: in averſa inſculptus eſt Paſtor bonus duas oviculas utraque manu demulcens, cum litteris A & Ω. Thomas Stubbius,
qui

feciſſet, ita Carolo Magno carus, ut audita ejus morte non temperaverit a lacrimis, teſte Eginhardo in vita ejuſdem Caroli cap. 19. (10)

qui vixit ſub annum 1360. id refert ad Gregorium I. Dominicus Raynaldus Bibliothecæ Vaticanæ cuſtos, apud Allatium lib. 1. De Eccleſiæ Occidental. & Oriental. conſenſione, cap. 6. §. 2. ad Silveſtrum I. Momenta rationum, quæ ab his afferuntur, expendit Mabillonius lib. 2. de re diplomatica cap. 14. Nunc ſigilla Pontificum ſunt capita D. Petri & Pauli impreſſa plumbo. Petrus lævam, Paulus dexteram tenet, *ſive quod in ſacris potior locus ſemper ſiniſter ſit habitus, dexter vero poſterior*, ut ait Baronius ad an. 325. §. 58. ſive quod *ſcalptores & cælatores*, ut conjicit Antonius Carracciolus apud memoratum Allatium §. 3. *ex hallucinatione vitioque in ſcalptis a ſe formis ſigilliſque Petrum dextra, Paulum ſiniſtra cælarunt: quod ſane contra feciſſe oportuit, ut ſuum quiſque locum expreſſus in plumbo haberet. Ea enim natura eſt cælaturæ, ut quæ in typo formaque dextra ſunt, evadant expreſſa ſiniſtra, & e contrario..... Primus, qui ejuſmodi lævi & perturbati ordinis meminerit, fuit Petrus Damiani, qui poſt Chriſti milleſimum vixit, ſcripſit*.

Anulus *Piſcatorius* ſolam exhibet imaginem D. Petri habitu piſcantis e navicula. Hunc *Brevibus* Pontificiis ſæculo XV. appoſitum fuiſſe, tradit Mabillonius laudatus, cum antea Pontifices eo uterentur ad obſignandas privatas epiſtolas, quas nunc obſignant ſymbolis gentilitiis.

Brevia, ut ait idem Mabillonius, *dicuntur, quod brevi via ſeu manu, remotis omnibus ambagibus, abſolvuntur; quippe quæ a Pontifice, ut plurimum, ſponte & abſque rei longa diſcuſſione conficiuntur. Bullæ vero ea de cauſſa fiunt, ut diuturniores ſint, & illæ potiſſimum, quæ Cardinalium ſubſcriptione firmatæ, & Conſiſtoriales dicuntur*. Vid. Baronium ad an. 142. §. 10. Cardinalem Petram Proœm. in Comment. ad Conſtitutiones Apoſtolicas §. 1. & 2. & annotat. 3. ad Clementem IV. Pont. CLXXXIII.

(10) Anaſtaſius in Vita hujus Pontificis pag. 250. tom. 1. *Fecit & pharum majorem in eadem B. Petri Eccleſia in typum Crucis, qui pendet ante presbyterium, habentem candelas mille trecentas & ſeptuaginta. Et conſtituit, ut quatuor vicibus in anno accendatur, id eſt in Nativitate Domini, in Paſcha, in natali Apoſtolorum, & natali Pontificis*. Ex his colligitur, Romanos Pontifices conſueviſſe quotannis diem

Or-

XCVIII.

S. LEO III.

ANNO CHRISTI 795.

CONSTANTINI VI. PORPHYROGENITI SOLIUS 6.

Bar. an. 795. §. 40. Pag. §. 3. An. 796 §. 16. 17. Pag. §. 3. 4.

POSTRIDIE obitum Hadriani, eo ipſo die, quo ſepulturæ mandatus eſt, in ejus locum Leonem III. Azupii filium, Romanum, & Romanæ Eccleſiæ Presbyterum, *in Scripturis tam divinis, quam ſæcularibus valde eruditum, morum quoque & vitæ ſanctimonia clariſſimum* (1) Clerus populuſque legerunt. Hic VI. Kal. Januar. Pontifex conſecratus, ſtatim Legatos de electione ſua miſit ad Carolum Francorum Regem, petens, ut perſeveraret Romanam Eccleſiam tueri. Ille viciſſim per Angilbertum Abbatem Romam miſſum rogavit Leonem, ut affirmaret ſibi Patriciatum cujus jure arma ſumeret pro Eccleſiæ defenſione. Leo itaque *miſit Legatos cum muneribus ad Regem, claves etiam Confeſſionis S. Petri, & vexillum Romanæ Urbis eidem direxit.* (2)

Ordinationis ſuæ celebrare. Qua de re teſtatur etiam Paulinus epiſt. 20. §. 2. loquens de Pontifice Anaſtaſio I. *Nos ad natalem ſuum, quod conſacerdotibus ſuis tantum deferre ſolet, invitare dignatus eſt.* Et Sixtus III. epiſt. 2. apud Lab. tom. 3. Conc. pag. 1261. *Audivit univerſa fraternitas, quæ ad natalis mei convenerat diem.* Vide Joan. Frontonem in Kalendarium Romanum Menſe Februario pag. 146.

(1) Trithemius De Scriptoribus Eccleſiaſticis cap. 256. apud Joan. Albertum Fabricium in Bibliotheca Eccleſiaſtica pag. 69.

(2) *Quorum inſignium duorum altero quidem Civilis, altero vero Eccleſiaſticæ rei defendendæ facultas Carolo deferebatur*. (3) Officio ſuo non defuit Carolus. Nam excitatas factionibus improborum turbas contra Leonem, quarta vice Romam veniens Bar. an. 800. §. 1. 6. 8. 12. Pag. §. 9. 10.

(2) Annales Francorum Loiſeliani ad an. 796. apud Duchesnium tom. 2. pag. 39. & alii apud Cointium ad an. 796. §. 24.

(3) Nicolaus Alemannus De Lateranenſibus Parietinis c. 14. in Theſauro Antiquitatum, & Hiſtoriarum Italiæ to. 8. part. 4. pag. 54. & 55.

Cointius ad an. 796. §. 24. *Nec audiendi ſunt Novatores, qui Carolum per Claves Confeſſionis S. Petri in poſſeſſionem Romanæ Eccleſiæ immiſſum volunt*.

Andreas Victorellus in Addit. ad Ciaconium in Vita Leonis III. Alemannum ſecutus conjicit, Claves Confeſſionis S. Petri a Leone miſſas ad Carolum non fuiſſe *thecas Reliquiis refertas*, ut viſum eſt Bellarmino De Translat. Imp. lib. 1. cap. 13. & Baronio ad an. 796. §. 16. *ſed veras Claves, quæ Vaticanæ Baſilicæ fores claudebant & reſerabant, vel monumenti Principis Apoſtolorum penetralia ſervabant. Id enim fecit Gregorius* III. *cum Carolo Martello Urbanam obtulit præfecturam, petiitque ab eo, ut Romanæ Eccleſiæ ſuſciperet defenſionem: indicabat autem ea re Gregorius ſe Carolo Martello defendendæ Eccleſiæ negotium tribuere; & nihil tam ſanctum Romæ reperiri, quod ſub ejus tutela & præſidio eſſe, non exoptaret*.

Abrahamus Bzovius De Rom. Pont. apud Rocabertum tom. 1. Bibliothecæ Pontificiæ pag. 19. *Falſi Novatores, qui ex eo quod Leo* III. *Carolo Magno claves aureas ex Sepulchro S. Petri de more acceptas, & vexillum Romanæ Urbis miſerit, per claves Carolum in poſſeſſionem Romanæ Eccleſiæ, & per vexillum Romanæ Urbis immiſſum affirmant, ignorantes miſeri, vexillum tamquam Defenſori Eccleſiæ, Claves autem velut religioſo reliquiarum cultori miſſas ritu priſco eſſe: cum eæ non tantum Imperatoribus, verum & aliis Principibus Chriſtianis, quibus nihil juris in Eccleſiam Romanam eſt, temporibus Gregorii cauſſa devotionis mitterentur*. Eadem ante Bzovium ſcripſerat Baronius ad an. 796. §. 16. Eodem modo loquitur Pagius ad an. eumd. §. 4. qui §. 6. hæc de numiſmate Leonis III. de quo dictum eſt in vita Leonis I. ſcribit contra Petrum de Marca: *Verum ante* Leonem III.

Digitized by Google

niens ſedavit. (4) Tum Leo, ut Principem de Romana Eccleſia optime meritum ad ejuſdem defenſionem, cui Imperatores Orientis jampridem renunciaſſe videbantur, novo beneficio incitaret, ipſo Natali Chriſti Domini die in Vaticana S. Petri æde nihil tale cogitantem appellavit Imperato-

III. *ſimilia numiſmata cudere potuit* Stephanus II. *& ejus ſucceſſores, quia ii non minus, quam* Leo III. *ſupremi Urbis Domini fuere, quod non video in poſterum in dubium revocari poſſe*. Hoc Pagii teſtimonio refelles ea, quæ alibi his contraria eidem Pagio imprudenti exciderunt. Vide annot. 10. ad Leonem I. Pontif. XLVII. & 7. ad Stephanum II. Pontif. XCIV.

(4) Monachus Sangalenſis apud Ducheſnium tom. 2. pag. 118. Leo vexatus a Romanis, id *clanculo per familiares ſuos Michaeli Imperatori Conſtantinopoleos indicari fecit: & ille omne auxilium ab eo retraxit dicens: Ille Papa Regnum habet per ſe, & noſtro præſtantius ipſe ſe per ſe ipſum vindicet de adverſariis ſuis*. Vide Thomaſſinum De vetere & nova Eccleſiæ diſciplina Part. 3. lib. 1. cap. 29. §. 11.

Conſtantinus Porphyrogenitus lib. 2. Them. 10. pag. 22. circa annum 904. ita ſcripſit. *Nunc hæc innovatio facta eſt, quia Roma regium depoſuit principatum, & propriam adminiſtrationem ac juriſdictionem obtinuit, eique proprie ac legitime dominatur, qui ſuo tempore Papa eſt*. Vide Petrum de Marca lib. 3. de Concordia cap. 11. §. 11.

Petrus de Marca lib. 1. de Concordia Sacerdotii, & Imperii cap. 11. §. 6. *In cauſſa Symmachi quanta fuerit Gallicanæ Eccleſiæ pietas, docuit Avitus* epiſt. 31. *cum majorem & eminentiorem Pontificem ab inferioribus judicari non poſſe contenderet. Iiſdem veſtigiis hæſerunt Epiſcopi & Proceres Francorum una cum Romanis in cauſſa* Leonis III. *qui variorum criminum accuſatione petebatur. Etenim cum frequentes adeſſent in Concilio Romano, præſente ipſo* Carolo *Francorum Rege, in has voces eruperunt, quas retulit Anaſtaſius* in Vita ejuſdem Leonis III. pag. 282. Nos Sedem Apoſtolorum, quæ eſt Caput omnium Dei Eccleſiarum, judicare non audemus. Nam & ab ipſa nos omnes, & ab ejus Vicario judicamur: ipſa autem a nemine judicatur, quemadmodum & antiquitus mos fuit. Sed ſicut ipſe ſummus Pontifex cenſuerit, canonice obediemus. Eadem ſunt etiam in Harduini tomo 4. Conc. pag. 936. Vide annotat. 5. ad Joannem II. Pontif. LVIII.

torem Romanorum, & decoratum corona inunxit oleo ſacro. (5) *Quem ergo antea Patricium defenſorem Eccleſiæ quæſiverant Pontifices, eumdem Cæſarem Eccleſiæ defenſorem Leo poſtmodum habuit, ritu-*

(5) Eginhardus, ſeu Eginhartus Caroli Magni Cancellarius De Vita ejus cap. 28. *Imperatoris & Auguſti nomen accepit, quod primo tantum averſatus eſt, ut affirmaret, ſe eo die, quamvis præcipua feſtivitas eſſet, Eccleſiam non intraturum fuiſſe, ſi Pontificis conſilium præſcire potuiſſet.*

Secus narrant Scriptores ejuſdem ætatis Joannes Diaconus in Chronico Epiſcoporum S. Neapolitanæ Eccleſiæ, & Annales Francorum Lambeciani tom. 1. Scriptor. rer. Italic. part. 2. pag. 312. & tom. 2. part. 2. pag. 115. num. 304. Verba Joan. Diaconi ſunt: *Hic* (Leo III.) *fugiens ad Carolum Regem ſpopondit ei, ſi de ſuis illum defenderet inimicis, Auguſtali eum diademate coronare. Carolus autem optatam audiens promiſſionem &c.* Quid magis credendum, aliorum judicium eſto.

Carolus *deinde, omiſſo Patricii nomine, Imperator & Auguſtus appellatus eſt*, ut habetur in Annalibus Laureshamenſibus, qui memoratum Eginhardum auctorem præferunt, apud Ducheſnium tom. 2. pag. 251. Conſentiunt Annales Bertiniani ad an. 801. tom. 2. Scriptorum Rer. Italic. pag. 505.

Idem Carolus Magnus primus Imperatorum Occidentis a Leone III. ſolemni ritu inauguratus eſt. Ejus exemplo Ludovicus Pius a Stephano IV. Lotharius ejus filius a Paſchali I. anno 823. Ludovicus II. Lothario genitus, anno 850. a Leone IV. & deinde alii. Non enim Francorum Reges ſe Imperatoris nomine appellarunt, antequam Romæ a ſummo Pontifice inungerentur oleo ſacro. Ludovicus II. in epiſt. ad Baſilium Macedonem, Græcorum Imperatorem, apud Baronium ad an. 871. §. 59. *Matrem omnium Eccleſiarum Dei defendendam atque ſublimandam ſuſcepimus, ex qua & regnandi prius, & poſtmodum imperandi auctoritatem proſapiæ noſtræ ſeminarium ſumſit. Nam Francorum Principes primo Reges, deinde vero Imperatores dicti ſunt, ii duntaxat, qui a Romano Pontifice ad hoc oleo Sancto perfuſi ſunt.* Germani poſtea Imperatores ſemel, iterum, ac tertio inaugurari conſueverunt. Siquidem Aquiſgrani primum imponitur ipſis corona argentea, tamquam Germaniæ Regibus: deinde Modoetiæ vel Mediolani ferrea, ut Regibus Langobardorum: poſtremo aurea Romæ, ut Impera-

rituque ſolemni publice renuntiavit. (6) Tali modo inſtauravit Romanum in Occidente Imperium, quod ante trecentos amplius annos cum Momyllo Auguſtulo defecerat: atque ita Romanum Imperium ob deſtitutum a Græco Imperatore Eccleſiæ patrocinium, pervenit ad Francos. (7) Cum Ca-

ratoribus. Ritus & eeremonias deſcribit Ludovicus Antonius Muratorius in Commentario De Corona ferrea cap. 16. Vide annotat. 5. ad S. Joannem I. Pontif. LV.

Albertus Krantzius lib. 1. Metropolis extremo cap. 14. *Olim Imperatores non paſſi vivere Pontifices ad ſupplicia devocabant, & Græculi, poſtquam apud eos extincta ſtirpe* Conſtantini, *& deinde* Magni Theodoſii, *non habuere Romanum Pontificem, niſi quem ipſi confirmaſſent. Mutatæ ſunt rerum vices, ut non habeatur Imperator, niſi quem Romanus Pontifex confirmarit & conſecrarit*.

(6) Nicolaus Alemannus cit. cap. 14. ubi hæc etiam habet: *Principio pono, quod eſt veriſſimum, Romanum hoc eſt Chriſtianorum Imperium duo in primis complecti, ſummam inter Chriſtianos omnes Principes dignitatem, a quibus Cæſar quaſi Pater patriæ ſuſpicitur: & Eccleſiæ defenſionem, quam illi quidem ceu Primipili, Cæſar vero tamquam Legionum Imperator ſuſcipere tenetur*.

Et cap. 15. *Transferendi cauſſas Imperii tres potiſſimum habuit* Leo, *habuerunt ejus prædeceſſores jam inde a* Gregorio II. *Quod Orientis Imperatores peſſum religionem dediſſent: quod Pontificum Maximorum neglecta defenſione, hoſtes evaſiſſent: quod jura Eccleſiæ Romanæ per ſcelus occupaſſent. Religionis crimen* Ludovicus *Auguſtus* Baſilio *Macedoni exprobravit* epiſt. ad eumdem data apud Baronium ann. 871. §. 61. Sicut nos Chriſtiani, *inquit*, per fidem Chriſti Abrahæ ſemen exiſtimus, & Judæi per perfidiam Abrahæ filii eſſe deſierunt; ita quoque nos propter orthodoxiam, ideſt bonam opinionem, regimen Imperii Romani ſuſcepimus: Græci vero propter cacodoxiam, videlicet malam opinionem, Romanorum Imperatores exiſtere ceſſaverunt.

Natalis Alexander in Hiſt. Eccl. ſæc. IX. & X. Diſſert. 1. pag. 214. tom. 6. *Quamquam ab omnibus conſtitutum Imperatorem* Carolum *dicat* Anaſtaſius, *facti tamen ducem & auctorem unicum fuiſſe* Leonem *Papam, ſignificat*, in Vita ejuſdem Leonis III. pag. 283.

(7) De inſtauratione Imperii Occidentalis facta a Leone

Carolus Imperator Roma digreſſus Spoleti dege- Bar. an.
ret, terra ingenti concuſſa motu tectum Baſilicæ 801. §. 1.
S. Pauli Romæ excuſſit, quarundam urbium I- Pag. §. 2.
taliæ partes proſtravit, montes etiam proruit.
Ob id inſtitutum eſt a Leone, ut præcedentibus tribus Aſcenſionem diebus ſupplicationes ad diverſa templa haberentur: quam rem Mamertus Epiſcopus Viennenſis in Eccleſiam ſuam primus intulerat, ſeque pariter ingentis quondam terræmotus periculo liberaverat. (8) De ſanguine Chriſti, ut fama erat, Bar. an.
Man- 804. §. 1.
3.

ne III. fuſe dixit Cardinalis Sfondratus in Gallia Vindicata Diſſertat. 2. §. 2. num. 7. Bellarminus De translatione Imperii a Græcis ad Francos, & Cardinalis Petra Comment. ad Conſtitut. Apoſtol. tom. 3. pag. 123. num. 7. Vide annotat. 4. ad S. Simplicium Pontif. XLIX.

(8) Sigonius lib. 4. De Regno Italiæ ad an. 801. pag. 160.

Ordericus Vitalis lib. 2. Hiſt. Eccl. pag. 454. inter Scriptores Hiſtoriæ Normannorum Ducheſnii: *Poſt hæc Indictione IX. II. Kal. Maji terræmotus magnus factus eſt, & totam Eccleſiam S. Pauli Apoſtoli diruit, quam Leo Papa optime reparavit. Litanias quoque idem Præſul tribus diebus ante Aſcenſionem Domini juſſit celebrari. Nullus prædeceſſorum ejus in Eccleſiis Sanctorum & ornamentis vel aliis neceſſariis rebus pluſquam ille operatus eſt.*

Luitprandus Ticinenſis Diaconus De vitis Rom. Pont. ſeu alius ejus libri auctor, in vita Leonis III. *Hic conſtituit, ut tres dies ante Dominicam Aſcenſionem Litaniæ celebrarentur.*

Sidonius Apollinaris lib. 5. epiſt. 14. *Quarum*, videlicet Rogationum, *nobis ſolemnitatem primus Mamertus Pater & Pontifex reverentiſſimo exemplo, utiliſſimo experimento invenit, inſtituit, invexit*. Jac. Sirmondus ad hunc locum: *De inſtitutis a Mamerto Viennenſi Epiſcopo rogationibus exſtat homilia Alcimi Aviti ejuſdem Eccleſiæ Antiſtitis, & conſentiunt antiqui omnes Scriptores. Quare fruſtra laborant, qui propterea quod Litanias, ſupplicationeſque ante Mamertum in Eccleſia exſtitiſſe legunt, ideo illum rogationum non primum auctorem, ſed reſtauratorem dici volunt. Fruſtra inquam. Neque enim quæſtio eſt, an primus Litaniarum uſum in Eccleſiam invexerit, quem conſtat multo antiquiorem fuiſſe: ſed an eas inſti-*

tu-

Pag. 4. §. 2. Mantuæ reperto quæſiturus, illuc Caroli Magni rogatu ſe contulit, compertamque rei veritatem ipſe in Galliam profectus nunciavit. (9) Inde, Imperatore comite, proceſſit in Germaniam, eoque petente, ſi vana narrantibus credere velis, ſolemnibus ceremoniis decrevit B. Suitbertum habendum eſſe in numero Sanctorum. (10) Poſt di-

tuerit, quæ ante Aſcenſionem Domini celebrantur, Rogationeſque propria jam voce nuncupantur. In quo, ut dixi, conſentiunt omnes, & Sidonii verba invenit, inſtituit, invexit, *dubitari non ſinunt. Rogationum ergo primus auctor Mamertus.*

Micrologus cap. 57. tom. 18. Bibl. Patr. pag. 489. *Triduanæ Litaniæ ante Aſcenſionem Domini non Romanæ, ſed Gallicanæ ſunt, quia illas S. Mamertus Viennenſis Epiſcopus inſtituiſſe legitur: quas ſancti Patres non equitando, non veſtibus pretioſis utendo, ſed in cinere & cilicio, ſicut & Majorem Litaniam, obſervari ſtatuerunt.* Vide Hugonem Menardum in obſervat. ad Librum Sacramentorum S. Gregorii pag. 393. Bonam Pſalmodiæ cap. 14. §. 4. Mabillonium De Liturgia Gallicana pag. 152. & Edmundum Martene De divinis Officiis cap. 27.

Antiquiſſimum eſſe Litaniarum, ſeu ſupplicationum publicarum uſum, probat S. Ambroſius epiſt. 40. §. 16. pag. 951. tom. 2.

(9) Lege Eminentiſſimum Auctorem Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 10. num. 8. & 9. Vide etiam Bolland. die 15. Martii pag. 378. §. 2. & Honoratum a S. Maria tom. 3. Animadverſionum in regulas & uſum Critices lib. 5. Diſſertat. 5. §. 1. Uterque recitat verſus Joannis Baptiſtæ Mantuani ex libro 3. Faſtorum ita canentis de S. Longini corpore una cum Chriſti ſanguine translato Cæſarea Mantuam:

Secula poſt aliquot tua ſunt translata per undas
Corpora in Italiam Chriſti cum ſanguine ſacro
Ad Crucis excelſæ quondam veſtigia lecta,
Atque in vaſe brevi ſecum poſt fata ſepulto,
Ultima divino ſedes tibi Mantua nutu
Hoſpitiumque fuit .... Hic requieſcis adhuc.

(10) Qui putant, hanc fuiſſe primam ſolemnem canonizationem, decepti ſunt epiſtola S. Ludgeri Epiſcopi Monaſterienſis, quam refert Baronius ad an. 804. §. 2. Siquidem

diſceſſum Leonis Romam, in Concilio, ab Carolo indicto Aquiſgranum, de proceſſione Spiritus Sancti *a Filio* diſceptatum eſt, tandemque eo deſcenſum, ut Legati mitterentur ad Leonem petentes, ut controverſiam ipſe dijudicaret, & vocem *Filioque* ab Gallis & Hiſpanis Epiſcopis Conſtantinopolitano Symbolo recte inſertam reſponderet. At nihil actum legatione ea, Leone additamentum non probante. Simul enim ut oſtenderet ſe cuſtodem antiquitatis, ſimul ut repelleret calumnias Græcorum conquerentium, non magni fieri a Latinis auctoritatem Concilii Nicæni & Conſtantinopolitani, Symbolum prout a 150. Patribus Conſtantinopoli editum fuerat, in duabus argenteis tabulis, in altera Græcis, in altera Latinis litteris inciſum, in S. Petri æde propoſuit. (11) Cum *annos viginti*, *menſes quinque*, *&*

Bar. an. 809. §. 52. 53. 62. Pag. §. 3. 4. 5. 7.

dem epiſtolam illam, ſeu narrationem vitæ S. Suitberti ſubdititiam eſſe, oſtendit Cardinalis Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 1. c. 7. n. 13. & c. 8. n. 2. ubi pluribus auctoribus affirmat, *primam Canonizationem a ſummo Pontifice ſolemniter factam non eſſe S. Suitberti, quæ facta dicitur a Leone III. ſed S. Udalrici* Epiſcopi Auguſtani *factam a Joanne XV.* Pontif. CXL. V. ibi annotation. 3.

(11) Rufinus Expoſitione in Symbolum: *Illud non importune commonendum puto, quod in diverſis Eccleſiis aliqua in his verbis inveniuntur adjecta. In Eccleſia tamen Urbis Romæ hoc non deprehenditur factum, quod ego propterea eſſe arbitror, quod neque hæreſis ulla illic ſumſit exordium: & mos ibi ſervatur antiquus, eos, qui gratiam Baptiſmi ſuſcepturi ſunt, publice, ideſt Fidelium populo audienti, Symbolum reddere; & utique adjectionem unius ſaltem ſermonis, eorum, qui præceſſerunt in Fide, non admittit auditus. In ceteris autem locis, quantum intelligi datur, propter nonnullos hæreticos addita quædam videntur, per quæ novellæ doctrinæ ſenſus crederetur excludi.*

Idem tamen Leo in Symbolo, quod omnibus Eccleſiis Orientalibus miſit, hæc habet: *Pater plenus Deus in ſe, Filius plenus Deus a Patre genitus, Spiritus Sanctus plenus Deus a Pa-*

Bar. an. 816. §. 48. 54. Pag. §. 6. *& dies ſexdecim* fuiſſet *omnium capitum caput*; (12) anno 816. VIII. Idus Junii, clarus vitæ ſanctimonia deceſſit: quem *una die ſepties vel novies Miſſarum ſolemnia ſæpius celebraſſe, fidelium relatione virorum tradit* Walafridus Strabo de rebus Eccleſiaſticis cap. 21. (13)

XCIX.

STEPHANUS IV.

ANNO CHRISTI 816.

LUDOVICI PII 3. LEONIS ARMENI 4.

Bar. an. 816. §. 99. 100. S. STEPHANUS IV. Marini filius, Romanus, anno 816. X. Kal. Jul. *poſt* Leonem III. *ſucceſſit. Qui ſtatim poſtquam Pontificatum ſuſcepit, juſſit, omnem populum Romanum fidelitatem cum juramento promittere Ludovico* Pio Caroli Magni filio:

a Patre, & Filio procedens. Apud Baluzium Miſcellaneorum lib. 7. pag. 19. Vide Mabillonium tom. 1. Muſei Italici part. 2. pag. 44. & annotat. 10. ad S. Damaſum Pontif. XXXIX. & annotat. 3. ad Benedictum VIII. Pont. CXLVI. & Hiſtoriam noſtram Apoſtolicam de Apoſtolis in univerſ. Interrogatione 28.

(12) Theodorus Studita lib. 1. epiſt. 33. ad Leonem III. apud Sirmondum tom. 5. pag. 239. & apud Baronium ad an. 809. §. 14.

(13) Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 18. §. 5. multa recenſet Sanctorum virorum exempla, qui pluries uno die ſacrificium peragebant, nulla etiam urgente neceſſitate, ex ſola pietate in Deum: quia nimirum ea erat illorum temporum conſuetudo, quam poſtea abrogavit Alexander II. Pontif. CLVI. ut demonſtrabimus annotat. 6. ad ejus vitam. Vide Lambertinum De Sacrificio Miſſæ ſect. 2. num. 33. 36.

lio : (1) *idque ea de cauſſa, ut tumultuari ſoliti* Pag. §. 8.
Romani in Romanum Pontificem, (ut vidimus in 9.
Leone) eo ſaltem modo coerceri poſſent. (2) Paullo poſt conceſſit in Galliam, eumdem Ludovicum cum Irmingarda ejus conjuge conſecraturus. Gratiſſimus ejus adventus fuit, tantoque honore Remis exceptus, quantum Pontifici ſummo haberi decet a Principe Chriſtianiſſimo. Ludovicus, ut alia omittam, Stephano Remos accedenti obviam egreſſus, ter ſe ad pedes ejus proſtravit *omni corpore*, antequam ipſum alloqui auderet. Pontifex *proxima die Dominica, in Eccleſia, ante Miſſarum ſolemnia, coram Clero & omni populo conſecravit eum & unxit ad Imperatorem, & coronam auream miræ pulchritudinis, & pretioſiſſimis gemmis ornatam, quam ſecum apportaverat, poſuit ſupra caput ejus. Et* Bar. an.
Irmingardam Reginam appellavit Auguſtam, & po- 817. §. 1.
ſuit coronam auream ſuper caput ejus. (3) Novembre Pag. §. 1.
inito rediit Romam, atque *non poſt multos dies claruit Dei manifeſtatione in nonnullis miraculis*, (4) & IX. Kal. Februar. anni inſequentis 817. obiit, poſt *menſem ſeptimum*, quam Pontifex factus fuerat. (5)

(1) Theganus *ſcriptor hujus ætatis, Chorepiſcopus Trevirenſis*, ut ait Baronius ad an. 813. §. 12. in Annalibus de geſtis Ludovici Pii cap. 16. inter Scriptores Hiſtoriæ Francorum Ducheſnii tom. 2. pag. 278.

(2) Baronius ad an. 816. §. 99.

Pagius ad an. 789. §. 9. *Senatus, Populuſque ſe* fideles *profitentur Pippino* (ad eumdem modum Ludovico) *tamquam ſuo Defenſori*. Vide annotat. 3. ad Sergium II. Pontificem CIV.

(3) Theganus citatus cap. 17. apud Ducheſnium tom. 2. pag. 278. & apud Baronium ad an. 816. §. 100.

(4) Idem Theganus apud Scriptores memoratos.

(5) Apud Gratianum diſt. 63. cap. *Quia ſancta* 28. exſtat decretum inſcriptum nomine Stephani Papæ, quo ſtatuitur, ut Pontifex *electus præſentibus Legatis Imperialibus conſecretur*. Baronius ad an. 816. §. 101. Cointius ad an. 817. §. 3. Natalis Alexander in Hiſt. Eccl. Sæc. IX. & X.

cap. 1. art. 2. Papebrochius in Conatu ad Stephanum IV. num. 2. aliique decretum illud huic Stephano IV. ſuppoſitum fuiſſe exiſtimant. At Pagius ad an. 897. §. 4. legem hanc affirmat non ab hoc Stephano IV. ſed a Stephano VI. aliis VII. re vera promulgatam. Reſpicit lex hæc Romanæ Eccleſiæ defenſionem, quæ pertinet ad Imperatorem, tamquam Eccleſiæ patronum.

Eugenius II. ob turbas in electione ſua coortas anno 825. cavit, ut conſecratio Romani Pontificis fieret præſentibus Imperatoris Legatis *ad vitanda in poſterum Comitiorum diſſidia*, ut ait Pagius ad an. 825. §. 29. Eugenii II. decretum anno 849. confirmavit Leo IV. referente eodem Pagio ad an. 847. §. 9. poſtea anno 897. Stephanus VI. vulgo VII. (& hujus decretum recitatur a Gratiano loco memorato) denique anno 904. Joannes IX. Hic enim Concilio Romæ celebrato conſtituit, ut conſecrationi Pontificum *ab Imperatore directi interſint Nuntii, qui violentiam & ſcandala in ejus conſecratione non permittant fieri*, ut eſt apud Baronium ad an. 904. §. 13. & apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 505. Vide annotat. 4. ad Joannem IX. Pontificem CXVIII.

Sed cum temporis progreſſu Imperatorum Legati turbas & factiones excitarent magis, quam compeſcerent, cuſtodiendi *Conclavis* munus dederunt Pontifices Senatori Romano, qui fidem ſuam obligabat Pontifici jurisjurandi formula ea quæ eſt in Ordine Romano Centii Camerarii apud Mabillonium tom. 2. Muſei Italici cap. 48. pag. 215. At cum hujus quoque viri auctoritate ac potentia oppugnaretur potius, quam ex vetere primoque inſtituto defenderetur Eccleſia Romana, Nicolaus III. tranſtulit munus illud *ad minorum gentium præſides, ut hodie videmus*, inquit Nicolaus Alemannus in Diſſertat. De Lateranenſibus parietinis cap. 11. legiturque decretum in cap. *Fundamenta* 17. *De elect.* in 6.

S. PA-

C.

S. PASCHALIS I.

ANNO CHRISTI 817.

LUDOVICI PII 4. LEONIS ARMENI 5.

POSTRIDIE mortem Stephani IV. in locum ejus *licet invitus ac renitens*, (1) ſuffectus eſt Paſchalis Bonoſi filius, Romanus. Hic Theodorum Nomenclatorem ad Ludovicum Pium legavit, renovandæ pactioni a Patre ejus Avoque initæ cum Romanis Pontificibus. Imperator animo libenti indulſit omnia, & per eumdem Theodorum tranſmiſit ad Paſchalem conſtitutionem, qua non ſolum juſſit, rata eſſe quæcumque donata vel reſtituta fuerant Romanæ Eccleſiæ ab deceſſoribus ſuis: ſed etiam Sicilia Sardiniaque adjectis donationem cumulavit. Addidit donationi legem, ut recens electi Pontifices Romani, poſtquam conſecrati eſſent, ad Reges Francorum mitterent Legatos ſuos, qui mutuam *amicitiam & caritatem & pacem ſociarent*, ut ipſe loquitur in conſtitutione memorata. (2) Poſt hæc filium

Bar. an. 817. §. 2. 4. 10. 14. 15. Pag. §. 1. 2. 9.

 ſuum

(1) Baronius ad an. 817. §. 4.

(2) Hujus conſtitutionis partem recitat Gratianus Diſt. 63. cap. *Ego Ludovicus* 30. Integram Sigonius lib. 4. De Regno Italiæ ad an. 817. pag. 171. ſed & ſubſcriptionibus carentem, & erroribus fœdam. Ex quatuor Vaticanis Codicibus emendavit Baronius, incluſitque Annalibus ad eumd. an. 817. §. 10. Eamdemque in Annales Eccleſiæ Francorum retulit Carolus Cointius ad an. cit. §. 6. oſtenditque, eam aliqua ex parte complecti donationem novam, at majori ex parte confirmare ea, quæ donata vel reſtituta fuerant Romanæ Eccleſiæ.

Hanc

ſuum Lotharium factum conſortem Imperii, Regemque Italiæ miſit in Italiam, tum ut partes muneris Regii obiret jure dicundo, tum ut Regni Langobardici coronam, & Imperatoris Augusti nomen acciperet a Pontifice. (3) Solemnem ceremoniam ipſo die reſurrectionis Chriſti Domini in Æde S. Petri Paſchalis peregit, & *poteſtatem, quam priſci Imperatores habuere, ei ſuper populum Romanum conceſſit*. (4) Anno inſequente IV. Idus Februarii ex hac vita migravit, *anno ſeptimo & die decimo ſeptimo*, quam ſummo Sacerdotio præfectus fuerat.

Bar. an. 823. §. 1. Pag. §. 1.

Bar. an. 824. §. 1. Pag. §. 1.

EU-

• Hanc Ludovici Pii conſtitutionem, a qua pendent conſtitutiones aliorum Imperatorum, ſubdititiam eſſe dixerunt hæretici nonnulli. Carolus Molineus Calviniſta, omnium primus illam in dubium revocavit. Hunc ſecuti Joannes Volphius, & Melchior Goldaſtus, alter in libro illo peſtilentiſſimo, cui titulus: *Lectiones memorabiles & recónditæ*: alter in ſuo *Rationali Conſtitutionum Imperialium*. Horum veſtigiis inſtitere poſtea alii, quos refellit auctor libri, qui inſcribitur: *Il Dominio temporale della Santa Sede ſopra la Città di Comacchio* cap. 7. & 8. idemque auctor libri, cui titulus: *Difeſa ſeconda del Dominio temporale* &c. cap. 24. Vide Diſputationem noſtram 20. *De Conſtitutione Ludovici Pii ad S. Paſchalem I.*

(3) Agobardus in Epiſtola flebili ad Ludovicum Pium cap. 4. tom. 2. pag. 45. Lotharium *conſortem nominis veſtri factum, Romam miſiſtis a ſummo Pontifice geſta veſtra probanda & firmanda*.

(4) Ita habet Fragmentum Langobardicæ hiſtoriæ, Paulo Diacono attributum, quod exſtat tom. 1. part. 2. Scriptor. Rer. Italic. pag. 184. Ideo autem Pontifices poteſtatem hujuſmodi indulgebant Imperatoribus, ut Imperatores ea freti reprimerent turbas, motus, ac factiones Romanorum, Eccleſiamque tutarentur ab hoſtium injuriis. Id quod non gravate concedit Pagius ad an. 823. §. 3. & ad an. 755. §. 6. 789. §. 9. 796. §. 11. & 826. §. 1. docet, poſt Gregorium II. Urbis Romæ, & poſt Stephanum II. etiam Exarchatus adminiſtrationem ſummam & jus omne fuiſſe penes ſummos Pontifices.

Lu-

CI.

EUGENIUS II.

ANNO CHRISTI 824.

LUDOVICI PII 11. MICHAELIS II. BALBI 5.

IN Paſchalis I. *locum*, *cum duo per contentionem populi fuiſſent electi*, Eugenius *tamen Archipresbyter tituli S. Sabinæ*, *vincente Nobilium parte*, *ſubrogatus atque ordinatus eſt*, anno 824. XIV. Kal. Martii. (1) Is Boemundi filius, Romanus. Lotharium Auguſtum Romam a Ludovico Patre miſſum ſchiſmatis tollendi cauſſa, ſuſcepit perhonorifice. Occaſione ea ab Lothario, antequam Roma diſcederet, edita eſt conſtitutio de electione Pontificis. (2) Exinde Eugenius Con-

Bar. an. 824.§.11. 12. Pag. §. 1.

Bar. an. 826. §. 1. Pag. §. 1.

V 3 ci-

Ludovicus Thomaſſinus De vetere & nova Eccleſiæ diſciplina tom. 3. lib. 1. cap. 29. §. 6. & 7. perpenſis rebus ab Gregorio II. & III. Zacharia, & Stephano II. geſtis per occaſionem occupatæ a Langobardis Pontificiæ ditionis, loquitur ad hunc modum: *Dilucidum hic eſt plane penes Papam fuiſſe ſummam adminiſtrationem Romæ & Exarchatus, ipſum pacis fœdera ſanxiſſe, bellis obviaſſe, urbes defendiſſe, ac recuperaſſe, hoſtes propulſaſſe, auctoritate apud Imperatorem & Reges circumjacentes plurimum valuiſſe. Ita jam re, necdum nomine Principatus penes illum erat, moderante his omnibus Numinis providentia inter tantas bellorum tempeſtates.*

(1) Annales Bertiniani ad an. 824. tom. 2. Scriptor. Rer. Italic. pag. 516.

Ciaconius in vita hujus Pontificis: *Alter Zinzinus Rom. S. R. E. Presbyter Cardinalis electus a minori parte, poſt aliquot dies coactus abdicavit.* Unde id acceperit, ignotum.

(2) Partem hujus conſtitutionis habes apud Baronium ad an. 824. §. 13. integram & in novem capitula diſtributam apud Cointium ad an. eumd. §. 21. & Pagium §. 3.

cilium ſexaginta Epiſcoporum Romæ habuit, & canonibus duodequadraginta Eccleſiæ diſciplinam emendavit. (3) Inſtitueritne ritum purgationis
An. 827. §. 26. Pag. §. 7. 8. per aquam frigidam, dubitatur. (4) Deceſſit men-

3. Capite ejus tertio ita ſtatuitur: *In electione autem Romani Pontificis nullus ſive liber, ſive ſervus præſumat aliquod impedimentum facere. Sed illi ſolummodo Romani, quibus antiquitus conceſſum eſt conſtitutione ſanctorum Patrum, ſibi eligant Pontificem.*

Sigonius de Regno Italiæ lib. 4. ad an. 825. pag. 179. poſt recitatam hujus conſtitutionis partem, ſubjicit hæc: *Illud etiam propter tumultus ſuperiores adjectum videtur, ut ad vitanda comitiorum diſſidia aut Legati Regis, aut Rex ipſe, ſi in Urbe adeſſent, conſecrationi intereſſent. Sic enim ſubſequentibus annis eſt obſervatum, & poſtremo nova etiam lege ſancitum.*

Quod Sigonius hoc loco indicat ſubobſcure, Pagius ad an. 825. §. 29. ponit pro certo, aitque, Eugenium II. Romæ commorante Lothario, decreviſſe, ut Legati Imperatoris intereſſent conſecrationi Romani Pontificis. Idque eam ob rem, ut animadvertit Pagius junior in ejus Vita §. 6. quod verebatur, ne jus confirmandi electionem Romani Pontificis ab Orientalibus Imperatoribus antea uſurpatum, Lotharius quoque ſibi aſſumeret atque vindicaret. Etenim *videbat, Lotharium Imperatorem omnes honores affectare, quibus Imperatores Græci alias affecti fuiſſent, & periculoſum eſſe hac in re voluntati ejus refragari*. Eugenii II. decretum poſtea Leo IV. Stephanus VI. & Joannes IX. confirmarunt, ut dictum eſt annotat. 5. ad vitam Stephani IV. Pontif. XCIX. Vide annotat. 3. ad Sergium II. Pontif. CIV.

(3) Canon 7. cavet, *ut juxta Eccleſiam clauſtra conſtituantur, in quibus Cleri diſciplinis Eccleſiaſticis vacent. Omnibus unum ſit refectorium, ac dormitorium*. Apparet in his verbis ſpecimen quoddam Seminarii Clericorum inſtituendi.

Canon. 34. eſt *De ſcholis reparandis pro ſtudio litterarum:* cui canoni nonnulla addidit Leo IV. ut legere eſt apud Labbeum tom. 8. Conc. pag. 107. 112. 117. Harduinum tom. 5. pag. 65. 69. & Pagium ad an. 826. §. 2.

(4) Ducangius in Gloſſario verbo *Aqua*: *Aquæ, vel aquæ frigidæ judicium una ex purgationibus vulgaribus, quas* judicia Dei *appellant: qua criminis alicujus ſuſpectus, vel de*

Digitized by Google

menſe Auguſto anni 827. *anno Pontificatus tertio* jam exacto. Quot menſes ac dies ſupra annos tres Romanam Eccleſiam adminiſtraverit, incompertum. Siquidem, ut ait Pagius, *nullibi apud antiquos dies ejus mortis memoratur*.

de gravi aliquo facinore delatus, in aquam demergebatur: ita ut ſi ſupernataret, nocens ac reus, contra ſi in imum delaberetur, innocens judicaretur.

Ritum hujus purgationis, ſeu *probationis per aquam frigidam ab Eugenio Papa* II. *inſtitutæ* refert Mabillonius in Veteribus Analectis pag. 161. ex *Remigianis membranis pervetuſtis, ſæculo IX. exaratis*.

Natalis Alexander in Hiſt. Eccl. ſæc. IX. cap. 1. art. 4. *vix ſibi perſuadere poteſt, id ab Eugenio Papa inventum, & ab omnibus Chriſtianis obſervari juſſum*. Itaque quatuor rationibus deſumtis ex Ritu ipſo Probationis contendit fidem habendam non eſſe membranis Remigianis.

Tertia eſt hujuſmodi. *An credibile eſt* Eugenium II. *vetuiſſe juramentum ſuper Altare, vel Reliquias Martyrum propter periculum perjurii, & juſſiſſe, ut hominibus de homicidio aut furto ſuſpectis Corpus Chriſti daretur ad probationem; qua in re periculum evidens erat ſacrilegii?*

Franciſcus Pagius in vita hujus Pontificis §. 15. ſentit cum Mabillonio, & rationes Natalis Alexandri refellit. Zegerus Bernardus Van Eſpen Juris Eccleſiaſtici univerſi part. 3. tit. 8. cap. 4. De Purgatione vulgari & canonica §. 16. & 17. diſputat in partem utramque, & §. 18. *Quidquid ſit, hoc ſatis conſtat, ritum hunc multis ſæculis tum in Francia, tum alibi multum familiarem fuiſſe, uti & alias purgationes vulgares*. Vide D. Thomam 3. part. quæſt. 80. art. 6. ad 3. & Chriſtianum Lupum ad S. Leonis IX. Concilium Moguntinum pag. 230. tom. 4. ubi probat *reos per ſacroſanctam Euchariſtiam, aut Sacrificium purgari, eſſe Eccleſiæ morem admodum antiquum*.

CII.

VALENTINUS.

ANNO CHRISTI 827.

LUDOVICI PII 14. MICHAELIS II. BALBI 8.

Bar. an. 827. §. 27. 29. Pag. §. 7.

VALENTINUS Petri filius, Romanus, & Romanæ Eccleſiæ Archidiaconus, quo die electus, quove die mortuus ſit, incertum eſt. Illud conſtat, breviſſimum fuiſſe Pontificatum ejus. Cum enim ad *diem quadrageſimum* Pontifex fuiſſet, anno 827. exceſſit e vita. (1) In Annalibus Bertinianis *a Romanis electus* dicitur, *& ordinatus*, nulla facta mentione conſenſus Imperatoris. (2)

(1) Mabillonius Comment. in Ordinem Romanum cap. 28. pag. 117. ex iis, quæ de hujus Pontificis conſecratione ſcribit Anaſtaſius, ad hunc modum concludit: *Tunc ergo hi erant conſecrationis ritus, nempe ipſa novi Pontificis conſecratio ad S. Petrum, impoſitio ejuſdem in ſedem S. Petri, oblatio Sacrificii per novum Pontificem, convivium, munera in Senatum & populum erogata, quæ* Presbyteria *vulgari nomine appellabant.*

Idemque pag. 119. Valentini exemplo docet, Diaconum, prætermiſſo Ordine Presbyteratus, conſecratum fuiſſe Pontificem *Valentinus quippe* Archidiaconus, *ex Anaſtaſio*, ſtatim a ſua electione condignis gloriæ laudibus ad Lateranenſe Patriarchium deductus, & in Pontificali eſt poſitus throno. Vide annotat. 1. ad Sabinianum Pontif. LXVII.

(2) Tom. 2. Scriptor. Rer. Italic. pag. 518.

CIII.

CIII.

GREGORIUS IV.

ANNO CHRISTI 827.

LUDOVICI PII 14. MICHAELIS II. BALBI 8.

GREGORIUM IV. Joannis filium, Romanum, Pontificiam dignitatem conſtantiſſime recuſantem, vel ſtatim, vel paullo poſt Valentini obitum Clerus, populuſque Romanus Pontificem eſſe voluit. Hujus inauguratio prorogata. Siquidem *non prius ordinatus eſt, quam Legatus Imperatoris Romam venit, & electionem populi, qualis eſſet, examinavit*. (1) Altero hujus Pontificis anno, Chriſti 828. corpus S. Marci Evangeliſtæ Venetias Alexandria delatum eſt, & anno inſequente in Ducali Baſilica, in ejus honorem conſtrui cœpta, reconditum. (2) Eodem anno Gregorius Oſtiam

Bar. an. 827. §. 29. 32. Pag. §. 7. 8.

Pag. an. 820. §. 9. Bar. an. 829. §. 7.

(1) Annales Bertiniani tom. 2. Scriptor. Rer. Italic. pa. 518.

Baronius ad an. 827. §. 31. *Vigebat adhuc in Eccleſia Romana conſuetudo, ut populus poſtularet, qui præficiendus eſſet Romanus Epiſcopus, Clerus autem ſimul una ſecum conſuleret, quis eſſet Pontifex eligendus. Studiis vero poſtea contrariis ſæpe ſæpius ſciſſa Civitas, ut bellis civilibus conſumeretur, frequenter accidit: unde opus fuerit in Clerum refundere omnia amore tranquillioris ſtatus: ſicque illud evenit, ut diverſis occaſionibus poſtulantibus, modus ſæpe mutatus inveniatur electionis ſummi Pontificis, cum tamen apud Romanum Clerum ſemper fuerit ſumma rerum, adeo ut numquam legitimus ſit Pontifex habitus, quem non Clerus elegerit, uti vidimus ſuperius in Conſtantino per laicos intruſo Pontifice.*

(2) Bernardi Monachi Franci Itinerarium factum in loca Sancta anno 870. apud Mabillonium in Actis Sanctorum

Oſtiam Urbem reædificavit, ac novis mœnibus cinxit adverſus Saracenos, qui Sicilia potiti, univerſas Italiæ oras piraticis ſceleribus infeſtabant, eamque ex ſuo nomine *Gregoriopolim* appellavit. Eodemque anno & ſua, & Lotharii Imperatoris auctoritate Cœnobitis S. Juſtinæ Patavinæ affirmavit latifundia ab Opilione Patritio Romanorum donata, ac poſſeſſiones ceteras, quæ etiamnum
Bar. an. fere omnes ſunt in eorum poteſtate. (3) Cum
833. §. 5. 9. 16. 20. filii Ludovici Pii Lotharius Auguſtus, Pippinus
Pag. §. 6. Aquitaniæ Rex, & Ludovicus Rex Bajoariæ de-
7. 8. feciſſent a Patre, bellumque pararent adverſus eum, Gregorius contendit in Galliam, ut operam
Bar. an. impenderet conciliandæ paci. (4) Sed re infecta,
834. §. 4. Romam rediit. Interim Compendii *Concilium E-*
Pag. §. 2. *piſcoporum, quos filii Reges contraxerant, habitum, Imperiumque Patri abrogatum. Quod decretum mox a Gregorio Pontifice reſciſſum eſt*, (5) atque inde
Bar. an. Ludovicus Pius reſtitutus in gradum priſtinum.
835. §. 45. Hic poſtea Gregorii monitu Feſtum omnium San-
Pag. §. 13. ctorum, quod uſque a Bonifacio IV. Kal. Novembr.

rum Ordinis S. Benedicti ſæc. 3. part. 2. pag. 523. num. 6. *Alexandria mari adjacet, in qua prædicans S. Marcus Evangelium geſſit Pontificale officium. Extra cujus portam orientalem eſt Monaſterium prædicti Sancti, in quo ſunt Monachi apud Eccleſiam, in qua prius ipſe requievit. Venientes vero Veneti navigio tulerunt furtim Corpus a cuſtode ejus, & deportarunt ad ſuam inſulam.*

Quod teſtimonium hominis fere æqualis validiſſimum eſt ad firmandam Venetorum poſſeſſionem, ut ait idem Mabillonius in Annalibus Benedictinis lib. 37. ad an. 870. §. 12. pag. 154. tom. 3. Vide noſtram Hiſtoriam Apoſtolicam, *De S. Marco Evangeliſta*, interrogatione poſtrema.

(3) Conſtitut. 2. pag. 173. tom. 1. ampliſſimæ Collectionis Bullarum editæ a Carolo Cocquelines.

(4) Hujus *diſſidii cauſſam ab imperii diviſione ortam* refert Petrus De Marca lib. 4. De Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 11. §. 2.

(5) Paulus Æmilius De rebus geſtis Francorum lib. 3. pag. 54.

vembr. Romæ colebatur, etiam in Gallia atque Germania celebrari voluit. Exinde Novembris dies primus feſtus, & Sanctis omnibus ſacer haberi cœptus ab Eccleſia univerſa. (*6*) Mortem Gregorius occubuit IV. Kal. Februar. anno 844. *ſexto decimo*, quam regnare cœperat. Quot præterea menſes ac dies Pontificatum obtinuerit, apud neminem probatæ fidei auctorem reperio. Bar. an. 843. §. 12. Pag. §. 5.

CIV.

SERGIUS II.

ANNO CHRISTI 844.

LOTHARII 5. MICHAELIS III. 3.

QUINTUS decimus dies erat ab eo die, quo Gregorius IV. obiit, cum Sergius II. Sergii filius, Romanus, in ejus locum IV. Idus Febr. Pontifex inauguratus eſt, inconſulto Lothario Imperatore. *Os porci* appellatum, ideoque primum omnium Pontificum mutaſſe nomen minus honeſtum, ſumto *Sergii* nomine, invenies apud quoſdam. Nolim his credas. (1) Sed neque illis velim Bar. an. 844. §. 1. 3. 4. 10. 13. Pag. §. 1. 2.

(*6*) Vide annotat. 1. ad Bonifacium IV. Pontif. LXIX. & Meratum ad Gavantum tom. 2. part. 1. pag. 545.

(1) *Os porci*, ſeu *bucca porci* non fuit nomen Sergii II. ſed, ut quidam putant, Sergii IV. Non igitur ob eam rem nomen mutavit. Baronius ad an. 844. §. 1. *Quos delectat fabulas veris intexere, hunc primum fuiſſe tradunt Romanum Pontificem, qui creatus Papa nomen ſibi mutavit, eo quod nomen indecens tanto ſacerdotio viſus eſſet ſe habere. Sed ſcias id factum in Sergio* IV. *neque id accidiſſe ob turpitudinem nominis, ſed reverentiæ cauſſa. Cum enim ille* Petrus *vocaretur, indignum putavit eodem ſe vocari nomine, quo Chriſtus*

lim adjungas fidem, qui ſcribunt, Ludovicum II. Lotharii filium ab hoc Pontifice Imperatorem coronatum. Nam Ludovicus a Patre Rex Italiæ ſeu Langobardorum conſtitutus, Romam veniens, Regis duntaxat titulo ab Sergio ſacro oleo inunctus eſt. (2) Conſecratione peracta, poſtulatum a Pon-

ſtus primum ejus Sedis Pontificem, principem Apoſtolorum, ex Simone Petrum *nominaverat. Verum id factum primum ab Octaviano, qui vocatus eſt Joannes* XII. *alii tradunt. Hic autem*, ut ait idem Baronius ad an. 955. §. 4. *re vera primus inventus, qui mutavit ſibi nomen, ut qui ex* Octaviano *voluerit nominari* Joannes.

Angelus de Nuce in Leonis Oſtienſis Chron. Caſin. lib. 3. cap. *66.* num. *6.* pag. *476. Sane Chriſtus novum Eccleſiæ Pontificem* Simonem *conſtituens*, Petrum *vocari voluit, ex* Auguſtino *in Joan. cap.* 1. tract. *7.* §. 14. *ut inde mos iſte originem derivare potuerit: eo etiam addito, quod nonnulli Pontifices nomina barbara prius haberent, quæ Romanis auribus durum & ingratum quid ſonabant; ideoque cum ex Germania & Gallia* Gerbertus, Suidgerus, Poppo, Hildebrandus *veniſſent, in* Silveſtrum, Clementem, Damaſum, Gregorium *mutati ſunt*. Hadrianus *tamen* VI. & Marcellus II. *Baptiſmatis nomina in Pontificatu retinuere*. Vide annotat. 2. ad Joannem XII. Pont. CXXXIII. & annotat. 1. ad Joannem XIV. Pont. CXXXIX. & Hiſtoriam noſtram Apoſtolicam in D. Petro Interrogat. 2.

(2) Anaſtaſio Bibliothecario credere placet, qui pag. 351. narrat, Ludovicum a Pontifice Regem duntaxat inauguratum. Anaſtaſio conſentiunt Annales Bertiniani ad an. 844. Diplomata, quæ exhibent annum Ludovici primum conjunctum cum anno 844. explicanda ſunt de anno primo Regni ejus Langobardici. Etenim Ludovicus II. quatuor epochas uſurpavit. Prima ducit initium ab anno 844. quo a Sergio II. coronatus eſt, tamquam Rex Langobardorum. Secunda ab anno 849. quo a Patre conſors Imperii eſt factus. Tertia deducitur ab anno 850. quo ipſum Leo IV. unctione ſacra conſtituit Imperatorem. Quarta ab anno 855. deſumitur, quo Lothario Patri demortuo ſucceſſit, ut docet Pagius ad an. 844. §. 4. & in Diſſertat. Hypatica cap. 4. §. 16. Itaque non Sergius II. ſed ejus ſucceſſor Leo IV. Ludovicum II. Imperatorem inauguravit.

a Pontifice, ut permitteret, Romanorum proceres fidem ſuam Ludovico Regi (ut Eccleſiæ defenſori) jurejurando obligare. Id vero minime impetratum. Noluit enim Sergius, ſuperſtite Lothario Imperatore, alium ab Romanis pro Eccleſiæ defenſore ac patrono haberi. (3) *Sacra Limina, ſeu*

vit. Teſtatur id Annaliſta Bertinianus ad an. 850. *Lotharius filium ſuum Ludovicum Romam mittit, qui a Leone Papa honorifice ſuſceptus, & in Imperatorem unctus eſt.*

(3) Anaſtaſius Bibliothecarius in vita Sergii II. pag. 352. *His peractis a prædicto poſtulaverunt Pontifice, ut omnes Primates Romanorum fidelitatem ipſi Ludovico Regi per ſacramentum promitterent. Quod prudentiſſimus Pontifex fieri nequaquam conceſſit, ſed ſic orſus eſt illis: Quia ſi vultis, Domino Lothario magno Imperatori hoc ſacramentum ut faciant, ſolummodo conſentio atque permitto. Nam Ludovico ejus filio ut hoc peragatur, nec ego, nec omnis Romanorum nobilitas conſenſit. Tunc demum in eadem Eccleſia ſedentes pariter tam beatiſſimus Pontifex, quam magnus Rex, & omnes Archiepiſcopi, atque Epiſcopi, ſtantibus reliquis Sacerdotibus, & Romanorum ac Francorum Optimatibus, fidelitatem Lothario magno Imperatori ſemper Auguſto promiſerunt.*

Cointius in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum ad an. 824. §. 21. *Deinde fidelitas illis* (Regibus Francorum) *a Papa populoque Romano promittebatur. Exemplum habes apud Anaſtaſium in Sergio* II. *qui Lothario Ludovici Pii filio fidelitatem cum Romanis promiſit. Iſtius fidelitatis juramentum duabus præcipue conſiſtebat in rebus, quarum una ſpectabat ad Pontificem, ad Francorum Reges altera. Francorum enim Regibus Romani promittebant ſe Romanis Pontificibus tamquam Urbis Dominis obedituros, & ad illam promiſſionem Lotharius capitulo primo reſpexit:* Decernimus, ut Domno Apoſtolico in omnibus juſta ſervetur obedientia, ſeu ducibus & judicibus ſuis ad juſtitiam faciendam : *Item capitulo nono ſic :* Noviſſime præcipimus & monemus, ut omnis homo, ſicut Dei gratiam & noſtram habere deſiderat ; ita præſtet in omnibus obedientiam atque reverentiam Romano Pontifici. *Pontifex, populuſque Romanus Regibus Francorum, tamquam defenſoribus ac protectoribus, promittebant in eorum amicitia ſe permanſuros, adeoque conſtanter, ut eoſdem, quos illi, cum amicos, tum inimicos in perpetuum habituri eſſent. Præterea Francorum Reges ex Officio, tamquam defenſores ac protectores, Ur-*

Bar. an. 847. §. 2. 6. Pag. §. 3. *ſeu Venerabiles Gradus, quos Hieroſolymis Jeſus Chriſtus Dominus noſter ſuis greſſibus & Sanguine conſecravit, dudum Laterani latentes, in ſui Pontificatus primordiis ante Fores Eccleſiæ Lateranenſis in Scalam vulgo Pilati dictam adaptavit.* (4) Mortuus eſt anno 847. VI. Kal. Februarii, cum *annos* ferme *tres* Summi Sacerdotis munere functus eſſet.

CV.

Urbis, Eccleſiæque Romanæ tranquillitati quolibet tempore, non tantum per Legatos, ſed etiam per ſe, quando res exigebat, diligentiſſime ſtudebant. Eo conſilio Lotharius, cum tumultus in Urbe poſt mortem Romani Pontificis ortus fuiſſet, juſſu Ludovici Patris hoc anno Romam profectus eſt, ibique conſtitutionem edidit multa complectentem capita, quæ pertinent ad eamdem Urbis quietem. Unum eſt de Pontificis electione, quia nuperrime poſt obitum Paſchalis Urbs duas fuerat in partes diviſa. Sunt alia de judiciis, deque rebus Eccleſiarum occupatis, atque hæc tota ſpectant ad æquitatem, ſine qua pax in Civitate cuſtodiri nequit. Nullum igitur in Lothariana conſtitutione verbum occurrit, quo tibi jure perſuadeas, ſupremum tunc Urbis dominium non penes Papam, ſed penes Francorum *Regem fuiſſe.*

(4) Ita de deceſſore ſuo Sergio II. loquitur Paſchalis II. in Conſtitutione edita anno 1099. quæ ſervatur in Archivo Lateranenſi, teſte Card. Lambertino De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 26. num. 15. qui in eodem capite narrat, memorata *Sacra Limina, ſeu venerabiles gradus*, ſeu Scalas Sanctas Salvatoris noſtri appropinquantis ad mortem veſtigiis calcatas, ac Sanguine reſperſas, & juxta antiquorum Patrum traditionem pietatis cauſſa ab Hieroſolymis ex Prætorio Pilati Romam opera S. Helenæ matris Conſtantini Imperatoris translatas apud S. Joannis Lateranenſem Baſilicam aſſervari. Scalarum gradus eſſe octo ſupra viginti: hos Conſtantinum Imperatorem poſuiſſe in Porticu Palatii juxta Scalam, quæ ducebat ad *Patriarchium*: Sergium II. anno 844. cum injuria temporum non eſſent amplius in Scalarum formam diſpoſiti, ædificio conſtructo collocaſſe ante Baſilicam Conſtantinianam, ſeu Lateranenſem: Cæleſtinum III. collocaſſe ante Sacrum *Patriarchium* juxta Porticum Lateranenſem: denique Sixtum V. nobile illud, quod adhuc exſtat, Ædificium conſtruxiſſe, ac Sanctarum Scalarum gradus diſpoſuiſſe ante *Capellam*

CV.

S. LEO IV.

ANNO CHRISTI 847.

LOTHARII 8. MICHAELIS III. *6.*

JUSTIS Sergio II. nondum ſolutis, Leonem IV. Radoaldi filium, Romanum, Presbyterum inſignem prudentiæ laude ac ſanctitatis Romani creant *Vicarium Beati Petri*, (1) & poſt menſes duos ac dies quindecim, III. Idus April. periculum Urbi metuentes ab Saracenis, conſecrant ſine auctoritate Imperatoris, (2) & *morem conſervantes antiquum, pedes oſculantur*. (3) Ipſo Pontificatus initio ejus ſanctitas enituit. Namque flagrantiſſimum Urbis incendium ſigno Crucis extinxit, & ſerpentem teterrimum, cujus veneno atque adeo afflatu multi

Bar. an. 847. §. 7. 8. 21.22. Pag. §. 3.

ti

lam toto terrarum orbe celeberrimam, quæ dicitur *Sancta Sanctorum*, ut legitur in Conſtitutione 105. ejuſdem Sixti in *Bullario Romano*.

(1) Lupus Abbas Ferrarienſis in Galliis epiſt. 84. loquens de Leone IV. ad quem locum legendus Baluzius, ſicut etiam ad Agobardum pag. 115. & ad Capitularia to. 2. pag. 1283. Vide annotat. I. ad Stephanum I. Pontif. XXIV.

(2) Haud expectatis Imperatoris Legatis, qui intereſſent conſecrationi novi Pontificis. Vide annotat. 5. ad Stephanum IV. Pontif. XCIX.

(3) Anaſtaſius Bibliothecarius in Vita hujus Pontificis pag. 358. Idem in vita Conſtantini pag. 160. loquens de Juſtiniano Imperatore: *Auguſtus Chriſtianiſſimus cum Regno in capite ſe poſtravit pedes oſculans Pontificis*. Vide Chriſtianum Lupum in Schol. ad Dictatum Gregorii VII. can. 9. Operum tom. 5. pag. 195. & notas ad Anaſt. Biblioth. to. 4. pag. 128.

Bar. an. 855. §. 9. ti abſumebantur, fuſis ad Deum precibus exterminavit. Cujus beneficii, ope B. Mariæ Virginis, recurrente ejus in Cælum Aſſumptionis feſto die, impetrati ut perenne eſſet ad poſteros monumentum, decrevit Feſtum illud celebrandum per dies octo. Ludovicum II. a Patre Lothario aſſumtum Imperii ſocium, & Romam miſſum, ſacro Bar. an. 853. §. 33. oleo delibutum conſtituit Imperatorem. (4) E- Pag. §. 12. juſdem Lotharii *interventione quotidianum Pallii uſum* Hincmaro Remenſi conceſſiſſe legitur apud Flodoardum. (5) Concilium Romæ habuit ad Eccleſiaſticam diſciplinam emendandam, & mores regendos, in eoque Anaſtaſium Tituli S. Marcelli presbyterum Cardinalem gradu amovit, quod Parochiam ſuam per quinquennium deſeruiſſet. (6) *Anſchario* autem *Hamburgenſi Pontifici privilegium conceſſit, in quo ipſi ejuſque ſucceſſoribus præ-*

ter

(4) Ut eſt in Annalibus Bertinianis ad an. 850. tom. 2. Scriptor. Rer. Italic. pag. 531.

(5) Lib. 3. Hiſt. Eccl. Remenſis cap. 10. *Sed commentitiam eſſe hujuſmodi conceſſionem ex epiſtola* 47. Nicolai I. *ad ipſum* Hincmarum, *& ex ejuſdem ad* Nicolaum *reſponſione manifeſtum fit*, ut docet Bona Lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 24. §. 16.

(6) Ex hoc Concilio diſcimus tria. Unum, maximam jam tum fuiſſe Cardinalium dignitatem, cum tres Epiſcopi miſſi fuerint, qui Anaſtaſium Cardinalem vocarent ad Concilium. Alterum, Cardinales, ſaltem Epiſcopos & Presbyteros, debuiſſe in Parochia ſua commorari atque reſidere. Tertium, uſurpari cœptum morem notandi Acta publica annis Pontificatus Præſulum Romanorum. Siquidem tum apud Anaſtaſium in vita hujus Pontificis pag. 388. tum apud Harduinum tom. 5. Conc. pag. 69. legitur Concilium hoc habitum *anno Pontificatus ſanctiſſimi ac coangelici & univerſalis quarti Papæ Leonis ſeptimo*, qui annus reſpondet anno Chriſti 853.

Itaque fallitur Gulielmus Burius in Vita Paſchalis II. Pontif. CLX. ſcribens in hunc modum: *Fuit hic primus Papa, qui annos Pontificatus ſui, ſicut Imperator Regni, computare & ſubſcribere cœpit.*

ter uſum Palii *tribuit ornari caput ejus* mitra, *portari* ante ipſum Crucem: *quod argumento eſt, id non cuivis Epiſcopo citra privilegium licuiſſe*. (7) In eodem Concilio can. 34. *præcepit, ut vel in ipſis vicorum ſcholis Profeſſores eſſent, qui Scripturas interpretarentur, & Officia Divina exponerent*. (8) Hæc Leo pro ſua in Eccleſiam auctoritate. Pro ſuo autem in humanas res dominatu atque imperio, ne S. Petri ædes exinde pateret incurſionibus Saracenorum, Bar. an. 855. §. 11 2. 5.

... *nutu Domini, Francique juvamine Regis*, (9) Pag. §. 1.
mœnia circumdedit colli Vaticano, & antiquæ Urbi addidit novam ab nomine ejus *Leoninam* dictam. (10) Corſos finibus patriis expulſos a Saracenis recepit in Urbem Portuenſem, novis ope- Bar. an. 854. §. 1. 3.

X ribus

(7) Mabillonius Præfat. in Sæculi IV. Benedictini part. 2. n. 182.

(8) Pagius ad an. 826. §. 2.

Verba canonis ſunt hæc apud Labbeum tom. 8. Conc. pag. 117. *Etſi liberalium artium præceptores in plebibus, ut aſſolet, raro inveniuntur; tamen Divinæ Scripturæ magiſtri, & inſtitutores Eccleſiaſtici Officii nullatenus deſint*.

(9) Flodoardus in Vita hujus Pontificis tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. part. 2. pag. 296.

(10) *Civitas hæc* Leoniana, *Burgum S. Petri comprehendens, ab* Urbano VIII. *amplioribus munitionibus circumſepta eſt noſtra ætate*. Angelus de Nuce in Chron. Caſin. Leonis Oſtienſis lib. 1. cap. 27. annotat. 10. pag. 302.

Lambertinus De Sacrificio Miſſæ ſect. 1. num. 110. pag. 51. *Leoni II. tribuitur Oratio* Deus cujus dextera Beatum Petrum, *qui eam compoſuiſſe dicitur Neapolitanis pro defenſione Eccleſiæ dimicantibus navali prœlio cum Saracenis. Idem Pontifex compoſuit & illam*, Deus, qui Beato Petro collatis clavibus, *cum, condita Civitate* Leonina, *ad ejus portas ſeras apponeret, quod teſtatur Durandus lib. 7. cap. 15.* Nunc quibuſdam demtis a nobis recitantur: integras habes apud Labbeum tom. 8. Conc. pag. 12. & 19.

Apud eumdem Labbeum pag. 33. exſtat ejus Homilia *De cura Paſtorali, quam per Epiſcopos omnibus Sacerdotibus curam animarum gerentibus intimari voluit*.

ribus munitionibuſque ſeptam. Centumcellas ab iiſdem Barbaris dirutas reſtauravit, & loco munitiore divinitus ſibi per nocturnum viſum indicato ſtatuit. Hortæ quoque & Ameriæ portas muroſque refecit. Cauſſam Gratiani neſcio cujus magiſtri militum, & *Romani Palatii Superiſtæ* delati apud Ludovicum II. quod conſilia agitaret de Imperio transferendo ad Græcos, una cum eodem Ludovico cognovit. (11) Haud ita multo poſt, cum *annos octo, menſes tres, & dies ſex* geſſiſſet Pontificatum, XVI. Kal. Sextil. anno 855. ſanctiſſimam animam efflavit. Huic Joannam Papiſſam quidam ſuggerunt. *Verum hæc fabula jam demum apud Eruditos ſic male olet, ut de ea plura dicere vetet pudor: tametſi Heterodoxi quidam eam propugnare pergant, ut ridiculo commento ſuos aſſeclas paſcant.* (12)

Bar. an. 855. §. 5. 6. Pag. §. 5. 6.

(11) *Superiſta*, Æditus, ex Græco ὑπερίστης.

(12) Mabillonius Præfationis in ſæculum Benedictinum ſextum parte altera, num. 6.

Ceterum nec Marianum Scotum, nec Martinum Polonum (quod nonnulli aſſeruerunt) mendacii hujus architectum fuiſſe, demonſtratum eſt a viris doctis, ut legere licet apud Cardinalem Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 10. num. 4.

Pagius uterque exiſtimat, mendacium hoc procuſum fuiſſe poſt annum 1278. quo obiit Martinus Polonus. De ejus origine alii alia ſcriptis tradunt. Joannes Aventinus lib. 4. Annal. Bojorum cap. 20. §. 52. putat, ei cauſſam præbuiſſe Joannem IX. quem, ut ſibi familiarem, *Theodora ſcortum nobile atque imperioſum Romanis impoſuit, primariumque Sacerdotem creavit*. Panvinius in annotat. ad Platinam pag. 106. credit, *hanc fabulam ex Joannis Papæ XII. viri impuri vita manaſſe*.

Bellarminus lib. 3. De Rom. Pont. cap. 24. *Fortaſſe hinc nata eſt hæc fabula de* Joanne *femina. Cum enim rumor eſſet, quamdam feminam fuiſſe Pontificem Conſtantinopolitanum; & deinde paulatim, omiſſo nomine Conſtantinopolitani, remanſiſſet fama & opinio de femina Pontifice, & Pontifice univerſali: cœperunt aliqui in odium Romanæ Eccleſiæ dicere, feminam illam Romanum Pontificem fuiſſe.*

Ba-

Baronius ad an. 879. §. 5. *Quod* Joannes Papa VIII. *loco ſupplicii perſolverit præmia ſceleſtiſſimo viro* (Photio) *magnam exiſtimationi ſuæ & cathedræ Pontificiæ notam inuſſit. Hinc puto factum (ſi qua tamen veritatis vel ſaltem ſpeciès mendacii apertiſſimi eſſe potuit) quod ob nimiam Joannis animi facilitatem & mollitudinem, abjecta penitus omni virilitate, fractus animo, Sacerdotalis conſtantiæ expers, atque robore enervatus, non Papa, ut Nicolaus & Hadrianus, ſed Papiſſa fuerit contumeliæ loco dictus, utpote qui nec reſiſtere ſciret eunucho, quique vinceretur a ſemiviro, non vir, ſed eſſet femina potius nuncupandus: & ſic nomen contumeliæ tranſierit poſteris rerum inſciis in veritatis opinionem, atque ita a compluribus decantatum fuerit*, Joannem VIII. *Papam fuiſſe feminam: ſicque jactata vulgo invenerit eo modo locum fabula. Placuit magnis viris*, ut ait Pagius ad an. 879. §. 9. *illa* Baronii *conjectura: & hujus exemplo Papebrochius in Conatu Chronico-Hiſtorico* ad Joannem VIII. num. 1. pag. 203. *ſuſpicatus eſt, puſillanimitatem non* Joannis VIII. *ſed* Joannis VII. *in non refellendis Canonibus Trullenſibus, eidem fabulæ occaſionem dediſſe*.

Allatius in *Confutatione fabulæ de Joanna Papiſſa ex monumentis Græcis*, ejus originem revocat ad Thiotam mulierem Pſeudoprophetiſſam, quæ regnante Leone IV. damnata eſt in Concilio ab Germaniæ Epiſcopis celebrato. Pagius ad an. 853. §. 14. & ad an. 879. §. 9. confictam putat a Valdenſibus Romanæ Eccleſiæ hoſtibus. Alii, ut eſt apud laudatum Cardinalem Lambertinum, eam dicunt ex *Lutheranorum laticibus erutam*.

Porro non de nomine commentitiæ hujus feminæ, non de patria convenit; adeo nullus eſt mentiendi modus. Vide Labbeum in Cenotaphio Joannæ Papiſſæ everſo penituſque exciſo, tom. 8. Conc. pag. 154. Launojum lib. 4. epiſt. 8. tom. 5. part. 1. pag. 563. & memoratum Panvinium, qui pag. 104. hæc habet: *Nemo Romæ legitimus unquam Pontifex creatus fuit per annos plus minus nongentos a* S. Petro *Apoſtolo uſque ad* Formoſum *Papam, qui ab ineunte ætate Romana in Eccleſia educatus non eſſet, & per omnium Ordinum Eccleſiaſticorum gradus ad Diaconatum ad minus, vel Sacerdotium ſaltem non aſcendiſſet. Quod facile Pontificum ſeriem conſideranti, inviolabiliter obſervatam fuiſſe, manifeſtum erit: & modo femina ignota, incertæ originis, & patriæ, ſine ullo ordine & teſtimonio ante actæ vitæ, ita inconſulto Pontifex fieri potuit?* Vide annotat. 11. ad S. Leonem IX. Pont. CLII.

CVI.

BENEDICTUS III.

ANNO CHRISTI 855.

LUDOVICI II. 1. MICHAELIS III. 14.

Bar. an. 855. §. 36. 38. Pag. §. 10. MORTUO Leone IV. ſtatim habita comitia Pontifici creando, & Benedicto III. Petri filio, Romano, Tituli S. Calliſti Presbytero, invito & abnuenti ſummum Sacerdotium mandatum. Electio, *conſuetudo priſca ut poſcit*, (1) Lothario, & Ludovico Auguſtis miſſa per Legatos. Hi Romam reverſi, Arſenio Epiſcopo Iguvinorum inſtigante, deſerunt Benedictum, & una cum aliis factioſis hominibus *Anaſtaſium* Presbyterum olim Cardinalem, quem in Romana Synodo a Leone IV. redactum in ordinem diximus, Pontificem conſtituunt. Factioni primum favere viſi ſunt etiam Imperatorum Legati, qui Romam miſſi fuerant, ut conſecrationi novi Pontificis intereſſent. Poſt triduum tamen, cum cernerent, Clerum, populumque conſtanter habere Benedictum pro Pontifice, ipſi quoque in eum con-

(1) Anaſtaſii hæc verba ſunt, ex quibus colligunt neſcio qui, Lotharium & Ludovicum uſurpaſſe ſibi jus electi Pontificis confirmandi. Injuria tamen. Aliud enim eſt petere ab Imperatore confirmationem electionis, aliud eidem ſignificare electionem. Anaſtaſius autem non dicit rogatos a Romanis memoratos Principes, ut ratam haberent electionem Benedicti III. ſed tantum de ejus electione factos fuiſſe certiores, ut ea cognita mitterent Legatos ſuos, qui præſentes, ſicut ante ſæpe dictum eſt, conſecrationi adeſſent, ad tollendas certationes & comprimendos motus ſeditioſorum.

conſenſere, pro quo minime ambigue jus ſtaret. Itaque Anaſtaſio expulſo, Benedictus III. coram iiſdem Legatis anno 855. III. Kal. Octobr. *Dominico die, ut mos eſt, & antiqua traditio dictat, conſecratus ordinatuſque eſt Pontifex*. (2) *Michael Imperator ſecundum antiquam conſuetudinem, cum accepiſſet, novum Romæ creatum eſſe Pontificem, legationem ad eum miſit cum muneribus, de quibus meminit Anaſtaſius*. (3) Benedictus anno 857. *conceſſit habitatoribus Civitatis Teramnenſis in perpetuum dictam Civitatem*, (4) quod illam refeciſſent exciſam a Ducibus Spoletanis. Anno inſequente VI. Idus April. moritur, poſt *annos duos, menſes ſex, & dies decem*, quam Pontifex factus fuerat.

Bar. an. 856. §. 6.
Pag. 403.
Bar. an. 858. §. 1.
Pag. §. 1.

(2) Ex his itidem Anaſtaſii verbis *colligere eſt, Ordinationes Pontificum Romanorum non niſi diebus Dominicis aut ſolemnioribus Feſtis fieri ſolitas eſſe: quod quidem Onuphrius in Chronico Eccleſiaſtico, Blondellus in Apologia pro ſententia Hieronymi de Epiſcopis & Presbyteris, ac in libro contra primatum Eccleſiæ, Jacobus Capellus, & quidam alii jam obſervarunt, & nunc apud omnes in confeſſo eſt:* Pagius ad an. 855. §. 10.

(3) Baronius ad an. 856. §. *6*.

(4) Conſtitutio Benedicti III. apud Ughellum tom. 1. Italiæ Sacræ pag. 753.

CVII.

S. NICOLAUS I. MAGNUS.

ANNO CHRISTI 858.

LUDOVICI II. 4. MICHAELIS III. 17.

NICOLAUS Theodori filius, Romanus, omnia agens, ne Pontifex fieret, omnium ſumma voluntate Pontificali muneri præponitur.
Bar. an. 858. §. 11. Pag. §. 1. Ante diem VIII. Kal. Majas anno 858. præſente Ludovico II. inauguratur, & in Apoſtolica Sede collocatus inſignitur Pontificia corona. (1) Huic quoque in Pontificibus cognomen *Magno* ex rebus geſtis datum. Ex his perſtringo admodum paucas. Concilia ſeptem Romæ celebravit, in quorum altero extinxit reviviſcentem hæreſim *Theopaſchitarum*.
Bar. an. 863. §. 49. 50. Pag. §. 1. (2) Ignatium Conſtantinopolitanorum Patriarcham, quem Bardas Michaelis Imperatoris avunculus, oblato falſo crimine, inſontem oppreſſerat, ac tamquam reum majeſtatis de-

(1) Franciſcus Pagius in vita hujus Pontificis §. 2. *Hæc eſt prima, ni valde fallor, de coronatione ſummorum Pontificum mentio. Non enim memini me legiſſe, aliquem ex Romanis Pontificibus antea coronatum fuiſſe. Hæc coronatio facta eſt in Eccleſia Lateranenſi, licet poſtea, ut in Paſchali* II. *in Cæleſtino* III. *& alibi videbimus, Pontifex ſemper coronatus ſit in Eccleſia Vaticana, e qua redibat coronatus in Lateranum. Unde ſuſpicor in Anaſtaſio, ubi legitur:* Lateranum perductus coronatur, *legendum eſſe*, Lateranum perductus coronatus.

(2) *Hi*, ut eſt in epiſt. 7. ejuſdem Nicolai, apud Baronium ad ann. 862. §. 21. & apud Labbeum tom. 8. Conc. pag. 289. & 738. *ajunt, quia Redemtor noſter & Dominus Jeſus Chriſtus Deus & Dei filius paſſionem Crucis ſecundum Deitatem ſuſtinuit, quod impium eſt, & catholicis mentibus execrabile,*

dejecerat Epiſcopatu, conſtanti ſemper animo defendit, ac Photium eunuchum ſuperbi ingenii, pravæ mentis, linguaque immodicum, in ejus locum per ſummam injuriam ſubrogatum, in quarto Romano Concilio interdixit piorum communione. (3) *Ab Nicolao Papa damnatus, ipſe viciſſim in Nicolaum ex Synodo ſententiam dixit anno 963. Exinde odio furens in Romanam Eccleſiam, varias in eam calumnias commentus eſt: ac multa illi tum crimina, tum capita hæreſum objecit. Horum unum iſtud fuit, quod Spiritum Sanctum ex Patre, Filioque procedere Latini dicerent. Quibus acceptis Nicolaus ad Hincmarum Remenſem Archiepiſco-*

(3) Baronius ad an. 858. §. 51. *Qualis eſſet Photius, & cujus ordinis ante Patriarchatum, Nicetas enarrat, nimirum nobilitate inſignem, Protoſpatharium dignitate, munere a ſecretis Imperatori inſerviſſe, divitiis pollentem, ſcientiis ſæcularibus diſertiſſimum, antiquis etiam hac ex parte comparandum, ſacrarum vero litterarum expertem, ſed qui, fero licet, ubi eum invaſit libido ſpiritualis præfecturæ, eas non qua decet animi ſummiſſione aggreſſus, nullo uſus magiſtro, magiſtrum, qui docere alios poſſet, ſtatim profeſſus eſt: homo gloriæ appetentiſſimus, ſexque diebus ex laico transformatus in Patriarcham: nimirum, ut inquit ipſe Nicetas*, primo die ex laico monachus, ſecundo efficitur Anagnoſtes, tertio Subdiaconus, quarto Diaconus, quinto Presbyter, ſexto denique Patriarcha ſedem Patriarchalem conſcendens, alta voce populo pacem annuntiavit, nihil pace dignum cogitans.

Actione 2. Concilii Œcum. VIII. apud Labbeum tom. 8. Conc. pag. 1000. de Photio leguntur hæc: *Erat vir alia quidem loquens, & alia cogitans, & operam dans mendacio: ex arte gentilium ſemper proponebat bona, deveniebat autem in mala, & erat potens ad ſuperandum & decipiendum, ut non eſt factus, nec fiet ullus hominum.*

Inter cetera *Photii* errata eſt etiam hoc, *quando de Romana Urbe Imperatores Conſtantinopolim ſunt translati, tum & Primatum Romanæ* Sedis *ad Conſtantinopolitanam Eccleſiam tranſmigraſſe, & cum dignitatibus* Regiis *Eccleſiæ Romanæ privilegia translata fuiſſe:* Nicolaus I. epiſt. 70. apud Labbeum tom. 8. Concil. pag. 472.

piſcopum, ac ceteros Epiſcopos, qui in regno erant Caroli Calvi, prolixam ſcripſit epiſtolam, in qua rei totius accuratam narrationem inſtituit; atque illos hortatus eſt, ut de iis, quæ ab Photio propoſita erant, diligenti per Synodos tractatione facta, quidquid ſtatuiſſent, Romam ad ſe perſcriptum mitterent.

(4) Neque interim res alias minus intenta egit cura. Nam pervicit, ut Lotharius Rex Lotharingiæ, dimiſſa Waldrada pellice, Teutbergam legitimam conjugem reciperet, haberetque pro uxore atque Regina. Bulgaros, qui per id tempus Chriſto dederant nomen, ſimul per Legatos Paulum Populonienſem, & Formoſum Portuenſem, ſimul ipſe per ſe inſtituit reſponſis ſex ſupra centum pertinentibus ad Fidem, & Eccleſiæ diſciplinam.

Bar. an. 865. §. 60. Pag. §. 10.

Bar. an. 866. §. 2. 7.

(5) *Ab hac vita ad cæleſtem beatitudinem ductus* eſt

(4) Petavius Theologicorum Dogmatum Tom. 2. lib. 7. cap. 1. §. 3. pag. 634.

Memorata ab eodem Petavio Nicolai epiſtola exſtat apud Labbeum tom. 8. Conc. pag. 468.

Spiritum Sanctum a Patre ſolum, non etiam a Filio procedere, dicunt Græci, & hoc præſertim errore ab Latinis diſſociantur ad hanc uſque diem. Sopitum jamdiu Photiani Schiſmatis incendium iterum excitavit Michael Cerularius, qui poſt decem ſeptemque Patriarchas anno 1043. ſucceſſit Photio.

Oppreſſum extingui paſſus non eſt Marcus Epheſinus Archiepiſcopus, qui in Synodo Florentina Œcum. XVI. anno 1439. celebrata, Latinos ob inſertam Symbolo vocem *Filioque* hæreticos appellare non dubitavit. Quamobrem inita toties inter utramque Eccleſiam concordia numquam diu manſit. Vide Petavium Theologic. Dogmat. tom. 2. lib. 7. cap. 1. & 2. ubi pag. 633. dicit, *primam* controverſiæ de proceſſione Spiritus Sancti *mentionem, quæ quidem diſertis & expreſſis verbis concepta ſit, apud Theodoretum legi in Diſputatione contra Cyrillum, & ejus Anathematiſmi noni Confutatione*, tom. 4. pag. 718.

(5) Ex his quartum & centeſimum præſertim jactatur ſermonibus virorum eruditorum. Ejus hæc verba ſunt apud Lab.

Lab. tom. 8. Conc. pag. 548. *A quodam Judæo, neſcitis, utrum Chriſtiano, an Pagano, multos in patria veſtra baptizatos aſſeritis, & quid de his ſit agendum, conſulitis. Hi profectò, ſi in nomine ſanctæ Trinitatis, vel tantum in nomine Chriſti, ſicut in Actis Apoſtolorum legimus, baptizati ſunt (unum quippe idemque eſt, ut ſanctus exponit Ambroſius) conſtat eos non eſſe denuo baptizandos: ſed primum utrum Chriſtianus, an Paganus ipſe Judæus exſtiterit, vel ſi poſtmodum factus fuerit Chriſtianus, inveſtigandum: Quamvis non prætereundum eſſe credamus, quid beatus de baptiſmo dicat Auguſtinus.* Jam ſatis, *inquit*, oſtendimus, ad baptiſmum, qui verbis Evangelicis conſecratur, non pertinere cujuſquam vel dantis vel accipientis errorem, ſive de Patre, ſive de Filio, ſive de Spiritu Sancto aliter ſentiat, quam doctrina cæleſtis inſinuat.

Harduinus in Quæſt. De baptiſmo in nomine Chriſti, poſtquam oſtendit verbis illis Act. II. 38. *Baptizetur unuſquiſque veſtrum in nomine Jeſu Chriſti* ſignificari *non baptiſmi formam, ſed baptizandorum fidem* in Chriſtum, ſubjicit hæc §. 8. *Jam Nicolai oratio nihil habet difficultatis aut ſalebrarum. Complectitur enim ea partes duas. Prior eſt de fide illius, qui baptiſmum ſuſcipit: nam de adultis in primis agitur, ut & in Actis, & apud Ambroſium.* Hi profecto, *inquit*, *ſi Chriſtiano more ac ritu abluti ſunt; hoc eſt ſi in baptiſmo interrogati credere ſe in Trinitatem confeſſi ſunt, vel tantum in Chriſtum, ſicut in Actis Apoſtolorum de Eunucho Candacis Reginæ legimus, aliiſque*: unum quippe idemque eſt, ut ſanctus exponit Ambroſius: profecto conſtat eos non eſſe denuo baptizandos....

Altera pars eſt de miniſtri fide: ab illis verbis: Quamvis non prætereundum eſſe credamus: *quæ pars illius ſententiæ cum per ſe plana eſt ac perſpicua, tum illud prodit in primis, nihil in priore de baptiſmi forma Pontificem edixiſſe, qui in poſtrema non niſi verbis Evangelicis conſecratum baptiſma probari ſibi æque atque Auguſtino ſignificet.* Non omnem *igitur ille* baptiſmum *probat, ut verbis utar Auguſtini in ſimili argumento lib. 6. De Bapt. contra Donat. cap.* 25. Nam in multis Idolorum ſacrilegis ſacris baptizari homines perhibentur....

Et vero nuperrime Bulgarorum natio abjectis inanium numinum ſimulacris ad Chriſtiana ſacra tranſierat, adhuc plena Paganorum: neque erat ſatis exploratum, falſis ne Diis etiamtum addictus eſſet is, qui baptizarat, Judæus utique, hoc eſt mercator circumforaneus: (neque enim religionis iſtud ibi, ſed negotiationis nomen eſt, ut alii ante nos monuerunt) an Chri-

ſti

eſt anno 867. *Idibus Novembr.* (6) quo die ejus memoria in Martyrologio celebratur. Pontificatum *annos novem*, *menſes ſex*, *dieſque viginti* ita geſſit, ut illum Octava Oecumenica Synodus *alterum Eliam* dixerit, ac *novi Phinees*, *novi Danielis*, *novi Martini* nomine commendarit. (7)

An. 867. §. 137. Pag. §. 25.

CVIII.

ſti jam unius cultui conſecratus; atque adeo non profani, ut olim, ſed ſacri baptiſmatis peritus adminiſter.

Enimvero geminum ibi baptiſmum Nicolaus agnoſcit: alterum, qui ex Paganorum ſuperſtitione agatur, quantumvis per eum ethnici, ut Athanaſius animadvertit oratione III. *contra Arianos, uni ſe Deo, quem ore implorant, mancipari videri velint: alterum, in quo Chriſtiano ritu ac more Trinitas invocetur.* Sed primum, *inquit Nicolaus*, utrum Chriſtianus an Paganus exſtiterit, inveſtigandum eſt. *Quamquam & hunc poſteriorem baptiſmum, vel ſi a Pagano Evangelicis verbis detur, idem deinde jure merito approbat. Priorem autem, ut par eſt, exſecratur ac nominatim excipit....*

Itaque baptiſmus ille nunc Pontifici placet unus, qui poſt confeſſionem Trinitatis vel Chriſti tantum ab eo, qui baptizatur, editam, a miniſtro deinde verbis Evangelicis, ut ipſe ſubjungit, hoc eſt ſub Trinitatis invocatione, ſit collatus. Nam iſtud eſſe plane in nomine Chriſti baptizari ex Actis & Patribus, ut vidimus, palam eſt. Vide D. Thomam 3. par. quæſt. 67. art. 5. & Natalem Alexandrum Theologiæ Dogmaticæ lib. 2. tract. 2. de Baptiſmo cap. 1. art. 3. regula 2. & Hiſtoriam noſtram Apoſtolicam *De Apoſtolis in univerſum*. Interrogatione 36.

(6) Anaſtaſius Bibliothecarius in epiſt. ad Adonem Viennenſem tom. 8. Conc. Lab. pag. 568.

(7) Actione 1. & 7. apud Harduinum tom. 5. Conc. pag. 757. 763. & 873. Labbeum tom. 8. pag. 977. & 1098. Apud eoſdem pag. 757. & 970. ab Anaſtaſio Bibliothecario in Præfatione ejuſdem Synodi octavæ appellatur *Cæleſtis homo*, & *terreſtris Angelus*.

Panvinius annotat. in Platinam poſt Nicolaum I. pag. 107. *Ad hunc uſque Nicolaum Romanorum Pontificum vitas ſcripſit* Anaſtaſius *Monachus*, & *S. R. E. Bibliothecarius*, *ſub quo*, & *ejus ſucceſſoribus*, Hadriano II. & Joanne VIII. *in Urbe floruit. Quæ ſequuntur, concinnavit* Gulielmus *quidam alter Bibliothecarius, quæ in Libro, qui ſub* Damaſi *nomine circumfertur, exſtant. Porro autem cum ſequentes Pontifices uſque*

CVIII.

HADRIANUS II.

ANNO CHRISTI 867.

LUDOVICI II. 13. BASILII MACEDONIS 1.

HADRIANUS II. Talari filius, Romanus, Presbyter tituli S. Marci XIX. Kal. Januar. anno 867. Pontificatum, quem ſemel atque iterum abnuerat, ingenti totius Urbis gaudio ſuſcepit. [Bar. an. 867. §. 139. 156.] Deceſſoris ſui Nicolai veſtigiis inſtitit ſtudio enixo: [Pag. §. 26.] ob id *Nicolaitanus* per contemtum & dictis & ſcriptis proditus a quibuſdam. [Bar. an. 868. §. 3. 38.] Hos cum deſpiceret, nonnihil ſermonis ſubiit, quaſi Nicolai acta meditaretur reſcindere. [Pag. §. 6.] Sed hujuſmodi blateronum linguas factis retudit. Nam Photium, congregato Romæ Concilio, *tertio anathemate* confixit, & librum ejus in Nicolaum juſſit comburi. Baſilium Macedonem, quod eumdem Photium, revocato Ignatio, exturbaſſet Sede Conſtantinopolitana, extulit ſummis laudibus, [Bar. an. 869. §. 4. 6.] voluitque ab eo Concilium indici Conſtantinopolim componendis [Pag. §. 1.]

que ad Clementem II. *neque perpetuum quemdam habeant ſcriptorem, & majorem ſuorum actorum partem amiſerint, tempora adeo incerta & obſcura habent, ut neque quo loco, neque quo ordine aliquot Romanorum Pontificum nomina reponerentur, ſatis liqueat. Quidam vero etiam novi irrepſerunt Pontifices, ut poſt* Marinum Agapitus, *& poſt* Hadrianum III. Baſilius, *quos* Sigebertus *in Chronicis* ad an. 888. & 891. *prodidit. Quibus ſtante maxime hiſtoriæ veritate, & temporum ratione, locus in hac ſerie eſſe non poteſt. Hi enim vel iidem nominibus mutatis cum aliquot aliis Pontificibus, vel Schiſmatici fuerunt, vel omnino numquam exſtiterunt.* Vide annotat. 3. ad S. Linum Pontif. II. & vitam Damaſi Pontif. XXXIX. ſub fin.

Digitized by Google

dis rebus Eccleſiæ Orientalis, & Photio in ordinem redigendo. (1) Præcepit etiam Lothario Regi, ut quæ Nicolao promiſerat, obedienter faceret, & uxorem Teutbergam reciperet, eique haberet ho-

no-

(1) Hadrianus II. in epiſtola ad Baſilium Imperatorem, quæ inſerta eſt actioni I. hujus Concilii apud Lab. tom. 8. Conc. pag. 982. Harduinum tom. 5. pag. 768. *volumus ergo per veſtræ pietatis induſtriam illic* (Conſtantinopoli) *numeroſum celebrari Concilium*. Paruit Baſilius, & Concilium Œcumenicum VIII. Conſtantinopolitanum IV. convocavit. Quot convenerint Epiſcopi haud ſatis conſtat. Actioni primæ præter Legatos Apoſtolicos Donatum Oſtienſem, & Stephanum Nepeſinum Epiſcopos, ac Marinum Diaconum præſides Concilii, exceptiſque Legatis Patriarcharum Orientalium, & Ignatio Conſtantinopolitano, duodecim tantum Antiſtites interfuere. Reliquis Actionibus crevit Epiſcoporum numerus. Centum enim novemque ſubſcripſere Concilio. Numeri tam exigui cauſſa, quia non admiſſi Epiſcopi faventes Photio. Concilium inchoatum anno 869. III. Nonas Octobris, & decem Actionibus abſolutum pridie Kal. Mart. anni inſequentis. Actione ſeptima dictum anathema Photio, ejuſque fautoribus, atque *in majorem hominis deteſtationem*, ut ſcribit ex Niceta Baronius ad an. 869. §. 39. ſubſcriptum anathemati calamis intinctis ipſo Chriſti ſanguine.

Concilium Œcumeni. VIII.

Actione poſtrema editi canones ſeptem & viginti ad Fidem, Sacramenta, & Eccleſiæ diſciplinam pertinentes, ſeptemque priora Œcumenica Concilia confirmata. Canon quartus *promulgat* Photium *numquam fuiſſe prius, aut nunc eſſe Epiſcopum*. Nimirum Photius numquam Epiſcopus fuit *quantum ad juriſdictionem, & legitimam Epiſcopalis poteſtatis executionem, non vero quoad poteſtatis collatæ characterem*, ut docet P. Bonaventura a S. Elia in Synopſi Conciliorum part. 2. pag. 379. Nec obſtat, quod Nicolaus epiſt. 9. ad Michaelem Imperatorem ſcribit: *Igitur nihil Photius a Gregorio accepit, niſi quantum Gregorius habuit, nihil autem habuit, nihil dedit*. Nam eo loco dicitur Gregorius Syracuſanus, qui & Epiſcopatu, & Fidelium communione privatus erat, nihil dediſſe Photio ſacris ab ſe initiato, & nihil proinde Photius iis, quibus ipſe contulerat Ordinis Sacramentum, nihil, inquam, dediſſe Ordinationis legitimæ, nihil gratiæ: neuter enim aliquid hujuſmodi, utpote

ſa-

Digitized by Google

norem regium. Mandavit quoque Carolo Calvo ſub anathematis pœna ut captum jam & occupatum Regnum Lotharii defuncti reſtitueret Ludovico Imperatori ejus fratri, cui jure hæreditario debebatur. (2) Alvredum I. Anglorum Regem ſextum *voti cauſſa Romam profectum regiæ coronæ honore honeſtavit*. (3) Moravis indulſit, ut Sclavonica lingua, quæ erat ipſis vernacula, uterentur in Sacro faciendo, & *Divinis Officiis* celebrandis. (4) Obiit anno 872. *Nullus ex antiquis diem ejus emortualem notavit*. Si Gulielmo Bibliothecario credere libet, *annos quinque* Pontificatus penes ipſum fuit. (5)

Bolland. 9. Mart. Pag. 22. 24.

Bar. an. 872. §. 1. Pag. §. 1.

CIX.

ſacrilegus & ſchiſmaticus, habuit: at characterem Sacramenti habuit uterque, ideoque aliis conferre uterque potuit. Canon poſtremus *decernit, illos, qui reverenter monaſticam vitam ſectati ſunt, & Epiſcopalem meruerunt honorem, conſervare ſchema, & amictum monachicorum indumentorum*. Mabillonius in Annalibus Ordinis S. Benedicti lib. 36. ad an. 365. §. 41. docet, *exempla quidem plurima eſſe*, quæ id etiam antea a Monachis obſervatum fuiſſe, *probant: nullum tamen ſe legiſſe hujus rei decretum ante octavam Synodum generalem*. Vide Nat. Alexandrum in Hiſt. Eccl. Sæc. IX. & X. diſſertat. 4. §. 22. & annotat. 3. ad Stephanum III. Pontif. XCVI.

(2) Multa in hanc rem Baronius ad an. 870. §. 16. uſque ad 27.

(3) Polydorus Vergilius lib. 5. Hiſt. Anglicæ pag. 131.

(4) Id confirmavit Joannes VIII. extrema epiſtola 247. apud Baronium ad an. 880. § 19. & apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 177. adjecta conditione, ut Evangelium lingua primum Latina *legeretur*, deinde Sclavonica *annuntiaretur*. Eamdem rem conceſſit etiam Innocentius IV. ut eſt apud Raynaldum ad an. 1248. §. 12. Vide Papebrochium in Conatu differt. 30. pag. 237.

(5) Muratorius Prolegom. in Vitas Rom. Pontificum Anaſtaſio Bibliothecario additas tom. 3. Script. Rer. Italic. pag. 274. *Veterum Romanorum Pontificum vitæ a variis ſcriptoribus litteris conſignatæ, quæ ſub Anaſtaſii Bibliothecarii nomine circumferuntur, in Hadrianum* II. *& Stephanum* IV.

ſeu

Digitized by Google

CIX.

JOANNES VIII.

ANNO CHRISTI 872.

LUDOVICI II. 18. BASILII MACEDONIS *6.*

Bar. an. 872. §. 1. Pag. §. 1. Bar. an. 875. §. 2. Pag. §. 2. Bar. an. 877. §. 1. 7. 26. Pag. §. 1.

JOANNES VIII. Gundi filius, *Archidiaconus Romanæ Eccleſiæ* anno 872. *XIX. Kal. Januar. in locum* Hadriani II. *ſubſtituitur*. (1) Hic Carolum Calvum Imperatorem coronavit. (2) Ab eo deinde auxilium petiit contra Saracenos populantes Italiam agrumque Romanum: & Neapolitanis, Beneventanis, aliiſque, quod pacem cum iſtiuſmodi prædonibus feciſſent, denuntiavit anathema, ni contra ipſos arma iterum ſumerent. Verum Imperatore mortuo, & ſubſidii ſpe inciſa, pacem ipſe quoque ab Saracenis petere, & penſione annua quinque ſupra viginti millium *mancuſorum* argenti redimere coactus eſt. Formoſum Epiſcopum Portuenſem, qui poſtea Romanus Pontifex fuit, Synodo Romæ celebrata damnavit, atque in Galliam exulatum miſit, devinctum prius ju-

ſeu ut rectius dicendum eſt V. deſinunt, quarum poſtremæ Gulielmo Bibliothecario tribuuntur.

(1) Annales Bertiniani ad an. 872. tom. 2. Scriptor. Rer. Italic. pag. 558.

(2) Legimus apud Muratorium tom. 2. Scriptor. Rer. Italic. part. 2. pag. 150. verba hæc: *Concilium Ticinenſe* (anno 876. celebratum) *in quo Carolus Calvus Imperator ab Anſperto Mediolani Archiepiſcopo, & aliis Italici Regni Optimatibus in Italiæ Regem electus fuit.* Inſcriptio hæc pondus addit Annalibus Mediolanenſibus, quorum verba ex Sigonio lib. 1. de Regno Italiæ ad an. 601. pag. 42. recitavi annotat. 19. ad S. Gregorium I. Pontif. LXVI.

jurejurando, ſe neque Romam, neque ad Eccleſiam ſuam rediturum. (3) Ipſe quoque non ſatis tutam ſibi Romam arbitrans confugit eodem. Elapſus enim ope ſuorum e cuſtodia, in qua aſſervabatur a Lamberto Comite Spoletano, & Adelberto Tuſciæ Marchione, ab ſe damnatis ob deprædatas Urbes Pontificiæ ditionis, novam ſibi ab iiſdem vim metuebat. Cum Ludovicus Rex, cui *Balbo* cognomen, attenuatis viribus diutino morbo, ex quo tum primum reficiebatur, Pontificem in Italiam deducere non valeret, negotium dedit Boſoni Comiti, quem ſibi Joannes adoptavit filium atque defenſorem juris ſui. (4) Hinc

Bar. an. 878. §. 10. 33. Pag. §. 2.

(3) Cauſſam damnationis Formoſi neſcire ſe dicit Baronius ad an. 876. §. 22. & ad an. 883. §. 1. ait diverſam a diverſis tradi. Mabillonius Præfat. ad Sæc. V. Benedict. §. 1. num. 6. triplicem affert deſumtam, ut apparet, ex ipſiuſmet Joannis VIII. epiſt. 319. quæ exſtat apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 233. *Prima eſt, quod a Nicolao* I. *in Bulgariam miſſus Bulgarorum Regem Sacramento obſtrinxiſſet, ne alium Epiſcopum, ipſo ſuperſtite, a Sede Apoſtolica ſuſciperet. Deinde quod contra præſcripta Canonum per ambitum ab Eccleſia Portuenſi ad Romanam proſilire conatus eſſet. Poſtremo quod inconſulto Pontifice propriam deſeruiſſet Eccleſiam; & relicta Urbe contra Reipublicæ & Imperii ſalutem cum ſuis fautoribus conſpiraſſe crederetur.*

(4) Joannes VIII. epiſt. 119. ad Carolum Craſſum, apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 89. (*Cujus* Ludovici Balbi) *conſilio atque hortatu Boſonem glorioſum Principem per adoptionis gratiam filium meum effeci, ut ille in mundanis diſcurſibus; nos libere in his, quæ ad Deum pertinent, vacare valeamus.* Temporibus his miſeris conſueverunt Pontifices, ad incurſiones hoſtium, & vim omnem prohibendam finibus ditionis ſuæ, quoniam in deficiente jam Caroli Magni ſtirpe ſubſidii ſpes nulla ſupererat, conſueverunt, inquam, aliquem magni nominis Principem ſibi filium facere per adoptionem, cui regendas ac tutandas concrederent res ſuas. Eamdem ob cauſſam poſtea Stephanus V. adoptavit Vidonem Ducem Spoletanum, teſte Flodoardo lib. 4. Hiſt. Remen. cap. 1. Id quod multo ante ſe-

Hinc epiſt. 125. petiit ab eodem Ludovico, ut Boſoni, a quo ex Gallia Ticinum uſque deductus fuerat, auxilia mitteret ad *debellandos hoſtes* Romanæ Eccleſiæ. Romam reverſus Legatos ſuſcepit Baſilii Imperatoris, qui Photii adulationibus captus, eum poſt Ignatii deceſſum reſtituerat in Patriarchatum Conſtantinopolitanum. Baſilius enixe petebat, ut reſtitutionem illam ratam juberet. Annuit Pontifex, ut conſuleret Eccleſiæ bono. Legatos Conſtantinopolim cum litteris miſit, a quibus Photius, poſtquam conditionibus quibuſdam ſatisfeciſſet, reſtitueretur, unde dejectus fuerat. Id quia præter opinionem non habuit ſucceſſus proſperos, Joannem obtrectatio carpſit. (5) Tunc enim Photius, deceptis Apoſtolicis Legatis,

Bar. an. 879. §. 3. 6. 7. 62. 64. Pag. 9. 10. 12.

fecerat Stephanus II. adoptato Pippino Rege cum filiis, ut colligitur ex epiſt. 3. Codicis Carolini. Etiam Carolus Magnus epiſt. 84. quæ exſtat inter epiſtolas Alcuini pag. 1613. per Legatum ſuum Angilbertum petiit a Leone II. ut haberet ſe loco filii. Hæc deprompta ſunt ex auctore ejus libri, cui titulus: *Difeſa ſeconda del Dominio temporale della Sede Apoſtolica ſopra la Città di Comacchio* cap. 41. pag. 108.

(5) Petrus de Marca lib. 3. De Concordia Sacerd. & Imp. cap. 14. §. 4. Joannem VIII. ita purgat. *Ignatio functo, Photius toties damnatus ſedem ſuam recepit ſuffragiis Orientalium Epiſcoporum, annitente Baſilio Imperatore. Sed illa reſtitutio integra eſſe non poterat, niſi a Sede Apoſtolica probaretur. Quare Joannes* VIII. *rogatus ab Imperatore, ut Eccleſiæ paci conſuleret, neceſſitati cedens, Leonis, Gelaſii, Felicis, & Concilii Africani auctoritate fretus, qui in rerum anguſtiis temperandas eſſe regulas docent, de conſenſu ceterorum Patriarcharum Photium anathemate liberavit, illique ſedem retinere conceſſit, ea lege, ut coram Synodo cogenda miſericordiam peteret. De conſenſu, inquam, ceterorum Patriarcharum, & Epiſcoporum Joannes Photium ſolvit, ut videre eſt in epiſtola germana ejuſdem Joannis, quamquam in epiſtola a Photio corrupta hic ſenſus deſit*: & paucis interjectis: *Ceterum a culpa Joannem liberat Principis & ceterorum Patriarcharum, totiuſque Synodi Orientalis conſenſus, quem datum fuiſſe Joannes ſuis*

gatis, corruptiſque Pontificiis litteris, conventum
383. Epiſcoporum habuit Conſtantinopoli, in eo-
que majore quam antea impetu ſuum in Roma- Bar. an.
nam Eccleſiam virus effudit. (6) Quod ſimul al- 880. §. 1.
latum eſt Pontifici, acta ejus reſcidit omnia, no- 11.
voque ipſum anathemate devovit. Poſtea Caro-
lum Craſſum corona capiti ejus rite impoſita crea- Bar. an.
vit Imperatorem, cumque iter in Galliam para- 881. §. 7.
ret concordiam inter Francorum Principes conci- Pag. §. 1.
liaturus, mors XVIII. Kal. Januar. anni 882. in-
tervenit, *decimum poſt annum*, quam Pontifex fa- Bar. an.
ctus erat. 882. §. 7. Pag. §. 8. 9.

ſuis litteris ſignificat. Profert autem ad confirmationem ſententiæ ſuæ exempla Athanaſii, Chryſoſtomi, & Flaviani, qui a Synodis damnati cum fuiſſent, a Sede Apoſtolica in integrum reſtituti ſunt. Quibus exemplis quoque Photium a Joanne reſtitutum, ſcribit Ivo, cum de jure diſpenſationum loquitur.

(6) In eo conventiculo damnata eſt memoria Romanorum Pontificum, præterquam Joannis VIII. abrogatum Concilium Œcumenicum VIII. rejecta vox *Filioque*, quæ incluſa fuerat Symbolo ad explicandam proceſſionem Spiritus Sancti etiam a Filio, ſancito anathemate in omnes, qui illam non rejicerent: Photii reſtitutio confirmata: ſtatutum denique, hanc Photianam Synodum habendam eſſe pro Synodo Œcumenica VIII. Atque hæc Legatos Apoſtolicæ Sedis, qui aderant, tuliſſe tacitos ferunt. *Etenim ad omnia, & præ omnibus ab eo* (Photio) *ut muta pecora ducti ſunt, magna cum Sedis Apoſtolicæ ignominia, ut numquam tam ſordida, tamque indigna ab Apoſtolica Sede legatio miſſa fuerit, ſi vera eſſe dixerimus, & non conficta ſunt a Photio, quæ in ſua Synodo Conſtantinopoli celebrata hoc anno leguntur.* Baronius ad an. 879. §. 62. Subjicit Idem §. 72. *Cui Synodo non, ſicut in commonitorio juſſi ſunt, præſidere Legati Apoſtolicæ Sedis, ſed Photius ſemper primo loco legitur præfuiſſe, aſſiſtentibus Legatis Apoſtolicæ Sedis. Hanc Græci lambunt, hanc venerantur, & ut divinum quoddam oraculum obſervant atque cuſtodiunt.*

CX.

MARINUS I.

ANNO CHRISTI 882.

CAROLI CRASSI 3. BASILII MACEDONIS 16.

Bar. an. 882. §. 10. 11. 12. Pag. §. 8. 9. 10.

MARINUS I. ſeu Martinus II. Palumbi filius, Hetruſcus, Romanæ Eccleſiæ Archidiaconus, ter Conſtantinopolim legatus, primum a Nicolao Magno, iterum ab Hadriano II. tertio ab Joanne VIII. in hujus locum poſtea inauguratus eſt. Quo die parum conſtat. (1) Sub exitum Decembris iniiſſe Pontificatum, traditur. Illud autem pro certo ponitur, & legitimum fuiſſe Pontificem, (2) & Photium ab eo damnatum ana-

(1) Papebrochius in Conatu ad hunc Pontificem pag. 243. num. 5. *Verum nomen hujus Pontificis* Marinus *fuit, uti & alterius, qui centum poſt hunc annos Sedem Apoſtolicam tenuit*, Marinus II. *Quia tamen* Martinos *eos appellarunt poſteri, & eum, qui hujus nominis erat, ſæculo XIII. exeunte, dixerunt* Quartum, *& ſic deinde* Quintum, *placuit morem eumdem ſaltem notare in titulo.*

Pagius ad an. 882. §. 10. *Marinus a recentioribus ſcriptoribus* Martinus II. *appellatur, ſed non diſcedendum ab Antiquis, & a Catalogis Pontificum Romanorum, in quibus ſemper* Marinus *nominatur*. Vide annotat. 1. ad Martinum IV. Pont. CLXXXIX.

(2) Baſilius Imperator in epiſt. ad Hadrianum III. Marini ſucceſſorem, quæ, Hadriano vita jam defuncto, reddita eſt Stephano V. contendit, Marinum, quod eſſet Epiſcopus alterius Eccleſiæ, non potuiſſe ad Romanam transferri, ideoque vitio creatum Pontificem fuiſſe. Stephanus in epiſtola ad eumdem Baſilium, quæ eſt in Annalibus Baronii ad an. 885. §. 9. & in Conciliis Labbei tom. 8. pa. 1391. & to. 9. pag. 366. negat, Marinum, antequam Pontifex

anathemate : Formoſum vero Portuenſem, cui Joannes VIII. Epiſcopatum abrogaverat, reſtitutum in locum ſuum, facta etiam poteſtate Romam repetendi. Anno 884. exiiſſe e vita, palam eſt, quo menſe aut die, non item. Hinc tempus Pontificatus ejus incertum. Nonnulli conjecturas ſecuti, menſe Majo vita functum, per *annum & menſes quinque* Pontificem fuiſſe exiſtimant.

Bar. an. 883. §. 1.
Bar. an. 884. §. 1.
Pag. §. 1.

CXI.

HADRIANUS III.

ANNO CHRISTI 884.

CAROLI CRASSI 5. BASILII MACEDONIS 18.

HADRIANUS III. Benedicti filius, Romanus, quem Agapetum antea dictum ſcribunt aliqui, (1) Anno 884. exitu menſis Maji, aut principio Junii Pontifex renunciatus eſt. Hic quoque Photium execratus dicitur, inſectatuſque

Bar. an. 884. §. 1.
Pag. §. 1. 2.

Y 2 ut

tifex fieret, Epiſcopum fuiſſe: quod etſi concederet, tamen licuiſſe ſummum ei Sacerdotium dari.

Auxilius *De Ordinationibus a Formoſo Papa factis* cap. 3. recenſens Epiſcopos, *qui tranſmigrarunt ad aliam Sedem*, Marinum nuſquam nominat, quem in primis memoraſſet, utpote ex Epiſcopo conſtitutum Pontificem ſummum.

(1) Sigonius lib. 5. De Regno Italiæ ad an. 884. pag. 223. Ciaconius, & Oldoinus, in nova additione ad Ciaconium, qui quidem Oldoinus e veſtigio ſubjicit hæc: *unde fortaſſe factum, ut Sigebertus & Marianus Scotus Papam quemdam Agapetum inter Marinum & Hadrianum* III. *interjecerint*.

Alii e diverſo ajunt, inde obortam opinionem de Hadriano III. appellato ante Pontificatum Agapeti nomine, quod Sigebertus & Marianus Scotus tradiderint, Agapetum quemdam proximum ante eum fuiſſe Romanum Pontificem,

Digitized by Google

ut laicum. Idem inſtinctu Italorum *inſignia duo decreta fecit, unum pro Romanorum libertate, ut Pontifex deſignatus conſecrari ſine præſentia Regis, aut Legatorum ejus poſſet:* (2) *alterum pro dignitate*

(2) De hoc decreto meminere Martinus Polonus ad an. 884. ex eoque Ptolomæus Lucenſis lib. 16. Hiſt. Eccl. ca. 23. Platina, Ciaconius, Mabillonius commentario in Ordinem Romanum cap. 17. pag. 114. & Pagius ad an. 884. §. 2. Vide annotat. 1. ad Stephanum V. proxime ſequentem.

(3) Sigonius De Regno Italiæ lib. 5. ad an. 884. pag. 224.

Hoc decretum falſum ac ſpurium eſſe, autumant nonnulli. EcKartus tom. 2. Rer. Franc. pag. 683. etiam primum commentitium eſſe, credit: quod de illis nemo memoraverit antiquorum, ac Baronius ipſe prorſus ſiluerit. Vide Saxium in annotat. ad Sigonium de Regno Italiæ pag. 351. tom. 2.

Cur autem Itali cogitaverint de Rege creando ex gente ſua, narrat Sigonius proxime ante verba recitata: *Jampridem Italici, Romanique veteres ſpiritus recipere cœperant, ac Francis Imperatoribus, Regibuſque contemni, poſt imminutas opes, & exorta inter eos certamina, cœptis, externum jugum a cervicibus dejicere cupiebant. Itaque Saracenos impune Italiam, Eccleſiamque populantes, ipſorum Regum incuria, indignati ipſi, res aliquando reſpicere ſuas, vireſque florentis demum perpendere Italiæ inſtituerunt. Omnium una vox erat, quando Craſſus virili ſtirpe careret, qui unus antiqua virtutis indole præditus ex Caroli Magni legitima progenie ſupereſſet, cui propter egregia erga Italiam atque Eccleſiam merita Imperii titulus commiſſus fuiſſet, tempus voce prope miſſa monere, ut aliquando tandem ſibi ipſis conſulerent, neque id decus cum alia gente communicari vulgarive permitterent. Non adeo veterem indolem Italicæ virtutis exoleviſſe, quin unus ex multis reperiri in ea poſſit, qui avitam repræſentare conſilio atque officio imperandi gloriam queat. Haud dubie, ſi Rex præſens Italiam gubernaret, maturius eum omnibus hoſtium irruptionibus occurſurum, & ſalutem, dignitatemque Eccleſiæ tutaturum. Suffragabatur huic ſententiæ aliena reip. ipſius quoque Craſſi Imperatoris abſentia, qui duriſſimo & remotiſſimo bello implicitus, rationibus Eccleſiæ atque Italiæ præſens ſervire non poterat. His rebus inſtincti Hadrianum Pontificem adeunt, eumque, ut ſalutari decreto in poſterum reip. caveat, orant.*

tate Italiæ, ut moriente Rege Craſſo ſine filiis, Regnum Italicis Principibus una cum titulo Imperii traderetur. (3) Altero Pontificatus anno 885. iter in Galliam ſuſcepit accitu Imperatoris. Pado vix tranſmiſſo in morbum implicitus, menſe Septembri eſt mortuus, cum *annum & menſes ferme quatuor* Romanæ Eccleſiæ præfuiſſet. Sepultus eſt in Cœnobio Nonantulano, quod quinque millia paſſuum a Mutina in Orientem abeſt. (4)

Bar. an. 885. §. 1. Pag. §. 1. & 2.

CXII.

STEPHANUS V.

ANNO CHRISTI 885.

CAROLI CRASSI *6.* BASILII MACEDONIS *19.*

STEPHANUS V. Hadriani filius, Romanus, ſub finem Septembris invitus tanto conſenſu, quanto quiſquam alius ante, Pontifex eſt declaratus, & Caroli Craſſi inconſultu conſecratus. (1) Datis ad Baſilium Orientis Imperatorem litteris, Marinum deceſſorem ſuum, ut ſupra eſt dictum, defendit, atque ſuaſit, ut Photium haberet pro damnato. (2) Has litteras, Baſilio mortuo, accepit filius ejus & ſucceſſor Leo cognomi-

Bar. an. 885. §. 1. 9. 14. Pag. §. 2. 3.

Bar. an. 886. §. 1. 15. 18. 26. 27. 28.

(4) Vide Bollandianos die 8. Jul. §. 3. pag. 647.

(1) Eſt id in Annalibus editis a Lambecio tom. 2. Bibliothecæ Cæſareæ pag. 356. Ex quo *intelligimus*, ait Pagius ad an. 885. §. 3. *verum eſſe, quod Sigonius anno ſuperiori affirmavit, Hadrianum nempe* III. *decreto ſuo ſtatuiſſe*, Ut Pontifex deſignatus conſecrari ſine præſentia Regis, aut Legatorum ejus poſſet: *alioquin Clerus Romanus Stephanum* V. *contra decretum Eugenii* II. *uſumque receptum, ſine præſentia Legatorum Imperialium ordinari non permiſiſſet*.

(2) Vide annotat. 2. ad Marinum I. Pontif. CX.

Digitized by Google

Pag. §. 3. 4. ne *Sapiens*, ſeu *Philoſophus*: quibus permotus Photium contruſit in cœnobium, & Stephanum fratrem ſuum in locum ejus ſufficiendum curavit. (3) Quoniam vero lex erat ſancita, quæ vetabat, ne ſacris Ordinibus a Photio initiati eveherentur ad gradum altiorem Eccleſiaſticæ dignitatis, idcirco rogatus eſt Pontifex, ut illum lege exſolutum creari permitteret Epiſcopum Conſtantinopolitanum. Non conſenſit in id Stephanus, incertus, amotus ne eſſet Photius Epiſcopatu, an ipſe ſe ultro abdicaſſet. Illud enim ſcripſerant Epiſcopi, hoc Imperator. *Ita quidem magna conſideratione ſuſpendit judicium, ne probaſſe eo modo Photii reſtitutionem videri poſſet, non renuntiationem illius, ſed ejectionem potius tam ab Imperatore, quam ab Epiſcopis expectans audire.* (4) Idem Pontifex ſuſtuliſſe dicitur purgationem, quæ candenti ferro & ferventi aqua fiebat. (5) Vidonem Ducem

Bar. an. 890. §. 7.

(3) Tali modo extinctum eſt ſchiſma Orientalis Eccleſiæ, inductum per Photianam Pſeudoſynodum, nec revixit ante Michaelem Cerularium, quem anno 1043. Conſtantini Monomachi favor extulit ad Epiſcopatum Conſtantinopolitanum. Poſtquam Photius expulſus eſt, nulla mentio ejus invenitur apud Hiſtoricos. Illum in Eccleſiæ communionem jam reſtitutum obiiſſe, affirmant Græculi nonnulli, quos refellit Allatius lib. 2. De Eccleſiæ Occident. & Orient. perpetua conſenſione cap. 5. & Natalis Alexander in Hiſt. Eccl. Sæc. IX. & X. diſſertat. 4. §. 28. pag. 271. tom. 6.

(4) Baronius ad an. 886. §. 18.

(5) Apud Gratianum 2. quæſt. 5. cap. *Conſuluiſti* 20. ex Stephani V. epiſtola ad Humbertum Epiſcopum Moguntinum. *At inter epiſtolas Stephani* V. ut animadvertit Zegerus Bernardus Van Eſpen Juris Eccleſiaſtici univerſi part. 3. tit. 8. §. 32. *nulla reperitur epiſtola Epiſcopo Moguntino inſcripta, nec alia, cui hoc decretum inſertum. Ut proinde & hoc Decretum admodum ſuſpectæ fidei habeatur, præſertim quod, ſi hujuſmodi Reſponſum Pontificis eo tempore emanaſſet, illud vulgaribus hiſce purgationibus, quæ eo tempore maxi-*

Ducem Spoletanum, ſuum adoptione filium, & occupato Langobardorum regno clarum, *univerſa hortante Italia* anno 891. Romam accivit, & IX. Kal. Martii creavit Imperatorem, qui *ut ſe Pontifici gratum præberet, privilegia ac dona a Pippino rege, Carolo, & Pio Imperatoribus Romanæ Eccleſiæ data probavit*. (6) Eodem anno 891. *ſexto*, ex quo regnare cœperat, exeunte menſe Septembri naturæ conceſſit.

CXIII.

FORMOSUS.

ANNO CHRISTI 891.

VIDONIS 1. LEONIS SAPIENTIS 6.

FORMOSUS Leonis filius, *vera religione, divinarumque ſcripturarum & doctrinarum ſcientia* Bar. an.
illuſtris, (1) a Portuenſi Epiſcopatu ad Romanum anno 891. translatus eſt, (2) primuſque ex 891. §. 3. 5. 7.

 Epi-

xime frequentabantur, indubie oppoſitum fuiſſet, quod tamen non legitur.

Ille autem purgabat ſe de crimine, in cujus venerat ſuſpicionem, qui illæſus ferrum candens manu contrectaret, vel manum in aquam ferventem immitteret ſine detrimento.

(6) Sigonius De Regno Italiæ lib. 6. ad an. 891. pag. 227.

Ita antiquum Italiæ Imperium poſt multas ac diras impreſſiones gentium externarum Itali receperunt. Vide Pagium ad an. 892. §. 2.

(1) Luitprandus Ticinenſis Rerum ab Europæ Imperatoribus & Regibus ipſius præſertim tempore geſtarum lib. 1. cap. 8. apud Ducheſnium tom. 3. pag. 570.

(2) Baronius ad an. 891. §. 3. *Tumultuariam ejus fuiſ-*

ſe

Epiſcopo Pontifex ſummus (3) exacto admodum menſe Septembri coronatus. (4) Hic accepit epiſtolam Styliani & aliorum Epiſcoporum Orientis, datam ad deceſſorem ſuum Stephanum V. in qua primum afferebant cauſſam, cur ab ipſis diſſentiens ſcripſerit Imperator, Photium non coactu, ſed voluntate ſua reliquiſſe munus Epiſcopale: (5) deinde iterum rogabant, ut ſacris Or-
di-

ſe electionem, elevante ſe contra eum Sergio Diacono, ex Luitprando poſſumus intelligere. Sed fallitur Luitprandus. Sergium enim Diaconum legerunt aliqui, non quo tempore Formoſus, ſed quo Joannes IX. electus eſt, poſt mortem Theodori II. Id ſatis conſtat ex epitaphio ejuſdem Sergii, qui poſtea verus fuit Pontifex tertius hoc nomine:

Culmen Apoſtolicæ Sedis is jure paterno
Electus, tenuit, ut Theodorus obit.
Pellitur Urbe pater, pervadit ſacra Joannes,
Romuleoſque greges diſſipat ipſe lupus.

Eodem modo Flodoardus de Romanis Pontificibus, narrata morte Theodori II. ſubjicit hæc, tom. 3. Scriptor. Rer. Italic. part. 2. pag. 320.

Joannes ſubit hinc, qui fulſit in ordine Nonus.
Pellitur electus patria quo Sergius Urbe,
Romulidumque gregum quidam traduntur abacti.

(3) Panvinius annotat. ad Platinam pag. 112. *Formoſus Papa, ut ego obſervavi, omnium Romanorum Pontificum ex alienæ Diœceſeos Epiſcopo Romanus Pontifex eſt factus, cum ante ipſum non niſi ex Presbytero vel Diacono Cardinalibus factus fuiſſet Romæ Papa. Idem refert vetuſtiſſimus & ſine auctoris nomine ſcriptus liber Bibliothecæ Vaticanæ*. Vide annot. 2. ad Marinum I. Pontif. CX.

(4) Non conſecratus. Nam, ut ſcribit Jacobus Cajetanus Cardinalis in Ordine Romano XIV. apud Mabillonium tom. 2. Muſei Italici pag. 254. *Epiſcopus, qui in Papam electus eſt, non conſecratur denuo, ſed benedicitur aliquo die Dominico, quo & coronatur*. Ea benedictio, quod fieret loco conſecrationis, a veteribus conſecratio aliquando appellatur.

(5) *Continebat veneranda Pontificatus tui majeſtas litteris ſuis, ſereniſſimorum Imperatorum noſtrorum litteras cum noſtris non conſenſiſſe. Hujus rei cauſſa hæc eſt. Qui Photium ſpon-*

dinibus initiatos ab eodem Photio reciperet in Eccleſiæ communionem. Re deliberata, reſpondit annuens conditione ea, ut *oblatis libellis ſe deliquiſſe faterentur, & veniam deprecarentur pœnitentia*, miſitque in id Legatos Conſtantinopolim. (6) Turbatis, Vidone Imperatore mortuo, rebus Italiæ, Arnulphum Regem ex Germania Romam occultis nuntiis evocavit, ad infenſam ſibi factionem Lamberti filii Vidonis compeſcendam. Veniens cum exercitu Arnulphus, capta Formoſi conſenſu Urbe hoſtes expulit, ſeque ab eo Imperatorem & Auguſtum inungi impetravit. (7) Eodem anno, quo hæc contigerunt, Formoſus extinguitur pridie Nonas April. cum *annos quatuor*, & *menſes ſex* tenuiſſet Romanam ſedem. (8)

Bar. an. 896. §. 1. 2. Pag. §. 2. 3. 8.

ſponte renuntiaſſe dignitatem ſcripſerunt, illi ipſi Photium ut Sacerdotem receperunt. Nos autem nullum in Photio agnoſcentes veſtigium Sacerdotii..... quomodo potuimus ſponte abdicatum ſcribere? Ita Stylianus, & alii Orientis Epiſcopi. Exſtat epiſtola apud Labbeum tom. 8. Conc. pag. 1410.

(6) Formoſus epiſt. 1. apud Labbeum to. 9. Conc. pag. 420.

(7) Franciſcus Pagius in vita Formoſi §. 12. *Arnulphum Romam expugnaſſe, non ſolum* hortatu, *ut ſcribit Luitprandus, vel* conſenſu, *ut habet Regino, verum etiam* mandato Formoſi Papæ, *nos docet Hermannus Contractus.... Quæ certe evincunt Arnulphum a Formoſo Papa per ſurreptionem non fuiſſe coronatum Imperatorem. Quod ſpectat ad Concilium a Joanne* IX. *celebratum, ex quo Baronius anno 896. n. 1. & anno 904. num. 9. intendit probare, coronationem iſtam fuiſſe ſurreptitiam, illud Concilium non loquitur de unctione Imperiali Arnulphi, ſed de unctione Berengarii, ut videre eſt apud ipſummet Baronium, & in Actis Conciliorum pag. 504. ubi refertur Canon 6. ejuſdem Concilii.*

(8) Mabillonius in Veteribus Analectis pag. 31. & 32. *Celebris fuit quondam controverſia de cauſſa Formoſi Papæ, quę duobus maxime capitibus conſtabat. Primum eſt, an canonica eſſet ejus promotio in Sedem Romanam: alterum, an Ordinationes ab eo tum factæ validæ eſſent habendæ. Conſequens pendebat ex priori, cujus dubitatio ex triplici ratione petebatur, nempe quod Formoſus, antea Portbenſis Epiſcopus, ab Joanne*

Papa VIII. exauctoratus, & ad laicam communionem redactus fuiſſet: deinde quod profugus juraſſet, numquam ſe Romam rediturum: tertio quod a Sede Portuenſi in Romanam eſſet translatus, quæ translatio Eccleſiaſticis regulis, Romaniſque moribus contraria erat.

Non defuere tamen, qui Formoſi patrocinium tunc ſuſceperunt, quos inter Auxilius quidam Francus (fictum, an verum nomen) ſed in Italia degens, & a Formoſo ordinatus, duos in ejus defenſionem libros ſcripſit. Prior capita quadraginta, poſterior triginta duo complectitur, cum epiſtola prævia ad Leonem Nolanum Epiſcopum, cujus rogatu iſtud opus ſuſceperat. Hanc epiſtolam cum indice triginta Capitulorum prioris libri illuſtriſſimus Cardinalis Baronius in Appendice tomi XII. inſeruit: utrumque librum integrum edidit Joannes Morinus in parte 2. de Sacris Ordinationibus *a pag.* 348.

Auxilio in laudes Formoſi Papæ conſentit Flodoardus cum in hiſtoria, tum in libro metrico de Romanis Pontificibus, cujus libri magna pars typis vulgata eſt in parte 2. *Sæculi tertii Benedictini, ubi de Formoſo hæc inter alia leguntur*:

Præſul hic egregius Formoſus laudibus altis
Evehitur*:* caſtus, parcus ſibi, largus egenis:
Bulgaricæ genti fidei qui ſemina ſparſit.
Delubra deſtruxit, populum cæleſtibus armis
Inſtruxit tolerans diſcrimina plurima*:* promtus
Exemplum tribuens, ut ſint adverſa ferenda,
Et bene viventi metuenda incommoda nulla.

At Formoſum non ita culpæ expertem fuiſſe contendit Morinus, quin Stephanus VI. *probabilem in eum mortuum ſæviendi cauſſam habuerit. De hoc alii judicent.* Vide eumdem Mabillonium Præfat. in ſæc. V. Benedictinum, Chriſti X. §. 1. num. 6. pag. V. & Natalem Alexandrum in Hiſt. Eccl. Sæc. IX. & X. cap. 1. art. 14. pag. 23. tom. 6.

CXIV.

CXIV.

BONIFACIUS VI.

ANNO CHRISTI *896.*

LAMBERTI 3. LEONIS SAPIENTIS 11.

BONIFACIUM VI. Hadriani filium, Romanum, *primum de Subdiaconatu*, *poſtmodum de Presbyteratu depoſitum*, *manus popularis* in locum Formoſi Pontificem ſubdidit. (1) Sunt propterea, qui negent, ſummis Pontificibus annumerandum. Si aſſentiri pleriſque neceſſe eſt, haud dubie habendus in numero Pontificum. (2) *De hoc*, *ob Pontificatus brevitatem*, *nihil memoria dignum inve-*

Bar. an. 897. §. 1. Pag. 896. §. 8. 9. Bar. an. 904. §. 6.

(1) Legitur id cap. 3. Concilii Romani anno 904. celebrati apud Labbeum tom. 9. Conc. pag. 503.

(2) Baronius ad an. 897. §. 1. *Quod autem intruſorum Pontificum alii ut Pontifices poſtea recepti inveniantur*, *alii vero penitus abrogati*, *ut iſte*, *de quo agimus*, *Bonifacius*, *inde evenit*, *quod illi quantumlibet tyrannice adepti fuerint Sedem*, *tamen accedente conſenſu Cleri*, *ſatius eſſe exiſtimantis*, *eos qualeſcumque tolerandos*, *quam Eccleſiam Schiſmate conſcindendam*, *ut legitimi Pontifices novis comitiis*, *conſuetis ritibus ſint electi*. *Hæc ut dicamus*, *illud plane neceſſario cogit*, *quod univerſa Eccleſia Catholica eos ut legitimos Pontifices coluit*, *iiſque obedivit*, *atque ut Chriſti Vicarios*, *Petrique ſucceſſores cognovit*, *ac cultu germano Pontifice digno eoſdem frequentavit*: *quod nequaquam factum fuiſſet*, *niſi de facto poſtea electione conſtitiſſet*.

Oldoinus in Nova Additione ad Ciaconium to. 1. pag. 680. *Multi tamen Bonifacium hunc inter Romanos Pontifices numerant*, *&* *Bonifacium* VI. *vocant*, *ut Ciaconius ſupra*, *Panvinius in Epit.* Rom. Pont. *S. Antonius*, *Joannes Biſdomini in Chronicis Senarum*, *& alii*: *nonnulli vero Baronii ſententiæ adhærentes*, *illum ex Pontificum albo expungunt*, *cum Formoſo populi tantum violentia ſucceſſerit*.

venitur, ut ait Ciaconius. Auctore Hermanno Contracto in Chron. ad an. 896. pag. 256. *podagra defunctus eſt*, ac

Ter quinos *hic in arce* dies *explevit honoris*. (3)

CXV.

STEPHANUS VI.

ANNO CHRISTI 896.

LAMBERTI 3. LEONIS SAPIENTIS 11.

Bar. an. 897. §. 2. Pag. an. 896. §. 9. & 897. §. 1.

FORMOSO *defuncto is*, *qui poſt mortem Formoſi Papa conſtitutus eſt*, *expellitur*, & Stephanus VI. (1) Joannis Presbyteri filius, Romanus, ante diem viceſimum Auguſti anno 896. *Papa per Adelbertum* (Tuſciæ Marchionem potentiſſimum) *conſtituitur*. (2) *Quo conſtituto*, *ut im-*

(3) Flodoardus de Romanis Pontificibus inter Scriptores Rer. Italic tom. 3. part. 2. pag. 318.

(1) Luitprandus memoria lapſus pro Stephano ponit Sergium, & huic *adſcribit*, *quod factum per Stephanum liquet*, ut docet Baronius ad an. 897. §. 2. & 3. quicum ſentit Pagius ad an. eumd. §. 2. & Papebrochius in Stephano VI. §. 2.

(2) Baronius ad an. 897. §. 4. *En illa infeliciſſima Eccleſiæ Romanæ tempora*, *atque omnium luctuoſiſſima*, *quibus ipſam contigit domeſtico bello exagitari*, *atque perſecutione vexari*: *quæ nunc cœpta multo tempore maximo damno eamdem Eccleſiam affecerunt*; *illata ipſa per Adelbertos Marchiones potentiſſimos Tuſciæ Principes audaciſſimos*. Tantæ quippe Adelbertus erat potentiæ, ut inter omnes Italiæ Principes ſolus ipſe cognomento diceretur *Dives*. Luitprandus lib. 1. cap. 10.

Ceterum, ſubdit Baronius, *etſi interdum deforme valde turpeque contigerit apponi Eccleſiæ caput*: *tolerandum tamen fuit ipſi*, *quod non penitus amens ſit inventum*, *ſed Fide Catholi-*

ca

impius, doctrinarumque Sanctarum inſcius Formoſum e ſepulcro extrahere, atque in Sedem Romani Pontificatus Sacerdotalibus indumentis indutum collocare præcepit. Cui & ait : Cum Portuenſis eſſes Epiſcopus, cur ambitionis ſpiritu Romanam univerſalem Sedem uſurpaſti? *His expletis, ſacratis exutum veſtimentis, digitiſque tribus abſciſſis, in Tiberim jactare præcepit,* (3) *cunctoſque, quos ipſe ordinaverat, gradu proprio depoſitos iterum ordinavit.* (4) *Ita furore percitus homo non quod jure li-* ce-

ca ſibi conſtans, Dei vero permiſſione ſupra cetera corporis membra provectum, non ſine cauſſa vel ratione, ſed magno ſui judicii libramento : etenim pondus & ſtatera judicia Domini ſunt: *quæ etſi inſcrutabilia prædicentur, per tranſennam tamen mortalibus intuentibus fiant aliqua ſaltem ex parte perſpicua. Ut enim Deus ſignificaret, eamdem ſuam Eccleſiam nequaquam humanum eſſe figmentum, ſed plane divinum inventum; oportuit oſtendiſſe, eam nequaquam pravorum Antiſtitum opera prodi poſſe, & ad nihilum penitus redigi, ſicut de aliis diverſarum gentium Regnis, & bene ſtatutis Rebuſpublicis factum conſtat: quæ tamdiu conſtitiſſe leguntur, quamdiu fuere per viros prudentes & virtute præditos adminiſtratæ: periiſſe vero penitus, ubi viris ſceleſtis tradita ſunt earum gubernacula moderanda.* Vide annotat. 1. ad Leonem V. Pontif. CXX. & ad Chriſtophorum Pontif. CXXI.

(3) Tantum facinus narranti Luitprando fidem derogat Panvinius in annotat. ad Platinam pag. 112. Immerito. Siquidem invenitur apud ejuſdem ætatis Scriptorem Auxilium lib. 2. De Ordinationibus Formoſi cap. 30. tom. 17. Bibl. Patr. pag. 21. apud Joannem IX. ca. 1. Concilii Romani anno 904. celebrati tom. 9. Conc. Lab. pag. 502. & apud Hermannum Contractum in Chron. ad an. 896. in Antiquis Lectionibus Caniſii tom. 3. pag. 256.

(4) Luitprandus lib. 1. cap. 8. apud Muratorium tom. 2. Scriptor. Rer. Italic. pag. 430.

Ludovicus Du Meſnil tom. 3. Doctrinæ, & Diſciplinæ Eccleſiæ lib. 42. §. 1. *Sigebertus in Chronico eos rurſus conſecraſſe negat, & de ea re nihil dicit Romana Synodus, quæ ſub Joanne* IX. *alia Stephani geſta refert & damnat, imo dicit, eos in proprium gradum a Joanne* IX. *fuiſſe reductos, ac* pro-

ceret, ſed quod exaſtuans rabies ſuaſit, implevit; non enim fuit error in fide, ſed violenta tyrannis in facto. (5) *Quantæ autem auctoritatis quantæque religionis Papa Formoſus fuerit, hinc colligere poſſumus, quoniam dum a piſcatoribus poſtmodum eſſet inventus, atque ad Beati Petri Apoſtolorum Principis Eccleſiam deportatus, Sanctorum quædam imagines hunc in loculo poſitum venerabiliter ſalutarunt. Hoc namque a religioſiſſimis Romanæ Urbis perſæpe* Bar. an. 900. §. 6. Pag. an. 897. §. 6. *audivi*. (6) Anno 897. *Stephanus Apoſtolicæ Sedis invaſor, & ipſe pulſus detruditur in carcerem, ubi pariter ſtrangulatur*, (7) cum *annum, menſemque* Pontificatum obtinuiſſet.

CXVI.

proinde a Stephano rurſus non fuere conſecrati: alioquin ejus ſucceſſor non eos reſtituiſſet.

4 Caſpar Juenin in Commentario Hiſtorico & Dogmatico *De Sacramentis* diſſertat. 8. de Sacramento Ordinis, quæſt. 6. cap. 2. Franciſcus Hallier de ſacris electionibus & ordinationibus part. 2. ſect. 3. cap. 2. §. 18. & Honoratus Tournely quæſt. 5. de Sacramento Ordinis art. 1. diſputant contra Joan. Morinum, qui in Comment. *De Sacris Ordinationibus* part. 3. exercitat. 5. cap. 3. affirmat, Ordinibus ſacris initiatos a Formoſo iterum fuiſſe a Stephano VI. conſecratos. Vide annotat. 2. ad Theodorum II. Pontif. CXVII. & 3. ad Stephanum III. Pontif. XCVI.

(5) Baronius ad an. 897. §. 2. qui §. 6. adjicit: Stephanum *non auderem inter Romanos Pontifices numerare, niſi id factum a majoribus inveniſſem, utpote tanto indignum nomine, qui primus & ſolus nefando & inaudito ſacrilegio Petri ſedem adeo deturpavit*. Vide annot. 2. ad Sergium III. Pontif. CXXII.

(6) Hæc memoratus Luitprandus loco citato.

(7) Baronius ad an. 900. §. 6. ubi addit: *Ita facinoroſus homo, quippe ut fur & latro ingreſſus eſt in ovile ovium, laqueo vitam adeo infami exitu, vindice Deo, clauſit. Ita quidem omnia Romæ tam ſacra, quam profana factionibus miſcebantur, ut penes illam partem eſſet promotio ad Apoſtolicam Sedem Romani Pontificis, quæ potentior appareret, ut modo Romanorum proceres, modo Hetruriæ Principes intruderet ſæculari potentia quem vellet, & dejiceret quem poſſet Romanum*

CXVI.

ROMANUS.

ANNO CHRISTI 897.

LAMBERTI 4. LEONIS SAPIENTIS 12.

POST mortem Stephani VI. *prævalente in Urbe*, ut ait Baronius, *Romanorum factione adverſus Adelbertum Tuſciæ Marchionem*, Romanus Conſtantini filius, Galleſinus, Petri ſedem eodem anno 897. ante quintum decimum diem Octobris tenuit. (1) Deceſſoris ſui acta adverſus Formoſum abrogaſſe, ſcribunt Sigonius, Platina, Panvinius, Ciaconius, qui tamen nullum antiquum ejus rei teſtem profitentur. Referente Flodoardo Bar. an. 900. §. 8. Pag. an. 897. §. 6.

Quatuor haud plenos tractans is culmina menſes,
Æthere ſuſcipitur, *meritos ſortitus honores* (2)

cum videlicet *menſes tres*, *dies duos & viginti* in Pontificatu fuiſſet. Ex quo colligi licet, eum extremo menſis Januario anno 898. mortuum eſſe.

num Pontificem a contraria factione promotum. Quæ toto hoc ferme ſæculo ſunt agitata, quouſque Germaniæ Imperatores Otones medii interceſſere utrique parti contrarii, arrogantes licet & ipſi ſibi pariter Papæ electionem, atque electi dejectionem.

(1) *Romanus ex Conſtantino Marini quondam Pontificis fratre genitus* dicitur a Sigonio lib. 6. De Regno Ital. ad an. 897. pag. 233.

(2) De Romanis Pontificibus inter Scriptores Rer. Itali. tom. 3. part. 2. pag. 319.

CXVII.

CXVII.

THEODORUS II.

ANNO CHRISTI 898.

LAMBERTI 5. LEONIS SAPIENTIS 13.

Bar. an. 901.§.1. THEODORUS II. Photii filius, Romanus
Dilectus Clero ..... pacis amicus,
Bis denos *Romana* dies *qui jura gubernans*,
Sobrius & caſtus, *patria bonitate refertus*
Vixit, *pauperibus diffuſus amator & altor*. (1)
Hic quoque cauſſam Formoſi amplexus omnes ab eo initiatos, quos Stephanus VI. abdicarat, priſtinis Ordinibus reddidit, (2) *ejuſque corpuſculum*, *quod pertinaciter ejectum fuerat*, *cum exultatione ad Apoſtolicam tumbam reduxit*. (3)

(1) Flodoardus De Pontificibus Romanis inter Scriptor. Rer. Italic. tom. 3. part. 2. pag. 319.

(2) Sigebertus in Chronico ad an. 903. inter Scriptores Rer. Germanic. Piſtorii tom. 1. pag. 805. *Hic* (Theodorus II.) *contra Stephanum Papam ſentiens*, *reconciliavit ordinatos a Formoſo*, *quos Stephanus per vim Romæ intus*, *& non foris exordinaverat*, *nec tamen præſumſerat eos iterum conſecrare*.

(3) Auxilius lib. 2. extremo cap. 4. apud Morinum De Sacris Ordinationibus part. 2. pag. 298.

CXVIII.

CXVIII.

JOANNES IX.

ANNO CHRISTI 898.

LAMBERTI 5. LEONIS SAPIENTIS 13.

SERGIO, quod in locum Theodori II. ſublectus fuerat, antequam initiaretur, Roma expulſo, cooptatus eſt Joannes IX. Rampoaldi filius, Tiburtinus, Diaconus, & exeunte menſe Quintili anno 898. initiatus ritu ſolemni. (1) Duo hic eodem anno Concilia celebravit, alterum Romæ, alterum Ravennæ. In primo abrogavit acta conventus habiti a Stephano VI. contra Formoſum: & *quia neceſſitatis cauſſa de Portuenſi Eccleſia Formoſus pro vitæ merito ad Apoſtolicam Sedem provectus fuerat*, *ſtatuit*, *ut id in exemplum nullus aſſumeret*, *præſertim cum ſacri Canones hoc penitus interdicerent*. (2) Ordinibus ſacris initiatos ab eo, quos dejecerat Stephanus VI. reſtituit in gradus priſtinos: ac violatoribus ſepulcri, cadaveriſque ejus interminatus eſt anathema, ni reſipiſcerent. Sacram quoque Lamberti Imperatoris unctionem ratam eſſe voluit, irritam vero *illam barbaricam Berengarii*, utpote *exortam per ſurreptionem*. (3) Adjecit, ne Pontifices deſignatos jus eſſet

Bar. an. 901. §. 1. Pag. an. 898. §. 3. 4. 5. Cap. 1. Cap. 3. Cap. 4. Cap. 9. Cap. 6. Cap. 10.

(1) Vide annotat. 2. ad Formoſum Pontif. CXIII.

(2) Hanc legem irritam fecit *Theodora ſcortum impudens*, quæ Joannem X. *Ravennatis Sedis Archiepiſcopatum coegit deſerere*, *Romanumque ſummum Pontificium uſurpare*. Luitprandus lib. 2. Hiſtor. cap. 13.

(3) Baronius ad an. 904. §. 2. *Antequam iſta fierent*, *contigit*, *ipſum Berengarium Romam armato exercitu contendiſ-*

ſet conſecrari, niſi in conſpectu Legatorum Imperatoris, quo ſuperius Hadriani III. decretum abrogatum eſt, ad vitanda diſſidia, quæ in Comitiis oriebantur cum maxima Eccleſiæ offenſione. (4) Ca-
Cap. 11. vit ad extremum, ne mortuo Romæ Pontifice, *Patriarchium* diriperetur, neve alibi *Epiſcopia* Epiſcopis decedentibus; quæ *ſceleſtiſſima conſuetudo inoleverat*. (5) In Concilio, quod coram Lamber-

diſſe, coronamque Imperii ab ipſo Joanne Pontifice violenter extorſiſſe, ſicque tyrannice Imperatoris nomen vindicaſſe. Contra vero, eo recedente, vocatum Lambertum Romam ab eodem Pontifice, hoc cupiente Imperatoria corona ſolemnibus ritibus coronatum. Vide Franciſcum Pagium in vita hujus Pontificis.

(4) En verba ipſa Pontificis in Concilio apud Lab. to. 9. Conc. pag. 505. apud Harduinum tom. 6. part. 1. pag. 489. & Papebrochium in Conatu ad Joannem IX. num. 4. pag. 251. *Quia Sancta Romana Eccleſia, cui Deo auctore præſidemus, plurimas patitur violentias Pontifice obeunte, quæ ob hoc inferuntur, quia abſque Imperatoris notitia, & ſuorum Legatorum præſentia, Pontificis fit conſecratio, nec canonico ritu & conſuetudine ab Imperatore directi interſunt nuntii, qui violentiam & ſcandala in ejus conſecratione non permittant fieri; volumus, id ut deinceps abdicetur, & conſtituendus Pontifex convenientibus Epiſcopis, & univerſo Clero eligatur, expetente Senatu & populo, qui ordinandus eſt; & ſic in conſpectu omnium celeberrime electus ab omnibus, præſentibus Legatis Imperialibus conſecretur.*

Hoc porro ex decreto, ut ait Thomaſſinus De vet. & nova Eccl. diſciplina part. 2. lib. 2. cap. 25. §. 6. *patet* 1. *non ad electionem, ſed ad ordinationem tantum admiſſos fuiſſe Imperatoris Oratores*. 2. *Nec admiſſos fuiſſe, niſi prævertendis diſſenſionibus & graſſationibus*. 3. *Morem advocandi Imperatoris Legatos ad Pontificis ordinationem, jam tum habitum fuiſſe* pro canonico ritu & conſuetudine. 4. *Uſum, quem tamdiu Pontifices exhorruerant, & tam anxie amoliri enixi fuerant, longo annorum lapſu, rerumque ſtupenda viciſſitudine, tantæ utilitatis, tantæ neceſſitatis evaſiſſe, ut in Legem Canonicam cooptatus ſit*. Vide annotat. 5. ad Stephanum IV. Pontif. XCIX.

(5) Vide Baronium ad an. 885. §. 4. & Labbeum tom. 9. Conc. pag. 502. & 505.

Digitized by Google

berto Imperatore Ravennæ celebravit, eo proſe-ctus metu Sergianorum Romæ tumultuantium ob Sergii repulſam, ea præſertim confirmata ſunt, quæ ſtatuta fuerant in Romano. Obiit anno 900. Sextili menſe ineunte, cum *annos duos*, *&* *dies quindecim* Pontifex fuiſſet.

Bar. an. 905. §. 1. Pag. an. 900. §. 22. 23.

MAG 2005558

FINIS TOMI TERTII.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google